

Atlanten

MEDLEMSBLAD

FOR

FORENINGEN

„DE DANSKE ATLANTERHAVSØER“

SÆRSKILTE ARTIKLER OG FORENINGSANLIGGENDER

BIND II

1907—1910

KØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)

1910

Indholdsfortegnelse.

Foruden Sidetallet har vi af Hensyn til forekommende Henvisninger anført med Kursiv Heftets Nr. samt med Romertal angivet Aargangen. IV angiver 1907, V 1908, VI 1909 og VII 1910.

Island.

Færøerne.

Grønland.

Dansk Vestindien.

Forfattere.

Billeder.

Island.

Færøerne.

Grønland.

Dansk Vestindien.

Ræktunarfélag Norðurlands.

(Den nordlandske Kulturforening).

Ved Landbrugskandidat *L. Frederiksen.*

Et snart gammelt Løfte forpligter mig til at give »Atlanten«s Læsere nogle Oplysninger om ovennævnte Forening. Da jeg i Fjor rejste paa Island med Stipendium fra Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«, opholdt jeg mig kun i forholdsvis kort Tid paa Nordlandet; dette i Forbindelse med mit ringe Kendskab til Sproget medførte, at mit Kendskab til Ræktunarfélag Norðurlands ikke blev saa indgaaende, som jeg kunde ønske, især naar det gælder om at skrive en Artikel om Foreningen. For at supplere min Viden om Foreningen har jeg henvendt mig til en ung Islænder, *Páll Zofoniasson*, som har været Assistent hos Foreningens bekendte Sekretær og Forsøgsleder, *Sigurður Sigurðsson.* Fra *Páll Zofoniasson* har jeg modtaget saa gode og fyldige Oplysninger, at jeg mener at burde benytte disse som Artiklens Skelet, som altsaa i sin Helhed mere skyldes *Páll Zofoniasson* end mig.

Fra Skagafjorden i det nordlige Island gaar der en lille Dal i sydøstlig Retning. Denne Dal — Hjaltedalen — eller rettere en Gaard i Dalens østlige Side — Hólar — er bekendt fra Islands Historie. Her boede den ene af Islands Biskopper, her var Islands første Bogtrykkeri, her fandtes Latinskolen, og lige siden den Tid indtil den Dag i Dag har der fra Hólar udgaaet Kundskab og aandelig Paavirkning til store Dele af Island.

Det er imidlertid ikke Opgaven her at omtale Hólars Indflydelse i tidligere Tid. Latinskolen er forlængst nedlagt og i

1884 blev der paa Hólar oprettet en Landbrugsskole. Indtil Vinteren 1902—03 var der paa Hólar, som paa de øvrige islandske Landbrugsskoler, Undervisning baade i Teori og Praksis. Siden 1902 har Skolen kun haft teoretiske Kursus, som strække sig over to Vintre.

I Dagene 14.—28. Marts 1903 afholdtes paa Hólar Landbrugsskole det første Kursus for bosiddende Landmænd paa Island. Under dette Kursus, som havde 30 Deltagere, førtes der Diskussioner, en af disse, ført paa et Forslag af Skolens Bestyrer, *Sig. Sigurðsson*, affødte den 26. Marts Oprettelsen af Ræktunarfélag Norðurlands. Foreningen begyndte med 46 Medlemmer, som lovede tilsammen at yde 500 Kr.

Der blev nedsat et Udvalg paa 5 Medlemmer, som skulde gøre Foreningens Tilblivelse bekendt i videre Kredse og sørge for Tilgang af Medlemmer. Henvendelsen, som Udvalget sendte ud over hele Nordlandet og videre om paa Island, blev særdeles vel modtaget og viste, at der fandtes stor Interesse for Sagen, saa stor, at Foreningen i Løbet af kort Tid kom til at tælle over 500 Medlemmer.

Den 11. Juni 1903 holdt Foreningen en konstituerende Generalforsamling i Akureyri, hvor Love og Regnskabsform vedtoges. Foreningen modtog fra Byen Akureyri Tilbud om 25 Dagsletter (14,46 Td. Land) til Anlæg af sin Hovedforsøgsstation, dog paa de Betingelser, at hele Arealet skulde opdyrkes inden 5 Aars Forløb. Hvis Foreningen ophæves, har Byen Forkøbsret til Arealet.

Foreningens Formaal at fremme Landbruget, specielt Jorddyrkningen, paa det nordlige Island, søges opnaaet ved:

1) at oprette en Hovedforsøgsstation, paa hvilken der skal udføres Forsøg vedrørende Agerbrug, Havebrug og Skovbrug.
2) at oprette mindre Forsøgsstationer over hele Nordlandet, først een i hvert Syssel, senere flere, saaledes at der for hvert Herred kan tages Hensyn til de mere lokale Interesser, ligesom ogsaa Befolkningen over hele Nordlandet ved disse smaa Stationer vil faa rigeligere Lejlighed til at gøre sig bekendt med Forsøgsvirksomheden. Desuden kunne de Bønder, som maatte ønske det, faa anlagt Gødnings- og Rodfrugtforsøg paa deres Marker.

3) at ordne Indkøb af godt Sædefrø, gode Markredskaber og kunstige Gødninger til Medlemmerne, saaledes at disse Ting kunne faas billigst og bedst mulig.
4) gratis at besvare alle Forespørgsler vedrørende Landbruget, som mundtlig eller skriftlig rettes til Foreningen, samt ved at lade afholde Foredrag og udsende kyndige Mænd (Konsulenter) til Vejledning for de Bønder, som maatte ønske det.
5) at ordne praktisk Uddannelse i Plantekultur (Jorddyrkning) for dem, som maatte ønske en saadan.

Som det fremgaar af ovenstaaende, er Foreningens Formaal baade stort og omfattende, og det er i de forløbne godt 3 Aar siden Foreningens Oprettelse lykkedes at virkeliggøre forbavsende meget af det i Formaalet anførte.

Som foran nævnt skænkede Akureyri By 25 Dagsletter til Hovedforsøgsstationen; dette Areal ligger umiddelbart Øst for Byen og er allerede nu pløjet og kultiveret. De mindre Stationer ude omkring paa Landet er ikke alle færdige endnu. To af dem vare dog allerede færdige til at kunne faa begyndt i 1904, og rimeligvis ville de øvrige alle kunne faa begyndt i 1907. De ere velpløjede og indhegnede, og man venter kun paa, at Jorden skal blive tilstrækkelig formuldet. Det kolde Klima og den dermed følgende sene Formuldning er Aarsagen til, at Forsøgene paa nogle af Stationerne ikke kunne begyndes straks.

Foruden paa Hovedforsøgsstationen vil der i 1907 blive udført Forsøg i:

1) Þingeyjarsyslu — Húsavíkur —. Her paabegyndtes Forsøgene i 1904, og der haves et Areal paa 600 □ Favne til Raadighed.
2) Húnavatnssyslu — paa Gaarden Æsustøðum. Ligesom ved Húsavíkur ere Forsøgene her paabegyndte i 1904. Desuden er der i Húnavatnssyslu ogsaa ved Blönduós et Forsøgsareal paa 7 Dagsletter, som ere indhegnede og pløjede, og nogle Smaaforsøg ere her paabegyndte i 1906.
3) Skagafjarðarsyslu — paa Hólar i Hjaltedal — er der ogsaa indhegnet et Areal paa 7 Dagsletter, hvorpaa Forsøg paabegyndes i 1907. Endelig findes der i Skagafirði ved Sauðárkrókur et Forsøgsareal paa 5 Dagsletter.

I 1907 vil der altsaa komme 6 Stationer i Virksomhed, nemlig:

1 i Eyjafjarðarsyslu (Hovedstationen)
1 i Þingeyjarsyslu
2 i Húnavatnssyslu og
2 i Skagafjarðarsyslu.

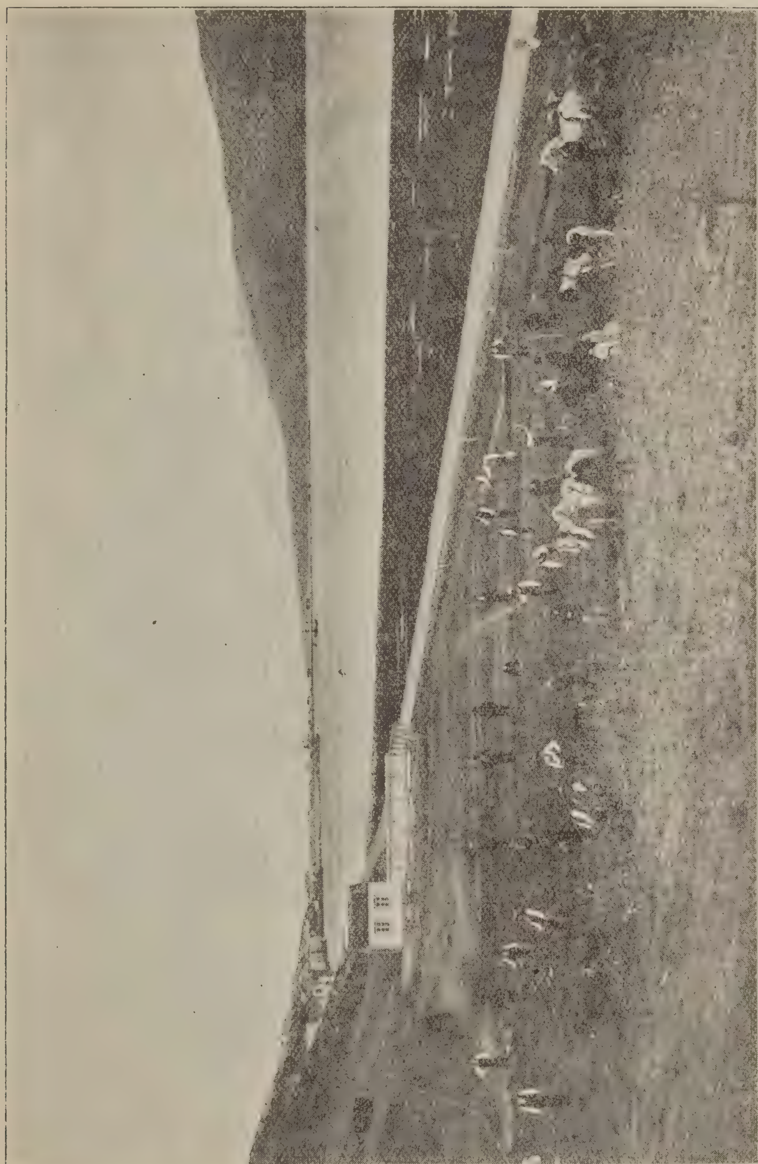
Foruden Oprettelsen af disse 6 Stationer har Ræktunarfélag Norðurlands en væsentlig Del af Æren for Dannelsen af 2 selvstændige Foreninger, med det Formaal at benytte Varmen fra de hede Kilder til Opvarmning af Jord bestemt for Kartoffeldyrkning.

Under min Rejse paa Island havde jeg Lejlighed til at se et af de Anlæg, hvor Vandet fra en hed Kilde er anvendt til Jordens Opvarmning.

Den varme Kilde laa paa en Bakkeskrænt. Fra Kilden blev Vandet ledet ud til begge Sider i Kanaler, som løb vinkelret paa Jordsmonnets Hældning. Vinkelret ned fra disse Kanaler førte der Grøfter, som altsaa gik parallelt med Faldet. Grøfterne vare igen forbundne med Stikledninger. Saavel Kanaler som Grøfter og Stikledninger vare opfyldte med ca. 1 Fod Smaasten i Bunden, og derefter atter tildækkede. Hele Bakkeskrænten blev paa den Maade gennemvævet af et kvadratisk Ledningssystem. Stikledningerne, som førte vinkelret til Grøfterne, parallelt med Kanalerne og vinkelret paa Hældningsretningen — kunne altsaa ikke gennemstrømmes af det varme Vand, men kun af Dampene fra dette. For at faa Dampcirkulationen saa livlig som muligt, mente *Sig. Sigurðsson*, at der paa hver Stikledning burde anbringes en Ventil, hvorigennem Dampen kunde strømme op. Desuden mentes, at man ved at aabne Ventilerne om Aftenen, i den Tid Nattefrost kan ventes, vilde kunne forhindre en eventuel Nattefrosts skadelige Indvirkning paa Kartoffelplanterne, idet Dampene saa ville danne et beskyttende Lag over Kartoffelstykket.

Paa det her omtalte Jordstykke kunde man tydeligt se Varmens gavnlige Virkning paa Kartoflerne. Planterne i Nærheden af Grøfterne, som fik mest Varme, stode langt bedre end de fjærntstaaende. Imidlertid er der nok senere indført Forbedringer ved Ledningsnettet, saa Jorden bliver mere ensartet opvarmet over det hele.

Der kan ved en saadan — selv ikke stor — varm Kilde opvarmes temmelig store Arealer. Stykket, jeg saa, var paa

Hovedforsøgsstationen ved **Akureyri**. (Efter Årsrit Rækt. Norðurlands).

8 Dagsletter, og det var langt fra nogen stor Kilde, hvis Vand anvendtes, og dog afgav Vandet kun en ringe Del af sin Varme

ved at passere Ledningsnettet, nemlig kun ca. 13 ° C. — fra 74 ° i Kilden og ned til 61 ° ved Udløbet fra Stykket.

Denne Form for kunstig Opvarmning af Jorden er iøvrigt ikke noget Nyt paa Island; der anføres saaledes, at der paa denne Maade har været dyrket Kartofler i 1850—60. Imidlertid er Sagen først greben rationelt an ved de to Foreningers Oprettelse, som allerede nu have et temmelig stort Areal kunstig opvarmet, og saa vidt det kan skønnes, er det et meget rentabelt Foretagende.

Foruden ved Oprettelse af Forsøgsstationer har Ræktunarfélag Norðurlands udøvet en ret omfattende konsultatorisk Virksomhed. Foreningens Kontor har i 1905 besvaret ca. 300 skriftlige og 500 mundtlige Forespørgsler. Foreningens Konsulenter have desuden besøgt ca. 250 forskellige Gaarde for at give Oplysninger om et eller andet vedrørende Landbruget, saa i alt bliver det noget over 1000 Spørgsmaal, som i Aarets Løb ere rettede til Foreningen.

Dernæst har Foreningen ladet afholde Kursus i Pløjning paa Hovedforsøgsstationen, ligesom der ogsaa har været afholdt godt besøgte Kursus for Vejledning i Havebrug. Desuden findes der en hel Del unge Islændere (mest Elever fra Hólar), som ere praktiske Elever paa Forsøgsstationen en Sommer og maa deltage i de forefaldende Arbejder.

Hvad selve Forsøgene angaar, saa tør man selvfølgelig ikke tillægge saa faa Aars Resultater nogen stor Betydning. Dog ser det ud til, at man allerede nu med Sikkerhed kan sige, at der med Fordel kan dyrkes langt flere Kulturplanter paa det nordlige Island, end hidtil antaget, ligesom Forsøgene synes at tyde paa, at Rentabiliteten af Jordbruget paa Nordlandet endnu kan forøges meget.

De udsaaede Græsser have givet et over Forventning godt Resultat. Havre og 2rd. Byg voksede godt til, men ere ikke blevne fuldstændig modne*). Af Kartofler har man prøvet 27 Varieteter, af hvilke de bedste have givet om ved 20,000 Pund pr. Dagslet, hvilket er over 150 Td. pr. Td. Land. De bedste Varieteter ere i 1906 prøvede forskellige Steder paa Nordlandet, men Resultaterne af dette Forsøg foreligge endnu ikke.

---

*) Nogle Varieteter af 6rd. Byg ere i andet og tredie Forsøgsaar blevne fuldmodne, ligesom det ogsaa er lykkedes at avle moden Vinterrug.

Af de prøvede Turnipsvarieteter viste White Globe, Braate næpa, Pommerian white Globe, Early improved, Graystone og Dales hybrid sig at være de bedste. Disse 6 Varieteter ere prøvede paa forskellige Steder og have givet et særdeles godt Udbytte, højst 45,100 Pund pr. Dagslet og i Gennemsnit ca. 24,000 Pund pr. Dagslet eller ca. 250 Td. pr. Td. Land.

Der er ogsaa udført en Del Gødningsforsøg. De synes gennemgaaende at vise, at Mangelen paa Fosforsyre er større end Kalimangelen, Kvælstof giver alle Steder Udslag, og Kalktilførsel har især paa Mosejord vist sig gavnlig.

Desuden er der udført Forsøg med Havevækster, og det viser sig, at et langt større Antal af Haveplanter end hidtil antaget kan vokse paa Nord-Island.

Forsøgene, som ere udførte med forskellige Træsorter, vise at Gran, Fyr og Birk og maaske flere kunne trives og vokse paa det nordlige Island. Naar tidligere Forsøg med Træplantning paa Nordlandet undertiden ere mislykkedes, kan dette maaske skyldes, at Planterne have været indførte fra sydligere Egne. Nu derimod indfører man Plantefrøet fra nordligere Egne (nordlige Norge og Sverige) og opelsker Planterne i Planteskoler paa Island. Planter fremavlede paa denne Maade vise sig langt bedre end de indførte. I en Planteskole ved Forsøgsstationen paa Akureyri saa jeg paa min Rejse saadanne Planter, som stode meget kraftigt.

Ved Siden af Forsøgsvirksomheden besørger Foreningen for sine Medlemmer Indkøb af Frø, Gødninger og Redskaber. I Forbindelse med Hovedforsøgsstationen findes en permanent Redskabsudstilling.

Foreningen modtager i aarligt Tilskud gennem Bunaðarfélag Islands (fra Staten) 10,000 Kr.; der udgives en Aarsberetning om Virksomheden. Foreningen har nu over 1000 Medlemmer, saa godt som alle bosiddende paa Nordlandet.

De allerede opnaaede Resultater, den hvert Aar større og større Virksomhed, de efter islandske Forhold særdeles mange Medlemmer og hele den Interesse, som nu findes for Jorddyrkningen paa Nordlandet, vise, at Ræktunarfélag Norðurlands har sin store Betydning, en Betydning, hvis Omfang det vel næppe er muligt at danne sig et klart Billede af paa nærværende Tidspunkt.

Foreningens korte Historie er næsten som et Æventyr, saa

rivende har Udviklingen været, og saa stort og omfattende er Virkefeltet allerede nu, at selv de dristigste blandt Deltagerne i Kursuset paa Hólar i Vinteren 1903 næppe have turdet drømme om, at det vilde gaa saadan.

Naar Foreningen har haft en saa mægtig Vækst skyldes det naturligvis først og fremmest hele Befolkningen paa Nordlandet og dernæst, at Tiden for Oprettelsen er valgt, netop medens Interessen og Trangen vare til Stede.

Blandt de enkelte Mænd, som særlig have haft Interesse og gjort et stort Arbejde for Foreningen, skulle først og fremmest nævnes dens første Formand, nu afdøde Amtmand, *Pál Briem*, og dens nuværende Formand, Adjunkt *Stef. Stefansson.* Men den Mand, som har gjort det største Arbejde baade for at vække Interessen og for Ledelsen af Foreningens Virksomhed, er utvivlsomt dens energiske Sekretær, Skolebestyrer *Sig. Sigurðsson.*

Sluttelig kan jeg ikke undlade at udtale mit bedste Ønske for Ræktunarfélag Norðurlands, og det er da: at dets Fremtid maa blive dets Fortid værdig.

Breve fra Grønlændere,

samlede og oversatte af *Knud Rasmussen.*

Sidste Aar sendte jeg til en Række dygtige Grønlændere Landet over Breve, hvori jeg bad dem udtale sig om Tilstanden i Grønland nu, og hvad de mente, der burde gøres. Jeg rettede endvidere det Spørgsmaal til dem, om de antoge, at deres Landsmænd vare blevne saa modne, at de, om de fik den nødvendige Uddannelse, vilde kunne paatage sig ledende Stillinger i deres Land.

Alle de Mænd, til hvem jeg henvendte mig, svarede mig i indgaaende og udførlige Breve.

I en Tid, hvor alle de grønlandske Forhold tages op til livlig Drøftelse, mener jeg, at disse Udtalelser af Grønlændere selv, bør læses af alle, der interessere sig for Spørgsmaalet.

p. t. Umanak, d. 1. Sept. 1906.

K. R.

I.

Erhvervsforholdene i de grønlandske Fjorde med særligt Henblik paa Fangerne i Godthaabsfjorden.

Jeg vil skrive til dig om vore Fangstforhold og Livsvilkaar, fordi jeg vil have, at du skal kende og forstaa Tilstandene heroppe, og med dig dine Landsmænd i Danmark. I skulle høre, at Grønlændernes Erhverv ikke al Tid er saa let og fornøjeligt, som det maaske kunde se ud til.

De Forhold, hvorunder vi leve, ere meget forskellige, fordi alt heroppe er afhængigt af Havdyrenes Træk; snart er her godt med Bytte, snart have vi ondt om Fangst.

Om Sommeren er Livet let og fuldt af Glæde heroppe. Fangsten foregaar vel som sædvanlig fra Kajak, men Forholdene frembyde saa faa Vanskeligheder, at man kun har Glæde og ofte ogsaa legemlig Gavn af sine Ture.

Men om Vinteren bliver alt helt anderledes. Da maa man slide og ofte lide for sin daglige Føde. Da maa man sidde i sin Kajak ude i den stærke Kulde paa Havet, medens Isen stadig lægger sig om ens Ansigt og Pels, naar Bølgerne skyller over en; ofte ror man sig træt og tør dog ikke ligge stille og hvile af Hensyn til Kulden. Ofte komme vi ind i Tyndis, der sættes i Drift; ofte falder ondt Vejr over os, saa at vi maa anstrenge os af yderste Evne for at blive Herre over Vind og Sø.

Og dog er det ikke al Tid, at vi kunne tage noget Hensyn til, om vi fryse, da Vinterfangsten paa Sæl, paa trækkende Hvid- eller Narhvaler jo kræver, at vi skulle ligge stille for at passe dem op. Vi have vel varmt Tøj paa, Fugleskind under Kajakpelsen og Vandskindsvanter, der ere snørede i Haandleddet, — men det kolde Vand, der stadig slaar over os, faar os dog ofte til at ryste af Kulde.

Vinterfiskeriet er ogsaa meget forskelligt fra Sommerfiskeriet; den Fisk, vi tage om Vinteren med Snøre fra Kajak, Rødfisken, maa vi søge paa dybe Steder, og vi maa derfor tage hjemmefra, medens det endnu er mørkt, og ere ikke hjemme igen, før Mørket atter falder paa. Dertil kommer, at Dybvandsfiskeriet i sig selv kan være meget anstrengende, naar der er Søgang, da vi stadig maa ro med Kajakaaren for ikke at drive bort fra det Sted, hvor Fisken opholder sig.

Selv Rævefangsten i Fælder om Vinteren er forbunden med

meget Besvær. Rævene holde sjældent til i Nærheden af Mennesker, og Fælderne maa derfor bygges langt fra Bopladserne; ofte er Afstanden til Fælden saa stor, at vi maa overnatte ude. Fældens Pasning kræver ogsaa meget Arbejde; saasnart det har snet eller føget, maa den renses. Mange Fangere have paa deres Rævefangster været udsatte for Livsfare, naar Dagen ikke forslog, og de i Mørket paa Havet bleve overfaldne af Storm. Her ro vi jo i Kajak hele Aaret rundt; og det er kun i det allerinderste af Fjordene, at Isen lægger sig. Man maa ligeledes erindre, at vi, naar vi om Vinteren overfaldes af en Storm ved Højvandstide, ingen Steder kunne lægge til, fordi Isfoden hindrer al Udstigning af Kajaken.

Endnu en Ting fra Rævefangsterne maa jeg omtale for dig. Naar man har roet en lang Tur og kommer til det Sted, hvor man lægger til Land for at gaa ind til Fælden, er man i Reglen svedt, og Kajakpelsen er vaad udvendig og fugtig indvendig. Kommer man saa fra Fjældturen ned til sin Kajak og skal have sin Pels paa — den kan man selvfølgelig ikke beholde paa i Fjældet — er den ganske sammenfrossen, og det er ikke behageligt at presse den over sig.

Men hvad gør man ikke for de dejlige 6 Kroner, man kan faa for en Blaaræv? Og vi, som leve paa et Sted, hvor der ikke findes Bjørn, blive jo særlig gennem vor Rævefangst i Stand til at skaffe os de Kontanter, som vi anvende til Klæder og andre Nyttegenstande.

Jeg maatte fylde meget Papir, hvis jeg nærmere skulde gaa ind paa vore forskellige Erhvervsgrene; jeg skal derfor nøjes med kun at give et Par af de vigtigste en mere indgaaende Skildring.

Sælfangsten. Af alle Fangstdyr have vi Grønlændere mest Nytte af Sælen. Den giver os mere end noget andet Dyr: Skind til vore Kajaker og Konebaade, Kajakpelse, Støvleskind, Vanteskind, varme Klæder til Mænd og Kvinder, Kød til Føde, Spæk baade til Lamper og til Salgsvare. Derfor lægge vi al vor Kraft ind paa denne Fangst baade Sommer og Vinter; desværre er der jo om Vinteren ingen Storsæl i Fjordene. Sortsiden er ogsaa langt sjældnere i Fjordene end paa de aabne Kyster, især naar det i længere Tid har været klart og fint Vejr. Ligeledes søge de ikke ind i Fjordene, naar Storisen kun lægger sig i rum Sø, uden at lægge sig ind til Land; da ere Fangstforholdene ugunstige.

Om Foraaret i April Maaned kommer Klapmydsen ogsaa herind i Fjordene, dog ikke i større Flokke, som ude paa de aabne Kyster. Trækket kommer ogsaa ind i Fjordene i August Maaned, da heller ikke i større Flokke; i det hele taget er Klapmydsen ikke nogen Fjordsæl. I Slutningen af Maj komme Sortsiderne; i Juni er der flest af dem. Naar de først begynde at komme i denne Maaned, plejer der at være flest af dem; der er nemlig Aar, hvor de ere meget sjældne at faa fat paa; men under de gode Træk have Fangerne megen Nytte af dem, da de give de bedste Skind til Konebaad og Kajak. Naar der er mange af dem, jager man dem bedst i Søgang med Harpun; da kommer man dem nærmest. Men naar de kun optræde i smaa Flokke, ere de vanskelige at komme paa Harpunshold. Disse Sortsider forsvinde aldrig ganske fra Fjordene i Sommertiden. Vi skelne mellem tre Størrelser: Atarssuit, de største og de ældste, agdlagtut, Mellemstørrelsen, og atarqat, de mindste. Det hænder, at de største Sortsider forsvinde i Sommertiden, men de to andre Størrelser, Blaasiderne og de yngste Sortsider, tage derimod til hen paa Efteraaret, navnlig de sidstnævnte. I Oktober Maaned er Trækket bedst, og i denne Tid vise de gamle Sortsider sig ogsaa; men det er dog sjældnere. Paa denne Aarstid ere de al Tid fedest.

Om Efteraaret, hvor Fangstforholdene ellers ere gode, indtræffer der dog for Fjordboerne her ofte særlige Forhold, som umuliggøre Fangsten og drive Sælerne ud til den aabne Kyst. Naar Tyndisen lægger sig inde i det inderste af Fjordene, og med Paalandsvind rives løs og i Følge med store Isfjælde driver ud paa vore Fangstpladser, umuliggør den al Fart med Kajak og driver Sælerne ud til Kysten. Hen mod Slutningen af Oktober plejer Tyndisen at lægge sig, naar det falder ind med Kulde. Naar det om Efteraaret i længere Tid har regnet, og Havets Overflade saaledes er blandet med Ferskvand, plejer Tyndisen hurtigt at lægge sig. Om Foraaret og om Vinteren forekomme følgende Sæler hyppigst i Fjordene: Almindelig Fjordsæl og den spraglede Sæl. De pleje at holde til ved Isfjældene ved Kangersuneq, hvor de føde deres Unger. I Sommertiden, naar Isfjældene drive længere ud, ere de lettere at fange.

Og de større Sælarter: Den gamle Fjordsæl (Nagtigdlak) og de gamle, spraglede Sæler (Qasigiarssuit) have Skind, der ere gode til Kajaker.

Hænder det, at Isen lægger sig ved vor Boplads, have vi god Fangst paa Sæler, der krybe op paa Isen, og andre, der holde sig til Vaagerne. Ligger Isen ved Kangersuneq i April og Maj, vokser Antallet af de Sæler, der lægge sig paa Isen for at sole sig, og der er da som Regel god Fangst derinde.

Nu har jeg i store Træk fortalt dig om Sælernes Forekomst her i Fjordene. Vi jage Sælen paa følgende Maade: Med Bøsse eller med Harpun. Hvis den ligger højt i Overfladen, ret oprejst og seende sig omkring, saa bruge vi Bøssen; men naar den ligger roligt flydende, anvende vi Harpunen; vi maa da passe paa, at den ikke mærker noget til, at vi ro ind paa den; aner den Uraad, flygter den langt bort og er umulig at fange. Det er sjældent, at en Sæl ikke flygter bort, naar den ser en Kajak; det hænder kun med Unger. Hvor der er klart Vand, behøver en gammel Sæl ikke en Gang at se en Kajak for at flygte bort. Blæser det, og findes der Sæler paa Vindsiden, flygte de bort. Der er af disse Grunde mange Regler at iagttage ved Sælfangsten, og denne bliver i høj Grad afhængig af personlig Dygtighed. Naar der lægger sig Isfjælde paa vore Fangstpladser, blive Sælerne ligesom dummere, mindre klartseende og mere tunghøre. Sælerne, der lægge sig oven paa Isen om Vinteren, nærme vi os til med Skydesejl, og denne Fangst er langt lettere end Kajakfangsten. Men da vi her ikke have Trækdyr, som i Nordgrønland, er det ikke saa let at fragte Fangst langvejsfra hjem. Savnet af Trækdyr føles ogsaa, naar man skal fragte sin Kajak ud til det aabne Vand, der ofte kan ligge langt borte.

Om Vinteren, naar det er isfrit og ikke alt for koldt, drives der ogsaa Fangst paa Hvid- og Narhvaler; det er dog særlig hen paa Foraaret, at denne Fangst drives; de forsvinde i Slutningen af Maj. Her i Distriktet jages de næsten udelukkende med Harpun fra Kajak; Bøssen bruges sjældent. Disse Fangstdyr komme i store Flokke herind i Fjordene, hvor de holde til, særligt om Foraaret; det er dog udelukkende Hvidhvaler. De ere langt mere sky og agtsomme end Sæler, derfor vanskeligere at fange; de ligge heller ikke og drage Aande stille paa Overfladen, men al Tid i Fart; selv nede fra Havet se de skarpt og høre godt; naar de ane Uraad, faa de alle deres Kammerater med sig paa Flugt. Naar en flygter, flygte alle de andre ogsaa, selv om de ere langt borte. Kun den, der til Bunds kender den

Maade, man i saadanne Tilfælde bør ro til dem paa, og har den fulde Øvelse i pludselig at sætte Fart paa Kajaken, kan faa Chancer for Kast efter flygtende Hvidhvaler; under saadanne Omstændigheder hænder det ikke sjældent, at Fangeremmen springer, eller ogsaa slider Hvidhvalen i Farten sit Saar op, saa at Harpunodden falder ud. I stærk Søgang kan Fangeblæren ogsaa blive helt borte for Manden, saa at han maa opgive at forfølge sit Bytte.

Men heldig Fangst af Hvidhvaler kommer en hel Boplads til Gode gennem den store Mængde af Mattak, Kød og Spæk.

Her har jeg nu fortalt dig lidt om vor Fangst af Sødyr. Det er dejligt at jage til Søs, dejligt at faa Fangstiveren vakt i sig, dejligt at bringe Bytte hjem, dejligt at skaffe Mad, Klæder og Penge. Og i den gode Fangsttid er der ingen, der tænker paa Farer og Anstrengelser.

Lad mig slutte med at gentage det, jeg ofte har sagt dig: Det er ikke nok at være en dygtig Fanger, man maa ogsaa have Held; det hænder ikke sjældent, at de bedste Dag efter Dag komme tomhændede hjem, medens Middelmaadigheder fange Sæl paa Sæl.

Selv de bedste behøve Held.

Fiskeriet. Fiskeriet er en Erhvervsgren, som spiller en stor Rolle for Grønlænderne. Her er fuldt af Fisk, og de slippe aldrig op. Her hos os er Rødfisken (Sulugpavak) den vigtigste Fisk. Ved vor Boplads fanges kun sjældent Helleflynder; Hellefisken fiske vi aldrig. Maaske holder den til paa dybere Steder end vore Fiskepladser. Havtorsk er her ikke saa mange af som tidligere; men Fjordtorsk findes i Mængde, baade paa dybt og grundt Vand.

Men, som jeg sagde dig, Rødfisken er for os den vigtigste. I Tider, hvor Sæler ere sjældne, giver den et udmærket Næringsmiddel; og da den er meget fed, faa vi ogsaa udmærket Lampetran af den. Det er særlig Tiden fra December til April, at den fanges; bedst, naar der lægger sig fast Is. I Vintre, hvor der findes mange Fugle, særlig Edderfugle og Alke, fiskes der dog sjældent saa meget.

Et Pund Fiskesnøre plejer at passe til den Dybde, der er nødvendig til Rødfisken; til hver Snøre bruge vi to Kroge med en Vægt paa ca. fire Pund. Paa denne Maade kunne vi ofte faa to Fisk paa en Gang. Naar der fiskes paa Is, pleje vi at

fiske saa mange, som vi kunne bære paa vor Ryg i en Pose; fisker man fra Kajak, kan man fragte dem ved at trække et Bindegarn ind gennem Fiskens Gæller og saaledes fastgøre dem til Kajaken, saavidt muligt ovenpaa, da de saa ikke er saa tunge at ro, men man maa da i Søgang være meget forsigtig, da den store Overvægt gør Kajaken meget usikker. Man maa tage sig nøje i Agt for under saadanne Forhold ikke at miste Grebet om sin Aare. Alt bliver jo glat af Is om Vinteren.

Hen mod Foraaret plejer Rødfisken at tage til i Mængde; men saa snart Sælerne begynde at vise sig, høre vi op med at fange dem.

Andre Fisk, særlig Torsk, der leve paa grundt Vand, fiskes dog hele Sommeren igennem, særlig af unge Fyre, der endnu ikke have faaet den fulde Øvelse i at fange.

Du ser saaledes, at Fiskeriet giver os meget; dog mest, naar vi ikke have andet. Men den, som vil være en dygtig Fisker, maa ikke være nogen Stymper i Kajak. Al Fangt paa Havet fordrer Mænd med Øvelse.

Renjagter. Det største Dyr, vi jage her i Grønlands Opland, er Renen; de største Flokke ses helt oppe ved Indlandsisen. De komme dog ogsaa ned til Fastlandets Kyster, særlig om Efteraaret.

Renjagterne drives ivrigst paa den Tid, da Pelsen er bedst, fra Midten af Juli til Midten eller Slutningen af September. Men Folk, som ikke ere Sælfangere, gaa dog ogsaa paa Renjagter om Foraaret, straks naar Sneen smelter; det er særligt for at skaffe sig Kød til Salgsvare. Først naar den rigtige Jagttid falder ind, rejse Konebaads- og Baadsejere ind i Fjordene for samtidig at jage Sæl og Ren; her fra Qornoq og Sardlok særlig indtil Kangersuneq.

De forskellige Rendistrikter her i Fjorden ere følgende:

Nunatarssuaq og Sønden derfor Akugdlerssuaq, det østre Opland af det inderste af Godthaabsfjorden, der kaldes Kangersuneq, og som løber lige op i Indlandsisen, der kalver ud i Løbet; man kan derfor ikke komme til Akugdlerssuaq ad Søvejen, da her er stoppende fyldt med Isfjælde; her kan undertiden være saa opfyldt med Is, at man ikke en Gang kan komme til Nunatarssuaq. I de sidste Aar har her for Resten været ualmindelig lidt Is, saaledes at man stadig kunde komme der. Skal man paa Renjagt ved Akugdlerssuaq, lægger man sin Kone-

baad op paa Nunatarssuaq's nordre Næs; man plejer saa derfra at beregne tre Dages Vandring til Akugdlerssuaq. Er man først kommen frem, bliver man der som Regel flere Dage paa Renjagter. Her ere mange Rensdyr i dette Distrikt, og de Jægere, som komme her, fælde mange Dyr. Det er derfor al Tid en meget anstrengende Hjemtur, der forestaar; 200 Pund regnes for en anstændig Mandsbyrde, og da Vejen ikke gaar over lutter Sletter, men sine Steder over vanskelig tilgængelige Fjælde og Elve, man skal vade over, saa er det kun de bedste, der drive Jagt i disse Egne. Vejen fører over en temmelig stor Bræstrækning, hvor man skal være meget forsigtig; her er fuldt op af Sprækker, som ikke al Tid ere synlige, og det hænder, at Jægere med deres tunge Byrde paa Ryggen falde igennem og kun reddes ved deres Kammeraters Snarraadighed.

Nunatarssuaq er opfyldt af høje Fjælde med meget frodige Mellemrum, hvor der findes store Søer; det er alt sammen et godt Rendistrikt, hvor man al Tid er sikker paa at træffe mange Dyr.

Norden herfor ligger Ivisartoq. Ogsaa her ere mange Rener, dog ikke saa mange som i de før omtalte Distrikter. Men det er jo i Reglen kun først paa Sommeren, at vi søge op til disse Egne, og i denne Tid kunne selv de bedste Jagtegne være uden synderligt Bytte; det er først ud paa Efteraaret, at Renerne rigtigt søge ned til Kysterne, men paa den Tid kunne vi sjældent opholde os i de her omtalte Distrikter, da Tyndisen lægger os Hindringer i Vejen.

Nordøsten herfor ved Ujaragssuit søge Jægerne ogsaa op med Konebaade og lægge sig i Teltlejre for i længere Tid at drive Jagt i Oplandet. I nordlig Retning er her meget Land, helt op til Randfjældene om den store Sø bag Ilulialik; i østlig Retning er der dog ikke langt til Bræen, og bemærke maa jeg ogsaa, at meget store Søer optage megen Plads. Naar man flere i Følge gaar paa Renjagt fra Ujaragssuit, plejer man at medtage en 2—3 Kajaker, som man skiftes til at bære. Disse Kajaker sammenbinder man og bruger som Flaader over store Elve, man ellers ikke vilde kunne komme over. Det er et langt Stykke, Kajakerne skulle bæres; først naar man er kommen paa den anden Side af de store Randbjærge, træffer man Søer, man kan lægge Vejen over; man efterlader ikke Kajakerne, før man er naaet til Tarssartoq. Den første Elv, der volder Vanskelighed

er Tikeraq-Elven. Den naar man op til efter en halv Dags Marsch fra Ujaragssuit. Den næste Elv er Qavdlunaitsat-Elven (de gamle Nordboeres Elv); medens man ofte kan vade over den før omtalte Elv, er det aldrig Tilfældet med denne.

Den tredje Elv er Ikartoriaq Kangigdleq (det østre Overgangssted); denne kan man heller aldrig vade over. Oplandet mellem disse to sidste Elve kaldes Nordboernes Land; det er et Lavland uden Fjælde, ikke ret langt fra Indlandsisen. Dog ser man ikke her noget Steds Tegn paa tidligere Bebyggelse.

Østen herfor ligger det, vi pleje at kalde for Qangatarsup nuna (den store Fjældhules Land); her har tidligere været en Fjældhule, hvor Renjægere plejede at overnatte; men denne Fjældhule er nu oversvømmet af Søen. Landet her er ikke ret stort og gaar lige op i Indlandsisen, men her er godt med Rener.

Først paa den anden Side af Fjældhulens Land kommer man, efter at have sat over endnu en Elv, til Tarssartoq; her og ved Qaqugdluitsoq (Stedet, hvor der ikke findes Stormfugle), der ligger Norden for, driver man Renjagter. Paa disse Landstrækninger, der ere en Slags Nunataker, findes megen Ren. Paa Grund af Søerne og Elvene kan man kun komme til dem, naar man nordøst for Ujaragssuit gaar ud paa Bræen og lægger Vejen over Kilungat.

Et Hold af Jægere, der med Ujaragssuit som Udgangspunkt driver Jagt op til Landet ved Qaqugdluitsoq, plejer at fælde ca. 80 Rener. Selvfølgelig kunne de kun fragte en mindre Del af Kødet. Dyrene jages ogsaa særligt for Skindets og Senernes Skyld. De føre naturligvis ogsaa saa meget Kød med, som de kunne overkomme; og med Jægerne følge i Reglen Kvinder, som flække Kødet til Tørring, saa at det saaledes bliver lettere at fragte i større Mængde. Man slæber med sig saa meget, man kan overkomme, og det er ikke saa lidt.

Det er derfor ikke sandt, som nogle paastaa, at Renerne blot nedskydes for Skindenes Skyld, medens man lader Kødet ligge. Heller ikke kan jeg give dem Ret, som paastaa, at Dyrene ofte planløst nedskydes. Men Kød gaar der selvfølgelig til Spilde; det er de lange Vejstrækningers Skyld.

Og endnu en Ting maa jeg bemærke: Der er bleven sagt, at det meget Kød, der efterlades i Jagtdistrikterne, forjager, naar det ligger og raadner hen, Vildtbestanden; men ingen, som

har nogen som helst Erfaring, vil kunne paastaa dette, thi han maatte da vide, at Kødresterne i Løbet af et Par Dage blive opspiste af Ræve og Ravne, saaledes at kun Knoglerne blive tilbage.

Der beregnes fire Dage til Turen fra Ujaragssuit til Qaqugdluitsoq. Det er særlig Elvene, der ere Skyld i, at det tager saa lang Tid. Det er en Tur, som ikke kræver saa lidt Anspændelse, thi der skal en god Nakke og en god Ryg til at bære Kajak og tungt Jagtbytte samtidig.

Men den, som i Grønland vil være en god Erhverver, maa til det yderste anspænde sine Kræfter; og det er vel ogsaa Grunden til, at vi Grønlændere blive udslidte, før vi blive gamle.

Da vi i Sommer rejste sammen med de to Lapper, *Ravna* og *Isak*, vare vi jo altid forbavsede over deres store Udholdenhed; og det var ikke mange af deres jævnaldrende i Grønland, der vilde kunne følge dem. Det ligger vel i, at Lapperne ere mere forsigtige med deres Legeme end vi. Husker du, hvad *Ravna* sagde til *Nathan*, da han kom fra en lang Fjældtur med en hel Ren paa Nakken: »Hvis du ofte overanstrænger dig saaledes, vil du snart dø.« Og Byrden var dog langtfra for tung til *Nathan*.

Fra Ujaragssuit kan man ogsaa gaa paa Renjagt i nordlig Retning til Qaumasoq-Søen (Søen med det klare Vand); Søen har faaet sit Navn, fordi de øvrige Søer der i Distriktet ere lerede. Landet her staar i Forbindelse med Taserssuaq's Opland. Paa denne Tur behøver man ikke at medføre Kajaker, da man kan vade over Elvene. Man plejer med Bytte at være to Dage om Hjemturen. Her er godt med Ren, men som jeg før bemærkede, der er al Tid flest i Nærheden af Bræerne.

Landet om Ilulialik-Bugten er ogsaa et godt Udgangspunkt for Renjagten; her jage særlig Folk, som ikke have Konebaad, men kun Kajak. Man lægger Kajaken ved Eqaluit i Bunden af Bugten og kan saa herfra gaa baade i østlig og nordlig Retning; i nordlig Retning særlig op til Landet ved den før omtalte Qaumasoq-Sø, eller ogsaa helt op til Kilingat.

Man kan kun komme ind i Ilulialik ved Højvande, da der er saa grundt, at Vandet ved Ebbe kun naar et lille Stykke forbi Ivnajuagtoq-Fjældet.

Oplandet om Taserssuaq bag Ilulialik er udmærket egnet til Renjagt. Man fører Konebaaden over to Overbæringssteder

helt op til den store Sø, og fra Lejrpladsen der kan man da foretage Dagsudflugter i forskellige Retninger. Jagterne her byde paa den store Fordel, at man kan faa alt Kødet flækket til Tørring og medbragt. Jeg selv har tilbragt tre Somre her ved Søen.

Den eneste længere Udflugt, der foretages fra en Konebaadslejr her, er Turen op til Kilungait, norden for Qaqugdluitsoq; man er to Dage om Rejsen derop. Oplandet her er ikke videre stort men frodigt, og her findes mange Rensdyr. Vejen derop bliver vanskeligere og vanskeligere, og man kan nu kun komme dertil ad Brævejen. En stor Elv, der kommer Syd fra Egnen om Ujaragssuit's Højfjældssøer, har boret sig ind under Bræen og udhulet den saaledes, at den er styrtet sammen paa det Sted, hvor man tidligere havde en Overgang. Bræranden er nu fuld af store Sprækker og er meget vanskelig at befare. Den omtalte store Elv, der har boret sig ind under Bræen, vælder ud i Søen som en mægtig Kilde. Bræen selv bevæger sig stærkt udefter mod Kysten og Steder ved Søens Bred, hvor der før har været Bopladser, ere nu dækkede og ganske unærmelige.

Folk berette, at der i gamle Dage skulde have været svømmende Isbjærge paa Søen; det er der ikke mere, fordi Elven, som flyder ud i Søen, roder Sandet saa voldsomt op, at der bliver grundt i Nærheden af Bræen. Isstykkerne falde bare af, blive liggende og skyde hverandre udefter.

Den store Søs (Ilulialik-Søen) nordøstre Vig hedder Sarqaq. Vi anslaa Søens Længde til ca. seks Mil. Sarqaq har et stort, men sine Steder temmelig stenet, Opland; men der er dog Rensdyr overalt.

Paa en Jagttur er jeg en Gang naaet helt op til Qeqertausaq; det er Sarqaq-Oplandets nordøstre Fløj, der gaar lige ud i Indlandsisen. Her vare ikke mange Dyr, da Folk fra Sukkertoppens Distrikt nylig havde jaget her. Det hænder ikke saa sjældent, at Folk fra Sukkertoppen mødes her med Jægere fra Godthaabsfjorden.

Nordvesten for Sarqaq gaar en anden Vig, som kaldes Qamarnit; ogsaa Oplandet her er stort, om end stenet; men der er Rensdyr over det hele. Skønt jeg ikke er ret gammel, jeg er 27 Aar, kan jeg dog bemærke, hvorledes Renerne i de Aar, jeg har jaget, ere tiltagne i Tal.

Hele denne Søs venstre Side er ogsaa et godt Rendistrikt.

Naar man derfor har faaet sin Konebaad op i Søen, behøver man ikke at være bange for, at man ikke skal faa den fyldt med Kød, Sener og Skind. Nedturen fra Søen og til Havet er ikke ganske ufarlig, da man visse Strækninger maa rutsche ned ad Elven i Baaden; da gælder det om at have to dygtige Styrmænd. Men Resultatet af en Konebaadstur derop er dog al Tid et godt Tillæg til Vinterforraadet og mange gode Skind.

Endnu et sidste Rendistrikt skal jeg omtale, og det er Qugssuk-Bugtens Opland. Herfra jages i østlig Retning over Narsarssuaq-Sletten, helt op til den før omtalte Taserssuaq; paa Sletten her samle Renerne sig, navnlig hen paa Efteraaret, i store Flokke. Paa Qugssuk's Vestside jages der helt ned til Landet over for Kolonien Godthaab, og i nordlig Retning op til Niaqungunaq-Fjorden, sønden for Atangmik.

Som du ser, er det ikke faa Distrikter, der yde Qornoqboerne gunstige Vilkaar for Renjagter. Heriblandt er endda ikke medregnet Distrikterne om Ameralik, hvor særlig Godthaaberne og Umanaqsboerne jage. Dog ere de her nævnte Strækninger af saa stor Udstrækning, at vi ikke hver Sommer naa at komme alle Steder ind, hvor der er Jagtlejlighed.

Renerne spille en stor Rolle for os; mest Skindene og Senerne. Skindene anvende vi dels til Klæder, dels til Brikseunderlag; nogle anvende dem ogsaa som Salgsvare til Kystboer, der ikke faa Tid til at jage Ren, og da det ikke er saa sjældent, at Fjordboer, som ere fremragende Renjægere, kunne have noget vanskeligt ved at skaffe Skind til deres Kajakker, er det ikke ualmindeligt, at Renskind gives i Bytte for Kajakskind.

Vinterforraad før og nu. Jeg har allerede i det foregaaende paavist, hvor uensartet Fangstdyrenes Forekomst er, og at en Boplads Velstand eller Mangler i høj Grad er afhængig af Sødyrstrækket; og med daarlig Fangst er det jo ikke blot Maden og Klæderne, det gaar ud over, det er ogsaa Redskaberne, der lide derunder. Kajakskind og Konebaadsskind slides og ødelægges maaske ogsaa uden at kunne erstattes trods Flid og Slid, saalænge de større Sæler ikke vise sig.

Saa afhængige ere vi af Forhold, vi ikke selv ere Herre over, og rent galt vilde det vel ogsaa gaa os, hvis vi i samme Grad som vore Forfædre skulde være henviste til Sælfangst alene; thi Sælerne tage af.

Renerne derimod ere i betydeligt Tiltagende, men dem have

vi om Vinteren ingen Glæde af, da vi ere Øboere og fra vort Land ikke altid om Vinteren have Adgang til Fastlandet.

Men Fisk og Fugle, som vi i Vintertiden stole mest paa, have vi heldigvis nok af; og her ved Qornoq, hvor vi ere 84 Mennesker, har enhver, der blot er flittig og driftig, aldrig nogen Grund til at lide Nød.

I vore Dage hengemmes sjældent noget særligt Forraad for Vinteren her hos os. Det hører i al Fald til Sjældenhederne, at særlig dygtige i Foraarstiden, naar det falder ind med et godt Sortsidetræk, hengemme tørret Kød og Tarme for Vinteren. Dette kan ske i Huse, hvor der findes flere dygtige Erhververe, men selv disse kunne dog aldrig faa det til at strække til Vinteren rundt. Fangsten gaar i vore Dage fra Haanden og i Munden.

Derimod fanges der i Foraarstiden overalt Angmagssetter ind til Vinterforraad; dem have vi gerne Vinteren rundt, da de øses op i store Mængder og hentørres. I Juni Maaned udvælge Konebaadsejere sig gerne en god Fangstplads, hvor der samtidig findes Angmagssetter.

Hvis man Sommeren igennem tog i større Mængde andre af de hos os forekommende Fisk, kunde man vel ogsaa samle sig et Vinterforraad af disse, men det sker ikke, fordi Fangerne have deres Opmærksomhed henvendt udelukkende paa Sæler og Rener. Her i Nærheden af vor Boplads findes ingen særlig gode Lakseelve.

Hvis vi Grønlændere vare lige saa smaatærende som I Danske, vilde vi maaske ikke have saa vanskeligt ved at samle Forraad; men da vi stadig skulle anspænde alle vore Kræfter, maa vi spise megen kraftig Mad. Vi sætte som Følge deraf ogsaa mest Pris paa det Bytte, som giver os den kraftigste Mad: Sælen; Spækket er os det nødvendigste Næringsmiddel om Vinteren; ikke Spæk alene, naturligvis, men som Blanding til anden Mad. Man undgaar derfor saavidt muligt at sælge Spækket af sin Vinterfangst.

Som jeg sagde dig før, var Angmagssetterne det eneste, vi samlede som Vinterforraad, og dog kan jeg sige, at vi aldrig lide Nød her paa Stedet; noget kunne vi al Tid skaffe os, naar det er godt Fangstvejr; bliver det saa daarligt Vejr, have vi al Tid saa meget fra de foregaaende Dage, at vi klare os. Naar man her siger, at man har det sløjt, mener man sjældent dermed, at man lider Nød, men kun, at man mangler kraftig Føde.

Jeg kan endvidere sige, at vi Fjordboere ikke bryde os saa meget om Butikkens Mad, men nærmest betragte den som Nødproviant; skulle vi nøjes med den, holde vi ikke meget ud.

Der er mange, som ere tilbøjelige til at mene, at Grunden til, at vi ingen Vinterforraad samle, er Dovenskab. Det er ikke Tilfældet. Man har bl. a. anført, at vore Forfædre al Tid kunde overkomme at samle store Forraad; men man glemmer, at Fangstforholdene den Gang vare helt anderledes. Den Gang var der saa mange Sortsider under Foraarstrækket, at de kunde hentørre Kød til om Vinteren, og Fangsten Sommer og Efteraaret igennem var saa god, at de aldrig behøvede at røre ved Depoterne. Hvis Forholdene vare de samme nu, saa er jeg sikker paa, at vi i vore Dage med vore forbedrede Redskaber kunde lægge langt større Depoter end de gamle; navnlig naar vi hertil kunde føje vor Fangst af Fisk og Fugle.

Jeg har hørt min Fader, som er 66 Aar, sige: »De Slægtled, der gik forud for os, havde ganske vist store Vinterforraad, men de kunde dog have det nok saa sløjt som den nuværende Generation, der slet ingen Vinterforraad hengemmer; de forstode jo heller ikke den Gang at drage den fulde Nytte af Fangst fra Kajak paa Fugle og Fisk. Nu ser man aldrig nogen, saadan som i gamle Dage, magre hen af Sult.«

Jeg mener derfor, at man ikke med Rette vil kunne paastaa, at vi Grønlændere ere gaaede tilbage i Driftighed; saalænge vi af Evne anstrenge os og uden Vanskeligheder klare os ud af Vintrene, kan man dog ikke bebrejde os noget.

Man har endvidere villet paastaa, at mange af os Grønlændere ruinere os ved Kaffe. Ganske vist, jeg skal ikke benægte, at vi, naar vi have gjort en eller anden Fangst, bruge en Del af vore Penge til Kaffe. Det er nu en Gang en gammel Handelsvare, som vi have vænnet os til, og som vi sætte stor Pris paa, og jeg vil paastaa, at de Penge ere vel anvendte; thi vi have baade Nydelse og Nytte af Kaffe. Naar man har drukket sin Kop Kaffe om Morgenen, kan man ro en hel Dag i Kajak uden at blive tørstig eller sulten, og naar man har gjort en lang Dagsrejse og kommer hjem, træt og forkommen, saa kan en Kop god, varm Kaffe gøre usigelig godt. Men det er jo desværre ikke al Tid, at man har Raad til det. Naar en Fanger i flere Dage har været uheldig med sin Fangst, saa har han

heller ikke Raad til at købe sig sin Kaffe, og det mærkes paa hans Humør og paa hans Udholdenhed.

Jeg har hørt Folk fortælle, at der findes Danske, der tro, at vi i Trangstider hellere købe Kaffe til os selv end Mad til vore Børn. Det er en skammelig Løgn. Og det er en Skændsel for vore Landsmænd Forstanderne, at de nogen Sinde have kunnet gaa med til at give Kaffen Skylden for Nødstilstandene. Det maa være Folk, i alt Fald, som ikke begribe, hvad det er at strabadsere Dag efter Dag, der kunne bebrejde os vor Glæde over og vor Trang til Kaffe.

Kan virkelig nogen undre sig over, at vi ikke lægge Penge op, naar vi skulle nøjes med det mindst mulige for vore Produkter og give det mest mulige for de Varer, vi maa købe i Butikken? Det forekommer os under Tiden, som om de høje Herrer derhjemme vilde lade os synke i Knæ under en Byrde, der er for tung.

I Anledning af Undersøgelsesexpeditionen 1905.

Da vi i Sommer hørte, at der muligvis skulde indføres Tamrener i vort Land, bleve vi glade over dette Vidnesbyrd om Interesse for vort Ve og Vel heroppe. Vi mente og haabede, at denne nye Erhvervsgren paa mange Maader vilde kunne lette den haarde Vinter for os. Vi antoge ikke, at det vilde være os umuligt at lære Lapperne Kunsten af; og Glæden var særlig stor blandt os Fjordboer, fordi vi indsaa, at vi bl. a. vilde kunne have stor Nytte af Renen som Trækdyr.

Jeg har allerede hørt forskellige Indvendinger, der af Danske ere gjorte mod denne Tankes Virkeliggørelse, og da Betænkelighederne særlig gælde os Grønlændere, skal jeg nærmere gaa ind paa et Par enkelte af dem.

Der er bleven sagt, at vi Grønlændere maaske ville miste Lysten til Fangst og Jagt, naar vi faa indført tamme Dyr. Jeg er ganske uenig med dem, der ere af denne Anskuelse.

Jeg maa antage, at der findes Danske, som sætte os i et falskt Lys over for deres Landsmænd, og som svække al Tillid til os. Det er hændt, at Danske, som have været her i Landet, særlig Kolonibestyrere, som heroppe al Tid optræde som store Herrer over for os — have talt meget nedsættende om os og ikke levnet os Ære, naar de kom til Danmark. Den Slags Mennesker have sikkert skadet os meget.

Hvorledes skulde man ellers kunne tro, at vi, hvis vi fik

Tamrener, straks vilde slaa dem alle ned, fordi vi leve af at dræbe Dyr?

Eller: Hvorledes skulde man ellers tro, at Folk heroppe, som ikke kom til at eje Tamrener, vilde jage tamme Flokke, skyde dem eller stjæle dem?

Vi ere ikke glade over, at den Slags Beskyldninger rettes mod alle Grønlændere.

Naar I Danske have hørt, at en Grønlænder har begaaet en Misgerning, tro I da saa virkelig, at alle Grønlændere ere Skurke? Vi heroppe høre om mange mærkelige Forbrydelser, der begaas af Danske. Og vi rette dog ingen nedsættende Beskyldninger mod det danske Folk som Helhed; og det synes jeg er det, som I gøre overfor os. Og vi synes, at det er uretfærdigt, at I ville bedømme os Grønlændere ud fra de daarlige iblandt os. Hvorfor skulde vi nu f. Ex. forgribe os paa andres Rener? Jeg kan fortælle, at der heroppe mange Gange gives os Lejlighed til at stjæle Ræve fra Fælder; jeg har aldrig nogen Sinde hørt, at sligt er sket. Og hvorfor skulde vi dog ikke overføre vore gode Egenskaber paa Tamrenflokkene, om vi skulde faa saadanne herop? Paa Jagter ved jeg, at vi aldrig behøve at være bange for at komme til at forveksle en tam Ren med en vild. *Ole Ravna* har vist mig, at man, før man er paa Skudshold, vil kunne afgøre paa Ejendomsmærket i Ørene, om det er en tam eller vild Ren, man har for sig. Jeg tror, at vi kunde faa megen Nytte af Tamrenerne. Før Flokkene vokse til, saa at vi kunde faa større Nytte af deres Kød og Skind gennem Slagtning, saa vilde de som Trækdyr kunne være os til stor Nytte ved vor Fangst; om Vinteren, naar Isen lægger sig i det Indre af Fjordene, vilde man kunne køre paa Sælfangst med dem og saaledes blive i Stand til at naa langt fjernere Fangstpladser; endvidere vilde de kunne være til megen Hjælp under Tilsynet med Rævefælderne.

Endnu en Ting maa jeg omtale i Forbindelse med Tamrenerne, og det er den, at der gennem dem vilde aabnes en udmærket Udvej for alle Kajaksvimle. Saaledes som Forholdene heroppe nu ere, maa man enten være en god Kajakroer eller ogsaa en Pjalt. En Mand kan være den dygtigste Ernærer, men overfaldes han af Kajaksvimmelheden, som ingen Læge kan helbrede, maa han nedsynke i Fattigdom. For den Slags Mennesker vil Indførsel af Tamrener aabne nye Udveje.

Det er mit Haab, at Planen maa blive realiseret. Jeg hørte jo selv i Sommer Lapperne sige, at vort Land egnede sig dertil; vore Rener vare større og federe end Tamrenerne, og da vi, som du husker, en Dag skød en meget gammel Ren, som var ganske tandløs, blev *Ole Ravna* meget forbavset, da han saa, at den endogsaa havde Fedtdannelser paa Ryggen, og han erklærede, at en saadan gammel, tandløs Ren vilde være sultet ihjel i Lapland — saa gode Betingelser var der altsaa for Tamrenshold her i Grønland.

Det vilde sikkert heller ikke være forbunden med nogen Vanskelighed at øge sine Flokke ved at indfange Kalve efter Vildrener; naar man skyder Moderen, vilde det være meget let at fange Kalven. Jeg tror ikke, at Tamrensflokkene vilde forjage Vildrenerne.

Endelig vil jeg anføre, at jeg vilde anse det for rigtigt, at man valgte gode Fangere til at være Foregangsmænd med Tamrenerne; de ere vante til at færdes vidt omkring, og de vilde have lettest ved at lære det nye. Vi Grønlændere have nu slet ikke saa svært ved at lære noget nyt, blot man vil vise os en Smule til Rette. Saa vil jeg endelig til Slut udtale et Ønske om, at Tamrener maa blive indførte i Grønland. Vi Grønlændere have ikke mange Hjælpemidler i vor Kamp for Føden, og vi erfare kun alt for ofte, hvor vanskeligt det kan være, naar man udelukkende skal holde sig til Jagt paa Vildt. Derfor er Tanken om at hjælpe os med Tamrener bleven hilst med Glæde heroppe, og jeg er overbevist om, at Tankens Virkeliggørelse vilde blive os til megen Nytte.

Lidt om Forstanderskaberne. Vi grønlandske Fangere have som Talsmænd for alle vore indre Anliggender vore Forstandere. Men da disse Forstanderes Ord er ganske uden Myndighed, og da de næsten aldrig kunne faa sat deres Meninger igennem over for de Danske, der sidde som Ledere af Forstanderskabet, mærke vi ikke meget til vore Talsmænd.

Der findes vel nok mange Forstandere, der baade ere gode Tænkere og gode Talere, og det hænder vel, at de virkelig fremkomme med gode Forslag, der kunde blive til deres Landsmænds Gavn; men stemme disse Forslag ikke overens med de Danskes Mening, vil det al Tid være disse muligt at sætte deres Vilje igennem: ja, Landets Inspektør kan endog ganske udelukke fremkommende Forslags videre Behandling, og saaledes falde

alle de Reformer, som Forstanderne fremkomme med, ganske til Jorden.

Saa afmægtige ere de grønlandske Forstandere.

Man skulde tro, at det var en Selvfølge, at kun Landsmænd kunde raade Landsmænd i indre Anliggender, thi vi forstaa vel alle til Bunds netop kun de Steder og Skikke, der ere vore egne. En fremmed, der kun kan handle efter Formodninger og Rygter, vil aldrig kunne se, hvad der er galt eller rigtigt i det, der for ham dog al Tid maa vedblive at være noget fremmed. Men her i Grønland ere Forholdene netop saaledes, at det er de fremmede, der træffe Afgørelserne i alle vigtigere Ting, der angaa vore indre Anliggender, medens de Mennesker, som leve iblandt os, og som forstaa os, fordi de ere vore Landsmænd, ikke faa deres Vilje sat igennem. Naar derfor forskellige Forstanderskabsbestemmelser bekendtgøres for os Fangere, og naar disse Bestemmelser ere rettede mod os, saa er der i Reglen stor Harme iblandt Fangerne, fordi Meddelelserne vare byggede over urigtige Forudsætninger. Men hvor skulde ogsaa de Danske, som ikke leve vort Liv, og som bygge deres Slutninger paa Formodninger og Rygter, kunne bedømme Ting retfærdigt, som de ikke ere inde i?

Derfor er det en Nødvendighed, at der gives de grønlandske Forstandere større Magt og Myndighed; saa vilde mange virkelige Fejl blive rettede heroppe, og de grønlandske Fangere vilde faa en retfærdigere Behandling; og samtidig vilde den Misfornøjelse, der nu hersker, lægge sig. Da vilde vi faa en Sikkerhed for, at Forstanderskabsforhandlingerne uden Forvanskninger vilde blive tilstillede Ministeren, og da først vilde man faa et Indtryk af Forholdene heroppe, som var i Overensstemmelse med Sandheden.

Nogle Betragtninger over Grønlændernes Fremtid. Det er med en vis Ængstelse, at jeg, som selv kun er en grønlandsk Sælfanger, giver mig ind paa Drøftelsen af Grønlændernes Fremtid. Dog, jeg skal efter Evne fremsætte mine Tanker.

Det mærkes heroppe, at der nu arbejdedes paa at bringe Grønlænderne højere Oplysning. Denne Sommer kom der saaledes til vort Land en Lov, der var sendt os af Kongen selv og Rigsdagen, en Lov, der tydeligt gav til Kende, at man i Danmark har Interesse for vort Vel; og det ere vi alle meget glade for.

Forud for dette ere Grønlænderne dog ogsaa gaaede frem i Kundskab og Udvikling; men trods denne Udvikling ere de dog aldrig komne ud af Stedet. Jeg mener hermed, at man gav os mere og mere Oplysning, flere og flere Kundskaber, men det, som skulde være Kundskabernes Frugt: bedre Livsvilkaar, bedre Stillinger, — gav man os aldrig. Derfor maatte vi stadig staa stille, paa Trods af vor Udvikling.

Man kan se paa de mere opvakte grønlandske Børn, hvorledes de i den Tid, da de faa Undervisning, gaa frem og udvikle sig; men naar Undervisningen er sluttet i Skolen, giver man dem ingen Chancer, og de maa da falde tilbage til det oprindelige grønlandske Liv, hvor de ikke behøve alt det, de have lært. Disse unge Grønlændere ere at ligne med Lys, der tændes, blot for at man kan slukke dem igen. Man fører dem til et vist Punkt, og netop naar den Alder indtræffer, hvor deres Muligheder skulde staa deres Prøve, slaar man Haanden af dem. Hvis man en Gang tog en Grønlænder for sig og blev ved med at undervise og udvikle ham, saalænge han havde Modtagelighed, saa skulde det snart vise sig, hvad der kunde komme ud af en Grønlænder. Den Dag i Dag kunne Grønlænderne komme i de underordnede Stillinger som Udliggere under Kolonibestyreren. Men da det jo ikke al Tid er de bedst begavede, der ville lade sig nøje med disse daarligt lønnede, underordnede Stillinger, faa de Danske ofte et fejlagtigt Indtryk af Grønlændernes Evner. De gennemgaa en mindre Uddannelse, før de blive Udliggere, og selv om de vise de bedste Anlæg for videre Udvikling, kunne de dog, naar de først ere blevne Udliggere, aldrig nogensinde forfremmes til bedre Stillinger. Der kan sidde grønlandske Udliggere, som ere bedre begavede og dygtigere end mangen dansk Kolonibestyrer, men Kolonibestyrer kunne de aldrig blive, og det, fordi alle højere Stillinger ere lukkede for dem, blot fordi de ere Grønlændere.

Jeg skal her ikke glemme at omtale, at Missionen giver os Adgang til de højeste Stillinger som Overkateketer og som Præster; det er Hverv, som man mener, at vi kunne magte, blot vi faa tilstrækkelig Uddannelse. Men der er i Grønland ikke Brug for mange i disse Stillinger, og naar man oplærer os til at blive Præster, hvorfor skulde man saa ikke ogsaa kunne aabne andre indflydelsesrigere Stillinger for os; hvorfor skulde vi saa ikke ogsaa kunne blive Kolonibestyrere? Naar der aab-

nedes os saadanne Muligheder, vilde vi ogsaa se et Maal bag vort Arbejde for Erhvervelsen af Kundskaber, og jeg tror ogsaa, Forholdene for almindelige Grønlændere derigennem paa mange Maader vilde bedres, saasnart vore Landsmænd ogsaa kunde blive Kolonibestyrere; vi vilde da ikke al Tid være henviste t at blive kommanderede af de Danske og behandlede efter deres Forgodtbefindende.

Dette skriver jeg, fordi de grønlandske Fangere blive behandlede med alt for stor Ligegyldighed af de danske Kolonibestyrere. Grønlændere, der bo ved Udstederne, faa saaledes aldrig Adgang til de bedre Stoffer af Tøj, der opsendes til Landet; og det hænder ogsaa, at de smukkeste Tøjer opkøbes af de Danske, før de endnu ere komne i Handelen. Mon sligt sker med deres overordnedes Vidende?

Endvidere stille de sig ganske ligegyldige over for det Faktum, at Udstedsbutikkerne faa udsolgt, og hvis man i saa Tilfælde sagde til os, at vi saa kunde gaa til Kolonibutikken, kunde vi vel med lige saa stor Ret svare, at vi vel havde vor Butik, fordi der skulde være Varer i den.

Hele denne Sommer igennem har Butikken her ved Qornoq næsten ingen Varer haft; her manglede bl. a. Anoraktøj, Sukker og Træ til Husbygning og Kajak. Den 6. Juli ankom Forsyningen til Godthaab, og trods gentagne Opfordringer til Kolonibestyreren have vi endnu ikke den Dag i Dag — det er den 13. August — faaet tilsendt Varer. Kolonibestyreren synes at være fuldstændig ligeglad. Under saadanne Forhold kunde man ve nok ønske sig Kolonibestyrere, der toge sig lidt mere af Grønlændernes Interesser.

Du har nu faaet mine Tanker, vedrørende forskellige Ting; jeg vil slutte med at sige, at naar den Dag kommer, da vore Kolonier bestyres af Landsmænd, der ikke som de Danske ere hensynsløse over for os, da ville bedre Tider oprinde for den grønlandske Fanger.

Dette er skrevet af

Adam Nielsen,
Fanger ved Qornoq.

d. 13. August 1905.

II.

p. T. Frederikshaab, den 10.—9.—1905.

Kære Knud Rasmussen.

Endelig skal jeg da til at svare paa dit Brev af d. 30.—3.—05; og jeg skal efter Evne gaa ind paa de Spørgsmaal, du har rettet til mig.

Du spørger til en Begyndelse, om jeg tror, at det gaar tilbage for Grønlænderne i Velstand.

Ja, jeg mener at have iagttaget, at Folk heroppe blive fattigere og fattigere; siden 1889 har jeg næsten hvert Aar rejst Strækningen fra Holstensborg til Nanortalik: og paa disse Rejser, som ganske vist kun ere foretagne i Sommertiden, har jeg ikke kunnet undgaa at lægge Mærke til, at det gik tilbage for Folk. Hvorledes de have det om Vinteren, ved jeg altsaa ikke.

Tilbagegangen gælder særlig Holstensborg Distrikt, som aldrig naas af Storisen, og hvor Sælerne blive sjældnere og sjældnere. Mændene her ere meget driftige og dygtige Kajakroere; men da der næsten ikke viser sig Sæler, de kunne jage, maa de kaste sig over Fiskeri af Laks og Haj.

Forsaavidt mener jeg altsaa, at Sælernes Aftagende er medvirkende i den almindelige Fattigdom her i Grønland.

Dette er en Kendsgerning, som fylder mig med Bekymring for vor Fremtid, og man bør sikkert nu overveje, hvad der bør gøres. Jeg har derfor med Glæde set, at der fra en dansk Mands Side er fremkommet Forslag om at indføre Tamrener i vort Land. Jeg haaber, at det vil kunne forbedre mange Grønlænderes Kaar.

De sydligstboende Grønlændere synes ikke at være i saa stærk materiel Tilbagegang; Storisen, som aarligt lægger sig ind paa Kysten her, følges af mange Sæler.

Der kan dog selv i disse Distrikter herske Nød, og jeg skal fremføre for dig de Grunde, som jeg antager ere de vægtigste: Uforsynlighed med Vinterforraad, Mangel paa Økonomi og Uordentlighed i Husførelsen, en altfor stor Lyst til danske Varer (særlig Kaffe og Tobak), en altfor ringe Lyst til at hjælpe Familie og Bopladsfæller, Fangernes Spredning i smaa Huse, Dovenskab og Mangel paa Orden i Uddannelse i Kajakfangst.

I ældre Tider, da Grønlænderne vare samlede i større Huse, og Fangere, der vare i Slægt med hinanden, i højere Grad hjalp

hinanden, var der ikke nær saa megen Elendighed, navnlig naar Husherren var en husholderisk Mand.

Det er jo som før bemærket en Kendsgerning, at Sælerne ere i Aftagende; men hvad kan vel være Grunden? De i Grønland hyppigst forekommende Sæler, Sortsiden og Klapmydsen, jages aldrig paa deres Ynglesteder; Ungerne komme først til os, naar de have forladt deres Moder; men hvide Mænds Sælfangerskibe slagte aarligt Mængder af Sælunger paa Isflager, og her ligger vel Grunden til, at Sælerne ere i Aftagende. Hvis disse Skibe ophørte med deres Rovdrift, vilde Sælerne sikkert komme i store Træk til vore Kyster, ganske som i gamle Dage.

Endnu findes der i Grønland dygtige og driftige Fangere, om end deres Tal nu ikke er saa stort som den Gang, de vare Hedninger og gennem stadig Kappestrid holdt hverandre oppe.

Jeg maa udtale som min Mening, at mange Grønlændere mere og mere tilegne sig den danske Civilisation; men jeg maa dog fastslaa som min Overbevisning, at Sælfangsten endnu kan være et Hovederhverv.

Dog mener jeg, at der særlig ved de større Kolonier burde aabnes større Muligheder for de unge, og at der burde gives unge Mænd, der vare vel begavede, Adgang til Erhverv, der ikke vare afhængige af Sælfangst. Det vil jo al Tid være let i Skolerne at afgøre, hvilke Børn der have særlige Anlæg, og hvis man gav disse Lærere, der selv, dels gennem Kundskaber og dels ved Flid, kort sagt i enhver Henseende kunne staa som Eksempel for de unge, saa vilde disse sikkert kunne drive det til noget. Der er ingen Tvivl om, at de vilde kunne modtage en Undervisning, der er langt grundigere end den, de faa nu; og det vilde være af Betydning for Ungdommen, om man, naar de havde fuldendt deres Uddannelse, gav dem Adgang til ansvarsfulde Stillinger, der krævede Landsmænds Tillid. Jeg gentager, at man nøje skulde overholde kun at vælge de bedst begavede.

I vore Dage er der jo mange Grønlændere, der leve af Fiskeri, og det er ikke ualmindeligt, at de professionelle Fiskere, — navnlig saadanne, der bo i Distrikter, hvor der findes Hellefisk og Rødfisk, — klare sig bedre end mangen Sælfanger. De her omtalte Fiskearter yde, foruden at være gode Næringsmidler, ved deres Fedme udmærket Tran til Lamperne. Men der kommer en Dag, da Fiskerens Kajakskind ere opslidte, og

an han da ikke skaffe sig nye Skind, er han jo ogsaa ude af Stand til at drive sit Fiskeri. Dette er en af Grundene til, at man, saaledes som Forholdene nu ere, i første Række maa holde paa Sælfangsten, fordi den betinger de øvrige Erhverv.

I Grønland kan man ikke undgaa at lægge Mærke til, at en Mængde unge Mennesker, som vilde have udmærkede Anlæg for Fangst, nu ganske undlader at opøve sig i Kajakroning; jeg tænker her paa dem, der lade sig bruge som lejede Arbejdere ved Kolonierne eller som Besætninger for rejsende, særlig Embedsmænd, langs Kysten. Disse faa ikke Lejlighed til at holde deres Øvelse i Kajakroning vedlige, deres Redskaber forfalde, deres Kajakskind ødelægges — om de overhovedet have nogen Kajak —; og naar saa Vinteren kommer, staa de brødløse ude af Stand til at klare sig selv, deres dygtige Landsmænd til Byrde.

Hvis der til Kystfarten heroppe indførtes Motorbaade i Stedet for de nu almindelig brugte Robaade med Besætninger paa indtil 10 Mand, saa vilde mange Mennesker, som nu gaa som løse Eksistenser, se sig tvungne til at søge et sikrere Erhverv. Den Løn, de nu faa som lejede i Handelens Tjeneste, eller som Roere for Embedsmændene (85 Øre à 1 Krone om Dagen paa egen Kost!), er saa ussel, at de ikke kunne ernære nogen Familie med den.

Jeg skal til Slut sige et Par Ord om Renerne heroppe. Jægerne begynde nu at tale om, at Vildrenerne ere i Tiltagende; ogsaa jeg er af denne Mening. Det er en Sag, der er af største Vigtighed for Grønland, og man maa haabe, at vore Landsmænd maa kunne optræde i fuld Enighed i dette Spørgsmaal. Og man maa da her først og fremmest være enig om aldrig at fælde Dyr, uden at man ogsaa er i Stand til at faa den fulde Gavn af det nedlagte Vildt. Der var jo en Tid for ikke saa mange Aar tilbage, da her ogsaa var fuldt op af Rener; men den Gang jagede man ganske hensynsløst Dyrene og fældede dem blot for at flaa Skindene af dem. Man opnaaede saa ogsaa den Gang tilsidst at faa Dyrebestanden omtrent udryddet. Dette skulde nødigt gentages.

I denne Forbindelse vil jeg hævde, at det vilde blive i høj Grad opdragende for Grønlænderne at faa Tamrener. Thi naar de saa, hvorledes en Flok gennem fornuftig Pasning kunde ernære Familier, og naar de fik Øjnene op for, hvorledes Dyre-

bestanden formerede sig og voksede i Tal, blot man nøjes med aarligt at fælde et begrændset, passende Antal Dyr, da vilde de ogsaa indse, hvor ødelæggende det er for Vildrenbestanden, naar man nedskyder dem hensynsløst, uden endog at tage Hensyn til, hvad man har Brug for.

Hvis man i Lighed med, hvad der er sket i Alaska, indførte Tamrener heroppe, maatte der vel ogsaa findes Grønlændere, der vilde vise sig egnede til at passe dem. Og det vilde navnlig blive af stor Betydning for alle dem, der som kajaksvimle ikke egne sig til Erhverv paa Havet; men til en Begyndelse burde man sikkert være kræsen i Valget af dem, der skulde anvendes som Renhyrder.

Der findes sikkert i vort Land Strækninger i de sydlige Distrikter, hvor der vilde ydes Tamrener gode Levevilkaar; Distrikter, hvor der den Dag i Dag ikke findes Vildrener, fordi Bræer og andre Hindringer have umuliggjort en Indvandring. Der findes i det sydlige Sydgrønland mange frodige Strækninger, hvor Tamrener sikkert vilde kunne trives.

Jeg har nu meddelt dig de Tanker, jeg har tænkt i Anledning af de Spørgsmaal, du har stillet. Grønlands Fremtid ligger ogsaa mig meget paa Sinde, og da Udviklingen heroppe nu en Gang har medført, at man ikke længere vil kunne føre Grønlænderne tilbage til deres oprindelige Tilstand, maa nye Veje brydes for at sikre os vor Fremtid.

John Møller,
Bogtrykker i Godthaab.

III.

En grønlandsk Jagtlov. Udtalelser af Renjægeren Abia i Godthaabsfjorden. Af *Knud Rasmussen.*

Man har længe i Grønland følt Savnet af en Jagtlov, særlig naar man vilde have gennemført forskellige Fredningsbestemmelser; jeg tænker her f. Eks. paa Edderfuglen, som man gennem hensynsløse Efterstræbelser er godt paa Veje til at udrydde.

Renjagterne i Sydgrønland have nu atter gjort Spørgsmaalet om en Jagtlov brændende, og det vilde sikkert paa mange Maader være af Betydning, om dette Spørgsmaal i en nær Fremtid blev taget op af de grønlandske Forstanderskaber. Jeg skal i Anledning af *John Møllers* Bemærkninger om Rov-

drift paa Rener fremkomme med nogle Udtalelser af Renjægeren *Abia*, som sidste Aar blev straffet med Tabet af sin Repartition for Rovdrift paa Rener.

Abia havde været paa en meget besværlig Renjagt paa Nunatarssuaq inde i Bunden af Godthaabsfjorden; han var taget derind i Kajak, fordi han ikke var Konebaadsejer. Omtalte Jagtdistrikt naas, som nævnt i det foregaaende, kun af de allerdriftigste, som ingen Strabadser sky. *Abia* var taget paa denne besværlige Jagt for særlig at skaffe sig Skind og Senetraad. Jagten forløb meget heldigt, og *Abia* skød en halv Snes Rener. Han var saa langt fra sit Hjem, at der ikke kunde være Tale om at fragte noget Kød hjem; dette maatte altsaa gaa til Spilde, ja, han levede jo af det, saa længe han var derinde. Han kunde heller ikke fragte alle Skindene, men maatte nøjes med at udskære det bedste af dem, Partiet om Ryggen. Men al Talgen og alle Senerne fik han med sig.

Sagen rygtedes, og Forstanderskabet tog den under sin Behandling. *Abia* dømtes til at miste sin Repartition, en Straf, som blandt Mænd anses for meget vanærende. *Abia* føler sig forurettet gennem denne Dom, og erklærer, at der ikke er nogen Hjemmel for en saadan Afgørelse. Han tror, at det hele er dikteret af Misundelse, og mange Grønlændere og flere Forstandere have givet ham Ret i hans Protest. »Landet er vort, og Byttet er Jægerens!« sige de alle. »Ingen har Ret til at forbyde os at skyde.«

Jeg fremfører dette, fordi Sagen viser, i hvor høj Grad en Jagtlov savnes; og al den Misfornøjelse, *Abia's* Sag har medført, kunde have været undgaaet, om blot Jægerne havde haft een Gang for alle fastslaaede Bestemmelser at rette sig efter.

Til Slutning skal jeg blot anføre *Abia's* Forsvar, som er af Interesse i denne Forbindelse.

»Jeg kan ikke anerkende Forstanderskabets Afgørelse, som jeg antager for at være formuleret af Mænd, der ikke have Begreb om Renjagter. Jeg ernærer mig dels som Renjæger, dels som Rævefanger, dels som Fisker. Rævene skaffe mig Kontanter, Fiskeriet skaffer mig Ernæring om Vinteren, Renjagterne skaffe mig dels varme Pelsskind og Underlagsskind, dels Senetraad.

Jeg ejer ingen Konebaad, men maa foretage alle mine Rejser i Kajak. Hvis jeg skulde overholde Forstanderskabets

Bestemmelser, maatte jeg visse Tider af Aaret, naar der hverken er Rævefangst eller Fiskeri, være ude af Stand til at ernære mig selv og min Familie. Jeg regner med, at jeg aarlig fælder c. 50 Rener; jeg skaffer mig saaledes mange Skind og Mængder af Senetraad; jeg er saaledes i Stand til ikke blot at holde mig selv med disse Ting, men ogsaa forsyne Bopladsfæller og Folk, der bo paa helt andre Pladser. Hvert Foraar modtager jeg saa mange Bestillinger paa Skind og Senetraad, at det vilde være mig umuligt at overkomme alt.

Jeg opsøger al Tid de fjerneste Distrikter og de mest utilgængelige Steder, fordi Vildtbestanden her er rigest. Som jeg før bemærkede, har jeg ingen Konebaad og kan kun rejse i Kajak. Min Boplads er saa sælfattig, at det er mig umuligt at skaffe tilstrækkeligt Skind til Konebaaden. Skulde jeg nu følge Forstanderskabets Bestemmelser, saa skulde jeg altsaa foretage en lang og besværlig Rejse, blot for at fælde en eller to Rener, mere Kød vil jeg ikke kunne fragte paa min Kajak, og saa skulde jeg Vinteren igennem ikke blot selv lide under Mangelen af Skind og Senetraad, men jeg vilde heller ikke være i Stand til at hjælpe mange, som jeg nu gør. Saaledes som jeg nu jager, faar jeg mange Skind, da disse ikke er saa vanskelige at fragte, Mængder af Senetraad og megen Talg, noget, som er en udmærket Salgsvare, — kan saa virkelig nogen komme og forbyde mig, ja straffe mig for, at jeg lader det Kød ligge, som ikke spiller nogen større Rolle for mig paa den Aarstid? Jeg fodrer jo Rævene med det, og dem skal jeg jo leve af om Vinteren.

Det forekommer mig derfor, at man har straffet mig, fordi jeg var en dygtig og driftig Jæger, der nedlagde meget Vildt. Men naar dette skal være Lov i et Land, da er der ikke meget, der sporer ens Ærgerrighed til at lægge sine Kræfter ind i vor Kamp for det daglige Brød; da er det beskæmmende at være Jæger.«

Denne Sag viser tilfulde, i hvor høj Grad der trænges til faste Vedtægter paa Jagtomraadet.

IV.

Lichtenfels den 28. August 1905.

Jeg vil svare dig saaledes paa dit Brev: Ja vel mener jeg, at det gaar tilbage for Grønlænderne i Velstand; og jeg tror, at

Grunden hertil er Dovenskab, Mangel paa Lyst til om Sommeren at samle Forraad til Vinteren, og det, skønt der er Overflod paa de Ting, de kunne indsamle; og de dovne blive saaledes Skyld i, at de flittige gennem stadigt Udlaan til disse ogsaa selv komme i Nød.

Sælerne synes at være i Aftagende i Grønland; Trækket af Sortsider kommer ikke saaledes som tidligere ind i Fjordene, og jeg tror, at det er Skydevaabnene, der ere Skyld deri.

Nu i vore Dage ville Fangerne kun jage Sæler mellem Øerne og ved Fjordenes Mundinger; og da de kun anvende Bøssen, fange de kun i stille Vejr og gaa ikke mere som tidligere ud i det aabne Hav. I gamle Dage gik Sælfangerne selv om Vinteren langt til Søs i Kajak, og de fangede al Tid jævnt godt; der er ingen Tvivl om, at der den Dag i Dag ude til Søs er godt med Sæler, naar der inde under Land kun er faa af dem.

Det vilde være af Betydning for Grønlænderne, om der kunde skaffes dem Adgang til indflydelsesrige Stillinger her i Landet, men en grundig Uddannelse maatte nødvendigvis gaa forud: man maatte dog reformere langsomt og sikkert.

Det vilde vel nok være godt, om man kunde indføre Tamrener til Grønland, men det kunde dog ogsaa give Anledning til, at færre og færre Fangere lagde sig efter Fangsten paa Storsæler og Hvidhvaler, og at de egentlige Fangeres Tal saaledes forringedes; dette vilde ikke være heldigt.

Andreas Hansen,
grønlandsk Præst.

V.

(I Uddrag).

Sukkertoppen d. 15.—6.—1905.

Ogsaa jeg har mange Gange tænkt over Grønlændernes Fremtid; og paa dit Spørgsmaal, om jeg tror, at det gaar tilbage for Grønlænderne, skal jeg svare dig ud fra mine Erfaringer.

Saa langt jeg kan huske tilbage, forekommer det mig, at Forholdene have været ens. Enkelte Aar er der Nød og Fattigdom, andre derimod tilfredsstillende Livsvilkaar; og det ligger i, at Sødyrtrækket er saa forskelligt; somme Tider komme Fangstdyrene i talrige Flokke, somme Tider i smaa, og dette er saa igen Skyld i, at det gaar op og ned for Menneskene. Jeg

synes derfor ikke, at man med fuld Ret kan sige, at det gaar tilbage.

I de gode Aar er der al Tid godt med Vinterforraad, i de mindre gode have de driftigste Forraad, der vilde kunne føre dem godt igennem Trangstiderne, hvis de ikke maatte hjælpe saa mange af dem, der ikke i Tide have sikret sig Forraad; og saaledes gaar det til, at selv de, der have større Depoter, faa disse opspist, før den gode Tid kommer, saaledes at ogsaa de maa lide Nød. Endnu findes der rundt omkring paa Bopladserne dygtige Fangere, der have den fulde Øvelse og Færdighed i Kajakfangst, men flere og flere falde fra ved Kolonierne; det vilde derfor navnlig faa Betydning for disse, om man f. Eks. ved Indførsel af Tamrener skabte nye Erhvervsgrene. Saaledes som Forholdene nu ere, er det en væsentlig Grund til vor Fattigdom, at vi faa saa forholdsvis lave Priser for vore Produkter, medens vi skulle give saa meget for Butikkens Varer.

Tak, fordi I tænke paa os i Danmark. Ofte bliver jeg trist til Mode, naar jeg tænker paa Forholdene her; gid ogsaa Ting, som ikke vedkom vort materielle Vel alene, maatte blive tagne op til Drøftelse. Sørgeligst af alt det, der hænder heroppe, synes jeg er det, at mange uskyldige ofte maa undgælde, naar en eller anden af vore Landsmænd har begaaet noget urigtigt; thi det er Skik og Brug heroppe, at de Danske, naar de ikke kunne finde den Person, som paa en eller anden Maade har forset sig, straffe en hel Boplads. Dette at blive regnet med blandt Forbrydere synes mig at være det pinligste af alt.

Johannes Rosing,
Bødker ved Sukkertoppen.

(I Tilknytning til den sidste Bemærkning i *Rosings* Brev skal jeg her anføre, at jeg selv ofte paa mine Rejser i Grønland har hørt Grønlænderne udtrykke deres store Harme over, at Inspektørerne truede hele Bopladser for at ramme en enkelt.

Fangerne ved Umanak i Godthaabsfjorden fortalte mig saaledes, at det var bleven dem meddelt, at der vilde blive forment dem alle Adgang til at købe Ammunition i Handelens Butik, hvis det gentog sig, at en iblandt dem gjorde sig skyldig i Rovdrift paa Rener, d. v. s. paa en Jagt skød saa mange Dyr, at han ikke kunde transportere alt Kødet hjem. Endvidere skal jeg meddele, at der i Sommeren 1904 herskede stor Ophidselse

ved Udstedet Diskofjorden af samme Aarsag. Der var begaaet i Vinterens Løb forskellige Tyverier i Stedets Butik. Da Inspektøren kom til Stede for at optage Forhør, lykkedes det ham ikke at faa fat paa Tyven. Ved sin Afrejse havde han saa erklæret, at Butikken for Fremtiden skulde fratages Bopladsen, hvis ikke Tyven meldte sig frivilligt eller blev angivet ved Landsmænd.

En gammel Fanger kom i den Anledning hen til mig og sagde:

»Jeg har i al den Tid, jeg har levet, bestræbt mig paa Flid og Redelighed, og jeg har al Tid vist de Danske den Agtelse, som jeg var dem skyldig. Ved et Tilfælde kom jeg i sin Tid til at leve sammen med Danske og lærte da en Del af deres Sprog, og jeg har siden sat en Ære i, naar vi her paa Diskofjorden fik Besøg af Danske, da at benytte mig af de Ord, jeg kunde. Men ved det, der nu er sket, har jeg faaet et saadant Had til de Danske, at jeg aldrig mere vil tage et dansk Ord i min Mund.

Du kan tænke dig, der raabes: Slæde! her paa Kongens Fødselsdag, og da vi saa, at det var vor Inspektør, fyldtes vi med Glæde, da vi troede, at han havde valgt netop denne Højtidsdag, fordi han havde noget glædeligt at meddele os. Da han saa kom og talte til os, var det blot for at udskælde os alle for Tyve og for at true os alle med Butikkens Lukning. Jeg ved ellers ikke, hvorledes han vil have, at vi skulle klare os. naar han vil tage vor Butik fra os, samtidig med, at det under Straf er forbudt os at tiltuske os Varer fra de skotske Hvalfangere, naar de anløbe os. Der skal aldrig mere komme et dansk Ord paa min Tunge.«)

Jeg har meddelt disse Udtalelser her, fordi de ganske ureserveret give Grønlændernes Opfattelse. Og saaledes synes de mig at have deres Betydning. Om Beretningerne ere farvede eller ikke, kan jeg paa den anden Side ikke afgøre, da jeg ikke har hørt Modparten udtale sig.

VI

Sarfanguak ved Holstensborg d. 22.—6.—1906.

Tak for dit Brev, jeg skal svare dig paa dine Spørgsmaal.

Efter dit Ønske komme mine Udtalelser særlig til at dreje sig om Tilstanden her ved Sarfanguak.

Grønlænderne her blive fattigere og fattigere, som Følge af Sælernes Aftagende; hvis vi ikke fik Hjælp fra de Danske, vilde Nøden sikkert være større. Fangerne her overholde vel endnu den gamle Skik at tage paa Fangstrejser om Foraaret, Sommeren og Efteraaret for at samle Vinterforraad, men Hovedparten af det, de fange ind, er al Tid Fisk. I tidligere Tider kom de hjem med store Mængder af Sælkød, der var tørret for Vinteren, men det hænder aldrig mere. Det ser ofte galt ud for alle dem, der ikke have en eller anden Stilling, hvorved de have nogen Indtægt; naar Fiskeriet og Hajfangsten slaar fejl, staa de ganske blottede for Vinteren. Tilbagegangen skyldes ikke her i Distriktet Mangel paa Færdighed, her ere dygtige Fangere baade i Kajak og paa Is; og saa snart Fangstforholdene ere gode, fanges her udmærket.

Grunden til Sælernes Aftagende her, navnlig Sortsiden, mene alle ældre erfarne skyldes Fangstskibes Jagter. I min første Barndom kom der om Sommeren og i August og September Maaned store Træk af unge Sortsider, hvis Flokke stadig øgedes ud paa Efteraaret; og Fangerne fik mange Skind til Kajaker og Konebaad. Nu er det umuligt ved Sommertid at se en eneste ung Sortside, og her er al Tid stor Mangel paa Skind. Fangerne blive færre og færre, fordi de unge ikke kunne faa deres Kajaker betrukne; og dette er igen Aarsag til, at de ikke blive ordentligt opøvede og ikke gennem Fangst blive i Stand til at skaffe sig ordentlige Redskaber. Naar disse saa endelig en Gang som halvgamle Mennesker faa sig en Kajak, ere de ude over den Alder, hvor de gennem Øvelse kunne faa den fuldkomne Færdighed i Kajak, og blive tvungne til at leve Resten af deres Liv som Fiskere. Her ved Sarfanguak og de to tilhørende Bopladser ere tilsammen 230 Mennesker, af disse kunne kun ca. 20 regnes for Fangere, og det er udelukkende, fordi den store Sælmangel ikke sætter dem i Stand til at skaffe sig Kajakskind.

Grønlænderne her tale ofte om, om det ikke skulde være muligt at sende en Opfordring til de Mennesker, som jage Sortsiden heroppe med Fangstskibe, om at ophøre dermed. Disse Fangstmænd bo dog i et Land, der paa Grund af sin Frugtbarhed giver Anledning til andre Erhverv; her paa Grønland ere vi udelukkende henviste til Sælfangsten.

Mange af os Grønlændere ere ikke saa dumme endda, men ikke desto mindre kan ingen af os opnaa ledende Stillinger i

vort Land. Mange af os blive Udstedsbestyrere uden andre Kundskaber end dem, vi have faaet i Børneskolen; kunde det ikke tænkes, at vi f. Ex. kunde bestride Kolonibestyrerstillinger, naar vi blot fik tilstrækkelig Uddannelse? *G. Holms* Plan om at indføre Tamrener til Grønland har overalt vundet stor Tilslutning, gid den kunde blive virkeliggjort, nu da vi mindre og mindre kunne klare os som Sælfangere.

Hvis Danske kom op til os, vilde de snart faa at se, hvor megen Fattigdom der var heroppe; og hvor vilde de dog ikke fortvivle, om de skulde gøre vor Fremtid til deres. Ofte tænker jeg med stor Bekymring paa, hvorledes det skal gaa, hvis Fangerne her tilsidst blive nødte til ganske at opgive Sælfangsten; thi saaledes som Forholdene nu ere, kunne vi, skønt her er Fisk nok, ikke klare os ved Fiskeri alene.

Det, jeg her har fremsat, er Tanker, som jeg har drøftet med alle mine Landsmænd.

David Olsen,
Udstedsbestyrer ved Sarfanguak.

VII.

Jakobshavn d. 12. Juli 1905.

Vi hilse alle dem, der alvorligt tænke paa Reformer, der kunde blive os og vort Land til Gavn!

Mon det gaar tilbage for Grønlænderne? Dette Spørgsmaal kan besvares baade bekræftende og benægtende.

Før Evropæernes Ankomst til Grønland have vi ganske vist ikke hørt Tale om Nød, men der har sikkert ogsaa den Gang været daarlige Aar, Aar hvor Folk led Nød, og hvor enkelte døde af Sult; og den Gang var der dog langt bedre Fangstforhold, flere Sæler, flere Hvidhvaler, Hvaler og Rensdyr; men heller ikke den Gang har Trækket af Fangstdyr vel været ensartet. Det var først hen mod Slutningen af det 19. Aarhundrede at man mere og mere begyndte at tale om Fangstdyrenes Aftagende, og samtidig syntes Fangstdyrene at blive mere sky, vanskeligere at komme paa Hold. De, som vare Fangere i Aarene 1870—80, kunne fortælle os, hvorledes de den Gang havde Overflod paa Sortsider, der gik lige ind til Land; men siden efter have vi mærket en stadig Aftagen.

Vi tro, at de Fangstmænd, der i store Dampskibe besejle vore Farvande, ere Skyld i, at Sælerne trække andre Steder hen; de flygte for den Støj, Maskinen laver i Vandet, og for

den Lugt, dels Røgen, dels Maskinen udbreder; og da Verden jo er stor, flygte de vel til Steder, hvor Isen aldrig bryder op, og hvortil disse Skibe ikke naa.

Det er vore Fangstdyrs Aftagen, der fylder os med størst Bekymring, thi uden Sæler ville vi ikke kunne klare os her i Grønland.

Der findes dog Grønlændere, der ikke have det saa smaat, fordi de med fast Løn ere knyttede til de Danske heroppe. Men de af os, der kun ere Fangere eller Fiskere, døje ofte ondt i de daarlige Tider. Dertil kommer, at den Betaling, vi faa for vore Varer, staar i daarligt Forhold til de Anstrengelser, der ofte i den kolde Vinter ere forbundne med at nedlægge Byttet. Vort anstrengende Erhverv er Skyld i, at mange gaa legemligt til Grunde. Ofte maa vi sidde en hel Dag igennem i stærk Kulde ude paa Isen, og ofte faa vi, naar vi efter en saadan mislykket Fangstdag komme hjem, ikke nogen ordentlig Føde. Den Slags Ting taaler man kun, saalænge man er ung. Fik vi vore Varer bedre betalt, vilde der vel være en Mulighed for, at enkelte af os kunde lægge noget op til Alderdommen. Lige siden 1721, da *Hans Egede* kom til vort Land, have de Danske hjulpet os og ført os frem, og uden dem vilde vi sikkert ikke kunne klare os den Dag i Dag. Nu synes det jo, som om Interessen for os Grønlændere blev vakt hos de Danske; vi kunne blive Præster heroppe nu; kunde det ikke tænkes, at vi ogsaa nu med de Danskes Hjælp kunde opnaa Stillinger som Kolonibestyrere? Vi vide jo nok, at det ikke er nogen let Sag at føre Regnskab med de mange Varer, der sendes herop, men der findes jo blandt vore Landsmænd dem, der ere godt begavede; mon de ikke kunde lære det, naar de fik den tilstrækkelige Uddannelse?

Det vilde være godt at faa Tamrener her til Grønland. Vi have navnlig god Brug for deres varme Skind, og vi ere de Mænd taknemlige, der have fattet disse Planer. Gid de Mennesker, som interessere sig for vort Vel, kunde arbejde for, at vi kunde faa Priserne op paa Spæk, Lever og Skind; de Priser, vi nu faa, staa ikke i Forhold til det Arbejde, vi have med at skaffe det.

Vi slutte med at udtale vor Glæde over, at der hjemme i Danmark er Mænd, der arbejde paa at forbedre vore Kaar.

Gabriel Huch, Kateket. *Thomas Magnussen*, Fanger.

VIII

Godhavn d. 20. Juni 1905.

(Indholdet af dette Brev er i Overensstemmelse med de andre; Sælernes Aftagen i Grønland og de dermed følgende vanskelige Forhold. Af nyt indeholder Brevet kun følgende:)

Jeg antager, at Grunden til Sælernes Aftagende er Skydevaabnets Indførelse; naar en Bøsse affyres, er der to Ting, Sælerne flygte for: Knaldet og Lugten af den Røg, der følger efter. Jeg har hørt omtale, at der skulde findes røgfrit Krudt og Krudt, som ikke exploderede med Knald; hvis noget saadant kunde indføres i vore Butikker, vilde det sikkert være af Betydning for os.

Mathias Broberg,
Fanger.

IX.

Vort Land og vore Livsvilkaar.

Som Børn have vi faaet Tanken om vort Land ind i vore Forestillinger, og derfor er det for os det kæreste af alt. Hvad gør det saa, at alt Landet dækkes af Sne, naar den store Vinter kommer; hvad gør det saa, at det kan være haardt at bjærge sig Føden i Storm og Uvejr? Vi længes dog efter det, som man kan længes efter en Ven, selv om vi i Kulden maa fryse i daarlige Klæder, og selv om vi maa lide under Savnet af Føde med Spæk.

Vor Glæde er størst, naar Solen begynder at varme og smelte Sneen om Foraaret, saa Jorden atter kommer til Syne; da er det dejligt at komme ud en Morgen og høre Sangfuglene kvidre og Maagerne skrige; og naar man staar derude og lytter, kan det hænde, at man hører Hvidhvaler snøfte, naar de drage Aande; da fyldes man med Glæde over, at man skal ud i sin Kajak; og maaske hører man, inden man kommer ud, Raabet: »En Kajak har sat sig fast i en Hvidhval!« Saa komme alle Mand ud af deres Huse og styrte ned til deres Kajaker, og de ro om Kap udefter, medens der skriges og raabes: »Se! Fangstblæren kom op lige i Nærheden af Kajaken!« Og da kappes man om at blive den, som først giver Dyret nyt Saar.

Aa, det er dejligt at komme hjem til en Boplads, bugserende en Hvidhval og lyttende til Fangeres Fortællinger.

Hen mod Midten af Maj pleje vi at drage til nye Fangst-

pladser, og det bliver vanskeligt at fortælle om al den Glæde, man har med at gennemgaa Minder fra tidligere Ophold.

Om Vinteren er Jorden tavs som en sovende, men om Foraaret, naar den vaagner, og naar Blomsterne vælde frem, da bliver Livet fuldt af Nyheder og af Glæder.

Men det var jo om vore Livsvilkaar og Fangstforhold, at jeg skulde fortælle dig.

Nu da jeg er en Mand, der begynder at blive gammel, ere mine Erfaringer paa Sælfangstens Omraade ikke faa.

Det hænder ikke saa sjældent, at de unge komme og spørge os, om Sælerne ere i Aftagende, og dertil maa vi gamle svare: Jo; — Fiskene derimod holde sig stadig ved det gamle.

Da jeg var Barn i de Tider, da Bøssen endnu ikke brugtes fra Kajaken, var jeg ofte Vidne til Fangstmaaden, men hørte ogsaa ofte Fangerne fortælle derom. Den Gang brugte man kun Bøssen om Efteraaret, naar man stod ud af Kajaken paa Isstykker eller om Vinteren i Vaager. Naar Fangere i de Tider kom hjem, talte de ofte om Sælernes Mængde og opildnede hinanden til Fangst. Nu derimod, naar Fangerne komme hjem, tales der kun om Manglen af Fangstdyr, og deres Tale virker al Tid nedtrykkende. Udsigterne for dem, der komme efter os, blive mørkere og mørkere.

Den Gang, Bøssen ikke brugtes fra Kajaken, anvendtes følgende Redskaber: Fangeblære, Fangelinie, Harpun. Med disse Vaaben søgte de al Tid at liste sig ind paa Fangstdyrene: de forskellige Slags Sæler, Hvidhvaler, Narhvaler, Delfiner og Hvalrosser. Den Gang anvendtes der ogsaa Blærepil til mindre Sælarter, navnlig naar disse vare i Fart og vare vanskelige at komme paa nært Hold. Blærepilen anvendtes mest om Sommeren, naar de store Sortsider opholdt sig ude i rum Sø. Blærepilsfangsten var næsten al Tid forbunden med Kappestrid, mange Kajaker forfulgte samtidig et enkelt Bytte; Fangstmaaden var derfor ikke heldig, da Jagten under Tiden kunde staa længe paa og kun give den allerbedste, med det længste og sikreste Kast, Chancer. Senere, da man begyndte at anvende Bøssen fra Kajak, var det forbavsende, saa mange Sæler der kunde fanges i Løbet af kort Tid, og her var Chancer, selv for dem, der ikke vare saa gode i deres Kast. Bøssen havde den Fordel, at den ramte sikrere og bedre end Kastevaabnet, derfor synes alle Mænd godt om dette Vaaben.

Nu er der dem, der mene, at Skydevaabnenes Indførelse er Skyld i Sælernes Aftagen; jeg tror ikke, at det alene har Skylden. Her i Grønland antager jeg, at der aarligt nedlægges omkring 100,000 Sæler, medens evropæiske og amerikanske Fangstskibe antagelig nedlægge omkring 500,000; disse, tror jeg, have en stor Del af Skylden i Sælernes Aftagen. Vi finde ofte i de Sortsider, vi fange, store Hagl paa et Kvints Størrelse; disse Hagl maa stamme fra Fangstskibene, og heri have vi et Bevis for, at det er samme Vildt, vi jage. Hvis disse Skibe kunde holde sig udelukkende til Hvalerne, vilde det sikkert have stor Betydning for os. Omkring 1870 begyndte jeg at følge med Fangerne, og den Gang kunde Sortsiderne i Juni Maaned komme i saa store Træk, i saa vældige Mængder, at man hørte dem paa Havet som Susen af Vind. Nu i vore Dage er det meget sjældent, at man træffer dem i større Flokke, og de ere nu langt vanskeligere at komme paa Hold end den Gang. Man ser dem nu sjælden ligge stille paa Havfladen og flyde, de ere næsten al Tid spejdende og i Fart.

Mange Danske tro maaske, at vi nu ikke længere forstaa at benytte Harpunen. Nej, slet ikke! Endnu den Dag i Dag bruge vi Harpunen, naar vi kunne komme bag paa en Sæl, men det er meget sjældent, at vi nu om Stunder kunne komme Sælerne saa nær. I tidligere Tider, naar Hvidhvalerne kom i Oktober Maaned, plejede der at følge store Mængder af Sortsider efter, og der var da i disse Tider glimrende Fangstvilkaar, og man kunde i Løbet af kort Tid samle meget Vinterforraad; nu komme Sortsiderne aldrig mere efter Hvidhvalerne; det kan være, at Sværdfisken, som nu bliver hyppigere og hyppigere, ogsaa har Skyld i dette.

Det er saaledes i vor Tid ikke al Tid saa let at komme ud over de trange Tider, og det hænder da, at man jager flere Dage i Træk fra Morgen til Aften, uden at faa noget. Vore unge Mænd, der ikke staa tilbage for deres Forfædre i Dygtighed, gaa en vanskelig Tid i Møde, hvis de da ikke ganske ville vende sig fra Sælerne og kaste sig over Fiskeriet.

Gid danske Mænd maa læse dette!

Karl Olrik,
Fanger og Kateket ved Rodebay.

Dette Brev tiltrædes af

Aron og *Jes Kristiansen,*
Fangere ved Jakobshavn.

Rapport til Indenrigsministeriet
over
Renbejte-Undersøgelses-Ekspeditionens Rejse i Grønland, Sommeren 1905.

Ekspeditionen, der bestod af Fjældlappen *Ole Nielsen Ravna*, Gaardbruger *Isak Klemetsen*, begge fra Karasjok, og undertegnede *Knud Rasmussen*, afgik fra København med S/S »Hans Egede« den 1. Juni og ankom til Kolonien Godthaab i Sydgrønland den 15. Juni om Eftermiddagen.

Vi opholdt os ved Kolonien i tre Dage, hindrede i Udflugten af en stærk Sydvestkuling med Snetykning. Først den 19. bedredes Vejret, og i smukt Solskin og stille Vejr afrejste vi Kl. 4 Eftermiddag til Ameralikfjorden. Kl. 3 Morgen den 20. ankom vi til Qasigianguit-Bugten,*) hvor vi sloge Telt. Undervejs havde vi været i Land paa Nordkysten af Ameralik i Nærheden af Mundingen. Her undersøgtes Vegetations-Forholdene, og overalt fandtes Renmos; ligesaa paa den øvrige Kyststrækning ind til Qasigianguit. Samme Dag gik vi til Fjælds fra Kl. 2—7 Eftermiddag.

Bunden af Qasigianguit-Bugten er gennemskaaret af en Dalkløft, der løber en halv Mils Vej ind i Landet i østlig Retning og derpaa deler sig i to, hvoraf den ene gaar helt ned til Eqaluit-Bugten ved Ameraliks Munding, den anden i nordlig Retning ud til Ameralik ved Itivdleq-Bugten. Overalt langs med Kløftens Skraaninger helt op paa Fjældtoppene og ned i Dalen, der gennemskæres af en Elv, fandtes Renmosvækst, der vilde være vel egnet til Vinter-Bejte. Her fandtes, ligesom i Lapland, fire Arter Mos af bedste Slags, saftigt og jevntvoksende. I Elvlejet og ved Bugtfjældenes Fod var der kraftige og tætte Krat af El, Pil og Birkeris.

Den 21. vare vi en 6 Timers Fjældtur i sydvestlig Retning og fik et Overblik over Højlandet, dels mod Fjordens Munding dels mod Sydvest i Retning af Buksefjorden. I alle Retninger saa vi kun gode Bejtemarker, og Lapperne kunde efter disse

*) De her nævnte Navne findes for største Delen paa de i »Meddelelser om Grønland« udgivne Kort, særlig paa Tavle X i Hefte VIII.

Undersøgelser anbefale Stedet som vel egnet til et Stationsanlæg for 300 Dyr.

Havnen, der er tredelt, er god; den yder et godt Læ for Vejr og Vind; de mest fremherskende Vinde ere Fjordvinde, ud eller ind ad Løbet, baade Norden og Sydvest falder som »isersarneq«: »indad Vind« i Hovedløbet.

Byggepladsen paa Bugtens nordostlige Næs er god, dog findes ingen ordentlige Murtørv i Nærheden, men de maa hentes $^{1}/_{4}$ Mil herfra i Baad ved Itivdleq-Bugten, hvor nogle gamle Telttomte yde udmærket Murtørv.

Brændsel til Vinteren har man i Krattene, navnlig af El og Pil. Grenene naa indtil Arms Tykkelse. Vinterbrændet maa altid hugges i Sommermaanederne og vindtørres. Desuden findes overalt gode Lyngtørv, der ville være et godt Tillæg til Brændet.

Begge Lapperne mene, at Renholderne her ved Qasigianguit bør have faste Vinterhuse. Bejtet er saa jevnt og godt, at Dyrene om Vinteren ikke behøve at fjernes længere fra Stationen, end at man daglig kan tilse dem paa Ski; Nattevagt er unødvendig, da her ikke findes Ulv.

De Fjældkløfter og Dalskraaninger, vi undersøgte første Dag, ville være vel egnede til Vinterbejtet, der selvfølgelig altid bør søges i de frodigste Strækninger. Sommerbejtet findes i Højfjældet, baade i østlig, vestlig og sydlig Retning.

Sneforholdene synes ogsaa at være gunstige; der falder i hele Ameraliks Distrikt kun meget lidt Sne, jo mindre, desto længere man kommer ind i Fjorden. Her ved Qasigianguit falder der mere Sne end de øvrige Steder i Ameralik — efter Grønlændernes Sigende; dyb Sne kommer dog aldrig til at blive liggende paa Fjældskraaningerne, og da den ikke lægger sig som haard Skarresne, vil den ikke have nogen skadelig Indflydelse paa Vinterbejtet.

Lapperne opgive mig, at sparsommelige Familier i Lapland, bestaaende af Mand, Kone og 6—7 Børn, godt kunne leve af 100 Rener. Man regner ca. 300 Dyr til en velstillet Familie.

Disse Talangivelser lade sig dog ikke direkte overføre paa Grønland, hvor Forholdene maa blive noget anderledes. Lapperne skulle have alt ud af Renhjorden, medens man i Grønland kan drive et betydeligt Bierhverv. Her ved Qasigianguit er et godt Fiskeri, Foraar og Efteraar god Sælfangst, Vinteren igennem mange Ryper, Harer og Vildren. Hvert Foraar stryger

Angmagsætten ind i Bugten, og man kan da øse op saa mange, man overhovedet ønsker at tørre til Vinteren.

Jeg mener derfor, at den Familie, der her ejer 100 Ren, vilde være særdeles velstillet, saafremt den delte sig i nogle, der passede Hjordene, og andre, der dreve Fiskeri og Jagt. I en Flok paa 100 Dyr behøves ikke flere end 3—4 Rentyre, og da gennemsnitlig en Ko føder en Kalv hvert Foraar, vilde det aarlig ikke være saa faa Dyr, der slagtedes, uden at Flokken mindskedes.

Krat fra Qasigianguit.

22. Juni. Opbrud Kl. 4 Morgen, undersøge Murtørvene ved Itivdleq. Medens Baaden fortsætter ind til Eqaluit langs med Kysten, landsættes *Isak Klemetsen*, Grønlænderen *Jacob* og jeg i Bunden af Itivdleq Kl. 10. Vi gaa ca. 1500 Fod tilvejrs og faa et Overblik over Landet. Derpaa følge vi en Sænkning, der fører ned over en stor Dal, der er gennemskaaren af flere Søer; Dalen strækker sig helt ned til Randfjældene ved Eqaluit.

Overalt var her godt Mos, Buske og Krat, der ofte var

vanskelige at trænge igennem. Ved Søerne og Elvlejet meget frodigt Græs. Kl. 12 Nat naaede vi frem til Teltene.

23. Juni. Undersøge Landet ved selve Eqaluit-Bugten. God Havn; Skibe maa dog vogte sig for at komme for nær ind til Bugtbunden ved Elvene, hvor Vandet er grundt.

Renmos fra Ameralik-Fjorden.
(For at angive Maalet er en Blyant stukket ned i Jorden).

Mange Højfjældsøer have deres Afløb i Elve, der gennemvandende Skraaningerne løbe ud i Bugten. I Nærheden af disse Elve findes tætte Krat af El, Pil og Birkeris, som ville give godt Vinterbrændsel. Lyngtørv findes ogsaa.

Byggeplads findes et lille Stykke norden for Bugtelven ved de gamle Nordbotomter. Murtørv findes ogsaa her.

24. Juni. Opbrud Kl. 4 Morgen. Gaar sammen med begge Lapperne og tre Grønlændere til Fjælds, medfører et let, lille Telt og Proviant for tre Dage.

Kl. 2 Eftermiddag slaa vi Telt ca. 2000 Fod over Havet, omtrent oppe ved den store Sø, Taserssuaq. som har sit Afløb, dels til Ameralik, dels til Buksefjorden.

Medens Lapperne undersøge Vegetationsforholdene i Nærheden af vor Lejrplads, gaar jeg sammen med Grønlænderen *Jacob* i sydvestlig Retning ned til den store Søs Bredder. Er tilbage i Teltet ved Midnat.

Overalt hvor vi kom, forefandtes et jevnt og saftigt Lag Mos. Landet var opfyldt af en Mængde Fjældsøer med større og mindre Dalstrøg imellem. Lapperne konstatere med Forbavselse, at Mosset strækker sig helt op til Fjældtoppene, dette er ikke Tilfældet i Lapland; denne Omstændighed tyder paa, at der her i Fjorden kun falder meget lidt Sne, og at den altid ligger blød. Dette stemmer ogsaa ganske overens med Grønlændernes Udsagn.

25. Juni. Opbrud Kl. 10. Lapperne gaa sammen med Grønlænderen *Joel* ned til Taserssuaq for at undersøge Skraaningerne, der føre ned til Søen.

Jacob og jeg gaa østover til Høpletterne ved »Qordlortup qavà«, nordvest for Taserssuaqs østre Bred. Vi faa Udsigt over hele Sydøstsiden af Ameralik. Landet er fuldstændig snebart, gennemskaaret af Fjældsøer med Elve. Jevntvoksende, saftigt Mos overalt. Vi se talrige Renspor og mange nye og aargamle Horn. Denne Omstændighed viser, at Vildrenerne holde til her om Vinteren, da det er paa denne Aarstid, at Renerne miste deres Horn.

Her er altsaa godt Vinterbejte.

Kl. 6 Eftermiddag samles vi atter ved Teltet; Lapperne have fundet Mos helt op til 3000 Fods Højde. Brændselsforholdene gode. Kl. 8 Aften bryde vi op og ere nede ved Baaden Kl. 3 Morgen.

26. Juni. Landet her ved Eqaluit er nu saa grundigt undersøgt, at vi godt kunde have fortsat ind efter i Dag; men da en stiv Fjordvind med stærke Kastevinde hindrede os i at komme videre, bestemte jeg mig til at undersøge Landet i sydlig Retning i en Strækning, paralleltløbende med den, *Isak Klemetsen* og jeg havde gennemvandret fra Itivdleq og hertil. Det var særlig Elvlejerne og Søernes Bredder, vi nu havde vor Opmærksomhed henvendt paa. Her var saa godt Græs, at *Klemetsen*, der er Gaardbruger i Karasjok, anbefalede baade Køer, Faar og Heste (islandske).

Vore Undersøgelser her resulterede i, at Lapperne anbefale et Stationsanlæg for lavt regnet 500 Ren. Her er i enhver Ret-

Jævnt Moslag fra Ameralik-Fjorden.
(det lyse er Renmos).

ning glimrende Betingelser. Stationen skulde have faste Vinterhuse, som før omtalt, ved Nordboruinerne. Fra Slutningen af November til Begyndelsen af April skulde Hjorden strejfe om her i Nærheden, dagligt tilset af en Skiløber.

I Begyndelsen af April drives Hjorden op mod Højfjældene ved Taserssuaqs Bredder. I Maj Maaned fødes Kalvene, og man maa da sørge for ikke at være for højt oppe i Fjældene, men holde sig i Slugter og Fjælddale, for de smaa Kalves Skyld, der let gaa til Grunde, hvis de overfaldes af Snestorm paa udsatte Strækninger.

Efterhaanden som Sommeren skrider frem, søger Hjorden af sig selv op i Fjældene, hvor Varmen er mindre trykkende og Myggene ikke saa talrige. *Ravna* indprenter, at Køerne kun maa malkes i August og September Maaned, Kalvene og Køerne lide ellers for meget derved. Kalvene vokse ikke, hvis man for tidligt tager Mælken fra dem, og Køerne selv blive magre og meget udpinte.

Endvidere skal jeg af *Ravnas* Udtalelser anføre, at man

aldrig for tidligt, — aldrig før »Springtiden« — maa føre Renerne til Vinterbejtet, der ellers kan blive ganske ødelagt. I Brunsttiden, hvor Flokkene holde sig tæt samlede, ødelægges meget Mos, hvis man ikke passer nøje paa. Naar Jorden begynder at fryse, bliver Mosset meget sprødt, og Renerne, der da løbe meget om, sparke Jorden op med Benene og opføre vilde Kampe, maa nøje tilses.

I denne Tid, — fortælle Lapperne, — vejre Vildrenerne Tamrenflokkene op paa lang Afstand og forsøge at blande sig med dem, men Tamrenerne slutte sig ikke til dem; de vilde Tyre kan i Kampiver blive saa tamme, at man kan gaa hen og tage dem. Dog kan dette være meget farligt; men et let Jagtbytte afgive de da i alt Fald.

To Mand med tamme Hunde ere tilstrækkelige til at passe en Flok paa 500 Rener. De renejende Familier kunne saaledes dele sig i nogle, der fulgte med Renerne, og andre, der bleve ved Vinterstationen, dels for at hugge Brænde og skære Tørv, dels for at jage og fiske.

Det skal bemærkes, at Vilkaarene for Fiskeri her ere særdeles gunstige. Her findes uudtømmelige Mængder af Angmassætter hvert Foraar, hen paa Sommeren mange Stortorsk og Rødspætter, og endelig om Vinteren store Mængder af Rødfisk; og denne sidste er en for Grønland overordentlig værdifuld Fisk, da den foruden at være et godt Næringsmiddel, ogsaa ved sin Fedme afgiver fortrinlig Lampetran. Endelig findes her Laks, der giver Bugten Navn.

Om Vinteren er der fuldt af Ryper og Harer i Fjældene, endvidere Blaaræve og Vildrener. Naar en Station oprettes, ville disse sidste vel nok trække længere ind i Landet, dog ikke længere, end at man med stor Fordel vil kunne jage dem.

Da vi forlod Eqaluit, sagde *Ole Ravna:* »Ja, dette var godt Land og her ville Mennesker leve lykkeligt og blive rige. Men Tamrenflokken er som Græsmark, den kan passes, saa den bliver federe Aar for Aar, men den kan ogsaa »skamferes«. Det er ikke let at passe Tamren, mange Lapper lære det aldrig, thi mange gamle Lapper faa aldrig lært Tamrenens Vaner at kende. Og deres Rener ere sky og magre, selv om Bejtet er rigt.

Det er stor Kunst at passe Ren, tam skal den være og have Tamrens Natur, men den maa ikke mærke, at det er Mennesket, der tvinger den til at leve paa en bestemt Maade. Det er Kun-

sten, det. Kunde Grønlænderne lære at passe Ren, saa var dette Land bedre end Lapland.«

27. Juni. Opbrud Kl. 10. Gaar i østlig Retning ind ad Bræen til, bag om den store Tumeralik-Sø. Vegetationen tager jevnt af ind mod Bræen, dog ere Fjældene gode nok til Sommerbejte. Store Strækninger langs Tumeraliks Bredder meget frodige med kraftigt Mos.

Tilbage ved Teltet Kl. 12 Nat.

Jævnt skraanende mosklædte Fjælde ved Qingua.

Fjordbunden her ved Qingua er paa begge Sider Løbet meget frodig; saftigt Mos helt op paa Toppen af de jevntskraanende Fjælde. Buskvækster og Krat ved de talrige Elvlejer. Gode Byggepladser, dog ingen Skibshavn ved selve Stedet, da Vandet er for grundt. $^1/_2$ Fjerdingvej fra Pladsen — brugeligt Anlægssted for Skib til Losning. Vegetationen overalt herinde tyder paa meget lidt Snefald.

Mange Vildren, Harer, Ryper og Blaaræve. —

Ingen Fisk ved selve Stedet; Havbunden for leret, hele det Indre af Fjorden ligger tør ved Ebbe.

29. Juni. Opbrud Kl. 3 Morgen. *Ravna* følger med Baaden

for at undersøge Kysten ind til Itivdleq. *Klemetsen* og jeg gaa ind til den store Slette, der gennemskaaren af Søer strækker sig helt ned til Kapisilik paa den anden Side Fastlandet, ud mod Godthaabsfjorden. Vegetationen ved Søerne her som ved Tumeralik: fint Mos, jevntskraanende Fjælde med Mosdække til Toppen; disse i Forbindelse med Sletten ville være udmærkede til Vinterbejte, Højfjældsstrækningerne til begge Sider godt Sommerbejte.

Ved Kapisilik findes god Byggeplads og en udmærket Havn, der er let at besejle. I Elven mange Laks; et af de faa Steder i Grønland, hvor der fanges Skællaks, »Kapisilik«, deraf Bugtens Navn. Endvidere findes her mange Stortorsk og Angmassætter. Et Hovedanlæg ved Kapisilik med »Udsted« ved Qingua anbefales. Stationen skal tilsammen have 600 Ren med Vinterbejte i Dalene og de store Søer. Her vil desuden med Fordel kunne holdes Geder, Faar, nogle Køer og et Par islandske Heste til Transportbrug.

Vi ankomme til Itivdleq Kl. 6 Eftermiddag samtidig med Baaden. *Ravna*, der har undersøgt Kystforholdene, konstaterer, at der hele Itivdleq-Bugten igennem findes fint Bejte og godt Brændsel.

30. Juni. Undersøger Landet ved Itivdleq, Bejte- og Brændselsforhold som i det øvrige Ameralik. Havn og Byggeplads findes vel ved selve Stedet, men man bør sikkert foretrække at anlægge Stationen ved den lille Itivneq Bugt ud til Godthaabsfjorden, der er lettere besejlelig og vil yde en fortræffelig Skibshavn. Byggeforholdene ere ogsaa her gunstigere.

I selve den lille Bugt findes mange Stortorsk, Rødfisk i Nærheden, og Angmassætter hvert Foraar. Ogsaa her vil kunne holdes Geder, Faar og et Par Heste. — Lapperne anbefale Anlæget af en Station med 300 Ren.

1. Juli. Vort Gods føres fra Itivdleq over Overbæringsstedet til Itivneq Bugten. Besætningen fra Godthaab hjemsendes. Ny Besætning ankommer fra Umanak, hvortil vi naa 2. Juli.

Vore Undersøgelser i Ameralik-Fjorden ere saaledes afsluttede med det Resultat, at Lapperne anbefale Anlæg af 4 Vinterstationer med tilsammen 1700 Rener. Tallene ere satte meget lavt. *Ravna* vilde paatage sig at leve her med 4000 Rener, men han har ikke turdet opgive Tallet for Grønlændernes Vedkommende større, fordi der vil gaa mange Aar, før de faa en saadan Øvelse i at passe Tamren, at de ville faa alt ud af Bejtet.

Hvis det grønlandske Fiskeri skulde komme i Opsving, saaledes at en stor Del af Befolkningen kom til at ernære sig heraf, under andre og bedre Vilkaar end nu, kan jeg ikke undlade at pege paa, hvor stor Betydning det vilde have at holde Tamren her ved Ameralik, der saaledes vilde blive en sikker Kødkilde for mange Pladser. Her skydes ganske vist mange Vildren i samme Distrikt, men over Halvdelen af Kødet gaar tabt paa Grund af vanskelige Transport-Forhold.

Parti fra den store Sø bag Ilulialik.

4. Juli. Med Konebaad fra Qornoq ind i Fjordarmen, Ilulialik, Nordvest for Ujaragssuit.

5. Juli. Medens Konebaaden føres ind over Overbæringsstederne til den store Sø, der strækker sig helt ind bag Atangmiks Opland, undersøges Vegetationsforholdene. Byggegrunden god, godt Brændsel og Mos, men den grundede Fjord ubesejlelig. Man kan lægge til Land ude ved Mundingen og losse der.

6. Juli. Op gennem den store Sø. — Paa et Fjæld her skyde vi en Rentyr, som Lapperne undersøge med stor Interesse. Den grønlandske Ren er ikke saa lidt større end Lap-

landsren d. v. s. den er bredere og tykkere med kortere Ben. De falde i Forbavselse over dens Fedme. I Begyndelsen af Juli have Laplandsrenerne endnu slet ingen Talgdannelser; denne havde over Rygstykkerne bred Talg paa 2—$2^1/_2$ Tommes Tykkelse. Saa fed bliver Laplandsrenen først i November. Dette som et Bevis paa de rige Mosmarker.

7. Juli. Op i Højfjældet for at faa en Udsigt over Landet. Vi ere nu saa langt inde, at vi kunne se Fjældene ved Sukker-

Nársarssuk, den store Slette, der fører ned til Qugssuk.

toppen og faa et Indtryk af Landets Karakter helt herop til bag om Atangmiks og Napasoqs Distrikter.

Ole Ravna mener, at der i det Land, vi kunne se herfra, altsaa Godthaabs Nordland, Oplandene bag Qornoq, Atangmik og Napasoq og Marraks søndre og østre, kan anbefales Stationsanlæg for 1800 Rener. Større Tal tør han ikke sætte for Nybegyndere; han selv vilde sammen med sine Sønner paatage sig at leve med 5000 Rener.

Vi skyde ved Samskud en gammel Rentyr, som giver Lapperne Lejlighed til interessante Iagttagelser. Renen var omtrent

tandløs, Hornets tre Hovedstammer næsten sammengroede ved Roden. *Ravna* anslaar den til mindst 30 Aar og erklærer, at hvis en saa gammel, tandløs Ren havde levet i Lapland, vilde den være sultet ihjel. Nu var den derimod ikke mager, havde endda Antydning af Talgdannelser paa Ryggen. De undersøge dens Hove og blive meget forbavsede over, at dens Fodflader ikke engang ere slidte. Dette som Bevis for de udstrakte Mosmarker; den har ikke traadt meget paa Klipper og Sten, men mest paa blød Jord.

8. Juli. Landsættes ved Middagstid sammen med de to Lapper og to Grønlændere, *Abia*, Rensjæger fra Umanak, og *Adam*, Fanger fra Qornoq paa den modsatte Søbred, lidt sønden for den saakaldte Atangmik-Vej. Konebaaden returneres med Ordre til at vente paa os ved Qugssuk-Bugten i Qugssuk. Undersøger »Narsarssuk«, den store Slette, der fører fra Søen ned til Kugssuk. I Lapland træffer man meget sjældent paa saa udstrakte Sletter med saa saftigt Mos over det hele.

Da *Ole Ravna* faar Udsigt over Sletten, udbryder han: »Her er færdigt Land for Tamren, bedre Bejte findes ikke paa denne Jord. Jeg har været i alle Lande, baade i Lapland, Norge og store Finland, og store Finland siger man er det bedste Land i hele Verden. Nej, ikke bedre end Grønland, siger nu gamle Fjældmand. Og saa findes her slet ikke Renens værste Fjender: »Ulven og Rentyven«. Intet kan skamfere Flokken her. Det er lykkeligt det Grønland, bare Tamrenen mangler. Om danske Staten vilde give mig Tilladelse, skulde dette blive mit Land.«

Slaar Lejr ved Aqajarua Kl. 2 Nat.

9. Juli. Lapperne, der i høj Grad havde en drøj Tur, — vi maatte vade over nogle stride, brede Elve, — giver jeg i Dag fri. Ikke desto mindre erklære de, at de ville undersøge Landet ved Pinguarssuk paa Slettens Vestside. Telt og Proviant bæres over til Slettens Sydside — af *Abia*, medens jeg sammen med *Adam* gaar til Ivisat-Fjældet. Herfra Oversigt over Sletten i hele dens Udstrækning. Den er gennemvandet af talrige Vandløb, der dels komme fra de nordlige Randfjælde, dels fra de sydlige; langs med disse Vandløb frodigt Krat af El og Pil. Fra Ivisat faa vi endvidere Udsigt over Landet med de store Søer, der strække sig fra Atangmiks Sydland til Godthaabs Nordland. Ogsaa dette Land er vel egnet til Tamren. God Skibshavn, let besejlelig ved Kugssuk, hvor Hovedstationen burde anlægges.

Paa Hjemvejen skyde vi en Ko og dens Kalv. Lapperne ere forbavsede over, at Koen slet ikke er mager trods Aarstiden. Ja, her er fint Land og fint Bejte, sige de.

10. Juli. Opbrud Kl. 4, gaa i sydvestlig Retning over til Quagssuk over den brede Landtunge. Landet stærkt kuperet, afvekslende Fjælde og Dale. Besværlig Vandring, godt Mos.

Ere ved Teltlejren Kl. 2 Nat og fortsætte Rejsen Kl. 4 til Qornoq, hvortil vi komme Kl. 10 Formiddag og modtage og ekspedere Danmarkspost. Grønlænderne her i Distriktet have været meget interesserede i vore Undersøgelser. Foruden den rent direkte Nytte, de ville have af Tamrenen, mene de ogsaa, at Kørerenen i høj Grad vil lette dem Landjagten og afhjælpe for Sydgrønlands Vedkommende Savnet af Trækdyr.

12. Juli. I Godthaab Kl. 8 Aften.

14.—22. Juli. Paa Baadrejse fra Godthaab til Strømfjordens Munding, Norden for Kangamiut. — Om Landet, vi gennemrejste, skal jeg her bemærke, at det ved Sukkertoppens Isortoq som Sydgrænse ganske skifter Karakter. Indlandsisen gaar nær ud til Kysten, Fjældene blive vilde og mange Steder ganske ubestigelige og uden videre Mosvegetation. Her kan, — efter Lappernes enstemmige Erklæring — ikke holdes Tamren.

22.—26. Juli. Med Baaden inde i søndre Strømfjord indtil Sadlorssuaq, en seks syv Mil fra Fjordbunden. Hele Fjordens Mundingsparti bestaar af meget høje Bjerge uden Vegetation, der kan komme Rennomader til Gode. Paa Sydsiden af Fjorden strækker Bræen sig lige ned til Randfjældene. Bjergene løbe stejlt ud til Fjorden med store Stenrauser lige ud i Løbet. Længere inde i Fjorden blive Fjældene vel lavere, men ikke frodigere.

26. Juli—2. August. Baaden sendes udenom til Sarfenguaq ved Holstensborg, medens Lapperne, to Grønlændere og jeg efterlades for at undersøge det Indre af Strømfjordslandet, og derfra gaa ned til Sarqardlet. Da Landet her er opfyldt af store Søer, medtoge vi to Kajakker, hvori vi fragtede vor Proviant. Det var kun kortere Strækninger, Kajakkerne maatte bæres, vi roede næsten hele Strækningen frem til Sarqardlet. Alt Land i Strømfjordsdistriktet og om Søerne, der føre over til det Indre af Holstensborgsfjorden, er ens: ringe Vegetation, ingen Renmos, meget stenet Jordbund. Landet paa Fjordens Sydside om muligt endnu mere goldt og stenet. Grønlændere, der have været paa Sommerjagter i Strømfjorddistriktets Sydside, i Nærheden af

Bunden og helt op til Landet, der grænser op til Evigheds-fjorden, paastaa, at de kunne gaa hele Dage igennem uden at træde paa andet end Sten.

Vildrenerne synes hovedsagelig her at leve af Lav, der vokser paa Klipperne, og af Græs. Paa de Steder, hvor der findes bedre Jord, ere store Partier ligesom afsvedne; dette stammer fra haard Skarresne. Lapperne paastaa, at de blot ved at se paa Jorden kunne afgøre, hvorledes Sneen maa falde, thi

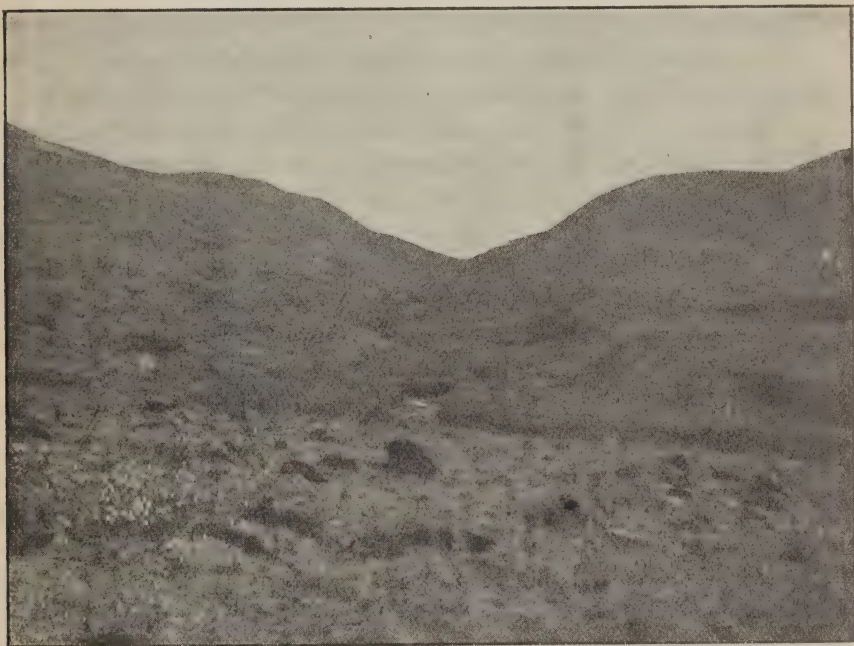

Fra Søndre-Strømfjords Opland.
Billedet viser, hvorledes Vegetationen er kvalt af Islag.

den haarde Sne kvæler Vegetationen. — Det synes, som om her har været bedre Bejte tidligere, navnlig mere Mos, men haarde Vintre med Islag have ødelagt det, mene Lapperne. Mængden af affaldne Renshorn overalt vidner om, at her tidligere har været ganske overfyldt af Ren. Lapperne tro ikke, at Renerne kunne være udryddede ved Jagt, men derimod ved uheldige Sneaar. Her leve dog endnu store Mængder af Vildren. I Strøm-fjorden jage hver Sommer ca. 10 Konebaadslag, der tilsammen nedlægge henved 600 Ren, og der paastaas, at Flokkene er i

stadig Tiltagende. Vildrenerne kunne nemlig nøjes med langt daarligere Mosmarker end Tamrenerne, der skulle holdes indenfor snævert afstukne Grænser. Æder Vildrenen Mosset op i et Distrikt, kan den løbe over i et andet. Det kan Tamrenen ikke. Og vore Undersøgelser have resulteret i, at Lapperne ikke her kunne anbefale Indførsel af Tamren.

2.—4. August. Gennem Maligiaq-Bugten ro vi i Konebaad op ad Lakseelven til den store Sø ved Pingo-Fjældet. Pingo er 5000 Fod højt og giver en storslaaet Udsigt over Landet, —

Foden af Pingo, sandet Jordbund uden Mos.

helt nede fra Evighedsfjorden og over Nordre og Søndre Strømfjord op til Egedesmindes Distriks søndre Bjergland. Overalt paa denne Strækning ser man ogsaa ind over Indlandsisen. Naturen er her til Dels den samme som i søndre Strømfjords indre Opland: stenet, uden Mos. Dog findes græsrige Sletter af stor Udstrækning, — sikkert vel egnede til Kvægavl — saafremt den haarde Vinter ikke stiller for store Vanskeligheder. Her i Distriktet blæser det nemlig til Stadighed Østenvinde Efteraaret igennem med stor Voldsomhed. Vintersneen er haard.

Heller ikke i disse Egne kan Hold af Tamren anbefales.

5. August. Holstensborg.

7.—12. August. Baadrejse til Egedesminde. Hele Kyststrækningen meget mosfattig. Ved nordre Strømfjord foretages fra Taseralik en længere Vandring ind i Landet. Fra de høje Fjælde inde i Landet faa vi god Udsigt; daarligt Brændsel og meget sparsomt Mos. Egner sig ikke for Tamren.

Vi lægge Rejsen bag om Qeqertarssuatsiaq, gaa til Fjælds og faa en Udsigt over den søndre Del af Katernaq — de store Lersletter bag Ikamiut. Her findes Græs, men ikke tilstrækkeligt Mos.

16. August kommer »Hans Egede« og Ekspeditionen rejser samme Dag til Kristianshaab.

17.—23. August undersøges Landet i Koloniens Nærhed. Ved Konebaad tage vi ind til Qingua i Laksebugten og foretage derfra lange Fjældvandringer helt op til Landet ved Tasiussaq bag Claushavn. Landet her er frodigere end i Holstensborgs og Egedesmindes Distrikter. Her er en Del godt, fedt Mos, men dog for spredt til, at Tamren kan leve her.

Ekspeditionen følger derpaa med »Hans Egede« til Umanak og opholder sig der fra 25. August—1. September.

Vi foretage en Baadrejse ind i Umanak-Fjorden, men finde ingen Steder paa den bræsprængte Nugsuaks-Halvø nogen Plads, der egner sig for Tamrener.

Med »Hans Egede« fulgte en Skrivelse fra Direktoratet for den kgl. grønlandske Handel, der henstillede til Ekspeditionen at overvintre, hvis vi ansaa det for at være af Betydning for vore Undersøgelser. Men saaledes som Forholdene nu stillede sig: Godthaabs Distrikt erklæret godt baade Sommer og Vinter — alt Norden herfor uden Betingelser for Hold af Tamren, besluttede vi os til at afslutte Undersøgelserne og tage hjem med »Hans Egede«.

I Distrikterne sønden for Frederikshaab anser jeg Renhold for umuligt, da her er altfor ringe Opland.

Knud Rasmussen.

Færøsk Lovgivning.

Ved Sorenskriver *Chr. Helms.*

»Jeg er i det Hele taget ikke meget »for paa Grund af Bedreviden her i »Rigsdagen at gaa ind paa Forandringer »i Lovforslag, som have været overvej- »ede og ere vedtagne i Lagtinget, der er »Færøernes egen lokale Repræsentation »og maa formodes at kende de lokale »Forhold og deres Krav bedst.

Justitsminister Nellemann i Landstinget 18. December 1880.

Enhver, der har haft med de specielt færøske Love at gøre, vil hurtigt have gjort den Erfaring, at det ikke er første Klasses Lovarbejde.

Som afskrækkende Eksempel kunde man maaske nævne den færøske Landbolovgivning. Der findes indenfor dennes Rammer en Del større Love, saasom Tvillingerne af 4. Marts 1857, Udskiftningsloven og Udstykningsloven, Havgeloven af 1866, Grandestævneloven af 1891, Trøloven af 1894 osv. og desuden en stor Mængde andre Love, Resolutioner og Ministerialskrivelser. Af disse Love er Udstykningsloven, der er sat op som en stor Reformlov, saa at sige et fuldstændig dødt Bogstav. Af Lovens 20 Paragraffer ere de første 16, der tilsigte at skabe og bevare samlede Ejendomme af en passende Størrelse, aldrig anvendte. Paragrafferne 17—19 kunne ikke overholdes, og alene § 20 har nogen Betydniug. Den ophæver nemlig nogle ældre Regler. Medens denne Lov altsaa har den uomtvistelige Fordel at være ubetinget dødfødt (men den gælder stadig), er dens Tvilling, Udskiftningsloven, en langt mere tvivlsom Skabning. Man ved nemlig ikke rigtigt, om den gælder eller er ophævet, eller om noget af den gælder, medens andet er ophævet, eller hvad det er, der gælder, og hvad der er ophævet, og det er jo lidt generende, naar man skal bruge den. I færøsk Lovsamling — udgivet af Amtmand *Bærentsen* og fhv. Sorenskriver *Bang* — findes følgende Note til Loven, der viser, hvilken Kval den har voldt Udgiverne:

»Denne Lov er forandret, til Dels bortfaldet ved Lov (Nr. »54) af 1. April 1891 om Oprettelse af Landvæsenskommissioner »og Lov (Nr. 56) af s. D. om Grandestævne.

»Dette fremgaar dels af Lovenes eget Indhold, dels af de til »Forslagene om de to sidstnævnte Love hørende Bemærkninger. »Da imidlertid udtrykkelig Udtalelse mangler om, hvilke Be»stemmelser i Udskiftningsloven der ere ophævede, da den paa »nogle Punkter endnu bestaar, (saaledes § 4 sidste Punktum og »— ifølge Trølov (Nr. 56) af 13. April 1894 § 9—§ 6), ligesom »denne Lov forudsætter, at andre af Udskiftningslovens Bestem»melser endnu gælde, samt da det er tvivlsomt, hvilke disse ere, »er Loven her optaget i sin Helhed.

Denne Lov er altsaa — mildest talt — en noget tvivlsom Størrelse.

Af disse Par Eksempler — der kunde anføres langt flere — vil man se, at der aabenbart maa være noget galt fat med det færøske Lovgivningsmaskineri. »Men hvem har da Ansvaret for dette?« vil man spørge. Og saa maa Svaret blive: »Ja! Det er netop Sagen. Der er ingen, der helt har Ansvaret for de færøske Love.« Der er for mange Fædre til Barnet, for mange Kokke til Maden.

En færøsk Lov bliver oftest saaledes til:

En Mand paa Færøerne — han være sig Amtmand, Rigsdagsmand, Lagtingsmand, Sysselmand, Odelsmand eller en anden Mand — mærker en Dag, at der er noget galt fat et eller andet Sted, at Maskineriet ikke arbejder rigtig tilfredsstillende. Saa sætter han sig ned og skriver — til Amtet, til Lagtinget (eller til »Atlanten«) — om hvad han nu mener om Tingene. Saa kommer Sagen op i Lagtinget, man taler om den, sender den i Udvalg, skriver Betænkning om den, laver Politik paa den, skændes om den, laver Forlig om den, jager den igennem i et Par Aftenmøder, vedtager den og sender den til København. Man er i Lagtinget maaske ikke blind for Forslagets Mangler (eller maaske er man blind for dem), men trøster sig med, at det jo kan blive forbedret af Minister og Rigsdag.

Saa tager en Assistent i Ministeriet fat, (han har aldrig set Færøerne) derefter en Kontorchef, (han har heller ikke været paa Færøerne) saa en Departementschef og en Minister (der heller ikke kender Færøerne), saa Landstinget, saa Folketinget, undertiden ere de færøske Repræsentanter tilstede og undertiden ere de det ikke, for det er ogsaa hændt, og saa kommer der endelig en Lov ud, der har mest Udsigt til at blive en Skifting, fordi Lagtinget har savnet Tid og Overblik og ikke haft

noget endeligt Ansvar og Regering og Rigsdag ikke den fornødne Sagkundskab.

Dette er de normale Fødselsveer for en færøsk Lov, og de varsle ikke godt for Barnets Levedygtighed.

Skavanken er tydelig nok, og Grundene dertil ere sagtens følgende:

Lagtinget har i sine korte Samlinger ikke Tid til at behandle alle Sagerne lige omhyggeligt. Tingmændene have vel for en stor Del næppe heller de specielle Forudsætninger og Kundskaber, der nutildags kræves af en Lovgiver, men selv om de vare fuldt rustede til et virkelig grundigt Lovgivningsarbejde, saa savne de dog den Spore, der ligger i at have det afgørende Ord eller maaske snarere, de sløves let i Arbejdet ved Bevidstheden om, at Rigsdagen kommer efter dem, og at Rigsdagens Beslutning maaske vil bevirke, at alt Lagtingets Arbejde er spildt.

Paa den anden Side staa Regering og Rigsdag. De have vel de almindelige Betingelser for at kunne lovgive, men de savne ganske den specielle Sagkundskab, som kræves til at give gode Love om de ejendommelige færøske Forhold.

Følgelig bliver de færøske Sagers Behandling i Rigsdagen ofte en ren Formssag, en Ekspedition og ikke en Behandling. De 98 af 100 Rigsdagsmænd ane ofte ikke, hvad der gaar for sig, Nr. 99, der maaske engang har været færøsk Embedsmand, kender nærmest Forholdene, som de vare i hans Tid, og Nr. 100, den færøske Repræsentant, refererer kort Sagen, som den foreligger fra Lagtingets Haand, og derefter gaar Sagen ubemærket gennem 3 Behandlinger i hvert Ting og vedtages ubeset.

At det alt for ofte gaar saaledes, ses let af Rigsdagstidende. Saa læse vi Dagen efter i Bladene i Slutningen af et detailleret Rigsdagsreferat af de danske Sagers Behandling: »Derefter ekspederedes 4 færøske Sager.« »Ekspederedes,« det er netop Ordet, der i Reglen karakteriserer Rigsdagens Behandling af Færøernes Lovgivning.

En sjælden Gang fylder en færøsk Sag et Par Spalter i Rigsdagstidende, og saa kan det hænde, at det mest er Morsomheder, der tage Pladsen op. Tænk paa Loven om Storkjovens Fredning. Denne Fugl fik i sin Tid en glimrende Succes i den danske Rigsdag og den københavnske Presse. Man vil endnu erindre den nuværende færøske Ministers livlige Beregninger om Fuglens sandsynlige Oversvømmelse af Øerne som Følge af

denne Lov, og hans senere loyale Indrømmelse af Profetiens Fejlagtighed, den han dog — saa vidt erindres — betegnede som sin eneste politiske Fejl. Man maa være enig med Ministeren i, at en Rigsdagsdebat om Storkjovens Fredning i Virkeligheden kun egner sig til en munter Spøg. Der er jo for Alvor ingen Mening i, at den Slags Ting skal afgøres af Folketing, Landsting, Ministerium og Kongemagt.

Endnu sjældnere er det, at en færøsk Sag tager mange Sider op i Rigsdagstidende, og sker dette, saa kan man være vis paa, at saa er det helt galt fat. Tænk saaledes paa Rigsdagsforhandlingerne for 4—5 Aar siden om Thorshavns Kommunallov. Thorshavn havde da en Kommunallov fra Tidernes Morgen, og Lagtinget foreslog saa i 1901 en Ordning i Smag med den danske Købstad-Kommunallov. Imidlertid blev dette Forslag af Ministeriet demokratiseret noget, og disse Ændringer — de gik vistnok i Retning af selvvalgt Formand, Ophævelse af Censur, Forholdstalsvalg osv. — accepteredes med Glæde af Lagtinget, og saa gik det helt galt i Rigsdagen. Der maatte ikke i en lille ubemærket færøsk Lov brydes Bane, skabes Præcedens. Brændende Spørgsmaal i dansk Politik maatte ikke præjudiceres ved Bestemmelser i en færøsk Lov osv. Alt dette kan jo lyde meget pænt, men de gode jyske, fynske og sjællandske Lovgivere, burde have betænkt, at der ved en færøsk Afgørelse netop aldeles ikke med Rette kan skabes Præcedens for Sagens Ordning i Danmark, saa vidt som de sociale Forhold i Thorshavn ere ganske og aldeles forskellige fra Forholdene i Aarhus, Odense og Helsingør. Færingerne kunne ikke være tjent med, at et sundt og naturligt Fremskridt hindres, fordi et saadant Fremskridt paa Grund af Livsforholdenes Forskelligheder ikke eller endnu ikke menes at passe i det øvrige Danmark. Paa saadanne Punkter kan man ikke fortænke Færingerne i, at de kræve Respekt for de lokale Ejendommeligheder.

Overalt, hvor det drejer sig om Ordning af rent lokale færøske Forhold, synes det i Virkeligheden at være noget forfejlet at lade Rigsdagen have det afgørende Ord, og der kan næppe være nogen synderlig Betænkelighed ved i ret vidt Omfang at overlade saadanne Lokalsagers Afgørelse til Regeringen og Lagting, altsaa med Overspringelse af Rigsdagen. Man er jo alt faktisk inde paa denne Vej, naar det ofte i almindelige danske Love, der ikke i Detaillerne passe paa færøske Forhold, hedder:

»Regeringen bemyndiges til ved kgl. Anordning at sætte »Loven i Kraft paa Færøerne med de Lempelser, som ifølge »disse Øers særegne Forhold maatte findes hensigtsmæssige.«

Paa denne Maade ere af større Love Konkursloven, Skifteloven, Søloven, Tvangsauktionsloven, forskellige sociale Love o. fl. a. med betydelige Lempelser gjorte anvendelige paa Færøerne, efter at Sagerne først have været behandlede i Lagtinget.

Der kan i Princippet næppe være megen Betænkelighed for den almindelige danske Lovgivningsmagt ved at overlade visse Lokalafgørelser, der ikke faa Betydning for det øvrige Kongerige, til Regering og Lagting. Hvad vilde der f. Eks. være tabt for Riget, om der paa denne Maade var givet Love om Ordning af Havgevæsenet, ɔ: givet Regler for Benyttelsen af den uopdyrkede færøske Udmark til Græsning for Køer, Faar og Heste, til Gaasehold og Tørveskær osv., eller om Spørgsmaalene om Grandestævners, Grindefangstens og Skydsvæsenets hensigtsmæssigste Ordning var overladt til Regering og Lagting?

Hvad skulde der være til Hinder for, at selv store og indgribende Lovarbejder, som f. Eks. en Reform af den færøske Landbolovgivning, lagdes i Hænderne paa Regering og Lagting?

Vanskelighederne vilde naturligvis ligge i at trække Grænsen mellem Lokalanliggender og Fællessager. Alle kunde man ikke gøre tilfredse, men der maatte dog formentlig kunne findes en Formel, hvorefter den almindelige danske Lovgivningsmagt kunde overdrage sin Myndighed indenfor visse Grænser til Regering og Lagting.

Sikkert burde da visse Forhold omordnes. Der burde vistnok tilføres Lagtinget noget mere Lovkundskab, og Ministeriet noget mere Sagkundskab, f. Eks. en Konsulent i færøske Sager. Ogsaa burde Lagtingets Arbejdsmaade forandres.

Der er næppe Tvivl om, at den specielt færøske Lovgivning ved en Ordning, der paa visse Omraader gjorde Lagtinget — i fornyet Skikkelse — til en lovgivende Forsamling, vilde vinde meget i Kvalitet.

Rigsinteresserne overfor Lokalinteresserne kunde sikkert tilstrækkelig varetages af Regeringen. Selvfølgelig maatte Rigsdagens Medvirkning kræves, hvor der stilledes Krav til Statskassen.

Det er ikke Hensigten med disse Linier — der blot referere en heroppe meget almindelig Anskuelse — at gaa i Detailler eller at forsøge paa at drage Grænsen mellem det Lov-

givningsomraade, der passende kunde være færøsk, og det, der for Statens egen Skyld (ikke mindst for Færøernes Skyld) bør være fælles. Hensigten er blot at pege paa nogle af de nuværende Mangler og henstille til Overvejelse, om Tiden til deres Afhjælpning ikke skulde være inde.

De færøske Forhold trænge tilvisse til at revideres, og det for Resten ikke alene paa Lovgivningsomraadet.

Et Par Ord om Trædyrkning paa Island.

Ved Professor *C. V. Prytz.*

I Landbrugskandidat *L. Frederiksens* interessante Meddelelse*) om »Ræktunarfélag Nordurlands« omtales ogsaa Forsøg med Trædyrkning og det formentlige Fremskridt deri, som er sket ved at man »indfører Plantefrøet fra nordligere Egne«, medens man ved »tidligere Forsøg . . . . indførte Planterne fra sydligere Egne« (se Side 7).

Paa Grundlag af de omfattende Erfaringer, som »Islands Skovsag« nu i 7 Aar har indsamlet, kan jeg oplyse, at ovennævnte Udtalelse er rigtig, for saa vidt man læser den rigtigt. Fremskridtet er nemlig sket derved, at man i Stedet for Planter indfører Frø, og derved at medens de tidligere Forsøg næsten alle udførtes af usagkyndig Enkeltmand, tager man nu Sagkundskaben til Hjælp. Derimod har Frøets Hjemstavn inden for de Grændser, som Skovsagens Erfaringer omfatte, ikke nogen Indflydelse paa Planternes Trivsel.

Da jeg tidt har mødt den Opfattelse, at norske Planter skulde egne sig bedre til Brug paa Island, end Planter fra andre Lande, vil jeg tilføje, at ogsaa paa dette Punkt har Skovsagen talrige Erfaringer, som ere offentliggjorte i Forstkandidat *Flensborgs* Aarsberetninger.**) Disse Erfaringer vise, baade for Løvtræer og Naaletræer, at der ikke er nogen Forskel mellem norske og danske Planter; deres Trivsel afhænger alene af Forholdene paa Island og af den Maade, paa hvilken Planterne behandles.

---

*) Atlanten, 4de Aargang Nr. 37, Januar 1907, S. 1—8.

**) Se Tidsskrift for Skovvæsen, Bd. XIII.—XVIII.

Beskytter:

Hans Majestæt Kongen.

A. Bestandige Medlemmer:

*Andersen, H. N., Etatsraad, Kbhvn.
**de Benislawski, M., Generalkonsul, St. Petersborg.
Gamél, Arnold, Dr., Kbhvn.
Goldschmidt, Sigfrid, Grosserer, Kbhvn.
Jessen, H. I., Direktør, Kbhvn.
*Liebe, C. I. O., Højesteretssagf., Kbhvn.
*Løfting, Chr., Statskonsulent, Kbhvn.
Meyer, S. N., Grosserer, Kbhvn.
Moltke-Bregentved, M., Lensgrevinde, Bregentved.
Moltke-Bregentved, F. Chr., Lensgreve, Bregentved.
Nørgaard, H., Godsejer, Ry Nørreskov.
*Petersen, Holger, Grosserer, Kbhvn.
Schulin-Zeuthen, W., Greve, Tølløse.
Schütte, G., Dr. phil., Kbhvn.
*Sehested, K., Kammerherre, Foreningens Præsident, Formand for den islandske Sektion, Addithus.
Sehestedt-Juul, Chr., Hofjægermester, Ravnholt.
Smidt, Claus L., Etatsraad, Kbhvn.
Thorsen, I. P., Købmand, St. Thomas.
Thøgersen, C. B., Grosserer, Kbhvn.
Walsøe, C. L., Grosserer, Hamburg.

B. Aarsmedlemmer:

Aaberg, C. P., Landinspektør, Lemvig.
Aarestrup, O., Premierløjtn., Hellerup.
Aaris Larsen, A., Kaptajn, Odense.
Adler, V., Direktør, Kbhvn.
Adolf, Holger, Grosserer, Kbhvn.
Adolph, I. V., Grosserer, Gentofte.
Adolph, O. E., Jægerm., Godsejer, Kbhvn.

Foreningens Bestyrelsesmedlemmer ere betegnede med * foran Navnet. Foreningens Repræsentanter med **.

Ahlefeldt-Laurvigen, W., Greve, Møllerup.
Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Chr., Greve, Lehnskov.
Ahlmann, Herredsfoged, Fredericia.
Albrechtsen, C., Købmd., Bjerreby.
v. Aller, Th., Sekretær, Kbhvn.
Amdrup, V. M., Overretssagfører, Kbhvn.
Ammentorp, E., Amtmand, Holbæk.
Ammundsen, L. O. G., Generalkonsul, Kristiania.
Amonsen, A., Overinspektør, Trenk., Østprøjsen.
Andersen, Statsgældsdirektør, Kbhvn.
Andersen, Frue, Kbhvn.
**Andersen, A., Vicekonsul, Lemvig.
Andersen, H. C., Ingeniør, Kbhvn.
Andersen, J., Ingeniør, Kbhvn.
Andersen, K., Lærer, St. Lynge.
Andersen, L., Handelsgartner, Kbhvn.
Andersen, M., Toldforv., St. Croix.
Andersen, O., Reykjavik.
Andersen, R. D., Particulier, Randers.
Andreasen, J., Seminarieforst., Kbhvn.
Andresen, Kancelliraad, Varde.
Andresen, Ingeborg, Enkefrue, Kbhvn.
Angelo, Redaktør, Viborg.
Ankjær, Th., Apotheker, Gentofte.
Anning-Pedersen, Oberstløjtn., Chef for Skydeskolen, Kbhvn.
**Arctander, H., Distriktslæge, Storehedinge.
**Arenz, G., Bryggeriejer, Holbæk.
Arendrup, Generalmajor, Kbhvn.
Arge, J. A., Vandmester, Thorshavn.
Árnason, Ó., Købmand, Island.
Arup, J., Veterinærkonsulent, Hamburg.
Aschenfeldt-Hansen, Præst, Sakskøbing.
Askam, Th., Maskinist, Thorshavn.
Baagø, Chr., Købmand, Svendborg.
Bach, P. M., Uhrmager, Viborg.
Bache, C., Stiftamtmand, Kbhvn.
Bache, O. F., Professor, Rektor, Herlufsholm.
Bachmann, Maskininspektør, Svendb.
**Bagger, V., Dr., Königsberg.
Balle, Fr., Præst, Grønland.
Balle, O. S. S., Grosserer, Stockholm.
Balzer, F., Bankbogholder, Kbhvn.
Bang, H. V., Skibsfører, Kbhvn.
Bang, C. T., Amtsforvalter, Viborg.
Bang, T. E., Herredsfoged, Fjerritslev.
Bartholdy, Th., Handelsgartner, Vanløse.
**Bartsch, Distriktslæge, Fjerritslev.
Baumann, G., Kolonibest., Kbhvn.
Baumann, R., Byfoged, St. Croix.
Bay, Harald, Propr., Rolykkegaard.
Bech, A., Godsejer, Kruusesminde.
Bech, Aug., Propr., Elkjærsholm.
Bech, C., Kammerherre, Engelsholm.
Bech, Carl, Købmand, Kbhvn.
Bech, J. P., Cand. mag., Kbhvn.
Bech, J. P., Hofjægermester, Valbygaard.
Bech, O., Kammerjunker, Rønningesøgaard.
Becher, Herredsfuldm., Fredericia.
Beckgaard, H., Købmd., Lemvig.
Behrends, J., Grosserer, Kbhvn.
Beldring, J., kgl. Overlærer, Næstved.
Beldring, L., Arkitekt, Næstved.
Benediktsson, B., Gaardbr., Island.
Bendixen, O., Inspektør, Grønland.
Berg, Clara, Frk., Kbhvn.
Berg, Emil T., Grosserer, Kbhvn.
Berg, Rudolph, Grosserer, Stockholm.
Bergh, Axel, Sømandspræst, London.
Bergh, Carl, Grosserer, Kbhvn.
Bergh, H., Bankkasserer, Kbhvn.
*Bergh, Louis, Overlærer, Formand for den færøske Sektion, Kbhvn.
**Berner-Schilden-Holsten, A. Chr., Baron, Holstenshus.
Berthelsen, A., Justitsraad, Maribo.
Berthelsen, A., Forp., Neslevgaard.
Bertelsen, Erik, Bankbest., St. Croix.
Beyer, Holger, Ingeniør, Kbhvn.
Beyer, H. P., Handelsgartner, Valby.
Beyer, Petrus, Læge, Kbhvn.
Bie, I. A., Brygger, Hobro.
Bie, Michael, Sparekassedir., Hobro.
Bing, A., Redaktør, Kbhvn.

Bing, Harald, Direktør, Kbhvn.
Binzer, O. R., Assistent, Grønland.
Bistrup, Aage, Volontær, Grønland.
Bistrup, Anna, Frue, Grønland.
Bistrup, L. H. C., Kolonibestyrer, Grønland.
Bitz, Overretssagfører, Kbhvn.
Bjarnason, S., Bankdirekt., Reykjavik.
*Bjarnason, P. V., Sysselmand, Island.
**Bjarnarson, Þ., Lektor, Reykjavik.
Bjerg, W., Toldkontrollør, St. Croix,
Bjerre, P., Folkethingsmand, Højstrup.
Bjerre, K., Præst, Sorø.
Bjørnsson, Josef J., Island.
Blad, Edw., Direktør, Valby.
Blem, M. P., Folkethingsmand, Bornholm.
Blichfeldt, M., Præst, Skibby.
Bloch, Direktør, Fredericia.
Bloch, Enkefrue, Fredericia.
Block, H., Kaptajn, Kbhvn.
Bluhme, H. E., Kommandør, Nørlund.
Bockelund, V., Grosserer, Kbhvn.
Bochenthin, A., Bogholder, Aalborg.
Boeck, Fritz, Fabrikant, Kbhvn.
Boiesen, C. A. F., Grosserer, Kbhvn.
Bonde, C. A., Havnemester, Kbhvn.
Bonnesen, Sagfører, Fredericia.
Boock, C. F. V., Landinspektør, Kbhvn.
Borch, Martin, Arkitekt, Kbhvn.
Borchsenius, G., Præst, Munkebo.
Borgen, Sofus, Præst, Lejrskov.
Born, I., Apotheker, Kbhvn.
Bornemann, C., Kammerherre, Kbhvn.
**Borries, Læge, Køge.
Bramsen, L. H., Proprietær, Lauritsminde
Brasen, O., Ritmester, Kbhvn.
Branth, Harald, Godsejer, Sdr. Elkjær.
Brinch, Th., Læge, Esbjerg.
Brink Lassen, J., Forstander, Tune.
Briem, E., Docent, Reykjavik.
**Breinholt, C., Konsul, Esbjerg.
Brendstrup, Holger, Cand. jur., Kbhvn.
Braad, Bankbogholder, Silkeborg.
Brodersen, Bankdirektør, Faaborg.

Brown, A. C., Plantageejer, St. Croix.
Brun, Cecil, Propr., Aarupgaard.
Brun, L., Hofjægermesterinde, Middelfart.
*Bruun, Daniel, Kaptajn, Hellerup.
Bruun, Malte, Kammerjunker, Lienlund.
Brøndlund, J., Kateket, Grønland.
Brønnum, V., Konditor, Kbhvn.
Buchwaldt, F. A., Premierløjtn., Kbh.
Buemann, R., Sagfører, Hobro.
Bugge, K., Kolonibest., Grønland.
Buhl, Hotelejer, Fredericia.
Buhl, H. V., Skibsbygger. Frederikshavn.
Busch, E., Læge, Bøvlingbjerg.
Busck, Arn., Boghandler. Kbhvn.
Busck, G. Grosserer, Kbhvn.
Buus, J., Forpagter, Cabbel.
Buus, V., Læge, Hundborg.
Bügel, Chr., Konsul, St. Thomas.
*Bærentsen, Amtmand, Thorshavn.
Bærentzen, Alex., Bogholder, St. Thomas.
Bærentzen, C., Handelsbetjent, Thorshavn.
Bøggild, B., Professor, Kbhvn.
Bøggild, J. E., Cand. jur., Kbhvn.
Bøllemose, H., Kbhvn.
Børgesen, Agnes, Frk., Kbhvn.
*Børgesen, F., Bibliotekar, Dr. phil., Kbhvn.
Børgesen, V., Fabrikant, Kbhvn.
**Bøttern, V., Konsul, Nyborg.
Bøving-Petersen, Mag. sc., Kbhvn.
Bøye, Provisor, Svendborg.
Carstensen, Frue, Kbhvn.
Carstensen, Hugo, Birkefuldmægtig, Kbhvn.
Carstensen, F. C., Postmester, St. Thomas.
Carstensen, W., Kontreadmiral, København.
Carøe, N., Grosserer, Kbhvn.
Castenschiold, C., Kammerherre, Borreby, Skelskør.
Chemmitz, Jens, Præst, Grønland.
Christensen, Branddirektør, Hobro.

Christensen, Redaktør, Ringsted.
Christensen, Asger, Fuldmægtig, Kbhvn.
Christensen, C., J., Købmand, Fredericia.
Christensen, H., Boghandler, Kbhvn.
Christensen, Hans, Fabrikant, Kbhvn.
**Christensen, H., Skibsmægler, Frederikshavn.
Christensen, J., Købmand, Aarhus.
Christensen, N., Boghandler, Viborg.
Christensen, N. A., Fabrikant, Hellerup.
Christensen, N. C., Gaardejer, Sejlflod.
Christensen, O., Hotelejer, Kbhvn.
Christensen, O. T., Professor, Kbhvn.
Christensen, V., Boghandler, Viborg.
Christiansen, C. M., Købmand, Thorshavn.
Christiansen, Magnus, Købmand, Færøerne.
Christiansen, W. L. E., Malermester, Kbhvn.
Christmas, Walter, Forf., Kaptajn, Kbhvn.
Christoffersen, Vinhdlr., Fredericia.
Clan, M. S. C. T., Generalkonsul, New York.
Claudius Larsen, S., Læge, Helsingør.
Clausen, Joh., Præst, Vonsild.
Clèment, A., Cand. polyt., Direktør, Kbhvn.
Clemmensen, C., Mægler, Odense.
Clood-Hansen, Dr. med., Kbhvn.
Cloos, Konsul, Frederikshavn.
Cohr, Guldsmed, Fredericia.
Colberg, J., St. Thomas.
Cold, Ida, Frue, Kbhvn.
Cold, T. B., Fuldmægtig, Kbhvn,
**Conrau, O., Plantageadministrator, St. Croix.
Coulter, J., Købmand, St. Croix.
la Cour, Poul, Professor, Askov.
Cramer, V., Dyrlæge, Kbhvn.
Currie, Charles, E., Konsul, Kentucky.
Dahl, Sognepræst, Langebæk.
Dahl, Chr., Ingeniør, Kbhvn.
Dahlberg, S., Bogholder, Kbhvn.
**Dalgas, Chr., Skovrider, Herning.
Dalhoff, N. C., Præst, Kbhvn.
Dam, Johan, Kontorist, Thorshavn.
Dam, N. S., Grosserer, Kbhvn.
**Dan, Ejnar, Konsul, Nakskov.
Danielsen, C. C., Postexp., Thorshavn.
Danielsen, C. T., Præst, Langaa.
Danielsen, V., Sadelmagerm., Kbhvn.
Danielsson, Haldor, Byfoged, Island.
**Danielsson, Kristinn, Præst, Island.
Daugaard-Jensen, J., Inspektør, Grønland.
Debess, H., Handelsbetjent, Thorshavn.
Degn, Anton, Thorshavn.
Deichmann, K. S., Præst, Hvidbjerg.
Dejgaard, Sagfører, Herning.
Dendtler, L., Underdommerfuldm., St. Croix.
Dethlefsen, V., Læge, Lemvig.
Detlefsen & Meyer, anal. kem. Laborat., Kbhvn.
Didrichsen, F., Grosserer, Kbhvn.
Degenkolv, H., Etatsraadinde, Gentofte.
Dige, H., Ingeniør, Kbhvn.
Ditlevsen. O. P. D., Kompagnichef, St. Croix.
Djurhuus, Chr., Handelsbetj., Thorshavn.
Djurhuus, J. C., Købmd., Klaksvig.
Dorph-Petersen, K., Direktør, Kbhvn.
Drechsel, Borgmester, Aarhus.
*Drechsel, C. F., Havnekaptajn, Kbhvn.
**Dreyer, Forstkand., Odense.
Drost, J., Bogholder, Horsens,
Dybdal, A., Stiftamtmand, Viborg.
Dybdal, Viktor, Adjunkt, Horsens.
Døvstummeinstitut, Det kgl., Fredericia.
Døvstummeskole, Den kgl., Fredericia.
Døvstummeskole, Den kgl., Nyborg.
Eckardt, Georg, Grosserer, Kbhvn.
Eckert, E., Overretsassessor, Kbhvn.
Edwards, E. F., Ingeniør, Kbhvn.

Eeg, Peder, Sagfører, Aarhus.
Effersø, Landbrugskonsulent, Thorshavn,
*Effersøe, Oliver, Folketingsmand, Færøerne.
v. Eggers, Sofus, Apotheker, Odense.
Ehlers, E., Professor, Kbhvn.
Einarsson, Jon, Bonde, Island.
Ellbrecht, G. v., Mejerikonsulent, Kbhvn.
Ellermann, B., Kontorchef, Kbhvn.
**Elmquist, G., Dampvadskeriejer, Aarhus.
Elper, L. P. V., Kontorchef, Kbhvn.
Engelsted, C., Vicekonsul, Paris.
Engelstoft, Landfoged, Thorshavn.
Eriksen, Chr., Grosserer, Kbhvn.
**Ernst, Apotheker, Bøvlingbjerg.
Ernst, Chr. W., Grosserer, Amager.
Erstad Jørgensen, E., Havearkitekt, Kbhvn.
Essemann, Gustav, Købmd. Lemvig.
v. Essen, Vald., Forretningsfører, Kbhvn.
**v. Essen, W., Grosserer, Hamburg.
Ette, H., Journalist, Kbhvn.
Evensen, A. C., Præst, Sandø, Færøerne.
Evensen, I. P., Kbmd., Thorshavn.
Evensen, Johan Chr., Kolonibest., Grønland.
**Faber, J. V., Generalkonsul, London.
Falbe-Hansen, V., Konferensraad, Kbhvn.
Falck, A. T., Overtoldinspektør, Aarhus.
Falck, Emil, Fabrikant, Kbhvn.
Faulenborg, Chr., Sognepræst, Færøerne.
Faye, G., Sukkerfabriksbestyrer, Nakskov.
Federspiel, L., Etatsraad, Aarhus.
Feilberg, A., Landinspektør, Aarhus.
**Feilberg, P., Inspektør, Esrom.
Felding, Carl, Ingeniør, Hellerup.
Fenger, J. T., Grosserer, Kbhvn.
Fenger, S., Højskolelærer, Vejen.
**Finsen, John, Borgmester, Ringkøbing.
Finsen, O., Apotheker, Thorshavn.
Finsen, Olaf, Borgmester; Nykøbing F.
Finsen, Steingrimur, Bankkasserer, Thorshavn.
Finsen, Vilh. H., Postmester, Charlottenlund.
Fischer, H., Politimester, Kbhvn.
Fischer, S., Havneassistent, St. Thomas.
Flensborg, C. E., Forstkand., Viborg.
Flindt-Larsen, Tandlæge, Nyborg.
Fog, H., Plantagebestyrer, St. Croix.
Fogtmann, I. M., Kaptain, Viborg.
Fonnesbech-Wulff, Forp., Jerslev.
de Fontenay, O. E., Professor, Kbhvn.
Frandsen, Dampskibskaptain, Ærøeskøbing.
Fredericia, Harald, Grosserer, Kbhvn.
Fredericksen, P. C., Apotheker, Gudumholm.
Frederiksen, Carl, Fabrikant, Fredericia.
Frederiksen, Lars, Landbrugscand., Støvring.
Frederiksen, Oscar, Grosserer, Kbhvn.
Frederiksen, P., Forstcand., Thy.
Freiesleben, Ritmester, Næstved.
Frederiksen, K. N., Grosserer, Kbhvn.
Frideriksen, I. D., Apoteker, Viborg.
Friedrichsen, M. W., Godsejer, Kjærstrup.
Friis, A., Bankdirektør, St. Thomas.
Friis, A., Landbrugscand., Kbhvn.
Friis, Chr., Planter, St. Croix.
Frijs, Krag-Juel-Vind-, Greve, Juellinge.
Frimodt, H., Adjunkt, Sorø.
Frimodt, M., Grosserer, Kbhvn.
Frisch, F. C. G., Toldintendant, St. Thomas.
**Frost, A. S., Postmester, Skjern.
Frølund, Th., Sagfører, Ringkøbing.
Fugl, Købmd., Vordingborg.
Færch, F., Protokolfører, Kbhvn.
Færch, N., Fabrikant, Kbhvn.
Færøyinga Felag, Kbhvn.

Førslev, Propr., Juliegaard.
Gad, Frederik, Boghandler, Kbhvn.
Gad, Oscar, Boghandler, Kbhvn.
Garde, Alfred, Kommandør, Kbhvn.
Geertsen, R., Handelsgartner, Viborg.
**Gellerup, F., Distriktslæge, Kærteminde.
Giersing, N., Grosserer, Kbhvn.
Giersing, N. V., Kancellist, Kbhvn.
Gleerup, A., Apotheker, Kbhvn.
Gliemann, Apotheker, Viborg.
Glistrup, O., Købmd., Ringkøbing.
Glud, Fuldmægtig, Nykjøbing F.
Glud, C., Sagfører, Viborg.
Glæsel, H., Arkitekt, Kbhvn.
Glückstadt, V. I., Grosserer, Kbhvn.
Godtfredsen, J. Th., Kaptain, Valby.
Gottlieb, Carl, Direktør, Aarhus.
Gravesen, I., Handelsgartner, Lemvig.
Gredsted, Fr., Præst, Kbhvn.
Grevenkop-Castenskjold, Gesandt, Kristiania.
Grove, G. L., Arkivsekretær, Kbhvn.
Grube, Kancelliraad, Marstal.
Grube, Hans, Mægler, Faare.
Grut, Cathinka, Professorinde, Kbhvn.
Grut Hansen, Propr., Kollekolle.
Grüner, Hofjægermester, Dronninggaard.
Græbe, Chr., Herredsfoged, Vejle.
Grønbech, Tage, Plantør, Herning.
Grønfeldt, H., Mejeriskolebestyrer, Island.
Guðlaugsson, Jón, Landbrugselev, Island.
Gudme, Olaf, Skolebestyrer, Aarhus.
Guðmundsson, Købmd., Seydisfjord.
Guðmundsson, G., Konsulent, Island.
Gudmundsson, Hj., Vognmand, Kbhvn.
*Guðmundsson, Valtýr, Docent, Kbh.
Guðmundsson, Vigfus, Agronom, Island.
Gunnarsson, T., Bankdirektør, Reykjavik.
Gunnlögsson, Jakob, Grosserer, Kbh.
Gødningskompagni, Det danske, Kbh.
Hafstein, H. T., Islands Minister, Reykjavik.
Hage, Gustav, Direktør, Kbhvn.
Hagemann, Gunnar, Underbest., St. Croix.
Halberstadt, G., Grosserer, Kbhvn.
Hald, Th., Direktør, Aarhus.
Halkier, Gotfred, Grosserer, Kbhvn.
Hamann, Viggo, Assist. i Kultusmin., Kbhvn.
Hammer, Elsa, Ekspeditrice, Færøerne
Hammer, F. L. H., Kommandør, Søfartsinspektør, Kbhvn.
Hammer, Johs., Fabrikant, Silkeborg.
*Hammer, R.; Kommandør, Kbhvn.
Hammerich, H., Etatsraad, Kbhvn.
**Hammershaimb, Overretssagfører, Aalborg.
Hammershaimb, J., Adjunkt, Herlufsholm.
Hammershøj, P. W., Generalstabskaptain, Kbhvn.
Hansen, Andreas, Direktør, Kbhvn.
Hansen, And., Præst, Ry.
Hansen, A. C., Præst, Fjerritslev.
**Hansen, A. C., Sagfører, Frederikssund.
Hansen, A. J., Forsøgsbest., Tylstrup.
Hansen, Hotelejer, Marstal.
**Hansen, J., Lærer, Gaverslund.
Hansen, Mægler, Svendborg.
Hansen, Redaktør, Hillerød.
Hansen C., Stiftsfysikus, Kbhvn.
Hansen, C. B. V., Herredsfoged, Vestervig.
Hansen, Emil, St. Thomas.
**Hansen, Fr., Statskonsulent, Askov.
Hansen, H. Chr., Premierløjtnant, Viborg.
Hansen, H. N., Konferensraad, Kbh.
Hansen, Hj., Ceciliesminde, Odense.
Hansen, Holger, Skovrider, Tranekær.
Hansen, Joh., Generalkonsul, Kbhvn.
Hansen, Jules, Ambassaderaad, Paris.
**Hansen, K., Apotheker, Hobro.
**Hansen, K., Statskonsulent, Lyngby.
Hansen, L., Forlagsboghandler, Stockholm.

Hansen, Ludvig, Handelsgartner, Kbhvn.
Hansen, M. A., Sognepræst, Thorshavn.
Hansen, N., Murmester, Kbhvn.
Hansen, Olav, Plantageejer, St. Croix.
Hansen, Oscar, Dr. phil., Vedbæk.
Hansen, Philip, Sagfører, Middelfart.
Hansen, S., Direktør, Næstved.
Hansen, S. F., Købmd., Kbhvn.
Hansen, Th., Præst, Otterup.
Hansen, Vald., Prokurist, Kbhvn.
Hanssen, Joh., Præst, Svendborg.
**Hansted, C., Distriktslæge, Nykøbing F.
Harde, August, Købmd., Viborg,
Harder, P., Cand. polyt., Kbhvn.
Harries, K., Professor, Paris.
Hartz, N., Mag. scient, Hellerup.
Hasselbalch, Fabrikant, Kbhvn.
Hassing, C., Apotheker, Roslev.
Hastrup, Oluf, Assistent v. Kolonierne i Grønland, Grønland.
Haureberg, F., Ingeniør, Kbhvn.
**Havsteen, Th., Jægermester, Roskilde.
**Heckscher, J., Generalkonsul, Stockholm.
**Heckt, cand. phil., Teglværksejer, Korsør.
Hedegaard, I., Proprt., Klareskov.
Heide, A., Konferentsraad, Kbhvn.
Heiden, Herredsfuldm., Brædstrup.
Heilbuth, H., Direktør, Kbhvn.
Hein, Baneingeniør, Fredericia.
Hein, Hj., Ingeniør, Kbhvn.
Heincke, W., Fabrikant, Kbhvn.
Heinesen, Z., Købmd., Thorshavn.
Heise, C., Møntguardein, Kbhvn.
Heise, Carl, Brygger, Helsingør.
Heise, Chr., Overretssagfører, Viborg.
Helms, O., Læge, Haslev.
Helms, Chr., Sorenskriver, Thorshavn.
Helveg, L. Forsøgsbestyrer, Kbhvn.
Helveg, H., Jernbanedriftsb., Vejle.
Helveg-Larsen, H. F., Overretssagfører, Kbhvn.
**Helveg-Larsen, L. C., Guvernementssekretær, St. Thomas.
Helveg-Larsen, P., Tranum Præsteg., Skovsgaard.
Helveg-Larsen, Stiftsprovst, Viborg.
Hemmingsen, Oberstløjtnant, Fredericia.
Henderson, Alexander, Politiskriver, St. Croix.
Henningsen, Georg, fhv. Købmd., Odense.
Henze, Th., Fabrikant, Kbhvn.
Heramb, Th., Læge, Nakskov.
Herlufsholms Bibliothek, Herlufsholm.
Hermansen, Sagfører, Varde.
Herskind, A. C., Grosserer, Kbhvn.
Hertel, H., Sekretær, Kbhvn.
Hertz, Adolf, Grosserer, Kbhvn.
Hey, V. A., Provst, Kolding.
Heye, J. G., Præst, Taastrup.
Heymann, Philip, Grosserer, Kbhvn.
Higgins, R. E., Købmd., St. Croix.
Hildebrandt, Overlæge, Fredericia.
Hirschsprung, B., Grosserer, Kbhvn.
Hirschsprung, H., Direktør, Kbhvn.
Hjort, Emil, Grosserer, Kbhvn.
Hjorth, Emil, Instrumentmager, Kbh.
Hjort-Lorentzen, Etatsraad, Roskilde.
Hjort-Lorentzen, Kontorchef, Charlottenlund.
*Hoff, Etatsraad, Stadslæge, Kbhvn.
Hoff, Johs. Reservelæge, Hjørring.
Hoffmeyer, H., Præst, Kbhvn.
Holck, Premierløjtnant, Sorø.
Holck, H., Byfoged, Nysted.
Hollmann, A. H., Tysk Landbrugsattaché, Dr., Kbhvn.
Holm, Amtsvejinspektør, Nykjøbing F.
Holm, C. H., fhv. Landfoged, Kbhvn.
Holm, E., Etatsraad, Kbhvn.
Holm, G. F., Kommandør, Kbhvn.
Holm, Joh. M., Grosserer, Kbhvn.
Holm, N., Præst, Herløv.
Holm, Poul, Grosserer, Kbhvn.
Holm, Thøger, Assist. i Kultusmin., Kbhvn.
Holst, cand. theol., Korsør.

Holstein, J. L., Lehnsgreve, Ledreborg.
Holstein-Rathlau, Chr. F. E., Hofjægermester, Rathlausdal.
Holten, K., Kontorchef i Patentkommissionen, Kbhvn.
Hoppe, C., Hofjægermester, Toftholm.
Hoppe, Chr., Direktør, Ringkøbing.
Hornemann, Alexis, Direktør, England.
Hornemann, T., Ingeniør, Kbhvn.
Hoskier, E., Generalkonsul, Paris.
Hostrup-Schultz, M., Justitsraadinde, Hellebæk.
*Hovgaard, A.P., Kommandør, Kbhvn.
Howden-Rønnenkamp, Hofjægerm., Næsbyholm.
Howitz, Oberstløjtnant, Viborg.
Husmann, H. J., Vinhandler, Kbhvn.
Huus, Joh., Købmand, Nakskov.
Huus, V., Købmand, Næstved.
Hvass, Herredsfuldmægtig, Herning.
**Hvenegaard, Th., Landinspektør, Svendborg.
**Hänschell, A., Borgmester, Næstved.
**Høegh-Guldberg, Overretssagfører, Aarhus.
Højgaard, H., Skibsfører, Thorshavn.
Hørlück, H., Apotheker, Hjørring.
Høst, Firmaet And. Fred. Høst & Søn, Kbhvn.
Høyer, James, Inspektør, Kbhvn.
Høøk, J. H., dansk Vicekonsul, Halmstad.
Ibsen, Paul, Volontær, Grønland.
Iversen, R., Grosserer, Vejle.
Ingemann, B., Arkitekt, Kbhvn.
Isachsen, Dione, Maler, Thorshavn.
Iversen, Rektor emer., Hillerød.
Jacobsen, Adolf, Boghandler, Viborg.
Jacobsen, Alex, Sparekassebogholder, Fredericia.
Jacobsen, U., Købmand, Viborg.
Jacobsen, Chr., Slotsmøllen, Nyborg.
Jacobsen, Holger, St. Thomas.
Jacobsen, J., Fyrasistent, Nolsø, Færøerne.
Jacobsen, J., Kongsbonde, Thorshavn.
Jacobsen, J. C., Professor, Kbhvn.
Jacobsen, S. Just., Lærer, Færøerne.
*Jakobsen, J., Dr. phil., Kbhvn.
Jarl, C. F., Direktør, Kbhvn.
Jastrau, H., Fysikus, Thorshavn.
Jensen, Fabrikant, Viborg.
Jensen, C., Apotheker, Hvalsøe.
Jensen, C. Chr., Skovrider, Holsted.
Jensen, C. P., Distriktslæge, Lemvig.
Jensen, C. S., Assist. v. d. kgl. grl. Handel, Grønland.
Jensen, C. S., Bankdirektør, Svendborg.
Jensen, C. V., Fabrikant, Kbhvn.
Jensen, E., Grosserer, Kbhvn.
Jensen, Edv., Landinspekt., Nakskov.
Jensen, Emil, Grosserer, Kbhvn.
Jensen, Ephraim, Købmand, Lemvig.
Jensen, H., Redaktør, Slagelse.
Jensen, H., Stevedore, Kaptajn, St. Petersborg.
Jensen Hermansen, N., Sognefoged, Onsild.
Jensen, J., Assistent, Lyngby.
Jensen, J. A., Sagfører, Fredericia.
Jensen, J. C., Købmand, Marstal.
Jensen, J. C., Præst, Allingeaabro.
Jensen, J. K., Forstander, Haslev.
Jensen, L., Fabrikant, Esbjerg.
Jensen, L., Partikulier, Kbhvn.
Jensen, M., Forpagter, Bøstrup.
Jensen, M., Smedemester, Thorshavn.
Jensen, Oluf, Amtsraadssekretær, Nykøbing F.
Jensen, Poul, Førstelærer, Thorshavn.
Jensen, Th., Grosserer, Kbhvn.
Jensen, Thor, Købmand, Island.
**Jensen Valeur, E., Inspektør, Espergærde.
Jensen, Vilh., Grosserer, Kbhvn.
Jensen, Vilh., Politiskriver, St. Thomas.
Jensson, Bjarni, Distriktslæge, Sida, Island.
Jepsen, Konditor, Kbhvn.
Jepsen, V., Købmand, Korsør.
*Jerichau-Christensen, Departementschef, Kbhvn.

Jessen, A., Dr., Statsgeolog, Kbhvn.
Jessen, Franz v., Redaktør, Kbhvn.
Jessen, Hans, Købmand, Slagelse.
**Joensen, J. C., fhv. Kolonibestyrer, Thorshavn.
Joensen, Joen Fr., Handelsbetjent, Klaksvig.
Joensen, O. F., Købmand, Klaksvig.
Joensen, Urbanus, Handelsfuldmægtig, Færøerne.
Jonassen, J. F., Dr. med., Landfysikus, Island.
Jonasson, Hermann, Altingsmand, Island.
Jonasson, Jonas, Præp.hon., Island.
Johannesen, P., Exam. pharm., Thorshavn.
Johanneson, Chr. L., Lærer, Sakskøbing.
Johannesson, Joh., Sysselmand, Island.
Johannesson, J., Grosserer, Kbhvn.
Johannesson, S., Grosserer, Kbhvn.
Johansen, A., Stiftsfysikus, Aarhus.
Johansen, Axel, Landinspektør, Kbh.
Johansen, A. L., Fabrikant, Kolding,
Johansen, J. J., Præst, Færøerne.
Johansen, Th., Kontorchef, Aarhus.
**Johnsen, J. M. N., Konsul, Thisted.
Johnsen, Overlærer, Odense.
Jónsson, Stefan, T., Købmd., Island.
Jónsson, Haldor, Bankkasserer, Isl.
Jónsson, Ingolfur, Handelsbest., Isl.
Jónsson, Magnus, Sysselmand, Island.
Jónsson, T., Distriktslæge, Island.
*Jónsson, Finnur, Professor. Kbhvn.
Jónsson, Helgi, Mag. sc., Island.
Jónsson, Klemens, Landssekretær, Island.
Juel, Hofjægermester, Meilgaard.
Juhl, Proprietær, Sønderbygaard.
Jürs, H. A., Overdommer, Kbhvn.
Jørgensen, Præst, Fredericia.
Jørgensen, Alfred, Disponent, Kbhvn.
Jørgensen, C. G. Herjulf, Kolonibest., Grønland.
Jørgensen, Gyde, Oberstløjtnant, Fredericia.
Jørgensen, Harald, Mekanikus, Hobro.
Jørgensen, J., Købmand, Aarhus.
Jørgensen, Konrad, Redaktør, Kolding.
Jørgensen, P. L., Grosserer, Kbhvn.
Jørgensen, Severin, Direktør, Karlsminde.
Kaalund, Kr., Dr., Bibliotekar, Kbhvn.
Kalmer, P. E., Landfysikus, St. Croix.
Kattrup, A., Apotheker, Brædstrup.
Kaufmann, A., Kammerherre, Kbhvn.
Kanstrup, N., Sognefoged, Dallerup.
Kier, A., Fabriksassistent, London W.
Kipp, E., Grosserer, Kbhvn.
Kirchheiner, C. L., kgl. dansk Vicekonsul, Rotterdam.
Kirstein, Camille, kgl. dansk Konsul, Bordeaux.
Kiær, Fr., Kammerjunker, St. Petersborg.
Kiær, N. A., kgl. Bogholder, St Thomas.
Kiørbo, F., Restauratør, Kbhvn.
Kjelnæs, Ludvig, P., Handelsbetjent, Klaksvig.
Klein, Holger, Grosserer, Kbhvn.
Klein, Johs., Maler, Hellerup.
Klingenberg, F. E. H., Perth Amboy, Amerika.
Klingemann, Seminarieforstander, Skaarup.
Klitgaard, H., Grosserer, Kbhvn.
Kløvborg, Præst, Taasinge.
Knipschildt, O. J., Forpagter, Kallundborg.
Knudsen, C., Præst, Middelfart.
Knudsen, H. A., fhv. Godsejer, Fredericia.
Knudsen, J., Cand. mag., Kbhvn.
Knudsen, J., Direktør, Faaborg,
Knudsen, Joh., Godsejer, Bangsbo, Frederikshavn.
Knudsen, K., Købmd., Nakskov.
Knudsen, Ludvig, Professor, Kbhvn.
Knudsen, P. M., Generalstabskaptajn, Kbhvn.
Knutzon, Sparekassedir., Frederikshavn.

Knutzon, I. W., Skibshandler, Sunderland.
Koch, Justitarius i Højesteret, Kbhvn.
Kock, C. B., Præst, Helsinge.
Kock, C. H., Handelsgartner, Kbhvn.
Kock, L., Provst, Glostrup.
Kock, Theo, Grosserer, Kbhvn.
Kofoed, Axel, Assistent i Finansmin., Kbhvn.
Kofoed, E., Bergen.
Kofoed, P., Købmd, Hamburg.
Kofoed, R., Direktør, Valby.
Kofoed, Thora, Frue, Valby.
Kofoed, V. F., Kontreadmiral, Kbhvn.
Kolderup-Rosenvinge, Docent, Dr. phil., Kbhvn.
Konow, H., Marinekaptajn, Kbhvn.
**Konow, H. H., Kammerjunker, Konsul, Rom.
Koppel, Alexander, Generalkonsul, Columbia, Syd Amerika.
Koppel, G., Distriktslæge, Grønland.
**Kornerup, Th., Postmester, Hjørring.
Korsgaard, P., Stadsingeniør, Silkeborg
Krabbe, Chr., Herredsfoged. Hellerup.
Krabbe, Professorinde, Kbhvn.
Krabbe, Jon, Overretssagfører, Kbhvn.
Krabbe, O., Cand. jur., Kbhvn.
*Krabbe, Th. N., Læge, Kbhvn.
Krag, C., Præst, Aalborg.
Krag, Chr., Præst, Bornholm.
Krag, O., Adjunkt, Nykøbing, F.
Kragh, V. R., Herredsfoged, Petersminde.
Kragelund, Distriktslæge, Hobro.
Krarup, N. B., Apotheker, Aarhus.
Krarup, Landbrugsingeniør, Kbhvn.
Krause, O. A., Prokurator, St. Croix.
Krebs, H. Konsul, Viborg.
Kristensen-Randers, Højskoleforst., Ollerup.
Krieger, Frue, Lundby.
Krieger, N. M. A., Departementschef, Kbhvn.
Kristensen, L., Grosserer, Kbhvn.
Kristjánsson, K. E., Distriktslæge, Island.
Kristiánsson, H., Forretningsfører, Island.
Krogh, C. V., Kammerherre, Kbhvn.
Krogh, E., Brygger, Grenaa.
Krogh, Jens, Tobaksfabrikant, Viborg.
Kruse, F., Havnemester, St. Thomas.
Krøyer, H. A., Sognepræst, Amager.
Krøyer, H. I., Købmand, Svendborg,
Kuhn, C. F., Overretssagfører, Kbhvn.
Kursch, V., Assistent, Grønland.
Kühle, C. G. v. de Aa, stud. jur., Valby.
Kylling, J. M., Sekretær, Aalborg.
Kähler, G., Fabrikant, Hørsholm.
Kähler, O., Fabrikant, Korsør.
Lachmann, Karl, Direktør, St. Croix.
Lacoppidan, Propr., Catrinebjerg.
Lambaa, Johs., Skibsfører, Thorshavn.
Lang, Bernhard, Vicekonsul, Nürnberg.
Lang, O. Th., Garver, Jyderup.
Lang, Theodora, Seminarieforstanderinde, Silkeborg.
Lange, Jens, Direktør, Svendborg.
Lange, Vald, Direktør, Svendborg.
Lange-Müller, P. E., Komponist, Kbh.
Langgaard, Dr. med., Stadsfysikus, Fredericia.
Langkjær, A. J., Politiassistent, St. Croix.
Larrisson, F. G., Købmand, Island.
Larsen, L. P. M., Assistent, Kbhvn.
Larsen, Sognepræst, Middelfart.
Larsen, A., Hotelejer, Kbhvn.
Larsen, Chr., Fyrassistent, Thorshavn.
Larsen, Fr., Købmand, Rødby.
Larsen, Henrik, Overbetj., St. Croix.
Larsen, H. C., Kasserer, Kbhvn.
Larsen, H. D., Grosserer, Kbhvn.
Larsen, J., Direktør, Kbhvn.
Larsen, J., Grosserer, Kbhvn.
Larsen, J. F., Købmand, Viborg.
Larsen, Joh., Apotheker, St. Croix.
Larsen, Jørgen, Godsejer, Gaarbogaard.

Larsen, L. C., Landbrugscand., Ringsted.
Larsen, Martin, Guldvarefabrikant, Kbhvn.
Larsen, Martin, Grosserer, Kbhvn.
Larsen, Svend, Dyrlæge, Kbhvn.
Lassen, O. V., Overlæge, Randers.
*Lassen-Landorph, Administrator, Kbhvn.
Lauersen, Nicolas, Argentina.
Lauridsen, Johs., Fabrikant, Vejen.
Lauridsen, Magdalene, Skolebestyrerinde, Sorø.
Lauritsen, Henrik, Købmd., Viborg.
Lauritsen, J., Overlærer, Thorshavn.
Laursen, N., Johan, Præst, Aarhus.
Lautrup, N., Forpagter, Gisselfelt.
*Lawaetz, Lic.theol., Baunebjerggard.
**Lawaetz, C., Forpagter, Kallundborg.
Lefolii, Anna, Frøken, Kbhvn.
Lefolii, H. V., Kasserer. Kbhvn.
*Lefolii, I. A., Grosserer, Kbhvn.
Lefolii, Thea, Frøken, Kbhvn.
Lehrmann, Th., Bankdirektør, Hobro.
Lennart-Brandt. Carl, Kbhvn.
Lemming, I. A., Propr., Skousboe.
Lemvigh-Müller, V., Handelsgartner, Kbhvn.
Lerche, N. O., Garver, Svendborg.
Lestrarfjelag Árnessyslu, Island.
Leth, C. A., Grosserer, Kbhvn.
Leth, C. F., Sognepræst, Højby (Fyn).
Leth, Theodor, Etatsraad, Kbhvn.
Levison, Ad., Papirhandler, Kbhvn.
Levy, Frits, Professor, Kbhvn.
Levy, Herman, Grosserer, Kbhvn.
Levy, James, Grosserer, Kbhvn.
Lichtenberg, Provst, Hasle.
**Lichtenberg, G. de, Godsejer, Hessel.
Liebe, S., Gehejmekonferensraadinde, Kbhvn.
Liebe, Læge, Fredericia.
*Liebe, C. J. O., Højesteretssagfører, Kbhvn.
Limpricht, P. C., Guvernementssekretær, St. Croix.
**Lind, Anton, Propr., Brogaard,
Lind, K. M., Læge, Assens.
Lind, N. G., Skatteinspektør, Kbhvn.
Lindhardt, E., Assistent, Kbhvn.
Lipmann, C., Grosserer, Kbhvn.
Long, G., Bogtrykkeribestyrer, Thorshavn.
Lorange, A., Apotheker, Island.
Lorenzen, W., Skovrider, Fredericia.
Lotze, C., Etatsraadinde, Odense.
Lucas, Ferd., Grosserer, Kbhvn.
Ludvigsen, Carl, Kbhvn.
Lund, Stationsforstander, Fredericia.
Lund, Chr., Købmand, Fredericia.
Lund, Just, Overretssagfører, Kbhvn.
Lund, J. C., Oberstløjtnant, Fredericia.
Lund, L. N., Murermester, Nakskov.
Lund, Michael L., Apotheker, Island.
Lund, Sigurd, Læge, Korsør.
Lund, Theodor, Grosserer, Kbhvn.
Lundsten, D. M., Præst, Holeby.
Lunn, Agnes. Billedhuggerinde, København.
Lunn, Erik, Herredsfuldm., Kjerteminde.
Lunn, Gustav, Ingeniør, Kbhvn.
Lunø, S., Propr., Enslevgaard.
Lüttichau, Chr., Kammerherre, Tjele.
Lützen, Nickels, Handelsfuldmægtig, Klaksvig,
Lützen, Sven, Plantør, Thorshavn.
Lützen, Byfuldmægtig, Korsør.
Læssøe-Engberg, Plantagebest., St. Thomas.
Løwe, Andreas, Løjtnant, Kbhvn.
Maar, W., Professor, Kbhvn.
Madsen, Bankdirektør, Fredericia.
Madsen, Fr., Propr., Færgegaarden.
Madsen, H., Propr., Slangerupgaard.
Madsen, H. P., Apotheker, Kbhvn.
Madsen, J. M., Direkt., Dr. med., Kbhvn.
Madsen, Peder, Professor, Kbhvn.
Madsen, P. W., Rentier, Odense.
Madsen, Victor, Statsgeolog, Dr. phil., Kbhvn.
Madsen-Mygdal, Th., Konsulent, Aarhus.
Maegaard, C. F., Kommandør, Kbhvn.
Magius, E., Frøken, Kbhvn.

Magnusson, J., Altingsmand, Island.
Magnusson, Ólafur, Sognepræst, Island.
Mandal-Berthelsen, Sagfører, Kbhvn.
Malling, Propr., Hovgaard.
Marcussen, E., Løjtnant, Dianalund.
Markmann, Amtsforvalter, Holstebro.
**Martin, Th., Tandlæge, Middelfart.
Mathiasen, L., Kolonibest., Kbhvn.
Mathiasen, V., Bogholder, Hjørring.
Mathiesen, L., Kolonibest., Grønland.
Mathiesen, Sofie, Frue, Grønland.
Matras, J. M., Købmand, Klaksvig.
Mauritzen, Lærer, Vejle.
Meldorf, Gustav, Læge, Ballerup.
Melchior, Carl H., Grosserer, Kbhvn.
*Melchior, Moses, Grosserer, Kbhvn.
Melsted, B. Th., mag. art., Kbhvn.
Messerschmidt, Marinekaptajn, Kbh.
Metz, A., Distriktslæge, Trangisvaag.
Meulengracht, Provst, Ønslev.
Meyer, Em., Frue, Kbhvn.
Meyer, Em., Fabrikant, Kbhvn.
Meyer, N. R., Telegrafdir., Kbhvn.
Michaelsen, F. A., Grosserer, Kbhvn.
Michelsen, D. P., Odelsbonde, Midvaag.
Michelsen, F., Realskolelærer, Thorshavn.
Michelsen, Marie R., Frk., Kbhvn.
Mikkelsen, Apotheker, Svendborg.
Mikkelsen, Aksel, Sløjdinspektør, Kbhvn
Mikkelsen, C., Apotheker, Odense
Mikkelsen, N., Hotelejer, Fredericia.
Mikkelsen Vendsyssel, Fiskeexportør, Kbhvn.
Moesgaard-Kjeldsen, C., Godsejer, Lidsø.
Mohr, Jens, Skibsfører, Thorshavn.
Moltke, C. P. O., Greve, Ministerresident, Rom.
Moltke-Huitfeldt, A. G. C., Greve, Glorup.
Mortensen, H., cand. theol., Hellerup.
Mortensen, N. J., Købmd., Trangisvaag.
Mortensen, N. C., Overpolitibetjent, St. Thomas.
Mortensen, Napoleon, Købmd., Trangisvaag.
**Mortensen, P., Købmd., Trangisvaag.
Mortensen, P., Overlæge, St Thomas.
Mortensen, Th., Dr. phil., Kbhvn.
Mowinckel, Jorge, Vicekonsul, Spanien.
Muldvad, P., Købmd., Aalborg.
Munch, A. A., Fuldmægtig, Kbhvn.
Mygind, S. H., stud. med., Kbhvn.
Mygind, Th., Provst, Karrebæksminde.
Myhre, C. F., fhv. Kolonibest., Hellerup.
Mylius Erichsen, L., Forfatter, Kbhvn.
Müller, C. F., Fabrikant, Kbhvn.
Müller, E., Dampskibsexp., Thorshavn.
*Müller, F. V., Herredsfoged, Varde.
Müller, Peter, Konsul, Danzig.
Müller, R., fhv. Kolonibest., Kbhvn.
Müller, V., Bankdirektør, Skive.
Münster, Chr., Købmd., Hamburg.
Møldrup, fhv. Kolonibest., Kbhvn.
Møller, Forstander, Eltang.
Møller, Aage, Grosserer, Kbhvn.
Møller, And., Grosserer, Kbhvn.
Møller, A. E., Fabrikant, Kbhvn.
Møller, A. H., Bogholder, Aalborg.
**Møller, C. A. L., Postexpedient, Helsingør.
Møller, Fr., Direktør, Kbhvn
*Møller, H. B. V., Havnebygmester, Kbhvn.
Møller, J., Dampskibsexpeditør, Fredericia.
Møller, I. W., Dyrlæge, Lemvig.
Møller, Oscar, Direktør, Aarhus.
Møller, Th., Provst, Struer.
Møller, Thorvald, Grosserer, Esbjerg.
Mølmark, Sygehuslæge, Svendborg.
Mørck, Løjtnant, Korsør.
Mørkeberg, A. V., Professor, Kbhvn.
Mørkeberg, P. A., Statskonsulent, Kbhvn.
Mørup, E., Kontorchef, Kbhvn.
Nagel, Postmester, Aarhus.
Nancke, Borgmester, Korsør.

de Neergaard, Hofjægermester, Faarevejle.
de Neergaard, Aage, Kaptajn, Nyborg.
Neergaard, H., Ingeniør, Kbhvn.
*Neergaard, N., Direktør, Folketingsmand, Kbhvn.
Nees, Vilhelm, Hestehandler, Lemvig.
Nellemann, P. V., Købmd., Hamburg.
Neumann, L., Stadslæge, Kbhvn.
Niclasen, R., Købmd., Midvaag, Færøerne.
Niclasen, S., Lærer, Kvalvig, Færøerne.
Niclasen, Sigrid, Frue, Thorshavn.
Nielsen, Præst, Grønland.
Nielsen, A., Gaardejer, Svejstrup Østergaard.
Nielsen, A., Propr., Wredeslund.
Nielsen, Alfred, Købmd., Rudkøbing
Nielsen, Axel, Postexpedient, Aarhus.
Nielsen, Chr., Murmester, Silkeborg.
Nielsen, jun., Chr., Slagtermester, Kbhvn.
Nielsen, C. Aug., Assistent, Kbhvn.
Nielsen, Chr. Fr., Grosserer, Island.
Nielsen, F., Præst, Kerteminde.
Nielsen, G., Kapellan, Kbhvn.
Nielsen, Godske, Direktør, Silkeborg.
Nielsen, H., Grosserer, Kbhvn.
Nielsen, Jacob, Gartner, England.
Nielsen, J. Z., Sysselmand, Sandevaag, Færøerne.
Nielsen, L., Fuldmægtig, Kbhvn.
Nielsen, Laura, Sygeplejerske, Amerika.
Nielsen, M. C. B., Provst, Forlev.
Nielsen, O., Restauratør, Helsingør.
Nielsen, O. A., Perth Amboy, Amerika.
**Nielsen, P., Handelsfaktor, Island.
Nielsen, Søren, Udstedsbestyrer, Grønland.
Niles, Joseph, Urmager, St. Croix.
Nissen-Dall, J., Statskonsulent, Fredericia.
Nordby, J. P., Landstingsmand, Rønde.
Nordlien, Fr., Generaldirektør, Hellerup.
Nyeland, H. J., exam. jur., Kbhvn.
Nygaard, A., Godsejer, Høng.
Nygaard, N. P., Sognepræst, St. Croix.
Nyholm, Propr., Liselund.
Nyrop, C., Professor, Kbhvn.
Nørregaard, J., Højskoleforst., Testrup.
Obel, Sagfører, Fredericia.
Obel, Chr., Fabrikant, Aalborg.
Obel, Frederik, Fabrikant, Helsingør.
Obenhaupt, A., Kbhvn.
Obenhaupt, L., Grosserer, Kbhvn.
Oddgeirsson, Guðm., Assistent, Island.
Oelendorff, F., Købmand, Konsul, Aarhus.
Ofeigsson, Olafur, Handelsfuldmægtig, Island.
Olesen, C. A., Direktør, Kbhvn.
Olafsson, Sigurður, Sysselmand, Island.
Olsen, Alf, Direktør, Kbhvn.
Olsen, Bjørn M., Professor, Reykjavik.
Olsen, C., Sysselmand, Klaksvig.
Olsen, Hans, Købmd., Næstved.
Olsen, J., Købmd., Thorshavn.
Olsen, Oluf, Handlende, Klaksvig.
Olsen, Oluf, Løjtnant, St. Croix.
Olsen, O. I., Direktør, Kbhvn.
*Olsen, O. W., Tømrermester, Taarbæk.
Olsen, Sam., Købmd., Thorshavn.
Olsen, S. E. Kr., Handelsbetjent, Klaksvig
Olufsen, A., Læge, Kbhvn.
Olufsen, H. P., Postexpedient, Kbhvn.
Olufsen, O., Premierløjtnant, Kbhvn.
Omøe, A., Kasserer, Kbhvn.
Orluf, Frederik, cand. mag., Vejle.
Ostenfeld, C. H., Musæumsinspektør, Kbhvn.
Otterstrøm, Skolebestyrer, Kbhvn.
Ousen, fhv. Folketingsm., Fredericia.
Oxholm, A., Kammerherre, Taarnborg.
Oxholm, G., Hofdame, Kbhvn.
**Oxholm, S., Kammerherreinde, Rosenfelt.
Pallesen, Købmand, Fredericia.
Pallesen, C., Skorstensfejermester, Kbhvn.

Pallis, C. E., Intendant, Kbhvn.
Paludan, Augusta, Bestyrerinde, Paris.
Paludan-Møller, Apotheker, Kbhvn.
**Paludan-Møller, Præst, Frederiksborg.
Pedersen, H. C., Præst, Nykøbing S.
Pedersen, N., Forstander, Ladelund.
Peiter, P., Hotelforpagter, Kbhvn.
Petersen, Provst, Næs, Færøerne.
Petersen, A., Restauratør, Fredericia.
**Petersen, A., Købmd., Præstø.
Petersen, Andr., Apotheker, Kbhvn.
Petersen, Andr., Grosserer, Kbhvn.
Petersen, Axel, Grosserer, Kbhvn.
Petersen, A., Charlotte, fhv. Viceinspektrice, Kbhvn.
Petersen, A. Chr., Fabrikant, Vejle.
Petersen, A. C. E., Kontrollør, Grønland.
Petersen, Benoni, Sygehuslæge, Nakskov.
Petersen, C. E., Købmd., Fredericia.
Petersen, C. L., kgl. Pakhusforvalter. Kbhvn.
Petersen, Dines. Grosserer, Kbhvn.
Petersen, Emil, Købmd.. Svendborg.
Petersen, Ernst, Skoleinspektør, Nyborg.
Petersen, F., Købmand, Fredericia.
Petersen, F., Løjtnant, Kbhvn.
**Petersen, F., Postmester, Silkeborg.
Petersen, H., Apotheker, Fuglebjerg.
**Petersen, H., Løjtnant, Ærøeskøbing.
Petersen, Jean, Apotheker, St. Croix.
Petersen, Joh., Kbhvn
Petersen, John, Fabrikant, Kbhvn.
Petersen, Julius, Købmd., Aarhus.
**Petersen, Jørg., Forstander, Dalum.
Petersen, L. O., Grosserer, Kbhvn.
Petersen, P., Grosserer, Kbhvn.
Petersen, Th., Dampmøller, Svendborg.
Petersen, Th., Professor, Gentofte.
Petersen, Th. J., Sysselmand, Fuglefjeld.
**Petersen, V., Kaptain, Fredericia.
Petit, Maurice, Telegrafist, St. Thomas.
Pfaff, Erik, Maskinmester, Kbhvn.
Philipsen, H. P., Fabrikant, Slagelse.
Piper, Fuldmægtig, Hillerød.
Piper, E., Frue, Kbhvn.
Piper, V., Skovrider, Lyngby.
Plum, P., Professor, Kbhvn.
Plum, F. N. M., Assens.
**Poestion, I. C., Regierungsrath, Wien.
Pontoppidan, A., Godsejer, Constantinsborg.
Pontoppidan, Chr., Boghandler, Nykøbing F.
Pontoppidan, W., Godsejer, Thomasminde.
Popp, Chr., Købmd., Island.
Porsild, M, Mag. sc., Best. af Dansk biologisk Station i Grønland.
Povlsen, A., Ingeniør, Lemvig.
Poulsen, Alfr., Højskoleforst.,Ryslinge.
Poulsen, D T., Handelsgartner, Kbhvn.
Poulsen, John, Lærer, Strender, Færøerne.
Poulsen, M. J., Poltiassistent, St. Thomas.
Poulsen, Ove, Mag. scient., Kbhvn.
Poulsen, P., Kaptain, Kbhvn.
Poulsen, Ravn, Mejeribest., Nr. Alslev.
Poulsen, Sven, Cand. jur., Journalist, Kbhvn.
Pries, Skovrider, Louisenlund.
Prior, W., Overgartner, Haslev.
Prior, Vilh., Hofboghandler, Kbhvn.
Prip, L., Præst, Holbæk.
*Prytz, C. V., Professor, Hellerup.
Pyndt, O. P., Dyrlæge, Viborg.
Qvade, Carl, Købmand, Maribo.
Qvist, Holger, Løjtnant, St. Croix.
Rahbek, M., Ritmester, Sparkær.
*Ramsing, H. U., Ingeniørkaptain, Kbhvn.
Randers, M., Sagfører, Viborg.
Ranmar, Direktør, Odense.
Rannow, Rich., Handelsgartner, Søborg.
Rasmussen, Oberstløjtnant, Hillerød.
Rasmussen, Præst, Lynge.
Rasmussen, A., Justitsraad, Kbhvn.
Rasmussen, Emil, Lærer, Maglebylille.

Rasmussen, H., Overlærer, Stubbekøbing.
Rasmussen, J., Diakonisse, Amerika.
Rasmussen, Knud, Forfatter, Lynge.
Rasmussen. L, Landstingsmand, Vanddamgaard.
Rasmussen, M, Seminarieforstander, Grønland.
Rasmussen, O., Propr., N. Alslev.
Reimer, Chr. L., Købmd., Viborg.
Reimer, V., Bankdirektør, Nakskov.
Reimert, A. S., Købmd., Færøerne.
Reisz, Konferensraadinde, Kbhvn.
Rewentlov, E., Greve, Kbhvn.
Rewentlow, F., Greve, Gesandt, Paris.
Riber, Ludvig, Købmd., Svendborg,
Richter, D., Sognepræst, Raaby.
Rind, I. P., Læderhandler, Viborg.
Rink, J., Apotheker, Helsingør.
Riise, Fotograf, Kbhvn.
Riise, Carl, Apotheker, Kbhvn.
Riise, Valdemar, Apotheker, St. Thomas.
**de Ripperda, V., Baron, Paris.
Roed, Frøken, Kbhvn.
Rohde, Præst, Klemensker.
Rom, C. Th., Grosserer, Kbhvn.
Rosenberg, Læge, Faaborg.
Rosenkrantz, H. C. O., Lensbaron, Rosenholm.
Rosenstand, F., Geheimeetatsraad, Cabinetssekretær hos Kongen, Kbhvn.
Rosenørn, Direktør, Kbhvn.
Rostrup, P., Restauratør, Refshaleøen.
*Rothe, Dr. phil., Kbhvn.
Russel Leewy, F., Politifuldmægtig, St. Croix.
Ryberg, C., Direktør f. d. kgl. grl. Handel, Kbhvn.
Ryberg, H., Assistent, Kbhvn.
Ryder, V., Dr. med., Kbhvn.
*Ryder, C., Direktør for met. Institut, Kbhvn.
Røhling, J. G., Købmd., Ærøeskøbing.
Rørdam, K., Professor, Hellerup.
*Rørdam, H., Skibslæge, Folketingsmand, Kbhvn.
Salicath, F., Direktør, Kbhvn.
Salomon, Aug. M., Grosserer, Kbhvn.
Sally Behrends, Grossserer, Kbhvn.
Salomon, F. E., Grosserer, Kbhvn.
Salomonsen, D. F., Cand. jur., Kbhvn.
Sames, V., Stationsforst., Ringsted.
Sams, P., Gaardejer, Hørve.
Samson, A., St. Croix.
Samuelsen, A., Fuldmægtig, Thorshavn.
Sand, G., Professor, Kbhvn.
Sand, J. M., Kaptain, Kbhvn.
Sass Nielsen, Handelsgartner, Rødby.
Scavenius, J. F., Kammerherre, Kbhvn.
Scavenius. O. C., Legationssekretær, Paris.
Schack, C. G., Kaptajn, Kbhvn.
Schack, Konsul, Kbhvn.
Schack, C. G., Højesteretsassesor, Kbhvn.
Schannong, S. Grosserer, Kbhvn.
Schaldemose, N., Tømmerhandler, Ringsted.
Scharling, Borgmester, Fredericia.
Scheel, F. C. R., Greve, Ryegaard.
Schiern, H. C., Ingeniør, Kbhvn.
Schiøtt, J., Direktør, Kbhvn.
Schjørring, K., Grosserer, Kbhvn.
Schlichtkrull, L., Premierløjtnant, Viborg.
Schlichtkrull, A. C., Departementschef, Kbhvn.
Schmidt, A., Papirhandler, Kbhvn.
**Schmidt, C., Konsul, Kolding.
Schmidt, G. E., Branddirektør, Hellerup.
Schmidt, Joh., Dr. phil., Kbhvn.
v. Schmidten, Direkt. i Frihavn. Kbh.
Schmiegelow, O. H., Admin., St. Croix.
Schou, E., Bankdirektør, Island.
Schou, R, Regeringskonsulent, Kbh.
Schou, I. Chr., Kaptajn, Kbhvn.
Schou, L. C., Cand. polit., Holte.
Schou, Marie, Frøken, Kbhvn.
Schou, N., Grosserer, Kbhvn.
Schou, Vilh., Fabrikant, Slagelse.
Schouboe, O. B., Generalstabskaptajn, Kbhvn.

Schoug, Eugen, Bankdirektør, Hurup.
Schram, L. H., Købmd., Viborg.
Schrøder, A. E., Vicekonsul, St. Thomas.
Schrøder, K., Forpagter, Ellegaard.
*Schrøder, L., Professor, Askov.
Schrøter, J. H., Sysselmand, Sand, Færøerne.
Schulin, V., Greve, Amtmand, Hillerød.
Schultz-Lorentzen, Provst, Seminarieforstander, Grønland.
Schütte, Th., Godsejer, Bygholm.
Secher, Th., Købmand, Grenaa.
Secher, I. B., Propr., Kbhvn.
Seehusen, L. V., Apotheker, Kbhvn.
Seemannn, C., Arkitekt, Kbhvn.
Sehested, E., Jægermester, Farumgaard.
Sehested, H., Kammerherre, Broholm.
Seidelin, Fabrikant, Fredericia.
Seidelin, Mathilde, Enkefrue, Kbhvn.
Seidelin, F. E., Præst, Aarhus.
Selchau-Hansen, Forpagter, Alslevgaard.
Seligmann, R., Fabrikant, Kbhvn.
Severin, P., Vekselmægler, Kbhvn.
Seydenfaden, Herredsfuldm., Varde.
Sielle, I. P., Intendant, Kbhvn.
Sigfusson, Vigfus, Hotelejer, Island.
Sigurðsson, Bjørn, Købmd., Kbhvn.
Sigurðsson, B., Købmd., Island.
Sigurðsson, Jón., Realstudent, Island.
Sigurðsson, H., Tandlæge, Kbhvn.
**Sigurdarson, S., Skolebest., Island.
Simonsen, D., Professor, Kbhvn.
Simony, A. F., Assist. i Finansmin., Kbhvn.
Skaalum, Oluf, Realskolelærer, Thorshavn.
Skat Hansen, Korpslæge, Fredericia.
Skjald-Madsen, Sagfører, Helsingør.
Skov, F., Jægermester, Tybrind.
Skovgaard, J., Kunstmaler, Kbhvn.
Skram, E., Protokolssekretær, Kbhvn.
Skulason, G., Præst, Island.
Smidt, Henry, Propr., Nybøllegaard.
Smith, Konferensraadinde, Aarhus.
Smith, Agnes, Frøken, Aarhus.
**Sonne, C., Forp., Landstingsmand, Rosenlund.
Sonne, H., Ingeniør, Kbhvn.
**Sonne Hansen, E., Købmand, Neksø,
Spandet, Propr., Idagaard,
Speaking Club, The Danish, St. Thomas.
Sperling, E. A., Præst, Hellebæk.
Sponneck, Rigsgrevinde, Stockholm.
Sprechelsen, Th., Fabrikant, Viborg,
Steenberg, Bankdirektør, Hobro.
Steenberg, E., Fabrikant, Moselund.
**Steensen, H., Fabrikant, Vejle.
*Steenstrup, K. I. V., Dr. phil., Formand for den grønlandske Sektion, Kbhvn.
Steenstrup. Joh. V., Sagfører, Ærøeskøbing.
Steenstrup, P., stud. polyt., Kbhvn.
**Stefánsson, Sigurður, Præst, Island.
**Stefánsson, Stefán, Altingsm., Island.
Steffensen, H. P., Etatsraad, Kbhvn.
Steincke, Alfred, Fuldmægtig, Hellerup.
Steinsson, Fr., Boghandler, Island.
Steinthal, H., Overretssagf., Kbhvn.
Stephensen, M., fh. Landshøvd., Island.
Sthyr, P. C. A., Grosserer, Kbhvn.
Sthyr, S., Grosserer, Kbhvn.
Stilling, J. M., Direktør, Aarhus.
Storehedinge Haandværksforening. Storehedinge.
Storm, A., Translatør, Kønigsberg.
Storm, W., Købmand, Natal.
Struck. F., Købmand, Hørsholm.
Strøm, R., Etatsraad, Direktør i Nationalbanken, Kbhvn.
Strøyberg, Apotheker, Aalborg.
**Strøyberg, J. C. H., Apotheker, Randers.
Strøyer, Charles, Grosserer, Kbhvn.
Stuhr, P., Fabrikant, Aalborg.
Suhr, Ida, Frøken, Petersgaard.
Svane, D., Borgmester, Randers.
Sveinbjarnarson, J., Provst, Island.
Sveinbjørnsson, Sv., Adjunkt, Aarhus.
Sveistrup, P., Birkedommer, Helsinge.
Sveinsson, H., Biskop, Island.

Svitzer, Plantageejer, St. Croix.
Syberg, F., Vicekonsul, Stockholm.
Sylow, H., Birkedommer, Kbhvn.
Sæmundsson, Bjarni, Adjunkt, Island.
Sødring, M. F., Kontorchef, Kbhvn.
**Søegaard, T., Oberstløjtnant, Viborg.
Søegaard, T., Vicekonsul, New Orleans.
Sørensen, C., Prokurist, St. Croix.
Sørensen, Carl, Købmd., Silkeborg.
Sørensen, C., Købmd., Lemvig.
Sørensen, C. V., Oberstløjtnant, Kbh.
Sørensen, N., Sparekassedir., Hobro.
Sørensen, P., Konsul, Nykøbing, S.
Sørensen, S., Konsulent, Horsens.
Sørensen, Th., Provst, Skanderborg.
Tang, Leonh., Grosserer, Kbhvn.
Tang, U. C., Forpagter, Køge.
Tange, Hestehandler, Fredericia.
Tesdorpf, A., Hofjægermester, Pandebjerg.
*Thalbitzer, W., cand. mag., Kbhvn.
Theilgaard, A., Direktør, Kbhvn.
Thiset, A., Rigsarkivar, Kbhvn.
Thrane, A., Birkedommer, Hammel.
Thomsen, Hospitalsforstander, Aldersro, Aarhus.
Thomsen, Bertel, Købmd., Viborg.
Thomsen, C. C., Bogholder, Esbjerg.
Thomsen, D., Konsul, Kbhvn.
Thomsen, G., Trangisvaag, Færøerne.
Thomsen, J., Overforvalter, Brattingsborg.
Thomsen, K., Kontorist, Kbhvn.
Thomsen, P. Præst, Brabrand.
*Thoroddsen, Th., Professor, Kbhvn.
Thorsteinsson, Th., Konsul, Kbhvn.
Thuesen, Vilh., Fabrikant, Aarhus.
Thygesen, Cand. jur., Kbhvn.
Thygesen, Købmd., Fredericia.
Thykjær, Fr., Købmd, Grenaa.
Thymann, C. H., Skovrider, Petersværft.
Tillisch, G., Kammerherre, Amtmand, Næstved.
Tillisch, V., Stiftsdame, Vallø Slot.
Timm, A. A., Generalstabskaptajn, Kbhvn.
Tittelbach, C., Købmd., Kbhvn.
Toftt, A., Bankdirektør, St. Thomas.
Toft Nielsen, Købmand, Lemvig.
Tortzen, Sagfører, Silkeborg.
Trap, C., Kontorchef, Kbhvn.
Tretow-Loof, F., Kaptajn, Hobro.
Tretow-Loof, Premierløjtn., Viborg.
Trier, F. A., Grosserer, Kbhvn.
Trier, Lauritz, Urtekræmmer, Kbhvn.
Truelsen, T., Fabrikant, Herning.
Truelsen, W., Grosserer, Kbhvn.
**Tulinius, Axel V., Sysselmand, Island.
Tulinius, Otto, Kbhvn, Island.
Tulinius, T.. Kunstdrejer, Kbhvn.
Tulinius, Th. E., Grosserer, Kbhvn.
Tvermoes, G., Etatsraad, Kbhvn.
Tuxen, E., Direktør, Charlottenlund.
Uhrenholdt, A., Cancelliraad, Hobro.
Uldall, Viceadmiral, Kbhvn.
Ulrich, I. L., Forp., Rødehus.
Ulrich, L., Forp., Aalholm.
**Ulrich, Th., Forpagter, Rosendal.
Ulrich, Axel, Kredslæge, Kbhvn.
Ulrik, F. F., Fysikus, Kbhvn.
Unmach, C. R., fhv. Fabrikejer, Kbhvn.
Utzon, Købmand, Fredericia.
Valentiner, C. F., fhv. Forpagter, Kbhvn.
Vater, A., Overretssagfører, Nykøbing F.
**Vedel, E., Stationsforstander, Bryrup.
Vestesen, H., Fabrikant, Aarhus.
Vibæk, Poul, Præst, Kbhvn.
Vilcken, Bankdirektør, Aarhus.
Vold, L., Grosserer, Kbhvn.
Volqvartz, J. C., Grosserer, Kbhvn.
Voltelen, Fabriksbestyrer, Maribo.
Vorslund Kjær, Professor, Kbhvn.
*Wandel, C. F., Viceadmiral, Kbhvn.
Wanning, Joh. C., Landinspektørelev, Glostrup.
Warburg, Fuldmægtig, Kbhvn.
*Warburg. A., Grosserer, Kbhvn
Warmdahl, I., Hotelejer, Lemvig.
Warming, E., Professor, Kbhvn.
Warming, S., kgl. dansk Konsul, Yokohama, Japan.

Warthoe, Justitsraad, Brædstrup.
Wassmann, K. O. G., Præst, Grønland.
Wathne, Fredrik, Vicekonsul, Island.
Weber, L., Tømmermester, Roskilde.
Wedel, A., Kammerherre, Departementssekretær, Kbhvn.
Wedell, B., Lehnsgreve, Wedellsborg.
Wedell, Karen, Comtesse, do.
Wedell-Wedellsborg, Enkebaronesse, Kbhvn.
Wedel-Heinen, C. G., Fuldmægtig, Kbhvn.
Wedel-Heinen, T. S., Fuldmægtig, Kbhvn.
Weihe, H. P., Købmd., Færøerne.
Weimann, W., Generalkonsul, Hamburg.
Weis, F. A., Professor, Kbhvn.
Wellejus, P. S. M., Byfoged, St. Thomas.
West, Claudi, T., Ingeniør, Viborg.
Westergaard, I. P., Assistent, Herning.
Westergaard, P. L., fhv. Bankdirektør, Kbhvn.
Westermann, C., Apotheker, Valby.
*Westermann, T., Professor. Foreningens Vicepræsident, Formand for den vestindiske Sektion, Kbhvn.
Wewer, I. C., Apotheker, Nykøbing F.
Wiboltt, Købmd., Middelfart.
Wiboltt, A., Købmd., Nakskov.
Wiberg, Præst, Bregninge.
Wiggers, L., Skoleinspektør, Kbhvn.
Wiggers, Chr., Fabrikant, Svendborg.
Wiggers, J., Fabrikant, Svendborg.
Willaume-Jantzen, L. V. S., Afdelingschef v. met. Inst., Kbhvn.
Willemoes, H., Propr., Lemvig.
Willumsen, J., Forpagter, Anhof.
Winchell-Bøttern, Grosserer, Nakskov.
Windfeld, Ib, Landbrugscand., Foreningens Sekretær, Kbhvn.
Winge, H., Viceinspektør, Hellerup.
Winsløw, J., Auktionsholder, Kbhvn.
Winther, Jens, Bankdirektør, Kbhvn.
Winther, M. A., Fuldmægtig, Thorshavn.
Wirenfeldt, L., Direktør, Kbhvn.
Wistoft, J. N. C., Direktør, Aarhus.
Witzske, F., Generalkonsul, Venezuela.
Wolff, Chr. A., Fabrikant, Hellerup
Wolff, V., Direktør, Viborg.
Wolsing, T., Fabrikant, Kbhvn.
Wright, Carl, Grosserer, Kbhvn.
Wulff, Julius, Sekretær, Kbhvn.
Wulff, S., Købmd., St. Croix.
Wærum, S. Chr., Købmand, Aarhus.
Wørishøffer, Oberst, Gentofte.
Zahle, Fr., Højesteretssagfører, Kbh.
Zielian, S. E., Landfoged, St. Jan.
Zeüthen, Provst, Fredericia.
Zimsen, C., Konsularagent, Island.
Ziska, A. J., Handelsbetjent, Thorshavn.
Zuschlag, Justitsraad, Kbhvn.
Zytphen-Adler, G. Chr., Arkivar i Udenrigsministeriet, Baron, Kbh.
Zøylner, C., Grosserer, Kbhvn.
Øllgaard, B. K., Cand. jur., Kbhvn.
Øllgaard, H., Assist. i Kultusmin., Kbhvn.
Øllgaard, M. W., Præst, Skanderborg.
Øster, A., Fuldmægtig, Thorshavn.
Østrup, Forpagter, Krabbesholm.

De sidste Aars Arbejde i Dansk Vestindien.

Et Foredrag af Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing.*

Mine Damer og Herrer!

Vort Selskabs højtærede Bestyrelse har ment, at det vilde have Interesse, at der blev givet en samlet Oversigt over de sidste Aars Arbejde i Dansk Vestindien, og jeg har lovet, saa godt jeg formaar det, at paatage mig dette Hverv.

Det var, da Salgsforhandlingerne lykkeligvis brast, jo klart for alle, at det vestindiske Lovgivningsmaskineri forlængst var gaaet i Staa, og at der kun kunde ventes Fremgang for Vestindien gennem Reformer, der skabte et sundere finansielt Grundlag for den vestindiske Administration, og at selve denne Administration i mangt og meget maatte moderniseres. Jeg skal ikke nu fordybe mig i den vestindiske Kommissions Arbejde. Vi vide jo alle, at den i saa mange Maader skilte sig fortræffeligt fra sit ansvarsfulde Hverv og i sin Betænkning tilvejebragte det Grundlag, hvorpaa alle de senere Reformer hvile.

Kun paa det i national Henseende vigtigste Punkt fulgte man desværre ikke Kommissionens Indstilling, nemlig angaaende Øernes Forhold til Moderlandet. Medens Kommissionen havde tænkt sig, at Øernes Lovgivning under et meget frit kommunalt Selvstyre blev henlagt til Rigsdagen, i hvilken Øerne skulde repræsenteres, foretrak man at vige for Stemningen i Kolonialraadene og at fastholde den gældende Koloniallov, dog med en Udvidelse af Vælgerkorpset og med den Begrænsning af Valgbarhedsbetingelserne, at der efter 10 Aars Forløb kun kan vælges Folk med dansk Indfødsret til Medlemmer i Raadene.

Det er vel forklarligt, at Regeringen paa dette Punkt bøjede af for den Opposition, der rejste sig paa Øerne, men det er et stort Spørgsmaal, om man i Længden tjener Øernes Tarv ved denne Ordning. Den giver under alle Omstændigheder ikke Moderlandets Rigsdag den stadige Lejlighed til at beskæftige sig med og vinde Forstaaelse af Øernes Tarv, som Kommissionens Forslag bød.

Naar Øerne i det Hele taget vare komne til at staa Moderlandet saa fjærnt, maa Aarsagen for en stor Del søges deri, at man i sin Tid samtidig med Udstedelsen af Kolonialloven af

1863 foretog det ejendommelige Skridt at stille Vareomsætningen med Moderlandet paa lige Fod med Udlandets. Det var vel i første Linie Hensynet til, at man vilde hæve Øernes Toldindtægter, der var det afgørende i denne Sag, selv om ogsaa andre hjemlig politiske Momenter, bl. a. Hensynet til de Vanskeligheder, som Koloniernes Henførelse under Rigsraadet kunde berede, spillede ind. Man saa helt bort fra, at naar de danske Varer mistede deres Beskyttelse, vilde Øernes Omsætning i det væsentlige kastes over paa Nordamerika, og Sukkereksporten vilde snart følge samme Vej. De Kapitaler, som paa den Maade ere blevne unddragne Moderlandets Omsætning, turde maaske ret beset repræsentere et endnu større Tab for Landet end det saa meget omtalte vestindiske Budgetunderskud. Og netop Hensynet til Dækningen af dette Underskud har nu atter forhindret, at Toldforholdene ere blevne regulerede i Moderlandets Faveur, og forhindret, at Dansk Vestindiens Import stilles lige med de andre Atlanterhavsøers.

Blandt de Love, der ere gennemførte, maa man særlig hilse Gendarmeriloven med Glæde. Den skaber et mere effektivt og samtidig et langt mindre bekosteligt Sikkerhedskorps end den hidtidige Hærstyrke. Gendarmtjenesten vil lægge Beslag paa Mandskabets Tid og Kræfter, og det vil ikke være udsat for den saa sløvende og ødelæggende Lediggang, der har været saa mange vestindiske Soldaters Ulykke. Mandskabet bliver bedre lønnet end i den hidtidige Hærstyrke, men om det alene vil skabe en bedre Tilgang er vel tvivlsomt. Det, der har været den almindelige Fejl hos de hidtidige vestindiske Soldater, er ikke Drukkenskaben, men langt snarere den Mangel paa Stadighed eller Ufredsommelighed, der har ført de paagældende ud af regelmæssigt Erhverv her hjemme; saa har Drukkenskaben udviklet sig efterhaanden under Opholdet derude som en sørgelig Følge af Lediggangen; og selv om Tilgangen nu bliver bedre, fordi Lønnen bliver højere, kommer der sikkert ogsaa nu mange af den Slags ustadige og ufredsommelige Folk; de kunne jo godt være skikkelige i almindelig borgerlig Forstand, og det bliver vist svært at undgaa dem ved Hvervningen. Det maa da være Administrationens Sag at udnytte de Betingelser for at skabe et godt Korps, som Loven giver, idet Tilgangen bør reduceres saa meget som muligt ved at man genhverver de Gendarmer, som gøre Fyldest i deres Plads, saaledes at man faar, ikke et Korps af Folk, der ere

hvervede paa kort Aaremaal, men et Korps af Bestillingsmænd, der kende Befolkningen og leve sig ind i Forholdene. Dette er ogsaa den rette Vej til at faa et godt Samarbejde mellem Befolkningen derude og Korpset, og det er Vejen til en Gang i Tiden at kunne indskrænke dets Styrke yderligere.

For Embedsstandens Vedkommende bestaa Reformerne i Reduktion af Embedernes Antal og af enkelte af de højere Gager, medens de underordnede Embedsmænds Lønning gennemgaaende er bleven forøget. Samtidig har Staten overtaget Udgiften til Gouvernementet, til den Dansk-lutherske Kirke, til Gendarmeriet og til Skoleinspektøren, hvilken Udgift dækkes af Koloniallotteriets Afgift til det Offentlige.

Den Omstændighed, at Skoleinspektøren bliver Statsembedsmand, vil utvivlsomt bidrage til at fremme de nationale Krav til Skolevæsenet, og det vil forhaabentlig ikke i Fremtiden kunne tænkes, saaledes som det fornylig hændte i St. Thomas, at der oprettes en Realskole, Øens eneste, uden Undervisning i Dansk, kun med et løst Tilsagn om, at hvis man fandt en Lærer dertil, vilde man maaske optage dette Sprog blandt Skolens Fag.

Blandt de betydelige Reformer maa endnu nævnes Oprettelsen af en særlig Havnebestyrelse og Havnekasse i St. Thomas. Ganske vist lykkedes det ikke at faa den doteret med saa store Indtægter som ønskeligt, men der er dog gjort et godt Skridt henimod at skaffe Midler til en tidssvarende Udvikling af Havnen, hvis Forhold iøvrigt ved privat Initiativ ere undersøgte af en saa fremragende Autoritet som Havnebygmester *Møller*.

Foruden med disse Lovforslag have Kolonialraadene navnlig beskæftiget sig med Forslag til Forøgelse af Kolonialkassernes Indtægter ved Ændringer i Beskatningen og med Forslag om Oprettelse af en lokal Milits. Det er en Selvfølge, at disse nye Byrder ikke modtages med særlig Velvillie, og Stemningen i Raadene har undertiden været noget bitter. Det er anerkendt fra alle Sider, at Øernes Erhvervsliv og hele økonomiske Status trænger til Forbedring og ikke nu er synderlig egnet til at bære forøgede Byrder. Det vilde sikkert have lettet Overgangen meget, om Moderlandet, der har sin store Del af Ansvaret for den økonomiske Misère, ogsaa havde baaret sin Del af Tabet med Resignation og ikke saa haardnakket havde fastholdt Kravet om

Balancen paa Budgettet. Set fra Øernes Standpunkt har det aarlige Underskud, som Staten dækkede, kun været en haardt tiltrængt Indtægtskilde. Nu falder den ikke alene bort, men samtidig stilles der Krav om en forøget Beskatning. Dette Krav vilde lettere kunne imødekommes om nogle Aar, naar Virkningen af det private Initiativs Arbejde viser sig, og naar det overhovedet kan gennemføres nu, skyldes det ganske utvivlsomt den Omstændighed, at de nye Foretagender herhjemme fra aarlig sætte ikke ubetydelige Beløb i Cirkulation.

Et nyt og godt Grundlag for Erhvervslivet er skabt ved det nye Møntsystem, der indførte Guldmøntfoden, og ved den nye vestindiske Nationalbank, som bragte Øerne sunde Pengeforhold og en fuldt moderne Bankvirksomhed. Den har ogsaa vundet Befolkningens Tillid i høj Grad og er nu etableret i alle tre Byer.

Den væsentligste nye Indtægtskilde for det Offentlige er skabt i det vestindiske Lotteri, eller som det efter Omdannelsen blev kaldt, Kolonial-Lotteriet. Det vil, naar alle Lodsedlerne ere afsatte, og det saaledes betaler Maksimum af Afgift kunne dække Statsudgifterne og give et klækkeligt Tilskud til Kolonialkasserne og til St. Thomas Havnekasse. Efter den seneste Ordning af Lotteriet har man den Fordel, at et meget betydeligt Antal Lodsedler afsættes i Udlandet. For Øernes Vedkommende er det sikkert til Gavn, at flere slet funderede eksotiske Lotteriers Virksomhed er bleven forbudt, og da det Seddeltal, der nu afsættes paa vore egne Øer, er ret begrænset, er Befolkningens Deltagelse i Lotterispil snarest mindre end hidtil.

Brandforsikringsselskabet Danmark har udstrakt sin Virksomhed til Øerne og har derved bevirket en betydelig Nedsættelse af Præmierne ogsaa i de andre Selskaber, og det er derved bl. a. bleven overkommeligt ogsaa at forsikre Sukkermarkerne og de indhøstede Produkter mod Brandskade.

Blandt de store Foretagender, som udelukkende skyldes det private Initiativ, indtager jo det Vestindiske Kompagnis Arvtager Østasiatisk Kompagni en fremragende Plads. Den dygtige og energiske Ledelse af dette Selskab har forstaaet at bane Vej for Selskabet med megen diplomatisk Behændighed. Vi have jo herhjemme i altfor lang Tid negligeret vore oversøiske Handelsforbindelser, og det er ingen let Sag nu at indhente det forsømte, efter at saa mægtige og kapitalstærke fremmede Selskaber

have udnyttet vore Chancer. I Vestindien arbejder som bekendt Hamburg—Amerika Linien endogsaa med St. Thomas som Hovedstation. Saa meget desto mere paaskønnelsesværdigt er det, at Ledelsen af Østasiatisk Kompagni har evnet at faa et Samarbejde i god Forstaaelse med dette mægtige Selskab, og det forekommer mig meget utaknemligt, naar Selskabet er blevet angrebet netop paa dette Punkt, endogsaa fornylig i en Artikel i »Atlanten«. Selskabets store Tjeneste at have knyttet regelmæssig direkte Forbindelse imellem Danmark og Vestindien, bliver ikke mindre, selv om en Overenskomst med Hamburg—Amerikalinien har medført, at man af Regnskabshensyn har taget en tysk Proviantforvalter ombord. Og jeg gad set den, som virkelig havde et Ansvar i den Sag, der med koldt Blod vilde risikere Selskabets Aktiekapital i en opslidende Fragtkrig for at undgaa Proviantforvalteren og undgaa, at Skibene i St. Thomas Havn ekspederedes ved Hamburgernes Værft. Hvad det sidste angaar, skyldes dette vel navnlig den Omstændighed, at Overenskomsten kun omfatter Rederivirksomheden, men at hele Østasiatisk Kompagnis Handelsvirksomhed, deriblandt Kulværftet i St. Thomas, intet har at gøre med Hamburg—Amerikalinien. Ej heller har denne Linie noget at gøre med Øen Wate Island, som Selskabet har købt med fremtidige Udviklingsmuligheder for Øje. Tout comprendre c'est tout pardonner, og jeg haaber da, at de ivrige Kritikere af Selskabets Overenskomst med Hamburgerne fremtidig ville bære over med, at Skibene lægge til ved disses Plads. Forøvrigt er nu Samarbejdet hævet ved fælles Overenskomst, og Selskaberne ere blevne enige om at arbejde uafhængigt af hinanden.

Set fra Øernes Standpunkt er det navnlig af Betydning, at Østasiatisk Kompagni har paabegyndt en Handelsvirksomhed i Vestindien, hvorved der kan blive en Mulighed for at forøge St. Thomas Betydning som et Knudepunkt i den vestindiske Trafik. Det er i og for sig af ringe Værd for Øerne, at Selskabets faa Skibe anløbe Havnen, men kan denne blive et Udgangspunkt for adskillige interkoloniale Linier, og derigennem en Omskibningshavn for europæiske og vestindiske Produkter, vil der være meget vundet. Østasiatisk Kompagnis nye Kulværft har allerede nu gjort adskillig Gavn, og i de sidste Aar har Havnen været besøgt af adskillige Dampere i Langfart, som have

forsynet sig med Kul, og som hidtil paa Grund af de høje Priser, der forlangtes, som Regel gik St. Thomas forbi. Set fra Moderlandets Standpunkt er det derimod selve den direkte Route fra Danmark til Vestindien, som særlig har Betydning. Den giver nye Afsætningsmuligheder for danske Produkter, ikke alene paa vore smaa Øers stærkt begrændsede Marked, men i hele det vestindiske Opland og det bliver gørligt at importere vestindiske Varer direkte, i Stedet for som hidtil ved Omskibning i England eller Hamburg.

Disse Muligheder blive ogsaa efterhaanden oparbejdede, dels af selve Østasiatisk Kompagni, dels af Dansk Eksport Handels Selskab, som gennem en Agent paa St. Thomas med stor Energi arbejder paa at indarbejde danske Varer, foreløbig især paa vore Øer og paa de smaa Antiller. Bl. a. synes der at være gode Afsætningsmuligheder for Cement, Smør, Øl m. fl. Artikler. Til Fremme af den vestindiske Frugteksport blev det vestindiske Frugtkompagni stiftet. Dette Kompagni har haft en lidt stormfuld Tilværelse, som saa mange af de Foretagender, der skulle bryde helt nye Baner, og det har ikke kunnet undgaas, at der er lidt Skuffelser og foretaget flere mislykkede Forsøg. Et af disse var Fremstillingen af Bananmel og af tørrede Bananer. Varen var i og for sig salgbar, men Fabrikationsomkostningerne vare for høje, og da den Bananvarietet, som bedst egnede sig til Tørring, ikke kunde spises raa, var det ikke muligt at finde Afsætning for de smaa Plantager, som efterhaanden havde dannet sig. Der blev fra udenforstaaende privat Side ydet vedkommende Smaafolk Hjælp til at paabegynde Bomuldsdyrkning, men Bananplantningerne kunde foreløbig ikke udnyttes. I den seneste Tid synes det dog, som om Tørringsprocessen kan ske noget billigere, og da ville Banandyrkerne forhaabentlig igen faa Udbytte af deres Plantninger. For Tiden har Frugtkompagniet særlig lagt sig efter Indkøb af Honning og Tilberedning af Syltetøj og andre Konserves, f. Eks. ægte Skildpadde under Ledelse af en dansk Fagmand, og det synes, at denne Virksomhed har en Fremtid. Hvad Eksporten af frisk Frugt angaar, ere Forholdene ret vanskelige. Øerne kunne ikke producere tilstrækkeligt til at bære en regelmæssig Eksport, og denne Eksport maa tillige være hyppig for at der ikke skal gaa for megen moden Frugt til Spilde imellem Afskibningerne. Selv om Øernes Produktion kunde forøges betydeligt,

vilde der dog gaa flere Aar, som bragte Tab enten for Producenterne indtil Forbindelsen blev hyppig nok, eller for Dampskibsselskabet, indtil Produktionen blev stor nok, og det vil derfor altid være vanskeligt at etablere en Frugtforretning baseret alene paa vore Øer. Men det vil mulig lykkes at faa organiseret en vestindisk Frugtforretning, der søger sit Opland ogsaa udenfor de danske Øer, og da vil Frugtdyrkningen paa disse kunne udvides efterhaanden og uden større Risiko.

Det private Initiativs andet store Foretagende er Plantageselskabet Dansk Vestindien. Dette Selskab har jo saa ofte været omtalt i »Atlanten«, at jeg i Aften kan indskrænke mig til en kortfattet Omtale af dets Virksomhed, der i Vestindien ledes af den energiske Administrator *Schmiegelow*.

Selskabet har prøvet forskellige Kulturer. Det har en Sukkerplantage og har for saa vidt Føling med Øernes gamle Hovedindustri. Det har Æren for at have genindført Bomuldsdyrkningen, der ligeledes hørte til de ældste Kulturer i det vestindiske Landbrug, men i Tidens Løb var helt forsvundet. Efter de første heldige Forsøg i 1903, som anstilledes dels paa Plantageselskabets egen Ejendom Blessing, dels med Frø fra Plantageselskabet paa Plantagerne Castle Coakley og Løvenlund, er der i 1904 anlagt en stor moderne Bomuldsfabrik paa Longford. Endvidere er der paabegyndt Dyrkning af Sisalagaver, og i Løbet af faa Aar vil den vestindiske Landmand her kunne finde et nyt Produkt, vel egnet for Øernes daarligste og mest stenede Jorder og modstandsdygtigt i de hyppige Tørkeperioder.

For Resten har Selskabet anlagt mindre Plantninger med Kakao, Lemoner, Appelsiner, Ananas og Bananer, men det er endnu for tidligt at skønne, hvilken økonomisk Betydning disse Produkter ville faa for Øerne.

Selskabet har ogsaa paabegyndt Udplantning af Nyttetræer, f. Eks. Kautschuk, Mahogni og Galba samt Baytræer. Paa St. Jan har Selskabet et lille Bayromdestilleri. Der er indført Racedyr for at fremme Husdyrbruget, og der er paabegyndt Mejeridrift, omend hidtil kun i ringe Udstrækning.

Hvad derimod Tobaksdyrkningen angaar, da have Selskabets gentagne Forsøg givet det Resultat, at den bedst rentable Tobakskultur, Dyrkning af Sumatra Tobak til Dæksblad,

vil være vanskelig med den forhaandenværende lidet samvittighedsfulde Arbejdskraft, og hvad er endnu mere afgørende: i tørre Aar er der kun altfor megen Udsigt til at dette Produkt helt vil slaa fejl; derfor tilraader Selskabet, at man holder sig til andre, mindre ømtaalelige Kulturer.

Af andre Foretagender til Ophjælpning af Øernes Landbrug bør nævnes Godsejer *Lachmanns* store, moderne Sukkerfabrik paa Bethlehem paa St. Croix, der rettest kan betegnes som et Millionforetagende, altsaa en ganske usædvanlig Indsats i Øernes økonomiske Liv fra Enkeltmands Side. Endvidere bør nævnes Rekonstruktionen af St. Croix Sukkerfabrik ved Christiansted, begge disse Anlæg i Forbindelse med lette Jernbaner til Sukkerrørtransport, og endelig Direktør *Hagemanns* Sukkerfabrik paa La Grange ved Frederiksted. Paa Direktør Hagemanns Plantage vil der efter Forlydende ogsaa blive anlagt en Bomuldsfabrik, og desuden er der paabegyndt en Frugtdyrkning med tilhøreude kostbare Vandingsanlæg; det drejer sig ogsaa her om Anlæg, der binde en meget betydelig Kapital.

Andre Selskaber og Foretagender følge Plantageselskabets Eksempel, nemlig Dansk-vestindisk Plantageselskab med Ejendommene Castle Coakley, Pearl og Cassavagarden paa St. Croix, der dyrker Sukker, Bomuld og Sisal, St. Thomas Plantageselskab med Ejendommen Løvenlund, hvor der navnlig dyrkes Bomuld og Bananer, og Kammerherre *Grevenkop-Castenskiolds* Ejendomme omkring Bourdeaux paa St. Jan, hvor Bomuld og Bayblade (til Bayrom) ere Hovedprodukterne. Paa St. Croix synes det forøvrigt, at adskillige Plantageejere ville slaa ind paa Bomuldskulturen.

Alle disse Virksomheder beskæftige saavel danske som indfødte Forvaltere, men det bør dog særlig fremhæves, at Øernes Landbrug har faaet gode Impulser gennem de nyindvandrede danske Forvalteres Dygtighed og Interesse for deres Gerning.

Plantageselskabet fik for længere Tid siden en Koncession paa et Baneanlæg imellem de to Byer paa St. Croix. Forskellige Forhold traadte dog hindrende i Vejen for Koncessionens Udnyttelse, men Selskabet har tilvejebragt et godt Grundlag for en kommende Genoptagelse af denne Plan, idet Linien er opmaalt og projekteret og Overslag over Udgifterne tilvejebragt.

Et Selskab, repræsenteret ved Bygningsinspektør *Hey* paa St. Thomas, har for nylig faaet Koncession paa Telefonanlæg

paa denne Ø. Et lignende Selskab er vistnok under Dannelse paa St. Croix.

Docent *Bøggild* har fornylig med offentlig Understøttelse undersøgt Øernes geologiske Forhold og har bl. a. fundet Kaolin og Marmor og Kridt, der mulig kunde anvendes i en Cementfabrikation.

Dr. phil. *Mortensen* har ligeledes med offentlig Understøttelse undersøgt Fiskeriforholdene. Der findes talrige fortrinlige Fiskearter omkring Øerne, egnede til Saltning og Røgning og desuden ægte Anchiovis i saadan Mængde, at en Præserveringsanstalt maatte kunne blive et lønnende Foretagende. Doktoren arbejder med megen Iver for at faa oprettet en offentlig Fiskeristation, som kunde yde Fiskerbefolkningen Hjælp og Uddannelse.

Foruden alle disse Virksomheder, der mere eller mindre direkte tage Sigte paa Øernes økonomiske Udvikling, er der ogsaa sat betydelige Kræfter ind paa at bedre de Vilkaar, hvorunder Befolkningen lever sit daglige Liv, og forrest blandt disse Foretagender staar »Kronprinsesse Louises Komité for Syge- og Børnepleje i Vestindien,« som blev stiftet paa vor nuværende Dronning Louises eget Initiativ.

Ved Hjælp af de Midler, som Dronningen personlig i Forbindelse med en snævrere Kreds af Damer har tilvejebragt, er der udsendt Søstre af det røde Kors, som have organiseret Sygeplejen paa alle tre Kommunehospitaler. Komitéen for Syge- og Børnepleje har yderligere tilskudt Beløb, som gør det muligt at faa uddannet indfødte Elever i Sygepleje paa Hospitalerne. Men Komitéens Hovedopgave har været Organisationen af Børneplejen under Ledelse af Diakonisser. Foreløbig er der oprettet en Station i Frederiksted, hvor der findes dels Plejestuer for slet ernærede Smaabørn og dels et Dagasyl, hvori der har været indtil 50 Børn daglig. Desuden foretage Diakonisserne talrige Husbesøg i By og Land og give Mødrene Undervisning og Formaning, Haandsrækning eller Pleje, eftersom det gøres nødvendigt. Stationen i Frederiksted vil i den nærmeste Tid blive udvidet, og der skal ogsaa snart oprettes en lignende Station i Christiansted. Derefter vil Turen, forhaabentlig snart, komme til St. Thomas. Virksomheden er utvivlsomt til stor Gavn for de Indfødte; den drives absolut uden konfessionelle Hensyn, hvad der jo ogsaa er nødvendigt i en af saa mange Kirkesam-

fund sammensat Befolkning, og de Lag i Befolkningen, som den henvender sig til, omfatte den med største Sympati. Desværre synes det ikke, som om Plantageejerne rigtig have Øjet aabent for denne gode Sag, men det kommer vel med Tiden.

Oddfellow Ordnens Indsamling til et Spedalskhedshospital vil jo være alle bekendt. Det er glædeligt, at denne Orden, der har udført et saa godt Arbejde paa Island, vil udfolde en lignende Virksomhed i Vestindien, og det vil næppe vare længe, inden Hospitalet bliver paabegyndt.

Udvalget for Den vestindiske Kirkesag søger at tilvejebringe den længe savnede Forbindelse mellem Moderlandets Menighedsliv og de smaa fattige Menigheder derude og giver dem baade den moralske og pekuniære Støtte, de trænge til, og lejlighedsvis ogsaa Støtte i Menighedsarbejdet af Udsendinge hjemme fra. Det er navnlig Vakancerne, der ere saa ødelæggende for de vestindiske Menigheder, og det maa derfor være en af Udvalgets Hovedopgaver at faa skaffet Løn tilveje til en eller to Kapellaner, og det har under en Vakance paa St. Thomas sørget for, at Embedet blev midlertidig besat med dets nuværende Indehaver. Men desuden er der store Opgaver at løse i selve Menighedsarbejdet, og for Tiden er der flere Damer herfra, som søge at bidrage til at organisere dette. Den vestindiske Kirkesag fortjener den varmeste Støtte herhjemme fra, ikke alene af rent kirkelige Hensyn, men ogsaa fordi den danske Menighed derude bør staa som en Danskhedens Forpost og som en Spreder af dansk Tankegang og Kultur.

Sluttelig vil jeg kortelig nævne de Forsøg, der ere gjorte paa at uddanne unge Vestindianere herhjemme. Grosserer *Holger Petersen* har saaledes bekostet flere unge vestindiske Haandværkeres Uddannelse her i Landet, og Dansk Kunstflidsforening har i de sidste 3 Aar hvert Aar givet 2 unge Piger frit Ophold og Undervisning paa et 4 Maaneders Sommerkursus i Vævning, Kunstbroderi og andre finere Haandarbejder og ved Østasiatiske Kompagnis Velvillie tillige fri Rejse ud og hjem. Endvidere har Det kgl. Vaisenhus optaget enkelte vestindiske Børn og har gjort Tilsagn om ogsaa i Fremtiden hvert Aar at forbeholde en Plads for en lille Vestindianer.

Det vil af denne hurtige Oversigt vistnok være klart, at der arbejdes energisk fra mange Sider for at indhente, hvad vi i saa mange Aar have forsømt overfor Øernes Befolkning, og der er

Fremgang derude paa mange Punkter, selv om der ogsaa endnu er langt frem, inden man har naaet de forskellige Virksomheders Maal. Jeg kunde ønske, at den rige Virksomhed, som private udfolde, maa faa den Støtte fra Statens Side, som den fortjener, og at man, naar Grundlaget for den nye Tid er lagt ad Lovgivningens Vej, ogsaa maa se de vestindiske Foretagender saavel som de enkelte vestindiske Medborgere faa samme Adgang til Hjælp og Understøttelse paa Statens Budget, som det er Skik at yde her i selve Moderlandet.

Sildefiskerierne ved Eyjafjord 1904–1906.

Ved Dr. phil. *Jon Stefansson.*

De norske Beretninger om Sildefiskerierne under Island har hidtil været unøjagtige og ufuldkomne. De har taget hele Island under et og de har kun taget Hensyn til norske Skibe. Man har lagt Hovedvægten paa Udførselen, men om Skibenes Antal, Størrelse, Besætning og Nationalitet har man kun faaet faa Oplysninger. Byfogden paa Akureyri har nu bødet herpaa ved nedenstaaende paalidelige Statistik, som vidner om stærk Fremgang paa dette Omraade.

Skibenes Antal var:

a. *Dampskibe:*

1904: 15, alle norske.
1905: 31, d. e. 23 norske, 3 engelske, 4 tyske, 1 islandsk.
1906: 66, d. e. 46 norske, 5 engelske, 10 tyske, 3 islandske, 2 svenske.

b. *Motorskibe:*

1904: Ingen.
1905: 3, alle norske.
1906: 20, d. e. 5 islandske, 12 norske, 3 svenske.

c. *Sejlskibe:*

1904: 87, d. e. 66 norske, 20 islandske, 1 dansk.
1905: 105, d. e. 85 norske, 20 islandske.
1906: 94, d. e. 64 norske, 30 islandske.

Udførsel af Sild i de sidste 4 Aar var:

1903: 34,000 Tønder.
1904: 65,000 —
1905: 105,000 —
1906: 189,000 —

Landskassens Indtægter heraf var omtrentlig:

1903: 7,500 Kr.
1904: 14,500 —
1905: 22,000 —
1906: 41,500 —

I disse Tal er Udførselsskibenes Afgifter indbefattede; de beløb sig i 1906 til næsten 4000 Kr.

Besætningen paa denne Fiskerflaade var omtrentlig:

1904: 1050, hvoraf 200 Islændere.
1905: 1480, — 250 —
1906: 2122, — 338 —

Besætningernes Nationalitet regnes efter Skibene saaledes at Islændere paa et udenlandsk Skib regnes for Udlændinge og omvendt Udlændinge paa et islandsk Skib for Islændere.

Følgende Statistik fra 1906 viser paa en overskuelig Maade Fiskerflaadens nuværende Status:

Dampskibe:	Antal	Tonnage	Besætning
Islandske	3	203	52
Norske	46	3326	713
Engelske	5	291	89
Svenske	2	388	58
Tyske	10	613	175
Ialt	66	4821	1087
Motorskibe:			
Islandske	5	83	32
Norske	12	202	105
Svenske	3	82	25
Ialt	20	367	162
Sejlskibe:			
Islandske	30	983	254
Norske	64	2975	619
Ialt	94	3958	873
Flaaden udgør da	180 Skibe	9146	2122

Hermed regnes ikke Transportskibe og heller ikke de Udlændinge og Islændere, som beskæftige sig med Fangstens Tilvirkning. Værdien af den udførte Sild i Udlandet har været henved 4 Millioner Kroner. Fangsttiden er ikke mere end 8 til 10 Uger.

Islændernes Deltagelse i Sildefiskerierne kunde være langt større, naar de vilde vise mere Sammenhold og Forretningsaand. Pengemangel staa ikke i Vejen. Mange Nordmænd, som nu ere hovedrige, var for faa Aar siden fattige Mennesker.

Bidrag til et Spedalskhedsasyl i Vestindien.

Komiteen for Opførelsen af et Spedalskhedsasyl i Vestindien har ved Forretningsudvalgets Kasserer, Kaptajn, Bogholder ved den kgl. Civilliste *S. F. O. Ravn* anmodet Redaktionen om at ville offentliggøre nedenstaaende Liste over Bidragydere, da den største Del af det indsamlede Beløb er indsendt fra Medlemmer af Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«.

Apotheker Gjørup, Herning	10.00
Godsforvalter Aae, Horsens	10.00
Comtesse Th. Moltke og Fru E. Bay, Østersøgade 88 ...	30.00
Frøken Baagøe, Svendborg.	30.00
Grosserer Louis Wolf, St. Kongensgade 61...... ..	10.00
Dr. H. Topsøe, Vesterbrogade 140	20.00
Fru A. Bülow, Grenaa	2.00
Jægermesterinde N. Stenbach Aalykkegaard, Odense....	10.00
J. Fabricius, Slagelse	2.00
En Vestindianer i Randers.	2.00
Justitsraad Faber, Horsens.	20.00
Herredsfoged C. B. V. Hansen, Vestervig	25.00
H. C. Hovmand, Rødby ...	10.00
Apotheker O. E. Hauberg, Randers	5.00
Fabrikant E. Hoff, Randers	5.00
Skoleinspektør A. Bondesen, Prinsessegade 44, Kbhvn.	2.00
Grosserer Johs. Holm, Rosenborggade 1, Kbhvn....	100.00
Generalkonsul Chr. Hecksher, Bredgade 32, Kbhvn......	50.00
Maskinfabrikant Jonsson, Husumgade 1, Kbhvn. ...	5.00
Professor, Arkitekt L. Fenger, Frederikshaldsgade 21, Kbhvn....................	10.00
S. Ballin, Nørrebrogade 34, Kbhvn.	15.00
Etatsraadinde Blom, f. Funch, Kronprinsesseg. 30, Kbhvn.	20.00
P. Jørgensen & Co., Korsør	10.00
Wm. Eickhoff, Kbhvn......	10.00
N. Tønder, Valdemarsgade 3, Kbhvn.................	2.00

C. R. Unmack, Vibensgaard, Kbhvn. 20.00
F. Hansen, Nøjsomhedsvej 14, Kbhvn. 10.00
Sparekassen for Randers By og Omegn. 100.00
Wilh. A. Schmidt, Østerbrogade 5, Kbhvn. 5.00
Chr. Baagø, Kbhvn. 50.00
Alfred Jensen, Birkefuldmægtig, Sorø 10.00
Højesteretssagfører Fr. Zahle og Frue, Raadhusplads 14 A, Kbbvn. 25.00
Fru Esther Carstensen, Fredsholm, Helsingør. 20.00
Distriktslæge Vilh. Albrechtsen, Frederiksværk 8.00
Agent A. C. Hovmand, Rødby 20.00
Lærer F. Barndorff, Langelandsvej 43, Kbhvn. F. ... 4.00
I. Greve Moltke, Bredgade 41, Kbhvn. 50.00
Købmand Edv. Hansen, Grenaa. 10.00
S. Chr. Wærum, Aarhus ... 50.00
Vor Frue Præstegaard, Svendborg 8.00
Vinhandler J. Jensen (Konsul J. Jensens Eftf.), Viborg . . 5.00
J. Weimann, Odense 20.00
Hovmester C. A. Bonde, Toldbodvej 28, Kbhvn. 10.00
Overretssagfører N.G. Mygind Kbhvn. 10.00
Havnebygmester Møller, Kastelsvej 19, Kbhvn. Ø..... 30.00
Oberst Wørishøffer, Gentofte 5.00
H. Winge, Lembchesvej, Hellerup 20.00
Gottfred Eichhoff, Valdemarsgade 8. .... 10.00
Fabriksejer Emil Schlegel, Helsingør. 10.00
Rektor Bache, Herlufsholm. 20.00
C. Hansen, Stiftsfysikus, Frederiksberg Allé 7. .... 4.00
Herredsfoged C. N. Gregersen, Madvigs Allé 4....... 10.00
Aaboulevard 38, 2. Sal, Kbhvn. 20.00
L. Nissen, Bülowsvej 22, Kbhvn. 10.00
Godslæge Nøkkentved, Tranekær, Langeland. 2.00
Læderhandler Johan Meyer, Silkegade 13, Kbhvn. 5.00
Borgmester Lyngbye, Esbjerg 10.00
I. N. B., Sorø 10.00
Frederik Nielsen, Kolding. . 4.00
Fru Cold, Rosenvængets Allé 42, Kbhvn. 20.00
Jens Madsen, Sølvgade 102, Kbhvn. 2.00
Moses & Søn G. Melchior, Kbhvn. 100.00
Lærer S. Petersen, Roarsvej 13, Kbhvn. F. 2.00
Frøken Agnes L. Olsen, Baadsmandsstr. 25, Kbhvn..... 1.00
P. Feilberg, Søborg, Esrom. 2.00
Kammerherre Leth-Egelund, Fredensborg 10.00
Fru A. Feilberg, Falkonerallé 116, Kbhvn. F........ 10.00
Frøken Feilberg, Falkonerallé 116, Kbhvn. F:....... 2.00
Professor Troels-Lund, Kvæsthusgade 5, Kbhvn. 10.00
Kaptajn Honnens de Lichtenberg, Aalborg 2.00
Bankfuldmægtig Otto Petersen, Mejlgade 43, Aarhus. 5.00
Stephan Agger, Struer 10.00
Jørgen Brandt, Nykøbing, Jylland 10.00
Etatsraadinde Lohse, Odense 25.00
Købmand J. Jørgensen, Vesterg., Aarhus............ 10.00
Skovrider Krogh og V. Krogh, Grenaa. 5.00
Slotsgartner Rasmussen, Tranekær............ 5.00
Sygehuslæge Krieger, Esbønderup 2.00

Konferentsraad A. W. Schneider, Amalieg. 26, Kbhvn. .	20.00
C. S. Sandberg, Ved Stranden 16, Kbhvn.	50.00
Steiner, Toldforvalter, Præstø	5.00
Chr. Rafn, Apotheker, Thisted	5 00
N. Lind	5.00
Anton Christensen, Landbohøjskolen	5.00
Apotheker C. Jensen, Hvalsø	10.00
Oberst P. St. Bjerring, N. Farimagsgade 27	10.00
Postmester Fr. Petersen, Silkeborg	5.00
S. Christensen, Hostrups Allé 18	3.00
Guldvarefabrikant Martin Lassen, Herluf Trollesg 7	10.00
Kontorchef T. Ibsen, Frederiksberg Allé 50	10.00
Professor F. C. B. Dahl, Strandgade 46, Kbhvn. . . .	5.00
N. M. & F. Plum, Assens . . .	10.00
Etatsraad A. Meinert, Dr. Olgas Vej 12	15.00
Cand. pharm. Emil Blad, Odense	5.50
Kammerherreinde H. Willemoës, Lipkesgade 5	10.00
Kaptajn F. Krüger, Helsingør	2.00
Kaptajn H. Parkov, Frederiksværk	25.00
Kontorchef Cold, Østersøgade 110	4.00
Etatsraad Claus L. Smidt, Bredgade 25	50.00
Justitsraad Kæmner A. Weng Aarhus	10.00
Kammerherreinde S. Oxholm, Rosenfeldt	6.00
C. Lunn, Dorthealyst, Knabstrup	10.00
Postekspedient Møller, Helsingør	2.00
Cand. polyt. Ingeniør Ishøj.	5.00
fhv. Politimester H. M. W. Fischer, N. Frihavnsvej 26	5.00
G. x., Adr. Højesteretsassessor Jensen, Højesterets Justitskontor	20.00
Chr. Hammer, Silkeborg . . .	20.00
Overlærer Hasselager, Herlufsholm	3.00
Ø. Ø., Rosenvænget	20.00
Harriet Cumsen, Rungsted .	5.00
Fuldmægtig C. F. Hansen, Falkonerallé 16	10.00
Anna la Cour, Askov, Vejen	2.00
Grosserer, Landstingsmand Holger Petersen	200.00
Sagfører Harck, Varde	5.00
Otto Hovmand. Nørregaard, Rødby	5.00
M. F. Wedeklund, Skovby Station	20.00
Etatsraad C. Hvid, Valby Langgade 5	20.00
Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn	25.00
Frøken Laura Jensen, Læsøgade 7	50.00
Konservator E. Hedemann, Søndre Fasanvej 52	5.00
Krarup, Vejle	11.00
J. V. Knudsen og H. L. Hansen, Taps, Kolding	4.00
Grosserer Valdemar Holm, Østerbrogade 2	300.00
F. Kiørboe, Capella, Frihavnen	2.00
Provst Møller, Ølby Præstegaard ved Struer	4.00
Ingeniør Seemann, Kochs Vej 14	15.00
I. Nordentoft, Haslev Apothek	10.00
Fuldmægtig i Kultusministeriet Thøger Holm	5.00
Chr. Qvortrup, Udbyneder .	5.00
I. Th. Lang, Jyderup Station	2.00
Emmerich Müller, Direktør, Havnegade 17	100.00
Chr. Hansen, Nørrebro	5.00
Vilh. Nees, Esrom	2.00
A. K.	10.00

Ved Frøken Wittusen:		
Professor, Dr. med. Petersen	5.00	
Fru Johanne Møller	5.00	
Skoledreng Carl Lennart Brandt	4.00	
Frøken Ditlevsen	2.00	
Fabrikmester Schejby	2.00	
Fru Marie Møller	1.00	
En Indsamling tildels i 25-Ører ved W.	13.25	32.25
A. Abrahamsen, Kvæsthusgade 6		10.00
Kst., Rosenvænget		20.00
E. Asakofsky, Allégade 14		2.00
Godsforvalter Ræbild, Benzon pr. Grenaa		5.00
Johs. Rønne, Stockholmsgade 43		10.00
C. Wienberg & Søn, Frederiksholms Kanal 28		15.00
Joh. Fr. Adolphsen, Østerbrogade 84		25.00
Gustav Halberstadt, Kbhvn.		25.00
Th. Andersen, Pileallé 55		4.00
Fru Johanne Warming, Gothersgade 140		5.00
Smedemester I Petersen, Borgergade 144		20.00
S. N. Meyer, Vesterfælledvej 6		25.00
Frøknerne Mariane og Fanny Grüner, Falkoneralle 18		4.00
A. Kjeldsen, Stockholmsg. 25		20.00

Udstilling af islandske Heste.

Ved Foreningen af jydske Landboforeningers Ungskue i Herning i Dagene 12.—14. Juli, vil der efter Opfordring af Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« blive oprettet en Afdeling for islandske Heste.

De udstillede Heste ville blive bedømte som »Brugsheste i Landbruget«, og Bedømmelsen vil blive dels en Eksteriørbedømmelse, dels en Prøve for Plov og Vogn. Et Dommerhold, bestaaende af 3 Husmænd, er valgt til at foretage Bedømmelsen og lede Prøverne.

Udstillerne maa selv møde med Vogn og Seletøj, medens Dommerne sørge for Plove.

Der vil blive uddelt Præmier til et Beløb af mindst 300 Kroner samt en Ærespræmie fra Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« som Tillægspræmie.

Paa Skuet vil der blive afholdt et Foredrag om den islandske Hest af Forstander *Nielsen*, Klodskov, Kærehave.

Indmeldelsesfristen slutter 1. Juni.

Færøernes Stilling i det danske Rige.

Om dette Spørgsmaal udtalte Folketingsmand *Effersøe* under Finanslovens 1. Behandling i Folketinget følgende, som vi her gengive efter »Rigsdagstidende«:

»Jeg finder det rigtigt straks, da jeg første Gang har Ordet her i Tinget, at udtale mig om en Sag, som jeg og mine Vælgere paa Færøerne tillægge den største Betydning. Det er Spørgsmaalet om Færøernes Stilling i det danske Rige — dette Spørgsmaal vedrører jo til en vis Grad Finansloven. I Sammenhæng dermed vil jeg tillade mig at udtale mig om det danske Sprogs og det danske Aandslivs Stilling paa Færøerne. Der er særlig Grund hertil efter de senere Tiders Begivenheder paa Færøerne, de Begivenheder, der staa i Forbindelse med Folketingsvalget deroppe og have bestemt dettes Udfald. Ved dette Valg og ved de øvrige i Aar foretagne politiske Valg paa Færøerne stode 2 Partier skarpt overfor hinanden. Det ene Parti, som ikke har givet sig noget Navn, men betegnes ved forskellige Navne derhjemme, vil jeg tillade mig at kalde Separatisterne. Dette Parti har følgende Maal: Færøernes Lagting skal omdannes til en Rigsdag, der i Forening med vedkommende Ministerium — Kongens Navn har man glemt at nævne — har Lovgivningsmyndighed og Raadighed over Færøernes Finanser, deri indbefattet samtlige nuværende Statsindtægter paa Færøerne og et forventet aarligt Statstilskud. Saa har der været Tale om noget som Bevarelse af de særlige færøske Landsrettigheder og noget, som man kalder den færøske Skattebevillingsret. Det skal jeg ikke tale om; hvad der foreligger derom, er ret taaget, ærligt talt, jeg forstaar det ikke rigtigt. Derimod med Hensyn til Sproget siges der, at i Folkeskolen paa Færøerne skal Undervisningssproget være færøsk. Saa snart Lærerne opnaa den fornødne Kyndighed, skal det ligeledes i Lærerskolen og Mellemskolen være færøsk. Alle Skolebørn skulle først lære at læse og skrive nogenlunde fejlfrit i det færøske Sprog, førend de begynde at lære Dansk. Det var altsaa Programmet for Separatisterne. Det andet Parti vil jeg tillade mig at kalde Rigspartiet. I Lagtinget har det et Navn, som det har givet sig: »Sambandsmenn«. Det er et færøsk Navn. Dette Partis Program er: En frisindet Udvikling med særligt Henblik paa Bevarelsen af de nuværende

statsretlige Forhold, saaledes som disse ere bestemte ved Grundloven og ved Lagtingsloven, i Tilslutning til de øvrige Dele af Kongeriget i retlig og statsborgerlig Henseende og Bevarelsen af det danske Sprog og af dansk Aandsliv paa Færøerne i sammes berettigede Stilling med fuld Agtelse for vore — d. v. s. Færingernes — Traditioner og for det færøske Sprog. Jeg skal sige, at jeg ikke tvivler om, at Modpartiet tilsigter baade Færøernes Lykke og tilsigter et godt Forhold til Rigets øvrige Borgere, men jeg ser anderledes end de paa, hvad deres Virken vil føre til. Jeg føler mig forvisset om, at deres Virken, om den fortsættes og faar Magt, vil føre til Adskillelse og til Ulykke for os.

Rigspartiet sejrede ved alle de i Aar paa Færøerne foretagne Valg: ved Folketingsvalget, ved Lagtingsvalgene og ved Landstingsvalget. Ved alle disse Valg vare de Spørgsmaal, jeg nævnede, de afgørende, dem, der bestemte, hvad Udfaldet skulde blive. Jeg skal omtale Folketingsvalget kort, idet Situationen der var klarest. Der stod 2 Mænd lige overfor hinanden, hver repræsenterende sit af de nævnte Standpunkter, og de stode lige overfor de almindelige Vælgere. Begge hørte til samme Parti i dansk Politik. Separatisternes Kandidat havde paa en værdig Maade repræsenteret Kredsen i Folketinget i de sidste 5 Aar og var i det hele taget velset i dette Ting. Rigspartiets Kandidat var derimod helt ukendt som Politiker. Desuagtet fik han et aldeles overvældende Flertal af Stemmer, idet han fik 163 Stemmer flere, end begge Kandidaterne fik ved sidste Valg, fik overhovedet langt flere Stemmer, end der nogen Sinde er afgivet ved Valg paa Færøerne i det hele taget. Hans Flertal vilde sikkerlig have været langt større, dersom ikke et stort Tal eller større Tal af de færøske Vælgere havde været fraværende med Fiskerskibene, hvilke Vælgere jeg er overbevist om vilde have støttet Rigspartiets Kandidat, hvis de kunde være komne til Stede. Grunden til den store Deltagelse i Valget og til Valgets Udfald var, at Separatisterne kortere Tid før Valget havde rejst deres Krav med Hensyn til Øens Stilling i Riget og det færøske Sprog. Man havde vel tidligere hørt en Del om disse Sager, men Vælgerne paa Færøerne havde ikke tidligere haft fuld Forstaaelse af, hvad det gjaldt, men ved Valget her blev disse Spørgsmaal brændende. Færøernes Stilling i det danske Rige er bestemt ved Grundloven og ved Lagtingsloven. Efter Grundloven har Færøerne 2 Repræsentanter i den danske Rigsdag, og denne Lov

blev givet for Øerne og gælder i fuldt Omfang for disse. Færøerne ere en Landsdel i det danske Rige ligesom de øvrige Amter. Ligesom disse have Færøerne deres særlige sognekommunale og særlige amtskommunale Sager, som styres af Sognekommunernes Forstanderskab og Lagtinget i Egenskab af Amtsraad. Foruden at være et Amtsraad har Lagtinget en særlig Stilling, som jeg her skal nævne. Lagtinget har at afgive Betænkning over de Øerne vedkommende Lovudkast, der af Regeringen forelægges det. Dets Betænkning skal endvidere indhentes over andre Genstande, som kunne anses for at være af indgribende Betydning for Landets Velfærd eller for hvis Bedømmelse den Indsigt og Erfaring, Lagtinget maa forudsættes at besidde, anses for at være af Vigtighed. Lagtinget er berettiget til at fremlægge Forslag til nye Love og andre offentlige Foranstaltninger. Lagtinget er berettiget til at indgive Besværinger med Hensyn til Lovenes Overholdelse. Desuden vælger Lagtinget Øernes Landstingsmand. Gennem sin Repræsentation i Rigsdagen og Lagtinget have Færøerne haft Lejlighed til at gøre sig gældende.

Det danske Sprog er og har længe været vort Undervisnings-, Kirke- og Retssprog. Ved Siden heraf har det færøske Sprog al den Frihed, som Befolkningen ønsker og anser for hensigtsmæssig. I Skolerne tale baade Børn og Lærere meget færøsk. I Lærerskolen i Thorshavn er det blevet et Fag. Til Kirken har det faaet en vis Adgang. Enhver har Lov til for Retten at tale færøsk, og der er truffet visse Foranstaltninger til, at den, der udtaler sig paa færøsk, ikke skal blive misforstaaet af Dommerne, som ikke fuldstændig forstaa dette Sprog; i Reglen forstaa de mere eller mindre deraf. I Lagtinget tales der af Medlemmerne, undtagen Formanden, udelukkende færøsk. Der har det færøske Sprog fuld Frihed. Overhovedet er der og har der aldrig nogen Sinde været Tale om nogen Tvang lige overfor det færøske Sprog.

Færøernes Stilling i det danske Rige og det danske Sprogs Stilling paa Færøerne ere ganske i Overensstemmelse med den historiske Udvikling paa Færøerne, ligesom Øernes Stilling er hensigtsmæssig og værdig. Dette skal jeg i Korthed paavise.

I Oldtiden, efter at Færøerne i det 9de Aarhundrede vare blevne befolkede med Nordmænd, udgjorde de en Fristat. Det var Separatismens Tid, uagtet den Tid netop var ved sin Af-

slutning i Norge og her i Danmark. I denne Tid havde Færøerne deres eget Ting, hvor de afgjorde deres Anliggender. Men det var den Gang i Virkeligheden ikke Folket, der afgjorde disse Anliggender, idet der paa Øerne herskede Høvdingedømme. Denne Selvstændighed varede ikke længere end til 1035, da bleve Øerne underlagte Norge. Dette viser, at Selvstændighed, ɔ: Separatisme, ikke kan trives paa disse Øer. Det norske Riges Konger bleve Landets Lovgivere og dets Styrere. Norsk Lov gjaldt fuldt ud paa Færøerne. I 1380 bleve Færøerne sammen med Norge forenede med Danmark. I 1709 henlagdes de under Sjællands Stift, og da Norge i 1814 skiltes fra Danmark, bleve Færøerne ved dette sidste Rige. Det viser, synes jeg, at man den Gang anerkendte, at Færøerne vare et dansk Omraade. Grundloven af 1849 gjaldt og gælder, som jeg før bemærkede, uden nogen Begrænsning for Færøerne. Ligesom Færøerne i Oldtiden havde haft deres eget Ting, saaledes har der ogsaa senere været et saadant Ting paa disse Øer, Laugretten eller Lagtinget. Naar dette er oprettet, ved man ikke noget bestemt om, men man træffer ofte paa det i Historien. Det var i alt væsentligt en Domstol, men ved Siden deraf havde Øernes Beboere en Lejlighed til gennem denne Forsamling at fremsætte deres Ønsker og Klager for Øernes øverste Myndighed. I saa Henseende havde det Betydning som et Organ for Befolkningen. Men det havde aldrig nogensinde Lovgivningsmyndighed; overhovedet havde det en meget ringere Betydning og Myndighed end det nuværende Lagting. Det bestod derhos ikke af folkevalgte Mænd. I Tidernes Løb svandt dette Lagtings Betydning, og da det ved Slutningen af det 18de og Begyndelsen af det 19de Aarhundrede næsten ikke fungerede mere, faldt det simpelthen sammen derved, at man i 1816 ophævede Embedet som Lagmand, Embedet som Formand i Lagtinget. Dette synes jeg imidlertid var uret gjort. Uagtet Lagtinget var en svag Institution, var det dog et Organ for Øernes Befolkning. Men imidlertid, da Frihedstiden oprandt i 1849, opstod Ønsket om en særlig Repræsentation for Færøerne, og i 1852 oprettedes det nuværende Lagting med 18 — senere 20 — folkevalgte og 2 kongevalgte Medlemmer. Jeg maa særlig fremhæve, at dette Lagting er blevet oprettet overensstemmende med Folkets Ønske og er blevet godkendt af Færingerne.

Oprindelig havde Færingerne hovedsagelig Forbindelse med

Island, Shetland og Norge; man hører dog af og til, at de færdedes denne Vej nedad, kom ned til Øresund og videre. Men dette Forhold forandredes dog med Tiden. Forbindelsen overførtes til Danmark, navnlig til København. Dansk Indflydelse gjorde sig gældende gennem Handelen, gennem danske Præster og Embedsmænd. Sammenslutningen mellem dansk Sprog og færøsk begyndte ved Reformationens Indførelse i den første Halvdel af det 16de Aarhundrede. Da blev Dansk Undervisnings-, Kirke- og Retssprog paa Færøerne. Sprogets Stilling paa disse Øer er siden bleven befæstet, saa det nu har en virkelig Hjemret der. Der er skrevet i ældre Tid om dette Sprog. Jeg skal nævne, at Præsten *Lucas Debes*, der har skrevet en Bog i 1673, siger, at Færingerne »kunde fast alle gamle Kæmpeviser af den gamle danske Kæmpebog,« og at de »flittig læse danske Postiller og andre aandelige Skrifter,« kunde de danske Salmer udenad osv. Det var i 1673. Præsten *Jørgen Landt* siger i sin Bog, som er udgivet i Aaret 1800, at Færingerne næsten alle meget vel forstaa Dansk, og at mange tale det ret godt; at Indbyggerne have megen Læselyst, »hvilket giver Præsten en herlig Anledning til ved Udlaan af gode Almuebøger at udbrede almennyttig Kundskab.« Han siger, at en større Del lægger sig efter at skrive, selvfølgelig Dansk, idet man i den Tid absolut ikke skrev færøsk. De danske Folkeviser have været kendte og skattede højt paa Færøerne i Aarhundreder, og de bruges den Dag i Dag meget. De have været brugte der, i alt Fald til Tider, meget mere, end de have været brugte her nede i Kongeriget. I de sidste 30—40 Aar er der overalt paa Færøerne frivillig oprettet Folkeskoler, hvori Dansk er Undervisningssprog. Danske Bøger og danske Tidender og Tidsskrifter ere meget udbredte. Der findes flere Bogsamlinger, hvori der hovedsagelig er danske Bøger. Med Hensyn til Tidender og Tidsskrifter skal jeg oplyse, at i Finansaaret 1900—01 kom der til de færøske Postekspeditioner 1830 Nummere i 42,150 Eksemplarer af Tidender og Tidsskrifter. Allerede 5 Aar efter, i 1904—06, vare disse Tal stegne til henholdsvis 5146 og 91,230. Statistikken gaar ikke længere tilbage, i alt Fald ikke synderligt, men jeg ved, at Stigningen i de senere Aar har været meget betydelig. Af foranførte Tidsskrifter er saa at sige alt dansk, og der er forholdsvis faa Dagblade. Ved Siden heraf har det færøske Sprog ogsaa haft Fremgang i de senere Aar, og der er uddannet et

særligt færøsk Skriftsprog. Dette har haft sin Betydning til at løfte os.

Det er af Separatisterne ofte blevet stærkt fremhævet, at den ved Grundloven og Lagtingsloven bestemte Ordning af de statsretlige Forhold paa Færøerne og af den sproglige Ordning deroppe har været og er til Skade for vor Udvikling. Det forholder sig imidlertid absolut ikke saa. Folk fra den gamle Tid, fra Tiden før Lagtinget blev oprettet, leve endnu, og desuden tale Tallene. I 1855, kort efter Lagtingets Oprettelse, var Folketallet paa Færøerne 8,137, nu er det 16,349. Det er altsaa mere end fordoblet i de ca. 50 Aar. Med Aaret 1855 begynder en aarlig Tilvækst i Folketallet af ca. 1 pCt., nu for Tiden er den aarlige Tilvækst ca. $1^1/_2$ pCt. Det er en Del højere end her nede i Kongeriget. Tilvæksten i det sidste Femaar var paa Færøerne 7,3 pCt., hernede i Kongeriget 5,7 pCt. Jeg skal oplyse, at Indvandring og Udvandring paa Færøerne have ikke haft nogen Betydning, som er værd at tale om. Derimod har i samme Tid Død ved Ulykkestilfælde spillet en meget stor Rolle, langt større end her nede i Kongeriget.

Naar Folketallet paa disse Øer er steget saa meget, maa man dog formode, at det slet ikke er saa ilde at være der, og at den Befolkning, som har boet der, maa have haft det ret godt. I 1855 vare Færingerne yderst fattige, og hvad der var endnu værre, var det, at den, der ikke ejede Jordegods, det vil sige den besiddelsesløse, kunde den Gang vanskelig klare sig uden Hjælp fra andre; han var som Regel henvist til at søge andres Hjælp. Ofte maatte han befatte sig med at tigge; Trygleriet var meget udbredt i den Tid. Færingerne havde den Gang ingen Skibe, ingen Handelsforretninger; de havde slet intet Skibsfiskeri, de havde alene deres Jord og aabne Baade og saa godt som ingen Forbindelse med Omverdenen. Hvorledes er det nu? Ja, nu ser det ganske anderledes ud. Der kan nævnes meget, men det vilde føre for vidt at omtale det i Enkelthederne. Jeg skal kun nævne, at der nu findes 3 Dampskibe og omtrent 120 store Fiskekuttere. De Herrer ville kunne se nogle af disse Skibe her i København for Tiden, og De ville ogsaa kunne se deres Besætninger; de Folk se ikke ud til at have det daarligt. Nu findes der desuden flere mindre Skibe. Færingerne have Part i Hvalfangerstationer, de have Værfter med Skibsbeddinger, de have nogle Fabrikker, Sparekasser, Bank,

nogle Mejerier. De have desuden faaet en Mængde Skoler deroppe. Hvad der særlig kendetegner den ny Tid i Forhold til den gamle, er, foruden den rivende Fremgang, Formuernes og Indtægternes relative jævne Fordeling, samt at det er let for enhver, som vil, i Almindelighed at skabe sig en god Stilling og stifte Bo. Formuen deroppe, Kapitalen, om man saa vil kalde det, er bleven brugt til at skaffe Fremgang. Den anvendes i Forretninger, der giver den menige Mand Indtægt. Alt dette er netop Følgen af den nuværende fri og gode Ordning. Men skønt vi saaledes ere naaede langt frem, ja meget langt frem, siden vi fik Grundloven og Lagtinget blev oprettet, erkende vi, at vi maa anspænde vore Kræfter for at naa ligesaa vidt i Kultur og Dygtighed som vore Landsmænd hernede. Og det bliver ogsaa nødvendigt for os at anspænde vore Kræfter, naar man tager Hensyn til, hvorledes Folketallet paa Færøerne stadig stiger. Det er nødvendigt for os at fortsætte vor Udvikling. Men jeg mener, at den Udvikling maa vi opnaa ved Sammenhold med Riget og ikke ved at skille os ud. At være os selv nok som i Oldtiden, gaar ikke an længer. Det betyder kun Tilbagegang. Det, at vi have hørt sammen med det danske Rige, har i det hele været til meget stor Fordel for os. Foruden hvad jeg har nævnt, skal jeg omtale, at vi ved at høre til det danske Rige ere blevne delagtige i den Støtte, som Staten yder de smaa i Samfundet. Vi faa Tilskud til Alderdomsunderstøttelsen, vi have faaet ordnet Forsikring mod Ulykkestilfælde, vi have faaet Tilskud til Sygekasserne, til dem, der lide af Tuberkulose. Særlig skal jeg fremhæve som overordentligt gavnligt, at vi faa Tilskud til Forsikring mod Ulykkestilfælde paa Søen. Tidligere var det saa, at naar Forsørgeren omkom paa Søen, var det ikke alene Tab af den kære, men det var tillige Tab af Forsørgeren, der betød for mange stor Ulykke, for saa vidt ikke privat Hjælp saa ofte traadte til. Som Regel var det økonomisk set et meget stort Tab. Nu er man saaledes stillet, at Staten med Hensyn til det pekuniære yder os den Støtte, som der er Trang til, den har sikret de efterlevende. Jeg kunde blive ved at regne op mangt og meget paa denne Maade, hvor Staten hjælper os til at løfte de Byrder, som vi aldeles ikke vilde være i Stand til at løfte selv.

Separatisterne have peget paa den store Forskel, som der er mellem Forholdene paa Færøerne og her i Kongeriget, og

Forskellen mellem den færøske Befolkning og den hernede, og de fremhæve ogsaa den store Afstand, der er mellem Færøerne og Kongeriget. Forskellen er imidlertid ikke saa meget stor, og der er ogsaa taget Hensyn til denne Forskel ved den særlige Repræsentation, som vi have der i Lagtinget. Forskellen i Henseende til Beboerne er heller ikke saa meget stor, vi ere jo alle Nordboere. Og Afstanden mellem Færøerne og Kongeriget er ved Udviklingen af Kommunikationsvæsenet i de senere Aar bleven betydelig forkortet — og nu senest ved, at vi have faaet Telegrafforbindelse deroppe, og ved at de enkelte Pladser paa Øerne allerede til Dels og snart fuldstændig ville blive satte i Forbindelse med Telegrafstationen ved Hjælp af Telefonen. Kundskaben til Færøerne er i Stigning, og hvis danske Mænd ville rejse ofte derop, ville de opnaa Kendskab til Færøerne, og man kan ogsaa paa anden Maade opnaa Kendskab til Forholdene deroppe, og vi Færinger ville kunne skaffe os Oplysning om, hvorledes Forholdene ere hernede, ved at søge meget ud, ligesom Fædrene have gjort. Det Besøg, som Kongen, Ministre og Rigsdagsmænd ventelig til næste Aar ville aflægge paa Færøerne, vil sikkert bidrage sit til at fæstne Forbindelsen mellem Landsdelene og bringe os nærmere sammen. Ligesom vor Stilling er historisk, naturlig og hensigtsmæssig, saaledes er den ogsaa ganske værdig. Separatisterne sige, det er uværdigt for os ikke at være selvstændige, ikke at have vort eget Sprog. Denne Opfattelse kan jeg aldeles ikke slutte mig til. Jeg finder det at være en Ære for os Færinger at høre til det danske Folk, og jeg finder, at vi som danske Borgere ere lige saa selvstændige som andre danske Borgere. Det er ligeledes en Ære for os at være delagtige i det danske Sprog. Jeg føler mig forvisset om, at Færingerne ere for faa til at være selvstændige og have deres eget Kultursprog. Hvis det skulde hænde, hvad jeg ikke venter, at Separatisterne en Gang skulde realisere deres Drømme om Selvstændighed, frygter jeg for, at de lykkelige Forhold, vi nu have og have haft paa Færøerne, ville tage en Ende. Det er efter min Mening saa, at Færøerne nødvendig maa slutte sig til en Kulturstat. Hvis Færingerne skulde staa alene, vilde de være ude af Stand til at værge sig mod fremmed Indflydelse. Sker det, at Separatismen faar Overhaand der, er jeg bange for, at endnu en af Nordens Forposter, endnu en Landsdel, hvor nor-

disk Sprog og hvor dansk Sprog have haft hjemme gennem Aarhundreder, vil gaa tabt. Dette maa vi sørge for at forebygge i Tide. Færingerne ere kun faa i Tal og Landet ubetydeligt, men jeg føler mig forvisset om, at alle danske Mænd ville føle Sorg, dersom dette Land, Færøerne, gik tabt for Danmark. Separatisterne pleje at sammenligne Færøerne med Island, og de pleje at fremhæve, at Færingerne have samme Ret til Selvstyre som Islænderne, at færøsk Sprog har samme Ret paa Færøerne som islandsk paa Island. Jeg mener, det er ingenlunde saa. Island har for det første en langt større Befolkning end Færøerne. Der findes omtrent 80,000 Indbyggere mod omtrent 16,000 paa Færøerne. Islands Historie og statsretlige Stilling gennem Tiderne har været en ganske anden end Færøernes. Island har derhos et gammelt Kultur- og Skriftsprog. Jeg finder det fuldstændigt rigtigt, at man imødekommer Islændernes Ønske om Selvstændighed, men paa den anden Side maa det ogsaa tillades os Færinger at bibeholde den Stilling, vi have faaet ved Grundloven og Lagtingsloven i Tilslutning til Danmark, og som Færingerne nu sidst ved Folketingsvalget have fuldkommen godkendt. Det er vel blevet sagt derhjemme, og ofte sagt, at den danske Regering og Rigsdag ikke ville dette, og at vi ved ikke at ville gaa ind paa Selvstændigheden skulde spilde den Velvillie, vi nyde hos Regeringen. Der er sagt, at Lagtinget skulde blive ophævet og meget mere andet. Jeg nærer ikke Tvivl om, at dette maa hvile paa en Misforstaaelse, men de færøske Vælgere vilde føle sig beroligede, om de fik fuldstændig Klarhed med Hensyn hertil. Vi Færinger føle os fuldstændig som Danske og ønske at bevare dansk Sprog paa Øerne for vore Efterkommere. Jeg vil ikke være med til at sætte noget Hegn op mellem Færøerne og de Danske hernede i Riget, og jeg mener, at en god Forstaaelse mellem os meget vel kan fremmes paa det nuværende Grundlag. Det er Separatisterne, det er Tilbagegangspartiet, som vil have indført Oldtidens forældede separatistiske Ordning. Det Parti, jeg tilhører, Rigspartiet, er i Virkeligheden Fremskridtspartiet, det er det Parti, som vil delagtiggøre os i Verdenskulturen gennem en Tilslutning til Danmark og dansk Aandsliv. De Særegenheder, som findes paa Færøerne, vil ingen som helst hindre i at komme til Orde, og de ville meget vel kunne komme til Orde gennem vor særlige Repræsentation, Lagtinget. Det færøske Sprog tvivler jeg ikke om, at man vil give Frihed: man

vil give det den Frihed, som Færingerne og Færøernes Lagting ønske, at det skal have. Men jeg ved, at Lagtinget ikke vil, at denne Frihed skal gaa saa vidt, at vi skulle fortrænge det danske Sprog fra dets berettigede Standpunkt i Øernes Kulturliv.

Jeg vil slutte med at udtale, hvad der vel ikke er nyt, men hvad der er min inderste Overbevisning: Færøernes Udvikling kan kun fremmes ved en stærk og bestemt Fastholdelse af Øernes inderlige Tilslutning til Danmark i statsborgerlig, retlig og kulturel Henseende, men med Agtelse over for det færøske Sprog og Færingernes Traditioner.«

Fra Island.

Ved mag. scient. *Helgi Jónsson.*

I. Landmandsskolerne.

I Aaret 1905 gjorde Altinget en meget stor Forandring paa Landbrugsskolevæsenet i Island, idet der udgaves en Lov, hvori der bestemtes, at Landbrugsskolerne paa Hólar og Hvanneyri skulde forandres til Landmandsskoler.

Hvad der menes med Landmandsskoler forstaas bedst ved at gennemgaa det, som Skolerne skal yde. Loven bestemmer, at der skal være to saadanne Skoler i Island, paa de førnævnte Steder. Undervisningen skal overvejende være teoretisk og der skal navnlig undervises i saadanne Landbrugsfag, som yde Landmændene den nødvendige Forberedelse til deres Livsstilling. I Forbindelse med Skolerne skal der ogsaa være Gaarddrift af passende Omfang paa Landkassens Bekostning. Undervisningen skal gives i Form af Forelæsninger. Foruden Landbrugsfagene skal der undervises i Islands Historie, især i Landbrugets og Handelens Historie, og Islandsk. Desuden skal der undervises i Regning, Tegning, Sang, Gymnastik og islandsk Brydning (glimur). Eleverne skulle endvidere lære at benytte sig af statistiske Tabeller over Landets økonomiske Tilstand o. s. v. Ifølge Loven ser det saadan ud som at der ogsaa skal være nogen praktisk Undervisning, forsaavidt den er forenelig med Gaarddriften.

Opholdet paa Skolen er toaarigt, og foruden de faste Elever,

tillades der endvidere andre Landmænd baade at høre paa Forelæsninger for kortere Tid og deltage i Diskussionsmøder, hvor Sager vedrørende Landbruget diskuteres. Hvad Elevantallet angaar, bestemmes der i Loven, at hver af de to Skoler skal kunne modtage indtil 40.

Landmandskolen bestyres af en Skoleforstander, der oppebærer 1500 Kr. i Gage om Aaret; hvis han ogsaa forestaar Gaardens Drift, faar han endvidere 300 Kr. aarlig. Foruden Forstanderen er der kun 1 Lærer ved Skolen, som faar 1200 Kr. i Gage aarlig.

I Modsætning til Landsbrugsskolerne, der for det meste kostedes af Amterne, holdes Landmandsskolerne udelukkende af Landkassen.

Tiden faar vise, om den nye Skoleform vil blive mere frugtbringende end det gamle med Hensyn til Landmændenes Forberedelse til deres vigtige Livsstilling. Den theoretiske Undervisning synes at være mindre omfattende efter den nye Lov, skøndt den tilføjer Undervisning i Fædrelandets Historie. Derimod er det klart, at Eleverne faa bedre Tid til boglige Studier ved Landmandskolerne, idet den praktiske Undervisning bliver minimal.

Om Landbrugsskolerne i Island findes der Oplysninger i Atlanten Nr. 20 (1905) pag. 180 ff.

II. Det kemiske Laboratorium.

Paa Initiativ af Lægeskolens Lærere, afdøde Adjunkt *Bjørn Jensson*, Docent *Gudmundus Magnússon* og Apotheker *Lund*, opfordrede Altinget (1902) Regeringen til at gøre de nødvendige Forberedelser til Stiftelsen af et kemisk Laboratorium i Reykjavik og forelægge en Lov desangaaende for det næste Alting. Regeringen tog sig af Sagen og optog paa den næste Finanslov den nødvendige Sum til Laboratoriets Drift og Stiftelse. Da det saa kom til Stykket paa Altinget, gik Forslaget om Laboratoriet igennem i nederste Afdeling men forandredes i øverste saaledes, at der ikke den Gang bevilgedes noget til Laboratoriet; derimod bevilgedes der den Mand, som var udset til at styre Laboratoriet, en mindre Sum til videre Uddannelse.

Paa Altinget 1905 blev Laboratoriet endelig vedtaget, og der bevilgedes 5500 Kr. til dets Stiftelse og 3—4 Tusind Kr. aarlig til Driften, hvoraf Bestyrerens Løn udgør 2000 Kr.

Laboratoriet er paa første Sal i Landbrugsselskabets nye Hus, og skøndt Apparaterne kom hertil allerede i Februar Maaned 1906, var Laboratoriet ikke i Stand før ind i Begyndelsen af September, da de nødvendige Forarbejder som Tillavning af Skabe og Borde, Vandledning, det lille Benzin-Gasværk o. s. v. tog lang Tid.

Laboratoriet har 4 Værelser, hvoraf det ene udelukkende er indrettet til Undervisning af Lægeskolens Elever, der her

Interiør af Laboratoriet i Reykjavik.

A. Thorsteinson, Reykjavik, fot.

gennemgaa Øvelser af omtrent samme Omfang som i København. Øvelserne begyndte den 1. Februar for 8 Deltagere.

De andre 3 Værelser ere til Laboratoriets eget Brug, og er det ene af dem Bestyrerens Kontor.

Bestyreren, Hr. *Ásgeir Torfuson*, er en ung og dygtig Mand, der har faaet sin Uddannelse i Danmark. Han har haft meget at bestille i Vinterens Løb ved at undersøge Foderstoffer, Jordbundsprøver, Vandprøver; dertil kommer endvidere Varekontrol af forskellig Slags og hygiejniske Undersøgelser.

Vandet ledes fra en nærliggende Brønd ind i Huset og

pumpes ved Haandkraft op til en stor Beholder i Kvist-Etagen, hvorfra det ledes ned til de andre Etager. Benzingas anvendes til Belysnings- og Opvarmningslamper.

III. Landbrugsselskabets nye Hus.

I Aaret 1906 lod Landbrugsselskabet opføre et nyt Hus af Tømmer. Huset vender omtrent fra Syd til Nord med Hovedindgang i Sydenden. Af Bygningen, som Figuren viser, tilhører kun den sydlige Del Selskabet (de 4 sydligste Vinduer i hver

Landbrugsselskabets Hus i Reykjavik.

A. Thorsteinson, Reykjavik, fot.

Etage paa Østsiden), den nordlige og større Del af Huset er Haandværker-Foreningens Skole. Grænsen mellem de to Huse ses tydelig paa Taget, hvor Brandmuren kommer til Syne. Hele Huset er klædt udvendig med Bølgeblik. Den Del af Huset, som tilhører Landbrugsselskabet, har kostet ca. 20,000 Kr. og er 19 × 16 Al. stort. Der er 4 Værelser i Stuen, Selskabets Kontor, Bestyrelsens Værelse, en Mødesal, der ogsaa anvendes til Undervisning, og Arkivet (det 4. Værelse). Paa 1. Sal er der ogsaa 4 Værelser, som er bortlejede til det kemiske Laboratorium. I Kvist-Etagen er der endnu ikke indrettet Værelser.

Huset vender den sydlige Gavl ud imod den lille Indsø, der adskiller den vestlige og den østlige Del af Byen, og Østsiden (af Huset) vender mod Bækken, der løber fra den lille Sø til Havet.

Til Belysning anvendes Benzingas, der leveres fra Laboratoriet.

Vandingsanlæg paa Island.

Ved Ingeniørassistent, cand. polyt. *Karl Thalbitzer.*

Der har i de sidste Aar paa Island været talt og skrevet meget om et større paatænkt Vandingsanlæg paa Sydlandet.

Man har tænkt sig at kunne vande et Areal, ca. 3—4 □ Mil stort, der ligger 60—80 Kilometer fra Reykjavik mellem Floderne Ølfusaa, Tjorsaa og Atlanterhavet, med Vand fra en af disse Floder.

I Sommeren 1906 udførte jeg en Del Maalinger og Nivellementer i den omtalte Egn af Landet, og har paa Grundlag af disse udarbejdet et Projekt, der gaar ud paa, ved at tage Hvitaa op at vande et Areal af Landskabet Fløi paa ca. 170 □ Kilometer, (ca. 30.000 Td. Land.)

Det omtalte Areal bestaar af flade Myrstrækninger, der, som de nu henligge, kun give et Minimum af Græsudbytte. De mangle saa godt som fuldstændig Afledning for Nedbørsvandet og ere saa flade, at de efter en Regnvejrsperiode paa nogle Dage næsten er ufarbare, hvorimod de efter en tør Periode paa 3—4 Uger ere aldeles tørre overalt undtagen i Lavningerne.

Det udarbejdede Projekt tager først Sigte paa at afhjælpe de uheldige Afvandingsforhold, hvilket er en absolut Betingelse for yderligere Bearbejdning af Jorden og er det første, der maa gøres, og dernæst at etablere en Vanding med frisk Vand fra Hvitaa, hvilket Vand er rigt paa Kali og Fosforsyre. Da Jordbunden her, som overalt paa Island, hvor Menneskene ikke have grebet ind, er meget stærkt tuet, og da Faldet ligger mellem 1 : 500 og 1 : 800, kan man ikke etablere Overrislingsvanding. Der er derfor foreslsaet en Opstuvningsvanding, hvortil Arealerne

egne sig udmærket, og hvorved man vil kunne opnaa at fordele Vandet over det Hele.

Det udarbejdede Projekt, der ikke omfatter Detailanlæg, vil efter det opstillede Overslag kunne gennemføres for ca. 600.000 Kroner, et Beløb, der efter danske Forhold er ringe, naar man husker, at Arealet, der skal nyde godt af Foretagendet, er ca. 30.000 Td. Land stort.

Det Spørgsmaal, der særlig paatrænger sig her, naar man har set, at en Vanding kan etableres for en ikke altfor uforholdsmæssig stor Sum, er, om et saadant Anlæg vil kunne forrente sig i en overskuelig Fremtid, da Befolkningen paa de omhandlede Arealer er saa spredt, at man ikke foreløbig kan vente, at der kan drages fuld Nytte af Anlæget.

Kan man imidlertid opnaa, at der ved Anlægets Gennemførelse er skabt bedre Livskaar for Mennesker, og kan man sikre sig ved Lov eller paa anden Maade, at Nybyggere, der tilflytte Egnen, kunne blive delagtige i disse bedre Livskaar, d. v. s. at Folk kunne faa Jord, der hører ind under Vandingsanlæget, ja saa er der ikke Tvivl om, at Anlæget vil kunne gennemføres med Fordel for den paagældende Egn.

For at komme til Klarhed over om et saa kostbart og stort Anlæg ventelig med Fordel kan udføres paa Island, og om hvorledes Vandingen bør foregaa, bør man dog først paa forskjellige Steder langs Jøkelen, hvor Terrainforholdene egne sig dertil, søge at gennemføre Vandingsanlæg i mindre Stil, for paa denne Maade at vinde Erfaring for, hvor stort et Udbytte man kan forvente ved Gennemførelse af det store Anlæg. At man kan opnaa meget ved en fornuftig gennemført Vanding, ved man allerede nu med Sikkerhed, men hvor store Fordele man kan opnaa, og hvorledes Vandingen bør gennemføres (hvor lang Vandingstid, — hvor stor Afvanding der vil være bedst etc.), er man endnu ikke klar over, da man ikke har tilstrækkelige Erfaringer paa dette Omraade.

Samtidig med at saadanne smaa Forsøg udføres, kan man saa søge udarbejdet en fornuftig Løsning paa Spørgsmaalet: Hvorledes sikrer man sig, at de vundne Fordele ved det større Anlæg udnyttes fuldt? Gennemførelsen af det større Anlæg er nemlig betinget af Vedtagelsen af et særligt Lovforslag i Altinget, og Udarbejdelsen af et saadant Lovforslag maa udføres med største Omhyggelighed, tagende Sigte paa Afhjælpningen af alle

de Vanskeligheder, der kunne opstaa her, hvor saa mange Jordejeres Interesse berøres.

Hvis største Delen af de i Projektets Gennemførelse interesserede ønske det gennemført, maa man jo kunne tvinge de øvrige med, og det er nødvendigt, at Gaardejerne afstaa store Dele af deres udstrakte Ejendomme, som de selv aldeles ikke ville kunne overkomme at tildanne til Vandets Modtagelse og Afledning, til Nybyggere, eller bedre til »Landet« til en forud fastsat Pris, saa dette paa den Maade bliver Herre over store Arealer, som det bagefter kan afhænde til Nybyggere paa gode Vilkaar. Desuden maa Lovforslaget udarbejdes saaledes, at fremtidige større Anlæg, der maa kunne blive ønskelige, kunne gennemføres paa Basis af dette.

Til Slut kun dette:

I et Land, hvor Græsvæksten og Høhøsten betinger hele Landbostandens Velfærd, og hvor Befolkningen bor saa spredt og Arbejdskraften er saa dyr, vil Opgaven være den*) — med den mindste Bekostning og det mindst mulige Arbejde at producere saa meget og saa godt Græs som muligt — og for at naa dette maa man benytte sig af de Midler, man har nærmest ved Haanden, nemlig Vandet i Elvene, der er meget rigt paa Næringsstoffer.

Et større Anlæg, som det omtalte paa Fløi, vil formentlig forøge Befolkningens Tæthed, og dermed skabe en større Arbejdskraft, saa en grundigere Bearbejdning og en bedre Udnyttelse af Jorden maaske senere vil kunne finde Sted. Anlæget vil derved maaske med Tiden undergaa store Forandringer som rent Vandingsanlæg, men det har saa dog selv været Midlet til at opnaa noget bedre, nemlig at faa Jorden under Kultur, og et godt Middel, hvis Anvendese ikke vil koste mere, end der vil kunne overkommes, og som straks vil give noget Udbytte.

Viborg i Maj 1907.

---

*) Jævnfør Inspektør *P. Feilberg*: Om Islands Fremskridt i 20 Aar.

Et Organ for islandske Interessers Fremme i Norden.

Ved Apoteker *H. J. Ernst.*

Naar jeg her i Medlemsbladet tager Ordet for efter over 10 Aars Forløb paany at slaa til Lyd for et Foretagende, hvis Realisation efter min Overbevisning vilde have en ikke ringe Betydning for et udviklende Samarbejde mellem Island og Danmark, er det til Atlantens Læsere og derigjennem Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«, til hvem jeg i første Række henvender mig, i Haab om en velvillig Forstaaelse af Sagen og dens Betydning.

I Maj 1896 fremkom jeg paa Seydisfjord med Forslag om at stifte et Blad paa Island, der skulde udgives paa Dansk og være et Organ for islandske Interessers Fremme i Norden. Forslaget blev velvilligt omtalt i den islandske Presse, et nedsat Udvalg fik den Opgave at undersøge Betingelserne for et saadant Organs Levedygtighed, og Udvalget sikrede sig en fagkyndig Vejledning i en kendt islandsk Akademiker, der havde en lang journalistisk Løbebane bag sig, og hvem Ledelsen af det projekterede Blad var tiltænkt, ligesom en Række fremragende Mænd paa Island lovede at lade sig knytte til Bladet som dets Medarbejdere. Da det jo imidlertid var indlysende, at Bladet skulde have sin Hovedstøtte i Danmark, blev der rettet en Henvendelse til en bekjendt Forlagsboghandler hernede med Anmodning om at overtage Hovedkommissionen af Bladet og gennem en Subskriptionsindbydelse at skaffe Bladet et tilstrækkeligt Antal Abonnenter; men efter en Del Forhandlinger blev Sagen foreløbig henlagt. I de forløbne ti Aar er der imidlertid her i Danmark tilvejebragt en saa stor Interesse for Island og islandske Forhold, at der næppe er Tvivl om, at et Blad fra Island udgivet paa Dansk vil finde Indpas ikke alene i Danmark, men ogsaa i Nabolandene Norge og Sverrig. I det Program, der i 1896 blev udsendt til Forlagsboghandleren, skulde Bladet have til Formaal:

1. At holde Læserne à jour med Begivenheder paa Øen, hentede fra det daglige, politiske og kommercielle Liv.
2. At bringe Meddelelser om Fiskerierne, Landbruget samt Islands øvrige Næringsveje, deres Udbytte og Chancer.

3. At være Islands Søfartstidende og meteorologiske Iagttager.
4. Gjennem Fagartikler at sprede Kendskab ud om Landets naturlige Hjælpekilder og Udnyttelsen af disse.
5. At være en Vejleder for Turister ved Naturskildringer og lignende, samt
6. At gjøre Læserne bekendt med den nyere og nyeste islandske Litteratur.

Bladet skulde udgaa en Gang om Ugen og ligeledes have en Annonceafdeling.

Det islandske Sprog, der saa at sige udelukkende kun tales og forstaas af Islænderne, har hidindtil bevirket, at vi her nede i Danmark ikke kunne følge med Forholdene paa Island, hvis naturlige og rige Hjælpekilder langtfra ere saa kendte, som de burde være; jeg erindrer, at Professor, Dr. phil. *Thorvaldur Thoroddsen* en Gang udtalte til mig, at Island kunde med Lethed underholde en 10 Gange saa stor Befolkning. Ligeledes er der her i Danmark, selv hos den dannede Klasse, et meget ringe Kendskab til den nyere og nyeste islandske Litteratur, der faktisk er bedre kendt i Udlandet end herhjemme. De enorme Fremskridt, Island har gjort i de sidste 10 Aar, have som bekendt vakt stor Interesse for islandske Forhold hernede i Danmark; der arbejdes paa et saa nært Samarbejde som muligt med Island, og dertil kan et Organ, der udelukkende handler om islandske Forhold, og som kan læses og forstaas af Menigmand i Danmark, være det bedste Mellemled.

Jeg ved, at der den Dag i Dag er Interesse for et saadant Blad paa Island, og heller ikke vil det falde vanskeligt deroppe at finde en habil Mand, der kan løse Opgaven paa en tilfredsstillende Maade; men Tanken maa i første Række kunne paaregne Sympathi og Støtte i Danmark.

Og her vilde jeg ønske, at Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« gjennem Medlemmerne vilde interessere sig for dette Foretagende, saa at Aaret 1907, der jo bliver et Mærkeaar i de islandske Annaler i Anledning af vor Konges og Rigsdags Besøg deroppe, ogsaa maatte kunne regne med en heldig Realisation af denne Bestræbelse paa yderligere at fæstne og udvikle et frugtbart Samarbejde mellem Danmark og Island.

Bøvlingbjærg Apothek i Maj 1907.

Om Fiskerierne paa vore vestindiske Øer.

Ved Dr. phil. *Th. Mortensen.*

I den lille Artikel »En Biologisk Station i Dansk Vestindien«, som jeg i Forening med Hr. Dr. *Børgesen* for nogle Aar siden publicerede her i Tidskriftet (I. Nr. 6, 1904), blev det fremsat som temmelig utvivlsomt, at Fiskerierne i Dansk Vestindien vilde kunne ophjælpes betydeligt, og der paapegedes flere Omraader, hvorpaa der ventelig kunde baseres ny og værdifulde Fiskerier, f. Ex. kunstig Skildpaddeavl, Svampefiskeri o. s. v. Paa Grundlag af den i nævnte Artikel og i en anden lille Artikel, »Vestindiens Betydning for Dansk Naturforskning« (Det ny Aarhundrede I. 7, 1904), givne Redegørelse indgave vi et Forslag til Regeringen om at oprette en Biologisk Station paa St. Croix, som kunde tage fat paa alle de mange betydningsfulde, videnskabelige og praktiske Opgaver, som vi havde paapeget. Skønt Forslaget blev særdeles godt anbefalet fra forskellige Sider, førte det ikke til noget Resultat; men det gav Anledning til, at jeg kom til at rejse ud til Vestindien for paa Stedet at undersøge Forholdene. Undersøgelserne, der udførtes i Tiden fra midt i December 1905 til Begyndelsen af April 1906, gave et noget andet Resultat, end jeg paa Forhaand havde ventet det; min Formodning om, at der kunde blive et Svampefiskeri af Betydning, eller om at Mangrove-Østersen kunde gøres til Genstand for kunstig Avl, bekræftedes ikke — til Gengæld var det en glædelig Overraskelse at se, at der ved nogle simple Forholdsregler sikkert kan hidføres en betydelig Forbedring af Fiskeriforholdene, og at der utvivlsomt er Muligheder for en videre Udvikling af Fiskerierne, som maa blive af ret stor Betydning for Øerne. Jeg skal her give en Redegørelse for mine Undersøgelser over Fiskeriforholdene ved vore Øer; en kort Skildring af Naturforholdene paa vore Øer og i Farvandene der omkring vil blive given i »Geografisk Tidsskrift«.

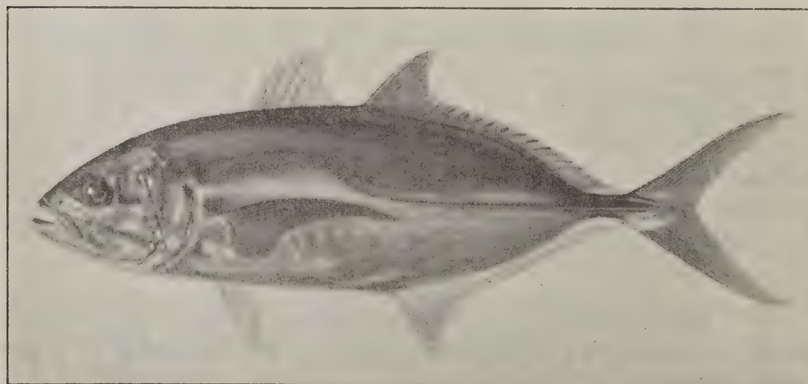
Det første Indtryk af Fiskerigdommen i de vestindiske Farvande faar man paa Fisketorvet, og det er unægtelig et noget broget Indtryk. Medens alle vore hjemlige økonomisk vigtige Fisk ere ensfarvet graalige, højst med nogle røde Pletter som

Rødspætter, eller sølvblanke som Sild og Lax, saa ere Fiskene i Vestindien for en stor Del af en straalende Farvepragt og kunne i saa Henseende kappes med de smukkeste af Tropernes Naturfrembringelser. Foran de sorte Fiskerkoner ligger udbredt smukke røde »Snappere«, klodsede Papegøjefisk, helt blaa eller med den mest skrigende Blanding af blaa, gule og røde Farver i rent smagløs Sammenstilling, høje sammentrykte Skælfinnefisk, med stærkt gult Hoved og Hale og kulsort Krop, og et Utal af forskellige større og mindre, brogede Fiskearter, et Billede saa grelt, at vort hjemlige Fisketorv maatte blegne ved en Sammenligning, skønt det jo ellers saavist ikke mangler Kolorit.

Der kendes fra Farvandene omkring vore Øer henved 300 forskellige Fiskearter, og en meget stor Del af disse har økonomisk Betydning som Fødeemne. Nogle af de vigtigste skulle her kort omtales.

Kingfish *(Cybium cavalla* Cuv.*)*, der hører til Makrelfiskene, er en fortrinlig Fisk, der kan naa en Størrelse af ca. 50 Pd.; den skal kunne springe flere Alen op af Vandet og anses for en af de prægtigste Sportsfiske. Den fanges kun med Snøre (»Towing line«). Et Par andre økonomisk vigtige Makrelfiske forekomme ved vore Øer, nemlig Boniter og »Spanish Mackerel«; Boniterne tages ofte i store Stimer med Landdragningsvaad.

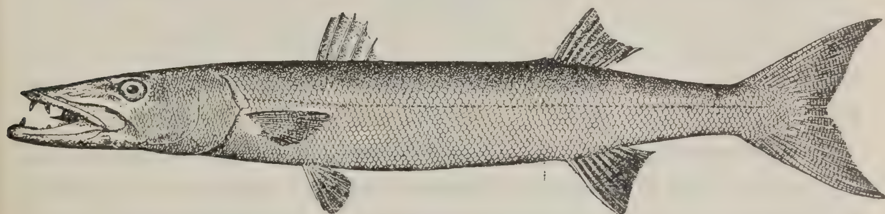
Nær beslægtede med Makrelfiskene ere en hel Del Arter af »Carang« *(Caranx)*, alle udmærkede ved at have en skarp Køl paa Siderne af Halen. Disse Fisk (»Greenback«, »Jack«,

Caranx.

»Hardnose« o. s. v.) komme i store Stimer ind til Kysten for at fraadse i de Stimer af Smaafisk (»Fry«), der trække langs Kysten. De fanges med Landdragningsvaad. Kødet er udmærket velsmagende; de naa ikke saa betydelig en Størrelse som Kingfisken, ere i Almindelighed af Størrelse som vore Makrel. Derimod naar deres nære Slægtning Amberfisken, *(Seriola falcata* Cuv.) en betydelig Størrelse, 20—30 Pd. eller mere. Den er for Tiden i Miskredit ved vore Øer, fordi der fornylig skal være forefaldet et Forgiftningstilfælde efter Nydelsen af dens Kød, som iøvrigt skal være udmærket.

Barracuda *(Sphyræna barracuda* Walb.*)* er en stor, overordentlig graadig Rovfisk, der i Udseende noget ligner Gedden;

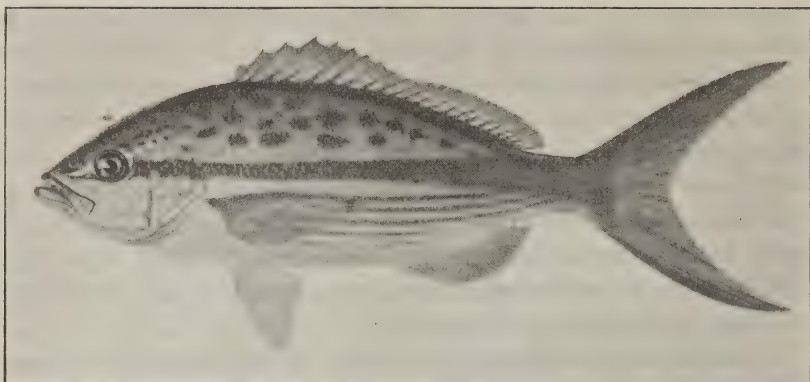

Barracuda

den naar en Størrelse af 20—30 Pd. Dens Kød er meget velsmagende, men er undertiden giftigt, særlig de meget store Eksemplarer. Den fanges mest paa »Towing line«.

Af »Snapper«, »Grouper« og »Hind« (Havaborrer af Slægterne *Epinephelus* og *Neomænis* o. a.) forekommer en Del forskellige Arter, der saa godt som alle ere af fortrinlig Kvalitet og tildels naa en meget betydelig Størrelse, 20—50 Pd. eller mere. De tages paa Krog og i Ruser (Fishpots). Til Havaborrerne maa ogsaa henregnes »Yellow Tail« *(Ocyurus chrysurus* (Bloch), smukt tegnet, med gul Hale, som Navnet antyder, en af de bedste Fiske ved vore Øer; den naar ikke nogen meget betydelig Størrelse, ca. 2 Fods Længde, og vel næppe meget over 5—6 Pd.; den fanges mest paa Krog og er en udmærket Sportsfisk. Nær beslægtede med Havaborrerne ere endvidere »Margatefish« *(Hæmulon album* Cuv.), og »Porgy«, udmærkede Fisk, der naa en Størrelse af henved en halv Snes Pd. eller maaske mere.

»Hogfish« *(Lachnolaimus maximus* Walb.), af Læbefiskenes Familie, er en stor, meget smukt farvet Fisk med et ejendommeligt spidst Hoved, der minder noget om et Svinehoved, hvoraf

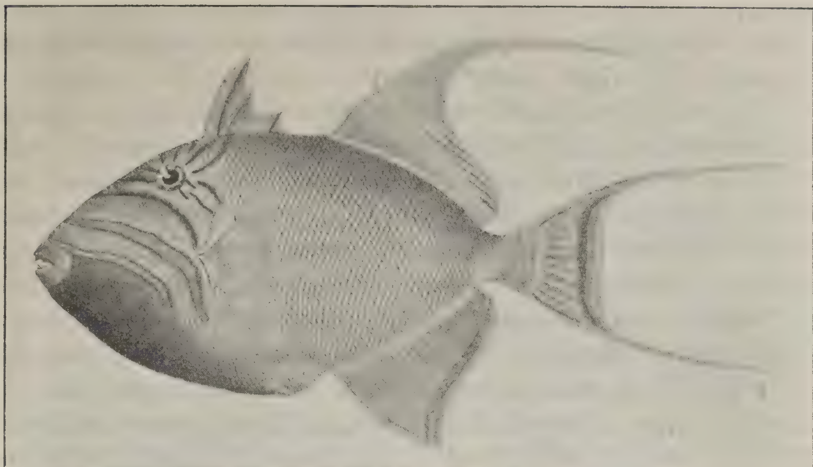
Yellow Tail.

Navnet; det er en af de bedste Fisk i Vestindien. Den tages kun i »pots«; den naar en betydelig Størrelse, ca. 20 Pd.

De forskellige Arter af »Angelfish« (Slægterne *Pomacanthus* og *Holacanthus* af Skælfinnefiskenes Gruppe) udmærke sig oftest ved meget smuk Tegning; det er høje, sammentrykte Fisk, med Ryg- og Gatfinne løbende ud i en lang Spids. De fanges i »pots«, men naa ingen betydelig Størrelse, næppe over 5—6 Pd.; Kødet er fortrinligt, minder ikke lidt om Pighvar.

»Doktorfisk« *(Teuthis)* udmærker sig ved at have en meget skarp fremadrettet Torn paa hver Side af Halen, hvormed den kan give ret slemme Saar. Der er to (rimeligvis 3) Arter, en blaa, der kaldes »Hun-Doctor«, og en brun »Han-Doctor«. De naa ingen betydelig Størrelse, men ere af en god Kvalitet; fanges kun i »pots«. »Old wife« *(Balistes vetula* Linn.*)* er en høj, sammentrykt, meget smuk Fisk, med blaa Striber paa Hovedet og med en meget kraftig Pig i forreste Rygfinne; bageste Rygfinne og Halefinnen løbe ud i lange Traade. Den bider ret ivrigt paa Krog, men tages ogsaa i Fishpots. Den naar ikke nogen betydelig Størrelse, men er af særdeles god Kvalitet.

Af Papegøjefisk *(Scarus* o. a.*)* forekomme forskellige Arter, de fleste meget stærkt, om end ikke særlig smukt tegnede. (De gaa her under Navnet »Bluefish«, hvad enten de ere blaa, røde eller hvide). De tages i pots og tildels paa Krog; de naa ingen betydelig Størrelse, og Kvaliteten er ikke særlig god. Derimod regnes de forskellige Arter af Multer (Mullets) for nogle af de bedste vestindiske Fisk, især den paa St. Croix meget

„Old wife“.

ansete »Caramo« *(Mugil curema* Cuv.); de holde især til i Lagunerne (det angives, at de søge derind for at yngle); Fiskerne sætte da et Risgærde tværs over Udløbet, og ind i det stikkes

Fisker med „Fry“-Net.
Ruserne, der ses paa Billedet, er den Slags, der bruges til Fangst af „Caramo“; de er her stillede op til Tørring ved Mangrove-Buskene. Krauses Lagune, St. Croix.

nogle Ruser af lignende Form som vore Aalekurve. Naar Fiskene trække ud af Lagunerne, fanges de i Ruserne. Størrelsen er ikke betydelig, overstiger næppe 4—5 Pd.

En Hornfisk findes ved vore Øer, som ligner den hos os forekommende meget, men naar en betydeligere Størrelse, 4—5 Fod; den ses ofte farende i lange Spring hen over Vandfladen. Den tages baade paa Krog og i Vaad. Nær beslægtet med Hornfisken er den ejendommelige »Balahu« *(Hemiramphus)*, som udmærker sig ved kun at have Underkæben næbformet forlænget (det samme er Tilfældet hos de unge Hornfisk, der saaledes gennemløber et Hemiramphus-Stadium). Der er to Arter, begge af ringe Størrelse ca. 1 Fod lange, men de skulle være særdeles velsmagende; de benyttes ogsaa en Del til Agn. De gaa i Flokke nær Overfladen og fanges i en egen Slags Vaad (Balahu-Seine). Nær beslægtede med Hornfisk og Balahu ere Flyvefiskene. De optræde til Tider i betydeligt Antal ved St. Croix, men gøres ikke til Genstand for Fiskeri (medens de andre Steder i Vestindien, f. Ex. Barbados, spille en meget stor Rolle i Fiskerierne); ved St. Thomas og St. Jan optræde de sjældnere (jeg har selv aldrig iagttaget dem der) — formodentlig holde de ikke af at komme ind paa det forholdsvis lave Vand omkring disse Øer.

Egentlige Torskefisk findes slet ikke ved vore Øer; af Flynderfisk findes forskellige, tildels meget ejendommelige Arter, men ingen der har nogensomhelst økonomisk Betydning. Derimod spille Sildefiskene en meget fremtrædende Rolle blandt Vestindiens Fiske, omend deres direkte økonomiske Betydning foreløbig i alt Fald ikke er særlig stor. Det er væsenlig forskellige Arter af Sardin-agtige Fisk og Ansjos. De komme i Stimer til Kysten; særlig Ansjoserne (»Fry«) komme i saa uhyre Stimer, at Vandet bogstavelig kan være tykt af dem; ved denne massevise Optræden faa de indirekte stor Betydning for Fiske-

Ansjos; en halv Gang forstørret.

rierne, idet Stimer af Carang, Yellow Tail o. a. følge efter dem ind til Kysten, hvor de kunne fanges i Landdragningsvaad. Direkte Anvendelse af Ansjoserne finder kun i ringe Grad Sted, idet Negrene bruge at bage dem ind i en Slags Pandekager; derimod anvendes de meget til Agn og fanges dertil i Spandevis i »Fry«-Net, en Slags ejendommelige Kastenet. Mere Anvendelse finde Sardinerne, idet de baade bruges til Agn og spises let saltede (»corned«). Nævnes bør det ogsaa, at det næsten udelukkende er Sardinerne og Ansjoserne, som de talrige Pelikaner leve af. De spille i det hele taget en overordentlig stor Rolle i disse Farvandes hele Økonomi — og de vilde uden Tvivl ogsaa kunne komme til at faa en stor økonomisk Betydning for Befolkningen, som det senere hen vil blive nærmere omtalt.

Til Sildefiskene hører endnu en ved vore Øer ret talrig forekommende stor Fisk, der her gaar under Navnet »Bass«, men hvis rette Navn er Tarpon *(Megalops atlanticus* Cuv.). Den naar en Størrelse af henved 400 Pd., og er en af de herligste Sportsfiske. Den er ret forsigtig med at bide; men lykkes det endelig at faa den til at tage Krogen, saa fordrer det den største Dygtighed at faa den fanget. Saa snart den mærker, at den holdes fast, springer den Gang efter Gang op af Vandet og det er da meget vanskeligt at forhindre, at den slaar sig af Krogen. Enhver, der har set en saadan Kamp mellem Sportsfiskeren og den mægtige Fisk med de store, smukke, sølvglinsende Skæl, vil forstaa, hvilken betagende og intensiv Nydelse den Sport kan give. Iøvrigt er Tarpon'en ikke anset som Fødeemne, dens Kød er nemlig fuldt af Ben, hvilket ellers saagodtsom alle de ovenfor omtalte økonomisk vigtigere Fiskearter er behageligt fri for.

En hel Del Aale-Fisk lever ved vore Øer, deriblandt en der meget ligner vor almindelige Aal; men den er ikke videre talrig og har ingen nævneværdig økonomisk Betydning. Langt talrigere er Murænerne (»Conger-Eel«), store, oftest stærkt brogede Aaleformer, som holde til mellem Koralblokkene og i Smuthuller mellem Sten. De have store Tænder og ere meget bidske og derfor meget frygtede — men de ere kun lidt ansete som Fødeemne, da deres Kød er fuldt af Ben.

Foruden alle disse mere eller mindre økonomisk vigtige Fisk forekommer der ved vore Øer talrige andre Fiskearter, ofte af meget ejendommelige Former: Kutlinger, Naalefisk, Pindsvinefisk, Kuffertfisk (som ogsaa spises), den giftige »Lionfish« *(Scor-*

pæna, en Ulkefisk), Tudsefisk osv. osv. — og ikke at forglemme Menneskeæder-Hajer og Djævle-Rokker!

Saagodt som alle Danske, der ere eller have været i Vestindien, ville være enige om, at i Kvalitet staa de vestindiske Fisk adskilligt under vore hjemlige Fiskearter; der er ikke én, der kan maale sig med en god Torsk eller Rødspætte, hedder det altid. Jeg maa derimod hævde, at de vestindiske Fisk gennemgaaende ere af fortrinlig Kvalitet. — Den, der kun kender Fisken, som man faar den serveret til Middag, har nu ganske vist Ret i, at det gennemgaaende ikke er første Klasses Fisk. Men har man faaet Fisken frisk fanget og tilberedt, før den har ligget død i timevis, vil man faa et andet Syn derpaa og indrømme, at den er i sin Art ganske fortræffelig, selv om man maaske ikke direkte kan sammenligne den med vore Rødspætter og Torsk. At den Fisk, man faar i Byerne, i Reglen ikke er særlig god, er let forklarligt. Fiskepladserne ere som oftest langt borte, f. Ex. helt ud for Østenden af St. Croix eller ude paa Skrænten ned mod det dybe Vand imellem St. Thomas og St. Croix. Fiskerbaadene ere smaa, aabne, eller Halvdæksbaade, uden Motor og uden Damp. Er der nu strygende Medbør hjem fra Fiskepladsen, saa naa de vel hjem i Løbet af én eller et Par Timer; men bliver det stille, hvilket jo ikke saa sjælden hænder i disse Farvande, eller skal der krydses hjem, varer det ofte mange Timer, inden de kunne komme hjem med Fangsten. Men naar Fisken har ligget død nogle Timer i den Varme, saa er Kvaliteten saavist ikke længere første Klasses; men det er ikke Fiskens Skyld.

Flere af de vestindiske Fisk skulle have den ubehagelige Egenskab at være giftige. Der er især en Slags Sardin, »Yellow bill«, »poisonous sprat«, som skal være meget farlig; bare man faar en Bid af dens Kød i Munden, dør man, før man faar den sunket — saaledes fortæller i alt Fald West i sin Beskrivelse af St. Croix, og det samme har jeg hørt derude. Men nu viser det sig, at Fiskerne paa Smaaøerne mellem St. Thomas og St. Jan spise denne Fisk uden at tage Skade deraf (ogsaa paa Portorico spises den); paa St. Thomas spises den af Chacha'erne — undtagen i Maj Maaned, saa skal den være giftig! Det er da aabenbart, at Fisken ikke er saa livsfarlig endda at spise. Ogsaa om mange andre Fisk gaar det Rygte, at de ere giftige; især skulle de store Barracuda'er være farlige. At der undertiden

virkelig forekommer Forgiftningstilfælde efter Nydelsen af Fisk, er sikkert; der var saaledes forefaldet et ret alvorligt Tilfælde i Frederiksted et Par Maaneder, før jeg kom dertil. Som Grunden til, at Fiskene blive giftige, hører man allevegne angivet, at de have opholdt sig paa Kobberbanker! At dette er meningsløst, behøver ikke nærmere at paavises — bl. a. holde de to Fisk, der anses for mest giftige, »Yellow Bill« og Barracuda'en, sig slet ikke til Bankerne — Grunden er formodentlig at søge i Bakterier, der ere komne paa Fisken efter dens Død. — Ganske ejendommeligt er det, at Blodet af Boniterne er meget giftigt for Hunde og Katte, det er næsten den visse Død for dem at slikke deraf. Om det ogsaa er giftigt for Mennesket, ved jeg ikke, men Kødet er ialt Fald baade sundt og velsmagende.

En Del andre Havdyr er Genstand for et mere eller mindre vigtigt Fiskeri, nemlig Skildpadder, Languster, Rejer, Østers, Snegle, Muslinger og Søpindsvin. Af disse ere Skildpadderne naturligvis langt de vigtigste; de ville nedenfor blive nærmere omtalte. Languster'en, den vestindiske Hummer *(Palinurus)* ser ret forskellig ud fra vor Hummer, idet den ingen Klosakse har. Dens Kød er langtfra saa godt som den rigtige Hummers; alligevel er det en ret god og anset Vare, som der maaske nok kunde gøres noget mere ud af. Langusterne skulle være ret talrige i Farvandene rundt om Øerne, og fanges ofte i Fishpot'erne, men ofte dræbes de og lægges som Madding i dem. Om den kunde holdes levende til Forhandling, vilde dens Værdi formodentlig nok tiltage ret betydeligt. Rejefangsten er ganske ubetydelig; i nogle af de store »Ponds« paa St. Croix fanges til Tider endel udmærkede Rejer, noget større end vore Rejer (af Slægten *Penæus)*, som sælges i Christiansted; ogsaa i Bækkene leve forskellige Slags Rejer, hvoraf den ene naar en mægtig Størrelse, næsten som en stor Hummer. Men deres Antal er for ringe til, at de kunne faa nogen nævneværdig økonomisk Betydning. Her kan ogsaa mindes om Landkrabberne, der udgøre en ret yndet Spise; men da de leve paa Land, kunne de jo kun uegentlig regnes ind under Fiskeriet. Østersen spiller ligeledes en ubetydelig Rolle; den lever i Mangroven, paa Luftrødder og Grene, der hænge ned i Vandet, men jeg har kun set den allerinderst i Mangrovesumpene, hvor Vandet er urent og stinkende. For den, der har set den vokse her, lyder det forbavsende, at den skal være en baade sund og velsmagende Spise. I større Mængde

Rejefiskere; Great Pond, St. Croix.

forekommer den ikke, og den findes ikke i alle Mangrovesumpene (ret talrig er den f. Ex. i Coral Bay's Mangrove). — Søpindsvinene, der paa Barbados ere Genstand for et meget betydeligt Fiskeri, ere her næsten uden Betydning; de synes heller ikke at findes her i saa stort Antal, at de vilde kunne faa nævneværdig Betydning; (det er en stor hvid Art, *Tripneustes esculentus*, der spises; de aflange sorte Søpindsvin *(Echinometra)*, der forekomme i stort Antal allevegne ved Kysterne, undtagen paa Sandbund, spises ikke, saalidt som de store sorte Søpindsvin *(Diadema)* med de lange skøre Pigge, der ses i store Bunker allevegne mellem Korallerne). Af ikke ringe økonomisk Betydning ere derimod Sneglene, nemlig den store »Kongshell« *(Strombus gigas)*. Den lever paa Sandbund paa mindre Dybder, 4—6 Favne, og tages ved Dykning. Gennem Vandkikkert undersøge Dykkerne Bunden — Vandet er saa klart, at man gennem Kikkerten meget tydelig kan se Dyr og Planter paa Bunden paa indtil over en halv Snes Favnes Dybde —, og hvor der ses Kongshell, dykker han ned og kan ofte komme op med saa mange, han kan have i begge Hænder. Negrene dykker fortrinligt, og det er et højst ejendommeligt Syn gennem Vandkikkerten at følge det sorte Legemes lange, bløde Bevægelser hen over den hvide Sandbund. — For at faa

Dynge af Kongshell ved Christianssted.
Udenfor Jollen ses en „Crawl“ af Kongshell.

Dyret ud af Skallen hugges et Hul i en af de øvre Vindinger paa Sneglehuset, derigennem stikkes en Kniv ind, som overskærer Skalmusklen. Dyret glider da modstandsløst ud af Huset. Derpaa skæres alle Indvoldene bort, saa kun den store Fod er tilbage; den gnides saa ind med Sand og skrabes for at faa Slimen af Huden, eller hele Huden tages af. Kødet er meget sejgt og maa enten bankes eller koges med Frugten af Carica papaya (en stor, melonagtig Frugt, der skal indeholde Pepsin); det kan da blive meget mørt og er ret velsmagende. Det er væsentlig Negrene, der spise den. — I Sneglen findes undertiden smukke, røde Perler, der ere ret ansete som Smykker og derfor temmelig værdifulde. Ogsaa Snegleskallen har nogen Værdi; den bruges til Pynt i Haver, ligesom herhjemme — den hjembringes, som bekendt, ofte af Søfolk — og til at lægges paa Veje som Skærver. I Christiansted Havn er der udfor Fisketorvet et Par store Ringvolde af Kongshell ude i Vandet; det er Indhegninger (»Crawls«), hvori Sneglene holdes gaaende levende, til de skulle bruges.

Ogsaa en anden Snegl, »Welk« (af Slægten *Turbo)* spiller nogen økonomisk Rolle som Fødemiddel, dog er den vel nok saa vigtig som Agn. Det er en mindre Snegl, der sidder paa

Klipperne lige i Vandskorpen, ofte i store Masser sammen. Skallen er sort og hvidbroget, men, naar det ydre Lag tages bort, smukt perlemorsglinsende. — Endelig er der nogle Muslinge-Arter (»cockels«), der spises, nemlig en mindre Art, der lever nedboret i Dyndet i Lagunerne, og en anden, noget større Art, som sidder dybt nedgravet i Sandet paa lavt Vand, særlig paa Sydsiden af St. Croix. Nogen større økonomisk Betydning have de dog ikke, saavidt mig bekendt.

Fiskemethoderne ere naturligvis ret forskellige fra dem, der bruges herhjemme. Det Redskab, der bruges mest, er en Slags store, flade Ruser, der kaldes »pots«. De flettes af forskellige Slags Træ, ofte af Palme-Bladstilke, eller af galvaniseret Jærntraadnet. De sættes helst paa de aabne Pletter mellem Korallerne, undertiden med Madding i — død Fisk, Hummer eller Alger: »Mass«, »Doctormos« — men oftest sættes de ud uden Madding. Ikke desmindre kan saadan en »Pot« være stuvende fuld af Fiske, naar den tages op næste Dag. Det synes da ligefrem at være af Nysgerrighed, at Fisken gaar deri. Hvis man satte et saadant Apparat ud i vore Farvande, vilde man næppe faa en Fisk deri; men herude er det et fortrinligt Redskab.

Fishpots. (Loango).

Det skal forøvrigt være af stor Betydning, af hvad Slags Træ de flettes, idet Fiskene synes at foretrække enkelte Slags Træ; formodentlig maa det være Lugten af Træet, der her spiller en Rolle.

Landdragningsvaad *(seine)* benyttes ikke saa lidt. Forskellige smaa Fiskearter, der tilsammen gaa under Navnet »Fry« (— deriblandt Ansjoserne —) pleje, som nævnt, at holde sig i Mængde tæt ved Kysten, og komme ofte i saa uhyre Masser, at Vandet bogstavelig er sort af dem; saa komme Stimer af større Fisk, Yellow Tail, Boniter, men især de forskellige Arter af Carang, ind for at fraadse i »Fryen«. Saa snart der ses »Fry« ved Kysten, sættes Vagt ud for at passe paa, naar en Fiskestime nærmer sig. Imidlertid holder det øvrige Mandskab Baad og Vaad parat, og saasnart Stimen er inde under Kysten, sættes Vaaddet hurtigst muligt uden om den. Er Bunden nu jævn Sandbund, gaar det ganske let med at trække Vaaddet ind og fange hele Stimen, men hvor Bunden er ujævn og fuld af Stene og Koraller, er det overordentlig besværligt at faa det trukket ind. Fiskerne dykke da ned og løfte Nettet forsigtigt over Stenene og Korallerne, en for en. Hajerne frygte de ikke for, men derimod for Korallerne; de brænde nemlig ligesom Vandmændene, og især angribes Øjnene deraf, saa de i Dagevis derefter kunne være røde og betændte. Det tager under saadanne Forhold mange Timer at faa Vaaddet ind, og stadig maa der anvendes den største Forsigtighed, at ikke Nettet skal rives itu paa Korallerne. Saasnart Fiskene mærke, at de ere indespærrede, blive de ved at svømme rundt inde i Midten; men kommer der Hul paa Nettet, og blot én Fisk finder det, saa forsvinder hele Stimen derigennem i et Øjeblik, og al Anstrengelse er spildt. Men lykkes det endelig at faa Vaaddet ind, saa kan det ogsaa give et storartet Udbytte af adskillige Hundrede store, udmærkede Fisk, hvis Salgsværdi kan naa godt opad de Hundrede Dollars.

Man kender selvfølgelig intet til Brugen af Trawl eller Snurrevaad; Forsøg, der ere anstillede af Englænderne (ved Jamaica) og af Amerikanerne (ved Porto Rico), have vist, at der næppe er nogen Udsigt til med Held at kunne anvende disse Redskaber i de tropiske Farvande, dels paa Grund af Korallerne, som sønderrive Redskaberne, dels fordi der ingen økonomisk vigtige Flynderfisk er. Forøvrigt ville de store Strækninger Nord for St. Thomas og de øvrige Jomfru-Øer, hvor Bunden er dyn-

det, forsaavidt nok egne sig til Trawlfiskeri; men her som andetsteds i Vestindien vil et saadant Fiskeri næppe kunne lønne sig. Dog vilde det jo altid have sin Interesse at forsøge, hvad Udbytte det vilde give.

Et ganske ejendommeligt Vaadfiskeri finder Sted i Lagunerne. Der lever her en Mængde Mullets; det er fortrinlige Fisk, men de ere meget vanskelige at fange, fordi de springe ganske udmærket. Fiskerne bære sig da ad paa følgende Maade. Hvor de have set, at der gaar en Flok Mullets, sætte de hurtigt Vaaddet uden om, saaledes at det danner en lukket Kreds omkring Stedet, og Fiskene ere indespærrede. Men Nettet hales ikke ind, saa vilde alle Fiskene springe over; Fiskerne gaa ind i det »indhegnede« Stykke (der er næsten allevegne lavt Vand i Lagunerne) og slaar i Vandet med Aarerne og Hænderne for at skræmme Fiskene, saa de løbe lige i Garnet. De allerfleste springer dog over, i favnelange Spring; jeg har ligget i Baaden udenfor Garnet og set dem springe højt over Baaden — engang imellem er det ogsaa hændet, at en Fisk er faldet ned i Baaden. I Reglen er det kun enkelte Mullets, der blive hængende i Garnet; derimod kan en Del andre ikke springende Fisk, Barracuda, Snappere o. l. fanges paa den Maade. — I det hele taget er det paafaldende, hvor udmærket mange af de vestindiske Fisk springe. De smaa »Fry« inde ved Kysterne springe over Vandet, saa snart der er Rovfisk efter dem; det kan være som en hvid Sky over Vandet. Kingfisken skal kunne springe mange Alen i Vejret, og den store Hornfisk sætter i lange Spring henover Vandet, som om den slog Smut med sig selv — og ikke at forglemme den Fisk, der har drevet det videst i denne Retning, nemlig Flyvefisken.

Et andet ejendommeligt Vaadfiskeri anvendes til Fangsten af Balahu. Denne Fisk gaar, ligesom Hornfisken, kun i Overfladen af Vandet, og den færdes oftest i Stimer. Vaaddet sættes forsigtig uden om Stimen, med lange Liner af en Slags let Tov, der flyder paa Vandet. Nettet er højst et Par Favne dybt og er godt besat med Kork eller lignende, saa Overliget holdes flydende i Vandskorpen; Vaaddet naar ikke Bunden — især da dette Fiskeri ofte foregaar ude over flere Hundrede Favnes Dybde. Naar Linerne hales ind, pjaskes der dygtigt i Vandet, for at skræmme Fiskene; Vaaddet trækkes saaledes sammen og hales ind i Baaden og kan give meget rigeligt Udbytte. Morsomt er det at se Fiskene skyde Linerne op i Overfladen af Vandet.

En Del Fiskeri drives med Kastenet (»Sprat«-Net, »Fry«-Net), et stort rundt Net, besat med Blykugler i Randen og med Snore fra Randen ind til Midten, hvor de samles til Kastelinen. Fiskeren gaar med Nettet over Armen, og hvor han ser en Stime Fisk, kaster han det ud derover. Nettet spredes, idet det kastes, og synker tilbunds over Fiskene; idet der hales i Linen, samler Nettet sig saa, idet Kuglerne følge Bunden og hindre Fiskene i at undslippe. Selvfølgelig kan det kun bruges paa lavt Vand, og det er da væsenlig kun Sardiner (»Sprat«) og »Fry«, der fanges dermed; hvor Stimen er rigtig tæt, kan der fanges i spandevis i et eneste Kast.

Et ikke ubetydeligt Krogfiskeri drives ogsaa. — De mindre Fartøjer have under Sejladsen næsten altid en Krog med Madding, helst en »Sprat«, i en lang Line (»towing line«) slæbende i Overfladen. Paa den Maade fange de ofte Barracuda'er, Kingfish o. a., som naturligvis give en kærkommen Afveksling i Sømændenes ellers overmaade ensformige Kost. Betydelig større Rolle spiller den hvide Fiskerbefolkning paa St. Thomas, Cha-cha'ernes, Fiskeri med »Towing line«. Med deres smaa, smalle Kanoer, hvori der kun er Plads til 3 Mand, én for og agter og én i Midten af Baaden, sejle de dristig langt ud paa det aabne Hav, Nord om St. Thomas, paa Kingfish-Fangst. Det skulde synes at være livsfarligt at gaa tilsøs i saadanne Baade; men Chacha'erne sige, at de ere meget sikrere end de større Baade — de ligefrem flyve over Bølgerne med dem. Det er vel ogsaa rigtigt nok; men alligevel maa man beundre deres Mod og Dygtighed. Forøvrigt maa jeg ogsaa udtale min Beundring for Negerfiskernes Dygtighed som Sømænd. Deres Baade ere ganske vist mere rummelige end Cha-cha'ernes Kanoer, men de ere dog meget smaa til at gaa langt ud paa det aabne Ocean med. Jeg indrømmer gerne, at jeg ikke fandt, det var nogen videre behagelige Situation at ligge med en Negerfisker i en lille, skrøbelig, ikke ganske tæt Rojolle ude paa det Caraibiske Hav, et Par Mil udenfor Sandy Point, St. Croix' Sydvestspids, hvor den ret stærke Strøm nødvendiggjorde stadig Roning, for at vi ikke skulde drive til Søs. Tilmed kom der af og til stærke Regnbyger med frisk Kuling i Følge. Herude var nemlig en udmærket Plads for Bankfiskeri.

»Bankfiskeriet« er Krogfiskeri paa dybt Vand; det drives væsentlig paa St. Croix. Det dybe Vand gaar her tæt ind til Kysten, undtagen ved Østenden, hvor en stor Banke med kun 10—15 Fv.

Dybde strækker sig langt ud og ender med et Rev (»Long Bank«) med kun 6—8 Fv. Dybde. Langs Sydkysten og Vestkysten gaar Dybden fra Stranden jævnt ud til ca. 25 Fv., synker saa aldeles pludseligt til ca. 150—200 Fv. Dybde, saaledes at der her er en næsten lodret Klippevæg paa adskillige Hundrede Fods Højde. (Ved Hams Bluff, St. Croix' Nordvestpynt, gaar Dybet helt ind til Kysten). Paa denne stejle Skrænt findes et overordentlig rigt Dyreliv, og en Mængde udmærkede Fisk holder til her. »Pots« kan naturligvis ikke sættes paa Skrænten (— derimod kunde det, at dømme efter et Forsøg jeg gjorde, vistnok lønne sig at sætte dem lige udenfor Skrænten —) saa man maa tage dem med Krog. Indtil en halv Snes Kroge med Sardiner eller anden Madding paa sættes paa en Tværstang paa Enden af Linen og sænkes ned paa Bunden. For hver Gang der mærkes Bid, giver Fiskeren et hurtigt Ryk paa Linen, og er det et godt Sted, vil han hurtig kunne hale Linen op med en Fisk paa hver Krog — eller maaske Fisken kommer op før Krogen. Nogle af disse »Bankfisk« have nemlig den Ejendommelighed, at saasnart de komme et Stykke fra Bunden, udvides Luften i deres Svømmeblære stærkt paa Grund af det forringede Tryk; Fiskens Vægtfylde bliver derved ringere, saaledes at den nødvendigvis maa skyde op til Overfladen, hvor den da flyder hjælpeløs om med Svømmeblæren staaende langt ud af Munden, Øjnene helt ude af deres Huler og Skællene rettede stift ud til Siden. Dette gælder især en af de almindeligste Bankfisk, en Slags Snapper, der kaldes »Silk«. Som Regel sker det kun med Fisk, der komme op fra dybt Vand, men med »Silks« er det Tilfældet, selv om de kun komme op fra en Snes Favnes Dybde. — Næsten alle de Fisk, der tages paa dybt Vand, ere smukt røde, og en større Fangst af »Bankfisk« er derfor et ganske prægtigt Syn. Der er dog enkelte Undtagelser, saaledes en stor »Grouper«, der er graabrun med mørkere Pletter. — Undertiden kan dette Bankfiskeri give et udmærket Udbytte, til andre Tider faar man næsten ikke en Fisk, skønt de bide godt nok. Hajerne snappe nemlig Fiskene af Krogene. Fiskerne opdage hurtigt, om der er Hajer tilstede — man mærker blot noget vældig tungt paa Linen, naar de snappe Fisken bort — og i saa Fald opgives Fiskeriet straks paa det Sted.

Ligesaa vigtigt som Bankfiskeriet er Krogfiskeriet fra Klipperne, som især drives paa St. Jan og Smaaøerne mellem St. Thomas og St. Jan. Jeg skal give en Skildring af en saadan

Fiskefangst. — Forsynede med en god Kasse »Fry«, friskfanget eller allerede halvraadden, begive vi os henad Aften ud til Klippepartierne paa Vestenden af den lille Ø, Loango, eller til Østenden af Congo Cay, hvor der er flere Favne dybt lige ind til den lodrette Klippevæg. Medetøjerne ere ikke fine, men stærke; Stængerne ere tykke Bambusstænger, oversmurte med Fiskeskæl, og til Snører bruges temmelig tyk Messingtraad, som nok kan løfte en anselig Fisk direkte ud af Vandet, for man har ikke Tid at mede fint, sportsmæssigt, og først lade Fisken løbe sig træt, saa man kan hale den ind med en tynd Snøre. Strax vi komme derud, se vi ikke en Fisk. Et Par Haandfulde »Fry« kastes i Vandet, og øjeblikkelig komme Flokke af pragtfulde Fisk frem fra deres Skjulesteder i Huller i Klippevæggen, mellem Koraller osv., for at snappe den udkastede »Fry« — smukke gule Skælfinnefisk med sorte Tværbaand, blaa »Doktorfisk«, brune »Shoemakers«, brogede Papegøjefisk, »Old wife« med sin smukke, blaastribede Ansigtsdekoration. Stadig kastes »Fry« ud, for at Fiskene skal holde sig til, og samtidig smides Krogen ud med en Ansjos paa, saaledes at den flyder mellem den udkastede »Fry«, og snart har man en »Old wife« eller en prægtig Papegøjefisk paa Krogen. Men vi have ikke Tid at beundre de fangede Fisk, der kommer nemlig flere og flere Fisk til for at snappe den udkastede »Fry«. Store Snappere og »Yellow Tail« gaa dybere nede og passe paa, hvad der skulde synke til Bunds, og her kommer en mægtig stor, tyk, mørkplettet »Jewfish«, utvivlsomt paa adskillige Hundrede Punds Vægt; dog den er for klog til at tage Krogen og glider langsomt og værdigt bort igen. Men nu kommer en Flok store Amberfisk, hver paa mindst en 20—30 Pd., farende i Overfladen; de snappe med største Graadighed den udkastede »Fry«, og straks er der en paa Krogen, og trods dens Sprællen er den i en Fart halet op paa Klippen. De andre i Flokken lade sig ikke forstyrre deraf, men fare ivrigt om efter »Fry«en. Men nu er der to Slags store Fisk! — en Snes meget større Fisk, mindst paa mellem 50 og 100 Pd., svømme om mellem Amberfiskene for ogsaa at faa deres Del med af Byttet; én af dem har en stor Sugefisk paa Ryggen. De vende sig tidt paa Siden, saa man ser deres prægtige Beklædning af store, sølvglinsende Skæl lyne i Solen. Det er Tarpon'en, eller »Bass«, som den her kaldes. Men man undgaar helst at faa den til at bide, dels fordi den anses for lidet værdifuld, dels fordi den er vanskelig at fange

og let vil kunne knække Snøren; det er langt mere lønnende at fiske de mindre, men mere værdifulde Fisk. Der kastes stadig »Fry« ud, og nu kommer en Flok hvide Fisk, der holder sig dybere nede, farende i en rasende Fart; det er Carang, og nu bliver der Liv i Fiskeriet. Saa hurtig som man kan faa Krogen ned, har man en stor Carang paa; i en Fart er den oppe, en ny Ansjos paa Krogen, en ny Carang fanget, og saaledes bliver det ved, saalænge Flokken holder sig der. Saa kommer en Række store Boniter farende som i Geled i Overfladen, ind imellem Amberfiskene og Tarpon'erne og snapper med Lynets Hast Fry'en lige for Næsen af dem; i et Øjeblik er ogsaa en halv Snes Stykker af dem fangede, saa kommer en anden stor Art Carang med lange, gule Finner, lige saa ivrig og hurtig i sine Bevægelser, og pludselig dukker en stor Haj op midt i hele Sværmen, snapper Krogen, knækker Snøren og løber med et langt Stykke Messingtraad hængende ud af Munden, uden at det synes at genere den videre. — Hurtigst muligt maa en ny Snøre gøres klar; langt ude ses nemlig en Krusning paa den blanke Vandflade. Det er en Stime Fry, der kommer, og dermed vil sikkert følge en Stime større Fisk. Pelikanerne have allerede samlet sig over Stimen rundt om fra de nærliggende Kyster og styrte sig nu ned over den, saa talrige som Maagerne ved Sortedamssøen en Vinterdag. Stimen kommer lige hen til Stedet, hvor vi staa, og Pelikanerne følge efter uden at lade sig forstyrre af os; og nu se vi en Flok større Fisk farende efter Stimen — det er »Yellow Tail«. Nu er Stimen inde ved Fiskepladsen; Vandet er kulsort af »Fry«, og inden Stimen har passeret, have vi fanget en Snes prægtige store Yellow Tails. Men nu er ogsaa al Fryen opbrugt, Solen er ved at gaa ned, og vi vende hjem fra denne Fisketur, der synes os et Eventyr. For Fiskerne her er det noget dagligdags, om end de langt fra altid kunne bringe et saa rigt Udbytte hjem.

Man vil sikkert af disse Skildringer have faaet det Indtryk, at Fiskerigdommen i Farvandet ved vore Øer er meget stor. Det er den utvivlsomt ogsaa; men alligevel klages der allevegne over, at Fiskeriet er stærkt aftaget, og det sikkert med Rette. Forsyningen af fersk Fisk er langt fra tilstrækkelig, og da Fisk er en ganske nødvendig Bestanddel af Vestindianernes Kost — »no fish, no dinner« hedder det —, saa indføres der betydelige Mængder af saltet og tørret Fisk fra Udlandet, mest af tarvelig Kvalitet; selv røgede Sild indføres, og at de just heller ikke

ere af første Kvalitet, naar de have naaet Vestindien, er ret forstaaeligt.

En Hovedaarsag til Fiskeriernes Aftagen er Rovdrift. Fiskerne tage alt, hvad de fange, stort og smaat. Der falbydes paa Fisketorvet aldeles latterligt smaa Exemplarer af Fisk, der ellers naa en betydelig Størrelse: Angelfish paa et Par Tommers Længde, medens en normal stor Angelfish er som en pæn stor Pighvar; »Yellow Tail« paa 2—3 Tommers Længde, medens en anstændig »Yellow Tail« er fodlang eller mere; Carang paa Størrelse som Hundestejler o. s. v. Det er en Selvfølge, at en saadan meningsløs Rovdrift maa ødelægge Fiskebestanden.

Hvad kan der da gøres for at ophjælpe Fiskerierne ved vore vestindiske Øer? Det første, der maa gøres, er ubetinget en Forhindring af den omtalte Rovdrift. Der maa fastsættes Minimalstørrelser for alle vigtigere Fiskearter, saa det er forbudt at ilandbringe og forhandle Fisk, der er under denne Størrelse. Jeg har derom givet detailleret Forslag til Guvernementet, og maaske ere disse Bestemmelser allerede traadte i Kraft. Da den væsentligste Del af Fiskerierne er Ruse- og Vaadfiskeri, kan det heldigvis i Praksis lade sig gøre at hævde saadanne Bestemmelser; Fisken er nemlig som Regel fuldt levedygtig og uskadt, naar den fanges, og kan let sættes levende ud igen. Og Fisken dør gennemgaaende ikke saa hurtig, naar den er ude af Vandet, at der ikke skulde blive Tid til at sætte den ud igen i levedygtig Tilstand. — At indføre Bestemmelser om Maskestørrelsen i Redskaberne vilde sikkert være højst upraktisk, bl. a. fordi det aldeles ikke kan undgaas, at man fanger en Mængde forskellige Slags Fisk i samme Redskab. Skulde Maskerne i en Fishpot gøres saa store, at de mindre Angelfish kunde gaa igennem, vilde det være umuligt at fange Snappere, Papegøjefisk o. l. i de Redskaber — de vilde alle gaa igennem Maskerne, undtagen maaske enkelte Kæmpe-Eksemplarer af disse Fisk. Regler for Maskestørrelsen vilde kun skade Fiskerne, men aldeles ikke yde Fiskene nogen Beskyttelse; det kan kun opnaas ved Bestemmelser om Minimalstørrelse. Om der muligvis kunde være Tale om Fredning til visse Tider, tør jeg ikke sige efter et saa kort Ophold paa Stedet; det kan først afgøres, efter at der er vundet et nøjere Kendskab til de enkelte Fiskearters Biologi. Ligeledes gælder det, at det

først ved nøjere Kendskab til disse Fiskearters Vækstforhold og Biologi vil være muligt at angive den rationelle Minimalstørrelse for hver Art; indtil videre kan man kun have et vist Skøn om, hvad der maa være en fornuftig Minimalstørrelse. Det er f. Ex. vel muligt, at den Minimalstørrelse, der er foreslaaet for Carang, 6" fra Snudespidsen til Spidsen af de midterste Halefinnestraaler, vil vise sig at være noget for lille. Men saalænge der ikke foreligger videnskabelig Sikkerhed for, at Maalene skulle sættes højere op, maa man nøjes med saa lave Maal, at ikke Fiskernes Interesser gaas for nær.

En Forbedring af Fiskeredskaberne vil næppe føre til store Resultater. Direkte at overføre vore hjemlige Fiskemethoder til Vestindien vilde ikke kunne lade sig gøre, da Naturforholdene her ere saa vidt forskellige fra vore Farvandes Naturforhold. Korallerne og Manglen af rigtige Bundfisk umuliggøre Anvendelsen af Snurrevaad og Trawl, og Hajer og Barracuda'er umuliggøre Anvendelsen af Nedgarn og Drivgarn, eller gøre det ialt Fald meget tvivlsomt, om disse Redskaber kunne anvendes med Fordel. De Fisk, der blive fangne i Garnene, blive nemlig meget hurtig fortærede af de nævnte Rovfisk. Muligvis vil der kunne anvendes Ruser, og det turde være værd at forsøge med Anvendelsen af Bundgarn; selv om Bundforholdene de fleste Steder ville lægge uovervindelige Hindringer i Vejen for dette Redskabs Anvendelse, saa vil det nogle Steder, f. Ex. paa Sydkysten af St. Croix udmærket kunne bruges. Men i det hele taget vil man vist vanskelig kunne finde et bedre Redskab til at fiske med i disse Farvande end de vestindiske »pots«.

Nye Fiskepladser vil man vel nok kunne finde, men sikkert kun længere borte fra Øerne, og da Fiskerfartøjerne ere smaa og daarlig egnede til rigtigt søgaaende Fiskeri, gør man nok bedst i foreløbig ikke at regne med nye Fiskepladser som en Mulighed for Fiskeriets Forbedring. Derimod er der et andet Punkt, hvor man kunde tage fat og med temmelig stor Lethed skabe en betydelig Forbedring af Fiskeriforholdene. Som ovenfor omtalt er det en meget stor Ulempe, at Fisken ofte har ligget død i timevis, før den naar at komme i Handelen, hvorved Kvaliteten forringes i høj Grad. Om man kunde skaffe Fisken levende til Forhandling, vilde meget være vundet — og det kan lade sig gøre, om man hjælper Fi-

skerne til bedre Fartøjer, med Motor og Dam, saaledes som Fiskerne herhjemme have det. Man kunde da faa bragt Fisken levende ind til Byerne, hvor den da kunde holdes i Hyttefade, saa Beboerne altid kunde faa frisk og udmærket Fisk. Man vil maaske indvende herimod, at det nok kan lade sig gøre saaledes at holde Fisken levende her i vort kølige Klima, men ikke i Tropernes Hede. Det kan det nu heldigvis alligevel; det bruges med stort Held paa Cuba og Florida, kan altsaa ogsaa bruges paa vore Øer (— det er for en stor Del de samme Fiskearter, der er Genstand for Fiskeri paa disse Steder —). De vestindiske Fisk dø gennemgaaende ikke hurtigere end vore Fisk, naar de komme op af Vandet, og den Omstændighed, at langt den største Del af Fiskeriet foregaar med »pots«, hvori Fisken ingen Skade tager, er et i høj Grad gunstigt Forhold, som vilde gøre Indførelsen af Dam i Baadene til et stort Fremskridt.

Ogsaa paa en anden Maade vilde man kunne opnaa en betydelig Forbedring af Fiskens Kvalitet, nemlig ved rigelig Anvendelse af Is, navnlig efter Kapt. *Sølling's* Methode (den bestaar i, at hver Fisk indpakkes særskilt i Pergamentpapir og derpaa dækkes med Is, saa Isen og Smeltevandet ikke kommer i direkte Berøring med Fisken). Fiskerne skulde i saa Fald have tilstrækkelig Is med i deres Baade, saa de kunde nedlægge Fisken, straks naar den var fanget (den skulde da slagtes straks). Methoden er sikkert god nok i og for sig, den vilde blot her i Vestindien blive saa dyr, at Fiskernes hele Fortjeneste vilde gaa med til Købet af Is. Enhver, der har set lidt nærmere paa de vestindiske Fiskerier, vil være klar over, at al Tanke om at faa Fiskerne til at anvende Is i større Udstrækning til Forbedring af Fiskens Kvalitet maa afvises. Den eneste Mulighed for en saadan Forbedring er den at faa Fiskerbaadene forsynede med Dam og Motor.

Det vilde imidlertid sikkert blive ganske uden Virkning, om man straks hjalp Fiskerne til at faa Dam i deres Baade. Rimeligvis vilde de ikke turde gaa ud med saadanne Baade — med Hul i Bunden! og selv om de vel efterhaanden fik Mod til at sejle med dem, vilde de næppe begynde paa en saadan ny Methode, der ganske strider mod, hvad de har været vante til fra Barn af. En saadan Forandring i Fiskeriet vil kun kunne gennemføres, naar der bliver oprettet en Fiskeri-

station i Vestindien, hvor Fiskerne kunne lære og blive vænnede til det ny. Stationen maa blive en Slags Fiskerskole — foruden de mange andre Opgaver, der ville foreligge for den.

Som ovenfor omtalt indføres der betydelige Mængder af saltet, tørret og røget Fisk til Vestindien, og det, for en stor Del i alt Fald, ikke af første Klasses Kvalitet. Det vilde ubetinget være en stor Fordel, om Øerne selv kunde producere saadan præserveret Fisk, og det maa jeg anse for meget sandsynligt, at de kunne. Der kan ikke være Tvivl om, at adskillige af de vestindiske Fiskearter vilde egne sig udmærket til at saltes og røges og blive en anderledes god Vare end den indførte præserverede Fisk. Saaledes skal f. Eks. Barracuda'en være ganske fortrinlig som røget, og det samme gælder Caramo'en — og jeg kan ikke tvivle om, at Fisk som Kingfisk, Hogfisk, Amberfisk og flere andre vilde blive lige saa udmærkede. Men navnlig maa jeg fremhæve Ansjoserne, der findes i uendelige Masser ved vore Øer. Kunde det lykkes at finde en Methode til at præservere dem, vilde det sikkert kunne blive en stor Indtægtskilde for Øerne. Det har nemlig vist sig, at det ikke kan lade sig gøre at indføre præserverede Ansjoser, de kan ikke holde sig i Troperne, som det fremgaar af mange Forsøg. Naar den Opgave kan løses: at præservere de vestindiske Ansjoser, saaledes at de kunne holde sig i længere Tid, vil der blive et betydeligt Marked for dette Produkt i hele Vestindien — der synes her ligefrem at være Mulighed for en Stor-Industri. Men det kan naturligvis ikke ventes eller forlanges, at Fiskerne skulle kunne gøre de nødvendige Forsøg paa at finde de rigtige Metoder, og selv om adskillige af de danske Beboere interessere sig for den Sag, bliver der dog næppe noget af den, før en biologisk Station kan tage sig af Sagen og finde Vejen. (Det vil ogsaa være nødvendigt, før Sagen gribes an praktisk, at man har faaet nærmere Kendskab til Ansjosernes Optræden ved Øerne til de forskellige Aarstider; naturligvis kan jeg ikke gøre nærmere Rede derfor efter et knapt 4 Maaneders Ophold).

Men der vil være flere Muligheder endnu for en Forbedring af Fiskerierne. Vel har jeg opgivet Tanken om Svampe- og Perlefiskeri, og heller ikke tror jeg, at Mangrove-Østersen kan blive Genstand for lønnende Østersavl. Men det er meget

muligt, at man kunde indføre en anden Østersart, der kunde blive Genstand for Dyrkning, i alt Fald vilde man sikkert kunne indføre den ostindiske Klippe-Østers; den overklæder Klipperne i Vandlinien med en tyk Bræmme, hvor Dyrene sidde saa tæt, at de blive ganske uregelmæssige. Den udgør et udmærket Fødeemne, og der kan næppe være Tvivl om, at den kunde trives her — og den vilde i alt Fald ikke optage Pladsen for andre økonomisk vigtige Dyr. Det vilde sikkert ogsaa være et Forsøg værd, om man kunde indføre Ædelkorallen, og maaske kunde der findes andre økonomisk vigtige Dyr, som det var værd at forsøge at indføre. (Guldkorallen, som jeg tidligere har omtalt som en Mulighed for et lønnende Fiskeri, findes ved vore Øer — jeg har selv taget et stort, smukt Eksemplar ved Vestenden af St. Croix —; men Vanskelighederne ved at fiske den paa de store Dybder, hvor den hører hjemme, ere saa betydelige, at der ikke vil være Udsigt til at kunne gøre noget ud af et saadant Fiskeri).

Muligvis kunde Tarpon-Fiskeriet ogsaa blive af Betydning for Øerne. Det er højt anset som et af de herligste Sports-Fiskerier, og dyrkes særlig ivrigt af Amerikanerne. Et Tarpon-Fiskeri som det, Smaaøerne mellem St. Thomas og St. Jan (særlig Congo Cay og Thatch Cay) vilde kunne præstere, turde være ret ualmindeligt. Blev den Sag greben fornuftig an, vilde det næppe være vanskeligt at drage rige, amerikanske Sportsfiskere hertil.

Langt det betydningsfuldeste vilde det dog blive, om man kunde drive kunstig Skildpadde-Avl; det er en Opgave, som i allerhøjeste Grad fortjener at blive tagen op til nærmere Undersøgelse. — Der findes i Vestindien 4 Arter Havskildpadder, alle de Arter, der i det hele taget kendes. De to af dem, Kuffertskildpadden (»Trunk«-Turtle) og »Loggerhead«-Skildpadden, ere uden videre økonomisk Betydning. Desto vigtigere ere de to andre Arter, den grønne Skildpadde, »Green Turtle« (den egenlige spiselige Skildpadde), og Caretten, »Hawksbill«, den, hvoraf man faar Skildpaddeskal (den spises ogsaa, men dens Hornplader er langt det vigtigste). Alle klage over, at de ere aftagne meget stærkt i Antal, og det er ganske naturligt. Dels er det saa, at alle Skildpadder, der fanges, tages, selv om de ere nok saa smaa; aldrig kunde det falde en Fisker ind at slippe en lille Skildpadde ud igen. Ganske vist er saadan en lille Skildpadde maaske

kun en halv Dollar værd, medens den, om den fik Lov at blive fuldvoksen, vilde være sine 25 Dollars værd. Men med nogen Grund ræsonnerer Fiskeren som saa, at beholder han den ikke, saa vil sikkert en anden fange den, før den er bleven meget større, og saa maatte han jo være gal, om han ikke beholdt den. — Men meget værre er det, at de ikke faa Lov at yngle i Fred. Saa at sige hver eneste Skildpadde, der gaar op for at lægge Æg, bliver omhyggelig passet op. Den faar Lov at lægge sine Æg, i alt Fald en Del af dem, men saa bliver den først selv fanget og saa alle Æggene gravede op og spiste — og skulde et enkelt Æg blive overset, skal Mongusen nok besørge det. Det er indlysende, at paa den Maade maa Skildpadde-Bestanden tage af. Man har da ogsaa almindelig anerkendt, at der maa gøres noget for at frede dem, og der har været ført internationale Forhandlinger mellem de interesserede Lande. Forhandlingerne førte dog ikke til noget, vel til Dels fordi de foreslaaede Fredningstider voldte Vanskeligheder. Blandt andet angives Yngletiden meget forskelligt, saa det vilde blive meget vanskeligt at fastsætte en fornuftig Fredningstid. Efter min Mening vilde den eneste rationelle Fredning være helt at forbyde at tage Skildpaddeæg og at fange Skildpadder paa Land. Til Gengæld kunde man rolig lade dem fiske Skildpadder i Søen hele Aaret igennem, især da det mest er Hannerne, der fanges i Garnene. Det vilde ogsaa have den Fordel, at Forbudet ikke kom til at gaa særlig ud over Fiskerne; det er nemlig ikke Fiskerne alene, der gaa paa Jagt efter Skildpaddeæg og Skildpadder paa Land, men ogsaa — og vel nok saa meget — Landboerne, for hvem det ikke betyder andet end en fornøjelig Sport og en lille Extra-Fortjeneste eller en Lækkerbidsken. — Men endvidere vilde det sikkert være overmaade gavnligt at indføre Minimalbestemmelser for Skildpadder, saa det blev forbudt at dræbe eller ilandbringe Skildpadder under denne Størrelse (ca. 20—25 ℔ vilde formentlig være en passende Størrelse). Det vilde imidlertid være ganske meningsløst at indføre saadanne Bestemmelser for vore Øer, naar ikke de samme Bestemmelser gjaldt for Naboøerne, Portorico og de engelske Jomfruøer (Tortola etc.). Men det vilde udmærket kunne lade sig gøre at indføre disse Bestemmelser for hele Øgruppen Portorico—Jomfruøerne, og da det kun er 3 Lande, der ere interesserede her, turde det vel

ikke blive umuligt at faa dem til at blive enige om at indføre disse Fredningsbestemmelser.

Af endnu større Vigtighed vilde det dog, som sagt, utvivlsomt blive, om man kunde drive kunstig Avl af Skildpadder, og det synes paa Forhaand ret sandsynligt. Japaneserne drive kunstig Avl af Flodskildpadder, og der er meget, der tyder paa, at man ogsaa kunde gøre det med Havskildpadderne. I alt Fald vilde man kunne opdrætte Ungerne, indtil de havde naaet en saadan Størrelse, at de vare ude over den mest kritiske Tid. Ungerne efterstræbes nemlig stærkt af alle mulige Rovfiske, og kun et ringe Procentantal faar Lov at vokse op; det vilde en saadan Opdrætningsanstalt hjælpe ud over. Sandsynligvis vilde man let kunne indrette en af de lange, smalle Smaabugter i Coral-Bay paa St. Jan dertil. At Skildpaddeungerne vokse ret hurtigt, selv i Fangenskab, er sikkert. Jeg kan anføre et Par Tal, som jeg skylder Hr. Konsul *Schack* i St. Thomas. Den 29. April 1905 sattes i et lille Bassin to »Hawksbill«-Unger, og endvidere 26. Juni en noget større Unge, som havde været holdt gaaende i Strandkanten; de maaltes, da de blev sat i Bassinet, og blev saa igen maalte den 18. Decbr. 1905. Maalene var som følger:

Nr. 1 maalte den 29. April 4" i Længde, $2^1/_2$" i Bredde; 18. Decbr. maalte den 9" i Længde, 6" i Bredde[1]):

Nr. 2 maalte den 29. April $3^1/_2$" i Længde, $2^1/_2$" i Bredde; 18. Decbr. maalte den 8" i Længde, 6" i Bredde;

Nr. 3 maalte den 26. Juni $5^1/_2$" i Længde, $4^1/_2$" i Bredde; 18. Decbr. maalte den $9^1/_2$" i Længde, $6^1/_2$" i Bredde.

Det er altsaa en meget betydelig Vækst, der er foregaaet i Løbet af 6—8 Maaneder, og det under alt andet end gunstige Forhold; det synes ganske berettiget deraf at slutte, at de under mere naturlige Forhold ville vokse adskilligt hurtigere, saa den Tid, de skulde holdes under Beskyttelse, ikke vilde blive særlig lang. Noget bestemtere kan naturligvis ikke siges, før man har studeret deres Vækstforhold nøjere. Enkelte Kendsgerninger kunde synes at tyde paa, at Skildpadderne vende tilbage til det Sted, hvor de ere fødte, for at yngle. Hvis det forholder sig rigtigt, vil det naturligvis betyde overordentlig meget for Udviklingen af kunstig Skildpaddeavl. Men her tiltrænges nøjere Undersøgelser over

---

[1]) Maalet er engelske Tommer.

Skildpaddernes hele Biologi i allerhøjeste Grad. Saa længe det nødvendige Kendskab derom mangler, maa Bestræbelserne for at ophjælpe dette Fiskeri blive noget usikre og famlende. Dog kan der selvfølgelig ikke være mindste Tvivl om, at den ovenfor foreslaaede Fredning, saa vel som Fastsættelsen af en Minimalstørrelse for Skildpadder, kun kan være gavnlige.

Jeg har allerede ovenfor udtalt min Beundring for baade Negrenes og Chacha'ernes, den hvide Fiskerbefolknings Sømandsdygtighed; at de ogsaa gennemgaaende ere dygtige Fiskere, mener jeg ligeledes at turde sige. De kende nøje Fiskenes Vaner og kende de gode Fiskepladser. Men det kniber aabenbart med Energien, i alt Fald for de Sortes Vedkommende. Selv om man utvivlsomt let kan lære dem de forbedrede Fiskemetoder, saa vil det næppe lykkes at lære dem at blive mere energiske; Racekarakteren er der en uovervindelig Hindring, og det tropiske Klima virker som bekendt ikke stimulerende paa Energien. — Det Spørgsmaal ligger da nær (jeg har ogsaa tidligere fremdraget det), om man maaske burde faa unge, danske Fiskere til at tage derover og drive Fiskeri der. Ud fra de Erfaringer, som de to unge Danske, Brødrene *Andersen* paa den lille Ø Loango have gjort (de ere ikke oprindelig Fiskere), synes det ret sandsynligt, at der her virkelig kunde blive noget at gøre for danske Fiskere. Men dette maa rigtignok tages med meget Forbehold. Om nogen rejste derover for straks at nedsætte sig som Fisker der, vilde Resultatet paa Forhaand være temmelig givet: Ukendskabet til de tropiske Fiskearter, til de der brugelige Fiskemethoder, til Naturforholdene og til den Fiskerbefolkning, hvormed der skulde konkurreres osv., vilde meget hurtig krone Forsøget med et afgjort Nederlag; Kapital og Kræfter vilde være spildte, og Mod og Energi brudt. I Fald der skal kunne gøres noget i denne Retning, vil det være en Nødvendighed, at de danske Fiskere, der eventuelt ville gaa derud, faa Lejlighed til først at lære Forholdene at kende. En Fiskeristation paa St. Thomas vilde kunne give dem den nødvendige Kundskab om Fiskene, Farvandene osv. — Naar de her havde haft Lejlighed til at sætte sig ordentlig ind i alt Fiskeriet vedrørende, vilde de kunne optage Konkurrencen med de indfødte Fiskere med al Udsigt til et godt Resultat.

At det imidlertid kun vil være nogle faa Fiskere, der her kunde skaffe sig et ordentligt Udkomme, er givet ved Øernes

ringe Udstrækning. St. Croix vil her næppe kunne komme i Betragtning, paa Grund af den ringe Udstrækning af det lave Vand omkring Øen (det skulde da være, om der med Tiden skulde kunne udvikles et Dybhavsfiskeri af nogen Betydning). Det er Farvandet omkring St. Thomas og St. Jan, der maa blive Stedet for en mulig videre Udvikling af Fiskerierne, og da her i Forvejen er en ret stor Fiskerbefolkning, er det givet, at der i alt Fald ikke er Plads til en større Invasion af danske Fiskere.

Alle de i det foregaaende paapegede Opgaver: Opdragelsen af Fiskerne — baade de indfødte og eventuelt indvandrede danske —, Omordningen af hele Fiskeriet paa den Basis, at Fisken bringes levende til Forhandling, Forsøg paa at finde Metoder til at præservere Øernes egne, fortrinlige Fisk, fremfor alt Ansjoserne, Skildpaddeavl, Forsøg paa at indføre økonomisk vigtige Dyrearter, endelig de mange videnskabelige Opgaver, som dels ere uopløseligt forbundne med Fiskerierne, dels frembyde sig paa Grund af de ualmindelig gunstige Naturforhold i disse Farvande, synes mig at nødvendiggøre Oprettelsen af en Biologisk Station paa St. Thomas. Det er lutter Opgaver, som det vilde være haabløst at overlade til Beboerne selv — men de ere for betydningsfulde til, at man kan lade dem ligge. At en saadan Station foruden den direkte praktiske Betydning ogsaa indirekte vilde faa Betydning ved at give Anledning til, at mange Videnskabsmænd kom dertil for at studere de mange biologiske Problemer, som Naturforholdene her frembyde, vilde jo heller ikke være til nogen Skade. Det vilde ikke være nogen ringe Ære for St. Thomas at være et af Centrerne for Udforskningen af det tropiske Havs Biologi.

Rydning af Buskland i Vestindien.

Ved *H. Bøllemose.*

Naar man har haft at gøre med Rydningen og Opdyrkningen af nyt Land paa vore vestindiske Øer, er man snart klar over, at hvad der især er kostbart, er at borthugge Buskene og

dræbe de mange Stubbe. Uvilkaarlig spørger man sig selv, om det ikke er muligt at finde en billigere Maade at udføre dette Arbejde paa, og uden at ville paastaa at have løst Opgaven, det kan naturligvis kun gøres ved praktiske Forsøg, vil jeg tillade mig at henlede Opmærksomheden paa en Maade, der anvendes meget i de forenede Stater.

Herved mener jeg Anvendelsen af Geder til at rydde Landet. Det er en bekendt Sag, at Geder ville æde og derved ødelægge alle Slags Planter, der komme indenfor deres Rækkevidde; det er denne Egenskab, man har taget i Brug, idet man indhegner et Stykke Buskland og sætter det nødvendige Antal Geder derpaa. Idet de tvinges til at tage deres Føde paa det samme Stykke Land alle Tider, og ikke ere i Stand til at løbe over store Arealer, saaledes som det nu er Tilfældet med Gederne i Vestindien, ville de efterhaanden ødelægge alle Buske og Træer, maaske med Undtagelse af de aller største, idet de gnave Barken af de Træer, hvis Krone de ikke kunne naa. At Gederne i de forenede Stater ere i Stand til at udføre det her paastaaede Arbejde, kan man ikke tvivle om, naar man læser det af det amerikanske Landbrugsministerium udgivne Skrift, saakaldt »Farmers Bulletin« Nr. 137 »The Angora Goat«, til hvilket jeg henviser, navnlig ved at se de i nævnte Skrift anførte Billeder kan man ikke nægte, at Gederne ere i Stand til at rydde Landet, med mindre man vil erklære Skriftet for upaalideligt.

En Meddeler fra Staten Jowa skriver, »at i Løbet af 2 Aar vil 100 Angorageder rydde 40 Acre Buskland, saa at det bliver som en Græsplæne.« Han tilføjer, at han har 500 Acre Græsland ryddet paa denne Maade.

Naturligvis kan man ikke paastaa, at Geder ville udføre det samme Arbejde i Vestindien som i de forenede Stater; men jeg synes i alle Tilfælde, det vilde være et Forsøg værd, tilmed da det kan udføres overordentlig billigt. Buskland har man jo nok af, man kunde jo f. Eks. indhegne 10 Acre og sætte 35 Geder derpaa, Gederne ere jo ikke dyre i Vestindien, og man behøvede kun at købe et mindre Antal til at begynde med. Saa skulde der naturligvis ogsaa sørges for godt og rigeligt Drikkevand og et simpelt Skur for Ly i Regnvejr vilde ogsaa være heldigt. Naar saadanne Forsøg vare knyttede til en Plantage, som er i Drift, vilde Udgifterne til Pasning blive meget smaa, saa at hele Forsøget kunde gøres for nogle faa hundrede Dollar. Selv

om Forsøget mislykkedes, vilde Gederne alle Tider bevare deres Værdi, og Hegnet kunde anbringes saaledes, at det ogsaa kunde bruges paa anden Maade. Naturligvis er det umuligt paa Forhaand at sige noget om, hvad Resultatet vil blive, navnlig over for de mange tørrede Træer og Planter, der findes i Vestindien. Her som alle Vegne savne vi haardt en eller snarere to Forsøgsstationer paa vore Øer.

Foruden til at udføre hele Rydningsarbejdet anvendes i de forenede Stater Husdyrene, og det ikke alene Geder men ogsaa Faar, Køer og Heste, som Hjælpere ved Rydningsarbejdet, idet de bruges til at græsse paa Landet, hvor Bevoksningen er nedhugget, ved at afbide alle Spirerne dræbe de efterhaanden Stubbene. Angaaende denne Methode, »Rydning ved Græsning« (Clearing by pasturning), henvises til de forenede Staters »Farmers Bulletin« Nr. 150 »Clearing new land«.

Med Hensyn til denne Sag skal jeg anføre min egen Erfaring og sige, at jeg i Løbet af et halvt Aar har været i Stand til at dræbe Akasiestubbe ved stadig at brække de unge Skud af. Det er naturligvis et Arbejde, som det ikke kan betale sig at lade udføre af Mennesker, det vilde være billigere at brænde Stubbene eller tage dem op, alt efter deres Størrelse; men kan man faa Arbejdet udført af Dyrene, der tilmed kan ernæres derved, bliver Sagen en anden.

Desuden ved jeg af egen Erfaring, at Æsler, naar Græsningen er daarlig, ville æde ikke alene Skuddene men ogsaa Barken af groende Hegnspæle, og saaledes dræbe dem; men, som der staar i »Farmers Bulletin«, »Clearing new land«, den Mængde Skud og unge Buske, som et Dyr vil æde, afhænger af, om det har Adgang til anden Føde. For at de kunne gøre nogen Nytte ved at dræbe Stubbene, maa de naturligvis udelukkes fra Adgang til Græs, og Geder vilde vel være den bedste Slags Husdyr at anvende, idet denne Slags Føde stemmer med deres Natur, medens andre Husdyr skulle sultes til at tage dem og saaledes ville blive satte tilbage i deres Udvikling.

Ny Medlemmer.

A. Bestandige Medlemmer.

(Bidrag een Gang for alle 200 Kr.).

Navn	Adresse	Indmeldt ved
Reventlow, C. E., Hofjægermester, Lensgreve	Brahetrolleborg	Propr. Henry Smidt.

B. Aarsmedlemmer.

Navn	Adresse	Indmeldt ved
Andersen, L., Kgl. Fuldmægtig	St. Thomas	Gouv. Sekr. Helweg-Larsen
Andersen, O.	Viðey, Island	Sekretariatet
Blad, Edv., Direktør	Valby	Overretss. Helweg-Larsen
Carstensen, Frue	København	H. Bøllemose
Christensen, Redaktør	Ringsted	Propr. H. Madsen
Christensen, J., Købmand	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Dam, Johan, Kontorist	Thorshavn	Kolonibest. Joensen
Degn, Anton	do.	do.
Dujrhuus, Chr., Handelsbetjent	do.	do.
Drechsel, Borgmester	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Døvstummeinstitut, Det kgl.	Fredericia	Kapt. V. Petersen
Døvstummeskole, Den kgl.	do.	do.
Døvstummeskole, Den kgl.	Nyborg	do.
Eeg, Peder, Sagfører	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Ellbrecht, G., Mejerikonsulent cand. polyt.	København	Sekretariatet
Falck, A. T., Overtoldinspektør	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Federspiel, L., Etatsraad	do.	do.
Frederiksen, Carl, Fabrikant	Fredericia	Kapt. V. Petersen
Gudme, Olaf, Skolebestyrer	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Hald, Th., Direktør	do.	do.
Hansen, M. A., Sognepræst	Thorshavn	Kolonibest. Joensen
Harder, P., cand. polyt.	København	Dr. phil. Steenstrup
Hermansen, N. Jensen, Sognefoged	Onsild	Apoth. H. Hansen
Hey, K. B. S., cand. polyt.	Odense	Sekr. Helweg-Larsen
Hoff, Johannes, Reservelæge	Hjørring	Overretss. Høegh Guldberg
Huus, Valdemar, Købmand	Næstved	Borgmester Hänschell
Højgaard, Hans, Skibsfører	Thorshavn	Kolonibest. Joensen
Johansen, Anders, Stiftsfysikus	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Jónasson, Jónas, Præp. hon.	Akureyri	Adj. Stef. Stefansson
Jørgensen, J., Købmand	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Klein, Holger, Grosserer	København	Prof. Westermann

Kongebesøget paa Færøerne.

Da Hans Majestæt Kongen i Fjor, efterat Telegrafforbindelsen mellem Thorshavn og København var kommen i Stand, i sit Svar paa det først afsendte Telegram havde bebudet et Besøg paa Færøerne det næste Aar, blev dette Budskab overalt paa Færøerne modtaget med stor og uskrømtet Glæde. Hele Vinteren var det forestaaende Kongebesøg, og hvad der i den Anledning skulde foretages, det almindelige Samtaleemne, og da i Foraaret Tiden og Planen for Kongens og Rigsdagsmændenes Besøg var fastslaaet, blev der paa de Steder, Besøget særlig gjaldt, truffet Foranstaltninger til at gøre alt saa festligt som muligt til en smuk og værdig Modtagelse af de sjældne Gæster.

Efter godt halvtredje Døgns Sejlads naaede Skibene »Birma« og »Atlanta«, ledsagede af Krydseren »Gejser«, Sydenden af Suderø, hvor Krydseren »Hekla« med Amtmand *Bærentsen* om Bord, stødte til dem Kl. 7 Onsdag Morgen den 24. Juli. For ikke at komme til Trangisvaag inden den fastsatte Tid, besluttedes det at anløbe Vaagsfjord, den sydligste Fjord paa Suderø, hvor Eskadren, skønt uventet, blev modtaget af talrige flagsmykkede Baade, hvorfra løde kraftige Hurraraab, og ankrede ud for Bygden Vaag. Kongen, Prins Harald og flere aflagde Besøg i den nærliggende Bygd Lobra, hvor det traf sig saa heldigt, at de fik en nylig skudt, stor Hval at se, som var bleven bragt ind til den derværende Hvalstation.

Efter den lagte Rejseplan skulde Besøget først gælde Trangisvaag paa Suderø, dernæst Thorshavn paa Strømø og sidst Klaksvig paa Bordø. Disse Bygder havde derfor klædt sig i Festdragt, alle Huse vare nylig tjærede eller malede og smykkede med Flag, Blomster og grønne Guirlander, ved Landgangsbroen var opført smukke Æreporte, hvorfra der strakte sig Flagallèer.

Ved Firetiden ankom Skibene til Trangisvaag, og Kongen med Følge og Rigsdagsmændene gik i Land, hvor henved et Par Tusend Mennesker vare forsamlede, som med begejstrede Hurraraab besvarede et af Kommunalforstanderskabets Formand, Købmand *P. Mortensen* udbragt »Leve Kongen!« Den nylig opførte smukke og anselige Kirke, Skolen, Sygehuset og flere private Huse bleve besøgte af Kongen.

Til Taflet om Bord i »Birma« vare Øens fire Lagtingsmænd, Sysselmand og Folketingsmand *Effersøe* o. fl. indbudte. Hans Majestæt udtalte sin Glæde over at være paa Færøerne, takkede for den hjertelige Modtagelse og bad de tilstedeværende færøske Gæster bringe Befolkningen sin Tak.

Mange af de fremmede benyttede Eftermiddagen til Udflugter til den smukke Dal Kvanhave, og til de ved Bygden liggende Fjælde, hvorfra der er en pragtfuld, vid Udsigt.

Efter Taflet var Kongen atter i Land og deltog med Liv og Lyst i den færøske Dans, og da Kongen senere gik om Bord, ledsagedes han af en jublende Skare til Landgangsbroen.

I det skønneste Vejr afsejlede Eskadren Torsdag Morgen den 25. til Thorshavn Vest for de to høje, smukke Øer, Lille Dimon og Store Dimon, og da den nærmede sig Thorshavn, roede en hel Flaade af flagsmykkede Baade den i Møde.

Rigsdagsmændene kom først i Land og bleve budte velkommen af Amtmand *Bærentsen*.

Kl. 2. forkyndte Salut fra Krydserne »Hekla« og »Gejser«, at Kongen gik i Land, og imidlertid havde en vældig Skare af festklædte Kvinder og Mænd samlet sig ved Landingsstedet, mange vare stegne op paa Husenes Tage. Ved Landstigningen

Kongebroen, hvor Landstigningen fandt Sted.

bød Amtmanden paa Lagtingets Vegne Kongen velkommen og udbragte et »Kongen leve!«, som besvaredes med stormende Hurraraab. Ved Æreporten, opført længere henne paa Landgangsbroen, holdt Borgerrepræsentationens Formand, Apotheker, Vicekonsul *Finsen*, en kort velformet Tale, der sluttede med et Leve for Hans Majestæt, hvorpaa Mængden paany brød ud i begejstrede Hurraraab.

Kongen begav sig derpaa til *Niels Finsens* Mindesmærke tæt ved Amtmandsboligen og fastskruede den sidste Skrue i den paa dette anbragte Mindetavle. Efter et Besøg hos Amtmanden gik Kongen til Kongemindet, en Obelisk, som er rejst til Minde om Kong Kristian den Niendes Besøg i Juli 1874, til den gamle Skanse, opført af *Mogens Hejnesen* i det sekstende Aarhundrede, til Tingenæs og Apotheket der, til Kirken, Realskolen, og endelig til Sygehuset, hvor Kongen henvendte venlige Ord til Patienterne. Efter et Besøg hos Fysikus *Jastrau* gik saa Kongen om Bord.

Aldrig tidligere havde en saa stor Mængde Mennesker været samlet i Thorshavn som i Kongebesøgets Dage, og det saas navnlig, da ved Sekstiden en uoverskuelig Folkeskare var tilstede ved Lagtingshuset og i de tilstødende Gader. Efter at en smuk Sang, en Velkomsthilsen og Tak til Kongen, var afsungen paa en gammel Kæmpevisemelodi, takkede Hans Majestæt, der stod paa en Estrade, opført ved den nylig udvidede Lagtingsbygning, for den smukke Hilsen og den hjertelige Modtagelse og udtalte derefter med høj og klar Røst, saa at alle i den store Forsamling kunde høre det, følgende:

»Folkegavn og Folkelykke skal være mit Løsen, dertil venter jeg Støtte fra Folkets Repræsentanter her som hjemme. Jeg har længe ønsket at besøge Færøerne og er nu ved Opfyldelsen af dette Ønske dobbelt lykkelig ved fra det Øjeblik, da jeg betraadte Færøernes Jordbund, at have set Befolkningen komme mig i Møde med Hjertelighed og Venlighed. I Dag er det tre og tredive Aar, siden min elskede Fader besøgte Færøerne. Han bevarede til sin høje Alderdom Mindet om denne Dag som en af de lykkeligste i sit Liv. Det vil det ogsaa være for mig. Jeg beder Dem med mig raabe et Leve for Færøerne!«

Folkemødet ved Lagtingshuset.

Denne Kongens Tale besvaredes af rungende begejstrede Hurraraab, der gentoges efter et udbragt »Kongen leve!« Derefter blev der afsungen en Sang for Kongen. Det var i Sandhed et stemningsfuldt og i høj Grad vellykket Møde mellem Konge og Folk, som sikkert aldrig vil glemmes af dem, der overværede det.

I Kommuneskolens Gaard var der i Forbindelse med Skolebygningen opført en prægtig, smukt prydet Hal, hvor en Festmiddag afholdtes. Derhen begav Kongen med Følge og Rigsdagsmændene sig, desuden Lagtingsmændene, Øernes Embedsmænd, Kommunalforstandere og mange andre i alt omtrent to Hundrede. Under Maaltidet, hvorved der her herskede en livlivlig og udmærket Stemning, tolkede Amtmand *Bærentsen* i hjertelige og varmt følte Ord det færøske Folks Følelser for Kongen og hans Hus og sammenfattede dets Ønsker i Fædrelandssangens Ord: Gud skærme Kongen og hans hele Slægt

Kongen takkede og udtalte:

»Vi have nu kun et Formaal: Vort Fædrelands Frihed og Fremskridt. Vi vil værne om de velvillige, fredsvenlige Følelser i hvert dansk Hjerte. Maatte det blive til Velsignelse ogsaa for Færøerne, vi i Dag have besøgt, hvor Venskabsbaand ere sluttede,

som vanskelig kunne briste. Jeg gentager, hvad jeg før udtalte ved Folkemødet, at det er mig en inderlig Glæde at besøge Færøerne og lære Befolkningen at kende, og min Glæde forøges ved enhver ny Berøring med Folket. Jeg vil stedse bevare et lykkeligt Minde om disse Dages Ophold, og det er mit Haab, at ogsaa Færingerne maa bevare et godt Minde om Mødet med deres Konge, — ja gid det altid maa gaa saaledes i vort kære Fædreland, at Kongen og Folket maa have gode og lykkelige Minder fra deres Møde.

Naar jeg i Dag som Lagtingets Gæst bringer dette min Hilsen og Tak, vil jeg udtale det Ønske, at Lagtinget som Færingernes hjemlige Repræsentation, altid vil gøre sit til at udvikle alle de Fremtidsmuligheder af godt og herligt, baade aandeligt og materielt, som findes her. Riget bygges paa de enkelte Hjem og de enkelte Landsdele; jo stærkere disse derfor udvikles, jo mere enhver af Landsdelene blomstrer, des bedre gaar det ogsaa med Riget. Og have end til Tider Betingelserne for Udviklingen her ikke været gunstige, saa er det nu, Gud ske Lov, anderledes, og navnlig tør vi tro, at den telegrafiske Forbindelse, ved hvis Indvielse i Fjor ved denne Tid jeg modtog saa kærkomne Hilsener, vil bidrage mægtigt til en lykkelig Udvikling for Færøerne. Med det Ønske, at vi alle maa faa Lykke til at arbejde videre herpaa, beder jeg dem alle med mig istemme et nifoldigt Hurra for Færøerne og for Lagtinget. De leve!«

Derefter blev følgende Sang, som gjorde megen Lykke, afsungen:

Over Nordhavs mørke Vand
Gaar et Kongetog.
Danske Mænd om Borde
I Toppen Dannebrog.

Kongens Tog, Kongens Færd
Kongens Mænd og Maal
Fører med sig Glædens Guld
Og ikke Stridens Staal.

Færøs Klipper vise sig,
Stande Ø ved Ø,
Og fra Klippen spejdes
Med Iver over Sø.

Kongen gaar til Fremmerstavn,
Ser mod Klippeland,
Skuer Mænd og Kvinder
Og Børn paa Færø Strand.

Snart er Mødets høje Stund,
Sindene er spændt,
Alle se mod Kongen,
Hvert Blik mod ham er vendt.

Kongen staar paa Færø Strand,
Byder fri Mand Haand.
Fri og frels Mands Haandslag
Er varmt af Blodets Baand.

Kongen er blandt danske Mænd,
Om ham slaa de Ring,
Færinger som Jyder,
Et ægte Folketing.

Hil Dig da, Kong Frederik!
Som et Samlingstegn
Skal Du staa i Danmark,
Og fri Mænd danne Hegn.

Kongens Tog, Kongens Færd,
Kongens Mænd og Maal,
Fører med sig Glædens Guld
Og ikke Stridens Staal.

— *n.*

Som Medlem af Lagtinget og paa dettes Vegne havde Provst *Petersen* Ordet og udtalte Færingernes Tak til Rigsdagen for den forløbne Tid og deres Tillid til den i de kommende Dage; hvorpaa Folketingets Formand *Anders Thomsen* takkede. Folketingsmand *Effersøe* talte for Regeringen og bragte paa Lagtingets Vegne de to af Regeringens tilstedeværende Medlemmer, Konseilspræsident *J. C. Christensen* og Landbrugsminister *Ole Hansen* en varm Tak, fordi de gæstede Færøerne.

Konseilspræsidenten takkede og udtalte: »Der er to Ting, man lægger Mærke til ved Ankomsten til Færøerne. Det er noget fast og noget vigende. Øerne ere det faste, og Havet det vigende, det der vekslende skifter. I Statslivet er det paa samme Maade, der er noget fast og noget vigende. Kongedømmet er det faste, og for Folket gjælder det, som det saa smukt staar udtrykt i Fædrelandssangen: Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd. Ministerierne og Repræsentanterne for de enkelte Kredse ere de stadig vigende og skiftende. Som den ene vigende Part beder jeg Forsamlingen med mig udbringe en Skaal for de to Repræsentanter for Færøerne. De leve!«

Efter de officielle Taler rejste Kongsbonde *Johannes Patursson* sig, og efter med kraftig Røst i malende poetiske Udtryk at have fremhævet de enkelte danske Landsdeles Ejendommeligheder, sluttede han saaledes: »Naar vi Fjældets Sønner og Døtre sige til Danerne, der bo paa Sletten: Der er ingen af os, end ikke en eneste, der ønsker at skilles fra jer, men vort Ønske er et godt Samliv under den fælles Krone, da tror jeg, at Deres Majestæt, Deres kongelige Højhed, Regering og Rigsdag og hele det danske Folk sætte Pris paa et saadant Haandslag.

Vore Forfædre have paa Tinge i Thorshavns By svoret mange Konger Huldskab og Troskab. Vi, deres Efterkommere, give i Dag Deres Majestæt Kong Frederik den Ottende vort Haandslag om Huldskab og Troskab.

Hil og Sæl Danevælde!

Ved Nitiden gik hele Selskabet over i Lagtingshuset, hvor en hel Del Damer vare mødte, for at drikke Kaffe. Imidlertid ryddedes Spisesalen for at benyttes til færøsk Dans, som ogsaa dansedes i Afholdsforeningen og Good Templarlogen, medens der i Theatersalen var almindelig Dans. Alle fire Steder gik det overmaade livligt og fornøjeligt til, og baade Kongen og mange af hans Følge og af Rigsdagsmændene toge ivrig Del i Dansen. Da Kongen og de øvrige Gæster gik om Bord, vare mange Haver oplyste med kulørte Lamper og Husene illuminerede.

Fredag den 26de foretoges i smukt og varmt Vejr en Tur til Øen Nolsö, ca. tre Fjerdingvej fra Thorshavn. Krydseren »Hekla« førte Kongen og Gæsterne over Fjorden, ledsaget af et Utal af flagsmykkede Baade, der førte Gæsterne i Land fra »Hekla« til Landingsstedet, hvor der var opført en Æreport. Kommunalforstanderskabets Formand Fyrassistent *Jacobsen* modtog Kongen med en Velkomsttale. Man besaa den store Kløft, som tæt ved Bygden er dannet af Havet, og fra et Fjæld blev en Mand hejset ned for at vise en af Maaderne, hvorpaa Fuglefangst foregaar. Efter denne vellykkede Udflugt var der ved Tilbagekomsten til Thorshavn i Festhallen anrettet en Frokost, ved hvilken Amtmand *Bærentsen* udbragte et »Leve Danmark«. Efter at en smuk Sang var afsungen, takkede Hans Majestæt i varme Ord for sin og alle Gæsternes hjertelige Modtagelse og udtalte sin Forvisning om, at den særlig glædelige Omstændighed, at han var ledsaget af saa mange Rigsdagsmænd vilde fremkalde fortsat Interesse for Færøerne. Færøerne leve!

Provst *Petersen* takkede Kongen og Rigsdagen som Lovgivningsmagtens Indehavere for alt, hvad der gjordes for Færøerne. Landstingets Viceformand, Generalauditør *Steffensen* talte paa Rigsdagens Vegne i Tilslutning til Kongen for Færøerne og særlig for Thorshavn. Under Frokosten sang Thorshavns Sangforening flere Sange.

Til Kongens Taffel om Bord i »Birma« var der indbudt 40

færøske Gæster, deriblandt Øernes Embedsmænd, Lagtingsmændene, Thorshavns Borgerrepræsentation og flere andre.

Om Bord i „Atlanta« havde Rigsdagsmændene indbudt en hel Mængde, navnlig Damer, til Te.

En Mængde Færinger strømmede om Eftermiddagen ud til begge Skibene, hvor de bleve gæstfrit modtagne. Paa Skibenes Dæk gik baade færøsk og almindelig Dans lystigt, og Kongen tog af og til livlig Del deri.

Efter Taflet var Kongen atter i Land for at se paa Illuminationen, Dansen og det muntre Folkeliv, som rørte sig overalt. Paa »Atlanta« afbrændtes et Fyrværkeri.

Lørdag den 27de foregik under Salut fra Skansen og Krigsskibene Afrejsen fra Thorshavn. En uendelig Mængde Baade, opfyldte af vinkende og hurraraabende Mennesker vrimlede omkring Skibene; det var en bevæget Afsked, det var tydeligt, at alle vare rørte. Kongen saas længe vinkende til Afsked.

Det sidste Besøg gjaldt Klaksvig paa Bordø blandt Norderøerne. Bygden var flagsmykket og paa den forlængede Landgangsbro var oprejst en Æreport. Ved Landgangen bød Sysselmand *Olsen* Kongen velkommen. Kongen takkede for den Varme, som slog ham i Møde fra Befolkningens Side, og udtalte, at intet Hjerte bankede varmere for Færøerne end hans.

Efter en Spadseretur omkring i Bygden, hvor Sygehus, Kirke og Skole besøgtes, tog Kongen om Bord i »Birma«, hvor flere fra Klaksvig vare indbudte til at deltage i Frokosttaflet.

Kl. 4 om Eftermiddagen lettede Skibene under Hurraraab og dermed var det færøske Kongebesøg til Ende.

I Thorshavn lod Kommunalbestyrelsen uddele tre Tusend smagfulde Fajancebægere med Kongens Navnechiffer og Aarstal til Minde om Kongebesøget. Et særlig smukt udstyret Bæger blev overrakt Kongen. Dog behøves sikkert ikke noget synligt Tegn om dette Besøgs minderige Dage; thi Kongens milde, ligefremme Væsen, den Venlighed, hvormed han kom alle i Møde, de mange hjertelige Ord, som han henvendte til mange, baade unge og gamle, den Livlighed, hvormed han tog Del i Folkefesterne, vandt ham alle Færingers Hjerter.

Færingerne ere glade og taknemmelige over, at deres Konge vilde besøge dem, og de ville ogsaa i venlig Erindring mindes Rigsdagsmændenes kærkomne Besøg. Der er vist heller ingen Tvivl om, at baade Kongen og Rigsdagsmændene ogsaa ville

mindes disse glade, stemningsfulde færøske Festdage, som sikkert have givet dem et andet Syn paa Øerne og deres Befolkning, end de tidligere havde. De have lært Færøernes smukke, storslaaede Natur at kende, de have erfaret, at Færingerne ere et livligt, oplyst og kongetro Folk, de have set, at der paa disse Øer er Fremskridt og Muligheder for yderligere Fremgang. Ved dette Besøg ere Færøerne og det øvrige Danmark komne hinanden nærmere, og de gensidige Bekendtskaber, som ere blevne stiftede, ville sikkert give sig Udslag i frugtbart Samarbejde ikke alene paa Lovgivningens men ogsaa paa andre Omraader.

Efter Hjemkomsten fra Rejsen til Færøerne og Island den 21de August afsendte Hans Majestæt følgende Telegram til Amtmanden paa Færøerne:

»I taknemlig Erindring om de smukke Dage paa Færøerne sender jeg nu ved min Hjemkomst alle Færinger min Hilsen og fornyede Tak.«

Det tropiske Klimas Indflydelse paa Menneskene.

Ved Pastor *N. Dalhoff.*

Enhver nærmere Berøring med Forholdene i de varme Lande, som f. Eks. gennem Missionærer i Indien eller danske Funktionærer paa vore vestindiske Øer, bringer os ogsaa nødvendigvis til at staa overfor den Kendsgerning, at Varmen øver en Indflydelse paa Legemets Helbred saavel som paa Sindets Ligevægt, der maa tages med i enhver Beregning eller Bedømmelse. Man formaar ikke der at gøre det samme Arbejde som hjemme eller bevare sin Appetit, sit gode Humør, sin Virkelyst og Tænkeevne som hjemme. De samme Ting gøre et andet Indtryk, enten det nu bliver svagere eller stærkere; der er ikke den samme Modstandskraft overfor fysiske eller moralske Angreb; den Modstand eller Modgang, som man hjemme kunde tage med betydelig Ro, faar en umotiveret stærk, enten nedtrykkende eller ophidsende Virkning paa Sindet. Man har hver især mere Nerver og mindre Viljekraft. Og det indbyrdes Forhold kommer til at lide under en gensidig Misforstaaelse og Mis-

tænksomhed, der ikke vilde gøre sig gældende i nær den samme Grad hjemme. Det er aabenbart Klimaet, der gør sin Virkning.

Virkningen kommer ikke lige straks, men den udebliver næppe ret længe. En dansk Dame, der kom i Besøg i et af de første Huse paa St. Thomas, kunde ikke begribe, at de andre med glad Forundring fulgte hendes livlige Indhug paa den gode Mad, medens de sad og stak til den. En Maaned efter gjorde hun det samme. Saa maa de stærke Krydderier til, og de stærke Drikke friste. Men giver man efter for den Fristelse, er man snart færdig. I det Klima taaler man intet.

En Bog, der er givet mig i Hænde af en dansk Embedsmand, hjemvendt fra Vestindien, og som er skrevet af en mangeaarig Beboer og Iagttager af meget lignende vestindiske Lokaliteter, »*Black Jamaica*« af *W. P. Livingstone*, stadfæster disse Erfaringer, ja vil endog have dem gjort til Udgangspunkt for alle Planer til Reform og Fremskridt i Vestindien. Forfatteren kalder sin Bog »a study in evolution«, og der er vel ogsaa noget rigelig massivt i hans Udviklingslære, naar han opstiller »den Formodning, at da Mennesket, saaledes som vi kende det, kom til Syne paa Jorden, var det som en Tropebeboer og en Neger;« ligesom det vel heller ikke er saa helt givet, at hine gamle Tiders Historie just gik saaledes til, at »det oprindelige Hjem blev brudt og Familien skiltes; en Del blev i den samme Stribe af Jordkuglen, den anden trængte frem og fandt sig selv i en koldere Egn;« »den første blev i sin oprindelige Tilstand, den anden udviklede sig gradvis i de mange højere Former, som nu ere til; thi Menneskets sociale Fremskridt afhænger af Temperaturen.« Men han kan have adskillig Ret i, at »Civilisationens Fremskridt har fundet Sted indenfor Grænserne af det tempererede Jordbælte, idet Vilkaarene der og de Forhold, de føre med sig, ere de mest gunstige for Udfoldelsen af de Egenskaber, der ere gemte i hans Natur.« »Paa den anden Side er det karakteristiske ved Æquator-Beltet Overflødighed, men ikke Fremgang; det er den rige Kilde til Liv, men ikke dets Opfostrer og Former.«

Disse Tanker give Forf. Nøglen til hele Negerspørgsmaalet, baade i Afrika og Amerika. Varmen kræver egenlig stærk Næring, da den tager meget paa Muskelvævet, men den svækker tillige Vilje og Initiativ, saa at Negrene i Almindelighed ere underernærede. Af begge Aarsager forklares deres formentlige Doven-

skab. De kunne jo ogsaa i den varme Luft nøjes med det alleringeste af Klæder og Ly. Ja, de kunne ligge ude paa Torv og Gade i Bunker. Men dette og Hytterne med kun ét Rum nedbryde Sædeligheden.

Virkelige Fremskridt maa komme ogsaa til dem fra de køligere Egne, fra den hvide Race. Men denne er lige saa fuldt, om ikke endnu mere, underkastet Klimaets Indflydelse, naar den kommer ned under Troperne.

Forf. giver en historisk Skildring af Negrenes Stilling paa Jamaica før og navnlig efter Frigørelsen i 1838 — en ydmygende Beretning, især da vi næsten hele Tiden maa sekundere med et: ligesaa hos os! — Trældom, Nedværdigelse, Race-Foragt, Undertrykkelse ved uretfærdig Behandling og Demoralisation ved slet Eksempel. Naar de »Kulørte« nu ere omtrent en Fjerdedel imod de ægte Sorte og mere end 8 Gange saa talrige som de Hvide, giver dette jo disse sidste det allersletteste moralske Vidnesbyrd. Men ogsaa efter Frigivelsen hvilken uretfærdig Styrelse har dette lille herskende Mindretal ikke øvet i den blindeste Egoisme, uden Hensyn til den talrige Befolkning, som de nu ved Lovgivning og Ledelse skulde opdrage til sin nye frie Stand. Nej, lige saa lidt som de kunde tænke sig nogen anden Brug af Jorden end til Sukkerdyrkning, kunde de tænke sig noget andet for Negrene end det fra Slaveritiden forhadte Arbejde i Rørplantagerne. Pisken maatte ikke længer bruges, men Tungen kunde slaa lige saa rammende Slag paa disse, i Grunden barnlige, for Venlighed og Ringeagt lige følsomme Mennesker.

Forf. finder dog ogsaa for de Hvides Synder noget af den samme Undskyldning — Klimaet. Han ser dets Indflydelse selv paa de eneste Hvide, hvem han mener, at Negrene skylde noget ublandet godt: Missionærerne. Overalt fremhæver han de forskellige evangeliske Kirkesamfunds uegennyttige, fordomsfrie Handlemaade overfor Negrene; de have bragt dem saa godt som al den virkelige Kultur, de ere komne i Besiddelse af. De have ogsaa haft næsten al Skoleundervisning, al Filantropi, al Vejledning til Selvhjælp og Fremgang i deres Haand, baade til at begynde og holde vedlige; fra Regeringens Side er der omtrent intet sket, og de styrende Klasser have haft nok i deres eget. Men ogsaa Præster og Evangelister lide under Varmen, der sløver Begejstringen og hemmer Initiativet, ja forvansker selve den moralske Maalestok ved det Tilvantes Magt, saa de maa

hjem og have den justeret om. Kun idelige og lange Ferieophold i det kølige Hjemland kunne paany bringe Fordøjelse, Nerver, Tænke- og Viljekraft, Hjerte og Samvittighed i det rette Lag. Og kun stadig nye Tilførsler af gode Elementer hjemme fra kunne sætte Fart i Fremgangen mod højere Maal af Sædelighed og Dygtighed, Velstand og Lykke for den sorte Befolkning, paa hvilken ogsaa Landets Fremtid hviler, saa sandt det ligger i en Verdensegn, hvor den mørke Hud dog passer bedst.

Forf. har, under saadanne Betingelser, gode Tanker om Negrenes Fremtid. Saa lidt godt, der hidtil er blevet gjort for dem, maa man ikke undres over, at de ikke ere komne videre. De kunne ikke undvære deres hvide Broders Hjælp. Men med det lidt, de hidtil have faaet, er det dog ingenlunde ringe Fremskridt, de have gjort. Særlig kendeligt er det — ogsaa en Stadfæstelse af Theorien — i de højtliggende Dele af den bjergrige Ø, med Toppe paa indtil 7000 Fod: der er mangfoldige Negre, som dyrke deres selvejede Husmandslodder dygtigt og med Udbytte. Enkelte Negre ere ogsaa naaede frem til ansete Stillinger i Stat og Kommune saavel som i Kirke og Menighed; adskillige ere Underofficerer og Musikere, Togførere, Politibetjente og andre Bestillingsmænd; mange faa udmærket Vidnesbyrd som Haandværkere og Arbejdere, naar de, vel at mærke, faa ordentlig Løn og blive godt behandlede. Gennemgaaende er der ogsaa Fremskridt i Renlighed: daglig Vadsk og ugenligt Bad, hvorved ogsaa den formentlige »Racelugt« forsvinder, som i Virkeligheden skyldes »store Svedkirtler i Forbindelse med Mangel paa Renlighed;« ligesom den Grimhed, der tillægges alle gamle Negerinder, snarere er Følgen af baade legemlig og moralsk Urenhed. Negrenes frygtelige Overtro er ogsaa svundet meget, især siden adskillige »Obeahmænd« ved Domstolene ere blevne overbeviste om deres bedrageriske Kunster og efter offenlig Dom straffede med Pisk. Der er ogsaa en mærkelig Tiltagen i Udbredelsen af Bøger og Blade og i Benyttelsen af Bogsamlinger og Læsestuer, ligesom Sparekassernes Indskud er vokset stærkt.

Alligevel er der jo langt tilbage. En stor Del af Befolkningen kan endnu hverken læse eller skrive; Tanken om Skoletvang er hidtil blevet afvist navnlig af Hensyn til Bekostningen. Det er heller ikke let at trække forøgede Paalæg ud af Befolkningen, siden den almindelige Arbejdsløn ikke er steget i de sidste 60 Aar. Offentlig og privat Fattigdom er derfor en stor

Hindring for de fleste Fremskridt. Ogsaa i Sædelighed. Ganske som paa vore vestindiske Øer fødes Flertallet af Børnene udenfor Ægteskab — en skæbnesvanger Aarsag, dels til den store Børnedødelighed, henved Halvdelen af alle fødte inden 5 Aars Alderen, dels til de overlevende Børns Forsømthed i alle Henseender. Ordenligt Giftermaal er det sjældnere Tilfælde, delvis fordi efter de hvides Eksempel Brylluppet skal gøres til en kostbar Fest; mange opsætte det derfor, selv om Manden og Kvinden leve tro og hæderligt sammen, saa længe, at Døtrene gerne kunne blive Brudepiger for deres egen Moder. I mange Tilfælde ønske dog hverken Mand eller Kvinde at binde sig; de have ikke engang Fælleseje, men ligesom hver af dem tjener deres egne Penge, ville de ogsaa give dem ud hver for sig. Selvfølgelig er det dog ogsaa her overvejende Kvinder og Børn, dette løse Forhold kommer til at gaa ud over. Mandens Egoisme har formet baade Lov og Sæd — eller rettere Usæd.

Og her kommer atter en Hoveddel af Skylden paa de Hvide. Under det gamle System, da de fleste Plantage- og Slaveejere boede borte fra deres Ejendom, var Styrelsen overladt til Forvaltere, som ikke maatte gifte sig, men forudsattes at holde Frille. Disse Tilbøjeligheder ere ikke gaaede bort med Slaveriet. Og det frygteligste er, at Racefordommen er trængt saaledes ind i Negrene selv, at det bliver deres Ærgerrighed at faa, om ikke for dem selv saa for deres Efterkommere, saa lys en Hud som muligt. De høre jo den sorte Farve blive betegnet som et Forbandelsens Mærke, et Tegn paa ikke at være rigtigt Menneske. Og da nu Kønsmodenheden i Troperne synes at komme tidligere end hos os, længe før Forstandens Udvikling, bliver den unge Pige ofte Moder, inden hun har noget virkeligt Begreb om, hvad det vil sige.

Forfatteren drister sig til at foreslaa, hvad der vel ogsaa her hjemme haves for Øje af alle alvorlige Mænd og Kvinder, at et Barn skal have Ret til at kende baade sin Moder og sin Fader, og at dets Forældre skulle være pligtige til virkelig at sørge for dets Ernæring og Opdragelse. De Indvendinger, der rejses herimod, skyldes dog kun Mænd, hvis Moral og Retfærdighedssans er fordærvet — lad os atter sige, af Klimaet.

Mr. *Livingstone* har meget lidt Tillid til de hvide Plantere som Lovgivere. Deres Vanstyre gav Anledning til det »Oprør«, som ogsaa Jamaica har set, i 1865. Negrene vare tillige blevne

skræmmede af et Rygte om, at man vilde give deres Ø ind under de nordamerikanske Fristater. Nej, de ere bedst tilfredse med at staa under et mildt Enevælde fra Europa af, saaledes som det blev indført ved hin Lejlighed, men siden modificeret med en raadgivende Forsamling, valgt efter en forholdsvis lav Census, saa ogsaa Negrene kunne faa deres Repræsentanter derind.

Det er let at sige, hvad der endnu behøves. Skoletvang, praktisk Undervisning i Agerbrug og Industri, Sundhedsforanstaltninger, moralsk Løftelse. Men frem for alt, og atter og atter hævder Forfatteren, at alt dette maa komme fra den højere staaende Race i det køligere Klima. Han har forholdsvis ringe Tanker om Kreolerne og Blandingsfarverne, der raabe paa »Jamaica for Jamaica«, men ere lidet skikkede til at styre sig selv hverken personligt eller i Samling. Nej, Moderlandet, Moderregeringen, Moderkirken — derfra skulle de friske Strømninger og Kræfter komme, som skulle løfte Negrene til en højere Kultur, hvortil ogsaa de have gode Anlæg, naar blot Tilskyndelser og Vejledning maa komme stadigt til dem fra deres mere fremskredne hvide Broder, der har den Lykke gennem mangfoldige Slægtled at have haft hjemme i et køligere, for al Udvikling heldigere Klima.

Som allerede antydet har Mr. *Livingstones* Bog en meget nærliggende Overføring paa Forholdene paa de dansk-vestindiske Øer, der synes i høj Grad at ligne Jamaicas. Der er kun den Forskel ved den praktiske Anvendelse af hans Raad, at Jamaica, skønt en Snes Gange saa folkerig som vore vestindiske Øer, kun er en ubetydelig Brøk af alle det britiske Riges Kolonier, medens vore udgøre vort hele Kolonieje. Saa meget lettere og bedre maatte vi da kunne overkomme vor lille Del af den store Verdensopgave, som den hvide Race har overfor de andre Racer, og særlig overfor Negrene. Men ved Læsningen af »Black Jamaica« og Sammenligning med tilsvarende Skildringer fra St. Thomas og St. Jan, faar man Indtrykket af, at det i det hele næppe staar bedre til i det store Britannien end i det lille Danmarks vestindiske Kolonier. Og naar man ser nogle af Forfatterens vigtigste og snarest udførbare Raad gælde Ansættelsen af uddannede Sygeplejersker og Oprettelsen af crêches (»Krybber«, opkaldte efter Jesu Krybbe), eller som vi vilde sige: Vuggestuer og Asyler, saa ere jo begge disse Forholdsregler tagne af den

under Dronning Louises Forsæde virkende Komité, hvortil ogsaa Diakonissestiftelsen har den Glæde at kunne medvirke.

Da Danmark nylig havde Besøg af engelske Journalister, var jeg ked af, at de slet ikke kom til at se noget af vor Filantropi, navnlig overfor Børn. I Omsorg for de vanføre, aandssvage og døvstumme ere vi langt forud for England og have en gennemført Organisation, som næppe noget andet Land kan vise Magen til; og delvis gælder dette ogsaa Arbejdet for de forsømte Børn. Det ligger jo netop i vort Lands Lidenhed, at vi lettere have kunnet komme igennem disse Opgaver. Hvad om vi da ogsaa kunde blive Foregangsfolket med Hensyn til Oprejsning og Opfostring af den sorte Race, saa langt som vort Omraade strækker sig. Hvad der er naaet herhjemme hos os med Hensyn til de vanskeligt stillede Børn, er sket ved personlig Hengivelse af dygtige og offervillige Mænd og Kvinder med privat og offenlig Støtte. Det samme vil behøves overfor vor vestindiske Opgave, baade den specielt filantropiske og den sociale. At der er Vanskeligheder, ogsaa klimatiske at overvinde, skulde ikke afskrække en Nation, som jeg ofte af fremmede har hørt blive kaldt »det lille tapre danske Folk«, og som paa Grundlag af en religiøs og folkelig Vækkelse har kunnet vise Verden paa flere Omraader, hvad enig Sammenslutning om en fælles Opgave kan udrette.

Fabriksselskabet paa Akureyri.

Ved Professor, Dr. phil. *Finnar Jónsson.*

Jeg tillader mig herved at gøre opmærksom paa et Foretagende, der fortjener at omtales.

Det paagældende Selskab er et Aktieselskab, der i 9 Aar har drevet et Uldspinderi lidt Nord for Byen Akureyri ved en Elv Glerá. Dette Uldspinderi er hidtil gaaet særdeles vel. Nu er man i Færd med at udvide Driften og forandre Fabrikken til en fuldstændig Klædefabrik. Der opføres en Fabriksbygning udelukkende af Sten og Jærn; Hovedbygningen er $35 \times 13{,}_{25}$ Meter (indvendigt Maal), Stue og første Sal, en Sidebygning (kun Stue) $8 \times 13{,}_{25}$ Meter. Denne Bygning er udelukkende bestemt til Maskinerne, hvorimod den ældre (Uldspinderiets) Bygning vil

blive benyttet til Kontor og Opbevaring. Hele Fabrikken vil komme til at staa i 120—130 Tusind Kroner, det gamle Uldspinderi iberegnet. Fabrikken ejer et betydeligt Stykke Land og har gratis Ret til at benytte Vandkraften i Glerá, ved Hjælp af hvilken Fabrikken bliver dreven ved en Turbine paa 50 Hestes Kraft.

Hver Aktie er paa 100 Kr., men der mangler endnu ca. 20—30 Tusind Kroner. Landskassen har laant Selskabet 50.000 mod 4 % Renter uden Afbetaling de første 5 Aar, hvorefter Laanet skal tilbagebetales i Løbet af 15 Aar. De, som kende bedst til hele denne Sag, mene at Fabrikken sikkert vil kunne give en 6—12 % og desuden lægge noget hen i en Reservefond. Dette er tildels bygget paa Erfaring ved det tidligere Uldspinderi. Meningen er at fabrikere gode Uldtøjer (Vadmel af alle Arter) til Salg, samt modtage Bøndernes Uld til Forarbejdelse mod et bestemt Vederlag.

Selskabets Bestyrelse bestaar i Øjeblikket af Adjunkt, Altingsmand *Stefán Stefánsson* (Formand), Bankbestyrer *Fridrik Kristjánsson* samt Tømmermester *Sigtryggur Jónsson* — alle sammen dygtige og energiske Mænd. Driftsbestyrer er *Aðalsteinn Haldórsson*, en solid og intelligent Mand, der ogsaa leder Bygningens Opførelse. Han har forestaaet Uldspinderiet siden dets Oprettelse.

Endnu skal bemærkes, at naar Fabrikken staar færdig, er det Meningen, at man vil erhverve faglærte Mænd i Udlandet til at forestaa Klædefabrikationen.

Af de (30. April 1907) vedtagne Loves Bestemmelser skal anføres, at enhver Aktionær, der ejer indtil 10 Aktier, har een Stemme, enhver Ejer af 100 Aktier har 19 Stemmer, enhver, der ejer over 100, 20 Stemmer; flere Stemmer kan ingen have. Skriftlig Fuldmagt fra fraværende Aktionærer gælder, dog saaledes, at ingen kan afgive mere end 20 Stemmer ialt, baade for sig selv og andre. — Generalforsamlingen skal afholdes i Marts eller April hvert Aar paa Akureyri; den skal bekendtgøres i det mindste én Maaned før.

Skulde der ikke blandt »Atlanten«s Læsere findes nogle, der kunde have Lyst til at tage Aktier i dette Foretagende? — Angaaende Oplysninger derom kan man bedst henvende sig til Hr. *Aðalsteinn Haldórsson*, Akureyri.

Kongens Rejse til Island.

Om Morgenen den 30 Juli 1907 ankrede Kongeflaaden paa Reykjaviks Rhed i det yndigste Sommervejr. *Kongen* gik i Land Kl. 9 Formiddag og landede ved Stenbryggen, som i den Anledning var rigt smykket. Da Kongen steg i Land paa Broen, bød Islands Minister *Hafstein* velkommen under Kanonernes Torden fra Krigsskibene paa Rheden. Hvidklædte Smaapiger strøede Blomster paa Kongens Vej og ved en Æreport ved Stenbroens øvre Ende bød Byfoged *Danielsson* Majestæten velkommen. Af Musikkorpset »Glade Gutter« blev der dernæst afsunget en Velkomstsang til Kongen. Fra Stenbroen gik Kongen ved Ministerens Side til Latinskolen ad rigt flagsmykkede Gader efterfulgt af Folkemængden. Ved Latinskolen, Kongens Bolig her i Byen, var der rejst en Æreport.

Rigsdagsmændene kom i Land Kl. 10 og modtoges af Altingsmændene paa Stenbroen. Derfra gik Vejen til Hotellerne »Reykjavik« og »Island«.

Kl. 2 modtoges Kongen i Altingshuset. Ved den Lejlighed blev et »Kongsdrapa« afsunget, som var forfattet af den unge Digter og Redaktør *Th. Gislason*, men Melodierne vare af den bekendte Komponist *Sveinbjörnsson*.

Minister *Hafstein* bød velkommen og udtalte følgende: »Vi ere glade og stolte over, at Drs. Majestæt ikke skyer Besværlighederne ved den lange Rejse for at hilse paa Deres fjærne Land, saa uligt de Lande, hvis glimrende Hovedstæder Drs. Maj. i Sommer har besøgt under Befolkningens Jubel og under Udfoldelse af den største Pragt. Her findes ingen Paladser, ingen Rigdommens Herlighed, men Hjærterne banke Deres Majestæt imøde lige saa varmt her som noget andet Sted i eller udenfor Deres Rige. Kærlighed og Troskab findes ligesaa vel som andetsteds her i Landet med den underlige Blanding af Frost og Flammer, sollyse Nætter og solløse Dage, knejsende Fjelde og dybe Kløfter, fremilende Vandfald og størknende Lavastrømme — Modsætningernes Land, som vi haabe, Solen nu vil bestraale og forgylde for Drs. Majestæt«. Ministeren mindedes derpaa i varme Ord Kong Christians Besøg den 30. Juli 1874 og Kong Frederiks Kongetanke straks efter Tronbestigelsen »om at løfte vort Land og højne dets Stilling ved at hædre Altinget som

aldrig før. Til et varigt Mindesmærke om Drs. Majestæts kongelige Syn paa Islands Sag er Grundstenen formentlig lagt idag ved Udstedelsen af Resolutionen og Kommissoriet over en dansk-islandsk Kommission. Maatte dette blive til Velsignelse for Island og Riget og til Ære og Glæde for Kongen.«

Ministeren rettede derefter en særlig Henvendelse til de tilstedeværende danske Ministre og Rigsdagsmænd og takkede for Modtagelsen i Danmark ifjor, gennem hvilken der gik Ønsket om gensidig Forstaaelse, hvilket er gensidig Retfærdighed. Maatte denne Rejse blive en stor og glædelig Begivenhed i Islands Saga, lykkebringende og velsignelsesrig for Landet og dets Fremtid. Held og Lykke skærme de kommende Dages Samvær!

Hans Majestæt Kongen takkede for den smukke Velkomsttale og udtalte, hvor dybt rørt han fra Landstigningsøjeblikket havde følt sig over Befolkningens hjertevarme Modtagelse. Denne Dag vilde aldrig gaa Kongen af Minde, den havde overtruffet alle hans Forventninger. Med inderlig Taknemlighed havde Kongen hørt Ministeren berøre hans elskede Faders Besøg paa Island og Altingets Besøg i Danmark. Maatte dette Besøg danne en Fredens Bro mellem det elskede Island og Danmark. Jeg gentager min hjerteligste Tak.

Efter at Minister *Hafstein* havde udbragt et »Kongen leve«, der besvaredes med stærke Hurraraab, og Geheimeetatsraad *Bramsen* et Leve for Altinget, sluttede Højtideligheden med at Kongen traadte frem paa Altanen og talte til Mængden udenfor. Om Aftenen inviterede Islands Minister og Alting til et Gilde i Børneskolen, hvor Kongen og mange Andre holdt Taler. Der sang man et »Drapa« af den gamle bekendte Digter *M. Jochumsson* til Melodier af den unge Komponist *S. Einarsson.*

Formanden for Altinget, Docent *Erikur Briem* mindedes i hjertelige Ord Besøget i Danmark i Fjor, særlig Besøget paa Fredensborg og Amalienborg og sluttede med at udbringe et »Kongen leve«!

Hs. Maj. Kongen

takkede, idet han udtalte følgende:

Med stor Forventning har jeg set hen til denne Dag, da jeg her oppe paa Islands Grund skulde mødes med mine kjære Gæster fra sidste Sommer. Det har stedse været Dronningen

og mig en Glæde at mindes de skønne Dage ifjor, og jeg bringer Dem alle paany en Tak derfor, og en Hilsen fra mit hele Hus, som alle i Tanken følge os her idag.

Men min Forventning grunder sig paa endnu ældre Minder. Min højtelskede Fader har saa ofte fortalt os om sin Rejse hertil i 1874 og om den overordentlig hjærtelige og gæstfri Modtagelse, han da mødte hos sit kjære islandske Folk, at De vil kunne forstaa, at jeg, som saa, hvorledes han trofast bevarede Mindet herom lige til det sidste, derefter har faaet en Længsel efter selv at se det berømte Sagaland og færdes personlig hos mit islandske Folk, hvis Liv og Fremtid altid vil ligge Kongen stærkt paa Sinde.

Det er min kongelige Vilje, at Islænderne skulle have al den Frihed til at udvikle deres folkelige Ejendommeligheder og udnytte Landets Muligheder, som kan bestaa med Rigets Enhed. Jeg har arvet Riget som en Enhed, og som saadan skal det bevares fra Slægt til Slægt, men jeg har ogsaa den Arv fra min Fader, at Islænderne skulle være et frit Folk, som sammen med sin Konge skriver de Love, hvorunder de skulle leve, og paa denne Arv er det min Vilje at bygge videre. Derfor har jeg idag nedsat en Kommission af nogle af Rigets gode Mænd, for at de kunne forhandle om Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget og finde den Form, hvorunder Islands Frihed og Fremtid bygges og bevares, medens Rigets Enhed fastholdes og sikres.

Det er min Bøn til Gud den almægtige, at han vil lægge sin Velsignelse i, hvad der saaledes sættes i Værk, og at han vil give Rigets Mænd Visdommens Aand, saa de maa finde de Veje, hvorpaa mine Folk kan vandre Haand i Haand, samdrægtige i Arbejdet baade i Medgangs Tider og i Modgangs Tider, om Gud vil, at vi skulle opleve ogsaa saadanne. — I Samdrægtighedens Aand kunne vi da ogsaa altid samles glade til Fest.

Med disse Følelser af Glæde og Taknemmelighed over, hvad jeg har oplevet her idag, og i Haab om en god Fremtid for Island og for Islænderne løfter jeg mit Glas og beder Dem om sammen med mig at istemme: Island leve!

Den næste Dag, den 31. Juli, kørte Kongen til Langarnes og Klipp for at bese Spedalskheds- og Sindssygehospitalerne. Om Aftenen var Kongen hos Ministeren, medens Altingsmændene beværtede deres Kolleger fra Rigsdagen paa Hotel »Reykjavik«.

Den 1. August afrejste Kongen, Rigsdagsmændene og Altingsmændene til Þingvellir, nogle til Hest og nogle i Vogne. Rejsen gik godt i det smukke Vejr. Kongen red i forreste Række ved Siden af Islands Minister. Allerforrest red to Politibetjente og Sysselmand *Tulinius*. Det øvrige Følge red bag efter Kongen i smaa Grupper. Da man nærmede sig Þingvellir, hvortil Vejen gaar gennem den verdensberømte Almannagjá, som var rigt smykket med Flag, og ved hvis Indgang en Ærepont var bleven rejst, hvorpaa der stod: »Velkommen til det hellige Tingsted,« forandredes Rækkefølgen saaledes at Kongen med sin Flok blev bagest. De andre Ledsagere stillede sig op i »Gjá«en som en levende Mur langs Vejen og raabte Hurra, da Kongen kom forbi. Paa Þingvellir var der bleven opført to Huse, det ene til Kongen og det andet til Rigsdagens Repræsentanter, det sidste var ogsaa bestemt til Spisesal. Altingsmændene og det øvrige Følge laa i Telte.

Den næste Dag, den 2. August, spadserede man op til Vandfaldet og Professor *Olsen* forklarede de historiske Mærker, der ses allevegne, fortalte om den islandske Republik, om det gamle Alting, om de store Kampe, som der har fundet Sted o. s. v. Naar man staar paa dette Sted og faar Forklaring paa alle de minderige Steder, der gemmer Islands helligste Minder og fortæller dets Historie i de gode og onde Dage, holder man i sin Haand Nøglen til rigtig Forstaaelse af Islændernes Selvstændighedskamp, Frihedstrang og Frihedskamp.

Kl. 1 gik man til Lovbjærget (ved Snorrabúð), hvor der holdtes mange Taler og flere Sange bleve sungne.

Kongens Tale lød saaledes:

Dybt greben ved at staa paa dette Sted, der er rigt paa Minder, ikke blot gamle Minder om Tusindaarsfesten, som min Fader i Dag for 33 Aar siden havde den Lykke at overvære paa dette Sted, udtaler jeg Haabet om ved dette Besøg hos den kjære islandske Befolkning at have sluttet et Forbund, som aldrig kan brydes. Jeg giver Dem nu Løfte om at frede om

Deres Forfatning og om alt, hvad der er Dem kært. Leve Island, som jeg haaber ved Samarbejdet mellem islandske og danske Mænd skal gaa en velsignet Fremtid i Møde. Gud velsigne Island!

Ved Middagen senere paa Dagen var der ogsaa mange Taler. Landsekretær *Klemens Jónsson* talte for Kongen. Hs. Maj. Kongen udbragte Islands Skaal og udtalte, at det var hans Maal at føre den islandske og danske Nation til Frihed og Fremskridt og han haabede, at det Udvalg, han havde nedsataf islandske og danske Tingmænd, vilde træffe den rigtige Basis for et varigt Venskab imellem de to Nationer.

Ved 3-Tiden fandt der Brydning (Glimur) Sted. Der var 8 Deltagere. Første Præmie vandtes af Hr. *Hallgrimur Benediktsson.* Om Aftenen fik man sig en Svingom paa Danseestraden og Kl. 10 var der Fyrværkeri.

Den 3. August rejste man til den verdensberømte Geysir. Den 4. opholdt man sig ved Geysir og tog til Gullfoss og tilbage igen. Geysir udsendte sine Vandstraaler to Gange i Dagens Løb. Ved Geysir findes der en Sten hvorpaa Kristian den 9.s Navn er indhugget til Minde om Kongens Besøg 1874. Nu er der to Kongestene ved Geysir, idet Frederik den 8.s Navn blev indhugget paa en anden Sten.

Den 5. August rejste man fra Geysir til Þjórsárbrú i det yndigste Sommervejr. Man tog over to nye Broer, den ene over Tungufljót, den anden over Hvitá. Over Stora Laxá tog man til Hest og der i Nærheden besaa Kongen en Bondegaard af den gamle Type. Den 6. August var der Dyrskue ved Þjórsárbrú. Konsulent *G. Gudmundsson* havde her haft et stort Arbejde for at Gæsterne kunde faa et svagt Begreb om det islandske Landbrug. Der fremstilledes Heste, Køer, Faar og Smør. Landbrugsministeren holdt en Tale, hvori han fremhævede Nødvendigheden af indbyrdes Samarbejde mellem Bønderne.

Den 7. August var Rejsens sidste Dag. Man kom til Reykjavik om Aftenen og næste Dags Aften inviterede Bystyret til et Bal i Børneskolen, hvortil der mødte omtrent 400 Mennesker. Den 9. August holdtes der en Frokost paa Landets Bekostning. Ved denne var der mange Taler.

Kongen rejste fra Reykjavik den 10. August, og næste Dags Eftermiddag ved Totiden ankom Eskadren til

Isafjord paa Islands nordvestlige Halvø.

Over et halvt Hundrede flagsmykkede Dampskibe, Hvalfangere og Motorbaade sejlede Kongeskibet imøde, og fra alle disse Skibe hilstes Kongen med Hurraraab.

Ved Landstigningen modtoges Kongen af Byfoged *Torfason*, Byraadet og en meget stor Menneskemængde. I Procession begav man sig til et Festtelt, som var rejst i Dagens Anledning. Festlighederne indlededes med Afsýngelsen af en smuk Sang til Kongen af *Gudmund Gudmundsson.*

Byfoged *Torfason* talte for Kongen, hvorefter Hs. Maj. Kongen takkede og udbragte et Leve for Isafjord. Læge *Thorsteinson* talte for den danske Rigsdag, og Folketingets Formand *A. Thomsen* takkede og udbragte et Leve for Island.

Til Kongetaflet om Bord paa »Birma« var indbudt Byens Honoratiores og 12 Rigsdagsmænd.

Mandag Morgen besaa Kongen Købmand *A. Asgeirssons* Klipfisketilberedningsanstalt, hvorefter »Birma« og de øvrige Skibe Kl. 11 afsejlede fra Isafjord i stille Solskinsvejr. Det var en meget interessant Sejlads forbi Kap Nord ud i det nordlige Ishav. Kl. 3 passeredes Kap Nord, et Fjæld, der i 1600 Fods lodret Højde rager frem i Havet. Mægtige Fuglesværme opskræmmedes ved et Kanonskud fra Skibet og kredsede rundt i et ubeskriveligt Virvar.

Ved Midnatstid naaedes Ankerpladsen ved Hrisey, hvorfra Eskadren næste Dag afsejlede til Akureyri.

Kongen paa Akureyri (Øfjord).

Ved Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson.*

Tirsdagen d. 13. August gled Birma med Følge ind i Havnen forbi Oddörepynten Kl. 10 om Morgenen. Vejret havde været mindre godt, regnfuldt og taaget, de foregaaende Dage; saa at man var lidt ængstelig for Tirsdagen. Men Vejret blev særdeles godt, kun manglede der Solskin. *Øfjorden* med Dalen er

H. Einarsson, Akureyri, fot.

Landgangsbroen.

en af Landets prægtigste Bygder. Det inderste af Fjorden er ligesom et indelukket stort Bassin — en fortrinlig Havn —, hvorudi Elven strømmer; denne danner et bredt, prægtigt Delta, som Rigsdagsmændenes Blik frydede sig ved. Til begge Sider er der Fjælde; paa Østsiden er Fjældet tæt ved Fjorden, dets Sider se venlige og hyggelige ud. Byen ligger paa Vestsiden med prægtig Udsigt ogsaa til Dalmundingen og de omgivende Fjælde i Sydøst.

Rigsdagsmændene gik fra Borde lidt før 11, Kongen med Følge Kl. 11 præcis — under Kanonsalut. Landgangsbroen var prydet med en Æreport, bestaaende af to Taarne med en Spidsbue imellem; den saa nydelig ud; forrest paa Broen vare Børn opstillede i to Rækker, alle festklædte og med Flag i Haanden; efter Hurraraabene ved Kongens Ilandstigning afsang de en Sang. Derfra gik Vejen til den nye, store og smukke Good-Templarbygning. Mange af Byens Folk og tilrejsende havde faaet Ind-

H. Einarsson, Akureyri, fot.
Efter Festen i Good-Templarbygningen.

bydelse til Festen. Efter at alle vare samlede, holdt Byfoged *G. Gudmundsson* en smuk Velkomsttale til Kongen, som denne besvarede. Tiltrods for at man befandt sig i et Afholdshjem, lod man — takket være Byraadets Forsynlighed — Champagnen skumme. Efter at Rigsdagsmændene vare hilste med en Tale, underholdt Kongen sig med flere af de tilstedeværende. Efter godt og vel en Times Tid, der forløb under muntre Samtaler, steg man til Hest. Programmet lød paa, at man skulde ride ind til Præstegaarden Hrafnagil — omtr. en Times Ridt fra Byen —, hvor der skulde spises og et 2—3 Timers Ophold gøres. Undervejs blev der gjort et lille Hvil og Forfriskninger indtoges i Form af Øl og Sodavand. *Kongen* og Minister *Hafstein* red i Spidsen af det egentlige Tog — et ret imponerende Tog —, men foran Kongen red 36 Bønder, alle paa ensfarvede graa Heste, med det islandske Falkebanner i Spidsen. I Tunet paa Hrafnagil var der rejst et stort Telt, hvor Kongen og Rigsdagsmændene og alle de indbudte spiste Frokost. Atter holdtes der Taler baade i Teltet og ude paa en Talerstol, der var rejst lige derved. En stor Mængde af Folk fra Egnen var

mødt, baade unge og gamle, Mænd og Kvinder. Flere havde vanskeligt ved at forstaa de danske Taler, men pludselig fangedes Øret af en i det hele ret korrekt holdt Tale paa islandsk, af Landstingsmand, Oberstløjtnant *Rambusch*; da vare alle med. Efter at Signalet til Opbrud var givet, satte Toget sig igen i Bevægelse og man red samme Vej tilbage — alle i glad Stemning, ikke mindst Byraadet, fordi alt var gaaet saa godt; det eneste, der generede, var de forfærdelige Støvskyer, som ophvirvledes, og som bevirkede, at de fleste ved Tilbagekomsten saa ud som Fyrbødere i Funktion.

Hermed var Festen ude; om Eftermiddagen inviterede Kongen og Rigsdagsmændene nogle af Byens Honoratiores og tilrejsende ud til Middag — i Løbet af Natten stak Skibene i Søen.

Hele denne smukke og fornøjelige Modtagelsesfest var Byen til den største Hæder.

Torsdag den 15. August ankom Kongeeskadren til Seydisfjord efter at have passeret Polarkredsen 2 Gange, for Nordgaaende udfor Ravdarhuk og efter en Times Sejlads igen for Sydgaaende. Ved Tretiden naaede Eskadren ind gennem den to Mile lange Fjord til Seydisfjord, Østislands største Handelsplads.

Byfoged *Johannesson* gik om Bord paa »Birma« og bød Hs. Maj. Kongen velkommen.

Ved Tretiden gik Kongen i Land, hilst med Hurraraab af den store Menneskemasse. Ledsaget af Seydisfjords Byraad begave Kongen og Rigsdagsmændene sig til Kommuneskolen, hvor den officielle Modtagelse fandt Sted, og hvor hvidklædte Damer og Børn med Flag i Haanden hilste Kongen. Der blev afsunget en Sang af *Steingrim Thorgrensen.*

Byfoged *Johannesson* talte for Kongen, der havde glædet Islands yngste By, som indebærer saa store Fremtidsmuligheder, med sit Besøg, i hvilken Anledning Omegnens Beboere trods Terrænvanskelighederne vare strømmede sammen i Byen.

Hs. Maj Kongen udtalte sin inderlige Glæde over at se Seydisfjord, hvorfra han ved Telegrafforbindelsens Aabning i Fjor havde modtaget de første hjærtelige Hilsener. Kongen sluttede med et Leve for Seydisfjord.

Byfoged *Johannesson* udbragte et Leve for Rigsdagen, for hvilket Folketingets Formand *A. Thomsen* takkede.

Man foretog derefter en Spadseretur langs Fossen, og i et Telt indtoges en Forfriskning. Her holdt Hs. Maj. Kongen følgende Afskedstale:

Jeg nævnede før, at Seydisfjord var den første islandske By, med hvilken jeg i Fjor udvekslede telegrafisk Hilsen. Seydisfjord er nu den sidste By paa Island, som jeg kan bringe min personlige Hilsen. Det er derfor med særlig vemodige og sorgblandede Følelser, jeg nu siger Seydisfjord Farvel; thi det er jo tillige et Farvel til Island.

Jeg kom herop med glad Forventning om at lære Islands Natur og dets Folk at kende; jeg drager herfra med Sindet opfyldt af Beundring for Islands storslaaede Skønhed og med Hjærtet opfyldt af Taknemlighed for al den Hengivenhed og Kærlighed, der er strømmet mig imøde fra Befolkningens Side overalt, hvor jeg har færdedes blandt den.

Modtag da til Afsked Eders Konges inderlige dybtfølte Tak! Vær forvisset om, at Mindet om disse skønne Dage stedse vil blive bevaret af mig og min Slægt, og vær ligeledes forvisset om, at Islands Vel altid vil ligge Eders Konge dybt og alvorligt paa Hjærte. Jeg hjembringer den fortrøstningsfulde Overbevisning, at dette Rigsdagens og mit Besøg nok skal vise sig i mere end én Retning at bære Frugt til Gavn og Lykke for Island. Endnu en Gang Tak og Levvel! Island leve! (Hurraraab).

Minister *Hafstein* udbragte derpaa et med nifoldige Hurraraab besvaret Leve for Kongen, og Landstingets 2. Viceformand Generalauditør *H. C. Steffensen* rettede til Afsked en Tak til Altinget.

Ved Sekstiden gik Kongen atter om Bord i »Birma«. Til Taflet her var indbudt talrige Borgere fra Seydisfjord. Ogsaa om Bord paa »Atlanta« var der stor Afskedsmiddag.

Om Aftenen ved Titiden afsejlede Eskadren fra Seydisfjord og satte Kurs efter Norge.

Islandsbesøget var endt.

Onsdagen den 21. August vendte Hs. Maj. Kongen med Følge tilbage til København. Ved Modtagelsen paa Toldboden var Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« repræsenteret ved Præsidenten, Kammerherre *Sehested*, Vicepræsidenten, Professor *T. Westermann*, samt endvidere Kommandør *G. Holm*, fhv. Overlærer *L. Bergh* og Foreningens Sekretær.

Portotaksterne mellem Danmark og de danske Atlanterhavsøer.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« har gentagne Gange drøftet Spørgsmaalet om en Nedsættelse af Portotaksterne mellem Danmark og de danske Atlanterhavsøer. I Efteraaret 1904 indgik man med et Andragende til Generaldirektoratet for Postvæsenet om, at dette vilde tage Spørgsmaalet om en Forandring af Portotaksterne mellem Danmark og Island samt Dansk Vestindien under Overvejelse. Generaldirektoratet stillede sig velvillig til Sagen, og der er nu mellem Indenrigsministeriet og henholdsvis Ministeriet for Island og Finansministeriet afsluttet Overenskomster vedrørende Postudvekslingen mellem Danmark og henholdsvis Island og Dansk Vestindien. Af disse Overenskomster, som nedenfor ere gengivne, vil det fremgaa, at Portoen for de forskellige Arter Postforsendelser i den gensidige Udveksling er bleven ret betydeligt nedsat.

Bekendtgørelse angaaende det gensidige Forhold mellem det danske og det islandske Postvæsen.

Undertegnede Ministerier ere blevne enige om i Stedet for de i Fællesbekendtgørelse af 26de September 1872 samt senere Fællesbekendtgørelser om det gensidige Forhold mellem det almindelige danske og det særlige islandske Postvæsen indeholdte Bestemmelser om, hvilke Arter Postforsendelser der gensidig direkte kunne udveksles mellem de to Postomraader, og paa hvilke Betingelser, at fastsætte følgende nye Bestemmelser, der skulle træde i Kraft den 1ste Januar 1908.

§ 1. Til Forsendelse som Postsager mellem det danske og det islandske Postomraade skal modtages:

1) løse Breve, 2) Pengebreve, 3) Pakker, 4) Møntforsendelser, 5) Postanvisninger, 6) Postopkrævningsforsendelser.

§ 2. Til »løse Breve« henregnes: Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og Mønstre; disse Forsendelser kunne anbefales. Medens Breve, Vareprøver og Mønstre samt ufrigjorte Tryksager ikke maa veje over 250 Gram for hver Forsendelse, er Vægtmaksimum for helt eller delvis frigjorte Tryksager 2 Kg.

Portoen for almindelige, forud frigjorte Brevforsendelser udgør:

for Breve af Vægt indtil 20 Gram	10 Øre,
- — over — indtil 125 Gram	20 —,
- — over 125 Gram indtil 250 —	30 —,
- Brevkort	5 —,
- Brevkort med betalt Svar	10 Øre,
- Tryksager, - Vareprøver, - Mønstre } pr. 50 Gram	5 —,

dog med en Minimumsporto af 10 Øre for Vareprøver og Mønstre. Ufrigjorte Breve og Brevkort udtakseres i en Porto lig det dobbelte af den foranstaaende, for forud frigjorte Forsendelser fastsatte Porto. Ufrigjorte Tryksager, Vareprøver og Mønstre takseres som Breve. Utilstrækkeligt frankerede Brevforsendelser udtakseres i en Porto lig det dobbelte af den manglende Franko.

Anbefalingsgebyret udgør 15 Øre. Anbefalede Forsendelser skulle være forud frigjorte.

§ 3. Pengebreve kunne have angiven Værdi til et ubegrænset Beløb. Portoen for Pengebreve sammensættes af Portoen for et almindeligt Brev af samme Vægt og af en Forsikringspræmie, der udgør 20 Øre pr. 250 Kr. Pengebreve skulle være forud frigjorte.

§ 4. Pakker kunne forsendes med og uden angiven Værdi; Værdiangivelsens Størrelse er ubegrænset.

Pakker til og fra de paa Postdampskibenes Anlægspladser paa Island værende Posthuse kunne veje indtil 5 Kg., men Pakker, der skulle befordres videre med de islandske Landpostbude til og fra andre Posthuse paa Island, indtil $2\frac{1}{2}$ Kg., og maa ikke være over 46 Centimeter lange og ikke over 23 Centimeter høje eller brede. Paa sidstnævnte Pakkers Adressebreve skal staa »landvejs«.

Portoen for Pakker til og fra de paa Postdampskibenes Anlægspladser paa Island værende Posthuse udgør 20 Øre pr. Pakke med Tillæg af 5 Øre for hvert $\frac{1}{2}$ Kg. af Pakkens Vægt. For Pakker, der skulle befordres med de islandske Landpostbude til og fra andre Posthuse paa Island, erlægges foruden den ovenfor anførte Porto en særlig islandsk Landporto, der beregnes med 30 Øre pr. $\frac{1}{2}$ Kg. eller Del deraf af Pakkens Vægt i Tidsrummet fra den 15. April til den 14. Oktober, men 25 Øre for hvert 125 Gram eller Del deraf af Pakkens Vægt i Tidsrummet fra den 15. Oktober til den 14. April. For Pakker med angiven Værdi opkræves foruden den foranstaaende Vægtporto en Forsikringspræmie, der udgør 20 Øre pr. 250 Kg.

Pakkerne kunne, naar bortses fra den særlige islandske Landporto, der altid opkræves af det islandske Postvæsen, afgaa enten helt frigjorte, helt ufrigjorte eller delvis frigjorte.

§ 5. Møntforsendelser kunne veje indtil 8 Kg. pr. Forsendelse. Portoen beregnes paa samme Maade som for Pakker med angiven Værdi. Møntforsendelser kunne afgaa enten helt frigjorte, helt ufrigjorte eller delvis frigjorte.

§ 6. Postanvisninger kunne forsendes mellem de to Postomraader indtil et Beløb af 720 Kr. for hver enkelt Anvisning. Samtlige Postkontorer og Postekspeditioner paa begge Postomraader deltage i denne Udveksling.

Portoen andrager:

for Beløb indtil 25 Kr.	15 Øre
- — over 25 — indtil 100 Kr.	30 —
- — — 100 — — 200 —	45 —

og derefter 15 Øre yderligere for over 100 Kr. mere eller Del deraf.

Postanvisninger skulle altid være forud frigjorte.

Telegrampostanvisninger kunne forsendes mellem de to Postomraader ligesom andre Postanvisninger og udveksles mellem de samme Posthuse, som deltage i Udvekslingen af andre Postanvisninger.

Foruden Portoen, som er den samme som for almindelige Postanvisninger, maa Afsenderen forud betale Telegrammets Takst. Udvekslingen foregaar iøvrigt efter de i den internationale Forbindelse gældende Regler.

§ 7. Postopkrævning kan tages paa saavel almindelige som anbefalede Brevforsendelser, paa Pengebreve samt paa Pakker indtil samme Maksimumsbeløb som for Postanvisninger. Samtlige Postkontorer og Postekspeditioner paa de respektive Postomraader deltage i den gensidige Udveksling af Postopkrævningsforsendelser.

Opkrævningsgebyret udgør samme Beløb som Portoen for Postanvisninger af tilsvarende Størrelse. Udvekslingen af Postopkrævningsforsendelser foregaar iøvrigt i Overensstemmelse med de i den internationale Forbindelse gældende Regler.

Postopkrævningsforsendelser skulle være forud frigjorte.

§ 8. For Modtagelsesbeviser erlægges et Gebyr af 10 Øre pr. Bevis.

§ 9. Portoen og Gebyrerne for alle Arter af danske og islandske Postforsendelser, der besørges mellem de tvende Postomraader, tilfalde uden særlig Afregning det Postvæsen, paa hvis Omraade Portoen er bleven opkrævet.

§ 10. Erstatning for bortkomne eller beskadigede Postforsendelser i den gensidige Udveksling ydes i Overensstemmelse med de paa det erstatningspligtige Postomraade gældende interne Regler.

Det afsendende Postvæsens Erstatningsansvar ophører, naar Forsendelserne ere afleverede til Bestemmelseslandets Postvæsen, og dette har modtaget dem uden Indsigelse.

Hvilket herved bekendtgøres til Efterretning for alle vedkommende.

Indenrigsministeriet og Islands Ministerium.

Kjøbenhavn og *Reykjavik*, den $\frac{\text{16. September}}{\text{28. August}}$ 1907.

Sigurd Berg. **H. Hafstein.**

Bestemmelser angaaende Postudvekslingen mellem Kongeriget Danmark og de dansk-vestindiske Øer.

Undertegnede Ministerier ere blevne enige om, i Stedet for de nu gældende Bestemmelser vedrørende Postforholdet mellem Kongeriget Danmark og de dansk-vestindiske Øer fra den 1ste Oktober d. A. at indføre følgende ny Ordning af den gensidige Postudveksling:

De til enhver Tid gældende, af Kongeriget og Dansk-Vestindien tiltraadte internationale Postkonventioner og Postoverenskomster med tilhørende Ekspeditionsreglementer skulle være gældende i den gensidige Udveksling med følgende Undtagelser:

Portoen for almindelige Brevforsendelser andrager:

For	almindelige	frigjorte	Breve	fra	Kongeriget	10	Øre	pr. 20 Gram.
—	—	—	—	—	Dansk-Vestindien	25	Bit	—
—	—	ufrigjorte	—	—	Kongeriget	25	—	—
—	—	—	—	—	Dansk-Vestindien	40	Øre	—
—	—	frigjorte	Brevkort	fra	Kongeriget ..	5	—	—
—	—	—	—	—	D.-Vestindien	10	Bit	—
—	—	ufrigjorte	—	—	Kongeriget ..	15	—	—
—	—	—	—	—	D.-Vestindien	15	Øre	—
—	Brevkort med betalt Svar			fra	Kongeriget	10	—	—
—	—	—	—	—	— D.-Vestindien ...	20	Bit	—
— Tryksager — Vareprøver — Forretningspapirer				fra	Kongeriget	5	Øre	pr. 50 Gram.
				—	Dansk-Vestindien ..	5	Bit	—

Ovennævnte Portotakster komme ogsaa til Anvendelse paa anbefalede Brevforsendelser, Værdibreve samt Postindkasseringsforsendelser, for saa vidt angaar den Del af Betalingen for disse, som udgøres af den almindelige Brevporto.

I anbefalede Breve er det tilladt at indlægge gangbare Møntstykker.

Betalingen for Begæringer om Brevforsendelsers Tilbagelevering eller Forandring i deres Adressering sammensættes af Portoen for et Enkeltbrev og af det fastsatte Anbefalingsgebyr.

Portoen for Pakkeforsendelser, der forsendes direkte mellem Kongeriget og Dansk-Vestindien i forseglede Postsække, andrager:

for Pakker af Vægt indtil 1 Kg.: i Danmark 45 Øre, i Dansk-Vestindien 60 Bit; heraf oppebærer Danmark 15 Øre og Dansk-Vestindien 20 Øre, medens Restbeløbet tilfalder Afsendelseslandet som Søbefordringsgodtgørelse;

for Pakker af Vægt over 1 Kg., men ikke over $2^1/_2$ Kg.: i Danmark 65 Øre, i Dansk-Vestindien 85 Bit; heraf oppebærer Danmark 20 Øre og Dansk-Vestindien 20 Øre, medens Restbeløbet tilfalder Afsendelseslandet som Søbefordringsgodtgørelse;

for Pakker af Vægt over $2^1/_2$ Kg., men ikke over 5 Kg.: i Danmark 120 Øre, i Dansk-Vestindien 160 Bit; heraf oppebærer Danmark 30 Øre og Dansk-Vestindien 40 Øre, medens Restbeløbet tilfalder Afsendelseslandet som Søbefordringsgodtgørelse;

for Pakker af Vægt over 5 Kg., men ikke over 50 Kg.: i Danmark 15 Øre for hvert 1/2 Kg. og i Dansk-Vestindien 20 Bit for hvert 1/2 Kg.; heraf oppebærer Danmark og Dansk-Vestindien hver 5 Øre, medens Restbeløbet tilfalder Afsendelseslandet som Søbefordringsgodtgørelse.

Ere Pakkerne voluminøse, forhøjes ovennævnte Portotakster med 50 pCt., dog saaledes, at eventuelle Brøker afrundes opad til nærmeste hele Tal.

Pakkerne kunne belastes med Postopkrævning indtil et Beløb af 720 Kr. = 1,000 Frcs.; for saadanne Pakker opkræves foruden ovennævnte Takster det i Forbindelsen med Udlandet gældende Opkrævningsgebyr.

Paa Pakkerne kan der angives Værdi indtil et Beløb af 7,200 Kr. = 10,000 Frcs.; Værdigebyret andrager pr. 216 Kr. = 300 Frcs. i Danmark 15 Øre og i Dansk-Vestindien 20 Bit, hvoraf 3 3/5 Øre tilfalder Dansk-Vestindien og Restbeløbet Danmark, der overtager Ansvaret for Søbefordringen i begge Retninger.

Pakker uden angiven Værdi behøve ikke at være forseglede, og Adressebreve til Værdipakker behøve ikke at være forsynede med Aftryk af det Segl, der er benyttet til Forsendelsens Lukke.

Kjøbenhavn, den 18. Juli 1907.

Indenrigsministeriet:
Enevold Sørensen.
C. L. Lage.

Finansministeriet:
Vilh. Lassen.
B. Ellermann.

Den vestindiske Kirkesag.

Udvalget for den vestindiske Kirkesag har paabegyndt Udgivelsen af et Blad, hvis Titel er »Den vestindiske Kirkesag«, og som redigeres af cand. theol. *P. Helweg-Larsen.*

Det er Tanken aarligt at udsende 4 Hefter, der ville komme i tvangfri Følge, og som ville blive tilstillede enhver, der i aarligt Bidrag betaler mindst 1 Krone. Desuden kan Bladet bestilles hos Postvæsenet, hvor det koster 1 Krone aarligt.

Hovedvægten vil blive lagt paa Breve fra Dansk Vestindien, saa Bladet derigennem kan komme til at virke som et Budskab mellem Befolkningen og Kirken derude og Menigheden herhjemme.

Bestyrelsesvalget i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer".

Ved det forestaaende Valg, hvortil Stemmesedler senere ville blive udsendte, skulle følgende Medlemmer af Bestyrelsen paa Omvalg i Aar:

I Sektionen for Island, der for Tiden bestaar af 15 Medlemmer, Sysselmand, cand. jur. *P. Widalin Bjarnason*, Havnekaptajn *C. F. Drechsel*, Kommandør *A. P. Hovgaard*, Professor, Dr. phil. *Th. Thoroddsen* og Tømmermester *O. W. Olsen*.

I Sektionen for Færøerne, der tæller 9 Medlemmer, Kommandør *R. Hammer*, Professor *L. Schrøder* og Havnebygmester *H. C. V. Møller*.

I Sektionen for Grønland, der tæller 7 Medlemmer, Dr. phil. *K. I. V. Steenstrup* og cand. mag. *W. Thalbitzer*.

I Sektionen for Dansk Vestindien, der bestaar af 9 Medlemmer, Bibliotekar, Dr. phil. *F. Børgesen*, Grosserer *Moses Melchior* og Grosserer *Holger Petersen*.

Samtlige heranførte Medlemmer afgaa efter Tur og kunne genvælges.

Som Revisor afgaar Grosserer *I. A. Lefolii*, der ikke ønsker Genvalg.

Fabriksselskabet paa Akureyri.

I *Atlantens* Septemberhefte henleder Professor *Finnur Jónsson* Opmærksomheden paa et Aktieselskab, som i 9 Aar har drevet et Uldspinderi lidt Nord for Byen Akureyri, og som nu skal udvides og forandres til fuldstændig Klædefabrik. Professoren henstiller til *Atlantens* Læsere at tegne Aktier i dette Foretagende. Hver Aktie er paa 100 Kroner.

Paa Foranledning af en Henstilling fra et Medlem af Foreningen, der allerede har tegnet sig for en Del Aktier, har man ordnet det saaledes, at Tegning af Aktier fremtidig kan ske ved Henvendelse til Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«s Kontor, Vestre Boulevard 34, København B.

Sociale og hygiejniske Forhold i Grønland.

Ved *Gustav Meldorf*, tidl. Læge i Julianehaabs Lægedistrikt.

Naar jeg i de efterfølgende Linier skal komme ind paa Omtalen af nogle sociale og hygiejniske Forhold i Grønland, saa maa jeg hertil allerførst bemærke, at nærværende Skildring udelukkende støtter sig til Iagttagelser fra Julianehaabs Lægedistrikt i den sydligste Del af Grønland, hvor jeg i 6 Aar (1897—1903) har virket som Læge. For de nordligere Lægedistrikters Vedkommende (fra Narssalik Isfjord og Nord efter) har jeg ikke selv haft Lejlighed til at undersøge Forholdene; imidlertid synes det af de forskellige Rejsebeskrivelser o. lgn., der foreligge fra disse Egne, med tilstrækkelig Tydelighed at fremgaa, at hvad Renlighed, Hygiejne, Økonomi og lgn. angaar, da har den ene Egn ikke stort at lade den anden høre. Med de Modifikationer, de forskellige klimatiske Forhold nødvendigvis medføre i Levevis, Fangstmaade o. s. v., ere Forholdene i de forskellige Egne af Landet saa temmelig analoge langs hele Vestkysten, og i Østgrønland staar det — efter alt at dømme — blot endnu værre til med Hygiejne o. lgn. end paa Vestkysten, hvor dog den europæiske Civilisation jo nu i mellem et og to Aarhundreder har kunnet paavirke den eskimoiske Befolkning, og hvor denne jo i endog ret betydelig Grad efterhaanden er bleven blandet med det indvandrede danske Element.

Grønlænderne ere et elskværdigt, godmodigt, fattigt, haardført og nøjsomt Folk, der lever i et Land, hvor Kampen for Tilværelsen er meget haard, haardere end paa de fleste andre Steder i Verden. Den s ore, vilde, øde og kolde Polarnatur maa af Mennesket fravristes — ofte under stor Møje og med Livsfare — hvad dette behøver til sit Livsophold.

Næsten alt spiseligt skal tages fra Havet. Jagten paa Landvildtet (Ræve, Harer, Ryper og i de nordligere Egne Rensdyret) giver i Forhold hertil et temmelig ringe Udbytte. Da Sælhundefangsten ved Siden af Fiskeriet — som bekendt — er Hovednæringskilden, har det selvfølgelig den allerstørste Betydning for Befolkningen, at der blandt den mandlige Del heraf stadig findes dygtige Fangere og Jægere. — Om Antallet af dygtige Sælhundefangere skulde være gaaet tilbage i Tiden efter

Landets Kolonisation, er vel meget vanskeligt eller umuligt at sige med Sikkerhed; men vist er det, at der baade ved Kolonierne og ved Udsteder og Bopladser for Tiden findes et forholdsvis stort Proletariat af Grønlændere, bestaaende dels af saadanne Mænd, der vel ro ud i deres Kajakker — saa godt som daglig, naar Vejret tillader det — men ere meget maadelige Kajakmænd og Fangere, og dels af saadanne, der slet ikke eller næsten slet ikke ro i Kajak, særlig de kajaksvimle.

Kajaksvimmelhedens Udbredelse og Betydning for det grønlandske Samfund har jeg omtalt i en lille Afhandling, betitlet: »Om Kajaksvimmelheden i Grønland og dens Forhold til Brugen af Nydelsesmidler« (Bibliotek for Læger, 1900).

Til at fremme daarlige økonomiske Forhold iblandt Grønlænderne bidrager foruden det forholdsvis store Antal af mer eller mindre daarlige Fangere, kajaksvimle o. s. v. ogsaa meget, at de fleste Familier føre en økonomisk slet Husholdning. Grønlænderne leve i Øjeblikket og tænke forholdsvis lidt paa den Dag i Morgen. Naar de komme til Penge paa en eller anden Maade (ved Salg af Sælhundespæk, Skind o. lign.), gives Pengene som oftest ud lige med det samme; de saa at sige brænde Ejermanden i Hænderne, og de udgives saa ofte til liden eller ingen Nytte. Vinterforraadene af Spæk, tørret Kød og Fisk indsamles ogsaa — selv i gode Fangstaar — meget ofte i utilstrækkelig Mængde. Det er saa fristende at sælge Varerne i Butiken og saa bruge de derved indkomne Penge til Kaffe, Tobak o. s. v. og saa forøvrigt stole paa, at Fremtiden alligevel vil bringe Mad nok til de sultne Munde. At det i Vintertiden paa Grund af Storm og Uvejr ikke sjældent i ugevis kan være umuligt at komme ud i Kajak og fange eller fiske noget, tænke de — trods alle i tidligere Vintre indhøstede sørgelige Erfaringer i Retning af at maatte spise gamle Baadeskind o. lgn. for derved at stille den værste Sult — som oftest ikke paa, saa længe de have noget.

Til Klædedragten benyttes Sælhundeskind, dette for Eskimoerne saa karakteristiske Beklædningsmiddel, nu ikke særlig meget, men viger mere og mere Pladsen for europæiske Købetøjer. Skindbenklæder benyttes vel endnu altid af Kvinderne, men de fleste Mænd, der have Raad til det, foretrække udenfor den strængeste Vinterkulde europæiske Klædes-Benklæder for Skindbukserne. Linnedet kan undertiden helt mangle; meget hyppigt er det pjaltet og laset, Farven brunlig og jordslaaet,

undertiden næsten hensmuldrende som paa Mumier, saa at det gaar i Stykker, saa snart man rører ved det, stift af Snavs og Fedt, ikke vasket i aarevis og klæbende fast til Patientens Krop og Lægens Hænder, naar denne skal undersøge Patienten. Ved Angmagsivik i Bunden af Lichtenaufjorden hændte det, at et Par Enker med Børn ikke kunde komme udenfor deres Hus i Vintertiden af Mangel paa Klæder til at tage paa; de sad helt nøgne inde i Huset, indtil deres Tilstand rygtedes, og Forstanderskabet kunde træde hjælpende til. En stor Del af Børnene gaa for Lud og koldt Vand; en Mængde er lasede og pjaltede, saa at man selv om Vinteren ser det bare Skind kigge frem igennem Pjalterne. Kamikerne (Støvlerne) og Skind- eller Klædesbukserne kunne ofte knap hænge sammen om Benene paa dem.

Paa Grund af at Husene oftest ligge i forskellig Højde ovenfor hinanden ved Foden af en Fjældskraaning, løber Regn- og Snevandet, navnlig ved Tøbrud om Foraaret eller efter stærke Regnskyl, nedad denne Skraaning ind i Husene og derfra til de nedenfor liggende Huse. Regn- eller Snevandet giver i Forening med de umiddelbart udenfor Husene beliggende, gennem mange Aar opdyngede, Affaldsmøddinger, Blod, Fedt og Affald fra Sælhundeflænsningen m. m. udenfor Hytterne i den varme Aarstid Anledning til, at der opstaar stillestaaende og stinkende Sumpe af raaddent, fluorescerende Vand og Snavs i Terrainets Sænkninger, hvori Foden synker dybt ned, og som forpeste Luften i lang Afstand omkring Husene. Det tynde Jordlag, der dækker den underliggende Klippegrund, er gennemtrængt af organiske Stoffer, hvoriblandt vel ogsaa Sygdomsspirer, der eventuelt kunne blive skæbnesvangre for den almindelige Sundhedstilstand. Ikke sjældent løber den lille Elv eller Vandløbet, hvorfra Drikkevandet tages, lige ned imellem eller tæt forbi Husene, saa at der er rig Lejlighed til, at dette Drikkevand kan blive forurenet og inficeret af den Blanding af Regn- eller Snevand og Dag- og Natrenovation, der siver ned fra Skraaningerne med Husene paa den ene eller begge Sider imod Dalstrøget, hvori Elven løber.

Overalt bag og imellem Husene — saavel ved Kolonierne som paa alle de andre beboede Steder — træder man i Snavs, Fækalier (af Mennesker og Hunde), Blod, Fedt, raaddent Kød- og Fiskeaffald; ikke sjældent ses tillige hele Fisk, der faa Lov til at ligge og raadne, samt Kadavere af flaaede Hunde, og over alt dette kredse Fluerne om Sommeren i store Sværme. Op-

spyttet fra de brystsyge Patienter inde i Husene og de syges Ekskrementer bringes blot lige udenfor Huset og faa her Lov til i Sommertiden at ligge og tørre ind og derefter føres omkring af Vinden. En Plads i Julianehaabs Distrikt kaldes af Grønlænderne selv Ekskrementhoben; denne Betegnelse kunde godt passe for alle grønlandske Bopladser.

Husene ere som oftest smaa, overbefolkede, fugtige og snavsede indvendig; de have kun et enkelt Rum, hvis Luftmængde er i høj Grad utilstrækkelig til de mange Beboere, der skulle aande derinde. I mange af Husene ere Jord-, Sten- og Græstørvmurene enten slet ikke eller kun delvis beklædte med Brædder indvendig, og Taget (Loftet) bestaar ofte ligeledes kun af Græstørv, Lyng og Jord, hvilende paa nogle Lægter eller Bjælker fra Væg til Væg, saa at Græsstraa og Lyngris hænger frit ned i Rummet imellem Loftsbjælkerne. Gulvet er ikke sjældent ligeledes kun Jord og Sten, og selve Briksen bestaar i enkelte Hytter kun af en Jordforhøjning med en Brolægning af store, paa den opadvendende Side mer eller mindre flade Kampesten. Alt er sværtet af Tranos fra Lamperne og af Lyngrøg fra de utætte Kakkelovne — hvor saadanne findes — samt overtrukket med et tykt, klæbrigt, fedtet Lag Snavs. Snavs og Skind i Forening med den under Briksen eller midt paa Gulvet staaende Urinballie (med ofte flere Uger gammelt Indhold) opfylde Luften i Hyttens eneste lille Rum, der tillige fordærves ved, at saa mange Mennesker og Hunde respirere derinde, med en mere ejendommelig end for europæiske Næser behagelig Duft. Dette lille Rum er baade Køkken, Spisekammer, Spisestue, Dagligstue, Soveværelse m. m. for de mange Mennesker og maa tillige tjene som Sygeværelse. Ogsaa Madens Udskillelse foregaar tildels derinde, særlig naturligvis for Børnenes og de syges Vedkommende. Smaabørnene holdes frem hen over Gulvet o. s. v.

Husets Vinduer ere naglede fast med Søm, og al Ventilation maa foregaa igennem den ofte lange overdækkede Husgang, der ligesom selve Huset er opført af Sten og Græstørv, og ud til hvilken Husets lille, lave Dør vender. I Almindelighed ere Husene dog mere eller mindre utætte. Ned ad Jord- og Stenvæggenes Indside eller fra Loftet løber ofte Vandet i stride Strømme igennem Utætheder i Taget eller Væggene, naar det regner, og de Sælhundeskind, der undertiden ere slaaede op for

at lune og tage lidt af i denne Retning, har jeg set beklædte med et tykt Lag hvidlig, filtet Skimmel. Selv i de Huse, hvor Vægge, Gulv og Loft mere eller mindre ere beklædte med Brædder, er der ofte raadnet og slidt større og mindre Huller i Gulvets Bræddebelægning, hvorigennem det under Gulvet staaende Regn- og Snevand — særlig i Snesmeltningstiden Foraar og Efteraar — kommer tilsyne og skvulper op over de Rester, der endnu ere tilbage af Gulvbrædderne, naar man træder paa disse. Der er naturligvis alle mulige Grader og Overgangsformer i Husenes Indretning og Godhed — lige fra Rum, der mere ligne Dyrehuler end menneskelige Boliger og til ganske enkelte Huse, der nærme sig til europæisk Indretning og Renlighed. — Men Hovedmassen er Mellemformer og derunder, og med Hensyn til Renligheden staar det næsten i dem alle sørgeligt til, saa at den foranstaaende Beskrivelse af Renlighedstilstanden derinde paa faa Undtagelser nær gælder for dem alle, selv de forholdsvis godt indrettede.

Og i saadanne Hytter, hvis Gulv, Vægge, Loft, ja endog Briksen ikke sjældent kun bestaar af Jord og Stene, ligge brystsyge Patienter og hoste og spytte op, ofte kun med et Par Sælhundeskind under sig og med en gammel, snavset og fedtet, fjerfattig Dyne over sig. (Underdyne benyttes, naar man har Raad til det). Sengklæderne indeholde i Almindelighed kun meget lidt Fyld, eftersom alt, hvad der kan undværes af Fjer (og hyppigst mere til), er solgt i Butikken. De kunne være saa fedtede og snavsede, at Betrækkets oprindelige Farve næppe mere kan bestemmes. Undertiden fungerer en eller anden gammel Blikdaase eller et Stykke Papir som Spyttekrus. Da Patienternes Stilling paa Briksen er saaledes, at kun Nakken vender imod Stuens frie Rum, kunne de ikke komme til at spytte frit ud over Randen af Briksen saaledes som fra en almindelig Seng. Ekspektoratet (Opspyttet) tages da ud af Munden med Fingrene, og Patienten lader derefter Hovedmængden deraf dumpe ned i Spyttekruset eller paa Gulvet bag sit Hoved, eller han afsætter det under eller paa Forkanten af Briksen. Hvad der herefter endnu hænger fast til Fingrene aftørres i Patientens Klæder eller i Sengklæderne. Disse blive saaledes ved Spyttets Indhold af Tuberkelbaciller i Forbindelse med den Masse Lus og Fnatmidder, der meget hyppigt findes i dem, Substratet for et rigt organisk Liv. Ofte glider ens Fod paa Gulvets Stene

eller Brædder ved, at man er kommen til at træde i saadant Opspyt, naar man nærmer sig Briksen, hvor den syge ligger og ekspektorerer. De brystsyge Patienter, der gaa oppe, udvise naturligvis ikke større Forsigtighed ved Anbringelsen af deres Opspyt end de sengeliggende. At det under saadanne Omstændigheder næsten vilde være et Mirakel, om ikke alle Husets øvrige Beboere maatte blive tuberkuløse, naar én er det, er indlysende, og det viser sig ogsaa, at Tuberkulosen (særlig Lungetuberkulosen, men ogsaa Knogletuberkulose o. lgn.) er i en sørgelig Grad udbredt blandt Befolkningen. (En Afhandling om Tuberkulosens Udbredelse i Grønland findes i »Meddelelser om Grønland«, XXVI. Hæfte).

Ogsaa epidemiske Sygdomme have endnu lige saa fuldt som i tidligere Tid de bedste Chancer for at udbrede sig med rivende Fart iblandt Grønlænderne.

De i det foregaaende skildrede Forhold vil sikkert være tilstrækkelige til at give en Forestilling om, i hvor sørgelig en Grad det endnu staar til med Renlighed og Hygiejne blandt Grønlænderne. Urenlighed og Infektionsstof faa Lov til uhindret at ophobe og brede sig, og de allersimpleste Foranstaltninger i prophylaktisk Henseende overfor de Sygdomme, der hærge Befolkningen, undlades, saa at f. Eks. Tuberkulosen endnu den Dag i Dag finder de allergunstigste Betingelser til at fortsætte sin ødelæggende Virksomhed blandt Befolkningen.

Selvfølgelig bidrage Grønlændernes Fattigdom, det ublide Klima og den Omstændighed, at det er et Jagtfolk, hvorom der er Tale, meget til, at de hygiejniske Forhold ere saa slette, men selv om man nok saa meget vil undskylde Grønlænderne hermed, saa blive dog de faktiske Forhold ikke bedre af den Grund og f. Eks. Faren for Tuberkulosens Opsving herved ikke mindre.

Og der er desværre næppe megen Udsigt til, at der foreløbig vil indtræde nogen større Forandring til det bedre i disse Forhold. Der er i Grønland intet Sundhedspoliti, ingen Kontrol med fordærvede Næringsmidler, ingen Bygningskommission, ingen Tuberkuloselove eller Nationalforening til Tuberkulosens Bekæmpelse.

Og kun 5 Læger skulle virke indenfor et Praksisomraade af mere end 200 Miles Udstrækning (alene Julianehaabs Distrikt er ca. 70 Mile langt), hvor Bopladserne ligge saa spredt og med forholdsvis faa Indbyggere samlede sammen paa hver Plads,

saa at det vil være saa godt som umuligt for hver af disse Læger at komme til at øve nogen personlig Indflydelse i Retning af at fremme Sundhedstilstanden paa hvert Sted i hans store Distrikt. Det lykkes endog sjældent for Lægen at berejse hele sit Distrikt blot en enkelt Gang om Aaret; thi ofte er han i den bedste Rejsetid om Sommeren bundet til Kolonien ved Patienter her eller paa Sygehuset, og ofte lægge Storm og Isforhold Hindringer i Vejen herfor. Og selv om det saa lykkes ham, hvad skal han saa kunne udrette ved et Ophold af nogle Timer indtil et Par Dages Varighed paa det vildfremmede Sted, hvor Sproget tilmed som Regel vil lægge Hindringer i Vejen for hans Virksomhed. Og hele Vinteren, naar Kulde og Is i Syd-Grønland spærre for Samfærdselen imellem Kolonien og Distriktets øvrige beboede Pladser, falder Lægens Virksomhed kun indenfor selve Kolonien og højst tillige den allernærmeste Omegn, ligesom det ogsaa under saadanne Omstændigheder som oftest er umuligt at transportere syge fra Bopladserne til Lægen ved Kolonien. Derved kan det om Vinteren f. Eks. ske, at Kvinder, der ikke kunne føde ved Naturen, maa dø uforløste uden at kunne faa Lægehjælp.

Lægens Besøg ved Udsteder og Bopladser én Gang aarlig i Sommertiden vil altsaa — fraset Vaccinationen — kun kunne faa meget ringe Betydning for Sundhedstilstanden og de i Aarets Løb paa de enkelte Steder forefaldende Sygdomstilfælde. For de akute, sporadiske Sygdommes Vedkommende da er det jo aldeles tilfældigt, om der netop ved Lægens Ankomst findes saadanne blandt Stedets Befolkning, om f. Eks. en Brandbyld er brudt frem paa et saa belejligt Tidspunkt, at Lægen netop kan bibringe den Korssnittet, medens han opholder sig paa Stedet. Den kan lige saa godt vente nogle Dage længere med at bryde frem, og saa er Lægen imidlertid rejst. Og overfor de kroniske Sygdomme, der have varet i længere Tid, ofte i flere Aar, som Lungetuberkulose, Led- og Knogletuberkulose med gamle, stadig flydende Fistler, Benbrud, der ere helede i en daarlig Stilling, o. s. v. o. s. v., vil der selvfølgelig heller ikke kunne udrettes ret meget ved et saa kortvarigt Ophold paa Stedet, hvor Patienterne findes. Og forholdsvis faa af de Patienter, som man paa Rejserne foreslaar at følge med til Kolonien for at lade sig indlægge til Behandling paa Sygehuset, ville indlade sig herpaa og af den Grund drage langt bort fra Hjemsted, Slægt og Venner.

Helt raades Bod paa dette uheldige Forhold kan der ikke — dertil ligge Bopladserne alt for spredt —, men noget vilde det dog hjælpe, om Landet var lidt bedre forsynet med Læger. I Syd-Grønland, hvor Epidemier synes at indtræffe hyppigere end i Nord-Grønland, og hvor Befolkningens Antal i de sidste 40—50 Aar er aftaget, burde der — især siden Lægepladsen i Arsuk er bleven nedlagt — imellem Godthaabs og Julianehaabs indskydes endnu et Lægedistrikt med Bolig for Lægen f. Eks. i Frederikshaab. Dettes sydligste Praksisomraade blev saa naturligst Arsuk, medens den nordligste Plads i Julianehaabs Lægedistrikt blev Kagssimiut og Nunarssuit, hvor ogsaa Missionariatet og Handelsdistriktet ender. Om der ogsaa Syd for Kolonien Julianehaab var endnu et Lægedistrikt med Bolig i Nanortalik eller Frederiksdal, vilde det være til Gavn for de sydlige, forholdsvis tætbefolkede Pladsers Vedkommende.

At der i de seneste Aar er bleven oprettet Lægeposter ved Kolonierne Umanak og Holstensborg, og at der paatænkes oprettet endnu flere i den nordligere Del af Landet, er naturligvis et betydeligt Skridt fremad, men ogsaa Syd for Kolonien Godthaab trænges der haardt til flere Læger.

En Fysikus for Grønland med fast Bolig i Danmark, og som hvert Aar berejste Grønland (Angmagsalik og muligvis Kap York-Egnen indbefattet), særlig de Dele af Landet, hvor hans Nærværelse i Øjeblikket var mest nødvendig — saaledes naar epidemiske eller veneriske Sygdomme viste sig overførte til den indfødte Befolkning paa en eller anden Plads — vilde ogsaa kunne bidrage meget til Forbedring af de hygiejniske Forhold.

Valg af Revisor.

Til Revisor i Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« tillader man sig at foreslaa Fuldmægtig *Warburg*, København, i Stedet for Grosserer *J. A. Lefolii*, der ikke ønsker at modtage Genvalg.

Flere Medlemmer.

Rettelse. I »Atlanten« Hefte 46 er paa S. 171 anført, at der ved Festen i Seydisfjord blev afsunget en Sang af *Steingrim Thorgrensen.* Sangen var forfattet af den bekendte islandske Digter *Steingrim Thorsteinsson.*

Foreningens Generalforsamling for 1907.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« afholder Mandag den 16. December Kl. 8 Aften i Wivels Lokaler (1. Sal), København, sin aarlige Generalforsamling, paa hvilken der aflægges Beretning om Udfaldet af Valgene til Bestyrelsesmedlemmer og Revisor samt om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar. Det reviderede Regnskab og Budgettet for næste Aar fremlægges til Godkendelse.

Efter Generalforsamlingen Foredrag med Lysbilleder af Journalist *Holger Rosenberg* om »Islandsfærden 1907«.

Efter Foredraget ville Medlemmerne faa Lejlighed til at samles ved en Kop The.

Den islandske Hest.

En Lov, som vil sikre os gode islandske Heste.

Ved Landbrugskandidat *L. Frederiksen.*

Enhver, som rejser paa Island, maa nødvendigvis komme til at beundre den islandske Hest, og benytter man i længere Tid de samme Rideheste, bliver Beundringen over deres Nøjsomhed, Udholdenhed og Klogskab Dag for Dag større og større; ofte ender det med, at man kommer til at holde saa meget af sine Heste, at man bliver helt tung om Hjærtet, naar Afskeden med dem staar for Døren.

Næsten alle, der have rejst paa Island, have kun Lovord om Hesten i dette Land, men ofte er disse Lovords Rigtighed bleven draget i Tvivl af dem herhjemme, som kun have sét de indførte islandske Heste. Forskellen mellem de gode Heste paa Island og de fleste af de her til Landet indførte islandske Heste, er da ogsaa saa stor, at Beskrivelsen af de førstnævnte umuligt kan passe paa de sidste, og det er derfor ganske naturligt, at Folk, som danne sig et Billede af den islandske Hest paa Grundlag af dem, der findes her i Landet, i Almindelighed mene, at de rosende Udtalelser om den udmærkede Hest paa Island bære en god Del af Overdrivelse i sig.

En af Grundene til dette »Misforhold« mellem de islandske Heste i Danmark og Hesten paa Island er sikkert den, at den islandske Hest er meget sén i sin Udvikling. Vi ere her hjemme tilbøjelige til at mene, at en Hest — selv en islandsk — er fuldt udviklet, naar den er 3 à 4 Aar gammel. Det gælder imidlertid slet ikke for de islandske Heste, de skulle være mindst 5 à 6 Aar gamle, inden de ere fuldt udviklede og kunne benyttes til strængt Arbejde.

De Heste, som opkøbes paa Island til Udførsel, ere sædvanlig kun 2 à 3 Aar gamle — altsaa nærmest kun halvt udviklede. Disse unge halvvoksne Heste kommer der en hel Del af her ned til Danmark, og de benyttes som Regel straks efter Ankomsten til forholdsvis strængt Arbejde, hvilket selvfølgelig sammen med det fremmede Foder og Klima maa virke hæmmende paa Hestens Udvikling. Saadanne Heste, som udføres fra Island i ung Alder, have som Regel aldrig været i Hus, de have aldrig haft Tøjr eller Grime paa; og de lide ofte en Del af den lange Sørejse herned. Derfor intet Under, at en saadan Ladning af Heste ikke taaler Sammenligning med de fuldt udviklede, gode Heste, som man stifter Bekendskab med under Rejser paa Island.

Desværre har Forholdet indtil det sidste Aars Tid været saadan, at der her ned til Danmark saa godt som kun kom alt for unge og under Sørejsen stærkt forhutlede islandske Plagge, og saadanne Individer have naturligvis ikke formaaet at skabe den islandske Hest saa godt et Renomé, som den virkelig fortjener.

De mange daarlige islandske Heste, som vi fik herned, have medført, at der fra forskellige Sider er bleven udfoldet Bestræbelser for at faa virkelig gode Heste herned til Danmark. Saa vidt mig bekendt, blev det første Forsøg herpaa udført paa Foranledning af Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«, idet denne Forening foranledigede et Samarbejde mellem Búnaðarfélag Íslands (Det islandske Landbrugsselskab) og de samvirkende sjællandske Landboforeninger. Følgen heraf blev, at der paa Jubilæumsskuet i København 1905 udstilledes ca. 20 gode islandske Heste, som derefter solgtes ved Auktion. Senere har der paa en Del andre Skuer været udstillet islandske Heste, og ved Foreningen af jydske Landboforeningers Ungskue i Herning i Sommer var der efter Opfordring af Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« oprettet en særlig Afdeling for islandske Heste (se »Atlanten« Nr. 41, Pag. 98).

Udstillingerne have særlig taget Sigte paa at gøre Folk bekendt med de gode islandske Heste. Men naar Folk have faaet Øje for den gode islandske Hests værdifulde Egenskaber, følger ganske naturligt herefter Spørgsmaalet om, hvorledes man skal faa fat i de virkelig gode Heste. Imidlertid kom dette Spørgsmaal ikke til længe at staa ubesvaret hen, thi for et Aars Tid siden dannedes en Forening til Anskaffelse af gode islandske Heste. Denne Forening, for hvilken Dyrlæge *Svend Larsen* er Formand, har sat sig som Opgave, at skaffe de Folk, som maatte ønske det, virkelig gode og ikke for unge islandske Heste til rimelige Priser (150 Kr. pr. Stk.) Foreningen har i Sommer skaffet mange Heste her til Landet, og efter Sigende skulle disse, hvad Godhed angaar, langt overstige de »almindelige« islandske Heste, som hidtil have været i Handelen herhjemme.

Alle disse Bestræbelser have maaske en ikke ringe Andel i, at der nu — i Følge Notitser i Dagbladene — er Tale om, at de islandske Heste skulle benyttes i den danske Hær, som Ridebeste for Officerer under Kantonnementsøvelserne. Noget saadant vilde sikkert ikke være kommen paa Tale, dersom der endnu ikke var kommet andet end unge, delvis forhutlede islandske Heste herned.

Det ovenfor omtalte er Bestræbelser fra dansk Side for at faa den gode islandske Hest gjort bekendt og udbredt her hjemme. Islænderne selv have nu imidlertid slaaet Sømmet paa Hovedet. Dog ikke i den Forstand, at de ville til at udstille deres Heste hernede i Danmark, men derved, at de kun ville sende gode Heste herned. Fra en Islænder har jeg modtaget Brev, hvori han meddeler, at der paa Altinget i Sommer er vedtaget en Lov om Udførsel af Heste.

I denne Lov bestemmes, at der fra Island ikke maa udføres andre end fejlfri Heste i godt Huld; det forbydes at udføre Heste under 4 og over 10 Aar (3aarige Heste kan dog udføres, naar de ere store og smukke), og enhver Hest, bestemt til Udførsel, skal i det mindste være delvis tæmmet, saaledes at den lader sig trække i Grime.

Alle Skibe, som føre Heste fra Island, skulle være hensigtsmæssigt indrettede dertil. Paa Dæk maa kun anbringes Heste fra Midten af Juni til sidst i August Maaned. Hestene skulle have god Plads til at røre sig, og der skal ved Halm eller anden Strøelse være sørget for, at Gulvet ikke bliver glat; der skal

sørges for rigelig Tilgang af Luft og Lys. Skibets Kaptajn skal paavise, at han har rigeligt med Mandskab til at passe Hestene, ligesom der ogsaa skal være rigeligt med Foder og Vand om Bord. Der maa saaledes ikke være mindre end 10 Pd. Hø pr. Dag til hver Hest i den Tid, Skibet bruger til Sejlladsen mellem Island og Bestemmelseslandet.

I de Havne, hvor Hestene lastes, ansættes der af Ministeriet en Tilsynsmand med Udførslen. Denne Tilsynsmand har Ret til at tilbageholde Heste, som efter hans Skøn ikke ere tjenlige til Udførsel. Tilsynsmanden skal tillige efterse, at Skibet har rigelig Plads og er forsvarlig indrettet for Transport af Heste. Overtrædelse af Lovens Forbud straffes med Bøder fra 10—1000 Kr.

Iøvrigt er det overladt til det islandske Ministerium at tage Bestemmelser vedrørende de nærmere Detailler med Hensyn til Reglement for Tilsynsmændene.

Undtagelser fra Loven — som ventelig træder i Kraft 1. Januar 1909 — kunne af Ministeriet kun gives efter Samraad med Det islandske Landbrugsselskab (Búnaðarfélag Íslands).

Som det sés, er det temmelig strænge Bestemmelser, der i ovennævnte Lov ere trufne med Hensyn til Udførslen af islandske Heste, og forhaabentlig ville de have et godt Resultat til Følge, saaledes at vi i Fremtiden kun faa virkelig gode Heste herned, og slippe fri for de Karikaturer af islandske Plagge, som vi have haft en Del af før.

At den gode islandske Hest vil vise sig, i Forhold til sin Størrelse, særlig fordelagtig, er der ingen Tvivl om; i Nøjsomhed og Udholdenhed overgaar den utvivlsomt alle andre europæiske Hesteracer. Og sikkert vil Island saa komme til at levere et meget stort Antal af de Heste til Smaabrugere, som der stadig bliver større og større Efterspørgsel om her hjemme.

Dampskibsforbindelsen med Færøerne.

Ved Sorenskriver *Chr. Helms.*

Thorshavn, Oktober 1907.

I disse Dage, da vi i Bladenes Rigsdagsreferater læse om det store Overskud, Staten har af Post- og Jærnbanevæsenet, kunne vi ikke lade være med at sende et Suk efter, at en ringe

Del af dette Overskud kunde finde Vej herop og afhjælpe de værste Mangler ved vor Forbindelse med Hovedlandet.

Vel maa vi indrømme, at Dampskibsforbindelsen mellem København og Færøerne i de senere Aar er bleven mægtig forbedret, men der staar dog endnu meget tilbage, inden Forbindelsen kan siges at være saa hyppig og regelmæssig som ønskeligt var.

Ser man paa Fartplanen over Dampskibene, finder man, at der aarlig gaar c. 50 Skibe herop fra København og ligesaamange ned igen. Saa skulde man jo tro, at vi heroppe havde Skib og Post omtrent hver Uge og vare vel hjulpne. Men saa godt er det desværre ikke.

Sagen er, at der er 3 Selskaber, der besørge Farten, og disse synes at have en for os kedelig Tilbøjelighed til at lade deres Skibe gaa omtrent samtidig fra København, saa at vi ofte have 3—4 Skibe paa en Gang og saa i flere Uger intet Skib se. Naa! Selskaberne have jo andet at tænke paa, end om deres Fartplaner passe os her. Dels skulde de jo gærne hugge lidt Fragt fra hverandre, og dels have de Hensyn at tage til Skotland, til Norge og til Island. Færøerne ere jo for alle Skibene undtagen ét — vort eget »Tjaldur« — en Mellemstation, der kun er af sekundær Betydning. Men ærgerligt er det ofte at se Skibene komme og gaa klumpevis og saa savne Post og Varer i Uger.

I 1907 gik efter Fartplanen saaledes i Februar 2 Skibe op i 2 paa hinanden følgende Dage, i Marts 3 Skibe op i 3 paa hinanden følgende Dage, i April 3 Skibe op i Løbet af 5 Dage, i Maj 2 Skibe op med kun en Dags Mellemrum og senere d. 31. Maj 2 Skibe og næste Dag igen et Skib, altsaa 3 Skibe i 2 Dage o. s. v.

Denne Uregelmæssighed er især for Postforbindelsen saare uheldig. Til Sammenligning tjener, at man paa Shetland i en Aarrække har haft saa at sige dagligt Postskib fra Skotland.

Ærgerligt er det ogsaa at se, at flere af det forenede Dampskibsselskabs Skibe paa Vejen til og fra Island løbe os forbi. De kunde dog vel uden synderlig Udgift og Tidsspilde løbe herind og bringe og hente vor Post. Vejen falder jo lige her forbi.

En anden Mangel ved vor Dampskibsforbindelse — som tidligere er fremhævet i »Atlanten« — er den, at Skibene ere saa

længe undervejs. De gaa alle over Norge eller Leith, og det gør, at Rejsen varer en Uge i Stedet for 3 Døgn, som en direkte Rejse vilde tage. Vi vilde føle os ganske anderledes nær ved Hovedlandet, hvis vi paa 3 Dage kunde komme til København, og Betydningen af denne Nærhedsfølelse kan sikkert ikke overvurderes. Det er ikke mindst med forbedrede Samkvemsmidler, at vi skulle drage vore oversøiske Rigsdele til os. Nu ligge Færøerne i de fleste danskes Bevidsthed saa usigeligt fjærnt; der ligger jo en Uges Dampskibsrejse imellem. En direkte Dampskibsrute vilde bringe Øerne langt, langt nærmere, og en saadan maatte kunne etableres ved Hjælp af en klækkelig Statssubvention, taget af Statens Overskud af Postvæsen, Jærnbanevæsen m. v.

Forøvrigt aabnes der i den nærmeste Fremtid en Mulighed for en hurtig Postrute til Færøerne og Island, nemlig den Mulighed, Bergenbanen frembyder. Allerede i den kommende Vinter bliver der — om end ad Omveje — Jærnbaneforbindelse mellem Christiania og Bergen, og om et Par Aar bliver vel den egentlige Bergenbane fuldendt.

Saa kan man paa et Døgn naa med Bane fra København til Bergen, og herfra kan en Damper med ti Mils Fart løbe til Thorshavn paa $1\frac{1}{2}$ Døgn. Det vil sige, at vi Tirsdag Morgen kunne have Post, som er gaaet fra København Lørdag Aften, medens vor Post nu altid er en Uge gammel.

En saadan kombineret Jærnbane- og Dampskibsrute vil dog aldrig tilnærmelsesvis blive af den Betydning, som en direkte Dampskibsrute. Kun den sidste vil blive af større Betydning for Gods- og Passagertrafik.

Der gaar i disse Dage her Rygter om, at vi skulle have en ny »Tjaldur«, d. v. s. et nyt særligt Færøskib i fast Rute. Mon det ikke vilde være rigtigt at lade dette Skib prøve den direkte Fart?

Endnu et maa jeg have Lov til at nævne. Den Fiskerihavn, som nu skal indrettes i Lemvig, ligger ikke mere end godt 2 Døgns Dampskibssejlads fra Færøerne eller ikke længere borte end Grimsby, som nu er Udgangspunktet for Størstedelen af de engelske Skibe, der fisker i vore Farvande. Mon ikke Lemvig skulde kunne blive et Udgangspunkt for et dansk Nordhavsfiskeri? Blot de danske Fiskere for Alvor vilde opdage, at der ikke er saa langt herop. Endnu synes man jo i Danmark

at tro, at Afstanden til Færøerne og Island er saa stor, og Farten derop saa farefuld, at det er velfortjent, naar vi i »Dansk Fiskeritidende« og »Politiken« se Portrætter af de dristige Fiskere, der vove Farten herop. Det burde jo være den selvfølgeligste Sag, at danske Fiskere drive Fiskeri under Island og Færøerne, hvor Englændere, Franskmænd, Hollændere, Nordmænd og Tyskere færdes hjemmevant, men endnu betragtes det jo i Danmark som en Begivenhed, naar en vestjydsk Fisker finder Vejen herop.

Vi savne paa Havfiskeriets Omraade en Samvirken mellem Island, Færøerne og det øvrige Danmark, og paa dette Punkt har vel den store danske Fiskeriforening nogen Skyld, idet den ikke blot ikke med Kraft har taget Nordhavsfiskeriet op som den vigtige Rigsopgave det er, men tilmed i Statuterne for sin Fiskeriassurance har udelukket Fartøjer, der drive Fiskeri ved Færøerne og Island. Vor Lovgivning synes heller ikke at have Øje for Havfiskeriet som Rigssag. I den islandske Forfatningslov er jo Fiskeriet nævnt som et særligt islandsk Anliggende.

Nye Medlemmer.

Navn	Adresse	Indmeldt ved
Aggerholm, Bankdirektør	Holstebro	Skovrider Dalgas
Andersen, D., Folketingsm.	Styvelgaard	Birkedommer Svejstrup
Arnby, W., Brygger	Odense	Forstcand. Dreyer
Barnekow, A. C,, Premierløjt.	København	Kapt. V. Petersen
Bramsen, Gehejmeetatsraad	Vedbæk	Folketingsm. Rørdam
Budtz, Byfoged	Odense	Forstcand. Dreyer
la Cour, Landstingsm., Propr.	Trinderup	Birkedommer Svejstrup
Dreyer, M. C. H., Redaktør	Odense	Forstcand. Dreyer
Dæhnfeldt, Chr., Frøhandler	do.	do.
Eising, Landstingm.	Jelling	Folketingsm. Rørdam
Fester, Chr., Sagfører	Næstved	Borgmester Hänschell
Goos, Geheimeetatsraad	København	Folketingsm. Rørdam
Hansen, J. L., Sagfører	Kolding	Birkedommer Svejstrup
Hansen, Meta, Cand. polit.	København	Sekretariatet
Hedeman, A., Oberstløjtnant	Odense	Forstcand. Drejer
»Heimdal«s Generalagentur	København	Kapt. V. Petersen
Hermansen, Oswald, Fabrikant	Næstved	Borgmester Hänschell
Jensen, J. L., Sognepræst	Dalbyneder	Overlærer Bergh
Jensen Sønderup, Folketingsm.	Sønderup	Birkedommer Svejstrup
Kirkegaard, Folketingsm.	Agger	do.
Knudsen, H. A., fhv. Godsejer	Fredericia	Kapt. V. Petersen

Navn	Adresse	Indmeldt ved
Kolderup-Rosenvinge, Docent, Dr. phil.	København	Dr. phil. Steenstrup
Kryger. G., Fabrikant	Odense	Forstcand. Dreyer
Lambaa, Johs., Skibsfører	Thorshavn	Kolonibest. Joensen
Larsen, Chr., Fyrassistent	Nolsø, Thorshavn	do.
Larsen, M., Grosserer	København	Kapt. V. Petersen
Larsen, Thomas, Folketingsm.	Vraa	Birkedommer Svejstrup
Lauritsen, J., Overlærer	Thorshavn	Landfoged Engelstoft
Laursen, N. Johan, Præst.	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Leschly, M., Generalløjtnant	do.	do.
Madsen, Victor, Statsgeolog, Dr. phil.	København	Prof. Westermann
Malling, Propr.	Haugaard	Landinspekt. Hvenegaard
Moestrup, Folketingsm.	Mellerup	Folketingsm. Rørdam
Mohr, Jens. Skibsfører	Thorshavn	Kolonibest. Joensen
Mortensen, Th., Dr. phil.	København	Sekretariatet
Møller, Oscar, Direktør	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Nagel, Postmester	do.	do.
Niclasen, R., Købmand	Midvaag	Kolonibest. Joensen
Nielsen, Aksel, Postexp.	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Nordby, Landstingsmand	Helgenæs	Grosserer Holger Petersen
Nygaard, J. N.	Disko, Grønland	Mag. sc. Porsild
Nørhave, Folketingsm.	Vust	Birkedommer Svejstrup
Oelendorff, F., Købmand, Konsul	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Ostermann, H., Førstepræst	Jacobshavn	Provst Schultz Lorentzen
Pagh, Landstingsm.	Bogense	Folketingsm. Rørdam
Petersen, Emil, Folketingsm.	Dame, Møen	do.
Petersen, Julius, Købmand	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Petersen, Jørgen, Landstingsmand	Odense	Forstcand. Dreyer
Poulsen, Carl, Sagfører	Fuglebjerg	Overlærer L. Bergh
Poulsen, Knud, Læge	Korsør	do.
Pries, Skovrider	Louisenlund	Overretss. Høegh Guldberg
Rasmussen, Emil, Lærer	Maglebylille	Pastor P. Vibæk
Rasmussen, N., Landstingsm.	København	Folketingsm. Rørdam
Rosenberg, Læge	Faaborg	Landinspekt. Hvenegaard
Rübner Petersen, Skoledirektør	Christianssted	Gouv. Sekr. Helweg-Larsen
Ræder, Hofjægermester	København	Prof. Westermann
Schaffalitzky de Muckadell, Hofjægermest., Lensgreve.	Brobygaard	Propr. H. Smidt
Schultz, Landstingsm.	Fredericia	Folketingsm. Rørdam
Smidt, Henry, Propr.	Nybøllegaard	Landinspekt. Hvenegaard
Sorø Skoles Bibliotek	Sorø	Kapt. V. Petersen
Sporon Fiedler, Jægermester	Nordskov	Propr. H. Smidt
Steffensen, S., Fuldmægtig	København	Sekretariatet
Stilling, J. M., Direktør	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Sølling, A., Kaptajn, Fiskerikonsulent	London	Generalkonsul Faber
Thomsen, Hospitalsforstander	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Tolderlund, Landstingsm.	Næstved	Folketingsm. Rørdam
Vilcken, Bankdirektør	Aarhus	Overretss. Høegh Guldberg
Wistoft, J. N. C., Direktør.	do.	do.
Wærum, S. Chr., Købmand	do.	do.
Zahle, Folketingsm.	København	Folketingsm. Rørdam
Ziska, A. J., Handelsbetjent	Thorshavn	Kolonibest. Joensen
Ørtenblad, Frithiof	Akureyri	Gross. Thor E. Tulinius

Foreningens Generalforsamling 1907.

Mandagen den 16. December 1907 afholdt Foreningen sin aarlige Generalforsamling i Wivels Lokale i København.

Præsidenten, Kammerherre *Sehested*, aabnede Generalforsamlingen med at byde Forsamlingen Velkommen.

Højesteretssagfører *Liebe* valgtes til Dirigent. Han meddelte, at Generalforsamlingen var lovlig indvarslet gennem Bekendtgørelser i »Berlingske Tidende« og »Atlanten«, og gav derpaa Ordet til Foreningens Sekretær, som aflagde Beretning om Udfaldet af de foretagne Valg.

Til Sektionen for Island genvalgtes Sysselmand, cand. juris. *P. Vidalin Bjarnason* med 213 Stemmer, Havnekaptajn *C. F. Drechsel* med 211 Stemmer, Kommandør *A. P. Hovgaard* med 211 Stemmer, Tømmermester *O. W. Olsen* med 207 Stemmer og Professor, Dr. phil. *Th. Thoroddsen* med 213 Stemmer

Til Sektionen for Færøerne vare genvalgte Kommandør *R. Hammer* med 213 Stemmer, Professor *L. Schrøder* med 213 Stemmer og Havnebygmester *H. C. V. Møller* med 211 Stemmer.

Til Sektionen for Grønland vare genvalgte Dr. phil. *K. I. V. Steenstrup* med 212 Stemmer og cand. mag. *W. Thalbitzer* med 211 Stemmer.

Til den vestindiske Sektion genvalgtes Bibliotekar, Dr. phil. *F. Børgesen* med 210 Stemmer, Grosserer *Moses Melchior* med 211 Stemmer og Landstingsmand, Grosserer *Holger Petersen* med 213 Stemmer.

11 Stemmer vare spredte og 1 Stemmeseddel var ugyldig.

Til Revisor valgtes i Stedet for Grosserer *I. A. Lefolii*, der ikke ønskede at modtage Genvalg, Fuldmægtig *Warburg*.

Bestyrelsens Sammensætning efter de foretagne Valg er da saaledes:

Sektionen for **Island:**

Sysselmand, Cand. jur. P. Vidalin Bjarnason, Sauðárkrókur, Island.
Kaptajn Daniel Bruun, R., p. p., Annasvej 16, Hellerup.
Havnekaptajn C. F. Drechsel, K., Dbmd., p. p., Nyhavn 43, K.
Docent, Dr. phil. Valtyr Gudmundsson, R., Amagerbrogade 151, S.
Kommandør A. P. Hovgaard, K., Dbmd., F. M., p. p., Kastelsvej 21, Ø.
Professor, Dr. phil. Finnur Jónsson, R., Nyvej 4, V. (Næstformand).
Grosserer J. A. Lefolii, St. Annæ Plads 16, K.
Højesteretssagfører C. J. O. Liebe, R., Dbmd., Bredgade 30, K.

Statskonsulent Chr. Løfting, Lykkesholms Alle 3 A, V.
Tømmermester O. W. Olsen, Taarbæk, Klampenborg.
Professor C. V. Prytz, R., Hellerup.
Direktør for meteor. Inst. C. Ryder, R., p. p., Strandboulevard 62, Ø.
Kammerherre K. Sehested, R. Dbmd., p. p., Addithus, Brædstrup (Formand, Foreningens Præsident).
Professor, Dr. phil. Th. Thoroddsen, R., Svanemosegaardsvej 2, V.

Sektionen for **Færøerne**:

Fhv. Overlærer L. Bergh, R., Bernstorfsvej 9, V. (Formand).
Amtmand Chr. Bærentsen, R., Thorshavn.
Sysselmand, Folketingsmand O. Effersøe, Trangisvaag.
Kommandør R. Hammer, R., Dbmd., p. p., Cort Adelersg. 1 K. (Næstformand).
Stadslæge, Etatsraad E. M. Hoff, R., Dbmd., Sølvgade 84, K.
Dr. phil. J. Jakobsen, Grundtvigsvej 5, V.
Departementschef Jerichau-Christensen, R., Kvæsthusgade 7, K.
Havnebygmester H. C. V. Møller, R., Dbmd., p. p., Østerbrogade 62, Ø.
Professor L. Schrøder, R., Askov, Vejen.

Sektionen for **Grønland**:

Kommandør G. F. Holm, K., Dbmd., p. p., Livjægergade 30, Ø.
Læge Th. N. Krabbe, Dr. Elisabets Alle 7, S.
Direktør, Folketingsmand N. T. Neergaard, Dronningens Tværgade 4, K.
Korpslæge, Folketingsmand Rørdam, R., St. Pauls Plads 1, K. (Næstformand).
Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, R., Forchhammers Vej 15 V. (Formand).
Cand. mag. W. Thalbitzer, Allégade 23, F.
Viceadmiral C. F. Wandel, K., Dbmd., p. p., Bredgade 23, K.

Sektionen for **Dansk Vestindien**:

Etatsraad H. N. Andersen, K., Dbmd., p. p., Stockholmsgade 57, Ø.
Bibliotekar, Dr. phil. F. Børgesen, Østbanegade 7, Ø.
Administrator F. Lassen-Landorph, Frydendalsvej 25, V.
Lic. theol. Lawaetz, Baunebjerggaard, Humlebæk.
Grosserer Moses Melchior, Højbroplads 21, K.
Grosserer, Landstingsmand Holger Petersen, R., Dbmd., Gotherg. 160, K. (Næstformand).
Kaptajn i Ingeniørkorpset H. U. Ramsing, R., Ribegade 8, Ø.
Dr. phil. Rothe, R., Dbmd., St. Jakobs Plads 4, Ø.
Professor T. Westermann, R., p. p., Amalievej 4, V. (Formand, Foreningens Vicepræsident).

Præsidenten, Kammerherre *Sehested*, aflagde Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar. Taleren nævnede Foreningens Formaal, der gaar ud paa at fremme Udviklingen af de til Danmark knyttede fjernere Rigsdele, navnlig

i økonomisk Henseende, samt at styrke Solidaritetsfølelsen mellem Rigets Beboere.

Disse Formaal søges naaet ved at tilvejebringe Oplysninger af økonomisk Betydning for de paagældende Rigsdele, ved at sprede Kundskab om disse Rigsdeles økonomiske o. a. Forhold blandt Rigets Befolkning og derved søge at vække dennes Interesse for Sagen. Endvidere ved at yde gratis og velvillig Vejledning til alle, der henvende sig til Foreningen om Oplysninger vedrørende de nævnte Rigsdele eller til Bedste for disses Beboere, samt ved at virke for Gennemførelse af Forbedringer i de bestaaende Forhold ved Paavirkning af den offentlige Mening, eventuelt ved Henvendelse til Regering og Rigsdag.

Angaaende Medlemsbladet da var dette som hidtil udkommet med et Hefte om Maaneden. Af Bogen »De danske Atlanterhavsøer« var de to første Afsnit omhandlende Island og Færøerne færdige og Afsnittet om Grønland var paabegyndt. Præsidenten ønskede at rette en Tak til den Række af udmærkede Forfattere, der i Aarets Løb havde stillet deres indgaaende Sagkundskab og øvede Pen til Raadighed for Redaktionen.

Blandt de Sager, Foreningen havde beskæftiget sig med, kunde nævnes Nedsættelsen af Portotaksterne mellem Danmark og Island og mellem Danmark og de dansk vestindiske Øer, om hvilken der i »Atlanten«s Oktoberhefte var givet Medlemmerne udførlig Meddelelse under Henvisning til, at Foreningen i 1904 var indgaaet med Andragende derom til Generaldirektoratet for Postvæsenet.

Ved Generalforsamlingen i Fjor blev det henstillet til Foreningen at lade afholde en Del Foredrag i nogle af de større Provindsbyer. Man havde straks efterkommet denne Opfordring og der var sidste Vinter afholdt 4 Foredrag med Lysbilleder i Aarhus, nemlig af Overlærer *L. Bergh* om Færøerne, af Professor *Finnur Jónsson* om Island, af cand. mag. *W. Thalbitzer* om Grønland og af Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing* om Dansk Vestindien.

I Vinter fortsættes med lignende Foredrag i Odense. Overlærer *L. Bergh* havde talt om Færøernes Natur og Folk, Dr. phil. *Th. Mortensen* om Dansk Vestindien og senere vil Journalist, cand. juris. *Svend Poulsen* tale om Island og cand. mag. *W. Thalbitzer* om Grønland.

Foruden det Foredrag, som i Fjor holdtes ved Foreningens

Generalforsamling af Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing* om de sidste Aars Arbejde i Dansk Vestindien, var der her i København holdt et Foredrag om Færøerne af Overlærer *L. Bergh*.

For at skaffe Foreningen en Del nye Medlemmer havde man gennem nogle af Repræsentanterne udsendt en Del Cirkulærer og Resultatet heraf havde været ganske tilfredsstillende, saa man tænkte at fortsætte dermed.

Foreningen havde arbejdet en Del for at skaffe den islandske Hest Indpas her, og man havde faaet oprettet en Afdeling for islandske Heste paa Foreningen af jydske Landboforeningers Ungskue i Herning sidste Sommer. Et Udvalg, bestaaende af Professor *G. Sand*, Landbohøjskolen, Dyrlæge *Svend Larsen* og Foreningens Sekretær havde udarbejdet Regler for Hestenes Fremstilling. Foreningen havde udsat en Ærespræmie for Arbejdsydelse, men da der ikke af Foreningen af jydske Landboforeninger var forberedt nogen Arbejdsprøve, uddeltes Ærespræmien ikke. Foreningen havde udvirket, at der ved Skuet i Herning blev afholdt et Foredrag om den islandske Hest. I den kommende Sommer vil det jydske Ungskue blive afholdt i Aalborg, og her vil der antagelig blive god Tilslutning med islandske Heste.

Der var paa Island bleven vedtaget en Lov, der regulerer Udførslen af islandske Heste (se »Atlanten« Hefte 48, pag. 187).

Endvidere kunde nævnes, at Foreningen havde ladet udarbejde et Kort over Dansk Vestindien. Kortet vil blive benyttet til Bogen »De danske Atlanterhavsøer«s Afsnit om Dansk Vestindien, men foruden det dertil nødvendige Antal var der trykt 500 farvelagte Eksemplarer, der gennem Universitetsboghandler *G. E. C. Gads* Forlag sælges i Boghandelen for 25 Øre pr. Blad.

Ingeniørkaptajn *Ramsing* havde skaffet Materialet til Kortet tilveje og ført Tilsyn med Tegnearbejdet, der var udført af Guide *J. M. Thomsen*. Præsidenten ønskede at bringe Hr. Ramsing en Tak for hans værdifulde Bistand.

Fra en privat Mand havde Foreningen modtaget 500 Kroner til Anlæg af Gødningsforsøg i Dansk Vestindien. Forsøgene ville nu blive udførte af Plantageselskabet Dansk Vestindien.

Paa Budgettet for indeværende Aar havde Foreningen opført et Tilskud paa 200 Kr. til Iværksættelse af rationel Biavl i

Dansk Vestindien samt 100 Kroner som Støtte til Pastor *Nygaards* Skole i Christianssted paa St. Croix.

Som en af det forløbne Aars Begivenheder maatte nævnes Kongens og Rigsdagens Rejse til Island og Færøerne, en Rejse, der sikkert maatte bidrage til at fremme Foreningens Formaal. Foreningen havde, efter Anmodning fra Landstingets daværende Formand, Konferentsraad *H. N. Hansen*, leveret 40 Eksemplarer af Bogen »De danske Atlanterhavsøer«s Afsnit om Island og Færøerne til Brug for de i Turen deltagende Rigsdagsmænd. Rejsen er udførlig omtalt i »Atlanten«, Hefte 45 og 46.

Paa Island arbejdedes der for Tiden stærkt paa at starte forskellige Andelsforetagender. Der var saaledes oprettet et Andelsfaareslagteri og i den allerseneste Tid et Fiskeriselskab efter Andelsprincippet.

Paa Foranledning af Professor *Westermann* og Inspektør *Feilberg* var det islandske Landbrugsselskab traadt i Forbindelse med Hedeselskabet, der havde projekteret et stort Afvandingsanlæg paa Island, (se »Atlanten« Hefte 42 Pag. 112).

Af Komiteen for Landsudstillingen i Aarhus 1909 var Taleren blevet anmodet om at indtræde i det Udvalg, der skal ordne Udstillingen vedrørende Færøerne, Grønland og Dansk Vestindien. Island fik selv sin Afdeling paa Udstillingen.

Endelig gav Præsidenten nogle Oplysninger om Repræsentanternes og Medlemmernes Antal. Af Repræsentanter havde Foreningen nu 74, hvoraf 55 i det egentlige Danmark, 8 paa Island, 1 paa Færøerne, 2 i Dansk Vestindien og 8 i Udlandet. Foreningen havde i Aarets Løb mistet 2 af sine Repræsentanter, nemlig Overretssagfører *Høegh Guldberg*, Aarhus, og fhv. Kolonibestyrer *J. C. Joensen*, Thorshavn. Begge havde arbejdet ihærdigt for Foreningen og skaffet den mange Medlemmer.

Medlemsantallet for det egentlige Danmark udgjorde 18 bestandige og 1023 Aarsmedlemmer, for Island 61, Færøerne 79 og Grønland 28 Aarsmedlemmer, Dansk Vestindien 1 bestandigt Medlem og 58 Aarsmedlemmer og Udlandet 2 bestandige Medlemmer og 54 Aarsmedlemmer eller ialt 21 bestandige Medlemmer og 1303 Aarsmedlemmer. Det samlede Medlemsantal udgjorde saaledes for Tiden 1324.

Af Foreningens Bestyrelsesmedlemmer var Grosserer *Alex. Warburg* i Aarets Løb udtraadt af den islandske Sektion.

I den derpaa følgende Diskussion ankede Direktør *Elmquist*,

Aarhus, over den Maade, hvorpaa de derværende Foredrag havde været arrangerede og over, at der var bleven opkrævet Entre.

Grosserer *Moses Melchior* gav paa Præsidentens Opfordring nogle Meddelelser om Orkanassurance i Dansk Vestindien, men herom vil der i et senere Hefte af Medlemsbladet fremkomme en udførlig Meddelelse.

Havnekaptajn, Kommandør *Drechsel* gav en Del Oplysninger om det nyoprettede Andelsfiskeriselskab. Det af Foreningens islandske Sektion nedsatte Fiskeriudvalg, som Taleren var Formand for, havde udarbejdet et Forslag til Love for et Fiskeriselskab efter Andelsprincippet samt uddelt en lille Pjece om Fiskeriet ved Island og Færøerne til islandske og færøske Fiskere. Foreningen havde ikke større Pengemidler at disponere over, og man maatte derfor indskrænke sig til at give Vejledning. Da Altinget i 1906 var paa Besøg her i Danmark, havde Fiskeriudvalget et Møde med en Del af de Altingsmænd, der særlig vare interesserede i Fiskeriet, bl. a. Skibsrheder *Flygenring*, der nu er Medlem af Bestyrelsen for det nyoprettede Andelsfiskeriselskab. Taleren sluttede med at udtale, at Islænderne raadede over Lokalkendskab og let Adgang til Fiskeriet, medens Danskerne maaske havde lettere ved at skaffe Penge; der var derfor Mulighed for et Samarbejde paa dette Omraade.

De internationale Havundersøgelser og Dr. *Johs. Schmidts* Undersøgelser vilde sikkert faa den største Betydning for Fiskeriet deroppe.

Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing* omtalte de smukke Resultater paa Bomuldsdyrkningens Omraade, som Plantageselskabet Dansk Vestindien havde naaet det sidste Aar. Herom vil der ligeledes fremkomme udførlig Meddelelse i et senere Hefte af Medlemsbladet.

Magister *N. Hartz* ønskede, at den grønlandske Sektion tog mere aktiv fat. Foreningen burde lade optage en Del levende Billeder paa vore danske Atlanterhavsøer, og se at faa dem frem paa Biografteatrene. Et kraftigt Arbejde fra Foreningens Side, saa kom Medlemmerne nok af sig selv.

Pastor *Hoffmeyer* ønskede »Atlantens« grundlæggende Publikationer udsendte i korte Uddrag til Dagbladene samt »Atlantens« Klichéer stillede til fri Afbenyttelse for Blade og Tidsskrifter.

Præsidenten takkede for de faldne Udtalelser og lovede, at disse skulde blive tagne under Overvejelse.

Herefter fremlagde Sekretær *Windfeld* det S. 201 aftrykte reviderede Regnskab for 1906—07, der godkendtes uden Omtale. Ligeledes forelagdes og godkendtes Budgettet for 1907—08.

Dirigenten hævede derpaa Generalforsamlingen, hvorefter Journalist *Holger Rosenberg* holdt Foredrag, ledsaget af fortrinlige Lysbilleder, om »Islandsfærden 1907«.

Efter Foredraget samledes en Del af Medlemmerne ved et fælles Thebord i de tilstødende Lokaler.

Regnskab

over

Foreningens Indtægter og Udgifter

fra 1. Oktober 1906—30. September 1907.

Indtægt:			
Kassebeholdning den 1. Oktbr. 1906		0,00	
Bidrag fra Aars-Medlemmer		6671,12	
Bidrag fra et best. Medlem		200,00	
Renter		151,01	
Indkommen ved Salg af »Atlanten«		98,95	7121,08
Udgift:			
Medlemsbladet:			
a. Trykning og Klichéer	2756,05		
b. Honorar for Artikler	605,00		
c. Særtryk af »Atlanten«	189,58		
d. Ekspedition af »Atlanten«	369,77		
e. Diverse	95,50	4015,90	
Sekretærens Løn		1200,00	
Porto		400,56	
Møder		279,20	
Kontorhold		327,83	
Forskelligt:			
a. Tegning af Kort over Dansk Vestindien	155,00		
b. 3000 Eksemplarer af Lovene	47,50		
c. Diverse Udlæg	111,41	313,91	
Indbetalt til Grundfonden:			
a. Bidrag fra et best. Medlem	200,00		
b. Afdrag paa Skyld til Grundfonden	383,68	583,68	
Kassebeholdning den 30. September 1907		0,00	7121,08

Status.

1. Oktbr. 1907.

Aktiver:

Grundfonden: i Sparekasse	3418,87	
Laan til Foreningens Kasse	1181,13	4600,00

Passiver:

Skyld til Grundfonden	1181,13
Formue	3418,87

København, i Oktober 1907.

Ib Windfeld.

Ovenstaaende Regnskabsextrakt er fundet overensstemmende med de førte Bøger og de til disse hørende Bilag. Formuen fandtes til Stede paa Sparekassebøgerne Nr. 7948 og 7999 i Dansk Arbejderbank.

København, den 12. Novbr. 1907.

J. A. Lefolii. **Carl H. Melchior.**

Budget

for

Foreningen „De danske Atlanterhavsøer"

for Aaret 1. Oktober 1907—30. September 1908.

Indtægter.

Kassebeholdning den 1. Oktober 1907	Kr.	0,00	
Medlemsbidrag	—	6700,00	
Renter af Grundfonden	—	150,00	
			6850,00

Udgifter.

Medlemsbladet	Kr.	4000,00	
Sekretærens Løn	—	1200,00	
Porto	—	400,00	
Møder	—	300,00	
Kontorudgifter	—	400,00	
Forskelligt	—	150,00	
Biavl i Dansk Vestindien	—	200,00	
Pastor Nygaards Skole i Christianssted	—	100,00	
Afdrag paa Skyld til Grundfonden	—	100,00	
			6850,00

Forventet Kassebeholdning den 30. September 1908 .... Kr. 0,00

Bomuldshøsten i Dansk Vestindien i 1907.

Ved Ingeniørkaptain *H. U. Ramsing.*

Blandt de Forsøg paa nye Kulturer, som Plantageselskabet Dansk Vestindien optog straks efter sin Dannelse i Efteraaret 1902, var Bomuldsdyrkningen et af de vigtigste.

Det med Bomuld besaaede Areal var allerede i 1905—06 443 Agre; 1906—07 naaede man til 713 Agre. Paa Grund af Tørke under den første Opvækst vare 5—6 Agre paa Petronella mislykkede, og nogle faa Agre langs Stranden paa Longford havde lidt noget af Havgus; dette sidste vil næppe gentage sig, idet der er et Læbælte af Kokospalmer under Opvækst. Det øvrige Areal stod godt i det fugtige Vejr, som herskede henimod Høsten og under denne.

Høsten generedes i Begyndelsen meget af den for Aarstiden usædvanlige Regn og hertil kom yderligere, at Markarbejderne dels vare utilstrækkelige i Antal, dels vare temmelig uøvede i Bomuldsplantning, idet mange af de i Løbet af de foregaaende Aar oplærte Plukkere vare blevne engagerede paa Plantager udenfor Selskabet. Den sidste Del af Høsten, den saakaldte »anden Plukning« mislykkedes paa Grund af en haardnakket Tørke, der var ligesaa usædvanlig for denne Aarstid, som Regnen havde været for Høstens Begyndelse.

Disse forskellige sammenstødende Uheld bevirkede, at mindst 12—14 % af Bomulden gik til Spilde paa Markerne. Desuagtet opnaaede Plantageselskabet, takket være de usædvanlig høje Priser, et meget smukt pekuniært Resultat.

Høstens Totalresultat for Selskabets Ejendomme var følgende:

Plantagens Navn	Indhøstet Raabomuld (ɔ: Bomuld + Frø)	Renset Bomuld (ɔ: Bomuld ÷ Frø)	Renset Bomuld udgør % af Raabomuld
	Pd. dansk Vægt	Pd. dansk Vægt	
Blessing	13500	3140	23,3 %
Castle Nugent	70000	20138	28,8 —
Great Pond	98000	26512	27.1 —
Longford	139888	37358	26,7 —
Petronella	102550	29916	29,2 —
Nordsiden	22642	5895	26,0 —
America Hill	1950	423	21,7 —
Bomuldsfabrikken		479	
Ialt...	448530	123861 = 131004 lbs. eng. Vægt (netto) = 385½ Balle.	27,6 —

Der opnaaedes en Pris af 17—23 Pence (= 128—173 Øre) pr. engelsk Pd. for første Klasses Bomuld og $10^3/_4$—15 Pence (= 81—113 Øre) pr. engelsk Pd. for anden Klasses Bomuld; Gennemsnitprisen var 19,86 Pence (= 149 Øre) pr. engelsk Pd.

Den samlede Salgspris var £ 10843 3 d, hvoraf der efter Fradrag af Omkostninger, Fragt, Assurance etc., fremkommer et rent Nettoprovenu paa £ 10273 5 sh 10 d (= ca. 184000 Kr.).

Desuden er der paa Plantageselskabets Fabrik oparbejdet for Fremmede et Kvantum Raabomuld, som har givet 39423 Pd. renset Bomuld, der er afskibet i $120^1/_2$ Baller, og som opnaaede en Pris af 17—21 Pence (= 128—158 Øre) pr. engelsk Pd. for første Klasses Bomuld og $10^3/_4$—16 Pence (= 81—120 Øre) pr. engelsk Pd. for anden Klasses Bomuld; Gennemsnitsprisen var 19,5 Pence (= 146 Øre) pr. engelsk Pd. Den samlede Salgspris var £ 3377 17 sh 9 d, hvortil svarede et Nettoprovenu paa £ 3187 6 sh 6 d (= ca. 56000 Kr.).

Den Bomuldsvarietet, der ved Plantageselskabets Initiativ er indført i Dansk Vestindien, er den saakaldte »Sea Island Bomuld«, en særlig langtraadet Varietet, der indtil for faa Aar siden kun var dyrket med Held i Syd Carolina, Georgia og Florida, navnlig paa de smaa Øer langs Kysten, de saakaldte Sea islands, hvorefter Varieteten har faaet sit Navn.

Af Sir *Daniel Morris*, den energiske og dygtige Leder af det engelsk-vestindiske Imperial Department of Agriculture var denne Bomuldsvarietet omtrent samtidig med Plantageselskabets Stiftelse indført til de engelske Kolonier, hvor den ligeledes i faa Aar har vundet en betydelig Udbredelse. Gennem den danske Konsul paa Barbados *Valdemar Hänschells* Mellemkomst lykkedes det Plantageselskabet at sikre sig en særlig god og udsøgt Udsæd, og ved Konsul *Hänschells* stadige Interesse og Indflydelse har Plantageselskabet ogsaa senere paa forskellig Vis fundet Støtte og Raad hos Sir *Daniel Morris* og det engelske Departements Embedsmænd til megen Nytte for Bomuldsdyrkningens Fremme paa vore Øer.

Sea Island Bomuld betales altid med en Pris, der er 2—3 Gange saa høj men den almindelige amerikanske Vare, den saakaldte »Upland Bomuld«, men man kan ikke vente, at de høje Priser, som herskede i 1907, fremdeles ville kunne opnaas. Endnu i indeværende Aar synes Priserne dog at ville holde sig ret højt.

I Slutningen af 1907 skrev et af de mest ansete Mæglerfirmaer i Bomuldsbranchen *Wolstenholme & Holland* angaaende Høsten 1906—07 og Udsigterne for 1907—08:

»Den amerikanske Bomuldshøst var sidste Aar 59000 Baller imod 125000 i den foregaaende Saison; derfra stamme de usædvanlig høje Priser, der ere opnaaede. Den nu voksende Høst (ɔ: Høsten 1907—08) ventes at blive 90000—100000 Baller. Georgia og Sea Island Bomuld svarende til Gennemsnittet af St. Croix Bomuld tilbydes til 16 d, Omkostninger og Fragt iberegnet, og vi tænke, at 15 d—16 d vil være en rimelig Pris at imødese, forudsat at Handelen forbliver som den er. Den vestindiske Høst vil sandsynligvis snarest give 6000 Baller, og vi se ingen Grund til, at Bomuldsdyrkningen ikke skulde kunne udvides indtil 20000—30000 Baller uden Fare for, at Prisen gaar under 12 d pr. lb.«

Selv om Prisen skulde gaa saa lavt som til det sidstnævnte Beløb 12 d pr. lb., vil Bomuldsdyrkningen give et rimeligt Udbytte, bedre end Sukkeret under dets nuværende Prisforhold.

Bomulden er en Plante, der egner sig godt for vore Øers klimatiske Forhold. Har den nysaaede Bomuld kun faaet nogle Smaabyger kort efter Saaningen, saaledes at de unge Planter faa Tid til at sætte god Rod, taaler den megen Tørke, næsten mere end Sukkeret.

Bomuldsdyrkningen er da ogsaa bleven optaget af adskillige af Plantageejerne paa St. Croix og af enkelte paa St. Thomas og St. Jan. Under indeværende Høst vil der paa St. Croix blive taget 2 Bomulds-Renserier i Brug foruden Plantageselskabets Fabrik paa Longford.

Plantageselskabets Bomuldsareal for den nu voksende Høst er lidt over 900 Agre, og i alt findes der nu paa St. Croix ca. 3000 Agre beplantede med Bomuld. Efter en meget tør Saaningstid, der hæmmede Bomuldens Vækst i Spiringsperioden, har den gode Regn i December forbedret Udsigterne saa betydeligt, at Høsten i Kvantitet menes at ville overgaa den forrige i 1907.

Et ubedrageligt Kendetegn paa, at Bomuldsdyrkningen har faaet fast Fod paa St. Croix, er at man ved Reguleringen af Skatterne har forhøjet Afgifterne af Bomuldsarealet, saaledes at det er stillet paa lige Fod med Sukkeret. Der skal fremtidig betales en Afgift af 70 cts. pr. Ager i Bomuldsdyrkning foruden en Eksporttold svarende til 5 % af Bomuldens Værdi paa St.

Croix (Maximumsværdien er ansat til 25 cts. pr. Pd.) samt 3 % af Frøets Værdi, anslaaet til 60 cts. pr. Ton.

Indførelsen af Bomuldsdyrkningen er det første betydelige Resultat af Plantageselskabets Virksomhed for at fremme Øernes Landbrug. Forhaabentlig vil man inden ret længe høre om andre ligesaa glædelige Resultater af dets Arbejde.

Nogle Taveplanter egnede til Dyrkning i dansk Vestindien.

Ved Dr. phil. *F. Børgesen.*

Paa Grund af de stadig tilbagevendende Tørkeperioder, der i høj Grad have virket hæmmende og ødelæggende paa Landbruget i det hele taget og ikke mindst paa adskillige af de Kulturplanter, man forsøgsvis har plantet paa Øerne i de senere Aar, trænger det Spørgsmaal sig frem, om man ikke langt mere end hidtil gjort burde lægge sig efter Kultur af Taveplanter, hvoraf jo mange i særlig Grad ere i Stand til uden Skade at taale Tørke i længere Tid.

De fleste af dem ere nemlig hvad Botanikerne kalde Sukkulenter, Saftplanter, hvorved forstaas Planter med tykke, kødfulde Blade eller Stængler, der ere i høj Grad vandrige og som netop paa Grund af denne Vandoplagring have et fortrinligt Middel til at komme over tørre Perioder, idet de samtidig ved Hjælp af tyk Overhud, Voksovertræk paa Bladene og andre Beskyttelsesmidler ere vel egnede til at modstaa stærk Hede og Insolation og den dermed følgende Fordampning. Saftplanterne ere da ogsaa xerofile, tørhedselskende, og netop derfor knyttede til tørre Egne, og da vi nu paa vore Øer i hvert Tilfælde i visse Dele af dem finde adskillige Saftplanter vildtvoksende, f. Eks. Kaktus, Agaver, Bromelier etc., tyder dette netop paa, at disse Dele af Øerne have et forholdsvis tørt Klima og derfor ere egnede for disse Planter. Taveplanter dyrkes jo som vel kendt

allerede i mange tørre Egne i Vestindien og Mellemamerika og ere jo som f. Eks. for Bahamaøerne og den tørre Yukatanhalvø blevne en meget vigtig Eksportartikel, der andrager store Beløb aarlig.*)

Den vigtigste og netop den, der særlig er Genstand for Kultur paa de ovennævnte Steder er Sisalhampen, *Agave rigida* med flere Varieteter: var. *elongata*, der særlig dyrkes i Yucatan og har graagrønne Blade fremkaldt af et hvidligt Voksovertræk paa disse (White Henequen), og var. *sisalana* paa Bahamaøerne med friskgrønne Blade (Green Henequen). Arten har sit Hjem i Yucatan og Mellemamerika, men forekommer ogsaa flere Steder i Vestindien. Den findes ikke vildtvoksende paa vore Øer, men er allerede for Aar tilbage indført der og synes at trives vel. Den har saaledes været dyrket af Havebrugskandidat *O. Hansen* paa den nedlagte bot. Forsøgsstation og er nu plantet paa dansk vestindisk Plantageselskabs Ejendom »Castle Coakley« paa tørre muldfattige Kalkjorder, ligesom ogsaa Plantageselskabet »Dansk Vestindien« har begyndt Plantningen af den paa den temmelig tørre og solhede Plantage »Frenchmans Bay« paa St. Thomas.

Sisalplantens Kultur volder ikke større Vanskeligheder. Den ynder en kalkrig Jord, men lykkes ogsaa godt paa tarvelig sandet eller stenet Bund. Der skal dog gøre sig nogen Forskel gældende med Hensyn til de forskellige Varieteter, idet var. *sisalana* forlanger noget bedre Jord end var. *elongata* og derfor ofte dyrkes paa Jorder, der have været anvendte til Sukker. Formeringen af Sisalagaven foregaar dels ved Rodskud, som Planten fra det 3die Aar frembringer i rigelig Mængde, dels ogsaa ved Bulbiller (Yngleknopper), der i stor Mængde fremkomme i Blomsterstanden. Plantningen sker i gravede Huller i den fugtige Aarstid, og Marken fordrer derefter praktisk talt ikke andet Tilsyn end Rensning for Ukrudt 1 à 2 Gange om Aaret. Skæringen af Bladene tager sin Begyndelse fra det 3die Aar, naar Bladene have naaet en Længde af ca. $1_{,5}$ M. Af hver Plante tages de ældste Blade og der skæres tre Gange om Aaret; i

---

*) I Følge *Wiesner, J.*, Die Rohstoffe des Pflanzenreiches, 2det Oplag, Leipzig 1903 androg de sidste Aars samlede Udbytte af Sisalhamp alene ca. 425,000 Baller Taver (à ca. 200 Kg.), der for den aller største Del gaa til Nordamerika, idet kun 15,000 Baller brugtes i Europa.

Gennemsnit faas ca. 15 Blade aarlig af hver Plante, og man kan fortsætte hermed i adskillige Aar, indtil Planten naar til Blomstring, hvorefter den dør; dette sker hos den vildtvoksende Plante i det 7de—12te Aar, men hos den kultiverede Plante tager det rimeligvis længere Tid paa Grund af den Svækkelse, der tilføres Planten ved Bladenes Afskæring. Efter Blomstringen maa den paany plantes, hvad der let gøres ved de samtidig talrig frembrydende Sideskud.

Indvinding af Taver af denne Plante paabegyndes nu i den nærmeste Tid paa St. Croix, idet Planterne paa Castle Coakley ere tjenlige til Skæring; til Rensning af Taverne er en Fabrik paa Longford under Opførelse. Man maa med Interesse imødese Resultatet af denne Kultur.

Fourcroya gigantea er en anden vigtig Taveplante, der leverer den bekendte Mauritiushamp. Planten hører hjemme i Centralamerika, men er efterhaanden indført mange Steder i den gamle Verden, siden 1750 til Øen Mauritius, hvor den særlig er bleven Genstand for Kultur. Den dyrkes ganske paa samme Maade som *Agave rigida.* Den har 2—3 M. lange Blade, altsaa en Del længere end Sisalhampens, og leverer en fin glat og glindsende Tave, der i Følge *Wiesner* (l. c. p. 385) fuldstændig ligner Sisalhampens. *Fourcroya gigantea* skal efter *Eggers* forekomme forvildet omkring Christianssted. Den har forøvrigt ogsaa været dyrket af Havebrugskandidat *Hansen* paa Grange.

Ogsaa den paa Øerne almindelig vildtvoksende *Agave Morrisii,* hvis indtil 20 Fod høje guldgule Blomsterstand ses som en mægtig Fakkel at rage op over det tørre Krat, har rigeligt med Taver i sine 1—2 Meter lange Blade. Taverne ere dog i Følge *Eggers**) (jeg formoder, at det navnlig er denne Art, han sigter til) sammenlignet med *Fourcroya's* mere eller mindre tørre, haarde og matte og besidde heller ikke den samme Styrke som *Fourcroya's.*

Derimod udtaler *Eggers* sig i høj Grad rosende om en anden paa Øerne vildtvoksende til Ananasfamilien hørende Plante, nemlig *Bromelia Pinguin.* Planten, der paa de engelske Øer og ogsaa i dansk Vestindien almindelig kaldes Pinguin, ligner en mægtig Ananas med $1^1/_3$—2 Meter lange Blade med langs Randen kraftige, krumme og skarpe, tilbagebøjede Pigge. Den

---

*) *H. v. Eggers*, Westindische Pflanzenfasern (Naturwissenschaftliche Wochenschrift. V Bd. Nr. 32, 1890. Berlin).

findes almindeligt paa St. Thomas og St. Jan, men ogsaa i mange Egne af St. Croix. Den forekommer ikke blot paa tørre Steder, men ogsaa paa endnu fugtige Strækninger ved Mangrovesumpe, hvor den altsaa vokser paa saltholdig Bund. Den er ofte plantet, idet den benyttes som Indhegning, hvortil den fortrinlig egner sig paa Grund af sine kraftige Pigge. Den har talrige Udløbere og formeres let ved disse. Skæringen af Bladene kan paabegyndes fra det 3die Aar og den har efter *Eggers* Mening en stor Fremtid for sig som Taveplante, idet Mængden af Taverne i Bladet beløber sig til 4 pCt. af Bladvægten, og disse skulle være hvide, stærke og glatte. Fuldt saa rosende omtales den dog ikke af *Wiesner;* det fremhæves her om Taverne af denne og nærstaaende Arter, at Planter, der vokse paa klippefuld og solrig Plads, give en grov, stiv og haard Tave, medens de Planter, der vokse paa god, humusrig Jord og i Skygge, give en fin, glindsende og elastisk Tave. Det fremhæves samtidig, at man ved Indvindingen af Taverne kun maa bruge friske og grønne Blade, derimod ikke gamle og gule. En Prøve af *Bromelia Pinguin's* Taver, opbevaret i Botanisk Musæum, stammende fra *Eggers* Forsøg paa St. Thomas, er temmelig grov og mørkfarvet. Hvordan dette nu end forholder sig, synes *Bromelia Pinguin* kun forholdsvis lidet brugt som Taveplante. Jeg skal endnu i denne Sammenhæng fremhæve, at i Følge den sidst modtagne »Annual Report« fra Landbrugsdepartementet paa Jamaica er der til dette fra et Papir-Firma i Boston sket Henvendelse om Levering af en Prøve Taver af Pinguin for at forsøge disses Værdi til Papirmasse og det hedder herom i Beretningen: »if pinguin fibre is suitable for paper stock, large tracts of land now covered with pinguin and of no value, may prove a source of income to the owners.«

Ogsaa om en anden fra Vestafrika til Vestindien indført, men nu paa alle Antillerne almindelig forvildet Plante, nemlig den til Liliefamilien hørende *Sansevieria guineensis* udtaler *Eggers* sig meget rosende. Planten har en rødlig Rodstok og ved Deling af denne formeres Planten let, idet selv ganske smaa Stykker vokse. Den forlanger en noget skyggefuld og humusrig Bund for at trives frodig. Taverne, Buestræng Hamp, som de kaldes, ere i Følge *Eggers* fine og glindsende og Bladene indeholde $2^1/_2$—3 pCt. af disse; Prisen for Taverne angives af *Eggers* i London at være 1 Mk. 20 Pf. pr. Kilo. Planten er almindelig

forvildet særlig paa St. Croix. I Botanisk Musæums Samling findes en Prøve Taver af denne Plante, stammende fra den botaniske Forsøgsstation. Denne Prøve ser særdeles godt ud, idet Taverne ere lyse, glindsende og bøjelige. Ikke desto mindre skal *Sansevieria's* Taver i Følge *Wiesner's* »Rohstoffe« ikke kunne maale sig med Sisalhampens, idet de blandt andet ere kortere, og de kunne kun sammenstilles med de ringere Sorter. I Følge *Sadebeck*, »Kulturgewächse der deutschen Kolonien und ihre Erzeugnisse« har man i tropisk Vestafrika forsøgt Kulturer af *S. guineensis*, men trods al mulig Omsorg var Resultatet ikke tilfredsstillende. Med en anden Art *S. longiflora*, der kultiveres i Sydcarolina, men ogsaa stammer fra Afrika, har man gjort Forsøg i Agerbrugsdepartementet i Washington og kom her til det Resultat, at omhyggelig fremstillede Taver (Buestræng Hamp) af denne Art i enhver Henseende skulde være Sisalhampen overlegen.

Hvordan dette nu end forholder sig, er det dog sikkert Sisalhampen og maaske ogsaa *Fourcroya gigantea*, man særlig bør lægge sig efter paa vore Øer. At kultivere *Bromelia Pinguin* eller *Sansevieria* er vist næppe tilraadeligt uden i hvert Tilfælde først at være sikker paa at kunne faaTaverne afhændet. Derimod maa det vist nok af de vildtvoksende, ofte store Bevoksninger, navnlig af *Bromelia Pinguin* kunne betale sig at indvinde Taver, da disse for vedkommende Ejere af Jorden jo næsten maa kunne faas gratis.

Den islandske Hest.

Ved *G. Sand*,
Professor ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

»Man skal ikke skue
Hunden paa Haarene.«

Fra forskellige Sider er jeg bleven opfordret til at skrive lidt om islandske Heste og da det forekommer mig, at dette Emne har særlig Interesse for »Atlantens« Læsere, beder jeg om Plads for efterfølgende Linier.

Som bekendt var det væsentlig norske Udvandrere, som i Slutningen af det 9. og i Begyndelsen af det 10. Aarhundrede slog sig ned paa Island og tog Landet i Besiddelse. Anledningen til Udvandringen var Misfornøjelse med den Tingenes Tilstand, som udviklede sig i Norge efter at *Harald Haarfager* ved Slaget i Hafrsfjord havde tilkæmpet sig Enekongens Magt.

Med Familie og Trælle og hvad de havde af rørigt Gods forlod da de mest utilfredse af de ætstolte Høvdinger og selvraadige, retkære Bønder den gamle Odelsjord og »tog Land« paa den fjerne Ø, hvor de uhindrede af Kongebud kunde leve Livet under de gamle, tilvante Former og øve det Selvstyre, de ikke vilde opgive. De nordiske Folk i hine Tider var Bondesamfund, der væsentlig levede af Kvægavl og ved Siden deraf drev et primitivt Landbrug; Husdyrene — og ikke mindst Hestene — var derfor »Landnamsmændene« (Nybyggerne) paa Island ganske uundværlige. Sagaerne fortæller da ogsaa om, hvorledes de førte baade Kvæg, Faar og Heste med sig. I noget stort Tal skete det vel ikke. For mange af Udvandrernes Vedkommende var Afrejsen at betragte som »den fredløses« Flugt og de aabne Baades ringe Lasteevne satte jo ogsaa forholdsvis snævre Grænser for, hvad der kunde tages med. Det varede imidlertid ikke længe, før Kolonisterne ved nye Indførsler og ved stadigt Tillæg havde øget ikke blot Kvæg- og Faareflokkene, men ogsaa Hestebestanden i den Grad, at den næppe er væsentlig større nu. Sagaerne melder i ethvert Tilfælde om Bønder, som kunde drive 100—150 Heste hjem fra Græsgangen, og de store, rige Høvdinger ejede sikkert endnu mange flere. Med Frænderne i Vesterleden (Vesterlandene: Skotland, de skotske Øer og Irland) havde »Landnamsmændene« aabenbart livlig Forbindelse; derfra skriver sig den Indførsel til Island af Heste af den »keltiske« Type, som har haft en ikke ringe Indflydelse paa de islandske Heste og som bl. a. er Skyld i, at disse jevnligt mangler Hornvorter (Kastanier) paa Bagbenene.

Naar man ser bort fra den Kultus, som Hesten var Genstand for i Sagatiden, da den betragtedes som et helligt Dyr i Pagt med Guderne, var Holdet og Brugen af Hesten dengang næsten ganske som i vore Dage. Nu som fordum ligger Gaardene spredt og ensomt i Dalene. De lange Afstande mellem Bopladserne, de besværlige Rejser over Fjeldene med deres stride Jøkelelve, gennem Lavamarker og Stenørkener og over side Mosestræk-

ninger gør Hesten til et ganske uundværligt Ride- og Pakdyr for Nutidens Islændere som for det gamle Sagafolk. Af Veje, der lader sig befare med Vogne, har Island endnu foreløbig kun nogle enkelte, udgaaende fra Reykjavik. Al Personbefordring og Varetransport sker derfor fremdeles paa Hesteryggen. Paa denne gør Barnet sin første Rejse til Daaben i Kirken og af Heste bæres den Døde til sit sidste Hvilested. Paa Kløvsadlen bæres Høet hjem fra Udmarker til Tunet, og paa Kløvsadlen bringer Islænderen sine Landbrugsprodukter til Købmanden. I lange Karavaner (med 10—15 eller endnu flere Heste bundne efter hverandre) kommer Bønderne ridende med deres Uld, Faarekroppe, Smør eller tørret Fisk til Handelspladserne og derfra slæber de smaa, taalmodige Heste igen tilbage med tiltuskede Varer af alle Slags lige til Bræddebundter og Tømmerstokke saa store og svære, at den bageste Ende maa slæbe paa Jorden. En Hestebyrde regnes endnu som i gamle Dage til 200—240 Pund. Saaledes belæssede eller med en voksen Mand i Sadlen slider den islandske Hest sig støt og utrættelig frem i Dagsmarscher paa 8—10 Mil, ofte Uger igennem og i Egne, som efter vore Begreber skulde synes ganske ufremkommelige.

Under disse Forhold skulde man tro, at Hestene paa Island bliver holdt højt i Ære og at der ydedes dem den bedst mulige Røgt og Pleje; men det er desværre ikke Tilfældet. Paa sin Vis sætter Islænderen nok megen Pris paa Hesten, men han tager mod dens Tjenester som noget selvfølgeligt, man ikke behøver at takke for, og han behandler den ikke med nogen særlig Omhu. Ridehesten holdes ganske vist paa Stald og fodres om Vinteren med Hø, undertiden ogsaa med lidt Kraftfoder. Noget særligt Udvalg af Avlsdyrene eller omhyggeligt Opdræt af Unghestene endsige da egentlig Tilridning er der derimod i Almindelighed ikke Tale om. Det forlanges af en Ridehest, at den skal kunne løbe hurtigt og villigt og bære let; til Ridebrug vælges derfor kun »Pasgængere«, som tillige galopperer let og som er — hvad Islænderne kalder — »fyrige«. En med Omtanke gennemført Opøvelse til de betydelige Kraftudfoldelser, man kræver af Ridehesten, bliver denne imidlertid ikke Genstand for; Følgen deraf er, at den ofte overanstrænges. Og Unghesten og Pakhesten faar udenfor Arbejdstiden Lov til ganske at skøtte sig selv, de maa søge Føden, hvor de kan finde den. De fleste Steder gaar de ude hele Vinteren og kun under særlig ugunstige Vejr-

forhold faar de lidt Hø for at de ikke ligefrem skal sulte ihjel, navnlig da naar Sneen efter forudgaaende Tøvejr fryser sammen til en haard Isskorpe, som gør det umuligt for Dyrene at skrabe sig ned til det visne Græs. I Kystegnene søger de til Stranden for der at opholde Livet ved den opskyllede, vejrede Tang; selv Fiskeaffald gaar de ikke af Vejen for og Tørfisk er en ren Lækkerbidsken for dem. De er i det hele taget ikke Kostforagtere. Naar man ser de Transporter, som kommer herned om Foraaret eller Forsommeren, faar man ogsaa nok Indtryk af, at Dyrene maa have døjet meget baade af Sult og Kulde. Laadne som Bjørne og magre som Skeletter er de fleste af dem og deres elendige Tilstand vilde være endnu mere iøjnefaldende, dersom ikke den tætte Pels dækkede over deres rent ud sagt uhyggelige Magerhed. At de forkomne Stakler ikke gør noget imponerende Indtryk, er ret naturligt. Uanselige er de af Vækst (Gennemsnitshøjden kan sættes til 8 Kv), jævnligt ildestillede af Ben (snævertstillede, kalveknæede og kohasede) og meget livlige ser de jo ikke ud. De Erfaringer, de hidindtil har høstet i Livet, har da heller ikke været særlig lystelige; der er saavist ingen Grund til at bebrejde dem, at de staar med ludende Hoved, taalmodigt hengivende sig i Skæbnen.

Men har Sulten og Kulden i Forening trykket dem i Væksten, saa har Livet i det frie ogsaa gjort dem haardføre og nøjsomme, og Fjældrejserne med de tunge Byrder har øvet deres Muskler og hærdet deres Sener og Led saaledes, at faa andre Hesteracer kan maale sig med den lille islandske i Retning af Udholdenhed, rapt og sikkert Fodskifte. De stadigt tilbagevendende og lange Sulteperioder medfører naturligvis, at Dyrene bliver sent udviklede; deres Vækst er egentligt ikke afsluttet før i det 7. Aar, men til Gengæld bliver de ogsaa gennemgaaende meget ældre end vore Heste. Flertallet af dem holder sig fuldt ud arbejdsdygtige til de er 25—26 Aar gamle og mange naar 30- eller endog 40-Aars-Alderen, ja, man har Eksempler paa, at de er blevne over et halvt hundrede Aar. Deres sene Udvikling forklarer ogsaa den tilsyneladende saa mærkelige Kendsgerning, at ikke blot de ganske unge Heste, men ogsaa saadanne, som kommer herned i 5—6 Aars Alderen, kan udvikle sig ikke ubetydeligt i Størrelse, Dybde og Bredde.

Som det fremgaar af det foranstaaende, har Islænderne Brug for mange Heste, men Bestanden er saa stor, at Kravet let

kan tilfredsstilles. Naar Hestestyrken sammenlignes med Indbyggerantallet, kan intet Land komme paa Siden af Island. Ogsaa her i Landet har vi mange Heste, Danmark hører endog til de Lande, der er rigest paa Heste. I Øjeblikket har vi ca. 200 Heste for hvert tusinde Mennesker, men Island har i Forhold til samme Antal Indbyggere ca. 500 Heste (ca. 42,000 i det hele). Derfor kan Islænderne ogsaa aarligt udføre ikke saa faa Heste. I de senere Aar har Udførslen beløbet sig til 3—5000 Stkr. Længe var Engelskmændene saa at sige de eneste Aftagere af Overskudet, som benyttedes til Arbejde i de store Kulgruber. Skønt vi her i Landet siden Begyndelsen af 70erne har haft megen Brug for Smaaheste og i stigende Grad har indført de velbekendte smaa »Russere«, fik vi her indtil for faa Aar siden dog kun ganske enkelte islandske Heste, som nærmest blev benyttede til Ride- og Køreheste for Damer og Børn. Sidst i 90erne begyndte imidlertid Dyrlæge *Svend Larsen* i København at indføre islandske Heste hertil; i Begyndelsen knapt 100 Stkr. aarligt, men senere flere og flere og i det Par Aar, da Rusland paa Grund af Krigen med Japan havde indstillet sin Heste-Eksport, var Indførslen af »Islændere« steget til ca. 1000 Stkr. aarligt. Denne stærke Stigning af Importen skyldes forøvrigt ikke udelukkende Vanskelighederne ved at faa billige Smaaheste andet Steds fra. De islandske Heste er efterhaanden blevet efterspurgt for deres egen Skyld. Det er nemlig lidt efter lidt gaaet op for Brugeren, at disse Heste ikke blot er billige i Indkøb, men ogsaa billigere at holde og langt mere ydedygtige og holdbare i Brug, end man paa Forhaand kunde vente. De er ikke blot søgt til lettere Arbejdskørsel i Byerne, men har ogsaa efterhaanden faaet Indpas i de mindre Landbrug. I Virkeligheden er det ganske forbavsende, hvad saadan et Par Smaafyre kan udrette, naar de har været her i Landet i nogen Tid, er bleven kærnefodrede og har vænnet sig til Livet i de ny Omgivelser. Jeg kunde nævne ikke et, men mange Eksempler paa, at et Par »Islændere« er i Stand til at udføre det samme Arbejde som en almindelig stor Hest og paa det halve Foder. Det er slet ikke ualmindeligt, at to islandske Heste til Stadighed trækker Læs paa 3—4000 Pd. (naturligvis paa jævn og fast Vej); jeg kender endogsaa to islandske Heste — ganske vist af de største og sværeste, jeg har set — som daglig, gennem længere

Tid har gaaet Enspænder for Læs paa indtil 3000 Pd. uden at blive overanstrængt. Og — som sagt — disse Smaaheste er ogsaa udmærket skikkede til alt lettere Landbrugsarbejde. Jeg har liggende for mig et Brev fra en jydsk Dyrlæge, som har haft god Lejlighed til at iagttage islandske Heste i Husmandsbrug og hvis Dom man derfor kan stole paa. Vedkommende skriver bl. a., at med et Par gode »Islændere«, der har været her en Tid, drives i hans Egn med Lethed 10 Tdr. Land og undertiden betydeligt mere (af Jord, hvoraf der gaar 10—12 Tdr. pr. Td. Hartkorn). Han nævner en Mand, som endogsaa driver 25 Tdr. Land (sit eget og en Nabos Landbrug) med et saadant Spand og han angiver som almindelig Regel, at: »det Landbrug, som een Mand kan passe uden fremmed Hjælp, kan drives med Lethed med et Par »Islændere«. Det første Aar, de er her, æder de omtrent ligesaa meget som en middelstor »Russer«, men efter den Tid (naar de er udvoksede) kan der holdes 3 »Islændere« paa det Foder, 2 »Russere« fortærer. De trives bedst paa Græs, men holder sig godt paa et dagligt Foder af 3 Pd. Havre til hver Hest og Halm efter Behag. Enkelte Steder fodres de udelukkende med Halm, Hø og Roer, men dette er næppe økonomisk. Dyrlægen fremhæver yderligere Hestens store Medgørlighed. »De finder sig i alt, gaar udmærket sammen med en Ko, kan bruges af gamle Folk, Børn og Kvinder.« — — De er ikke bange for noget af nogen Art og staar roligt for Vogn saa længe det skal være. »Alt i alt«, siger han, »er det en nøjsom, stærk, villig og udholdende lille Hest, som egner sig fortrinligt for det mindre Landbrug og let kan gøre »Russeren« Rangen stridig.«

En mere uforbeholden Ros kan ikke ydes »Islænderen« og navnlig er Dyrlægens sidste Bemærkning — Sammenligningen med den lille russiske Bondehest — værd at lægge Mærke til. Mine egne Erfaringer gaar nemlig i ganske samme Retning og kunde jeg ved denne lille Artikel bidrage til at vække Interesse for den islandske Hest saaledes, at den lidt efter lidt i videst muligt Omfang kom til at afløse »Russeren«, vilde derved være naaet to — efter mit Skøn — væsentlige Goder:

Vi støttede en national Sag ved at tilføre Island de Penge, som nu gaar i russiske Lommer,

Vi gavnede os selv ved at øge den billige Arbejdskraft samtidigt med at vi vilde være i Stand til betydeligt at indskrænke

den uhyggelige Snive, som atter og atter føres hertil med de russiske Heste.

Og det vilde sikkert glæde mange flere end mig.

Som bekendt har den islandske Hest i de senere Aar fundet en ret betydelig Anvendelse her i Landet, ikke blot til lettere Kørsel men ogsaa som Arbejdshest i det mindre Landbrug — Husmandsbruget. Erfaringen har efterhaanden lært os, at denne lille Hest, med sine fortrinlige Egenskaber, hvilke paa en saa smuk Maade ere skildrede i foranstaaende Artikel af Prof. *Sand,* særlig maatte være egnet for Husmandsbruget, hvor det jo i saa høj Grad kommer an paa at anvende billig Trækkraft. Det er imidlertid langt fra, at enhver islandsk Hest egner sig for dette Brug. Der findes paa Island Heste af meget forskellige Typer og naturligvis af meget forskellig Kvalitet. Da der her blev et Marked for islandske Heste, sendtes en Mængde Dyr af saa ringe Kvalitet, at Husmændene absolut ikke kunde være tjente med at anvende dem, og der var dermed stor Fare for, at det Renomé, som den islandske Hest var ifærd med at erhverve sig her, skulde ødelægges. For at bøde paa disse uheldige Forhold dannedes i Slutningen af 1906 »Foreningen til Anskaffelse af Husmandsheste fra Island« med det Formaal, at fremskaffe de Heste, som i Type og Kvalitet svarede til Begrebet »Husmandsheste«, hvormed menes en stor, dyb, bred, stærkbenet islandsk Hest. Opgaven var endvidere at skaffe disse Heste til en rimelig Pris (150 Kr. pr. Stk.) og paa saadanne Betingelser, at den Risiko, Husmanden paatog sig ved at gøre Forsøg med »Islændere«, reduceredes til det mindst mulige, idet Foreningen efter ca. $^{3}/_{4}$ Aars Prøvetid vilde modtage Hestene, hvis de ikke passede for Husmandsbruget, og tilbagebetale hele Købesummen.

Denne Forenings Fremkomst vakte en ikke ringe Opmærksomhed, og der indløb fra Husmænd Bestillinger paa Heste fra alle Landets Egne. Der udsendtes i Aug. Maaned 1907 en 300 Heste til Husmænd, da Foreningen første Aar kun vilde udsende et begrænset Antal.

For at faa et Begreb om Brugbarheden af de Heste, Foreningen udsendte, tilstilledes i December Maaned s. A. Modtagerne af Hestene Forespørgelser desangaaende.

Der indløb en Mængde Svar, der bedre end noget andet beviser, at den islandske Hest passer for den danske Husmand. At aftrykke alle de indkomne Besvarelser, vil føre alt for vidt. Her skal kun anføres et Par enkelte Udtalelser, nemlig af Forstander *Nielsen Klodskov*, Kærehave Husmandsskole, der har haft en Del Forsøg og Arbejdsprøver med islandske Heste, og endvidere af Husmand *Carl Jensen*, der er Medlem af de samvirkende sjællandske Husmandsforeningers Husdyrudvalg.

Hr. Dyrlæge *Svend Larsen*, Kbhvn.

Tak for Deres ærede Forespørgsel i Brev af 21. Decbr. 1907 og Tak for de fire islandske »Husmandsheste«, som De i Henhold til min forudgaaende Bestilling udtog og sendte til mig sidste Efteraar.

Hestene overgik baade i Størrelse, Bygning og Foderstand mine Forventninger. Da jeg fik dem, havde vi godt Græs paa Marken og dejligt Efteraarsvejr; de levede derfor ude alene ved Græs til midt i November, og de blev saa tykke og fede, inden de kom paa Stald, at det var en Fornøjelse. Jeg brugte dem samtidig af og til for Vogn og lette Markredskaber, og de var som sædvanlig villige til at gaa i Tøjet. Nu er de saa tilkørte, at de ikke er bange for noget som helst. To af dem var, som De maaske husker, meget velparrede, og af Temperament er de begge livlige, saa med dem er man baade smukt og godt kørende. Det glæder mig ogsaa, at de vistnok er med Føl. Som De vist erindrer, havde jeg sidste Aar to Følhopper af dem, jeg fik hos Dem forrige Aar, og efter dem har jeg to store og smukke Føl, der har gaaet ude, lige til Sneen begravede alt Græs paa Marken. Da jeg har Hingst, er vistnok ogsaa de to Hopper igen med Føl. Heraf vil De se, at jeg har Haab om, at mine 8 Islændere i Sommer kan blive til et Stutteri paa et helt Dusin.

Paa Kærehave er alle meget glade for Islænderne; men vi har dem dog ikke blot for Fornøjelsen; de maa tjene deres Føde, og da her er megen Kørsel, er det især paa Landevejen; men de bliver ogsaa brugt ved alt forefaldende Arbejde i Marken og Haven. Naar Jorden er bekvem, trækker de godt Plov, Harve og Tromle; de trækker Radrenser, Gødning og Roer; men da jeg foruden »Islænderne« har fire store Heste og kun ca. 50 Tdr. Land, kan jeg skaane dem for det haardeste Markarbejde, til Gengæld skaaner de saa de store for de mange Kørselture paa Vejen. Før jeg fik »Islændere«, var de store Heste ofte saa overanstrængt i Benene af at gaa paa Vejen, at de haltede. »Islænderne« mærkes det aldrig paa, og de kan trække en ret stor Vogn med 6 Personer.

»Husmandsheste« kalder De »Islænderne«, og det vil ikke sige, at det er Udskud, der kun kan bruges af Husmænd. Kongen, Ministrene og Rigsdagsmændene blev sidste Sommer befordret af dem paa Island, og selv om det vel var en naturlig Følge af, at der ikke fandtes andre Heste paa Island, saa er det jo en bekendt Sag, at de synes saa godt om dem, at flere af dem har »Islændere« til Brug her hjemme, og der

er Forslag fremme om at anvende dem i Hæren. Navnet kunde derfor synes at være misvisende, men jeg kan dog godt forstaa, at Foreningen har valgt det; thi det vil faa langt større Betydning, dersom »Islænderne« kan blive Husmandshesten i Danmark. Det Spørgsmaal maa selvfølgelig de virkelige Husmænd afgøre: men efter den Erfaring, jeg har fra de Aar, jeg har benyttet »Islændere« her i Kærehave, tror jeg, at det vil gaa Husmændene, som det er gaaet mange af os andre; de bliver overrasket ved at lære den islandske Hest at kende. De Hovedegenskaber, Foreningen tillægger »Husmandshesten«: Styrke, Nøjsomhed og Godmodighed, har den i fuldeste Maal foruden mange andre, og dertil kommer, at den er billig i Indkøb.

Med Højagtelse
Deres forbundne
Nielsen Klodskov.

Den islandske Hest som Husmandshest!

Naar jeg her udtaler min Mening om den islandske Hest som Husmandshest, da er det, fordi jeg ønsker denne Hest langt mere Udbredelse her i Landet, end den hidtil har haft, og da særlig som Husmandshest; jeg har nu i længere Tid brugt islandske Heste og kan saaledes tale af praktisk Erfaring, og det er min Overbevisning, at vi ingen bedre Hesterace har til Husmandsbrug; den er nøjsom, haardfør og stærk

Der er mange, som mener, at den ikke egner sig til Markbrug, men jeg kan hertil sige, at de netop er flinke og gode Markheste, maaske der kan findes saa stærk Jord, at de ikke kan magte den, men naar der haves passende Redskaber, ere de i det hele gode Markheste.

Saa er der andre, der mener, at de er for langsomme til Køreheste, hertil vil jeg svare, passer slet ikke; for at nævne et Eksempel, har jeg kørt ca. 7 Mil paa 5 Timer og det med 1 Hest paa 8 Kvarters Højde for Gig, hvorpaa vi var 2 Personer, og Hesten var lige saa livlig til Slut, som da Turen begyndte.

Mit Ønske er derfor, at denne Hesterace maa vinde stærk Fremgang indenfor de danske Husmandshjem ikke i hundredevis men i tusindevis, vi gavner derved os selv; idet vi spare mange Penge og faar en Hest, vi lære at holde af, og vi gavner tillige vort eget Land Island.

Derfor naar vi skal købe Heste, lad os da bruge følgende Motto: Styrke, Nøjsomhed, Godmodighed, det passer paa den islandske Hest.

Kolmosehus, Søndersted pr. Regstrup., d. 28. Januar 1908.

Carl Jensen.

Assurance-Forhold og andre Emner paa vore vestindiske Øer.

Ved Grosserer *Moses Melchior.*
Marts 1908.

Den patriotiske Stemning, der rejste sig imod Salget af vore dansk-vestindiske Øer, da et Lovforslag herom forelaa paa Rigsdagen i Aaret 1902, bragte Sejren hjem, om end uden direkte Majoritet, idet Forslaget d. 22. Oktober 1902 forkastedes i Landstinget med 32 Stemmer mod 32 Stemmer. Formanden og *Rasmussen*, Vanddamgaard, stemte ikke, og Øerne bleve os bevarede.

Siden den Tid er der fra mange Sider rettet Bestræbelser paa at knytte vore vestindiske Øer nærmere til Moderlandet og paa i det Hele at forbedre deres økonomiske Stilling.

Forrest i Rækken bør her nævnes Aktieselskabet Dansk Vestindien, der startede med en Kapital af ca. 1,350,000 Kr. og hvis Formand, Grosserer *Holger Petersen*, har grundet og ledet dette Foretagende med personlig Opofrelse af Tid og med usvækket Interesse saaledes, at han har indlagt sig uvisnelig Fortjeneste, selv om han baade herhjemme og i Vestindien er bleven støttet af dygtige Kræfter. Dette Selskab har bidraget mest til Øernes Opkomst, navnlig ved blandt Andet i en større Maalestok paa dets Plantager at have indført Bomuldsdyrkning, der har afgivet et højst tilfredsstillende Resultat og tillige bidraget til, at en stor Del selvstændige Plantageejere have fulgt Eksemplet. Navnlig igennem Dyrkning af Bomuld tør man haabe, at vore vestindiske Øer gaa en mere betryggende Fremtid imøde, end der for faa Aar tilbage var Udsigt til, ligesom selve Plantageselskabets Aktier, der kun tegnedes i patriotisk Øjemed, nu forhaabentlig om faa Aar ville kunne yde dets Indehavere et nogenlunde tilfredsstillende Udbytte.

Dernæst kan jeg ikke undlade her at nævne Østasiatisk Kompagni, der aabnede en direkte Dampskibsforbindelse herfra til vore vestindiske Øer, hvortil dets Formand, Etatsraad *H. N. Andersen*, har den store Fortjeneste at have taget Initiativet.

Ligeledes har Staten paa forskellige Maader truffet Foranstaltninger til Øernes Bedste, hvorpaa jeg dog her ikke nærmere skal komme ind, men skal kun nævne, at Etatsraad, Direktør *Tvermoes*, paa Ministeriets Anmodning, rejste ud til Vestindien,

for at undersøge Assuranceforholdene der og medens det tidligere hovedsagelig kun var fremmede Selskaber, der tegnede Assurance, blev Resultatet af nævnte Rejse, at Assuranceselskabet »Danmark« nu har en Del Forsikringer fra vore vestindiske Øer.

»Danmark«s Forsikringer i Vestindien den 1. Januar 1908:

	Forsikringssum	Antal Policer
St. Croix	1.746.120	209
St. Thomas	1.272.744	111
Ialt Kr.	3.018.864	320

Foreløbige Regler for Tarifering af Forsikringer paa de dansk-vestindiske Øer.

Huse af Sten. Bygning, Indbo og ikke brandfarlige Varer $2^{1}/_{4}$ $^{0}/_{00}$ aarlig.

Huse, dels af Sten og dels af Træ, med haardt Tag.

a) adskilt fra Nabo ved Brandmur eller en Afstand af mindst 5 Alen.

Bygning og Indbo .... $2^{1}/_{2}$ » »

Varer .... 3 » »

b) adskilt fra Nabo ved en Afstand under 5 Alen og uden Adskillelse ved Brandmur.

Bygning og Indbo (Varer forsikres kun efter Indstilling) 3 » »

Huse, udelukkende af Træ og med haardt Tag.

Bygning og Indbo (Varer tages som Regel ikke)... $3^{1}/_{4}$ » »

Stenhuse med Apothek og Indhold .... 3 » »

Stenhuse med Bageri.

Bygning, Indbo, Bageri-Inventarium og Varer.... 3 » »

Stenhuse med Snedkeri.

Bygning, Indbo, Snedker-Inventarium og Varer... 5 » »

Træhuse med Bageri eller Snedkeri modtages ikke.

Sukkerrør paa Marken....................... 1 » »

Der maa ikke tegnes Forsikringer paa 2 ved Siden af hinanden liggende Træhuse, medmindre de ere meget godt indrettede: Beboelseshuse for højst 2 Familier, og de derhos ikke ere udsatte for Brandfare fra Nabobygninger af Træ.

I Negerkvartererne maa der kun tegnes Forsikringer i Stenhuse, der beboes af gode Familier. Magas og Tras forsikres ikke.

Naar en Forsikring overstiger 15000 frcs., bør der som Regel stilles den Betingelse, at der i Bygningen skal være en altid med Vand fyldt Haandsprøjte, i hvilken Henseende der anbefales de saakaldte Gejsersprøjter. I Hoved- og Forvalterbygninger paa Plantager maa der altid forlanges 1 Haandsprøjte.

Præmie for Kogehuse vil blive fastsat efter nærmere Forhandling.

De offentlige Bygninger kunne tages til følgende Præmier:

Paa St. Thomas:

Gouvernementshuset, naar der anskaffes 2 Haandsprøjter:			
Bygning	2	$^0/_{00}$	aarlig.
Indbo	$2^1/_4$	»	»
Det kommunale Sygehus. 1 Sprøjte. Bygning og Inventarium	$1^3/_4$	„	»
Det militære Sygehus. 1 Sprøjte. Bygning og Inventarium	$2^1/_4$	»	»
Epidemihospitalet. 2 » » » »	$2^1/_4$	»	»
Fattighuset 2 » » » »	5	»	»
Sekretariatsbygningen 1 »:			
Bygning og Indbo henholdsvis	2 og $2^1/_4$	»	»
Skolerne i Dronningens- og Krystal-Gade	$2^1/_4$	»	»
Den lutherske Kirkes Præstebolig:			
Bygning og Indbo henholdsvis	2 og $2^1/_4$	»	»

Paa St. Jan:

Landfogedboligen. 1 Sprøjte.			
Bygning og Indbo henholdsvis	$1^3/_4$ og 2	$^0/_{00}$	aarlig.

Paa St. Croix:

Gouvernementsbygningen. 3 Haandsprøjter,			
a) naar de af Etatsraad Tvermoes antydede Bygningsarbejder udføres	2 og $2^1/_4$	$^0/_{00}$	aarlig.
b) naar de ikke udføres	10	»	»
Hospitalet. 3 Haandsprøjter	2 og $2^1/_4$	»	»
Toldbodbygningen. 1 Sprøjte	$2^1/_4$	»	»
Det militære Depot. 1 «	2 og $2^1/_4$	»	»
Skolehuset i Kongensgade	2	»	»
Arresthus og Sygeanstalt. 2 Sprøjter	2	»	»
Retshuset og Fængslet paa Kongshill. 1 Sprøjte	$2^1/_4$	»	»
De 3 Skoler	$2^1/_4$	»	»
Kasernen	15	»	»

I Frederiksstad:

Politikontoret, Officersboligen og Kasernen hver 1 Sprøjte	2 og $2^1/_4$	$^0/_{00}$	aarlig.
Toldbodbygningen	$2^1/_4$	»	»
Hospitalet. 2 Sprøjter	2 og $2^1/_4$	»	»

Offentlige Bygninger paa Øerne . . . . $2^1/_4$ $^0/_{00}$ aarlig.

Der er imidlertid endnu en stedse truende Fare, for hvilken vore dansk-vestindiske Øer ere udsatte, nemlig den store Ødelæggelse, som Orkaner, der nu og da hjemsøge Øerne, kunne afstedkomme. For at afværge en saadan Fare fandt man det ønskeligt at forsøge paa, om man ikke gennem herværende Assuranceselskaber til en moderat Præmie kunde dække en saadan Risiko.

I den Anledning skete der Henvendelse til Etatsraad *Tvermoes*, der dog først ønskede at indhente nærmere Oplysning om, hvilke Tab Orkanerne tidligere havde bragt vore vestindiske Øer.

Vi antage, at det muligvis kunde interessere »Atlanten«s Læsere at se Resultatet af disse Undersøgelser og aftrykke med Etatsraad *Tvermoes*'s Tilladelse hans Svar paa vor Henvendelse.

I Anledning af Opfordringen til at undersøge Muligheden for at skaffe de dansk-vestindiske Øer en Forsikring imod Tab ved Orkaner har jeg paa forskellig Maade søgt at skaffe mig Oplysning om, hvad Tabet ved Orkaner har været paa vore Øer. Det er kun lykkedes mig at faa Oplysninger fra Kolonialkontoret, og disse ere noget mangelfulde, idet der kun foreligger en virkelig Oversigt over Tabet ved Orkanen den 7. og 8. August 1899; hele Tabet faldt den Gang paa St. Croix og udgjorde ca. 350,000 Dollars, og heraf faldt de 18,000 Dollars paa offentlige Bygninger. Før 1899 har Konlonialkontoret kun Oplysninger om, hvad Skader Orkaner og Jordskælv have gjort paa offentlige Bygninger.

De paa de dansk-vestindiske Øer forefaldne Orkaner, hvorom der foreligger Indberetning.

Tidspunkt.	Nærmere Omstændigheder.	Den opgivne Skades Størrelse.
1/8—1/9 **1772**	»Forfærdelig Orkan«.	Paa St. Croix. 1,911,651 Rdr. 56 Sk.
?/10 **1780**	»Stormvejr« med Oversvømmelse, der bl. a. anrettede stor Skade paa Fortet i Frederiksted.	
25/8 **1785**	»Hæftig Orkan«, ligesaa hæftig som den i 1772.	paa St. Croix 2,240,159 Rdr. 84 Sk. (v. C.)
25/10 **1791**	»Storm fra Nordvest«, der forandrede sig til en Orkan, der en kort Tid var ligesaa voldsom som Orkanen i 1785. Nogen Skade i Byerne paa St. Croix, større Skade paa Landet sammesteds.	
2/8 **1792**	»Temmelig stærk Orkan«, »desuagtet havde danske Eylænder ved Forsynets besynderlige Beskjermelse ikke lidt nogen stor Skade.«	

Tidspunkt.	Nærmere Omstændigheder.	Den opgivne Skades Størrelse.
13/8 1793	»Den mest ødelæggende Orkan, som dette Eyland (St. Thomas) nogensinde har undergaaet.« »Paa St. Thomas og St. Jan har Orkanen gjort en forfærdelig Ødelæggelse.«	
13/9 1798	Jordskælv paa St. Croix uden at anrette nogen Skade.	
25/9 1804	Paa St. Thomas anrettede den hæftige Storm, der ængstede Landets ældste Indvaanere i Forventning om en Orkan, meget betydelig Skade paa Skibene i Havnen. Paa St. Croix har den meget stærke Storm ikke gjort nogen betydelig Skade i Byerne eller i Havnen, derimod har Høsten især paa Nordsiden lidt en Del.	Den paa Landet paa St. Thomas anrettede Skade anslaas i Penge til 40,380 Rdl. v. C., foruden Skaden paa Høsten, der anslaas til 130 Fade og noget mere.
21—22/9 1819	»Frygtelig Orkan« paa St. Thomas, der anrettede stor Skade paa Skibene i Havnen, ødelagde alle Skibsbroerne, nedblæste 33 store og smaa Huse. Paa Landet anrettedes stor Skade paa Høsten. Paa St. Jan skal Orkanen have raset endnu frygteligere.	Skaden paa Plantager anslaas til 400,000 Rdl. v. C. og paa de offentlige Bygninger til 15,000 Doll.
21—22/9 1819	Paa St. Croix antages Stormen at have været stærkere end Stormen i 1793; gamle Negere kaldte den »a young Hurricane.« Paa Landet anrettedes stor Skade paa Plantagerne, i Byen nedblæste alle Plankeværker og nogle Gallerier ligesom ogsaa Skibene i Havnen lede Skade.	
26—27/8 1825	Paa St. Croix »en til Orkan nær grænsende Storm«, der foraarsagede større Skade end Orkanen i 1819, og Vinden skal have blæst stærkere end i Orkanen 1785. Paa Landet have næsten alle Plantagerne lidt større eller mindre Skade; i Byerne: se hosstaaende Opgørelse. Paa St. Thomas og St. Jan er Skaden langt ringere.	Skade i Chr.sted: 10,290 Rdr. v. C.; i Fr.sted: 9,688 Rdr. v. C. Reparationerne ved de off. Bygninger anslaas i Fr.sted til 948,44 Doll. og i Chr.sted til 1821,20 Doll.

Tidspunkt.	Nærmere Omstændigheder.	Den opgivne Skades Størrelse.
17/8 1827	»Meget svær Storm«, som foraarsagede stor Skade paa St. Croix; se hosstaaende Opgørelse: Paa St. Thomas og St. Jan forholdsvis ringe Skade.	i Chr.sted 13,992 Rdl. v. C., i Fr.sted 8,790 Doll., paa Landet 396,823 Rdl. v. C.
28/8 1827	Stærk Storm med betydelig Skade paa St. Thomas og St. Jan.	
12—13/8 1830	Ubetydelig Skade paa de dansk-vestindiske Øer.	
13/12 1835	Ligeledes.	
2/8 1837	Meget stærk Storm med orkanagtige Vindstød. Paa St. Croix kun ringe Skade. Paa St. Thomas opstod tillige Ildløs, der forværrede Skaden, over 200 Huse ødelagdes, ligeledes stor Ødelæggelse paa Plantagerne. Paa St. Jan ligeledes stor Skade.	
18/8 1851	»Orkanagtig Storm«, forholdsvis ringe Skade.	
28/8 1852	»Et Uvejr« foraarsagede en Del Skade paa St. Thomas og St. Jan.	
29/10 1867	En voldsom Orkan paa St. Thomas, hvor den anrettede stor Skade, i Styrke og ødelæggende Virkninger overgik den Orkanen i 1837. 110 Mennesker omkom.	
18/11 1867	Jordskælv paa St. Croix.	
21/8 1871	Skaden paa St. Thomas ulige større end i 1867. Paa St. Jan ligeledes stor Skade. St. Croix berørtes ikke af Orkanen.	
12—13/9 1876	Orkanen berørte alle tre Øer, fra St. Jan berettes, at Orkanen i det hele ikke har været saa voldsom, som Orkanerne i 1867 og 1871. St. Croix Skaden har ikke været særdeles stor.	Skaden for det offentlige paa St. Thomas anslaas til 7—8000 Doll. Skaden for private mange Gange større.

Tidspunkt.	Nærmere Omstændigheder.	Den opgivne Skades Størrelse.
3/9 1889	»Outskirt of Hurricane tanched islands« men gjorde ikke stor Skade.	
16/8 1893	Orkanen berørte kun St. Croix og St. Thomas; paa St. Jan foraarsagedes ingensomhelst Skade.	Skaden paa of. Bygning. paa St. Thomas vil medføre en Budgetoverskridelse paa 575 Doll. Paa St. Croix overstiger Beskadigelsen ikke, hvad der kan udredes af de bevilgede Byg.udg. Paa Statsplantagerne en Del Skade, 540 Doll.
7—8/8 1899	Orkanen berørte kun St. Croix og anrettede mest Skade i Landdistriktet og Frederiksted. (NB. Der foreligger ingen Opgørelse af Skaden for Landdistriktet nærmest Christiansted). Senere ansloges Skaden for private til ialt 402.000 Doll. Af Kolonialkassen udrededes til Reparation af Skaden paa offentlige Bygninger ca. 22.100 Doll.	Skaden ansloges først til: Christiansted 8773 Doll. (NB. Landet 6735 Doll.) Fr.sted 23.330 Doll. Kolonialkas. Bygninger ca. 15,000 Doll Statsplantagernes Bygninger 4,000 Doll.

Heraf kan uddrages, at der siden 1867 har været mindst 4 Gange betydelige Skader, hvoraf dog nogle Beløb falde paa Jordskælv; men Tabet alene i 1899 er saa stort, at intet dansk Selskab tør overtage en Forsikring af denne Art paa vore vestindiske Øer; muligen kunde en gensidig Forsikring bære sig, hvis alle Ejendomme vare forpligtede til at indgaa i den, men det maatte ske ved Lov, og en saadan Lov vil vistnok være vanskelig at sætte igennem, saa meget mere som man vil have Vanskelighed ved at fastsætte en Præmie, før man faar en Opgørelse over Værdien af samtlige Bygninger og Avl paa vore Øer. Vil Staten gøre et Offer — men det er der jo næppe noget Haab om — kunde den danne et Grundfond af 100,000 à 200,000 Dollars og saa paalægge hver Ejendom en Skat til Udredelse af

Tab ved Orkaner; men alene at fastsætte en saadan Skat vil være vanskeligt, da Tabet paa Bygninger er meget forskelligt efter Bygningsmaaden og det er muligt, at Tabet paa Avlen kan være meget forskelligt efter Avlens Art; maaske Tabet paa Bomuldsmarker kan være meget forskelligt fra Tabet paa Sukkermarker og Frugttræer.

Foreløbig tror jeg, at der ikke er andet at gøre end at udbrede Oplysning om, at engelske Selskaber overtage denne Art Forsikring imod en Præmie af 1 à 2 %.

Det vil af dette Svar fremgaa, at Orkanen d. 7. og 8. August 1899 alene for St. Croix bragte et Tab paa ca. 350,000 Dollars — lig ca. 1¼ Million Kroner — og at slig Risiko ikke kan passe vore Assuranceselskaber, da der maatte ydes de meget høje Præmier for det ringe Antal Forsikringer i Forhold til den store Risiko. Derimod byde de engelske Assuranceselskaber en overkommelig Præmie (1 à 2 %). Antagelig afhænge Præmiens forskellige Størrelser af den forskellige Orkanfare, de vestindiske Øers Beliggenhed er udsat for. Vore vestindiske Øer danne Udkanten af Orkanegnene, men naar Orkanen naar dem, er det ofte med stor Styrke.

Det vilde være ønskeligt, om mange Plantageejere vilde finde sig foranledigede til at benytte sig af Orkan-Forsikringen.

Som bekendt indtræffe Orkanerne som Regel i den sidste Halvdel af Juli og Risikoen for deres Fremkomst vedvarer i 3 Maaneder, altsaa til den sidste Halvdel af Oktober. I den Anledning afholdes Gudstjeneste paa vore Øer d. 25. Juli med Forbøn om at fritages for Orkaner og d. 25. Oktober en Takkegudstjeneste.

Dette skete ogsaa d. 25. Oktober 1867 paa St. Thomas, men d. 29. Oktober 1867 indtraf der undtagelsesvis en ødelæggende Orkan der. Der er dog eet Gode, der følger med Orkanerne, at de som Regel bringe megen stærk Regn, der atter følges af en stor Høst.

Foruden Orkanfaren ere Øerne udsatte for Jordskælv, men her vilde Assurancepræmien blive for høj, til at sikre sig mod denne Fare i det mindste i vore Assuranceselskaber.

Men jeg haaber senere en Gang at faa Lejlighed til at komme nærmere tilbage paa dette Thema.

Nogle Taveplanter egnede til Dyrkning i dansk Vestindien.

Nogle Bemærkninger af Ingeniørkaptain *H. U. Ramsing.*

I Tilslutning til Dr. phil. *F. Børgesens* Artikel under ovenstaaende Overskrift i *Atlanten* Nr. 50 kan det maaske være af nogen Interesse at erfare, at der allerede for 4—5 Aar siden begyndte en Udplantning af Sisalagaver paa Dansk-vestindisk Plantageselskabs Ejendom Castle Coakley paa St. Croix, faa Aar senere paa Plantageselskabet Dansk Vestindiens Ejendom Frenchmansbay paa St. Thomas og nu for nylig paa samme Selskabs Ejendom Springs paa St. Croix. Førstnævnte Plantage har nu 40 Agre i Sisal, Frenchmansbay har 35 Agre og Springs foreløbig 1 Ager. Ialt er der udplantet c. 43000 Planter, hvoraf adskillige ere tjenlige til Høst.

En haandrenset Prøve af Sisalfibren, der i Fjor Sommer blev forelagt et fransk Mæglerfirma, blev af dette bedømt til at staa paa Højde med den bedste Sisal paa Markedet, nemlig Østafrikansk og Bahamasisal, hvis Pris da var 92,50 à 97,50 Frcs. pr. 100 kg. cif. Europa, medens Yucatansisal opnaaede 82,50 Frcs. og indisk Sisal kun 65,00 á 77,50 Frcs. pr. 100 kg.

Omtrent samtidig forelagde man Firmaet en haandrenset Prøve af Penguinfiber fra St. Jan. Den betegnedes som lidt kort i Fibren men meget fin og vurderedes til 80,00 à 82,50 Frcs. pr. 100 Kg., altsaa omtrent til samme Værdi som Yucatan Sisal, der udgør Hovedmængden af Sisal-Produktionen.

Denne Bedømmelse ser jo ganske lovende ud for Nyttiggørelsen af de ikke ubetydelige Mængder af vildtvoksende Penguin, der findes paa alle Øerne.

Plantageselskabets nye Fiberrenseri paa Longford vil i Løbet af ganske kort Tid staa færdigt til Brug, og man vil da faa Erfaring for, hvor rentable Sisal- og Penguinfibre ville være, naar de fremstilles i større Kvanta. Forhaabentlig vil det vise sig, at de byde Muligheder for at udnytte netop de Jorder, som hidtil have henligget skattefri, »uden Nytte og Brug« som Skattematriklen siger, og som efter de nye Skattelove skulle betale en minimal Skat af 5 Bit pr. Ager. Lykkes Forsøget, vil der ikke alene skabes en Forøgelse af Skatteindtægten, idet

Jorden rykker op til højere Skat, men forhaabentlig vil ogsaa selve Dyrkningen give nye og gode Indtægter og blive en ny Stræng paa Buen for det vestindiske Landbrug.

Om Kautschukplanten „Manihot Glaziovii“.

Ved Bibliotekar, Dr. phil. *F. Børgesen.*

I »Notizblatt des Königl. botanischen Gartens und Museums zu Berlin-Dahlem«, Nr. 39, Bd. IV., 1907 findes en Artikel af *Georg Scheffler*: »Die Anzucht und Kultur des Manihot Glaziovii in Kibwezi, B. E. A.«, hvori det udtales, at Forsøg med dette vigtige Kautschuktræ have givet de bedste Løfter om en lønnende Massekultur, og det paa Landstrækninger, som hidtil have været betragtede som aldeles værdiløse. Klimaet er nemlig meget tørt i de paagældende Egne; i 4 Maaneder, fra Juni—September, er der fuldstændig regnløst; Regntiden begynder i Slutningen af Marts og ophører midt i April, i de øvrige Maaneder falder der kun af og til Byger. Aarets Gennemsnits-Regnmængde er kun 30 Tommer, medens der paa vore vestindiske Øer i Gennemsnit falder ca. 42—44 Tommer. Hvad der hjælper Vegetationen i den tørre Tid er, at der falder rigelig Dug og at Jordbunden endvidere skal være ret porøs og holde godt paa Fugtigheden. Den oprindelige Vegetation er Kratskov, i hvilken der som Bundvegetation findes uhyre Mængder af *Sanseviera guineensis* og andre herhenhørende Arter.

Manihot Glaziovii formeres ved Frø, som bør være 1 Aar gammelt, da det ikke spirer før efter denne Tid; det lægges før Saaningen 10—14 Dage i Vand for at opblødes. Derpaa saas det i Frøbede i Halvskygge. Ikke desto mindre kommer det meget uregelmæssigt op, idet noget Frø spirer straks, andet først langt senere. Man maa derfor ikke saa for tæt, da de først opkomne Planter ellers ville tage Lys og Luft fra de senere; en Afstand af 10 cm. og 1 cm. Dybde er passende. *Manihot Glaziovii* udvikler i Frøbedet en lang, dybtgaaende, knoldformet, opsvulmet Pælerod og 3—5 tæt under Jordskorpen løbende Siderødder, som ligeledes svulme op. I disse opsvulmede Roddele opsamles en betydelig Mængde Vand, som under Tørtiden

skal tjene Planten som Vandreservoir. Saalænge Frøplanterne ere smaa, maa der vandes Morgen og Aften, naar det er tørt. Naar Planterne blive større og have faaet 3—4 Blade, er dette ikke mere nødvendigt.

De unge Træer udplantes, saavidt muligt uden at beskadige Rødderne, med en Afstand af 3 m. til begge Sider i gravede Huller paa $1^1/_2$—2 Fod i Kvadrat. Hvis det ikke netop har regnet eller bliver Regn, maa de straks vandes grundigt efter Plantningen. Samtidig skæres Planterne tilbage til ca. 20—25 cm.

Jeg skal endnu tilføje, at Havebrugskandidat *Hansen* paa Grange paa St. Croix havde udplantet en Del *Manihot Glaziovii* paa en tør, græsklædt Bakke, hvor de syntes at vokse meget godt. Hvis Træerne ikke ere omhuggede, kan der rimeligvis faas Frø af dem, i hvert Tilfælde var der rigeligt med Frø, da jeg besøgte Stedet i Februar 1906.

Manihot Glaziovii hører til Vortemælkfamilien og er nær beslægtet med Cassavaplanten. Træet hører hjemme i Brasilien, hvor der findes store Plantninger af det, men det er nu indført til mange Tropeegne.

Det vokser med en utrolig Hurtighed og kan i det første Aar blive mere end 10 Fod højt og 30 Fod i det andet. Træet skal kunne trives paa Jordbund, der er ubrugelig for de fleste Kulturplanter; klippefuld eller stenet Bund af ringe Kvalitet byder ingen Hindring for dets Kultur selv i tørre Egne. Naar Træet har naaet en Alder af 4—6 Aar, kan Tapningen begynde. Der gøres da Indsnit paa Stammen for at Mælkesaften kan flyde ud. Denne, der straks er ret tyndflydende, koagulerer ved at udsættes for Luften og tørres til Kager eller Traade.

I Handelen gaar denne Kautschuk under Navn af Ceara eller Manicoba Kautschuk. Den er af god Kvalitet, selv om den ikke er saa værdifuld som Para Kautschuk.

Møde om Grønland.

Lørdagen den 28. Marts holdt Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« et interessant Møde i Wivels Lokaler om de grønlandske Forhold og særlig om de nye Lovforslag, der tage Sigte paa en Reform af Grønlands Styrelse. Blandt de

Tilstedeværende havde Foreningen den Glæde at se en talrig Repræsentation for de paagældende Myndigheder med Hs. Eksc. Indenrigsminister *Berg* samt Sjællands Biskop *T. Skat Rørdam* i Spidsen. Foruden mange af Foreningens Medlemmer saas blandt Tilhørerne flere Rigsdagsmænd, en Del forhenværende Kolonibestyrere, tidligere Grønlandsfarere og andre interesserede og sagkyndige samt en fyldig Repræsentation for Pressen.

Da Foreningens Præsident, Hr. Kammerherre *Sehested* var forhindret i at komme til Stede, bød Formanden for den grønlandske Sektion Dr. phil. *K. I. V. Steenstrup* Forsamlingen Velkommen. Efterat Folketingsmand, Direktør *N. Neergaard* havde overtaget Hvervet som Dirigent, holdt Cand. mag. *W. Thalbitzer* Foredrag om

Eskimoisk Nationalitet og dansk Administration i Grønland.

Omflakkende have Eskimoernes Forfædre været, men Nomader vare og ere de ikke; thi de bo Vinter efter Vinter i samme Hytte, paa samme Sted. Vandringerne vare enkelte Generationers Vandringer, ikke en aarlig Folkeskik. Da Vildtet lever spredt over forskellige Steder, bo Jægerne ogsaa spredte, i ganske smaa Flokke. Derfor ligge de grønlandske Bopladser spredte langs hele Kysten, ofte med 5—6 Miles Afstand mellem hinanden, og der er ingen store Byer. En Eskimoby tæller sjældent mere end en halv Snes Huse, oftest kun halvt saa mange eller færre. En af Opgaverne for den grønlandske Nation maa være at skabe sig enkelte større Byer.

Maalt i Tid har dette Folks Kultur naturligvis en Udvikling ligesaa lang som vor egen evropæiske. De arktiske Naturforhold synes at være Aarsagen til, at Folket er blevet staaende ved Jagt-Kulturen, som Evropas Folkeslag forlængst have lagt bag sig. Til Gengæld have Eskimoerne udviklet deres Jagtkultur til et højt Standpunkt, og det er rimeligt, at Hovedparten af dette Folk ogsaa i Fremtiden vil komme til at leve spredt og følge Vildtet som Jægere og Fiskere. Det udelukker ikke, at den Centralisation af Dele af Befolkningen, som evropæisk Handelsliv allerede for længe siden har indledet, vil kunne føres videre. Byer ere de nødvendige Nervecentrer for en Nation, der engang skal styre sig selv.

Den danske Administration af Grønlænderne er blevet rost

som mønsterværdig. Man har draget Sammenligninger mellem dette Folk, som Aar efter Aar ganske langsomt tiltager i Mængde, og de Naturfolk i Amerika og andetsteds, som fortrænges af Evropæerne, ødelagte af Brændevin eller paa anden Maade svækkede. Man husker endnu *Fridtjof Nansens* store Ord om den danske Regering, der »i Sandhed fortjener Verdens højeste Anerkendelse for sin Optræden osv.«, hans Opsang til en efterfølgende sønderknusende Kritik af den evropæiske Kulturs Indflydelse paa Befolkningen. Andre Turister have senere gentaget de rosende Ord uden nogen efterfølgende Kritik, til Glæde for Administrationen, men til ingen Gavn for andre end dem selv. — Ja, vi have ikke udryddet Grønlænderne, det er sandt, vi have haft altfor god Brug for dem til at hente os Sælerne og Bjørnene hjem. Vi fik ikke let danske Arbejdere til at gøre den Jagt saa billigt for os, som Eskimoerne gøre det. Mon de første Kolonisatorer, mon *Hans Egede* kunde have undværet Grønlænderne? maatte de Danske i Grønland ikke gøre alt for at bevare dem, der skulde hente Vildtet hjem, som deres Jagtfalke og Blodhunde? og er det anderledes nu? Alt vort Ædelskab bestaar muligvis kun i, at vi belønne dem gavmildt med Kaffe og Tobak for at hente os vor nødvendige Fortjeneste ude fra det Hav eller den Is, hvor det for den uøvede Evropæer vilde være forbundet med Livsfare at færdes. Andre Steder i Verden kunne Evropæerne undvære de Indfødte; i de arktiske Egne ere de afhængige af dem.

Hvad vil det forøvrigt sige, at vi have bevaret Grønlænderne, den grønlandske Nation? hvormange Eskimoer er der i Grønland, bortset fra de yderste mod Nord og Øst? disse 12000 Vestgrønlændere, der holdes bag Monopolets Stakit som i en Zoologisk Have, ere jo som bekendt saa opspædte med dansk Blod, at man maa søge og lede iblandt dem for at finde eskimoisk udseende Individer. Saadanne ere af og til blevne sendte paa Rundrejse i Evropa for at fremvises i Udstillingernes Menagerier som veritable Eskimoer fra Grønland. Halvdelen af deres Landsmænd ere halvdanske Blandinger, forklædte Evropæere, der tale eskimoisk og tænke evropæisk, spise Sælkød og drikke Kaffe. — Det er sandsynligt, at den grønlandske Befolknings Tilvækst, hvorom der saa ofte er talt, skyldes vor »gode Behandling« i Henseende til denne Opspædning med dansk Blod. Latterligt nok er der dem, der kalde dette at forædle

Racen — som om de danske eller evropæiske Børneavlere, der i Tidens Løb have sat deres Spor iblandt Eskimoerne, overhovedet skulde have været i Stand til at forædle saa sund og smuk en Race som dette arktiske Folk. Forædlingen falder ubetinget kun os evropæiske Parvenuer til Del. Forresten foregaar jo Racekrydsning overalt i Verden og til alle Tider og kan betyde Fremskridt i Styrke og Snille. Men lad os tage Konsekvenserne deraf i vort Syn paa Grønlænderne. Hvis Monopolet endnu bestaar om 100 Aar, evig ungt og uforanderligt, ville vore hjemlige Fiskere kunne more sig med at kigge gennem Tremmerne ind til deres Brødre i Grønlands zoologiske Have; de ville kunne tømme en Snaps for de danske Grønlandsfiskere, der ro i Kajak og fange Sæler.

Det vil være for vidtløftigt at opregne alle de mange Forandringer, der i de 150 Aar, Danmark har administreret Grønlænderne, have nærmet dem til at blive danske. Det er en stor Misforstaaelse at tro, at Monopolet har værnet dem mod at forandre deres oprindelige Kultur. Hvad Eskimoernes Aandskultur angaar, har Principet om at bevare deres Kultur overhovedet aldrig været hævdet af den danske Stat: Missionens Virksomhed i det eskimoiske Samfund var jo fra første Færd udpræget radikal, idet det gjaldt om at udrydde Eskimoernes egne gamle Traditioner til Fordel for de nye, og Missionens Superioritet har været hævdet lige fra Administrationens første Tid[1]) indtil nu, da Principperne fortsættes i vor Udryddelse af Ammassalik-Kulturen i Østgrønland. Forøvrigt skal jeg ikke her opholde mig ved Missionens Skyggesider, men jeg ønsker at pege paa den Inkonsekvens, den danske Administration gør sig skyldig i, idet den hævder et radikalt Princip for vor Paavirkning af den eskimoiske Aandskultur og samtidig for den materielle Kulturs Vedkommende et overdrevent konservativt Princip, nemlig ved Paastanden om, at Eskimoens »nationale Erhverv« er Sælfangst fra Kajak, og i Kravet om, at alene denne Erhvervsform fortjener at understøttes.

---

[1]) Se f. Eks. Missionskollegiets Udtalelser 1785 i Anledning af en opstaaet Uenighed med den kgl. Grønlandske Handels Direktion: ». . . da det ikke kan være Direktionen ubekendt, hvilket og den allerførste Handels Octroy udviiser, at høisalig Kong Friderich d. 4de har ladet Handelen paa Grønland anlægge for Missionens Skyld, og til dens Understøttelse. (Grønl. Missions Brevbog 1785, p. 16).

Historisk er det let nok at forstaa, at disse to Principer maatte komme til at staa overfor hinanden. Pietistiske Missionærer kunde umuligt begynde paa anden Maade end radikalt at udrydde Hedenskabet. Den begyndende Handel derimod havde Brug for Nationens Rigdomskilder, Hvalernes og Sælernes Spæk, og maatte nødvendigvis beskytte Kajakfangsten og sætte Præmie for de bedste Fangere. Man behøver ikke at tro, at der har ligget særlig uselviske Motiver til Grund for disse Principer.

Mænd af moderne human Tankegang maatte snarere, synes jeg, vælge de stik modsatte Principer overfor den Opgave at ordne dette fremmede Folks Anliggender. Naar en stor Kulturstat faar Ros for at behandle et primitivt Folk eksemplarisk, er det fordi den respekterer dette Folks særegne Kultur- og Livsformer og hjælper det tilrette i Verden. I den Tid, den grønlandske Nation har været holdt bag Monopolernes Laas og Lukke, 5 Generationer, kunde dens danske Herrer og Lærere udentvivl, om Instrukserne havde haft en anden Tendens, have modnet disse lærvillige Mennesker langt mere og bedre, end Tilfældet nu er. Grønlænderne ere endnu i Monopolernes Vold, værgeløse, uden Indflydelse paa Missionens og Handelens modsatte Principer, en Fange, der i sit Fængsel slides af usynlige Lænker uden selv at begribe Sammenhængen. Hvad veed han om, hvorfra Lyset kommer, hvad veed han om, hvad man foretager sig for hans Penge? Den danske Administration burde ikke have behandlet Grønlænderne som Børn. Det har været i en god Mening, men disse Mennesker ere ikke Børn, men indenfor deres Omraader fuldt myndige. Man burde forstaa, at deres fremmede Race ifølge almindelige Menneskerettigheder maatte have Lov til at give sig andre Udslag end dem, vi ere vante til at betragte som normalt-danske.

At Handelen har haft en særlig Interesse for Sælernes Spæk og Skind, er ingen Grund til at glemme, at Eskimoerne, ogsaa før de Danske kom til Landet, fangede Fisk, jagede Rensdyr og paa flere andre Maader udnyttede Landets naturlige Hjælpekilder. Fiskeriets Betydning i Vestgrønland i gamle Dage fremgaar tydeligt nok af Rejsebeskrivelserne fra første Halvdel af det 17de Aarhundrede (*Danells* Ekspeditioner).[1]) Det er altsaa

---

[1]) »De Indfødtes hovedsagelige Haandtering foregaar til Søs med at fange Fisk og Sødyr, som de skyde med Bue og Pil og ogsaa for-

et gammelt nationelt Erhverv ved Siden af Sælfangsten. Egentlig bør det heller ikke glemmes, hvor Talen er om deres nationale Erhverv, at de fra gammel Tid selv have forarbejdet alle deres Vaaben og Redskaber, altsaa have haft en indenlandsk Industri i Sten- og Bensager, der fuldstændig erstattede dem Savnet af alle lignende udenlandske Varer; ligeledes, at de selv præparerede deres Skind og byggede deres Fartøjer. Der er i alt dette Tilknytningspunkter for moderne Erhverv af meget forskellige Arter.

Tiltrods for sit konservative Skilt har den grønlandske Handel dog i Virkeligheden grebet stærkt ændrende ind i Eskimoernes oprindelige Erhvervs- og Samfundsliv. I gammel Tid bestemte Grønlænderne endnu selv, hvad deres Varer skulde koste.[1]) Nu fastsættes Priserne som bekendt af Direktoratet, og det er ikke Landets naturlige Priser. Handelsvæsenet har taget sit Tyende blandt Grønlænderne og ligesom Missionen bundet en stor Del af dem til at bo i Nærheden af den danske Koloni; den har givet dem et helt nyt Slags Arbejde, Kivfak-arbejdet ved Skibenes Losning og Ladning, ved Handelens Drift og Husenes Bygning osv. Der er i Virkeligheden stor Forskel paa Kolonibefolkningen og den ensomme Bopladsbefolkning, lignende Modsætninger som her hjemme mellem By- og Landbefolkningen. Naar Handelen selv (ligesom Missionen) har indledet en saadan Spaltning indenfor det grønlandske Samfund, har den sikkert heller ikke nogen moralsk Autoritet til at forfægte det konservative Princip om »Grønlændernes nationale Erhverv.«

En vigtig Erhvervsgren nu til Dags er Hajfangsten. Ifølge et Opgør af Pastor *Vibæk* i forrige Hæfte af Atlanten producerede der i 1900—1901 saa mange Tønder Hajlever i Nordgrøn-

---

staa at fange paa Krog. Deres Kroge ere dog ikke af Jern, men af Fiskeben, hvilke de forstaa at udarbejde, de kalde saadanne Fiskekroge for *Karlusa* . . . . Deres Føde er tørret og frisk Kød af Sødyr, mest store fede Helleflyndere (eller Hellefisk?), samt de store Fugle, der ere saa almindelige hos dem, og Rensdyr og andet Landvildt«. (*Olearius*, Beschreibung der Muscowitischen und Pers. Reyse. 1656. p. 173).

[1]) »Deres Maade at handle med de Fremmede paa er følgende: først udvælge de af de fremmedes Varer, hvad de have Lyst til, og lægge det paa den ene Side af sig; derefter af deres egne Varer saa meget, som de synes de ville give derfor, paa den anden Side. Da lægger hver af Parterne fra eller til, indtil de blive enige om Købet.« (l. c.).

land, at det var mere end det halve af, hvad der i samme Aar produceredes af Spæk (af Sæler og Hvaler). Der indhandledes 3863 Tdr. Hajlever og 7152 Tdr. Spæk. Hvordan kan man lade være at kalde Hajfangsten for et nationalt Erhverv? — Den stedmoderlige Behandling, der fra Administrationens Side bliver de grønlandske Fiskere og Hajfangere tildel nu til Dags, idet de betragtes som Undermaalere, der ikke ere værdige til Repartitionen, synes ganske ubillig. Det Tilskud, de grønlandske Fiskere yde til Nationens Velvære og Trivsel, er ingenlunde at foragte og foragtes sikkert heller ikke af de Indfødte selv.

Sælfangsten fra Kajak er kun et Erhverv blandt flere andre i Grønland.

De Indfødte klage selv over Utilstrækkeligheden af dette gamle Erhverv, som synes dem at være i Forfald, og sukke efter Muligheden af nye Udveje. Man læse herom de af *Knud Rasmussen* oversatte Breve fra Grønlændere, som have været offentliggjorte i *Atlanten* (Hft. 37—39, 1907), hvori f. Eks. mange Udtalelser om det meget ønskelige i, at der blev indført tamme Rensdyr til Grønland. *Knud Rasmussens* og de to Lappers Undersøgelsesrejse til Grønland i 1905 vil endnu være i frisk Minde. Af Rapporten fremgik, at et stort Distrikt af Mellemkysten i Vestgrønland egnede sig udmærket for Rensdyrhold, og Sandsynligheden taler for, at store Partier syd derfor ere ligesaa skikkede. Det er vanskeligt at forstaa den Ledelse af Grønlændernes Sager, som efter at have ofret store Summer paa denne Forundersøgelse, der begyndte saa lovende, lader hele Planen falde i Stedet for at gennemføre den paa de Strækninger, hvor den havde Udsigt til at lykkes.[1])

Med det samme, jeg er ved disse Grønlænderbreve, vil jeg

---

[1]) Ved Indførelsen af tamme Rensdyr til Alaska har man Erfaring for, at et sligt Forsøg kan lykkes. Fra 1892 til 1904 blev 1280 Rensdyr indført fra Østsibirien til Alaska, og i 1904 var Totalantallet 10267. Det amerikanske Undervisningsministeriums Beretning 1905 oplyser, at man paa Grundlag af den aarlige Tilvækstprocent i Alaska kan garantere en Fordobling af Bestanden hvert tredje Aar. Det har vist sig, at »ved omhyggelig Øvelse blive Eskimoerne udmærkede Hyrder.« Resultaterne have været saa overbevisende i alle Henseender, at Guvernøren over Newfoundland har skyndt sig med at anbefale Indførelsen af tamme Rensdyr ogsaa i Labrador, hvor dette Foretagende nu er godt igang. Jf. Guvernør *W. Mac Gregors* Report of an official visit to the coast of Labrador, 1906.

ogsaa fremdrage et andet af de mange Ønsker, der gøre sig gældende i dem: »Naar man oplærer os til at blive Præster, hvorfor skulde man saa ikke ogsaa kunne aabne andre indflydelsesrige Stillinger for os; hvorfor skulde vi saa ikke ogsaa kunne blive Kolonibestyrere? . . . vi vilde da ikke al Tid være henviste til at blive kommanderede af de Danske og behandlede efter deres Forgodtbefindende . . . Der kan sidde grønlandske Udliggere, som ere bedre begavede og dygtigere end mangen dansk Kolonibestyrer, men Kolonibestyrer kunne de aldrig blive, og det fordi alle højere Stillinger ere lukkede for dem, blot fordi de ere Grønlændere.« Ja naturligvis, her er det »nationale« Stof, hvoraf man burde rekrutere Koloniernes Butiksbestyrere. Under mine gentagne Overvintringer i Grønland har jeg boet hos mange af de saakaldte Udliggere eller Udstedsbestyrere (Blandinger): Det er ligefremme, nøjsomme Mennesker, der omgaas Grønlænderne som deres egne Jævninge og staa i et anderledes nært Forhold til dem end Handelens altid danske, altsaa fremmede Overbetjente. Lad være, at der ogsaa mellem disse er mange velmenende og flinke Mennesker, den danske Kolonibestyrer føler sig dog altid som et andet Væsen i en højere Stilling. Derimod er den grønlandske Udligger med Blod og Hjærte knyttet til Grønlænderne, fordi hans Hjem er grønlandsk, han føler sig solidarisk med dem, fordi han veed, han skal leve og dø i Grønland og hans Børn arve ham derovre. Kolonibestyreren skal efter saa og saa mange Aar vende tilbage til Danmark og maa tænke paa den Tid. Han staar isoleret; han kan ikke ægte en Grønlænderinde uden at blive degraderet. Selvom han ikke altid hyller sig i sin Fornemhed, kan han dog kun tale med Grønlænderen som med en Underordnet, et lavere Væsen. — Der har fra Kolonisationens første Tider været to Arter af Moral i Grønland: Folkets egen fine og gode Moral, det nøjeste Udtryk for Eskimofolkets kommunistiske Samfundsordning, og den danske Herremoral, der er et ganske ueskimoisk Produkt.

Hvis en grønlandsk gift Fanger, altsaa en af Nationens ansete Mænd, faar et Barn udenfor Ægteskab, dømmes han til at blive udelukket fra Repartitionen, altsaa til offentlig at straffes. Saaledes virker den danske Indflydelse gennem Forstanderskaberne. En Kolonibestyrer derimod, der har et eller flere uægte Børn, behøver ikke at frygte nogen Dom eller Straf. Selvom han er ugift, kan han ikke engang ægte sit Barns Moder,

det vilde være ensbetydende med hans Degradation. Er dette ikke en Haan mod den grønlandske Kvinde? — Mon det vilde være for stor en Ære at vise dette Lands Mænd, at tillade, at de kunne forfremmes til Overbetjente, Bestyrere af deres egne Butikker, og samtidig at slaa fast, at ogsaa en Grønlænderinde kan indtræde som Hustru i Overbetjentens Hjem.

Det Lovforslag om Styrelsen af Grønland, som Indenrigsministeren har fremlagt iaar, efter at han personligt havde samlet sig Indtryk ifjor Sommer i det arktiske Land, indeholder ved den smukke Tanke om grønlandske Landsraad et Løfte om, at den grønlandske Nations egne Ønsker herefter ville blive hørte. De af *H. Rink* i sin Tid indrettede Forstanderskaber omformes ifølge dette Lovforslag til kommunale Raad. Medens indtil $^1/_3$ af disses Medlemmer skal kunne være danske, Resten Grønlændere (i Forstanderskaberne var forresten Antallet af Indfødte noget større i Forhold til de Danske), skulle de mere omfattende Landsraad udelukkende bestaa af Grønlændere, dog saaledes at den danske Inspektør er deres Formand. Forhaabentlig vil der blive sørget for, at disse Landsraads Forhandlinger offentliggøres i Grønlændernes Organ, og at de maa blive oversatte paa dansk, saa at vi hernede kunne følge Grønlændernes Forhandlinger. Af denne Grund burde maaske ogsaa hvert Landsraad vælge sin Sekretær eller Næstformand blandt sine Medlemmer. Gennem Landsraadene vil den grønlandske Nation kunne faa mere Indflydelse, end den hidtil har haft, paa Bestemmelsen af sine egne fremtidige Livsformer i Henseende til Erhverv, Handel, Retspleje og Styrelse. Gennem dem kaldes Grønlænderne for første Gang til Samling. Lad dem selv takke, naar det sker!

Foredraget illustreredes ved en Række fortrinlige Lysbilleder.

Pastor *Poul Vibæk* talte derefter om

Forslag til Lov om Styrelse af Kolonierne i Grønland og Bemærkninger til samme.

Det nu forelagte Lovforslag falder i to Dele, nemlig 1) Styrelsen og 2) den kgl. grønlandske Handel og antyder saaledes en Adskillelse mellem disse, en Adskillelse, der som Lovforslaget foreligger, dog ikke er synderlig dybtgaaende, men

nærmest indskrænker sig til at anvise den administrerende Direktør en Hjælper i en ny Embedsmand, der faar Navn af Chef for den kgl. grønlandske Handel. Det viser sig nemlig ved en Gennemlæsning af Forslaget, at Handelens Betjente som hidtil kunne være Medlemmer af de grønlandske Kommuneraad, ja endog kunne blive, hvad Loven ikke hidtil har hjemlet dem, nemlig Formænd for disse Raad. Endvidere vil det jo blive Handelens Betjente, der blive Kasserere for Kommuneraadene, idet det bliver gennem dem, at Beløbene udbetales, og hvad angaar Retsplejen, der skal udøves af en blandet Domstol, da kan Ministeren efter eget Tykke beskikke et større eller mindre Antal Handelsbetjente i hvert Distrikt som Medlemmer, og Inspektøren kan endog udnævne én af dem som sin Stedfortræder. Handelens Betjente ville saaledes kunne faa langt større administrativ Myndighed end de hidtil have haft, og denne Myndighed vil blive af langt mere indgribende Natur, idet den legaliseres, hvis dette Forslag bliver Lov.

Adskillelse mellem Administration og Handel vil dette Lovforslag saaledes ikke bevirke, da det jo ellers først og fremmest maatte hævde, at der herefter ikke vil kunne tillægges nogen Handelsbetjent i Grønland administrativ Myndighed; men som ovenfor vist, ville Handelens Betjente ikke blot beholde den Myndighed, de alt have, men ovenikøbet kunne tillægges den, der nu er paa de andre Embedsmænds Hænder, ja selv en Del af den Inspektøren tilkommende administrative Myndighed.

Idet jeg nu gaar over til de enkelte Paragrafer, skal jeg samtidig med at referere dem, nøjere søge at belyse dem.

»A. Styrelsen.

I. Statens Tilsyn, Embedsmænd m. m.

§ 1. Styrelsen af Kolonierne i Grønland udenfor det grønlandske Kirke- og Skolevæsen er henlagt under Indenrigsministeren.

Kolonierne paa Vestkysten af Grønland deles i administrativ Henseende i:

a) to Landsdele: Syd- og Nordgrønland, — Sydgrønland omfatter Strækningen fra Kap Farvel til Nordre Strømfjord, Nordgrønland Strækningen fra Nordre Strømfjord til den nordligste beboede Plads i det nuværende Uperniviks Kolonidistrikt,

b) Distrikter.

c) Kommuner.

De nævnte Distrikters og Kommuners Antal og Omfang bestemmes ved kgl. Anordning.«

Af Ændringer i de bestaaende Forhold findes i denne Paragraf kun to, nemlig at de gamle Forstanderskabsdistrikter, der i det væsentlige faldt sammen med Kolonidistrikterne, nu opløses i mindre Kredse, Kommuner, af hvilke flere lægges ind under et »Distrikt«, der vel nærmest vil komme til at svare til, hvad nu kaldes et Forstanderskabsdistrikt.

Der kan næppe være Tvivl om, at denne Ordning er heldig og at de grønlandske Kommuneraad indenfor saadanne snævrere Grændser lettere ville kunne magte de Opgaver, der blive dem stillede.

§ 2. »Under Indenrigsministeren ansættes en administrerende Direktør, der har Forretningssted i København; han er pligtig til at foretage Tilsynsrejser til Kolonierne. Under dennes Omraade henhører enhver Sag, der ikke udtrykkelig er henlagt under Handelschefen (jvr. § 24) og det paahviler ham paa Ministerens Forlangende at afgive Erklæring i Sager angaaende Handelens Førelse i Almindelighed, særlig vedrørende Virksomheden i Grønland. Han forelægger de ham underlagte Sager for Ministeren, for saa vidt de ikke ere henlagte til hans egen Afgørelse. De nærmere Regler i saa Henseende fastsættes af Indenrigsministeren, der ligeledes afgør opstaaede Spørgsmaal om, hvorvidt en Sag henhører under Administrationen eller Handelen.«

Et enkelt Blik paa denne Paragraf viser, at i Virkeligheden bliver hele Magten lagt i denne ene Mands Haand; thi som der staar i Anmærkningen til § 2, kan »man ikke vente, at vedkommende Minister i Almindelighed vil kunne have nærmere Kendskab til de stedlige grønlandske Forhold, lige saa lidt som det kan forventes, at nogen af Ministeriets Personale vil have haft Lejlighed til at sætte sig ind i disse særegne Forhold.« Og typisk for Paragrafen er det, der staar i Linie 3: »Under dennes — ɔ: den administrerende Direktørs — Omraade henhører enhver Sag, der ikke udtrykkelig er henlagt under Handelschefen.« Ja ikke blot Administrationen som Helhed, men ogsaa Erklæringer om Handelens Førelse i Almindelighed falder indenfor hans Magtsphære. Det forekommer mig, at en administrerende Direktør, der selv skulde skrive sin Instruks, let vilde risikere

at komme til kort overfor dette; og én Ting er næppe tvivlsom, Grønlænderne ville i en saadan Direktør faa en Selvhersker, der kan lamme ethvert Fremskridt.

Kaste vi et Blik tilbage, ville vi se en langt mere tiltalende Ordning, som blev truffet 1877 og som bestod i den saakaldte permanente Kommission, ɔ: nogle med grønlandske Forhold velkendte Mænd, der, under Ledelse af Direktøren for den kgl. grønlandske Handel, flere Gange aarlig traadte sammen for at drøfte de fra Grønland nedkomne, til Afgørelse foreliggende Sager. Her var Mulighed for en virkelig Vurdering, idet Sagerne bleve sete med forskellige Øjne og fra forskellige Sider og al Mulighed for en vilkaarlig og ensidig Behandling udelukket. § 2 burde sikkert ændres til at lyde saaledes: »Under Indenrigsministeriet ansættes et Administrationsraad, bestaaende af 1 i Grønland forhenværende Læge, Kolonibestyrer og Missionær, samt én med Landet velkendt Videnskabsmand. I Spidsen for Administrationsraadet stilles en administrerende Direktør, der sammen med Raadet behandler alle Grønlands administrative Sager og forelægger disse for Ministeren. Raadet træder sammen mindst 6 Gange aarligt, og hver Samlingsperiode maa ikke strække sig ud over en Uge. Kræver en Sag en hurtig Afgørelse, der vanskeliggør Sammenkaldelse af Raadet, kan Direktøren æske Medlemmernes skriftlige Vota indenfor 2 × 24 Timer. Direktøren faar fast kgl. Ansættelse, Raadets Medlemmer Diæter.«

En saadan Ordning vil medføre, at Ministeren vil faa de forskellige Sager alsidig belyst, og ikke være afhængig af denne ene — uundværlige — Direktør.

Under alle Omstændigheder bør ingen Sag henlægges til Direktørens egen Afgørelse.

§ 3. »For hver Landsdel ansættes en Inspektør, der i sine Embedsforhold er underordnet den administrerende Direktør. Det afgøres af Indenrigsministeren, paa hvilket Sted i Landsdelen Inspektøren skal have Bopæl.«

Denne Paragraf bibeholder de nuværende Forhold; men man kommer uvilkaarligt til at spørge: Hvad skal Grønland med to Inspektører. Efter Loven om Kirke- og Skolevæsen i Grønland af 1ste April 1905 besluttede Ministeren, at der kun skulde ansættes én Provst, der skulde have Tilsyn med hele Landets Kirke- og Skolevæsen, og desforuden være Seminarieforstander, og det blev under Debatten i Folketinget fra Ministerens

Side hævdet, at med de nuværende forbedrede Kommunikationsmidler kunde dette let lade sig gøre. Nu befries de to Inspektører for deres mest brydsomme Hverv, nemlig Kontrol med Handelsbetjentenes Embedsførelse som saadanne. De blive saaledes fri for den ene Halvdel af det Arbejde, der hidtil har hvilet paa dem.

Der synes derfor ikke at være nogen som helst Grund til at have to Inspektører, men derimod én Landsfoged, en latinsk Jurist, der som det i § 4 fordres kan være Overdommer i alle rent grønlandske Sager og tillige kan være Underdommer i Sager, der angaa dem, der staa under danske Love, og § 3 foreslaas ændret saaledes: »For hele Landet ansættes en Landsfoged med Bopæl ved Egedesminde, saa han kan berejse Nordgrønland om Vinteren og Sydgrønland om Sommeren. Han er i alle sine Embedsforhold med Undtagelse af sin Stilling som Underretsdommer for de Danske i Landet underordnet Administrationen i Danmark.«

§ 4. »Inspektøren er som den danske Regerings Repræsentant i Grønland at betragte som Landets Øvrighed i Almindelighed og kan i overordentlige Tilfælde træffe saadanne Foranstaltninger, som den grønlandske Befolknings Tarv maatte fremkalde.

Inspektøren er:

Indehaver af den øverste Politimyndighed og Tilsynsførende med Læge- og Jordemodervæsenet, samt Landets øvrige Sundhedsvæsen;

Skifteforvalter for de Personer i Grønland, der staa under danske Love; naar de af Inspektøren afsagte Skiftekendelser paaankes, indstævnes de lige til Højesteret.

Endvidere er Inspektøren berettiget til at optage edeligt Forhør og at udføre Notarialforretninger.

Overfor de kommunale Bestyrelser fører Inspektøren paa Statens Vegne Tilsyn overensstemmende med de Bestemmelser, der derom maatte blive givne ved kgl. Anordning.

Inspektøren fører et ved ministeriel Instruks nærmere bestemt Indseende med, at Handelsvirksomheden i Grønland ledes paa en Maade, der er stemmende med en heldig Udvikling af Befolkningens økonomiske og erhvervsmæssige Forhold.

Nærmere Bestemmelser angaaende Inspektørens Forretningsomraade gives af Indenrigsministeren, der ligeledes fastsætter

Regler for Besørgelsen af uopsættelige Forretninger paa Pladser, hvor Inspektøren ikke er tilstede.«

Ogsaa denne Paragraf svarer i det store Hele til de nuværende Forhold og der er til den kun at bemærke: Navnet Inspektør ombyttes med »Landsfoged«, der tillægges ham Stilling som Underretsdommer for Danske, og i det Stykke, hvor der staar: »Overfor de kommunale Bestyrelser fører Inspektøren« (Landsfogden) tilføjes: »sammen med en af hvert Landsraad valgt Medlem« paa Statens Vegne o. s. v. Man vil saaledes faa noget, der svarer til vore Amtsraad. Landsfogden vil altid have kyndig Medhjælp og dette vil særlig for en ny Mand være af uvurderlig Betydning, og Grønlænderne ville føle sig langt tryggere overfor Landsfogdens Afgørelser, naar nogle af deres egne staar ham ved Siden. Der er ogsaa Grund til at tro, at der netop gennem et saadant Amtsraad vil være en Vekselvirkning saaledes, at Grønlænderne, der sammen med Inspektøren drøfte disse Sager, ville faa et i flere Henseender klarere Blik paa mange Forhold, hvad atter vil komme Befolkningen som Helhed tilgode.

II. Kommuneraad.

§ 5. »For hver Kommune oprettes et Raad, hvis Medlemmer vælges hvert 4de Aar af og blandt den grønlandske Befolkning med lige Stemmeret for alle valgberettigede; dog skal Indenrigsministeren, hvor dertil findes Anledning, være bemyndiget til at beskikke i Grønland bosatte Danske, der mindst have opholdt sig et Aar i Grønland, til Medlemmer, men disses Antal maa ikke overstige en Trediedel af Raadets samlede Medlemsantal. — Raadet vælger selv sin Formand.

De nærmere Bestemmelser om Kommuneraadenes Sammensætning, om Antallet af Medlemmer og om Vederlag til Formand og Sekretær samt nærmere Regler vedrørende Valgret fastsættes ved kgl. Anordning; med Hensyn til Valgret og Valgbarhed gælde de i Bestemmelserne af 31. Januar 1872 givne Regler, indtil udvidede Bestemmelser efter Forhandling med Landsraadene (jfr. § 8) maatte blive fastsatte.

Hvad angaar Bestemmelserne i denne Paragraf er først at bemærke, at det vilde være mere hensynsfuldt overfor den grønlandske Befolkning, at denne selv fik Lov til at udpege de

danske Medlemmer, den ønskede at optage i sine Kommuneraad, thi efter Paragrafen vil det jo ske ved et Magtsprog fra dansk Side, og selv om jeg er overbevist om, at Ministeren vil tage med varsom Haand paa denne Bestemmelse, er det jo ikke absolut givet, at hans Raadgivere og Underordnede ville gøre det samme, hvad der foreligger Vidnesbyrd om. Det Afsnit af Paragrafen, der handler om dette, burde derfor vist hellere lyde saaledes: »Dog skal Indenrigsministeren, hvis et grønlandsk Kommuneraad maatte andrage om at faa 1 à 2 navngivne, indenfor vedkommende Kommune bosatte Danske til Medlemmer, være bemyndiget til at lade disse indtræde i Raadet for den Valgperiode, indenfor hvilken Anmodningen finder Sted« (sker). Og 2det Stykke af samme Paragraf burde sikkert ogsaa ændres, saa det kom til at lyde saaledes: »Valgret og Valgbarhed udstrækkes til at gælde enhver uberygtet grønlandsk Mand over 25 Aar, der ikke har modtaget urefunderet Fattighjælp i de to nærmest foregaaende Aar«.

Ministeren omtalte denne Sag i sit Foredrag i Folketinget og henviste til, at det var noget, Landsraadene maatte tage sig af. Men hertil er at bemærke, at saadan som Valgloven er i Grønland for Tiden, vil det kun blive Sælfangere, der komme ind i dette Raad og Kommunekassens overskydende Midler skal hvert Aar deles mellem Sælfangerne i Forhold til deres Dygtighed og Velstand, saaledes, at f. Eks. den, der ejer Konebaad, Hunde og Slæde, faar langt mere end den, der trængte til at faa noget, hvorfor han kunde anskaffe sig saadanne Ting, der kunde bringe lidt Velstand tilhuse, og naar man som jeg i 14 Aar har været Formand i de grønlandske Forstanderskaber og ved, hvor betænkelige de grønlandske Medlemmer af disse er ved at give Understøttelser til Fangstredskaber, fordi der saa bliver for lidt at dele, nærer man ingen Illusioner i Retning af, at de skulde foreslaa Valgret og Valgbarhed for Ikke-Sælfangere og derigennem formindske Portionerne. Og dog er det saaledes, at der er mange Fiskere, særlig Hajfiskere, der levere langt mere til Handelen og saaledes yde langt større Bidrag til de offentlige Kasser end Sælfangere af 2den og 3die Klasse, der ikke sjælden maa søge Laan og Hjælp hos de Danske. Det vil derfor være en Retfærdighedshandling at give alle lige Valgret og lige Valgbarhed, saaledes ogsaa de Indfødte

i Handelens og Missionens Tjeneste, de dygtigste af Befolkningen, der nu ikke kunne vælges ind i Raadene.

§ 6. »Kommuneraadet administrerer under Inspektørens Tilsyn paa eget Ansvar Kommunekassen, af hvilken dels udredes, hvad der er fornødent til Hjælp til Personer, der ere ude af Stand til at forsørge sig selv, dels ydes Støtte til saadanne Formaal, hvis Fremme er til fælles Gavn for Kommunens Beboere; det derefter tiloversblevne fordeles efter de til enhver Tid gældende Regler mellem Kommunens Erhververe.

§ 7. Kommuneraadet varetager indenfor Kommunen det fornødne til Ordenens Opretholdelse og kan herfor give Vedtægter, der dog, forinden de træde i Kraft, maa have Stadfæstelse af Inspektøren.

De nærmere Bestemmelser angaaende Kommuneraadenes Virksomhed fastsættes ved kgl. Anordning.«

Disse to Paragrafer fortsætte de bestaaende Forhold. Der kunde maaske til § 6 bemærkes, at Kommunekassen burde afholde Sygehjælpen, f. Eks. Transport til Sygehuset, hvis vedkommende ikke selv evner det, og Understøttelse i Form af Føde til en Familie, hvis Forsørger saaledes midlertidig var den berøvet.

»III. Landsraad.

§ 8. I hver Landsdel oprettes et eller flere Landsraad. Landsraadet sammentræder en Gang om Aaret efter Indkaldelse af Inspektøren til Drøftelse af Fællesanliggender for det vedkommende Landomraade, hvad enten Spørgsmaal om saadanne maatte blive det forelagt af Regeringen, eller det selv maatte finde Anledning til at optage saadanne Spørgsmaal.

Landsraadet medvirker ved Anvendelsen af Fælleskassens Midler efter de Regler, som derom fastsættes, og kan gøre Indstilling angaaende Foretagelse af Foranstaltninger for Grønlands Fællesfonds Regning.

Inspektøren er Raadets Formand, men deltager ikke i Afstemningen.

Indenrigsministeren kan sammenkalde Landsraadene til et Fællesmøde under en af ham beskikket Formand.

§ 9. Landsraadets Medlemmer vælges i Kredse af de i hver Kreds værende grønlandske Kommuneraads-Medlemmer.

Kredsenes Omfang og Valgsted bestemmes ved kgl. Anordning.

Vedkommende Landsraadsmedlem, der skal høre til den grønlandske Befolkning og opfylde Betingelserne for at kunne være Medlem af Kommuneraadet, skal have Bopæl i den Kreds, for hvilken han vælges.

Valget gælder for 6 Aar.

§ 10. De nærmere Bestemmelser om Landsraadenes Virksomhed og om Antallet af Medlemmer, der ikke maa overstige 12, samt nærmere Regler vedrørende Valget fastsættes ved kgl. Anordning.

§ 11. De med Landsraads-Møderne forbundne Udgifter, derunder Diæter og Rejseudgifter til Medlemmerne efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse, afholdes af vedkommende Fælleskasse.«

Dette Afsnit af Loven fortjener Ministeren den største Tak for. Det er endelig en Gang en virkelig stor Tanke, der dèr kommer til Orde, og selv om Ministeren ikke havde bragt andet med fra sin Grønlandsrejse, vilde dette være saa betydende, at det vilde opveje meget.

Gennem disse Raad gaar Vejen til større Enhed, til større Forstaaelse af Fællesinteresserne. Det siger sig selv, at til at begynde med ville de næppe yde noget større, deres Synskreds vil være for snæver og i at udvide denne ligger Lederens Opgave. Der maa ikke stilles en Landsfoged (Inspektør) i Spidsen, som vil tage Magten og kun lade dem gøre og sige, hvad han vil, thi paa dette Punkt er det altid, at Faren ligger, naar Danske og Grønlændere sidde i det samme Raad. Han skal lade dem føle, at det er dem, der have Bestemmelsesretten og kun, forsaavidt de ikke selv kunne det, angive, hvor Opgaverne ligger. Maaden, hvorpaa de vil løse dem, maa det blive deres egen Sag at finde og selv om der fra et dansk Synspunkt var en bedre og nemmere Løsning, bør den grønlandske Opfattelse, hvis der blot er nogen sund Fornuft i den (og det vil der altid være) have Forrangen. Og for at dette kan blive iagttaget, vil det være overordentlig heldigt, om der i Hovedadministrationen sidder flere forskellige med grønlandsk Tankesæt fortrolige Mænd.

Der er til dette udmærkede Forslag kun lidt og mindre væsentlig at bemærke, deriblandt til § 8 Ønskeligheden af at Landsraadets Forhandlinger, der jo skulle angaa Landets Fællesinteresser, bleve bragte til almindelig Kundskab gennem »Atua-

gagdliutit« det grønlandske Blad, der haardt trænger til at omformes saaledes, at det ikke fremtidig bliver blot Fortællinger og lignende, det kommer til at indeholde. Og af Interesse for alle Grønlandsinteresserede hernede i Regering, Rigsdag og udenfor vilde det jo være at se en Oversættelse af disse Forhandlinger i »Statstidenden«.

Endelig burde der træffes saadanne Foranstaltninger til Landsraadsmedlemmernes Befordring, at det kun blev den kortest mulige Tid, de ved disse Møder holdes borte fra deres Erhverv. Sagen er jo, at Damperne, der gaa i Kystfarten deroppe, have helt andre Opgaver; de skulle bringe Varerne fra Oplagspladserne til andre Kolonier; de skulle lade og losse, saa de næppe ville egne sig til Befordringsbrug for grønlandske Landsraadsmedlemmer. Jeg mener derfor, at der burde være et Par Motorbaade f. Eks. Rejsefartøjer for Landsfoged og Læger, der skulde besørge dette paa forud bestemt angiven Tid, skønt jeg ikke er blind for, at særlig for Lægens Vedkommende vilde det være vanskeligere at undvære et saadant Fartøj, men der er jo muligvis ogsaa andre Veje. Kun det, Fartøjerne maa være Administrationens — og ikke Handelens. Derved vil Rivninger undgaas.

»IV. De offentlige grønlandske Kasser, deres Indtægter m. m.

§ 12. De offentlige grønlandske Kasser ere:

a. Kommunekasserne. Hver Kommune har sin særlige Kasse, der forvaltes af Kommuneraadet.

b. Fælleskasserne. Hver Landsdel har sin Fælleskasse, hvis Midler under Medvirkning af Landsraadet anvendes til Fremme af Formaal af almen Betydning for Landomraadet og til Støtte for de enkelte Kommunekasser, der maatte vise sig trængende hertil.

c. Grønlands Fællesfond. Denne anvendes efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse til Fremme af Foranstaltninger til Gavn for det grønlandske Samfund i Almindelighed.

De nærmere Regler om Bestyrelse, Regnskabsaflæggelse, Revision etc. fastsættes ved kgl. Anordning.

§ 13. Til de offentlige grønlandske Kasser ydes gennem den kgl. grønlandske Handel en aarlig Afgift, hvis Størrelse fastsættes

til en Femtedel af Værdien af de i Kommunerne i hvert Finansaar indhandlede, monopoliserede grønlandske Produkter, der ere bestemte til Hjemsending, beregnet efter den til enhver Tid gældende Indhandlingstakst.

Af Beløbet for hver Kommune tilkommer der Kommunekassen to Trediedele; Resten fordeles med to Trediedele til Fælleskassen, en Trediedel til Fællesfonden.

§ 14. Foruden det i § 13 omhandlede Beløb svarer Administrationen, Handelen samt Kirke- og Skolevæsenet en aarlig Afgift af to pCt. af samtlige under disse Institutioner ansatte grønlandske Funktionærers samlede Pengelønninger. — Denne Afgift fordeles mellem de offentlige Kasser efter de i § 13 omtalte Regler.

§ 15. De offentlige grønlandske Kasser tilhørende Pengemidler forrentes med 4 pCt. aarlig efter nærmere derom ved kgl. Anordning fastsatte Regler. — De til Midlernes Forrentning medgaaede Beløb bevilges paa de aarlige Finanslove.

§ 16. Hvor der i særlige Tilfælde maatte kræves yderligere Tilskud til de offentlige grønlandske Kasser, kan saadant bevilges paa de aarlige Finanslove.«

Da der i § 8 er nævnt, at Landsraadene skulle medvirke ved Anvendelsen af Fælleskassens Midler og kunne gøre Indstillinger om Foranstaltninger for Grønlands Fællesfonds Regning burde der maaske i § 12 indsættes en Bestemmelse om, at Regnskaberne over disse Kasser burde forelægges Landsraadet, der ogsaa skulde være med til at lægge Budgettet for dem.

Hvad § 13 angaar, synes det rimeligere, at Teksten i Lovforslaget blev rettet til: »Til de offentlige grønlandske Kasser »yder Sælgeren« i Stedet for »ydes«; thi i »Foreløbige Bestemmelser«, den Lov, der nu gælder for Grønland, lyder § 1 saaledes: »For de ved Kolonierne indhandlede grønlandske Produkter betaler den kongelige grønlandske Handel foruden, hvad der bliver at erlægge efter Taksten, endvidere en Femtedel af dette Beløb. Denne Del, der altsaa udgør en Sjettedel af den hele Betaling skal Sælgeren afgive til Grønlændernes Kasse.«

Ved at foretage den foreslaaede Rettelse slipper man ogsaa for den i § 14 noget mærkelige Bestemmelse, at det er Statsinstitutionerne, der svare Skat for de under samme ansatte Indfødte, et Forhold, der efter almene Samfundsbegreber er mildest talt mærkeligt; da man dog allevegne gaar ud fra, at det er den

paahvilende Skat, der giver Rettighederne indenfor Samfundet. Den, der intet yder, faar heller ikke den deraf følgende Ret. Konsekvent vilde det jo efter Paragrafens Ordlyd være, at det blev selve Statsinstitutionerne, der kom til at udøve den i Forhold til Afgiften svarende Indflydelse, hvad jo næppe er Meningen. Skatteprocenten synes ogsaa i Forhold til, hvad de producerende maa yde, at være alt for lille. § 14 burde vistnok ændres til at lyde saaledes: »Foruden de i § 23 omhandlede Beløb svare de i Administrationens, Lægevæsenets, Handelens, Kirke- og Skolevæsenets Tjeneste ansatte Indfødte en aarlig Afgift af 3 pCt. af deres aarlige Pengelønninger. Denne Afgift fordeles mellem de offentlige Kasser efter de i § 13 omtalte Regler.«

»V. Retsplejen, Beboernes Retsstilling m. m.

§ 17. Kommuneraadet skal være berettiget til indenfor hver Kommune at afgøre alle borgerlige Retstrætter samt Spørgsmaal om Arv og Skifte mellem de Indfødte indbyrdes, naar disse henvende sig til Kommuneraadet derom; for saa vidt Sagen ikke afgøres ved mindelig Overenskomst for Kommuneraadet, skal dettes Kendelse være bindende for Parterne.

§ 18. Strafferetsplejen er henlagt dels under Kommuneraadet, dels under en særlig blandet Domstol, der under Forsæde af Inspektøren eller en af denne for hans mulige Forfald fast beskikket Stedfortræder dannes af de i vedkommende Distrikt værende Kommuneraadsformænd samt nogle af Indenrigsministeren dertil beskikkede, i Distriktet boende danske blandt dem, der have opholdt sig mindst et Aar i Grønland.

Kommuneraadet har dømmende Myndighed i Sager angaaende Forseelser, saasom de indfødtes Overtrædelse af givne Vedtægter og lignende. — Sager angaaende Forbrydelser blive at behandle og paakende af den fornævnte blandede Domstol.

Det vil ved kgl. Anordning være nærmere at bestemme, hvilke Forhold der blive at henregne henholdsvis til Forseelser og Forbrydelser.

§ 19. Enhver indenfor det danske Koloniomraade i Grønland født Person, ogsaa de i Administrationens, Handelens eller Kirke- og Skolevæsenets Tjeneste ansatte, er underkastet Kommuneraadenes eller den blandede Domstols Domsmyndighed

(jfr. § 18) og staar ikke under danske Love, med mindre begge hans Forældre ere danske eller af anden, ikke grønlandsk Nationalitet, eller med mindre han er ansat i en offentlig Stilling, hvormed er forbunden kgl. eller ministeriel Udnævnelse.

Børn følge i den ovennævnte Henseende den, til hvis Husstand de høre, saalænge de ikke have selvstændigt Erhverv.

§ 20. Indgaar grønlandsk Kvinde Ægteskab med en Mand af ikke grønlandsk Nationalitet, vedbliver hun, saalænge hun opholder sig i Grønland, at staa under de i § 18 anførte Domsmyndigheder, med mindre Manden er ansat i en offentlig Stilling, hvormed er forbunden kgl. eller ministeriel Udnævnelse.

§ 21. Danske og andre af ikke grønlandsk Nationalitet, som opholde sig i Grønland, ere de danske Love undergivne med Værneting i København, men ere dog pligtige at rette sig efter de af Kommuneraadene givne Vedtægter (jfr. § 7). — For de af saadanne Personer begaaede Overtrædelser af Vedtægterne tilkommer der Inspektøren en ved kgl. Anordning nærmere fastsat Straffemyndighed.«

For dette Afsnits Vedkommende er det særlig § 18 og 20, der kan gøres Bemærkninger til. § 18 omhandler Strafferetsplejen og ændrer det nu bestaaende Forhold, efter hvilken Forstanderskaberne ere Underdomstole og Inspektøren Overdommer, derhen at en blandet Domstol, bestaaende af et Distrikts Kommuneraadsformand og nogle tilforordnede Danske med Inspektøren (el. Landsfogden) som Formand, behandle og paakende Sager, der maatte falde ind under Kategorien Forbrydelser. Her mangler aabenbart en Bestemmelse om, at Sager mellem Danske og Grønlændere, der ikke falde ind under Begrebet Forbrydelser, i første Instans skulle paakendes af samme Domstol, men hertil kræves jvf. Bemærkningerne til § 3, at Landsfogden er Jurist og Dommer.

Forøvrigt er til denne Paragraf at bemærke, at da Handel og Administration jo efter dette Forslag skal skilles, mangler der en bestemt Anførelse af, at Inspektørens fast beskikkede Stedfortræder under ingen Omstændigheder kan være nogen af Handelens Betjente, da der fremtidig ikke kan tillægges dem administrativ Myndighed i Grønland. Stedfortræderen maa saaledes blive en af de i Distriktet ansatte Embedsmænd, Læger eller Præster, og da Lægerne sortere under Administrationen, synes de fortrinsvis at burde

tages i Betragtning, Præsterne derimod kun i Tilfælde af at ingen Læge er forhaanden.

Med disse Ændringer vilde Paragrafen faa følgende Tilføjelse efter »fast beskikket Stedfortræder«, der dog ikke kan være nogen af Handelens Betjente, men én af de i Distriktet ansatte Embedsmænd.

Medens det ved § 18 foreslaas, at mindre Tvistigheder Danske og Grønlændere imellem afgøres af de blandede Domstole, foreslaas i § 19 1ste Linje indført efter Ordet Grønland født Person »med grønlandsk Fader og § 20 affattes saaledes: »For saa vidt en Mand, der er bosat i Grønland er undergiven danske Love, er hans Hustru det ogsaa, selv om hun er en Indfødt. Om deres Børn gælder det samme, indtil de have opnaaet selvstændigt Erhverv, og deres Retsstilling vil da afhænge af, om de blive ansatte i Statstjeneste eller søge grønlandsk Erhverv.

Der vises ved en saadan Ændring Retfærdighed mod de danske Underbetjente og deres Familier. Alle danske Familier i Grønland blive ligestillede overfor Loven og er der nogen i Grønland, der trænger til en hjælpende og støttende Haand, er det i høj Grad denne Arbejderklasse af vore Landsmænd deroppe.

Der mangler imidlertid endnu en Tilføjelse til § 20, nemlig at Overbetjente fremtidig faa Lov til at gifte sig med Grønlænderinder uden derfor at skulle opgive deres Stilling og indtræde i Underklassen. Det er en Skamplet paa dansk Styre i Grønland, at en Overbetjent i Handelens Tjeneste, hvis han forelsker sig i en indfødt Kvinde, ikke kan faa Lov til at ægte hende, men maa nøjes med at samleve med hende udenfor Ægteskab, hvis han ikke vil degraderes. I det tyvende humane Aarhundrede skulde vi dog gerne være naaet til at anerkende almindelige Menneskerettigheder, saaledes at den Slags Ting blev en Umulighed.

Der foreslaas derfor til § 20 føjet: »Det er fremtidig tilladt en overordnet dansk Handelsbetjent at gifte sig med en Grønlænderinde uden derfor at blive degraderet eller standset i sit Avancement.

»B. Den kgl. grønlandske Handel.

§ 22. Monopolhandelen paa Kolonierne i Grønland drives for Statens Regning under Overtilsyn af Indenrigsministeren, der tillige til enhver Tid bestemmer, hvilke grønlandske Produkter eller dér forarbejdede Sager der skulle henregnes under de monopoliserede Varer.

§ 23. Embedet som Direktør for den kongelige grønlandske Handel inddrages.

De hidtil under den nævnte Direktør henlagte Handels-Forretninger, der hovedsagelig angaa:

a. Køb af de Varer, der udsendes til Kolonierne,
b. Salg af de derfra hjemsendte Produkter,
c. Handelsomsætningen ved Kolonierne i Grønland og
d. Besejlingen af de grønlandske Kolonier, henlægges under Navn af: den kgl. grønlandske Handel under en særlig Ledelse; de under c. og d. nævnte Forretninger henhøre dog foreløbig under den administrerende Direktør, indtil de ved kgl. Anordning henlægges under Handelen.

§ 24. Som Chef for den kgl. grønlandske Handel ansættes under Indenrigsministeren indtil videre af denne en handelskyndig Mand, der herfor oppebærer et Honorar, der bevilges paa de aarlige Finanslove. — I Tilfælde af senere kgl. Udnævnelse bliver Tjenestealderen at regne fra den her omhandlede Ansættelse.

Det paahviler den nævnte Chef, der er pligtig til personlig at sætte sig ind i Virksomheden i Grønland, senest 5 Aar efter sin Tiltrædelse efter Samraad med den administrerende Direktør for Kolonierne i Grønland, at forelægge Indenrigsministeren en Plan til den fremtidige Ordning saavel af Handelens Anliggender her i Staden som af Handelsvirksomheden i Grønland og den herhen hørende Besejling.

Den nærmere Ordning af Forretningsforholdet mellem den administrerende Direktør for Kolonierne i Grønland og Chefen for den kgl. grønlandske Handel fastsættes af Indenrigsministeren.

§ 25. De for Chefen for den kgl. grønlandske Handel fornødne Beløb til Medhjælp her og i Grønland, Kontorudgifter samt Udgifter til Besejling m. m. (jfr. dog § 23) bevilges paa de aarlige Finanslove.«

Forslaget om Handelsvirksomheden er nærmest kun Over-

gangsbestemmelser og det forekommer mig, at der til disse maatte føjes den Klausul, at Indenrigsministeren inden 5 Aar fra denne Lovs Ikrafttræden fremlægger et Lovforslag om Handelsvirksomheden i Grønland.

Dernæst er at bemærke til Punkt d, at det egentlig maatte synes langt naturligere, at der blev tilforordnet Handelschefen en med Grønlands Besejling kyndig Skibsfører end at Besejlingen lægges under den administrerende Direktør. Besejlingen er jo en ret integrerende Del af Handelsvirksomheden og har efter Udsagn fra mange Sider hidtil været altfor dyr. Det synes derfor aldeles upraktisk at unddrage Handelschefen et af de Felter, hvorfra der muligvis straks kan skaffes Bidrag til en bedre Balance i Handelsbudgettet.

Noget lignende gælder om Handelsomsætningen i Grønland, ogsaa her spiller Transporten en meget væsentlig Rolle. Maaske der ogsaa der ved sagkyndig Behandling af Spørgsmaalet kunde vindes noget. Der foreslaas derfor, at Bemærkningen om, at disse to Poster foreløbig skulle underlægges den administrerende Direktør, slettes og at der eventuelt tilføjes, at der tilforordnes Handelschefen en med Grønlands og de grønlandske Pladsers Besejling velkendt Mand.

Endelig foreslaas indført 2 nye Paragraffer.

§ 26. Kolonibestyrere, der fremtidig benævnes Handelsbestyrere, Assistenter, der fremtidig benævnes Handelsmedhjælpere og Volontærer, der fremtidig benævnes Handelslærlinge, ligesom alle Underbetjente lønnes alle med fast Løn uden Procenter og Sportler af nogensomhelst Art.

Naar denne Paragraf foreslaas tilføjet, har det sin Grund i, at det i Virkeligheden er en ret uholdbar Stilling, de grønlandske Handelsbetjente have, naar de paa den ene Side skulle bidrage til, at Grønlænderne ikke blotte sig for nødvendige Produkter, og det siger det gamle endnu gældende Reglement, og paa den anden Side selv delvis skulle leve af de Procenter, de tjene ved at købe Grønlændernes Sager. Og selv om man gaar ud fra som givet, at alle Handelsbetjentene ere hæderlige Mennesker, saa kan der dog særlig for Udstedsbestyrernes Vedkommende, Folk, der sidde i smaa Kaar med en meget ringe Løn, være en Fristelse til at se for lyst paa Fangstmulighederne, saa de købe mere af Grønlænderne end strengt taget er forsvarligt. Naar de derimod fik fast Løn og Paalæg om at minde Grønlænderne om

ikke at blotte sig alt for stærkt for Produkter, de vilde faa Brug for om Vinteren, vilde de kunne gøre dette med langt større Udbytte. Og er der noget Omraade, hvor dansk Indgriben vilde være paa sin Plads, er det netop der.

Endvidere foreslaas en ny § 27 saalydende:

Der drages Omsorg for, at unge Grønlændere opdrages og uddannes til Ansættelse i ledende Stillinger som Overbetjente i Handelens Tjeneste, saaledes at Handelens Overbetjente i Løbet af 10—15 Aar hovedsagelig maa bestaa af Indfødte.

Der maa hertil bemærkes, at det jo ikke er store Fordringer, der hidtil ere stillede til Handelsbetjentenes Uddannelse, og at der heller ikke under det gamle Regime har været særlig Brug for en saadan. At kunne regne og skrive og saa forresten være i Besiddelse af jævn sund Menneskeforstand har hidtil været nok. En Del har haft nogen praktisk Færdighed i Butikshandel, andre have gaaet kortere eller længere Tid paa Handelens Kontor i København og atter andre ere komne op saa at sige paa bar Bund og have sat sig ind i Sagerne i Grønland.

At unge Grønlændere med nogen Uddannelse kunne præstere det samme, er der ikke fjerneste Spor af Tvivl om. Jeg vil endda sige, der maa fordres mere af dem og der kan godt fordres mere af dem. Grønlænderne ere praktiske og ville let lære at sætte sig ind i praktiske Forhold, og selv om disse ville blive langt mere mangeartede end hidtil, idet der utvivlsomt vil blive lagt nye Virksomheder ind under Handelen, f. Eks. rationel Drift af Lakseelvene og lignende, ville Grønlænderne meget vel kunne magte saadanne Forhold, naar de blot blive sendt hen hvor de kunne lære det praktisk. Og i den Retning bør Udviklingen paa mange Omraader utvivlsomt gaa.

Det kan jo ikke nytte at sige: »Sælerne tage af, men endnu gaar det«; det gælder om, at Grønlænderne den Dag, Sælfangsten gaar over til at blive et Bierhverv, staa rustede mod denne Kalamitet, i Stand til at udnytte de andre Rigdomme i deres Land og Havene omkring det.

Endnu er Sælfangsten et Hovederhverv, men op paa Siden af det kommer allerede Hajfangsten, der paa mange Pladser yder Befolkningen større Indtægt end Sælfangsten. Hellefiskeriet begynder at faa Betydning, men der er meget andet, der kan give mulig endnu langt større Bidrag til Grønlændernes Øko-

nomi, naar der tages fat rationelt og med Omsigt. Lad Grønlænderne lære noget af dette og lad dem bringe det hjem og praktisere det i Grønland selv.

Endelig findes der endnu i Loven et Afsnit

»C. Andre Bestemmelser.

§ 25. Angaaende Tidspunktet for de i nærværende Lov indeholdte Bestemmelsers Ikrafttræden, hvilket kan sættes forskelligt for de forskellige Afsnit af Loven, bliver nærmere Bestemmelse at træffe af Indenrigsministeren.

§ 27. Handels- og Missions-Stationen ved Angmagssalik paa Grønlands Østkyst administreres — bortset fra Kirke- og Skolevæsenet — efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse.«

Som jeg omtalte det ved Afsnittet om Landsraadene har Indenrigsministeren jo selv været i Grønland og bragt varm Interesse for Landet og Folket med hjem derfra; men mon denne Interesse og Forstaaelse ikke vilde fremmes, hvis Medlemmer af Rigsdagen gæstede Grønland som de have gæstet Island og Vestindien. Interesse og Forstaaelse er det jo først og fremmest, Grønland og Grønlænderne trænge til.

Magister *Hartz* talte om Lovforslaget og de Ændringsforslag, der allerede vare fremkomne. Særlig fortjente at fremhæves de omfattende Ændringer vedrørende den grønlandske Handel, der vare udarbejdede af Grosserer *Thor E. Tulinius*, Medlem af det handelskyndige Udvalg. Disse Ændringer gaa ud paa følgende:

B. Den kgl. grønlandske Handel.

I. Handelens Formaal.

§ 22. Handelen paa Kolonierne i Grønland drives som en Monopolhandel for det grønlandske Samfunds Regning, og Udbyttet af alle Landets Erhvervskilder forbeholdes den grønlandske Befolkning.

Handelen ledes i Statens Navn og under dens Ansvar af en af Indenrigsministeren ansat og under ham sorterende Handelsdirektør for Grønland.

§ 23. Formaalet for Handelen paa Grønland skal udelukkende være at tjene den grønlandske Befolknings økonomiske

og kulturelle Interesser uden nogen Indtægt for den danske Statskasse, men saaledes at Statskassen ej heller — udover de nedenfor i § 36 fastsatte midlertidige Bidrag — yder noget Tilskud til Handelens Drift.

Handelsdirektørens Opgave skal derfor være:

at skaffe den grønlandske Befolkning det bedst mulige Udbytte af dens Produkter,

at forskaffe Befolkningen dens Fornødenheder paa gunstigste Vilkaar, og

at hjælpe Befolkningen til Udnyttelse af enhver af Landets Erhvervskilder.

§ 24. Principet for Handelens Førelse skal være, at der uanset Handelens Monopolisering tilstræbes en Ordning af Befolkningens økonomiske Liv, der mest mulig nærmer dette til fri økonomisk Virksomhed, paa følgende Grundlag:

Der tilvejebringes Balance i Handelen ved, at de Varer, som udhandles til og indhandles hos Befolkningen i Grønland, i Omsætningen med denne beregnes til Takster, der skaffe Dækning for alle med Handelsførelsen forbundne Omkostninger, derunder Besejlingsomkostningerne og de til Afskrivninger og Henlæggelser fornødne Beløb.

Disse Omkostninger fordeles forholdsmæssigt paa de udhandlede og indhandlede Varer, saaledes at Varer i Grønland udhandles for Indkøbsprisen med Tillæg af deres Andel i Omkostningerne, medens der betales Befolkningen for dens Produkter det Beløb, hvortil disse paaregnes udbragte med Fradrag af deres Part af Omkostningerne.

Den nærmere Gennemførelse heraf sker ved Takstansættelser, gældende for 3 Aar, hvilke fastsættes af Indenrigsministeren efter Indstilling af Handelsdirektøren. Ved disse Takstansættelser kan der for de udhandlede Varer tages Hensyn til de enkelte Varers Beskaffenhed som Nødvendigheds- eller Luksusvarer, og at enhver Vare maa bære de med Transporten til Grønland forbundne Omkostninger; ved Takstansættelsen for indhandlede Produkter kan tages Hensyn til Forebyggelse af Rovdrift, saasom ved Taksterne for Ræve- og Bjørneskind, forsaavidt saadan Forebyggelse ikke kan ske ved Fredningsbestemmelser.

§ 25. Ved de i foregaaende Paragraf nævnte 3-aarige Takstansættelser beregnes Priserne saaledes, at der under sædvanlige

Konjunkturer fremkommer et Overskud, der henlægges til et Prisreguleringsfond; dette anvendes under ugunstige Konjunkturer til at afværge stærke og pludselige Forandringer i Taksterne.

§ 26. Saadanne Erhvervskilder i Grønland, som Befolkningen ikke ved egne Midler kan udnytte rationelt, saasom Kulminedrift, Bjærgværksdrift, Hvalfangst og lign., kunne efter Handelsdirektørens Indstilling med Indenrigsministerens Godkendelse udnyttes af Handelen selv, ligesom der kan meddeles andre Koncession paa Udnyttelsen mod en passende Afgift. Udbyttet heraf skal dog i alle Tilfælde komme den grønlandske Befolkning tilgode ved at anvendes enten til delvis Dækning af de med Handelsførelsen forbundne Omkostninger, eller til Nyforetagender eller Foranstaltninger af økonomisk Betydning for Befolkningen (jfr. dog § 28).

II. Forholdet til Statskassen.

§ 27. Fra den 1. April 1909 at regne overtager den kongelige grønlandske Handel som selvejende Institution paa det grønlandske Samfunds Vegne samtlige Aktiver hørende til den indtil da for Statskassens Regning drevne kongelige grønlandske Handel, efter Fradrag af de til Dækning af Kreditorer fornødne Beløb og med Forpligtelse til at forrente eller eventuelt tilbagebetale de mellem Handelens Passiver opførte Kapitaler tilhørende forskellige grønlandske Fonds og Kasser.

De saaledes overtagne Aktiver, over hvilke Status bliver at optage, tjene fremtidig som Driftskapital for den kongelige grønlandske Handel uden at heraf svares Rente til Statskassen.

Forsaavidt der efter nævnte Tid udkræves Tilskud til Kapitalanlæg, bliver saadant Tilskud at søge paa Finansloven med Forpligtelse for Handelen til at forrente og tilbagebetale samme.

§ 28. Efter at Handelen som i § 27 nævnt er ophørt at drives for Statskassens Regning, udredes alle Handelsførelsen vedrørende Udgifter af Handelen.

Derimod bliver af Statskassen at udrede alle med Administrationen af Grønland forbundne Udgifter, samt Udgifter til Kirke- og Undervisningsvæsenet, Missionsvirksomheden, Læge- og Jordemodervæsenet, Postbesørgelsen og Udgifter i videnskabeligt Øjemed.

Til Gengæld vedbliver Statskassen at oppebære Afgiften af Kryolitminedriften i Grønland; skulde Indtægten heraf blive

betydeligt lavere end nødvendigt til at yde Statskassen Dækning for de i nærværende Paragrafs 2det Stykke, jfr. § 29, nævnte Udgifter til Grønland, kan det ved Bestemmelse paa Finansloven fastsættes, at der af andre Indtægter, som Handelen oppebærer af selvstændigt drevne eller koncessionerede Virksomheder i Grønland, ydes Statskassen et passende Tilskud til dens nævnte Udgifter.

§ 29. Statskassen overtager de Udgifter til Ventepenge og Pensioner, som maatte følge af Embeders Inddragelse i Henhold til nærværende Lov; iøvrigt bliver Udgiften til Pensionering af de tidligere under den kongelige grønlandske Handel ansatte at fordele mellem Statskassen og Handelen paa det i § 28 første og andet Stykke nævnte Grundlag.

III. Organisationen af den kongelige grønlandske Handel.

§ 30. Handelsdirektøren for Grønland skal være en merkantilt uddannet Mand; han antages af Indenrigsministeren ved en Kontrakt, der nærmere fastsætter Rammerne for hans Virksomhed; han skal ved hyppige Rejser til Grønland sætte sig ind i Forholdene der og virke for Landets økonomiske Fremgang.

Under Handelsdirektøren henlægges de hidtil under den kongelige grønlandske Handel henlagte Handelsforretninger, derunder Besejlingen af de grønlandske Kolonier og Handelsomsætningen sammesteds saavelsom Landets Næringsvæsen og øvrige økonomiske Forhold.

§ 31. Under Handelsdirektøren ansættes af Indenrigsministeren en Handelsinspektør, der hver Sommer bør berejse Kolonierne i Grønland for at varetage Befolkningens Interesser med Hensyn til økonomisk Udvikling og Oplæring og føre Kontrol med Koloniernes og Udstedernes Ledelse og Regnskabsføring. Om Vinteren gør Handelsinspektøren — der skal være en handelskyndig — Tjeneste i Kjøbenhavn under Handelsdirektøren.

Under Handelsdirektøren ansættes i København endvidere af Indenrigsministeren en Bogholder, en Kasserer — der tillige foretager Talrevisionen for Koloniregnskaberne — og en Pakhusforvalter.

§ 32. Lønningerne for Handelsdirektøren, Handelsinspektøren, Bogholderen, Kassereren og Pakhusforvalteren fastsættes ved kongelig Anordning.

Vederlaget for den øvrige i København fornødne Medhjælp, som antages af Handelsdirektøren, fastsættes paa Handelens aarlige Budget.

§ 33. Lønningsforholdene for de i Grønland ansatte Embedsmænd og Funktionærer bestemmes ved kongelig Anordning.

Der bliver ligeledes ved kongelig Anordning efter Forslag af Handelsdirektøren og Kolonidirektøren at træffe Bestemmelse om Adskillelse af Administrationen og Handelen ved Kolonierne i Grønland.

§ 34. Handelsdirektøren udarbejder aarligt et Budget for Handelens Drift i det følgende Driftsaar, hvilket skal godkendes af Indenrigsministeren.

Handelens Regnskaber, hvis administrative Revision foretages af Finansministeriets Revisionsdepartement, blive at optage i de aarlige Statsregnskaber.

§ 35. Af Indenrigsministeren beskikkes efter Indstilling af Grosserersocietetets Komite 3 merkantilt uddannede Mænd, nemlig to handelskyndige og en søkyndig, til at fungere som Kontrolkomite for den kongelige grønlandske Handel mod et aarligt Honorar, der udredes af Handelen. Medlemmerne vælges paa 3 Aar og kunne genvælges, dog at der hvert 6te Aar skal finde eet Nyvalg Sted.

Kontrolkomitéen skal have den merkantile Kontrol med Handelens Førelse, i Særdeleshed med Indkøbs- og Salgsvirksomheden i København og med Skibsfarten. Den skal have Budgettet forelagt til Erklæring og skal — eventuelt med Bistand af lønnet Medhjælp — foretage en handelskyndig Revision af de aarlige Regnskaber.

IV. Overgangsbestemmelser.

§ 36. I Finansaaret 1908—09 drives den kongelige grønlandske Handel som hidtil for Statskassens Regning.

Efter at Handelen fra 1ste April 1909 er overgaaet til at være en selvejende Institution, ydes der i et Tidsrum af 6 Aar et midlertidigt Tilskud af Statskassen til Handelens Drift, nemlig: i de første 2 Aar 200,000 Kr. aarlig, i de følgende 2 Aar 100,000 Kr. aarlig og i de sidste to Aar 50,000 Kr. aarlig.

Indenfor samme Overgangsperiode foretages en 2-aarlig Regulering af Taksterne, saa at disse gradvis bringes i Overensstemmelse med de foran angivne Principper; der tilstræbes herved i Særdeleshed en væsentlig Forhøjelse af de Priser, der f. T. betales Befolkningen i Grønland for dens Produkter, hvorimod der ikke ved nogen enkelt Forhandling af Udhandlingspriserne maa foretages større Forhøjelser end med 10 pCt. af de udhandlede Varers samlede Værdi.

§ 37. Det hidtilværende Embede som Direktør for den kongelige grønlandske Handel inddrages ved nærværende Lovs Ikrafttræden; samtidig ansættes den i § 30 nævnte Handelsdirektør for Grønland samt Handelsinspektøren.

Fra 1ste April 1909 at regne inddrages de øvrige Embeder og Bestillinger ved den hidtilværende kongelige grønlandske Handel.

Foranstaaende Udkast til en Lovordning af Grønlands økonomiske Forhold indeholder kun en Udformning af de Planer, som ere fremsatte i det grønl. Udvalgs Betænkning af Udvalgets 5 handelskyndige Medlemmer i Forening med Kontorchef i den kgl. grønl. Handel *H. B. Krenchel.*

Med Hensyn til Motiveringen af de enkelte Bestemmelser kan derfor ganske henvises til nævnte Udvalgsbetænkning. I Hovedsagen gaar det foreliggende Forslag ud paa en Adskillelse af Handelen og Administrationen og ved Siden deraf i Overensstemmelse med Betænkningen at fastslaa som Grundlag for den økonomiske Ordning:

1) at Handelen ikke skal drives paa Bekostning af eller til Indtægt for den danske Statskasse, men udelukkende som et Fællesforetagende for den grønl. Befolkning, og

2) at tilvejebringe en sund og naturlig Udvikling af Landets økonomiske Forhold ved at fastslaa Indførelsen af Pristakster, der nærme Befolkningens Livsvilkaar til fri økonomisk Virksomhed og derved muliggøre dens Oplæring til fri Handel.

Om det paatrængende nødvendige i den under 2) nævnte Reform er talt saa udførligt i Udvalgsbetænkningen, at nærmere Begrundelse her er overflødig.

Med Hensyn til den under 1) nævnte Reform er det i Udvalgsbetænkningen paavist, at under en merkantil Ledelse og

med Indførelsen af forskellige Omordninger i Driften kan der tilvejebringes Balance uden at paalægge Befolkningen i Grønland forøgede Byrder, ja endog saaledes at Befolkningen faar forøget Udbytte af Handelen og Staten en betydelig Renteindtægt. Fra et saadant Udgangspunkt er det baade forsvarligt og i Grønlands Interesse at lade Handelen overgaa til at drives for Grønlands egen Regning. Betydningen af denne Reform er iøjnefaldende; overfor Grønlænderne vil det være en Retfærdighedshandling af stor Betydning lovmæssigt at tilsikre dem hele Udbyttet af Landets fremtidige økonomiske Udvikling samtidig med at man tilsikrer dem Deltagelse i Landets kommunale Styrelse. Fra enkelt Side er paapeget, at det ogsaa internationalt — som Forsvar for andre Nationers Udelukkelse fra Samkvem med Grønland — er af stor Interesse lovmæssigt at have tilsikret Landet selv Udbyttet af sine Hjælpekilder. Her skal dog særlig peges paa, hvilken Betydning denne Reform vil have for selve Handelsledelsen her og i Grønland ved at ophæve ethvert Modsætningsforhold og al Interessekollision mellem »Handelen« og Befolkningen. Saalænge Handelen formelt og reelt drives for fremmed Regning, kan denne Modsætning ikke ophæves; for den oplyste Grønlænder vil »Handelen« med Rette staa som en fremmed Magtudøvelse, og for den danske Embedsmand i Grønland vil der jævnlig være meget uheldige Kollisioner mellem hans Pligt til som administrativ Embedsmand at varetage Befolkningens Interesse og som Handelsbestyrer at varetage Statskassens Interesser.

Dette Modsætningsforhold saavel i Handelens øverste Ledelse som hos over- og underordnede Funktionærer i Grønland vil bortfalde, naar den grønl. Befolknings Interesse og Fremgang bliver det eneste og fælles Formaal for Handel og Administration, og samtidig vil denne foreslaaede Ordning fjerne den fra enkelte Sider nærede Betænkelighed for, at en merkantil Ledelse af Handelen skulde fristes til imod Befolkningens Interesse at forcere de merkantile Principers Anvendelse paa Befolkningens økonomiske Liv.

Som i Udvalgsbetænkningen paavist paakræves der en Overgangsperiode fra den nuværende Ordning; i de sidste 3 Finansaar har Statskassen haft et gennemsnitligt aarligt Underskud af den kgl. grønlandske Handel paa 332,543 Kr.; de foreslaaede Driftsforandringer kunne først i Løbet af nogle Aar vise deres

Virkninger, og der foreslaas derfor i de første 6 Aar givet Handelen et fast, aftagende Tilskud af Statskassen.

I samme Periode skulle Taksterne sukcessivt bringes i Overensstemmelse med de foreslaaede Principer; idet man i nærværende Forslag i Overensstemmelse med Kontorchef *Krenchels* Bemærkninger i Udvalgsbetænkningen har paaregnet, at Statskassen giver Afkald paa Renter af den i Handelen nu indestaaende Kapital, forudsætter man, at Omordningen ikke vil nødvendiggøre nogen gennemgaaende Prisforhøjelse paa de Varer, som sælges til Grønlænderne, men at Driftsbesparelserne ville muliggøre en sukcessiv betydelig Forhøjelse af de Priser, som betales Grønlænderne for deres Produkter.

Idet man iøvrigt henviser til Udvalgsbetænkningen, skal endnu kun fremhæves, at i denne paaregnes Driftskapitalen til forskellige Nyanskaffelser (bl. a. et nyt Dampskib) tilvejebragt ved Salg af Handelens nuværende altfor store og kostbare Plads paa Christianshavn, som har en Værdi af 7—800,000 Kr. Da det under de nuværende Konjunkturer mulig kan være vanskeligt at afhænde denne Plads, kan det paaregnes som en Mulighed, at der paa Finansloven maa søges Hjemmel enten til midlertidige Laan til Handelen til Nyanlægene eller til Statens Overtagelse af Pladsen efter Vurdering, saa at Vurderingssummen udbetales Handelen som Driftskapital.

Magister *Hartz* beklagede, at Indenrigsministeriet ikke havde offentliggjort Udvalgets Betænkning. Først naar denne kom til at foreligge, vilde man faa det tilstrækkelige Materiale til en virkelig Bedømmelse af de nuværende Forhold. Dog maatte man være Indenrigsministeren taknemlig, fordi han i sit Lovforslag havde fremsat Tanken om Landsraadene; dette var en virkelig Kongstanke, der loyalt gennemført vilde medføre en betydelig Forbedring.

I den derpaa følgende Diskussion deltog:

Assistent i Kultusministeriet *Aage Rudbeck,* der gjorde opmærksom paa, at Statskassens Udgifter til Missionen nærmede sig stærkt til 200,000 Kr., med et rundt Tal var det nu 180,000 Kr.

Kommandør *Bluhme* udtalte, at han for 35 Aar siden, da han var i Grønland, var lige saa forarget over den Uret, der blev gjort Grønlænderne, som Hr. Thalbitzer er nu; men Taleren

var senere kommen til at se noget roligere derpaa. Nu var man jo ogsaa i Færd med at forbedre Forholdene; alle de anførte Klager søgte det af Folketinget nedsatte Udvalg at rette, og man burde derfor ikke være saa haard. Det er en Hæder for Danmark, at det har kunnet bevare Eskimoerne, ingen anden Stat havde næppe kunnet gøre det. For Danske var det komplet umuligt at bo i Grønland uden Eskimoerne. Sælfangsten bliver det vigtigste Erhverv saa langt man kan se, — uden Sæler ingen Grønlændere!

Rénavlen blev ødelagt, da man fik indført Riflen, og Taleren var bange for, at det vilde gaa lige saadan med Sælerne, nu da man har begyndt at skyde dem. Handelen havde ikke, som Hr. Thalbitzer nævnede, bragt Grønlænderne til at flytte sammen, det var Missionen der havde gjort det.

Pakhusforvalter *Petersen* kunde fuldtud slutte sig til Kommandør Bluhmes Udtalelser. Han vilde paastaa, at der overhovedet ingen kan bo paa Grønland, naar der ikke kan fanges Sæler mere. Det var ikke vor Opgave at bringe Grønlænderne over til at leve paa evropæisk Vis; den stærkt lovpriste Kultur, som vi rose os af herhjemme, passer slet ikke for dem. Det vilde være det mest fordærvelige af alt at samle Grønlænderne paa større Pladser, de kom da let til at leve udelukkende af Butikken. Der var gjort Forsøg med at indføre Faar til Grønland, det var ønskeligt, om der med hvert Faar fulgte en Spinderok, for at man derigennem kunde opdrage den grønlandske Kvinde til at strikke Strømper til sin Mand og sine Børn.

Pastor *Povl Vibæk* protesterede mod, at det var Missionen, der søgte at faa Grønlænderne til at flytte sammen.

Journalist *Svenn Povlsen* mente, man burde være Regeringen taknemlig for, at den har taget Sagen op til Reform og haabede, at den blev gennemført saa kraftigt som muligt. Det er under Synspunktet af, at Grønland hører til Danmark, at vi maa søge at reformere. Taleren ønskede at henlede Opmærksomheden paa, hvorfor Grønlænderne ikke lære Dansk, saa det lod sig gøre at komme i Forbindelse med dem; hvorfor opdrager man de 12,000 Mennesker og lærer dem et Sprog, der ingen Betydning har, og hvorfor aabnes Landet ikke. Andre Lande gøre ikke sligt ved deres Kolonier. Man har en Parallel med Grønlænderne i Lapperne, men Svenskerne forlange, at de skulle kunne tale svensk. Man maatte stræbe bevidst paa at komme

til at udnytte de Rigdomskilder, der findes deroppe; den danske Stat er for lille til at holde en saadan Luksusartikkel, som Grønland maa siges at være for Tiden.

Efter nogle korte Bemærkninger af Kommandør *Bluhme*, Magister *Hartz* og Læge *Th. N. Krabbe* udtalte Folketingsmand, Direktør *Neergaard* Haabet om, at det af Indenrigsministeren fremsatte Lovforslag maatte blive til Held og Lykke for Grønlands Fremtid.

Derpaa hævedes Mødet, og en Del af Deltagerne samledes om Aftensbordene, hvor Diskussionen yderligere fortsattes Mand og Mand imellem.

Nye Medlemmer.

Navn	Adresse	Indmeldt ved
Balslev, Joh., Grosserer.	København.	Grosserer Thor E. Tulinius.
Brandforsikringsselskabet »Norge«s Generalagentur.	—	Kapt. V. Petersen.
Brüel, Michael G., cand. juris.	Christianssted, St. Croix.	Administrator O. Conrau.
Dorph Broager, P., Underbestyrer.	Nakskov Sukkerfabrik.	Sekretariatet.
Falbe Hansen, V., Overretssagf.	København.	—
Grønlandsk Minedrifts Aktieselskab.	København.	—
Haldorsson, A. Aðalsteinn, Fabriksbestyrer.	Akureyri.	Adjunkt Stefan Stefansson.
Heide, Rolf, Fabrikant.	Kragelund Teglværk, Aarhus.	Teglværksejer, cand. phil. O. V. Hecht.
Henrichsen, H. C.	Manager Agriculture Bureau, German Kali Works, Empedrado, Havana, Cuba.	Administrator O. Conrau.
Hofman Bang, Pedro, Direktør.	København.	Propr. Henry Smidt.
Holst, Axel, Bankbestyrer.	Frederiksted, St. Croix.	Administrator O. Conrau.
Høy, Niels, Dansk Vicekonsul.	Kristiania.	Generalkonsul Amundsen.
Langkilde, H., Proprietær.	Langkildegaard, Stenstrup.	Propr. Henry Smidt.
Nielsen, Axel, Snedkermester.	Helsingør.	Restauratør Ole Nielsen.
Nielsen, Jørgen, Prokurator.	Christianssted, St. Croix.	Administrator O. Conrau.
Nyboe, M. Ib, Ingeniør.	København.	Sekretariatet.
Olsen, Axel, Politimester.	Frederiksted, St. Croix.	Administrator O. Conrau.
Schaffalitzky de Muckadel, Baron.	Rødkilde, V. Skjerninge.	Propr. Henry Smidt.
Spandet, Niels, Propr., cand. polyt.	Torpegaard, Aarslev.	—
Statens statistiske Bureau (Direktør M. Koefoed).	København.	Cand. polit., Frk. Meta Hansen.
Strandbygaard, B., Distriktslæge.	Ringkøbing.	Borgmester John Finsen.
Sveinbjørnsson, I. H., cand. jur.	København.	Sekretariatet.
Tscherning, Professor, Dr. med.	København.	Grosserer Holger Petersen.

En Fiskeindpakningsmetode.

Ved Danmarks Fiskeriagent i England,
Kaptajn *A. Sølling.*

Med stor Interesse har jeg i »Atlanten« læst Dr. phil. *Th. Mortensens* Beretning om Fiskerierne paa vore vestindiske Øer.

Det glædede mig i sin Tid at modtage Brev fra Dr. *Mortensen* angaaende Benyttelsen af min Fiskeindpakningsmetode, hvormed han havde gjort nogle Forsøg; den passede godt for Forholdene og virkede ganske paa rette Maade, men, skriver han, nogensomhelst praktisk Betydning kan den ikke faa her saalænge Isen er saa dyr.

Jeg tror imidlertid, at den kan faa meget stor Betydning ogsaa i Vestindien, og det uden at Fiskerne behøve at tage Is med i Baadene, naar kun de ville anskaffe det rigtige Papir. Jeg har forstaaet, at Fiskerbaadene sjældent ere borte længere end fra Morgen til Aften, og har jeg udtænkt en Maade, hvorpaa Fisken kan bevares uden at benytte Is i Baadene og tillader jeg mig at anbefale, at der anstilles Forsøg med denne Preserveringsmaade.

Efterhaanden som Fisken fanges, bliver den opskaaren, renset og indpakket i Papiret, som gøres vaadt af Saltvand og derefter nedlægges paa Bundbrædderne i Baaden, dækket af et Stykke porøst Tøj, f. Eks. Sækkelærred, Sejldug eller lignende, som dog ikke maa ligge lige paa Fisken, men nogle Tommer derfra og stadigt holdes fugtigt med Saltvand, efterhaanden som Solen fordamper Vandet. Det er bekendt, at Fordampning frembringer Kulde, og Fisken vil ligge fuldstændig afkølet i Papiret indtil man kommer i Land, hvorefter den da kan dækkes med Is, hvis den skal gemmes i flere Dage.

Insektangreb paa Bomulden i Dansk Vestindien.

Ved Dr. phil. *Th. Mortensen.*

Det tør, efter de i Løbet af de sidste Aar indvundne Erfaringer, utvivlsomt siges, at Bomuldsdyrkningen paa vore vestindiske Øer har vist sig at være en Succes. Den ny Kultur har da ogsaa slaaet godt an, og efter at det nu tilmed har vist sig, at Bomulden overstod den sidste Tørkeperiode særdeles godt, vil det med Bomuld dyrkede Areal sikkert hurtig vokse betydelig.

Som bekendt skyldes det Plantageselskabets Initiativ, at Bomuldsdyrkningen er bleven sat saa udmærket i Gang; men ny for Øerne er denne Kultur iøvrigt ikke. Allerede i den ældste Tid efter Øernes Kolonisation var Bomuld blandt de vigtigste Produkter. Henimod Slutningen af det 18. Aarhundrede aftog Bomuldsdyrkningen dog stærkt, og i 1816 ophørte den helt. I Midten af forrige Aarhundrede kom der igen en kort Periode med Bomuldsdyrkning — i 1865 exporteredes 71,000 Pd. — men det ophørte igen meget hurtig. Forhaabentlig er det et langt og lykkeligt Liv, denne Kultur er vaagnet til paany.

En af Grundene til, at Bomuldsdyrkningen tidligere efter længere eller kortere Tids Forløb blev opgiven, har utvivlsomt været Angreb af skadelige Insekter, særlig Sommerfuglelarver. I en fortrinlig lille Bog af *v. Rohr*: »Anmerkungen über den Cattunbau, zum Nutzen der Dänischen Westindischen Colonien« 1791—93, skildres indgaaende de forskellige Dyr, der har gjort Skade paa Bomulden. Der omtales bl. a. tre forskellige Arter af Sommerfuglelarver, hvoraf ingen dog med Sikkerhed kan siges at være identisk med nogen af dem, der nu for Tiden optræder som farlige Skadedyr. Han skriver om den ene af dem, at »naar de trækker i Skarer, som om de var kaldt sammen for at lære Bomuldsplanteren noget om Bomuldsplantningen: saa trækker de alle, dog mest voksne, tæt sammen, og hen over hinanden, efter en Streg ind i Bomuldsmarken, og æder Bladene, Blomsterne, de grønne Frøkapsler og de urteagtige Spidser af Grenene helt af i mindre end 12 Timers Tid« o. s. v. (II. S. 107).

Den ny Bomuldskultur paa vore Øer har indtil for ganske

nylig været ret fri for Angreb af skadelige Insekter — nu synes Freden desværre at være forbi. I denne Vinter har der vist sig Sommerfuglelarver, som har anrettet betydelig Skade. I det Brev, der ledsager et Par indsendte Glas med Prøver af Larverne, hedder det: »I Flaske Nr. 1 ligger den lille Orm, der fra ganske ung æder sig ind i Knopperne og trives der, indtil de er store.« »I Flaske Nr. 2 ligger den sorte og farlige Orm, der som ung borer Hul ind i de smaa Knopper, og senere, naar de er større, skærer alt ned, Stilke etc., men ødelægger forresten de unge Blade og Blomster. Ofte finder vi den liggende inde i selve Blomsten, naar den er stor, rullet op omkring Hjærtebladene. Om Morgenen ligger den gemt under de affaldne Blade og Blomster paa Jorden i store Mængder. Naar vi saaledes har plukket den hele Dag i en Mark og mener den fuldstændig fri for Ormen, kan vi atter den næste Dag begynde forfra. Dette Arbejde maa nu udføres hver Dag for dog at se at redde, hvad reddes kan.«

Det er desværre ikke muligt at bestemme de indsendte Larver med Sikkerhed, bl. a. fordi Materiale til Sammenligning ganske mangler paa Zoologisk Museum. Der kan imidlertid ingen Tvivl være om, at de hører til to forskellige Arter, hvoraf den ene optræder paa ganske samme Maade som Kapsel-Ormen, »the Cotton boll worm«, skønt den synes at være en anden Art. At selve den frygtede »cotton boll worm« ogsaa forekommer paa St. Croix og har begyndt at gøre Skade der, er imidlertid fastslaaet; nogle Larver fra St. Croix, som blev sendt til Mr. *H. A. Ballou*, Entomolog ved »Imperial Commission of Agriculture«, Barbados, er ifølge Meddelelse fra Mr. Ballou »the cotton boll worm«.

Paa de andre vestindiske Øer, hvor der dyrkes Bomuld, har man længe haft forskellige Skadedyr at kæmpe med, deriblandt ogsaa en Sommerfuglelarve »the Cotton worm« (Aletia argillacea), som dog kun æder Bomuldsplantens Blade, kun sjælden angriber Kapslerne. Kapselormen »the cotton boll worm« har derimod ikke hidtil vist sig som Skadedyr af Betydning, skønt den formodentlig lever paa alle de vestindiske Øer. I de allersidste Aar har den dog begyndt at gøre ret betydelige Ødelæggelser paa Barbuda og Antîgua, og nu har altsaa St. Croix ogsaa faaet denne Landeplage. Det er højst sandsynligt, at den har været der hele Tiden og levet paa den vilde Bomuld, som

Fig. 1. Aletia argillacea, Sommerfuglen til »the cotton worm«. a. med udspændte Vinger; b. i naturlig Stilling. (Efter A. B. C. of Cotton Planting«).

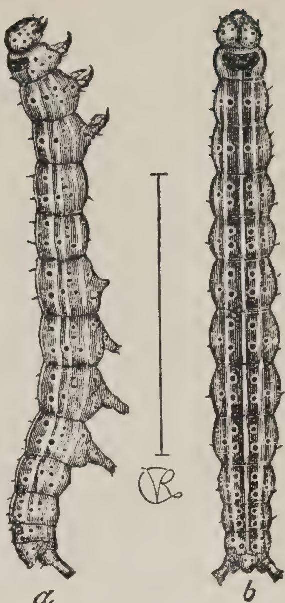

Fig. 2. »The cotton worm«, Larven til Aletia argillacea. a. fra Siden, b. fra Ryggen. (Efter »A. B. C. of Cotton Planting«).

findes rundt om paa Øen, men først nu ved den genoptagne Dyrkning af Bomulden har fundet rigtig gunstige Forhold, saa den har kunnet tiltage stærkt i Antal og gøre videre Skade. Det er nu af største Vigtighed, at der i Tide tages kraftig fat, for at den ikke skal tage Overhaand, hvilket vilde medføre den største Fare for den unge, lovende Kultur. Heldigvis staar man nu ikke saa hjælpeløs overfor disse Angreb som tidligere. Særlig Amerikanerne har med Iver og Held taget Kampen op imod Skadedyrene og angivet Methoder til, om ikke at udrydde dem, saa dog at holde dem indenfor rimelige Grænser.

Det er et ret betydeligt Antal af forskellige Insekter, der har vist sig som Skadedyr paa Bomulden i de større bomuldsdyrkende Lande, særlig Nordamerika. Her kan kun lige nævnes, foruden de to omtalte Sommerfugle-Larver, den frygteligste af dem alle, den mexikanskeBomulds-

Fig. 3. Bomuldens Snudebille, »the cotton boll weevill« (Anthonomus grandis), 1. fra Ryggen, 2. fra Siden. 4 G. forstørret. (Efter Hunter & Hinds).

Snudebille, »the Cotton boll weevill« (Anthonomus grandis), som først i 1892 viste sig i Texas, men i Løbet af faa Aar bredte sig saa stærkt og tiltog i den Grad i Antal, at dens Ødelæggelser flere Steder var nær ved at bringe Bomuldsdyrkningen til Ophør. Den Skade, den anrettede paa Bomulden i Amerika, beregnes for Aaret 1904 alene til henved 22 Millioner Dollars! Da denne Snudebille ogsaa lever paa Cuba og dér har i høj Grad vanskeliggjort Bomuldsdyrkningen, og da endvidere den i Vestindien dyrkede Bomuld »Sea Island Cotton«, ved Forsøg har vist sig at være særlig yndet af Snudebillen, er der al Grund til at have sin Opmærksomhed henvendt paa denne yderst farlige Gæst. Man kan aldrig vide sig sikker mod at faa den ind. Dels kan den komme ved direkte Indvandring, dels kan den komme med Frøene. Det har nemlig vist sig, at trods den omhyggeligste Behandling af Frøene vil der altid være Mulighed for, at nogle Individer af Snudebillerne kan have overlevet og saaledes blive indført til Steder, hvor den ikke tidligere fandtes.

Der kunde være god Grund til at give en lidt mere indgaaende Skildring af de forskellige Skadedyr, som optræder paa den vestindiske Bomuld, og som utvivlsomt ogsaa efterhaanden vil vise sig paa vore Øer, at skildre deres Levevis og de Forholdsregler, man andetsteds har fundet virksomst til at holde dem i Ave med. Men da Redaktionen har ment ikke at kunne give Plads derfor og, at Emnet vilde være for specielt for Tidsskriftet, skal jeg her indskrænke mig til at give nogle korte Oplysninger om Kapselormen, som jo nu desværre tegner til at blive i høj Grad aktuel for vore vestindiske Øers Vedkommende.

Kapselormen, »the Cotton boll worm«, er Larven af en Natsværmer, hvis videnskabelige Navn er *Heliothis armiger* Hübn. (*obsoleta* Fabr.). Den er meget vidt udbredt, næsten over hele Jorden, undtagen i de kolde Egne; ogsaa her i Landet forekommer den, men som en stor Sjældenhed, og her er dens nordligste Findested. Medens de fleste Sommerfuglelarver er meget kræsne i Valget af deres Føde, og mange kun holder sig til en enkelt Planteart, saa er Kapselormen alt andet end kræsen; den lever paa henved 70 forskellige Plantearter, hvoriblandt Tomat, Tobak, Valmuer, Frugttræer, al Slags Sæd, Bomuld; men den foretrækker Majs for alt andet, hvilket er af største Betydning i Kampen mod dens Ødelæggelse af Bomulden.

Hunnen lægger indtil 3000 Æg; efter 2—3 Dages Forløb kommer Larverne frem, og i Løbet af et Par Uger er de fuldvoksne, hvorpaa de graver sig ned i Jorden og forpupper sig. Efter et Par Ugers Forløb kommer den fuldt udviklede Nat-

Fig. 4—5. Heliothis armiger, Sommerfuglen til »the cotton boll worm«. 4. med udspilede Vinger; 5. i naturlig Stilling, siddende paa et Bomuldsblad. 2 G. forstørret. (Efter Quaintance & Brues).

sværmer frem og begynder efter nogle faa Dages Forløb at lægge Æg. Hele Udviklingen tager altsaa kun c. 5 Uger (dog kun i den varmeste Tid; naar det er koldere, gaar det langsommere), og der kan saaledes i den sydlige Del af Nordamerika blive indtil 6 Generationer af den i Sommerens Løb; Nord paa bliver Antallet af Generationer ringere, i Canada er der saaledes kun én aarlig Generation. Kun Pupperne overvintrer, skjulte i Jorden. De første Generationer holder sig næsten udelukkende paa Majsen, men hen paa Sommeren, naar Majskolberne allerede er blevne haarde, gaar den over paa Bomulden.

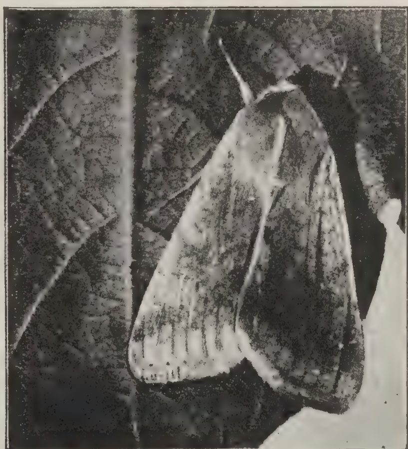

Fig. 5.

Æggene lægges spredt, sjælden mere end et Hundrede paa hver enkelt Plante, i Reglen færre. Naar Larven kommer frem,

Fig. 6. »The cotton boll worm«; viser Variationen i Farvetegningen. 2 G. forstørret. (Efter Quaintance & Brues).

æder den først sin Æggeskal, begynder derpaa at vandre om for at søge passende Føde; dette er det kritiske Punkt i deres Tilværelse, og store Mængder af dem gaar til Grunde, idet kun de, der finder Vej op til de unge Blomsterknopper eller Kapsler eller til de ganske unge Blade, klarer sig. Den borer sig ind i Blomsterne eller Kapslerne og æder Indholdet, og tiltager hurtig i Størrelse. En enkelt Larve kan ødelægge et Par Kapsler eller indtil 20 Knopper, hvis den holder sig til disse alene. Naar den er fuldvoksen, borer den sig ud af Kapslen og gaar ned i Jorden for at forpuppe sig. Ejendommeligt er det, at Larverne er meget

Fig. 7. Blomsterknopper af Bomuld. Til venstre en normal Knop, til højre en Knop angreben af Kapselormen. Naturlig Størrelse. (Efter Quaintance & Brues).

kannibalske; møder to Larver hinanden, kommer de uvægerlig op at slaas, og det ender med, at den større æder den mindre, eller at de bider hinanden ihjel. Dette bidrager i høj Grad til at formindske deres Antal, hvor de lever paa Majsen. Det er særlig de unge Kolber, de ynder, og Hunnen lægger helst sine Æg paa de friske, lange, silkeagtige »Ar«, der rager ud af Svøbbladene om Kolben. Men selv om den er til Begyndelse er et Hundrede Larver i en saadan Kolbe, bliver i Reglen ikke mere end en eller to af dem voksne, idet Resten er blevet ædt op af deres overlevende Frænder.

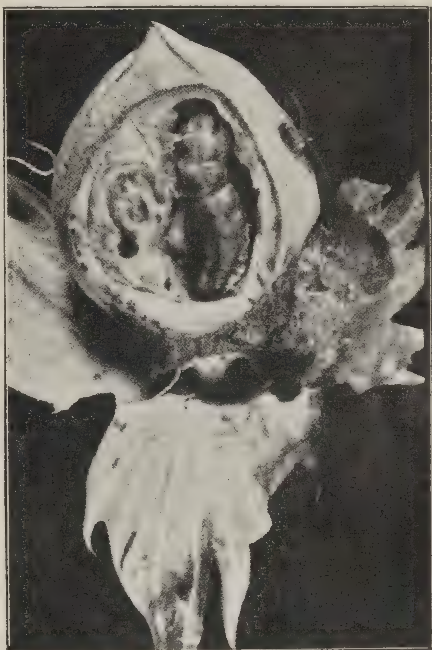

Fig. 8. Bomuldskapsel, angreben af Kapselormen. Naturlig Størrelse. (Efter Quaintance & Brues).

Den Skade, disse Larver gør paa Bomulden i Nordamerika, er meget stor; undertiden er det indtil 60 % af Høsten, der ødelægges af dem, og gennemsnitlig regner man en aarlig Ødelæggelse af Bomuldshøsten i Amerika ved disse Larver paa c. $8^1/_2$ Million Dollars. Naar dertil kommer en endnu langt større Skade paa Majshøsten — man regner gennemsnitlig c. 16 Millioner Dollars aarlig — foruden en ret betydelig Skade paa Tomathøsten (— det regnes dog kun (!) til c. 100,000 Dollars aarlig —), vil det være forstaaeligt, at Amerikanerne gør sig store Anstrængelser for at modvirke dens Ødelæggelser. Man har da ogsaa fundet flere virksomme Midler imod den. Et af disse bygger paa Larvens Forkærlighed for ung Majs; hvor der er ung Majs i Nærheden, angriber den næsten ikke Bomulden. Man sørger da for at plante Majs mellem Bomulden til forskellig Tid, saaledes at der altid er ung Majs parat for hver ny Generation. Sørger man ikke for, at der er ung Majs, har man blot gjort Ondet værre, idet Dyrene saa er blevne langt talrigere ved de tidligere Majs-Kulturer, og nu kaster sig over Bomulden. Majsen

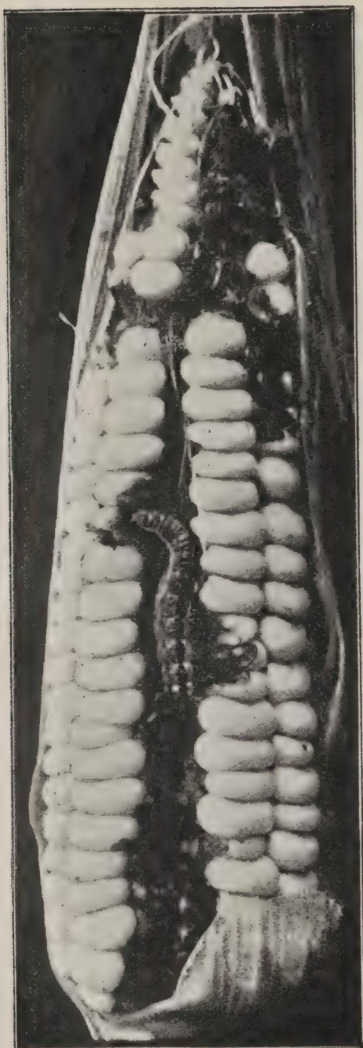

Fig. 9. Majskolbe, angreben af »The cotton boll worm«. Naturlig Størrelse. (Efter Quaintance & Brues).

dyrkes da som en Fælde for Larven — »trap crop« kaldes det. Et andet godt Middel er Efteraarspløjningen, idet Pupperne i Jorden derved udsættes for Vinterkulden og ødelægges for en stor Del; men dette kan selvfølgelig kun anvendes, hvor man har Vinterkulde, altsaa ikke i Vestindien. Endelig har man Forgiftnings-Methoder. Det bedste Middel dertil er at bestrø Planterne med Parisergrønt blandet med pulveriseret Kalk. Naar de smaa Larver under deres Søgen efter Knopperne eller Kapslerne gnaver paa Bladene hist og her, faar de Giften i sig og dør; saa snart Larverne har fundet deres rigtige Plads i Knopperne eller Kapslerne, er de sikre mod at blive forgivne, da Giften jo ikke kan trænge ind til dem der. Det gælder da om, at Planterne bestrøs paa det rette Tidspunkt, naar Larverne er ganske smaa — og det kan være vanskeligt nok at finde, da de unge Larver er meget lidt iøjnefaldende.

Der er saaledes adskillige Midler mod disse Skadedyr, hvorved deres Ødelæggelser kan holdes indenfor rimelige Grænser. Dertil kommer en ret betydelig Hjælp fra de Dyr, som fortærer Larverne — som forskellige Fugle — eller lever i dem som Snyltere og saaledes dræber dem. Bl. a. kan nævnes en stor Løbebille (Calosoma calidum), som lever af Sommerfuglelarver og gør betydelig Nytte i Bomuldsmarkerne. Den er udbredt over en stor Del af Nordamerika og har nu ogsaa vist sig i Vestindien (paa Barbuda) som Hjælper i Kampen

mod Bomuldens Skadedyr. Om den findes paa vore Øer, er mig ubekendt; hvis ikke, kunde der maaske være Grund til at søge at indføre den. Det er jo vel altid en betænkelig Sag at indføre nye Dyr — Mongusen er jo et slaaende Eksempel paa, hvad sligt kan føre til. Imidlertid vilde der i dette Tilfælde absolut ingen Fare være ved at indføre dette Dyr, da den udelukkende lever af andre Insekter og næsten kun af Sommerfuglelarver. Ogsaa dens Larver er Rovdyr, der lever af andre Insekter, Orme o. l.

Fig. 10. Calosoma calidum og dens Larve. Naturlig Størrelse. (Efter Riley).

Langt større Betydning vilde det dog sikkert faa at drive Kalkun-Avl og lade Kalkunerne pille Larverne af Bomulden, hvad de gør med stor Iver. Allerede *v. Rohr* omtaler dette Middel og skildrer, hvorledes Planterne paa Montserrat, naar de finder Larver paa deres Bomuld, laaner Kalkunerne fra alle Naboerne for nogle Dage. »Man giver dem i denne Hensigt intet Foder Aftenen før, for at styrke Maven, da de saa, naar de den følgende Morgen med skærpet Appetit sættes i Marken, fortærer Larverne i faa Dage og bliver sendt hjem igen ualmindelig fede.« Han fortæller ogsaa, at en af hans Venner har prøvet det paa St. Croix, men ganske vist uden Held. Imidlertid er det sikkert en Sag, der fortjener at tages op, da Kalkunerne virkelig kan ventes at blive overordentlig gode Hjælpere i Kampen mod Larverne, samtidig med at de jo vil afgive en ikke ubetydelig Biindtægt. Der er desværre en væsentlig Hindring for Kalkunavl — nemlig Mongusen. Saalænge den faar Lov at herske over vore Øer som nu, er det haabløst at tænke paa Kalkunavl. Man maa atter og atter beklage den Kortsynethed, der er udvist ved Indførelsen af Mongusen. Den Skade, den allerede har gjort, er meget betydelig — kan hænde den nu ogsaa vil blive dyrebar nok for Bomuldsdyrkningen. Der kunde være nogen Grund til, at de Mænd, der har skaffet Øerne denne Landeplage, nu ydede væsentlige Bidrag til at faa den udryddet igen!

Hvad ovenfor er sagt om Kapselormen er gengivet efter Undersøgelserne over dens Levevis i Amerika. For en væsenlig

Del vil det ogsaa gælde for Vestindiens Vedkommende, men det forskellige Klima vil dog bevirke væsenlige Forskelligheder. Hvileperioden, som Vinteren i Amerika paanøder Dyret, falder jo her bort; den kan arbejde hele Aaret igennem, og formodentlig er Antallet af aarlige Generationer her adskilligt større, saa den her vil kunne anrette forholdsvis større Skade. I hvert Fald medfører dette, at dens Virksomhed og Livsforhold maa særlig studeres i Vestindien, for at man kan bekæmpe den med fuld Kraft. »Imperial Department of Agriculture for the West Indies« har da ogsaa ansat en Entomolog, Mr. *Henry A. Ballou,* hvis Opgave er Studiet af de skadelige Insekter etc. Til hans Hjælp vil ogsaa Bomuldsdyrkerne paa vore Øer indtil videre være henviste. Rimeligere vilde det ganske vist være, om det blev en af Hovedopgaverne for den biologiske Station, som det forhaabentlig i en ikke altfor fjærn Fremtid lykkes at faa oprettet paa St. Thomas, at være til Hjælp og Vejledning ved Bekæmpelsen af de Dyr, der gør Skade paa Kulturerne. I al Fald er der al Grund til at raabe Vagt i Gevær i Anledning af Insekt-Angrebene paa Bomulden. Det er muligt, at det ikke bliver saa slemt, men det er sandsynligt, at hvis der ikke tages kraftig fat i Tide, vil den saa heldig paabegyndte Bomuldsdyrkning, hvortil der, sikkert med Rette, knyttes de bedste Forhaabninger om en lys og lykkelig Fremtid for Øerne, svæve i den alvorligste Fare.

Island og Danmark.

Ved Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson.*

I sit bekendte Modskrift mod Professor *I. E. Larsen*, »Om Islands statsretslige Forhold (1855)«, udtalte Islands store og noble Politiker, *Jón Sigurðsson* (i Fortalen), at han »for sit personlige Vedkommende helst havde ønsket Forholdet mellem Danmark og Island ordnet efter aldeles praktiske Hensyn«. Desværre skulde det ikke lykkes denne Mand at opleve den Afslutning af Forfatningsstriden, som han ifølge den anførte Udtalelse aabenbart helst ønskede. Grundene til, at den ikke kom i Stand, skal ikke nu her undersøges. Skylden laa ialfald til Dels i de Tiders hele Betragtningsmaade af statsretslige Spørgsmaal, der ogsaa bevirkede, at det historisk-teoretiske Syn fik Overtaget og de praktiske Hensyn maatte træde i Baggrunden.

Under den anden Forfatningskamp efter 1880 havde man maaske været berettiget til at vente, at Betragtningsmaaden var ændret, og at en nærmere Forhandling af mere praktisk Art var kommen i Stedet. Dette skete imidlertid desværre ikke. Fra dansk Side indtog man en helt afvisende Holdning, der ikke skulde stemme Sindene blidere, og fra islandsk Side gjorde man stadig de gamle Teorier gældende, hvilket paa Grund af Forholdene var naturligt nok. Striden var fuldstændig gold, undtagen for saa vidt som den avlede Misstemning, Bitterhed og Mistillid, der ikke skulde virke samlende.

Først da Venstre var kommet til Magten 1901, skete der heri en fuldstændig Forandring. Som bekendt gik man straks ind paa, hvad der tidligere var blevet anset for at være umuligt, at der skulde være ikke blot en særlig islandsk Minister, men at han — og det var det nye og fremfor alt betydningsfulde — ogsaa skulde kunne bo paa Island selv. Her var virkelig fundet en praktisk Løsning, og denne Ordning har i Virkeligheden, saa kort den end har bestaaet, paa alle Punkter hævdet sin Brugbarhed og det paa en fortrinlig Maade. At den islandske Minister i visse bestemte Tilfælde skal rejse ned til Danmark kan intet alvorligt tænkende Menneske fremføre som en Anke imod Ordningen. Nogen praktiske Ulemper ved den

har man, saavidt jeg ved, ikke været i Stand til at paapege. Altingets Lovgivningsmyndighed har fuldt ud virket som den skulde og saavidt vides uden Hindringer og uden at et Halmstraa er lagt den i Vejen hernede fra danske Regeringsmyndigheders Side. Og dette er Hovedsagen. Imidlertid rejste de gamle Teorier sig og gjorde sig gældende, nu endogsaa med en dobbelt Styrke, tildels under Paavirkning af den Mistanke, at man fra dansk Side ved Forslaget af 1902 tilsigtede at vise Islænderne, »hvor Skabet skulde staa«; især bevirkede Kravet om, at den islandske Minister skulde møde »i Statsraadet« — denne Bestemmelse skulde optages og blev saa at sige enstemmig optaget i den islandske Forfatningslov — en kraftig Opblussen af de historisk-statsretslige Teorier; man gjorde gældende, at netop denne Bestemmelse gjorde Altingets Lovgivningsmagt og Islændernes Selvbestemmelsesret illusorisk, da det danske Statsraad kunde gøre sin Indflydelse gældende osv. osv. De praktiske Hensyn maatte helt vige for den Slags Betragtninger, og en ny politisk Strid blev Følgen, i visse Henseender bitrere end nogensinde. Det er overflødigt at skildre denne Strid her. Men unægtelig er det den og dens Dønninger, der har bevirket, at der blev nedsat en dansk-islandsk Kommission for at tage det statsretslige Forhold op til en grundig og afgørende Behandling. Man kunde med Rette spørge: hvorfor kom ikke en saadan Kommission allerede i Stand i 1901 eller 1902? Det kan ikke nægtes, at det kunde synes, at det havde været det heldigste, og der blev ogsaa gjort et Forsøg paa at faa en saadan i Stand, men det mislykkedes — af Grunde, der ikke her skal fremføres; maaske var Jordbunden heller ikke tilstrækkelig bearbejdet.

Den i afvigte Sommer nedsatte dansk-islandske Kommission, bestaaende af 20 (henholdsvis 13 og 7 [isl.]) Medlemmer, har nu afsluttet sin Virksomhed med en prisværdig Hurtighed og efter et energisk og dygtigt Arbejde. Det bør straks tillige siges, at dette Arbejde er fortrinligt i det hele og gør begge Parter, ikke mindst de danske Medlemmer, der har indtaget en saa forsonlig Holdning, den største Ære.

Først og fremmest maa bemærkes, at det er Jón Sigurðssons gamle Ord om Ordningen af Mellemværendet efter praktiske Hensyn, som her har vundet en afgjort Sejr. De historisk-statsretslige Teorier kom man hurtig ud over, uden at man dog

fra Islands Side har opgivet deres formentlige Berettigelse, lige som man fra dansk Side har forbeholdt sig Ret til at bestride dem helt eller delvis. Det er aabenbart ikke uden fuld Berettigelse, at det i »Bemærkninger« til Lovudkastet hedder, at de danske Medlemmer har været besjælede af »et levende Ønske om at imødekomme det islandske Folks Krav om national og politisk Selvstændighed« og herved har villet afgive et »Vidnesbyrd om det danske Folks Respekt for Nationalitetens Krav for at fjerne enhver Frygt paa Island for, at der fra dansk Side skulde næres noget Ønske om direkte eller indirekte at paatvinge Island noget Formynderskab«. Gid disse Ord maatte naa ud til den fjærneste Afkrog paa Island.

»Island er et frit og selvstændigt, uafhændeligt Land, forbundet med Danmark ved fælles Konge og ved de fælles Anliggender« (som senere opregnes) — saaledes lyder Begyndelsen af § 1 i Lovudkastet, og den slutter med, at »og Island« skal optages i Kongens Titel efter Ordet »Danmark«. Her er da Island anerkendt som et selvstændigt Land, man kan godt sige Stat (eftersom den vedtagne islandske Oversættelse af det i samme § brugte Udtryk »Statsforbindelse« er *ríkja-samband; ríkja-* er Ejeform Flertal); naar der tilføjes, at det er »uafhændeligt«, kunde dette synes at være et noget paafaldende Udtryk, da enhver Tanke om at »afhænde« (eller sælge?) Island i Nutiden jo maa siges at være absurd og umulig; men Udtrykket er valgt med velberaad Hu og betoner Landets fuldstændige Autonomi, Raadighed over sig selv.

I § 3 opregnes alle de »fælles Anliggender«, hvortil der sigtedes i § 1; det er Kongens Civilliste — § 2 indeholder en Bestemmelse om Tronfølge osv. i Overensstemmelse med den danske Grundlov — udenrigske Anliggender, Forsvarsvæsenet, Fiskerirettigheder, Indfødsret, Møntvæsen, Højesteret (indtil en øverste Domstol i Island selv bliver oprettet, skal Højesteret ogsaa være øverste Domstol for Island; en indenlandsk øverste Domstol vil rimeligvis snarest blive til Virkelighed), og endelig: Handelsflaget udadtil. I § 5 fastslaas en fuldstændig Ligeberettigelse mellem Danske og Islændere i Danmark og Island. I § 7 afgøres det finansielle Spørgsmaal derved, at $1^1/_2$ Million Kr. udredes en Gang for alle af den danske Statskasse, og dermed er alt »finansielt Mellemværende mellem Danmark og Island endeligt afgjort«.

Hvad den sidste Bestemmelse angaar, skal det bemærkes, at Renten af den nævnte Kapital (4 %) svarer til det hidtidige Bidrag til Island af den danske Statskasse, 60,000 Kr. I Tilknytning hertil bemærkes, at Island ikke tager Del i Omkostningerne ved de fælles Anliggender, saalænge det ikke deltager i Udøvelsen af Statsmagten over dem (§ 7), men bidrager derimod — i Forhold til Landets Indkomster — til Kongens Civilliste og Apanager (sst.).

Lad os foreløbig standse her.

Ser vi paa de Indrømmelser, der her er gjort, kan det ikke nægtes, at Islænderne har faaet overhovedet hvad de altid fundamentalt har ønsket. Deres Land er erkendt fuldtud som frit og selvstændigt med fuld Raadighed over alt, hvad der er dets eget (»hvert af Landene for sig udøver fuld Raadighed over alle sine Anliggender«, § 6); Sidestillingen og Selvstændigheden betegnes ved Landets Optagelse i Kongens Titel; den islandske Minister er — og det er et Hovedpunkt — ikke ifølge denne Lov forpligtet til at møde i Statsraadet og der forelægge Kongen Lovforslag og Love. Angaaende dette Punkt har der ganske vist tidligere været noget delte Meninger paa Island selv, men under de senere Faser af Forfatningskampen har man stærkt ivret imod Ministerens Fremmøde i det danske Statsraad og da Bestemmelsen herom skulde optages i den islandske Forfatningslov (1902—03), rejstes herimod som allerede bemærket en meget kraftig Opposition og Agitation, der førte til Dannelsen af det saakaldte »Landeværnsparti«. Dette Spørgsmaal er nu bragt ud af Verden, da »Statsraadet« ikke anføres i § 3 som fælles. Der er næppe nogen Tvivl om, at Bestemmelsen om Statsraadet i den islandske Forfatningslov snarest vil blive fjærnet, saa at det nævnte Parti dermed helt vil miste Grunden under sine Fødder, hvis det vedblivende staar paa det oprindelige Grundlag. Men det kan ikke nægtes, at det som saa meget andet har været underkastet »Forvandlingens Lov«, og at det nu stiller endnu mere yderliggaaende Krav. Island har nu fuld Raadighed ikke blot over dette Spørgsmaal, »Sagernes Foredragelse for Kongen«, men ogsaa over »de islandske Ministres Udnævnelsesmaade« (Bemærkninger ad § 6). Det sidste vedrører ogsaa et Punkt, som man fra islandsk Side har lagt stor Vægt paa, nemlig Kontrasigneringen — ikke foretagen ved en dansk Minister (Konseilspræsidenten).

Et Hovedpunkt er fremdeles — Højesteret. Fra dansk Side har man meget bestemt holdt paa Højesteret som øverste Domstol for Island — af hvad Grund har aldrig været mig rigtig klart. Endnu har man fra dansk Side næret »megen Betænkelighed« (»Bemærkninger«) ved denne Sag. Det er i Virkeligheden lidet forstaaeligt, hvori den »megen Betænkelighed« bestaar. Højesteret savner — og det har Dommerne vist ofte følt — det nødvendige Kendskab til islandske Forhold; om deres Samvittighedsfuldhed har der aldrig kunnet rejses Tvivl. Naturligst maa det anses at være, at der i Landet selv er den øverste Domsmyndighed; og den islandske Lovgivning vil ganske sikkert paa mangfoldige Punkter mere og mere fjærne sig fra den danske. Men nu er dette gamle Stridsspørgsmaal altsaa ogsaa ude af Verden, eller rettere sagt, det staar til Islænderne selv nu at ændre Forholdet og skaffe sig en øverste Domstol i Landet selv.

Saaledes er da, som bemærket, alle de gamle Stridspunkter nu bilagte. Paa islandsk Side kan der hos enhver fornuftig Mand kun være Glæde herover, at det endelig er opnaaet, hvad man saa længe og udholdende har kæmpet for. Men der er ogsaa fra dansk Side sket Indrømmelse til Ønsker af nyere Datum. Som bekendt har man i den sidste Tid rejst det saakaldte »Flagspørgsmaal« eller Kravet om et særligt islandsk Flag (Særflag); det er den forenede Opposition (Landeværnspartiet og Altingsminoriteten), der har taget det op og endogsaa — med en anmassende Tilsidesættelse af de regerende Myndigheder — dikteret et bestemt Flag. Fra dansk Side er et islandsk Særflag nu muliggjort ved Bestemmelsen i § 3, Pkt. 8, hvor kun »Handelsflaget udadtil« henregnes til »Fællesanliggenderne«. Naturligvis kan intet Særflag blive til uden Altingets Vedtagelse og Kongens Samtykke.

Endelig maa det særlig fremhæves, at der nu ved denne Overenskomst, »den nye Overenskomst« *(nýi sáttmáli)*, som man kunde kalde den (jfr. »den gamle Overenskomst« fra 1262—64), dannes et Grundlag for fortsat Statssamliv mellem Danmark og Island, der er vedtaget af lovlig valgte Repræsentanter fra begge Sider — et Grundlag, der skal afløse Loven af 1871, ensidig vedtagen af Rigsdagen og altid bekæmpet af Islænderne. Selve Loven af 1871 var et Hovedstridsemne, som nu skal forsvinde.

Spørger man nu, hvad Betydning alt dette har, hvilke følelige eller haandgribelige Følger det vil faa, maa det sikkert siges, at i det Ydre, i det politiske Liv, vil man hverken i Danmark eller Island mærke nogen Omvæltninger eller gennemgribende Ændringer. Altinget vil fremdeles virke ganske som hidtil, som det har virket siden 1903; dets Myndighed bliver hovedsagelig ganske den samme. Hvad enten Kongens Underskrift erhverves i Statsraadet eller udenfor dette, bliver Resultatet i Virkeligheden det samme. Af virkelig praktisk Betydning bliver Oprettelsen af en øverste Domstol i Landet selv.

Men derfor er denne Overenskomst i højeste Grad betydningsfuld; aabent og ærligt bringer den Sikkerhed for Utryghed, Bestemthed for Uvished paa de mest afgørende Punkter. Ingen fornuftig Islænder kan have noget som helst af Betydning at indvende imod den; hvad Danmark angaar, synes der ikke at kunne være Tvivl om, at man ogsaa der kan være tilfreds med Resultatet, da det i Virkeligheden ikke med nogen Ret kan siges, at dets Ære er forringet, tværtimod, eller at Statsforbindelsen er bleven svagere; det vil man sikkert ikke mærke det ringeste til. Men ét skulde være opnaaet — naar Loven er vedtaget af Rigsdag og Alting — nemlig, at en ny Fredens og Fordrageligheders Æra oprandt til Lykke for »det samlede danske Rige« eller, som det hedder i den islandske Tekst: *veldi Danakonungs*, uden Mistænksomhed fra nogen af Siderne. Det ske!

Lovudkastets to sidste Paragraffer indeholder Bestemmelser for det Tilfælde, at der skulde opstaa Strid om, hvad der er »fælles Anliggende« — Tvist herom skal bilægges ved et Nævn —, samt om en Revision af denne Lov selv. Heraf ses bl. a., at i et vist givet Tilfælde Pkt. 4—8 i § 3 efter 25 Aar helt eller delvis kan ophæves. Det er her, at et af de islandske Medlemmer, Hr. *Skule Thoroddsen*, har skilt sig ud fra de andre og indtaget et Særstandpunkt, idet han vil, at det samme ogsaa skal gælde for Punkt 2 og 3; endvidere kræver han bl. a. (f. Eks. at »Handelsflaget udadtil« skal stryges), at Islands »Suverænitet« mere direkte skulde fremhæves i Loven; m. a. O. Hr. Thoroddsen tager Sigte paa en ren og skær Personalunion. Det er vanskeligt at finde Ord, der er stærke nok til at karakterisere Hr. Thoroddsens Færd. Vi skal derfor blot udtale, at i Sammenligning med, hvad der opnaas ved at dette Lovudkast bliver til Lov, er Hr. Thoroddsens yderligere Krav for Island

af ingen praktisk Betydning; om de nogensinde vil faa nogen Betydning, vil Fremtiden — sikkert en fjærn Fremtid — vise; nu var der virkelig ingen som helst Grund til at fremføre dem, medmindre Hensigten i det hele har været den at sprænge Forhandlingerne. Uden Følger vil de næppe blive, for saa vidt som de mulig vil blive lyste i Kuld og Køn af det nu meget yderliggaaende »Landeværnsparti«, for ikke at tale om de faa, for hvilke den saakaldte »Løsrivelse« er Idealet. Men at disse Elementers Agitation ikke vil bære Frugter blandt den brede Befolkning, derom nærer jeg i Øjeblikket ikke nogen Tvivl. Jeg har nu som altid det bedste Haab om, at den islandske Befolknings sunde, jævne Sans vil sejre og ikke lade sig besnære af buldrende Agitatorer eller lokke til en ny politisk Kamp, der nu vilde blive mere ørkesløs end nogensinde tidligere og tillige saa slet begrundet i de faktiske Forhold som muligt.

Hvorledes det gamle Oppositionsparti eller den nuværende Altingsminoritet vil stille sig, derom forlyder der i dette Øjeblik endnu intet bestemt. Slutter den sig til Forslaget, er dets Vedtagelse given. Men hvad enten det ene eller det andet bliver Tilfældet, vil den tilstundende Valgkampagne — de nye Valg til Altinget skal foregaa den 10. September — blive meget hidsig hele Landet over, og Resultaterne vil imødeses med den største Spænding; denne formindskes ikke ved, at Valgene nu for første Gang skal foregaa kommunevis, hvoraf Følgen vil blive den, at der sikkert vil blive en langt større Deltagelse end nogensinde før — Udfaldet for saa vidt desto mere uberegneligt.

Udkast til Lov
om
det statsretlige Forhold mellem Danmark og Island.

(Loven indledes, naar den er vedtagen saavel af Rigsdagen som af Althinget og stadfæstet af Kongen, med følgende:

Vi Frederik den Ottende o. s. v.

Gøre vitterligt: Danmarks Rigsdag og Islands Althing have vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:)

§ 1.

Island er et frit og selvstændigt, uafhændeligt Land, forbundet med Danmark ved fælles Konge og ved de fælles Anliggender, som efter

gensidig Overenskomst fastsættes i denne Lov, og danner saaledes sammen med Danmark en Statsforbindelse, det samlede danske Rige.

I Kongens Titel optages efter Ordene: »Konge til Danmark« Ordene: »og Island«.

§ 2.

Den for Danmark gældende Ordning med Hensyn til Tronfølgen, Kongens Ret til at være Regent i andre Lande, Kongens Religion, hans Myndighed og Regeringens Førelse i Tilfælde af Kongens Umyndighed, Sygdom eller Fraværelse samt naar der ved Tronledighed ingen Tronfølger findes, gælder ogsaa for Islands Vedkommende.

§ 3.

Fælles for Danmark og Island ere efternævnte Anliggender:

1. Kongens Civilliste, Apanager for Medlemmer af det kongelige Hus og øvrige Udgifter til Kongehuset.
2. De udenrigske Anliggender, dog saaledes at ingen Traktat, der særlig vedrører Island, skal kunne gøres gældende for Island uden vedkommende islandske Myndigheders Medvirkning.
3. Forsvarsvæsenet til Lands og til Søs, derunder Orlogsflaget; jfr. dog § 57 i den islandske Forfatningslov af 5. Januar 1874.[1])
4. Hævdelsen af Undersaatternes Fiskerirettigheder, dog med Opretholdelse af Islands Ret til efter Overenskomst med Danmark at supplere Fiskeriinspektionen ved Island.
5. Indfødsretten, dog at hvert Lands Lovgivningsmagt kan meddele Indfødsret med Virkning for begge Lande.
6. Møntvæsenet.
7. Højesteret, dog at den islandske Lovgivningsmagt ved Omordning af Retsvæsenet kan oprette en øverste Domstol for islandske Sager i Landet selv. Ved indtrædende Ledighed i Højesteret drages imidlertid Omsorg for Beskikkelse af et Medlem, som er særlig kyndig i islandsk Ret og kendt med islandske Forhold.
8. Handelsflaget udadtil.

§ 4.

Andre Anliggender, som ere af fælles Betydning for Danmark og Island, deriblandt Post- og Telegrafforbindelsen mellem Landene, ordnes af vedkommende danske og islandske Regeringsmyndigheder i Forening eller, for saa vidt deres Ordning udkræver Lov, af begge Landes Lovgivningsmagter.

§ 5.

Danske og Islændere paa Island og Islændere og Danske i Danmark skulle i alle Henseender nyde lige Ret.

---

[1]) § 57 lyder saaledes:

»Enhver vaabenfør Mand er forpligtet til med sin Person at bidrage til Landets Forsvar efter de nærmere Bestemmelser, som herom maatte blive fastsatte ved Lov.«

Dog opretholdes den islandske Studerende tillagte fortrinsvise Adgang til Beneficier ved Københavns Universitet, samt de paa Island bosatte Islænderes Fritagelse for Værnepligt til Hær og Flaade.

Med Hensyn til Fiskeri paa Søterritoriet saavel ved Danmark som ved Island ere Danske og Islændere ligestillede, saa længe som § 3, Punkt 4, staar ved Magt.

§ 6.

Statsmagten over de i § 3 bestemte Fællesanliggender udøves, indtil anderledes bestemmes ved en saavel af Rigsdagen som af Althinget vedtagen og af Kongen stadfæstet Lov, ogsaa paa Islands Vegne af de danske Myndigheder, medens iøvrigt hvert af Landene for sig udøver fuld Raadighed over alle sine Anliggender.

§ 7.

Saa længe Island ikke deltager i Udøvelsen af Statsmagten over de fælles Anliggender, tager det ikke Del i Omkostningerne ved disse; dog udreder Islands Landskasse en efter Forholdet mellem Danmarks og Islands Indtægter bestemt Andel af Kongens Civilliste og af Apanagerne for Medlemmerne af det kongelige Hus. Denne Andel fastsættes forud for 10 Aar ad Gangen ved kongelig Resolution, forsynet med den danske Konsejlspræsidents og den islandske Ministers Underskrift.

Til Afvikling af det finansielle Mellemværende mellem Danmark og Island udreder Danmarks Statskasse en Gang for alle til Islands Landskasse 1,500,000 Kr., hvorved alt hidtidigt finansielt Mellemværende mellem Danmark og Island er endeligt afgjort.

§ 8.

Opstaar Tvist om, hvorvidt et Anliggende er fælles eller ikke, skal den først forsøges bilagt ved Forhandling mellem de to Landes Regeringer. Lykkes dette ikke, underkastes Tvisten et Nævns endelige Afgørelse. Dette Nævn bestaar af 2 af Rigsdagen (1 af hvert Thing) og 2 af Althinget udpegede og af Kongen udnævnte Mænd, som selv vælge en Opmand. Opnaas ikke Enighed om Valget af en saadan, indtræder Højesterets Justitiarius som Opmand.

§ 9.

Efter 25 Aars Forløb fra denne Lovs Ikrafttræden kan saavel Rigsdagen som Althinget forlange Revision af samme. Fører Revisionen ikke til fornyet Overenskomst inden Udløbet af 3 Aar fra Revisionsforlangendets Fremsættelse, kan Forlangende om ny Revision paa samme Maade fremsættes efter 5 Aar fra nævnte Tidsfrists Udløb. Lykkes det da ikke at opnaa Enighed mellem de respektive Lovgivningsmagter i Løbet af 2 Aar efter Revisionsforlangendets fornyede Fremsættelse, bestemmer Kongen, efter Indstilling i saa Henseende fra

Rigsdag eller Althing, at Fællesskabet med Hensyn til de i § 3 under Punkt 4, 5, 6, 7 og 8 nævnte Fællesanliggender med 2 Aars Varsel skal være helt eller delvis ophævet.

§ 10.

Denne Lov træder i Kraft .....

Lidt færøsk Fiskeristatistik.

Ved Sorenskriver *Chr. Helms.*

Naar man vil danne sig et Overblik over det færøske Fiskeris nuværende Tilstand og dets Udvikling, savner man haardt fuldstændig officielle Oplysninger, som dog for et saa snævert begrænset Felt ikke skulde synes vanskelige at skaffe tilveje. Det lettest tilgængelige Materiale findes i de i Ministerialtidende siden 1880 offentliggjorte Indberetninger om den aarlige Export fra Øerne, derunder Exporten af Fiskeriprodukter, og i de ved Landbrugsministeriets Foranstaltning udgivne aarlige Fiskeriberetninger, hvori findes Opgørelser af det færøske Kutterfiskeris Udbytte, Opgørelser, der dog lide af den Besynderlighed, der vanskeliggør Materialets Anvendelse, at Oplysningerne for Suderøs Vedkommende benytte et ganske andet Skema end for de øvrige Øer.

De nedenstaaende Tal ere uddragne af de ovennævnte Kilder samt af det færøske Skibsregister, idet dog nogle Angivelser om Fiskeriexporten i ældre Tid er hentede fra en Betænkning fra et Folketingsudvalg (Sessionen 1853—54) angaaende Ophævelsen af den kgl. Enehandel paa Færøerne.

Hvorledes Kutterfiskeriet har udviklet sig fra Halvfjerdserne i forrige Aarhundrede til vore Dage, da det maa antages at have kulmineret for efterhaanden at afløses af Fiskeri fra Motorfartøj og Dampskib, ses af Tabel 1, der viser, at Kutternes Antal fra 8 med 266 Brutto Tons i 1875 er steget til 147 med 11,092 Brutto Tons i 1907.

Det vil ses, at Kutterflaadens Tilvækst fra 1875 til Begyndelsen af Halvfemserne er sket ganske smaat, endog med en lille Nedgang sidst i Firsernes daarlige Fiskeaar. Fra 1891 er

Tilgangen rivende, og nu staar den færøske Sejlkutter-Flaade med et i Forhold til Befolkningen meget stort Antal Skibe af imponerende Tonnage. Antallet af Skibe har iøvrigt vist sig at være for stort, saa at en Del Skibe i de sidste Aar helt eller delvis har ligget hjemme af Mangel paa Mandskab.

Tabel 1.

Færøske Sejl-Fiskefartøjer over 20 Tons 1875—1907.

Aar	Antal	Brutto Tons	Aar	Antal	Brutto Tons
1875	8	266	1892	36	2310
1876	10	374	1893	35	2299
1877	13	510	1894	43	2952
1878	12	450	1895	57	4122
1879	14	603	1896	72	5321
1880	13	577	1897	76	5626
1881	16	805	1898	78	5816
1882	16	813	1899	80	6055
1883	20	1020	1900	91	7050
1884	22	1136	1901	99	7724
1885	23	1175	1902	101	7863
1886	22	1088	1903	107	8262
1887	22	1088	1904	117	9046
1888	22	1088	1905	131	10166
1889	20	998	1906	141	10811
1890	20	1024	1907	147	11092
1891	20	1024			

I 1905 var saaledes kun 115 Skibe paa Fiskeri, og disse Skibe havde ved Fiskeriet under Færøerne i Foraaret 1335 Mands og ved Sommer- og Efteraarsfiskeriet under Island 1533 Mands Besætning.

Dette vil sige, at Flaadens Bemanding udgør omtrent $^{1}/_{10}$ af den samlede Befolkning, der i 1901 udgjorde 15,230 Indbyggere.

Det er lærerigt at se, hvor forholdsvis betydeligt et Antal Skibe der har hjemme paa Suderø, og hvor intensivt Fiskeriet drives fra denne Ø, der i 1901 havde 3079 Indbyggere. Af de ovennævnte 115 Skibe i 1905 var 46 Skibe hjemmehørende paa Suderø mod 69 fra alle de andre Øer. Med Suderø-Skibene fiskedes i 1905 for 533,600 Kr. mod 667,474 Kr. med de nordenfjords Skibe, hvilket vil sige, at der fra Suderø i 1905 fiskedes for 11,600 Kr. pr. Skib mod 9673 Kr. pr. Skib fra de andre

Øer. Suderø Skibene laa ogsaa gennemsnitlig 4 Uger længere ude end de øvrige Skibe, idet Fiskesæsonen paa Suderø var 28 Uger mod 24 for de nordenfjords Skibe.

Hvilken Rolle Fiskeriet spiller i Færøernes Erhverv ses af Tabel 2, der indeholder en Sammenligning mellem Fiskerbefolkningen og den samlede Befolkning paa Færøerne, i det øvrige Danmark og i Norge. Tallene er fra den danske Folketælling 1. Febr. 1901 og den norske 3. Decbr. 1900. Det ses, at den færøske Fiskerbefolkning, ɔ: den Del af Befolkningen, hvis meste Erhverv eller hvis Hovederhverv er Fiskeri, udgør over

Tabel 2.

Fiskerbefolkning paa Færøerne, i det øvrige Danmark og i Norge i Forhold til den samlede Folkemængde.
(Folketællinger 1. Febr. 1901 og 12. Decbr. 1900.)

	Færøerne	Danmark	Norge
Samlet Befolkning	15,230	2,449,540	2,214,477
Fiskerbefolkning	6,119	31,608	138,411
Fiskerbefolkningens Procenttal	40,18	1,29	6,23

40 pCt. af hele Befolkningen, medens det danske Procenttal er 1,29 og det norske 6,23. Herved maa bemærkes, at det færøske Forholdstal vistnok i Virkeligheden burde være en Del større end det er blevet, fordi den meget store Del af Befolkningen, der har angivet Landbrug som Hovederhverv, tillige i stort Omfang driver Fiskeri. Mulig gælder noget lignende de norske Tal, medens en tilsvarende Klasse Medborgere næppe udgør noget stort Tal i det øvrige Danmark.

Som Tabel 3 meddeles her en Oversigt over Færøernes Udførsel af Klipfisk for Aarene 1876 til 1905. En Oversigt over det samlede Udbytte af de færøske Fiskerier lader sig i Øjeblikket næppe opstille, da Materialet tildels mangler. Udførselen af Fiskeriets Hovedprodukt, Klipfisken, vil formentlig ogsaa være et sandt Udtryk for Svingningerne i det færøske Fiskeris Udbytte. Medens Færingerne tidligere udførte saa godt som al deres Fisk som Klipfisk, er man siden Aarhundredskiftet begyndt i større Stil at udføre Fisken som Saltfisk. Denne Saltfisk er

Tabel 3.

Udførsel af Klipfisk fra Færøerne 1876—1905.

Aar	Centner Klipfisk	Aar	Centner Klipfisk	Aar	Centner Klipfisk
1876	39521	1886	39045	1896	108191
1877	37807	1887	42990	1897	73951
1878	29044	1888	33324	1898	71516
1879	35478	1889	35170	1899	75833
1880	41551	1890	46143	1900	89946
1881	42228	1891	61437	1901	94523
1882	46822	1892	67298	1902	81892
1883	47321	1893	60453	1903	80504
1884	46158	1894	75282	1904	96067
1885	52891	1895	63566	1905	86047

imidlertid i Statistiken medtaget, idet Saltfiskens Vægt er reduceret med $^1/_3$. Man regner nemlig her, at 300 Pd. Saltfisk efter at være virket giver 200 Pd. Klipfisk. I Tabel 3 er ikke medtaget Udførsel af andre Fiskeriprodukter, saasom levende Torsk, Helleflynder, Rogn, Tran o. s. v.

Sammenligner man Tilvæksten i Udførselen af Klipfisk med Tilvæksten i Befolkningen, vil man finde, at der fra Færøerne i 1880 udførtes 354 Pd. Klipfisk pr. Individ, i 1890 367 Pd. og i 1901 ikke mindre end 583 Pd.

I Rigsdagstidende fra 1853—54 findes i en Folketingsudvalgsbetænkning angaaende Lovforslaget om Ophævelse af den kgl. Enehandel paa Færøerne en Statistik over Udførsel af Fisk fra Færøerne paa Monopolhandelens Tid. Her findes de i Tabel 4

Tabel 4.

Udførsel af Fisk fra Færøerne i Monopolhandelens Tid og Befolkningens Størrelse i tilsvarende Tid.

I Aarene	Gennemsnitlig Udførsel af Fisk i Centner	Aar	Folketal
1781—1789	370	1782	4400
1797—1806	430	1801	5250
1823—1832	940		
1833—1836	1450	1834	6900
1840—1845	4600	1840	7300
		1845	7800
1847—1849	3100	1850	8100

indeholdte Tal, der vise, at der ved Begyndelsen af det 19de Aarhundrede fra Færøerne kun udførtes c. 8 Pd. Fisk, i Trediverne godt 20 Pd. og i Fyrrerne omkring 60 Pd. pr. Individ. Nu udføre Øerne alene af Klipfisk det tidobbelte Kvantum. Og der er ingen Tvivl om, at Udbyttet af Fiskerierne endnu kan mangedobles. Fiskerimaaden med Sejlfartøjer og Haandline, der endnu er den almindelige paa Færøerne, er ellers næsten overalt et forlængst tilbagelagt Standpunkt. Vi begynde heroppe at komme med paa Motorbaadsfiskeriet med Langline, og vi have et Par færøske Dampfiskefartøjer, men nogen virkelig alvorlig Fremgang vil næppe spores, før vi faa et Par gode Fiskerihavne. Have vi faaet dem, kunne vi forøge vort Fiskeriudbytte paa samme Tid, som vi kunne tage noget Mandskab fra Fiskerflaaden hjem til Landbruget, som i sørgelig Grad savner Arbejdskraft.

Udstilling af islandske Heste.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« henvendte sig i Fjor efter Opfordring af den daværende Repræsentant i Aarhus, nu afdøde Overretssagfører *Høegh-Guldberg*, til Foreningen af jydske Landboforeninger med Anmodning om at faa oprettet en Afdeling for islandske Heste ved det aarlige Ungskue for Jylland. Afdelingen blev oprettet, men Tilslutningen var kun ringe, idet der kun mødte 4 islandske Heste, hvorfor saavel den paatænkte Plovprøve som Bedømmelsen og Præmieringen af Hestene maatte opgives.

Imidlertid har man besluttet sig til at gentage Forsøget i Aar ved Ungskuet, der afholdes i Aalborg i Dagene 16.—19. Juli, og man har formaaet Foreningen af jydske Landboforeninger til at stille et Beløb til Raadighed for Præmiering af de udstillede islandske Heste.

Det er da lykkedes at faa anmeldt ialt 13 Heste. En Del af disse har kun været her i Landet godt 1 Aars Tid, medens andre have været her en halv Snes Aar. Man kan derigennem

opnaa at faa at se, hvorledes den islandske Hest udvikler sig under et fleraarigt Ophold her.

Et Dommerhold er valgt til at foretage Bedømmelsen af Hestene og lede Plovprøven.

Bedømmelsen bliver dels en Eksteriørbedømmelse, dels en Bedømmelse i Forhold til det Arbejde, Hestene præstere for Plov eller Vogn. Hensigten med denne Plovprøve, hvortil Foreningen har sørget for et Stykke Jord, hvorpaa den kan afholdes, samt Plove, der passe for den islandske Hest, er at vise, hvor fortrinligt den islandske Hest arbejder, og at den i Virkeligheden egner sig udmærket for det mindre Landbrug — specielt Husmandsbruget.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« har lovet at yde et mindre kontant Tilskud til Dækning af Omkostningerne ved Hestenes Forsendelse samt at udsætte en Ærespræmie som Tillægspræmie.

Foruden de Prøver, der paa Skuets første Dag ville blive afholdte for Dommerne, vil der de kommende Udstillingsdage blive foretaget Demonstrationsprøver, for at de Besøgende kunne faa Lejlighed til at se Hestene i Arbejde.

Endelig vil der paa Skuet blive afholdt et Foredrag om den islandske Hest af Konsulent *Lars Frederiksen*, Aarhus.

Kaptain Søllings Fiskeindpakningsmetode.

Ved Dr. phil. *Th. Mortensen.*

I Anledning af Hr. Kaptajn *Søllings* Meddelelse om »En Fiskeindpakningsmetode« i sidste Hæfte af »Atlanten« maa jeg tillade mig at fremkomme med et Par korte Bemærkninger.

Det er rigtigt nok, at jeg fandt, at Kaptain Søllings Metode (Indpakning af Fisken i Pergamentpapir og derefter Nedlægning i Is, saaledes at Isen og Smeltevandet ikke kommer i direkte Berøring med Fisken) virkede godt og paa rette Maade ogsaa i Vestindien; men jeg kan ikke rigtig tro, at jeg skulde have skrevet til Kaptajnen, at Metoden passede godt for Forholdene.

Det gør den nemlig ikke. Først og fremmest fordi Isen er altfor dyr, men dernæst ogsaa fordi Fiskerbefolkningen sikkert ikke selv vil have Initiativ til at optage en saadan ny Behandlingsmaade af Fisken, og endelig fordi Baadene er for smaa og daarlig indrettede til, at det uden Vanskelighed kan lade sig gøre at medføre det tilstrækkelige Kvantum Is.

Ved den ny af Kaptajn Sølling udtænkte og i den omtalte Meddelelse i »Atlanten« beskrevne Metode vil ganske vist den ene Vanskelighed være i det væsenlige overvunden. Fiskerne faar saa ikke direkte noget med Isen at gøre, og for Forhandlerne i Byen vilde den høje Pris for Isen maaske ikke være nogen helt uoverkommelig Vanskelighed, saafremt da Konsumenterne vilde finde sig i at betale en tilsvarende højere Pris for Varen. Men Fiskerbefolkningens Initiativ forbedres ikke ved det ny Forslag. Det vilde vel nok være muligt at faa Plads i Baadene til den foreslaaede Behandling af Fisken; men jeg tvivler meget om, at nogen derude vil gøre Forsøget. Det er jo det kedelige ved Hr. Kaptajn Søllings Forslag, at det kun er udtænkt, men ikke forsøgt; selv om det theoretisk lyder ganske rimeligt, er det ikke sikkert, at det er praktisk brugeligt.

Jeg kan forøvrigt ganske slutte mig til Kaptajnen i Ønsket om, at det maa blive forsøgt. Men paa nogen Forbedring af Fiskeriforholdene ved vore vestindiske Øer tror jeg ikke, saalænge vi ikke har en Fiskeristation eller Biologisk Station derude, som kan udføre de nødvendige Forsøg og oplære Fiskerne i Brugen af de forbedrede Metoder. Og den væsenligste Forbedring vil, efter min Mening, utvivlsomt være den, at Fiskerbaadene bliver forsynede med Dam og Motor, saa Fiskehandelen baseres paa levende Fisk. At ved Siden deraf Kaptajn Søllings forandrede Metode, hvorved Isen undgaas, vil kunne faa ikke ringe praktisk Betydning — saafremt den viser sig at svare til de theoretiske Forventninger — synes utvivlsomt.

Salg af færøsk Fisk i København.

Ved Sorenskriver *Chr. Helms.*

I Vinter stod der i »Berlingske Tidende« en Artikel, hvori der klagedes over, at de færøske Kuttere, der sidste Efteraar efter Fiskeriernes Slutning vare gaaede til København med levende Fisk, ikke kunde faa Fisken ordentlig solgt, da de københavnske Fiskehandlere syntes at have dannet en Ring for at trykke *en gros* Prisen ned, og Skibene ikke kunde skaffe sig Liggepladser i Havnen, hvor Færingerne selv kunde sælge deres Fisk *en detail.*

Artiklen pegede paa det uheldige i, at der lagdes Færø-Fiskerne Hindringer i Vejen for Afsætningen af deres gode og billige Fisk, og endte med at nævne, at her var en praktisk lille Opgave for »De danske Atlanterhavsøer«.

Foreningen lod ikke den beskedne Opgave ligge — og hvorfor skulde vi ikke netop fortrinsvis søge at løse de smaa Opgaver, vi daglig finde paa vor Vej? — og spurgte de færøske Fiskere: Hvad er det, I ville? Hvorledes ville I have det ordnet?

Nu var der straks den Vanskelighed ved dette Spørgsmaal, at der desværre ikke findes en færøsk Fiskeriforening. Man gik derfor til »Færøernes Skipper- og Navigatørforening« med Spørgsmaalet, og denne Forening svarede, at Ønskerne gik ud paa at faa anvist gode Liggepladser og at faa Fisken solgt ved offentlig Auktion.

Det er for Færingerne af allerstørste Vigtighed at faa deres Fisk hurtig solgt. Man maa huske paa, at de komme langvejs fra — om end ikke saa langvejs fra, som adskillige danske Medborgere tro — med ret store Skibe, fra 40 til 100 Tons, og med ikke ringe Mandskab. Det siger sig selv, at de ikke kunne være tjente med at have for mange Liggedage i København. Hver Liggedag koster Penge — og Fisk.

Man har heroppe tidligere ment at spore en vis Uvilje mod de færøske Fiskere fra de københavnske Fiskehandleres Side og føler sig derfor nu i ikke ringe Grad lettet ved at se den Resolution, som paa Fiskehandler- og Havfiskeriforeningens Generalforsamling i Frederikshavn den 1. Juni enstemmig blev vedtaget, og som konkluderede i en Opfordring til Regering og Rigsdag om at virke hen til at skaffe »en fast, regelmæssig

hurtig Forbindelse mellem Rigets nordlige og sydlige Dele« til Forbedring af Afsætningsforholdene for islandsk og færøsk Fisk. Ja! »En fast, regelmæssig, hurtig Forbindelse«! Det er netop det, der overalt i Forholdet mellem Danmark og dets nordlige Rigsdele er Sukket. Man kunde tilføje Ordet »billig«; at Forbindelsen skal være »direkte«, altsaa ikke via Leith eller Norge, ligger i Ordet »hurtig«.

Hurtigt og billigt Samkvem er og bliver den første Betingelse for et nøje økonomisk Samarbejde[1]).

Hvis de færøske Kuttere om Efteraaret skulle søge København med deres Fisk, maa de kunne være sikre paa at faa Fisken hurtig afsat. Ellers gaa de til Grimsby eller andetsteds i Udlandet, hvor der er fast Auktionsmarked for Fisken.

En anden vigtig Ting for de færøske Kuttere er at faa en Liggeplads i Havnen, hvor Vandet er frisk nok til at holde Liv i Fisken i Dammen, og hvor der tillige er Mulighed for at kunne sælge en detail. Det er herved af Vigtighed at faa en fra Aar til Aar nogenlunde fast Plads, saa at man i København ved, hvor de færøske Kuttere ligge, og hvor den gode og billige færøske Fisk er at faa.

Endnu er det kun ved Efteraarsfiskets Slutning, at den færøske Fisk naar til København, men der bør virkes hen til, at færøsk Fisk findes som en fast Vare paa det danske Fiskemarked hele Aaret rundt. Men dertil maa vi her oppe have Fiskerihavne. Saa faa Dampskibsfiskeriet og Motorbaadsfiskeriet faste Udgangspunkter og Tilflugtssteder, saa kan Fiskeriudbyttet forøges, og saa kan der blive Fragt for Skibe i fast, regelmæssig, direkte Fart mellem Øerne og en dansk Havn, det være sig nu København, Esbjerg eller — Vorupør, den Havn, der langt vil blive den nærmeste, og som ligesom viser ud over Nordsøen mod det, der ligger bagved, Færøernes og Islands rige Fiskefelter. En Havn ved Vorupør vil kun ligge c. 550 Kvartmil fra Thorshavn eller c. 30 Kvartmil nærmere ved Færøerne end Grimsby, de engelske Trawleres Hovedhjemsted, og

---

[1]) Ved at nævne Ordene »billigt Samkvem« kunne vi heroppe ikke lade være straks at sende en venlig Tanke til vore Telegraftakster. 45 Øre pr. Ord er ikke for Smaafolk og næppe en passende »indenlandsk« Takst. Alene Adressen paa Telegrammer koster et Par Kroner.

550 Kvartmil kan sejles paa mindre end to Døgn af en Damper, der løber 12 Knob. Nu bruge vi, vore Varer og vor Post altid en Uge om at komme til København.

Et islandsk Landliv i Landet, som det er.

Kan der være Tale om et Nutidslandbrug paa Island? Kan der dyrkes Kulturplanter, der kunne betale Arbejdet og opfylde Livets nødvendige Krav? Er det ikke et uhyre barskt og ubehageligt Klima, og er ikke Forbindelsen med andre Lande endnu saa ufuldkommen, at Landbrug, Industri og al Samfærdsel trykkes i Staa derunder?

Saadanne og lignende Spørgsmaal ere de sædvanlige, naar man efter en Islandstur kommer hjem til Danmark eller til andre Lande.

At Udlændinger spørge saaledes er jo i Grunden berettiget, da det hidtil var og er de mørke Punkter i Islands Fremtidsmuligheder. At Udlændinger, som aldrig have set Landet eller kendt Folkelivet her, hverken for 30 Aar siden eller for Tiden, have meget vage Begreber om de faktiske Forhold her er ogsaa naturligt, da Fakta jo til de sidste Aar have været, at Island i agrikulturel, industriel og videnskabelig-teknisk Henseende har staaet saa langt udenfor, har været saa isoleret paa sin Plads langt ude i Havet og som Følge deraf langt tilbage i Europas Udvikling.

Jeg har ofte hørt Bønder spørge: Er der nu ikke for længe siden kommen Sommer i Danmark? Er Græsset der nu ikke grønt, og er ikke Skoven allerede sprungen ud? Det er sørgeligt at se frossen Jord og Sne rundt omkring her paa denne Aarstid. Det er saa vanskeligt at bo her. Vi kunne kun dyrke Græs. Hvis det slaar fejl, saa have vi intet; men kunne blive nødt til at dræbe vore Kreaturer for selv at kunne leve.

Dette kan være meget sandt. I forrige Tider og paa smaa isolerede Gaarde endnu kan det være en uhyggelig Sandhed. Men efter hvad jeg have erfaret i de senere Aar, have disse Bekymringer udlevet deres Liv og deres Berettigelse.

Nye Tider og nyt Mod fra Omverdenen, fra den store Helhed, have favnet Island og støbt en ny Type. Til Eksempel kan

nævnes mange Træk. Jeg vil fremhæve en dygtig Bondes Ord fra Dalasyssel: Nu har jeg vænnet mig til Kulden og Haardheden her i Laxádal. Jeg har været nødt til at slette mit Tun vel og indhegne det for at have et Stykke Jord i Sikkerhed. Jeg har været nødt til at rive Jorden op en Gang imellem og gøde den godt i Grunden, for at ikke Græsvæksten skulde tabes med Aarene.

Ja, men Herregud! Er det ikke netop det samme Resultat, denne Mand er kommet til, som Bønderne i andre Lande? Maa ikke Bønderne i Danmark i deres Ansigts Sved pløje, rive og rode i deres Jord for at holde den vedlige i Grunden og for saa af den at kunne leve?

Og Manden vedblev: Vor Natur er at ligne ved vort Lands Skytsaand »Fjallkonan«. Hun sidder paa sit Isfjæld med en truende Mine. I Foraarsmaanederne tager hun stundom ved Roret og svinger sit Scepter. Hun vil herske. Men hun vil frem for alt støbe sine Sønner til Mænd. Vi skulle kende vor Jord, vide, hvordan den skal behandles, og erfare, hvilke Plantearter den kan give Liv. »Fjallkonan« vil og maa herske, men vi, hendes Sønner og Døtre, kunne leve et frit Liv under hendes Vælde, blot vi selv ville.

Denne gamle Hædersmands Ord greb mig dybt. Ind i Fremtiden saa jeg den ny islandske Type i det stolte Hjemland med de snetakte Tinder: Et friheds- og sandhedssøgende Folk i ærligt Arbejde. Et Folk, der, skønt et af de mindste i Verden som Nation, staar med Sagaens og Historiens Glans over sig. Et Folk, der af Overgang og Isolation har været trykket 1000 Aar tilbage i Tiden, men nu er vaagnet af Drømmenes Ro for at staa sammen, for at hjælpe hinanden at tage Nutidens glimrende Hjælpemidler i Tjeneste i det store Arbejde: At hæve Sagalandet op i det moderne Europas 20. Aarhundrede.

Den Friheds- og Daadstrang, der bragte de norske Udvandrere til at bryde med alt det, de kendte, og vove Livet for at bygge i »Fjallkonan«s Land, denne Trang til et frit, daadrigt Liv er fælles for de nordiske Racer. Vi drages imod en alvorlig Kamp med Naturen og dens Kræfter. Vi ere fødte til en saadan Kraftprøve. Fra vore tidligste Dage have vi maattet hjælpe til at fravriste Naturen det nødvendigste. Det er bleven vor egen Natur, ligesom det er Østerlændingens eller Sydboens Natur at

ligge magelig henslængt paa en Divan og lade sig opvarte.

Det er da min faste Overbevisning, at man kan leve et Liv her paa Island ligesaa skønt og indholdsrigt som i andre Lande, blot man er vænnet til Forholdene og Klimaet, og blot man selv fuldt og fast vil det og tror paa, at man kan det.

Skulde ikke det islandske Folk endnu have haft tilstrækkelig mange Aarhundreder til at akklimatisere sig paa Island? Jeg tror snarere, det er den store Afsondrethed fra Europa, der har gjort Folketypen usikker og famlende.

Nu i de senere Aartier er Forbindelsen med Omverdenen omforandret. Folket er mere roligt og arbejder sikrere og med mere Plan. De andre Landes Erfaringer ere komne paa nærmere Hold og lyse op i det daglige Liv ogsaa her. Islænderne kende snart Island, og Kræfterne vaagne.

Betragt Rensdyret som det en storm- og frostfuld Vinterdag kan staa paa sit Snefjæld. Se, hvor det rejser Hovedet stolt mod sin Natur. Vær forvisset om, at hver Fiber i dets Legeme gennem Aarhundreders Slægters Kamp og gennem naturligt Udvalg netop er tilpasset til Stenbund, Frost og Snestorm.

Jeg tror, det vilde være til stor Gavn for Landets Opkomst, om Befolkningen kunde vedblive og endnu i højere Grad besøge Udlandet og gøre sig bekendt med den Omformning, der har fundet Sted overalt.

Man skal se sig om i Udlandet, og man skal se sig om, naar man kommer hjem atter. Mange Mangler ville da vise sig. Men i Stedet for at tabe Modet skal man være glad, være glad over den fri Udsigt, over den store Arbejdsmark. Man skal være lykkelig over at være runden af denne højnordiske Grund, for i Følge Naturens Love skal man være i Samklang med »Fjallkonan«, selv om hun til Tider — undertiden den første Sommerdag — troner saa kold og truende fra sit Isfjæld.

Det maa gaa op for enhver, at hvad der kan læres af Udlandet og anvendes her, det er en Prøve værd. Ikke skal man i mindste Maade være forvirret over sin egen hidtilværende ubetydelige Hjælp i videnskabelig og praktisk Retning.

Islændingen har saavist i historisk og aandelig Henseende betalt forud for lange Tider.

Borgarnæs, 11. Juli 1908.

Alfr. Kristensen.

Biavl og Biavlsforhold paa de dansk vestindiske Øer.

Ved Biavler *H. P. Hansen.*

Efter i Slutningen af 1894 at være vendt tilbage fra en Rejse i Mellemevropa, — hvor jeg, naar der var Lejlighed dertil, ogsaa havde iagttaget Biavlen, som jeg havde fundet paa de forskellige Steder, hvor jeg har været, — kom jeg, paa Foranledning af en Broder, straks til at tænke paa at drive Biavl, som vi da begyndte i Sommeren 1895 og drev i Fællesskab til Foraaret 1899, fra hvilken Tid vi have den hver for sig.

Foranlediget ved Salgsforhandlingerne angaaende de dansk-vestindiske Øer og de deraf følgende Diskussioner, kom jeg til at tænke paa Biavlen derovre; og da Resultatet i 1902 blev, at vi beholdt Øerne og der derefter paa forskellig Maade arbejdedes for Forbedring af Forholdene, besluttede jeg, at jeg vilde forsøge, om det var muligt at drive lønnende Biavl derovre, og efter Evne at forberede mig dertil. Efter et Par Aars Forløb begyndte jeg i 1904 at forhøre mig angaaende Mulighederne for Planens Realisation, uden dog at opnaa positivt Resultat; og denne Side af Sagen hvilede, under stadig personlig Forberedelse som Biavler, til Eftersommeren 1906, da jeg, nærmest foranlediget af en Ven, atter genoptog den og siden fortsatte dermed, indtil jeg mod Slutningen af sidste Aar bestemte mig til om muligt at rejse dertil for personligt nærmere at undersøge Forholdene derovre, særligt angaaende Biavlen og Forudsætningerne for denne, og bestyrkedes deri ved i December Maaned fra Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« at modtage Meddelelse om, at Foreningen efter min Ansøgning om Støtte havde tilstaaet mig et Beløb af 200 Kroner som Hjælp til Oprettelse og Drift af rationel Biavl paa de dansk-vestindiske Øer. Da der tillige paa min Henvendelse desangaaende, i Begyndelsen af Februar d. A., af »Østasiatisk Kompagni« blev tilstaaet mig fri Overrejse med Selskabets Damper »St. Croix«, besluttede jeg at modtage Tilbudet og afrejste med denne fra Københavns Frihavn den 3die Februar.

Damperen anløb Aalborg, Rotterdam, London og Portland og ankom, efter en i øvrigt særdeles heldig Overrejse, den 28de Februar om Eftermiddagen til St. Thomas, hvorfra ieg den

næste Morgen af Forvalter *Nyholm* paa Plantageselskabet »Dansk-Vestindien«s Ejendom »Frenchman-Bay« blev afhentet og pr. Baad ført ud til denne, medbringende en Kube med en Bifamilie, som jeg havde købt i Landsbyen Vejgaard ved Aalborg og forsøgsvis medbragt. Men ved Ankomsten til Frenchmans-Bay viste den sig at være omtrent forgaaet; kun Dronningen og nogle faa Bier var tilbage.

Da Skibet skulde anløbe Frederikssted paa St. Croix, besluttede jeg efter indhentet Tilladelse at gaa med dertil og begynde mine Undersøgelser der. Damperen ankom dertil om Morgenen den 1ste Marts.

Fra Reden, hvor Damperen opankrede, fik man et tiltalende Indtryk af Byen og den nærmeste Del af Øen med sine lave Bjerge og friske grønne Sukkermarker.

Efter at være kommen i Land og af Sygehusforvalter *Larsen* og Politibetjent *Jensen* — hvilken sidstnævnte tillige ledsagede mig — at have faaet Underretning om Lærer *Cruses* Biavl og beset denne, som med Undtagelse af et eneste Hus var af den mest primitive Art, og som, da det var den første, jeg saa af den Slags — endskønt forberedt paa ikke at finde tidssvarende Biavl — i høj Grad vakte min Forbavselse,*) gik jeg, efter ved den i Nærheden liggende danske Kirke at have talt med Kirkesanger *Nielsen* og Pastor *Westergaard* derom, til Godsejer, Direktør *Hagemanns* store Ejendomme lidt Nord for Byen, hvor jeg paa en af disse, »Prosperity«, traf Bestyreren, Hr. *Conrau*, som jeg foreviste en Følgeskrivelse fra Direktøren, og af hvem jeg modtog forskellige Oplysninger samt et Orienteringskort over den nordvestlige Ende af Øen. Dernæst besaa jeg efter Hr. *Conraus* Anvisning en paa »La Grange« boende Mulats ligeledes meget primitive Bistand, bestaaende af omtrent en halv Snes vildt byggede Kassefamilier. Næste Morgen gik jeg efter en, ogsaa der boende dansk Mands, *Jørgensens*, Anvisning fra Frederikssted til den lidt længere mod Nord liggende Plantage »Sprat-Hall«, hvis elskværdige Ejer, Hr. *Kofoed*, straks førte mig omkring paa sin Ejendom og siden, for Eftermiddagen, tilbød mig et lille Enspænderkøretøj til en Tur længere op i Landet

---

*) Hertil skal dog bemærkes, at Lærer *Cruse* i længere Tid havde været syg og derfor aldeles ude af Stand til at passe sin Biavl, hvad der sikkert bidrog en Del til det mindre heldige Indtryk, jeg fik af denne.

samt anviste mig den Vej, som han mente, at jeg for mit Formaal havde mest Udbytte af at følge; og den viste sig at føre gennem et Landskab, som næsten maatte synes ideelt for Biavl, medens jeg paa hele Turen ikke saa en eneste Bifamilie, og ingen, som jeg talte med, vidste noget om nogen som helst Biavl der paa Egnen. Først hen paa Aftenen vendte jeg tilbage fra denne interessante Udflugt.

Næste Morgen — den 3die Marts — mødte jeg hos Pastor *Westergaard* for efter Pastorens Tilbud at blive kørt op til Midterlandet, for blandt andet der at se en større Biavl, som efter sammes Angivelse skulde findes hos en der boende Præst.

Køreturen gik ad Kongevejen mellem Frederikssted og Kristianssted og førte gennem et forholdsvis fladt Land, hovedsagelig dyrket med Sukkerrør, og med stadig Udsigt til de sig paa Øens Nordside hævende Bjærge og mod Syd til det i det dejlige sollyse Vejr blinkende, af Vinden krusede caraibiske Hav. Paa en enkelt Undtagelse nær, for Eksempel lidt Bomuldsplantninger og lignende, synes her ikke at være noget for Biavl. Først i Nærheden af »Kings-Hill« antager Landskabet en lidt mere afvekslende Karakter og som Følge deraf ogsaa lidt forandrede botaniske Forhold, som dog ikke kunne siges at gøre Indtryk af at være særlig gunstige for Biavl. I Nærheden af »Kings-Hill« stod jeg af Vognen, som skulde videre til Kristianssted, og gik over Fredensborg til Fredensfeld, som er beliggende omtrent Nord for Kings-Hill og nogenlunde midtvejs mellem Kongevejen og Bjærgene paa Nordsiden, og hvor jeg lige overfor Kirken, endnu før jeg naaede Præstens Bolig, fik Øje paa et ret anseligt Antal Bistader, opstillede paa en med større og mindre Træer bevokset Plads.

Efter i Præsteboligen at have forestillet mig for Pastor *Bartels* og forklaret Anledningen til mit Besøg, viste denne mig yderst elskværdig om; først i de for indendørs Biavlsarbejder i Husets underste Etage særdeles gode og praktisk indrettede Rum med dertil hørende Redskaber, der var gode og praktiske, for Størstedelen af amerikansk Oprindelse, samt Brugen af disse, og ligeledes Produkternes Behandling, der særlig for Honningens Vedkommende var fortrinlig; den var derfor ogsaa, færdig til Salg, en udmærket Vare, som kun manglede den for os tilvante Krystalisation, der her — vistnok nærmest paa Grund af de klimatiske Forhold — meget vanskeligt opnaas, for efter min

Mening at være et ubestrideligt første Klasses Produkt, der til lige havde den for den vestindiske Honning særegne Aroma. Derefter besaas den foran omtalte Bistand, som straks ved Ankomsten havde fanget min Opmærksomhed. Bihusene var gode, af amerikansk Oprindelse og Konstruktion, omtrent som den engelske, med Opstabling af to eller flere Etager. Af Bier fandtes her forskellige Racer, saavel de derovre almindelige, saakaldte Kreolbier, som rene Italienere og Krainerbier, saavel som Krydsninger af disse og Kreolbierne gennem færre eller flere Generationer. Disse sidste mente Hr. *Bartels*, var de bedste Samlere; men, sagde han, ogsaa de mest arrige, og derfor efter Pastorens Mening vanskeligere at behandle. Ialt havde Hr. *Bartels* cirka 85 à 90 Familier og en Produktion af cirka 3000 à 3500 Pund Honning og 3 à 400 Pund Voks.

Efter paa det elskværdigste at have givet alle ønskede Oplysninger, tilbød Hr. *Bartels* mig at køre med til Kristianssted, hvorhen han skulde samme Dags Eftermiddag, hvilket Tilbud jeg med Glæde modtog, da der derved tillige kunde blive Lejlighed til at faa yderligere Underretning af den med Forholdene i alle Henseender vel kendte og tillige i Biavlen interesserede Mand. Efter paa denne Tur at være kommen til Kristianssted og have kørt en lille Tur med omkring i Byen, tog jeg ved den moræviansko Kirke Afsked med Pastor *Bartels*. Herfra gik jeg til den lidt uden for Byen liggende Plantage »Herman-Hill« for at aflægge et Besog hos Lederen af den forhenværende botaniske Forsøgsstation der paa Øen, Hr. *O. Hansen*, med hvis Fader jeg her hjemme tidligere havde talt om mine Planer, og som det tillige af flere derovre var anbefalet mig at henvende mig til.

Af Hr. *Hansen* modtog jeg forskellige interessante og for mig værdifulde Oplysninger, og paa hans Ejendom fik jeg tillige under Ejerens personlige Vejledning lidt at se af og vide om det Arbejde, der er at gøre for at bringe et forsømt og forkvaklet vestindisk Landbrug paa Fode.

Dagen efter — Onsdag den 5te Marts — henvendte jeg mig i Kristianssted til Administratoren for Plantageselskabet »Dansk Vestindien«, Hr. *Schmiegelow*, som meddelte mig at være underrettet om min Ankomst til Øerne samt tilbød mig at ledsage ham paa et Par Ture til Plantageselskabets Ejendomme, henholdsvis paa Nord- og Sydsiden af Øen, og lige-

ledes senere fra St. Thomas til St. Jan og muligt Tortola. Disse Tilbud bleve selvfølgelig med Tak og Glæde modtagne, saa meget mere, som der antagelig derved vilde blive Lejlighed til at se og paa nærmere Hold iagttage adskillige Ting, som kunde være af Interesse saavel for Biavlens Vedkommende som ogsaa paa anden Maade, og ligeledes muligt derved erholde saadanne Oplysninger, som ellers vanskeligt kunde faas. Men hvad jeg de to efterfølgende Dage saa og hørte var ikke alene meget interessant og lærerigt angaaende Biavlsforhold — Biavl saa jeg ikke noget til, skønt Forholdene næsten overalt syntes at være gode for denne og da særlig paa Nordsiden. Sydsiden med sit Vildnis og sine ikke saa ganske smaa Bomuldsarealer syntes ogsaa ganske tiltalende. Men desværre maa disse Planter i deres Blomstringstid overstrøs med et stærkt Giftpulver, som efter Pastor *Bartels* Udsagn skal være lige saa skadelig og dræbende for Bierne, der besøger Blomsterne, som for de for Bomulden skadelige Larver, for hvilke det paastrøs; saa det, at vide dette, gør her for Biavlen et slemt Skaar i Glæden over det dejlige Syn af en blomstrende Bomuldsmark, som ellers ogsaa paa anden Maade vilde komme Bierne og Biavleren særlig tilpas, idet Bomuldsplantens Blomstring falder paa Tider, da der ellers kun findes forholdsvis faa nektarydende Blomster for Bierne at drage Næring af.

Foruden disse foran omtalte Forhold vilde en Mand med blot en lille Smule Opmærksomhed og Interesse for Landbrug og industriel Virksomhed ikke kunne undgaa at lægge Mærke til Forskellen mellem førstnævnte paa Selskabets Ejendomme og lignende tilstødende eller i Nærheden værende, væsentlig fremmede tilhørende, oftest forsømte eller endogsaa fuldstændig i »Busk« henliggende Arealer. Men ogsaa en Virksomhed som Selskabets Bomuldsrenseri med tilhørende Maskinhus og den under Bygningen værende Hampefabrik vilde kunne interessere, selv om man ikke som jeg var saa heldig tillige at kunne faa al den Vejledning og Oplysning, man kunde ønske sig.

Lørdag den 7de var jeg, med Dyrlæge *Hansen* i Kristianssted, ude paa en mindre, Syd for Byen liggende Plantage, »High Gut«, hvis Ejer, Hr. *Rosenstand*, havde ønsket at tale med mig om Biavl, men ikke truffet mig i Byen. Forholdene paa denne Plantage, saavel som Omgivelserne, ere vistnok særdeles godt egnede for Biavl. Om Aftenen skulde jeg sejle med Postbaaden

til St. Thomas; men paa Grund af orkanagtigt Vejr kunde den hverken Lørdag Aften eller Søndag Morgen gaa ud, hvorfor jeg Søndag Eftermiddag besluttede at tage en Tur op imellem Bjærgene, paa Nordsidens Midterland, og da særlig til »Canaan», en Plantage, som er beliggende ved Foden af Øens højeste Bjærg, i dejlige Omgivelser, og med Biavlsforhold, der vistnok maa være lige saa gode som paa Øens nordvestlige Ende. Da Stormen Søndag Eftermiddag var stilnet af, bestemte jeg mig til tidlig næste Morgen at tage tilbage til Kristiansssted for, dersom Baaden skulde afgaa, at tage med den til St. Thomas; men da jeg kom dertil, viste det sig, at den var afgaaet om Aftenen, hvorfor jeg om Eftermiddagen returnerede til Canaan, hvorfra jeg foretog nogle enkelte smaa Udflugter, bl. a. en Morgen op paa »Mount Eagle« og det andet nærved og i Forbindelse dermed liggende Bjærg, »Blue Mount«, fra hvilket der var en herlig Udsigt over store Dele af Øens Midterland og Sydside og langt ud over Kysten og Havet. Fra det nordlige »Mount Eagle« var der ogsaa en udmærket Udsigt til en Del af Kysten og Nordsiden, blandt andet til et Par af Plantageselskabets vestligste Ejendomme der.

Paa en Plads i Nærheden af Bygningskomplekset paa Canaan, som Pastor *Bartels* fra Friedensfeld havde lejet af Ejeren Mr. *Queale*, havde han opstillet et Par Bihuse, af hvilke jeg fik Tilladelse til at benytte det ene, hvori der kun var meget faa Bier, men hvori jeg ved Hjælp af et Skillerum og nogle Rammer, som jeg ogsaa laante af Hr. *Bartels*, skaffede Plads til et Par Smaafamilier, og fra et Par der i Nærheden i hule Træer værende Bifamilier forsynedes Huset med Bier og Yngel, saa at der er gjort en, om end kun ganske lille, Begyndelse til Biavl. Pastor *Bartels* lovede indtil videre at tilse dem imod at beholde det Udbytte, der muligt kunde blive, som han saa vilde dele med Mr. *Queale*. Fredag den 13de tog jeg atter tilbage til Kristiansssted, og ved denne som ved enhver anden Lejlighed, hvor jeg vilde ud, stillede Mr. *Queale* Ridehest til min Raadighed, ligesom han, saa vel som hans gamle Moder, udviste stor Gæstfrihed imod mig. Endnu skal omtales en lille Biavl i Kristiansssted, tilhørende Mr. *Willy Meyer*, paa en 7 à 8 Familier, i lignende Kasser som foran et Par Gange omtalt, men med den ikke uvæsenlige Forskel, at her var anbragt Rammer i

Kasserne, saa at Husene nærmest var at ligne ved vore tidligere, nu forældede, Højstader, med Undtagelse af, at her var kun een Etage med et tomt Rum over Rammerne, og at disse omtrent vare af Størrelse som den her hjemme særlig tidligere anvendte høje normal Ramme.

Efter omtrent 2 Ugers Ophold paa St. Croix afrejste jeg Lørdag den 14de derfra til St. Thomas. Søndag Morgen gik jeg til Frenchmans-Bay, hvorfra jeg Mandag Morgen paa Hesteryg befordredes videre til »Water-Bay«, for med Plantageselskabets Baad sammen med Hr. *Schmiegelow* og en Repræsentant for »Østasiatisk Kompagni«, Hr. *Baagøe*, at sejle over til St. Jan. — Ved Middagstid ankom vi hertil og bleve modtagne af Plantageselskabets Forvalter, Mr. *Lindquist*, paa »American-Hill«, hvor der foruden Land- og Havebrug tillige findes en Bayrumsfabrik. Om Eftermiddagen foretog jeg den første Udflugt her, hovedsagelig langs Nordsidens Kyst, og vendte først ved Syvtiden tilbage til »American-Hill«, hvor jeg boede hos Mr. *Lindquist* under mit Ophold paa Øen. — Forholdene, særlig Naturforholdene, fik jeg vistnok bedst undersøgt paa denne Ø, da Opholdet der blev lidt længere end bestemt, og tillige ved, at Mr. *Lindquist* stillede Ridehest til min Raadighed, saa at jeg daglig kunde foretage Ture omkring paa Øen. Den fik jeg da ogsaa besøgt omtrent overalt, hvor der blot var nogenlunde fremkommeligt, saavel i Nord og Øst som Syd og Vest, stadig krydsende Midterpartierne, og jeg maa sige, at hvor jeg har været paa dansk Grund, har jeg næppe paa saa lille et Omraade fundet saa megen Naturskønhed som her paa denne dejlige Ø, hvor Forholdene af Naturen ligeledes synes saa særlig gunstige for Biavl; men hvor der desværre saa godt som aldeles ingen saadan findes ud over, hvad der i hule Træer i Skovene og i enkelte Klippespalter kan være af vildtbyggende Bier; og den Ubetydelighed, der er der, er af den mest primitive Art, nemlig tomme Tønder og Kasser lagt paa Siden med et løst Laag eller nogle Bræddestykker for den aabne Ende, som anbringes saaledes, at der et eller andet eller ogsaa paa flere Steder bliver saa megen Aabning, at Bierne kunne løbe ud og ind. Naar saa Honningen skal høstes, tages alt Indhold, undtagen Bierne, ud, Blomsterstøv og Honning, for ikke at tale om Yngelen og det af denne forurenede Voks, som ved Udpresningen af Honningen — der

sker ved at knuge hele Massen sammen mellem Hænderne — sikkert skal sætte sin mindre heldige Aroma paa den saaledes indvundne Vare.

Mandag den 23de forlod jeg, sammen med Forvalter *Nyholm* fra Frenchmans-Bay paa St. Thomas, som selvanden om Søndagen var kommen over til St. Jan, — denne skønne Ø — for i de faa tilbageværende Dage af mit, desværre, denne Gang kun saa korte Ophold i Dansk Vestindien at gøre mig lidt mere bekendt med Forholdene paa St. Thomas og da særlig paa Nordsiden, hvoraf jeg endnu intet havde set.

Efter Ankomsten til Smiths-Bay red jeg straks paa en af Forvalter *Nyholm* tilvejebragt Hest til St. Thomas (Charlotte Amalie), og derfra foretog jeg endnu samme Eftermiddag en Udflugt over Bjærgene til Plantagen »Løvenlund« paa Nordsiden af Øen og næste Dag paa Æselryg en Tur til den vestlige Del af Øens Nordside.

Her paa St. Thomas maa det ogsaa siges, at Forholdene paa flere Steder ere meget gode for Biavl, navnlig paa Nordsiden og den sydøstlige Ende af Øen. Ogsaa her saa jeg kun meget lidt af Biavl og paa et Par Undtagelser nær — paa Frenchmans-Bay og hos Fotograf *Taylor* oppe paa Nordsiden af Øen, som jeg efter Anvisning af Hr. *Holger Jakobsen* besøgte den sidste Dag, jeg opholdt mig der — da af samme eller lignende primitive Art, som paa de andre Øer. Desuden skal der paa en Holm imellem St. Croix og St. Jan, »Tatch eller Tejer-Cay«, findes nogle Bifamilier, som skulde tilhøre en Hr. *Frank Smith*, men paa Grund af Baadførerens Uvillighed, Sendrægtighed og Ladhed fik jeg ikke denne at se, hvad der ellers vilde have været god Lejlighed til, da jeg under Opholdet paa St. Jan en af de sidste Dage var ude paa den ganske nær ved den liggende Holm »Grass Cay«. Af lignende Grunde maatte jeg ogsaa opgive at komme til Tortola, hvortil der ellers af Mr. *Lindquist* var truffen de nødvendige Foranstaltninger; men Baaden mødte saa sent, at jeg maatte opgive Turen.

Som samlet Resultat af mine Undersøgelser i Tiden fra 29de Februar til 25de Marts d. A. angaaende Biavl og Biavlsforhold i dansk Vestindien kan jeg i Korthed anføre: At der paa en enkelt foran omtalt Undtagelse nær ikke findes Biavl af nævneværdig Betydning paa de dansk-vestindiske Øer, men

at Forholdene, særlig de botaniske og klimatiske, »vistnok«*) ere saaledes, at der ingen andre Steder paa dansk Land eller -Omraade findes saa gunstige Forhold for Biavl som netop der, og det vil næppe være Overdrivelse at antage, at der paa disse smaa Øer, naar Mulighederne derfor blot nogenlunde udnyttes overalt, kunde avles omtrent lige saa megen Honning, ja, undertiden maaske endogsaa mere end i hele det øvrige Land, og at denne, rigtigt og godt behandlet, kan blive af udmærket Kvalitet. Desuden vil der samtidig kunne avles meget Bivoks, for hvilket der altid er Efterspørgsel.

Skønt egentlig liggende udenfor denne Beretnings Omraade, ville nogle faa Bemærkninger angaaende mine samtidige lejlighedsvise Iagttagelser, nærmest paa Landbrugets Omraade, muligt ogsaa kunne paaregne lidt Interesse, i det mindste hos nogle af dem, hvem denne Beretning muligt kommer for Øje, og jeg skal derfor kort omtale enkelte Forhold desangaaende, som særlig have fanget min Opmærksomhed under Opholdet paa Øerne, og da nærmest paa St. Croix.

Naar man efter at have set forskellige Landbrug omkring paa Øen — i dette Tilfælde for Størstedelen tilhørende danske Landbrugere, deriblandt Plantageselskabet »Dansk Vestindien« og et Par andre mindre, ogsaa i Opdrift værende Ejendomme —, saa forundres man, naar man passerer op gennem Midterlandet paa denne Øs Nordside og ser alt det Vildnis eller »Busk«, i dette Ords fulde Betydning, som findes der tillige med de ikke faa større eller mindre ubenyttede Ruiner eller Ruinhobe. Naar man saa paa Forespørgsel erfarer, at alt dette for Størstedelen tilhører Amerikanere, stiger Forundringen til næsten maalløs Forbavselse, og man spørger uvilkaarligt sig selv: »Mon dette muligt skulde være en Prøve paa, hvad der ventede Landbruget paa vore dejlige smaa Øer, om disse — som af Amerikanerne ønsket — var blevet amerikanske?« I bekræftende Fald er der, særlig for enhver Dansk, som har om end nok saa lidt Inter-

*) Anm. Naar jeg om botaniske og klimatiske Forhold skriver «vistnok«, bedes bemærket, at Undersøgelserne ere foretagne paa en for Biavlen derovre ugunstig Aarstid, og dette gælder, efter fleres Udsagn, særlig i Aar paa Grund af forudgaaende mere end almindelig langvarig og stærk Tørke, og den endogsaa for denne Aarstid, som altsaa er den koldeste, mere end sædvanlig lave Temperatur.

esse for Øerne derovre, saa vel som — og ikke mindst — for disses Landbefolkning selv, vistnok Grund til at glæde sig over, at Salgsresultatet er blevet det, det er, selv om Amerikanerne baade kunde og muligt vilde have gjort mere for Øerne paa enkelte andre Omraader, end Tilfældet er, og maaske kan være det fra dansk Side, og man fristes til, selv om man maa sige sig selv, at der paa flere Omraader ogsaa fra denne Side er en Del tilbage at ønske, dog at lykønske Øerne i sin Helhed og ganske særlig deres Landbefolkning og Landbrug til, at Forholdet er blevet, som det er! Men ogsaa for vort eget Vedkommende tror jeg, at der er Grund til at være tilfreds med, ja, endogsaa at glæde sig over, at vi beholdt Øerne, da disse, om alle Muligheder derovre blot nogenlunde udnyttes, saa godt som det efter Forholdene kan lade sig gøre, vistnok paa forskellig Maade, blandt andet ogsaa i økonomisk Henseende, atter med Tiden vilde kunne blive af Værdi ogsaa for Moderlandet selv. Og dansk Virksomhedsomraade inden for egne Grænser er, som det er, dog absolut ikke for stort!

Sluttelig endnu kun min bedste Tak til enhver, der har bidraget saavel til, at Rejsen kom i Stand, som til, at jeg i Forhold til den dertil anvendte korte Tid fik et saa godt Udbytte deraf. Særlig takker jeg Foreningen »De danske Atlanterhavs Øer«, »Østasiatisk Kompagni« og »Plantageselskabet Dansk Vestindien« saa vel som alle andre, der mere eller mindre paa den ene eller anden Maade have været mig til Støtte eller Gavn under mit Ophold derovre.

Uddannelse af unge Islændere og Færinger paa Skoleskibene.

Fra et Medlem af Foreningen er der rettet Spørgsmaal om, hvorvidt unge Mænd fra Island og Færøerne have Adgang til at deltage i de Øvelsestogter, som Skoleskibene »Georg Stage« og »Viking« aarlig foretage, og om de med Hensyn til Fripladser o. l. ere ligestillede med andre unge Mænd fra det egentlige Danmark.

Foreningen har gennem Formanden for Stiftelsen »Georg Stages Minde«, Hr. Kontreadmiral *Bruun* faaet oplyst, at Adgang til at komme med »Georg Stage« er aaben for Færinger og Islændere som for Landets øvrige Drenge. Der har da ogsaa i Aarenes Løb været adskillige Færinger ombord, derimod har der hidtil ingen Islændere meldt sig.

Ved Henvendelse til Aktieselskabet »Den danske Handelsflaades Skoleskib for Befalingsmænd«, der ejer Skoleskibet »Viking«, har Skibsreder *C. P. Jensen* meddelt, at alle unge Mænd, indbefattet Islændere og Færinger, have Adgang til at komme ombord i Skoleskibet »Viking«, og at de med Hensyn til Fripladser ere fuldtud ligestillede med andre unge Mænd fra det egentlige Danmark.

»Viking« har paa sit første Øvelsestogt 1 Færing og 2 Islændere ombord.

Nye Medlemmer.

Navn.	Adresse.	Indmeldt ved
Bruun, Hofjægermester.	Kokkedal.	Skovrider Dalgas.
Christmas, J., Dr.	Paris.	Baron V. de Ripperda.
Erichsen, C., Grosserer.	—	—
Fischer, H., Grosserer.	København.	Landbrugscand. A. Friis.
Jones, J. F., Direktør.	Paris.	Baron V. de Ripperda.
Krenchel, H. B., Kontorchef.	København.	Sekretariatet.
Lewysohn, Louis, Grosserer.	Kristiania.	Generalkonsul Amundsen.
Moltke, A. Greve, Kaptajn.	St. Croix.	Administrator O. Conrau.
Nielsen & Lydiches Bogtrykkeri.	København.	Sekretariatet.
Nyholm, Christoffer, Diplom Ingenieur.	Bremen.	Professor Westermann.
Pade, E., Premierløjtnant.	St. Croix.	Administrator O. Conrau.
Piper, E. G., Propr., Landstingsmand.	Lyngby.	Forpagter Sonne.
Poulsen, P., Hotelejer.	Silkeborg.	Oberstløjtn. Th. Søegaard.
Schou, Einar, Direktør.	London.	Overlærer L. Bergh.
Tesdorpf, Fr., Hofjægermester, Landstingsmand.	Ourupgaard.	Forpagter Sonne.
Thomsen, Ingeniør ved Hedeselskabet.	Viborg.	Skovrider Dalgas.

„Danmarks-Ekspeditionen“ til Grønlands Nordøstkyst.

Da *Mylius-Erichsen* og hans Rejsefæller for godt to Aar siden afsejlede til Grønland, blev, som naturligt var, den store Ekspedition fulgt paa Vej med Ønsket om Held og Lykke af Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«, indenfor hvis Rækker der var en levende Interesse for, at vi Danske kom fra denne Færd med Ære.

For alle, der kendte *Mylius-Erichsen*, var der ingen Tvivl om, at han vilde gøre sit yderste for at løse den Opgave, han havde sat sig. Han havde paa sin Færd til Kap York vist, hvilken hellig Iver og sjælden Energi han var i Besiddelse af. Blandt Deltagerne i Ekspeditionen var især Kaptajn *J. P. Kochs* Navn fordelagtig bekendt fra hans Deltagelse i Amdrups-Ekspeditionen og fra hans udmærkede Tjeneste under Generalstabens Opmaalinger paa Island. Han ydede Garanti for, at det kartografiske Arbejde skulde blive udført med den ham egne Dygtighed og Energi. Blandt de øvrige Deltagere lagde man især Mærke til *Jørgen Brønlund*, denne stille Grønlænder, som saa saa forunderlig ud, naar han hernede optraadte i europæisk Dragt, men i hvis Indre der boede en Sjæl og hvis Hjærte rummede Følelser, som — det har vist sig — kunde gøre mange Europæere til Skamme. Resten af Ekspeditionsmedlemmerne vare unge Mænd[1]), hvis Navne vel vare fordelagtig bekendte indenfor deres snævrere Virksomhedsomraade, men som ikke vare kendte af den store Almenhed.

Da »Danmark« passerede Helsingør for Udgaaende, hørte man om den varme Afskedshyldest, der fra Kronborg beredtes Ekspeditionen, men især en af dens Deltagere Premierløjtnant *Høeg-Hagen*, som hørte til Garnisonen sammesteds. Denne Hyldest var aabenbart et Udtryk for, at hans Kammerater ikke blot satte stor Pris paa ham men ogsaa ventede, at han vilde gøre sig værdig til den Tillid, der vistes ham.

Naar en Polarekspedition sætter Kurs op mod det ubekendte, er det ganske naturligt med alvorlige Følelser, at man ser den

[1]) Jævnfør Artiklen: »Danmarksekspeditionen og Nordøstgrønlands Undersøgelse« i »Atlanten« 3. Aargang, Side 473.

forsvinde i den store Iskælder, der gemmer saa mange kække Mænds afsjælede Legemer og som samtidig har været en Grav for saa mange skønne Forhaabninger, saa mange Drømme om Hæder og Ære, som skulde vindes paa den geografiske Forsknings Valplads.

At lignende Følelser ogsaa maatte være til Stede, da »Danmark« begav sig ud, var saare naturligt. Hidtil havde danske Mænd vundet stor Anerkendelse i Udlandet for deres Kortlægninger og Forskninger paa Grønland; men endnu var et stort Stykke Land at erobre for den geografiske Viden, og naar nu Danmark havde paataget sig at erobre dette Landomraade, som i mange Henseender mentes at ville frembyde den største Interesse, gjaldt det om at vinde Sejr.

Det er jo saa i vore Dage, at Polarforskningerne følges den hele Verden over med stor Interesse. Naar en Ekspedition er afsejlet, venter man med Spænding, at Telegrafen efter en vis Tids Forløb skal bringe Bud om, hvorvidt Ekspeditionen er lykkedes eller ikke.

Alles Øjne vogtede saaledes ogsaa paa den lille Skare, som drog ud, for i Danmarks Navn at vinde videnskabelige Laurbær.

Nogen Ængstelse fremkom vel her hjemme for Udfaldet. Ingen var i Tvivl om, at naar Skibet først var naaet gennem Isen ind til Kysten, skulde Resten nok gaa efter Programmet; men just for Sejladsens Vedkommende kunde man maaske være berettiget til nogen Ængstelse, eftersom de, der skulde føre Skibet, for største Delen ikke havde tjent deres Sporer i arktiske Egne som Sømænd, og eftersom Skibsbesætningen var sammensat af saa uensartede Elementer, som den var.

Issejlads er jo en Gang noget særdeles farligt og vanskeligt især for Folk, der ikke ere vante til den. Som Islods fungerede en Nordmand *Ring*, der vel var kendt med slig Sejlads; men Skibets Fører Premierløjtnant *Alf Trolle* og dets første Styrmand Premierløjtnant *Bistrup* vare ikke Fagmænd paa dette Omraade, saa meget mere maa man nu glæde sig over, at alt er gaaet godt i den Henseende. Efter Programmet skulde Ekspeditionens Hovedformaal — Kortlægningen af den nævnte Kyst — finde Sted paa Slæderejser i Foraaret 1907, saaledes at: 1) én Gruppe søger Nord paa til Pearys østligste Punkt paa ca. 83° n. Br., bl. a. for at kortlægge Østsiden af Peary Land; 2) Chefen og 3 Mand gaar op gennem Peary Kanal medens 3) en tredje

Gruppe udlægger Depoter for de to andre Grupper. — Ekspeditionen ventedes hjem i September 1908.

De to Aar gik, og man begyndte med Spænding at imødese det Øjeblik, da der skulde komme den første Meddelelse fra »Danmarksekspeditionen«. For alle Tilfældes Skyld havde man herfra beordret den »kgl. grønlandske Handels« Skib »Godthaab« til, efter at have foretaget sin aarlige Tur til Angmagssalik, da at søge efter Ekspeditionen i Egnene ved Scoresby Sund, idet man tænkte sig, at hvis der var sket en Ulykke, at f. Eks. Skibet var gaaet under, Ekspeditionen da havde søgt Syd paa for at naa Angmagssalik.

Da kom pludselig det skæbnesvangre Telegram, som meddelte, at Ekspeditionen var lykkedes fuldt ud, men at Lederen var død tilligemed Jørgen Brønlund og endnu en Deltager, hvis Navn ikke kendtes. Sorg og Vemod blandede sig med en Stolthedsfølelse over, at Maalet var naaet og at Æren var reddet.

Der gik nogle Dage, saa fik man at vide, at det var *Høeg-Hagen*, som var bukket under sammen med de to andre. Et Hjærtesuk gennembævede alle dem, der havde kendt de tre døde, og mange andre, som ikke havde kendt dem, vare betagne af dette Budskab.

Stakkels unge Mænd!

I droge ud med de store Forhaabninger, beredte til at sætte Livet ind — og I kom ikke tilbage; men saa pinefuld end Eders sidste Stund kan have været — Bevidstheden om at have gjort alt, hvad et Menneske kan gøre for at opfylde de Forventninger, Fædrelandet har sat til ham, har I kunnet have, og den Tanke har maattet kunne bringe Eder Trøst i Dødsstunden. I ligge i Eders iskolde Grave, faldne paa Ærens Mark, som Forkæmpere for en god Sag.

Dette gælder ikke blot *Mylius* og *Hagen*, men ogsaa Grønlænderen *Brønlund*, den sidste overlevende af de tre, hvis Pligtfølelse, Opofrelse, Mod og Dødsforagt kun kan vække Beundring. Man maa ikke glemme, at Begrebet »Danmarks Ære« ikke i samme Grad kunde være bærende for hans Færd som for de andres.

Det er ikke her Meningen at gentage, hvad der i Dagspressen har staaet om Ekspeditionen, baseret paa Kaptajn *Trolles* Rapport. Dels have alle haft Adgang til at gøre sig bekendt

dermed, og dels haaber »De danske Atlanterhavsøer« snart paa den ene eller anden Maade at kunne byde sine Medlemmer et nøjere Kendskab til Ekspeditionen.

Hovedresultatet — i alle Tilfælde det Resultat, som foreløbig falder mest i Øjnene — er af kartografisk Art. Det tomme Rum paa Kortet ved Grønlands Nordøstspids er bleven udfyldt. Fra *Hertugen af Orleans'* nordligste Punkt til *Pearys* østligste Punkt er Kystlinien bleven trukken op. Der fremkommer derved den Mærkelighed, at Kysten, som man antog løb i NV-SO, tværtimod skyder langt ud mod Øst, lige til 12° v. L. (»Nordøst-Rundingen«); saa Grønlands-Havet altsaa er betydelig smallere mellem Spitsbergen og Grønlandskysten, end tidligere antaget.

Denne Kortlægning foretoges paa »den store Foraars Slæderejse 1907«, som *Mylius-Erichsen* havde planlagt paa Grundlag af de Erfaringer, han som Slæderejsende besad. Paa denne naaede *Kochs* Parti langs Østsiden af *Peary Land* op til *Kap Bridgmann* paa godt 83° n. Br., hvorved Kortet fik Tilknytning til tidligere Kortlægninger; men paa denne Slæderejse var det ogsaa, at *Mylius-Erichsens* Parti forulykkede. Baade i Sommeren og Efteraaret 1907 samt i Foraaret 1908 blev der foretaget Eftersøgningsekspeditioner, ved hvilke man tilsidst fik de tre Mands Skæbne opklaret.

Foreløbig er der intet nævneværdigt offentliggjort om de videnskabelige Resultater, og med Spænding maa man vente, at der bliver kastet Lys over adskillige Forhold, som have den største Interesse. Vi skulle til Eksempel nævne Spørgsmaalet om, hvorvidt der er fundet Spor af, at Eskimoerne have vandret paa denne Kyststrækning, hvilket navnlig interesserer til Afgørelsen af, hvorvidt der, som af mange antaget, har været en Kulturvej fra Amerika nord om Grønland og ned langs Østkysten af denne Ø. Dernæst længes man efter at faa at vide noget om de geologiske Forhold, om der f. Eks. er fundet paaviselige Tilknytningspunkter mellem Spitsbergens og Østgrønlands Forhold o. s. fr. Forhaabentlig vil det ikke vare længe, før Offentligheden vil faa Rede paa alle disse Ting. Foreløbig skulle vi da her for Deltagerne i den nys afsluttede »Danmarksekspedition« udtale vor Beundring og Tak for, hvad de have udrettet.

B.

Altingsvalgene paa Island den 10. September.

Ved Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson.*

Med en stor Spænding blev de nye Altingsvalg imødesete; et Utal af Møder ere holdte rundt omkring i Landet; en Agitation er udfoldet i Skrift og Tale, hvis Lige man næppe før har været Vidne til. Mand og Mand imellem har det politiske Spørgsmaal saa at sige været det eneste Samtaleæmne i sidst afvigte Sommer. Naar der i Telegrammer om Valgenes Resultater har været talt om »Opposition« og »regeringsvenlige Kandidater«, er dette mindre rigtigt; »Oppositionen« er rigtig nok, delvis ialfald rettet direkte mod Ministeren (Regeringen), men særlig imod den dansk-islandske Kommissions Lovudkast om den fremtidige Ordning af det statsretslige Forhold mellem Danmark og Island. Overfor denne Opposition har de staaet, som slutter sig til Udkastet, men af disse er der nogle, der tidligere ikke have hørt til Regeringens Parti, men til dens Modstandere. Sagen er den, som det fra første Færd af var klart, at Valgene udelukkende vilde komme til at dreje sig om det nævnte Udkast, der fuldstændig har sprængt de gamle Partiforhold.

Dette Lovudkast er tidligere blevet omtalt her i »Atlanten« (Hefte 54, S. 275), hvortil der i det hele kan henvises. Det er der udtalt, at Udkastet imødekommer alle de Krav og Ønsker, som Islænderne have udtalt og kæmpet for siden Midten af forrige Aarhundrede, ligesom det ogsaa skulde komme i Stedet for og erstatte Loven af 1871 (ensidig vedtagen af den danske Rigsdag). Det blev ogsaa der bemærket, at et af de islandske Kommissionsmedlemmer, *Sk. Thoroddsen,* havde indtaget en afvigende Stilling, fordi Udkastet efter hans Mening indeholdt saadanne Bestemmelser, der var til Skade for Islands »Suverænitet«, som han ikke fandt tilstrækkelig tydelig fremhævet, og fordi Udkastet »indlemmede« Island i det danske Rige i al Evighed, især ved Bestemmelserne om visse »Fællesanliggender«. Det er disse Punkter samt enkelte Udtryk i den islandske Gengivelse, der har samlet Oppositionen imod Udkastet; og den er ført med en aldrig set Voldsomhed. Derved har man i Virkeligheden ladt ude af Betragtning alt det gode, som Udkastet indeholder, og stirret sig blind paa de anførte formentlig mindre heldige Punk-

ter. Det bør dog anføres, at mange dygtige og indsigtsfulde oppositionelle Mænd har erklæret sig fuldtud tilfredse med Udkastet; saaledes f. Eks. — for kun at nævne én — Assessor *Jón Jensson*, den egentlige Stifter af »Landeværnspartiet«. Til Gengæld har en Mand som Redaktøren af »Tjodolf«, *Hannes Thorsteinsson*, et tidligere trofast Medlem af Hjemmestyrepartiet — af helt uforstaaelige Grunde — meldt sig som bitter Modstander af »Udkastet«.

Dette, at Hovedstadens to ældste og mest udbredte Blade, det tidligere regeringsvenlige Blad (»Tjodolf«) og naturligvis det tidligere oppositionelle Blad »Isafold« saa bestemt og bittert i skøn Enighed have angrebet Udkastet, maatte omkring i Landet hos begge de gamle Partier frembringe Mistænksomhed og Uvilje. Det er disse Blade, som vistnok hovedsagelig have hidført det bedrøvelige Resultat, som Valget betegner. Ikke for saa vidt bedrøveligt, som om det var en Ulykke, at Partierne afvekslende kom til Magten, tværtimod; men det bedrøvelige ligger i, at et saa udmærket og fyldestgørende Forslag som det foreliggende er truet eller maaske paa Forhaand dødsdømt.

Resultatet af Valgene er dette, at Oppositionen har sejret med 24 af 34 folkevalgte i alt, medens 10 af de valgte ere Tilhængere af Udkastet (det samme gælder, saa vidt vides, alle de 6 kongevalgte; Udkastet vilde altsaa saaledes kunne gøre Regning paa 16 Stemmer)[1].

Følgerne af Valgene er det i Øjeblikket umuligt at bestemme; men de vil blive store og maaske tildels skæbnesvangre, med mindre de besindige blandt Oppositionen faar Overtaget; thi det tør siges at være givet, at Oppositionen er ret uensartet; de mest radikale vil uden videre stemme imod Udkastet, medens de mere medgørlige kun ønsker en Del Ændringer deri, og disse kunne da atter være mere eller mindre indgribende. Hvorledes man fra dansk Side vil stille sig til saadanne Ændringer, derom

---

[1]) Lidt Valgstatistik. Af de 34 valgte er 20 studerede Personer, 9 Bønder, 4 hørende til Købmands- og Haandværkerstanden, 1 er Landbrugskonsulent; for dem, der have taget Ordet for, at Flertallet af Altingsmændene burde være Bønder, er Resultatet trist nok. Af de 20 studerede Personer ere de 6 Præster, 6 Redaktører og en forhenværende Redaktør. En er uden Embede, og de andre 6 beklæde forskellige Stillinger. Af de valgte er der, saa vidt jeg kan se, 15 helt nye, 14 gamle og 5, der tidligere have været Altingsmænd.

er det umuligt at udtale noget bestemt, men ønskeligt var det, om der kunde findes en Udvej til at redde Forslaget. At et saadant Ønske er almindeligt paa Island blandt den brede Befolkning, tror jeg at kunne hævde; ialfald gælder det de Egne, hvor jeg i afvigte Sommer har færdedes. Hvis Udkastet bliver forkastet eller vedtaget saaledes, at Vedtagelsen er identisk med Forkastelse, bliver der naturligvis *status quo* med Hensyn til det statsretslige Spørgsmaals Ordning. Hvorvidt den nye islandske Regering (eller Minister) og dens Parti vil slaa sig til Ro med den foreløbige Sejr, lade Storpolitiken hvile og til Gengæld arbejde paa Landets Opkomst og for dets økonomiske Velfærd, kan der endnu intet siges om. Det klogeste vilde ubetinget være at handle saaledes, medens en ny Kamp let kunde føre til Ulykke og mulig til Landets Fordærv. Men herom skal jeg ikke udtale mig nærmere. »Faa nu skuer, frem vel længer«, som det hedder i det gamle Kvad.

Svar til Hr. Biavler H. P. Hansen.

Ved Ingeniør, cand. polyt. *Gunnar Hagemann.*

Deres almindelige Bemærkninger i »Atlanten« for August om Biavl i Dansk Vestindien har jeg læst, og det skulde glæde mig meget, om Biavl vilde blive optaget af de smaa farmers eller squatters i større Maalestok end hidtil.

Deres Slutningsbemærkninger ere imidlertid af saadan en Art, at de ikke bør gaa upaaagtede hen.

Saafremt man kender lidt til Forholdene paa vore vestindiske Øer, undres man slet ikke over det meget Vildnis eller Busk paa Nordsiden; ej heller undres man over de mange Ruinhobe. Grunden dertil er simpelthen den, at Plantagedriften er blevet centraliseret, d. v. s. at Centralfabrikker, hvad enten de nu ere for Sukker eller Bomuld, aftage Raaprodukerne fra større Opland i Modsætning til de gamle Fabrikker, som laa midt i en mindre Ejendom og kun forarbejdede dette lille Areals Produkter. Ruinhobene ere gamle Fabrikker, som slet ikke

mere kunne bruges. At fjærne dem af Skønhedshensyn vilde være daarlig Økonomi.

Buskland findes, hvor intensiv Dyrkning ikke kan finde Sted, hvad enten nu Grunden er den, at Skraaningerne ere for stejle eller Muldlaget for lille. I alt Fald vil Kultivationen af de fleste Steder, hvor der nu groer »Busk«, blive i høj Grad urentabel paa Grund af kostbar Drift og Transport. Buskland er langt fra noget Særtegn for amerikanske Plantager. Det findes overalt, hvor ikke nogen Kultivation kan betale sig.

Til Deres Spørgsmaal: »Mon dette skulde være en Prøve paa, hvad der ventede Landbruget paa vore dejlige smaa Øer, om disse — som af Amerikanerne ønsket — vare blevne amerikanske« vil jeg svare: Havde De kendt lidt til Forholdene andre Steder, hvor Amerikanerne have erhvervet Kolonier, vilde De ikke have spurgt saa uvidende. De kan være ganske sikker paa, at Busklandet paa St. Croix' Nordside ikke er nogen Prøve paa Amerikanernes Kolonisationsevne. Rejs til Porto Rico eller Hawaii, eller benyt nogle Timer til at læse lidt om, hvad Amerikanerne gøre paa deres Kolonier, De vil da erfare, at Agerbrug og Industri florere, som kun paa faa andre Landes Kolonier.

De kan være overbevist om, at Mulighederne udnyttes med Omsigt og Dygtighed ogsaa paa St. Croix, og dog gaar det ikke godt. Plantageselskabets Bomuldsdrift, Centralfabrikken, Bethlehem og La Grange Sukkerfabrikkerne ere talende Vidnesbyrd om, at kommerciel og teknisk Dygtighed arbejder.

Med mindre De kan omreformere og bedregøre disse og andre Institutioner, anbefaler jeg Dem og andre, som kun have opholdt sig derude 14 Dage, at afholde Dem fra Indblanding i Ting, De ikke forstaar Dem paa.

Lov om Styrelse af Kolonierne i Grønland.

Under 27. Maj 1908 har det behaget Hs. Maj. Kongen at stadfæste følgende Lov om Styrelse af Kolonierne i Grønland m. m.

A. Styrelsen.

I. Statens Tilsyn, Embedsmænd m. m.

§ 1.

Styrelsen af Kolonierne i Grønland udenfor det grønlandske Kirke- og Skolevæsen er henlagt under Indenrigsministeren.

Kolonierne paa Vestkysten af Grønland deles i administrativ Henseende i:

a. to Landsdele: Syd og Nordgrønland, — Sydgrønland omfatter Strækningen fra Kap Farvel til Nordre Strømfjord, denne indbefattet. Nordgrønland omfatter Resten af det danske Omraade paa Vestkysten —,
b. Distrikter og
c. Kommuner.

De nævnte Distrikters og Kommuners Antal og Omfang bestemmes ved kgl. Anordning.

§ 2.

Under Indenrigsministeren ansættes en administrerende Direktør, der har Forretningssted i København; han er pligtig at foretage Tilsynsrejser til Kolonierne. Under dennes Omraade henhører enhver Sag, der ikke udtrykkelig er henlagt under Handelschefen (jfr. § 24), og det paahviler ham paa Ministerens Forlangende at afgive Erklæring i Sager angaaende Handelens Førelse i Almindelighed, særlig vedrørende Virksomheden i Grønland. Han forelægger de ham underlagte Sager for Ministeren, for saa vidt de ikke ere henlagte til hans egen Afgørelse. De nærmere Regler i saa Henseende fastsættes af Indenrigsministeren, der ligeledes afgør opstaaede Spørgsmaal om, hvorvidt en Sag henhører under Administrationen eller Handelen. Den administrerende Direktør, der udnævnes af Kongen, lønnes med 6000 Kr. aarlig, stigende hvert 4de Aar med 300 Kr. indtil 7,200 Kr.

§ 3.

For hver Landsdel ansættes en af Kongen udnævnt Inspektør. Det afgøres af Indenrigsministeren, paa hvilket Sted i Landsdelen Inspektøren skal have Bopæl. Inspektørernes Lønninger bevilges ved de aarlige Finanslove.

§ 4.

Inspektøren er som den danske Regerings Repræsentant i Grønland at betragte som Landets Øvrighed i Almindelighed og kan i over-

ordentlige Tilfælde træffe saadanne Foranstaltninger, som den grønlandske Befolknings Tarv maatte paakalde.

Inspektøren er:

Indehaver af den øverste Politimyndighed og Tilsynsførende med Læge- og Jordemodervæsenet samt Landets øvrige Sundhedsvæsen;

Skifteforvalter for de Personer i Grønland, der staa under danske Love; naar de af Inspektøren afsagte Skiftekendelser paaankes, indstævnes de lige til Højesteret.

Endvidere er Inspektøren berettiget til at optage edeligt Forhør og at udføre Notarialforretninger.

Overfor de kommunale Bestyrelser fører Inspektøren paa Statens Vegne Tilsyn overensstemmende med de Bestemmelser, der derom maatte blive givne ved kgl. Anordning.

Inspektøren fører et ved ministeriel Instruks nærmere bestemt Indseende med, at Handelsvirksomheden i Grønland ledes paa en Maade, der er stemmende med en heldig Udvikling af Befolkningens økonomiske og erhvervsmæssige Forhold.

Nærmere Bestemmelser angaaende Inspektørens Forretningsomraade gives af Indenrigsministeren, der ligeledes fastsætter Regler for Besørgelsen af uopsættelige administrative Forretninger paa Pladser, hvor Inspektøren ikke er til Stede.

II. Kommuneraad.

§ 5.

For hver Kommune oprettes et Raad, hvis Medlemmer vælges hvert 4de Aar af og blandt den grønlandske Befolkning med lige Stemmeret for alle valgberettigede; dog skal Indenrigsministeren, hvor dertil findes Anledning, være bemyndiget til at beskikke i Grønland bosatte danske, der mindst have opholdt sig et Aar i Grønland, til Medlemmer, men disses Antal maa ikke overstige en Trediedel af Raadets samlede Medlemsantal. — Raadet vælger selv sin Formand.

De nærmere Bestemmelser om Kommuneraadenes Sammensætning, om Antallet af Medlemmer og om Vederlag til Formand og Sekretær samt nærmere Regler vedrørende Valget fastsættes ved kgl. Anordning; med Hensyn til Valgret og Valgbarhed gælde de i Bestemmelserne af 31. Januar 1872 givne Regler, indtil udvidede Bestemmelser efter Forhandling med Landsraadene (jfr. § 8) maatte blive fastsatte.

§ 6.

Kommuneraadet administrerer under Inspektørens Tilsyn paa eget Ansvar Kommunekassen, af hvilken dels udredes, hvad der er fornødent til Hjælp til Personer, der ere ude af Stand til at forsørge sig selv, dels ydes Støtte til saadanne Formaal, hvis Fremme er til fælles Gavn for Kommunens Beboere, herunder ogsaa til Foranstaltninger til Ungdommens Oplæring i praktisk Erhvervsvirksomhed samt til Sygehjælp; det derefter tiloversblevne fordeles efter de til enhver Tid gældende Regler mellem Kommunens Erhververe.

§ 7.

Kommuneraadet varetager indenfor Kommunen det fornødne til Ordenens Opretholdelse og kan herfor give Vedtægter, der dog, forinden de træde i Kraft, maa have Stadfæstelse af Inspektøren.

De nærmere Bestemmelser angaaende Kommuneraadenes Virksomhed fastsættes i øvrigt ved kgl. Anordning.

III. Landsraad.

§ 8.

I hver Landsdel oprettes et eller flere Landsraad. Landsraadet sammentræder en Gang om Aaret efter Indkaldelse af Inspektøren til Drøftelse af Fællesanliggender for det vedkommende Landomraade, hvad enten Spørgsmaal om saadanne maatte blive det forelagt af Regeringen, eller det selv maatte finde Anledning til at optage saadanne Spørgsmaal.

Landsraadet medvirker ved Anvendelsen af Fælleskassens Midler efter de Regler, som derom fastsættes, og kan gøre Indstilling angaaende Foretagelse af Foranstaltninger for Grønlands Fællesfonds Regning.

Inspektøren er Raadets Formand, men deltager ikke i Afstemningen.

Indenrigsministeren kan sammenkalde Landsraadene til et Fællesmøde under en af ham beskikket Formand.

Et Uddrag af Landsraadenes Forhandlinger offentliggøres i den af Indenrigsministeren hertil bestemte grønlandske Tidende, hvori ligeledes i grønlandsk Oversættelse skal optages Love, Anordninger og almindelige Bestemmelser fra Myndighederne (jfr. § 7) vedrørende Grønland samt Meddelelse om Forhandlinger paa Rigsdagen om grønlandske Forhold, om Ekspeditioner, Undersøgelser og Forsøg paa det grønlandske Erhvervslivs Omraade m. v., alt i det Omfang, som Indenrigsministeren bestemmer.

§ 9.

Landsraadets Medlemmer vælges i Kredse af de i hver Kreds værende grønlandske Kommuneraads-Medlemmer.

Kredsenes Omfang og Valgsted bestemmes ved kgl. Anordning.

Vedkommende Landsraadsmedlem, der skal høre til den grønlandske Befolkning og opfylde Betingelserne for at kunne være Medlem af Kommuneraadet, skal have Bopæl i den Kreds, for hvilken han vælges.

Valget gælder for 6 Aar.

§ 10.

De nærmere Bestemmelser om Landsraadenes Virksomhed og om Antallet af Medlemmer, der ikke maa overstige 12, samt nærmere Regler vedrørende Valget fastsættes ved kgl. Anordning.

§ 11.

De med Landsraads-Møderne forbundne Udgifter, derunder Diæter og Rejseudgifter til Medlemmerne efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse, afholdes af vedkommende Fælleskasse, idet dog Medlemmernes Rejse til Mødestedet ordnes saaledes, at de mindst muligt unddrages deres Erhverv.

IV. De offentlige grønlandske Kasser, deres Indtægter m. m.

§ 12.

De offentlige grønlandske Kasser ere:

a. *Kommunekasserne.* Hver Kommune har sin særlige Kasse, der forvaltes af Kommuneraadet.

b. *Fælleskasserne.* Hver Landsdel har sin Fælleskasse, hvis Midler under Medvirkning af Landsraadet anvendes til Fremme af Formaal af almen Betydning for Landomraadet og til Støtte for de enkelte Kommunekasser, der maatte vise sig trængende hertil.

c. *Grønlands Fællesfond.* Denne anvendes efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse til Fremme af Foranstaltninger til Gavn for den grønlandske Befolkning i Almindelighed.

De nærmere Regler om Bestyrelse, Overslag, offentlig Regnskabsaflæggelse, Revision, Decision m. v. fastsættes ved kgl. Anordning.

§ 13.

Til de offentlige grønlandske Kasser udredes gennem den kgl. grønlandske Handel paa den grønlandske Befolknings Vegne en aarlig Afgift, hvis Størrelse fastsættes til en Femtedel af Værdien af de i Kommunerne i hvert Finansaar indhandlede monopoliserede grønlandske Produkter, der ere bestemte til Hjemsending, beregnet efter den til enhver Tid gældende Indhandlingstakst.

Af Beløbet for hver Kommune tilkommer der Kommunekassen to Trediedele; Resten fordeles med to Trediedele til Fælleskassen, en Trediedel til Fællesfonden.

§ 14.

Foruden det i § 13 omhandlede Beløb svarer Administrationen, Handelen samt Kirke- og Skolevæsenet en aarlig Afgift af 2 pCt. af samtlige under disse Institutioner ansatte grønlandske Funktionærers samlede Pengelønninger. — Denne Afgift fordeles mellem de offentlige Kasser efter de i § 13 omtalte Regler.

§ 15.

De de offentlige grønlandske Kasser tilhørende Pengemidler forrentes med 4 pCt. aarlig efter nærmere derom ved kgl. Anordning fastsatte Regler. — De til Midlernes Forrentning medgaaende Beløb bevilges paa de aarlige Finanslove.

§ 16.

Hvor der i særlige Tilfælde maatte kræves yderligere Tilskud til de offentlige grønlandske Kasser, kan saadant bevilges paa de aarlige Finanslove.

V. Retsplejen, Beboernes Retsstilling m. v.

§ 17.

Kommuneraadet afgør indenfor hver Kommunes Omraade alle borgerlige Retstrætter samt Spørgsmaal om Arv og Skifte mellem dem, der staa under grønlandsk Ret. For saa vidt Sagen ikke afgøres ved

mindelig Overenskomst for Kommuneraadet, er dets Kendelse bindende for Parterne.

§ 18.

Strafferetsplejen overfor dem, der staa under grønlandsk Ret, er henlagt dels til Kommuneraadet, dels til en blandet Domstol, der under Forsæde af Inspektøren eller en af denne for hans mulige Forfald fast beskikket Stedfortræder dannes af de i vedkommende Distrikt værende Kommuneraadsformænd samt nogle af Indenrigsministeren dertil beskikkede, i Distriktet boende danske blandt dem, der have opholdt sig mindst et Aar i Grønland.

Kommuneraadet har dømmende Myndighed i Sager angaaende Forseelser, saasom Overtrædelser af Vedtægter og lignende. Sager angaaende Forbrydelser behandles og paakendes af den blandede Domstol. Grænsen mellem Forseelser og Forbrydelser drages ved kgl. Anordning.

Den blandede Domstol har ligeledes Domsmyndighed i borgerlige Retstrætter, hvor den indklagede, men ikke Klageren, staar under grønlandsk Ret.

§ 19.

Personer af grønlandsk Nationalitet — herunder indbefattet Personer, der ere fødte i blandede Ægteskaber — ere, saa længe de opholde sig indenfor det danske Koloniomraade i Grønland, undergivne grønlandsk Ret og de i §§ 17 og 18 nævnte dømmende Myndigheder. Herfra undtages dog Grønlændere, der ere eller have været ansatte i en Stilling under Handelen eller Administrationen, hvormed er forbunden kgl. eller ministeriel Udnævnelse, eller som Præster eller Overkateketer; disse staa — ligesom de danske og andre af ikke grønlandsk Nationalitet, der opholde sig i Grønland — under de danske Love

§ 20.

Hustruer og Enker følge i Henseende til Retsstilling efter § 19 Manden, og Børn, saa længe de ikke have selvstændigt Erhverv, den, hvem Forældremagten over dem tilkommer. Saafremt en Mand af ikke grønlandsk Nationalitet, der staar i Statens Tjeneste, men ikke har kgl. eller ministeriel Udnævnelse, indgaar Ægteskab med en grønlandsk Kvinde, vedbliver hun imidlertid, saa længe hun opholder sig i Grønland, at staa under grønlandsk Ret og de i §§ 17 og 18 nævnte dømmende Myndigheder, hvilket ogsaa skal gælde Børnene i dette Ægteskab; med Hensyn til Skifte efter Hustruer i et saadant Ægteskab kommer dog den danske Ret til Anvendelse.

§ 21.

De Personer, der staa under de danske Love, ere pligtige at rette sig efter de af Kommuneraadene givne Vedtægter (jfr. § 7) samt til at respektere den mellem Grønlænderne lovlig bestaaende Retsorden; ved kgl. Anordning kan der gives Inspektøren en nærmere fastsat Straffemyndighed i saa Henseende. De nævnte Personer have Værneting i København saavel i borgerlige Retssager som i Straffesager, men ved

kgl. Anordning kan der gives nærmere Regler om Forligsmægling i borgerlige Sager, der bliver at foretage i Grønland, naar begge Parter der have deres Opholdssted.

Indenrigsministeren kan træffe Bestemmelse om, at en Person, der efter Reglerne i §§ 19 og 20 staar under grønlandsk Ret, skal overgaa til fremtidig at staa under de danske Love, naar vedkommende andrager derom, og særlige Forhold tale derfor.

B. Den kgl. grønlandske Handel.

§ 22.

Monopolhandelen paa Kolonierne i Grønland drives for Statens Regning under Overtilsyn af Indenrigsministeren, der tillige til enhver Tid bestemmer, hvilke grønlandske Produkter eller dér forarbejdede Sager der skulle henregnes under de monopoliserede Varer.

§ 23.

Embedet som Direktør for den kongelige grønlandske Handel inddrages; de øvrige i København under den grønlandske Handel hørende Embeder forblive bestaaende, indtil anden Ordning træffes ved Lov.

De hidtil under den nævnte Direktør henlagte Handels-Forretninger, der hovedsagelig angaa:

a. Køb af de Varer, der udsendes til Kolonierne,
b. Salg af de derfra hjemsendte Produkter,
c. Handelsomsætningen ved Kolonierne i Grønland og
d. Besejlingen af de grønlandske Kolonier, henlægges under Navn af: den kgl. grønlandske Handel under en særlig Ledelse; de under c. og d. nævnte Forretninger henhøre dog foreløbig under den administrerende Direktør, indtil de ved kgl. Anordning senest tre Aar efter Lovens Stadfæstelse henlægges under Handelen.

§ 24.

Som Chef for den kgl. grønlandske Handel ansættes under Indenrigsministeren af denne en handelskyndig Mand, der herfor efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse oppebærer et aarligt Honorar paa indtil 8,000 Kr. I Tilfælde af senere kongelig Udnævnelse lønnes Handelschefen efter de for den administrerende Direktør gældende Regler.

Ved Overgang fra ministeriel til kongelig Udnævnelse bliver Tjenestealderen at beregne fra førstnævnte Udnævnelse.

Det paahviler den nævnte Chef, der er pligtig til personlig at sætte sig ind i Virksomheden i Grønland, senest 5 Aar efter sin Tiltrædelse efter Samraad med den administrerende Direktør for Kolonierne i Grønland at forelægge Indenrigsministeren en Plan til den fremtidige Ordning saavel af Handelens Anliggender her i Staden som af Handelsvirksomheden i Grønland og den derhen hørende Besejling.

Den nærmere Ordning af Forretningsforholdet mellem den administrerende Direktør for Kolonierne i Grønland og Chefen for den kgl.

grønlandske Handel fastsættes af Indenrigsministeren. De tvende nævnte Ledere ere direkte underlagte Ministeren og ansvarlige overfor ham.

§ 25.

De for Chefen for den kgl. grønlandske Handel fornødne Beløb til Medhjælp her og i Grønland, Kontorudgifter samt Udgifter til Besejling m. m. (jfr. dog § 23) bevilges paa de aarlige Finanslove.

C. Andre Bestemmelser.

§ 26.

Angaaende Tidspunktet for de i nærværende Lov indeholdte Bestemmelsers Ikrafttræden, hvilket kan sættes forskelligt for de forskellige Afsnit af Loven, bliver nærmere Bestemmelse at træffe af Indenrigsministeren.

§ 27.

Handels- og Missions-Stationen ved Angmagsalik paa Grønlands Østkyst samt eventuelle nye Stationer paa Vestkysten Nord for det nuværende Uperniviks Kolonidistrikt administreres — bortset fra Kirke- og Skolevæsenet — efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse.

§ 28.

Denne Lov bliver at optage til Revision senest i Rigsdagssamlingen 10 Aar efter Afholdelsen af de første Valg til Landsraadene.

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

Givet paa Amalienborg, den 27. Maj 1908.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Sigurd Berg.

Bestyrelsesvalget i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“.

Ved det forestaaende Valg, hvortil Stemmesedler senere ville blive udsendte, skulle følgende Medlemmer af Bestyrelsen paa Omvalg i Aar:

I Sektionen for Island, der for Tiden bestaar af 14 Medlemmer, Kaptajn *Daniel Bruun*, Grosserer *I. A. Lefolii*, Højesteretssagfører *C. I. O. Liebe* og Professor *C. V. Prytz*.

I Sektionen for Færøerne, der tæller 8 Medlemmer, fhv. Overlærer *L. Bergh* og Stadslæge, Etatsraad *E. M. Hoff.*

I Sektionen for Grønland, der bestaar af 7 Medlemmer, Kommandør *G. F. Holm* og Viceadmiral *C. F. Wandel.*

I Sektionen for Dansk Vestindien, der tæller 9 Medlemmer, Etatsraad *H. N. Andersen,* Administrator *Lassen Landorph* og Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing.*

Samtlige her anførte Medlemmer afgaa efter Tur og kunne genvælges.

Som Revisor afgaar Grosserer *C. H. Melchior.*

Bestyrelsen skal i Henhold til Lovene bestaa af 30—45 Medlemmer, fordelte paa 4 Sektioner henholdsvis for Island, Færøerne, Grønland og Dansk Vestindien og saaledes, at der bliver 12—18 Medlemmer i den islandske Sektion og 6—9 i hver af de andre. Af hver Sektion afgaar aarlig en Tredjedel af Medlemmerne.

Som nyt Medlem af den færøske Sektion er foreslaaet Landstingsmand, Provst *Petersen,* Færøerne.

Nye Medlemmer.

Navn.	Adresse.	Indmeldt ved
Gudsøe, Sagfører.	Fredericia.	Kapt. V. Petersen.
Nielsen, C. M., Fængselsinspektør.	St. Croix.	Apotheker Jean Petersen.
Nielsen, L. V., Sukkerfabrikbest.	—	—
Lawaetz, C., Plantageejer.	—	—
Petersen, Johan, Kolonibestyrer.	Angmagsalik.	Sekretariatet.
Schwensen, Driftsbestyrer.	Helsingør.	Inspektør Feilberg.
Wesche, Oscar, Handelschef for kgl. grønl. Handel.	København.	Kontorchef Krenchel.

Foreningens Generalforsamling 1908.

Onsdagen den 16. Decbr. 1908 afholdt Foreningen sin aarlige Generalforsamling i Grundtvigs Hus i København.

Foreningens Vicepræsident, Professor *T. Westermann*, aabnede Generalforsamlingen med følgende Udtalelse:

Da Foreningens Præsident, Hr. Kammerherre *Sehested*, ved Rejse er forhindret i at være til Stede, skal jeg tillade mig som Vicepræsident at byde Dem alle Velkommen, og en særlig Velkomsthilsen vil jeg rette til vore Gæster, D'Herrer Medlemmer af Bestyrelsen for Carlsberg-Fonden, af Komiteen for Danmarks-ekspeditionen, til selve dennes Medlemmer og ikke mindst til vor højtærede Foredragsholder Hr. Kapt. *Koch*. Vi har jo den Glæde foruden de tørre Forretninger at kunne byde paa et Foredrag af stor Interesse, idet Hr. Kaptajn *Koch* har vist Foreningen den Velvillie at imødekomme vor Anmodning til ham om at give nogle Meddelelser fra sin berømte Slæderejse i Foraaret 1907 til Grønlands nordligste Punkt. Jeg forudsætter, at det er Foredraget, der har lokket saa mange Medlemmer, som vi næppe tidligere have set ved en Generalforsamling, til at give Møde, og vi ved jo, at det ligeledes er dette Foredrag, som har skaffet os den Glæde at se saa mange Damer her i Aften. Da vi ikke have kunnet angive noget bestemt Klokkeslet for Foredragets Begyndelse, eftersom dette retter sig efter den Tid, Generalforsamlingen lægger Beslag paa, beklager jeg, at vi maa trætte de ærede Damer med at høre paa i alt Fald en Del af disse Forhandlinger, men jeg haaber, at vi ikke skulle sætte Deres Taalmodighed paa en alt for haard Prøve.

Først maa jeg minde om et stort Tab, Foreningen har lidt i det forløbne Aar derved, at et højt skattet Medlem af Bestyrelsen, Forstander for Askov Højskole, Professor *Ludvig Schrøder* er afgaaet ved Døden. I sit lange og virksomme Liv har Prof. Schrøder udrettet saa overmaade meget, at det her vil føre for vidt at komme nærmere ind derpaa; alene hans Virksomhed for Udviklingen af den danske Højskole har været af overordentlig Betydning, og Eksemplet fra Askov har virket langt ud over Landets Grænser. Fra Nær og Fjærn, Indland og Udland ere Elever strømmede til hans Højskole, ogsaa fra

vore Atlanterhavsøer have mange unge Mennesker søgt dertil og modtaget Belæring og Impulser af stor Betydning for deres Fremtid. Men *Schrøders* Virksomhed og Interesser strakte sig langt videre; baade paa aandelige og økonomiske Omraader optraadte han som Fører og Vejleder, han virkede saaledes med megen Energi og Dygtighed for Hedesagens Fremme. Her bør vi med Taknemmelighed mindes, at han var blandt de første, der stillede sig til Raadighed, da der var Tale om vor Forenings Stiftelse, noget man iøvrigt paa Forhaand var vis paa, at han vilde gøre, thi næppe har nogen forgæves paakaldt *Ludvig Schrøders* Offervillighed, naar det gjaldt et Arbejde til Bedste for hans Medmennesker og hans Fædreland. Han var derfor, og fordi han havde store Evner til at paavirke og samle til det gode, en af Landets bedste Mænd, og som saadan skal hans Minde blive bevaret i taknemmelig Erindring.

Forsamlingen rejser sig.

Højesteretssagfører *Liebe* overtog derpaa Dirigenthvervet og meddelte, at Generalforsamlingen var lovlig indvarslet gennem Bekendtgørelse i »Berlingske Tidende« og Medlemsbladet »Atlanten«.

Foreningens Sekretær aflagde Beretning om Udfaldet af de foretagne Valg.

Til Sektionen for Island vare genvalgte Kaptajn *Daniel Bruun* med 205 Stemmer, Grosserer *I. A. Lefolii* med 203 Stemmer, Højesteretssagfører *C. J. O. Liebe* med 205 Stemmer og Professor *C. V. Prytz* med 204 Stemmer.

Til Sektionen for Færøerne genvalgtes Overlærer *L. Bergh* med 201 Stemmer og Stadslæge, Etatsraad *E. M. Hoff* med 201 Stemmer samt nyvalgtes Landstingsmand, Provst *Petersen,* Færøerne, med 201 Stemmer.

Til Sektionen for Grønland genvalgtes Kommandør *G. F. Holm* med 202 Stemmer og Viceadmiral *C. F. Wandel* med 167 Stemmer.

Til den vestindiske Sektion vare genvalgte Etatsraad *H. N. Andersen* med 203 Stemmer, Administrator *Lassen Landorph* med 199 Stemmer og Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing* med 200 Stemmer.

Kaptajn *Daniel Bruun* havde imidlertid meddelt, at han ikke ønskede at modtage det paa ham faldne Genvalg til Medlem af

den islandske Sektion, og han maatte derfor betragtes som udtraadt af Foreningens Bestyrelse.

Til Revisor genvalgtes Grosserer *Carl H. Melchior* med 207 Stemmer.

Bestyrelsens Sammensætning efter de foretagne Valg er da saaledes:

Sektionen for **Island**:

Sysselmand, Cand. jur. P. Vidalin Bjarnason, Sauðárkrókur, Island.
Havnekaptajn C. F. Drechsel, K., Dbmd., p. p., Nyhavn 43, K.
Docent, Dr. phil. Valtyr Gudmundsson, R., Amagerbrogade 151, S.
Kommandør A. P. Hovgaard, K., Dbmd., F. M., p. p., Kastelsvej 21, Ø.
Professor, Dr. phil. Finnur Jónsson, R., Nyvej 4, V. (Næstformand).
Grosserer J. A. Lefolii, St. Annæ Plads 16, K.
Højesteretssagfører C. J. O, Liebe, R., Dbmd., Bredgade 30, K.
Statskonsulent Chr. Løfting, Lykkesholms Alle 3 A, V.
Tømmermester O. W. Olsen, Taarbæk, Klampenborg.
Professor C. V. Prytz, R., Hellerup.
Direktør for meteor. Inst. C. Ryder, R., Dbmd., p. p., Strandboulevard 62, Ø.
Kammerherre K. Sehested, R., Dbmd., p. p., Addithus, Brædstrup (Formand, Foreningens Præsident).
Professor, Dr. phil. Th. Thoroddsen, R., Svanemosegaardsvej 2, V.

Sektionen for **Færøerne**:

Fhv. Overlærer L. Bergh, R., Bernstorffsvej 9, V. (Formand).
Amtmand Chr. Bærentzen, R., Thorshavn, Færøerne.
Sysselmand, Folketingsmand O. Effersøe, R., Trangisvaag, Færøerne.
Kommandør R. Hammer, R., Dbmd., p. p., Cort Adelersg. 1, K. (Næstformand).
Stadslæge, Etatsraad E. M. Hoff, R., Dbmd., Sølvgade 84, K.
Dr. phil. J. Jakobsen, Grundtvigsvej 5, V.
Departementschef Jerichau-Christensen, R., Dbmd., Kvæsthusgsde 7, K.
Havnebygmester H. C. V. Møller, K., Dbmd., p. p,, Østerbrogade 62, Ø.
Landstingsmand, Provst F. Petersen, R., Østerø, Færøerne.

Sektionen for **Grønland**:

Kommandør G. F. Holm, K., Dbmd., p. p., Livjægergade 30, Ø.
Læge Th. N. Krabbe, Dr. Elisabets Alle 7, S.
Konsejlspræsident og Forsvarsminister N. T. Neergaard, Dronningens Tværgade 4, K.
Korpslæge, Folketingsmand Rørdam, R., St. Pauls Plads 1, K. (Næstformand).
Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, R., Forchhammers Vej 15, V. (Formand).
Cand. mag. W. Thalbitzer, Kildehøjsvej, Birkerød.
Viceadmiral C. F. Wandel, K., Dbmd., p. p., Bredgade 23, K.

Sektionen for **Dansk Vestindien**:

Etatsraad H. N. Andersen, K., Dbmd., p. p., Stockholmsgade 57, Ø.
Dr. phil. F. Børgesen, Østbanegade 7, Ø.

Administrator F. Lassen-Landorph, Frydendalsvej 25, V.
Lic. theol. Lawaetz, Bagsværd Kostskole.
Grosserer Moses Melchior, Højbroplads 21, K.
Grosserer, Landstingsmand Holger Petersen, R., Dbmd., Gothersg. 160, K. (Næstformand).
Kaptajn i Ingeniørkorpset H. U. Ramsing, R.. Ribegade 8, Ø.
Dr. phil. Rothe, R., Dbmd., St. Jakobs Plads 4, Ø.
Professor T. Westermann, R., p. p,, Amalievej 4, V. (Formand, Foreningens Vicepræsident).

Vicepræsidenten, Professor *T. Westermann* aflagde Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar. Medlemsantallet er trods Tilgang af 80 Medlemmer kun vokset med 4 nemlig fra 1324 til 1328. Døden har gjort en rig Høst mellem Medlemmerne, ikke mindre end 28 ere døde, siden vi sidst vare samlede, og 48 have udmeldt sig.

I det egentlige Danmark findes nu 1037 Medlemmer, deraf 18 bestandige, paa Island 60 Aarsmedlemmer, paa Færøerne 76 Aarsmedlemmer, i Grønland 29 Aarsmedlemmer, i Dansk Vestindien 66 Medlemmer, hvoraf 1 bestandigt Medlem, og i Udlandet 60 Medlemmer, hvoraf 2 bestandige Medlemmer.

Af Repræsentanter har Foreningen nu 66, hvoraf 46 i det egentlige Danmark, 7 paa Island, 2 paa Færøerne, 2 i Dansk Vestindien og 9 i Udlandet.

Medlemsbladet »Atlanten« er i det forløbne Aar som sædvanlig udkommet i maanedlige Hefter à 1½ Ark bestaaende dels af grundlæggende Materiale, der sammenfattes til en Bog »De danske Atlanterhavsøer«, og desuden særskilte Artikler af aktuel Natur. I Bogen, der nu har naaet omtrent 550 Sider, afsluttes i December Maaned Afsnittet om Grønland, og det sidste Afsnit »Dansk Vestindien« paabegyndes da i Januar. Der er Tanker oppe om at forberede en ny Bog til Udgivelse paa lignende Maade, men endelig Bestemmelse om Planen herfor foreligger dog endnu ikke. Som formodentlig mange af Læserne ville have bemærket, er Trykningen af »Atlanten« i Aarets Løb overgaaet til et nyt Trykkeri, og samtidig har man faaet bedre Papir end tidligere, hvilket navnlig kommer Billedmaterialet tilgode, idet Figurerne staa klarere og skarpere end tidligere.

Foruden gennem Medlemsbladet har Foreningen søgt at sprede Kundskab og vække Interesse for dens Formaal ved Afholdelse af Foredrag. Foranlediget ved en Opfordring til Bestyrelsen paa Generalforsamlingen i December 1906 har man

begyndt at ordne Foredragsserier i større Byer, først i Aarhus. Sidste Vinter afholdtes 4 Foredrag i Odense, nemlig om »Island« af Redaktør *Svenn Poulsen*, om »Færøerne« af Overlærer *L. Bergh*, om »Grønland« af cand. mag *W. Thalbitzer* og om »Dansk Vestindien« af Dr. phil. *Th. Mortensen*. Alle Foredrag ledsagedes af gode Lysbilleder.

Her i Byen er der foruden det ved sidste Aars Generalforsamling holdte Foredrag om »Islandsfærden 1907« af Journalist *Holger Rosenberg* ordnet 3 Foredragsmøder. »Andelssagens Betydning paa Island« behandledes af Folketingsmand, Direktør *Blem* og »Landbrugsmuligheder paa Islands Sydland« af Redaktør *Svenn Poulsen*. Et Diskussionsmøde afholdtes om det i Rigsdagen foreliggende Lovforslag om »Adskillelse af Handel og Administration i Grønland« indledet af cand. mag. *W. Thalbitzer*, Magister *N. Hartz* og Pastor *P. Vibæk*, og endelig afsluttedes med et Foredrag som Indledning til en Diskussion om Spørgsmaalet: »Hvad kunne vi lære i Alaska af Interesse for Grønland«, indledet af Magister *N. Hartz*.

Blandt de Spørgsmaal, Foreningen har beskæftiget sig med, kunne nævnes: Midler til at lette Afsætningen af frisk Fisk fra Færøerne i København, bl. a. ved at skaffe gode Liggepladser for Fiskeskibene, Ordning af billige Ferierejser til Island og Færøerne, samt Ordning af Besøg af unge Færinger her i Landet til næste Sommer, eventuelt i Forbindelse med Landsudstillingen i Aarhus. Sidstnævnte Spørgsmaal er rejst af Sorenskriver *Chr. Helms*, Thorshavn, og Præsidenten, Kammerherre *Sehested*, der er Medlem af Landsudstillingens færøske Sektion, har lovet at forebringe Sagen.

Endvidere kan nævnes Uddannelse af unge Færinger og Islændere paa Skoleskibene. Paa Forespørgsel herom har Foreningen faaet oplyst, at Adgang hertil staar aaben for Islændere og Færinger som for andre unge Mænd fra det egentlige Danmark baade paa »Viking« og »Georg Stage«.

Spørgsmaalet om Anbringelse af unge islandske Haandværkere hos dygtige Mestre her i Landet blev i Foraaret rejst af Landsingeniør *Jón Þorlarsson* i Reykjavik. Det viste sig imidlertid, at den store Arbejdsløshed samt Forholdet til Fagforeningerne foreløbig hindrede Sagens Ordning.

Foreningen arbejder for Tiden paa at faa udgivet en Grønlands Beskrivelse paa Grønlandsk til gratis Uddeling blandt

Grønlænderne eventuelt tillige som Læsebog ved Seminariet. Pastor *Vibæk* har erklæret sig villig til at skrive den og Frk. *Vilhelmine Rasmussen* til at oversætte den. Paa Andragende til Kultusministeriet om økonomisk Støtte har man modtaget Tilsagn herom, saafremt disponible Midler haves, dog forlanger Ministeriet at faa Manuskriptet til Gennemsyn først, samt at det skal godkendes af Forstanderen for Seminariet i Godthaab, ligesom Ministeriet af principielle Grunde maa forlange, at Bogen sælges til en billig Pris, ved Siden af at den dog af Præsterne kan uddeles til flittige Grønlændere.

En Privatmand har stillet 500 Kr. til Raadighed for Anlæg af Gødningsforsøg i Dansk Vestindien. Foreningen har nu foranlediget Forsøgene anlagt i Bomuld og Sukkerrør paa Ejendomme tilhørende Plantageselskabet »Dansk Vestindien«.

Arbejdet for at skaffe den islandske Hest Indpas her i Landet som Trækhest i Husmandsbruget har været fortsat i det forløbne Aar. Foreningen foranledigede oprettet en Afdeling for islandske Heste ved Foreningen af jydske Landboforeningers Fællesskue i Aalborg i Sommer og udsatte som Ærespræmie et smukt Sølvkrus med graveret Islandskort. Fællesforeningen havde stillet et Præmiebeløb til Raadighed. Der mødte 21 islandske Heste, der bedømtes i 2 Grupper, a) Rideheste og b) Trækheste (Husmandsheste). For Husmandshestene havde Foreningen faaet arrangeret en Plovprøve, og Ærespræmien tildeltes det Par Heste, der udførte dette Arbejde bedst. Foruden Ærespræmien maatte Foreningen yde et mindre Beløb til Dækning af Transportomkostninger ved Husmandshestenes Forsendelse til og fra Skuet. Indførslen af islandske Heste til Husmandsbruget er iøvrigt steget stærkt i indeværende Aar. Alene gennem Foreningen til Anskaffelse af Husmandsheste fra Island er der indført 737 Heste i Sommer.

Endnu et Par Sager bør formentlig ikke være uomtalte ved denne Lejlighed, skønt Foreningen ifølge Sagernes Natur kun har kunnet give Stødet til deres Iværksættelse ved at bringe dem paa Bane og foranledige dem belyste gennem Diskussioner og Forhandlinger. Først og fremmest skal her nævnes den vigtige Lov af 27/5 1908 om Styrelse af Kolonierne i Grønland, hvorved det endelig er lykkedes at faa adskilt Administrationen og Handelen i Grønland. Det vil erindres af alle interesserede, at denne Sag blev bragt paa Bane her i vor For-

ening for ca. 3 Aar siden (5/3 06) ved et fortræffeligt Foredrag af Provst *Schultz-Lorenzen*. Det blev modtaget med stærkt Bifald og gav Anledning til en livlig og indgaaende Diskussion, og Forhandlingerne resumeredes sluttelig af Dirigenten, Direktør, nuværende Konsejlspræsident, *Neergaard* derhen, at de klart havde vist en almindelig Stemning for Adskillelse af Handel og Administration, et Resultat, der yderligere er bekræftet ved gentagne Forhandlinger i Foreningen og Publikationer i Medlemsbladet.

Den anden Sag, som jeg her skal nævne, er Andelssagens Udvikling paa Island, specielt Oprettelsen af Andels-Faareslagterier. Ogsaa denne Sag har allerede kort efter vor Forenings Stiftelse været bragt paa Bane, og senere er det sket gennem Skrivelser til ledende Mænd paa Island og i Samtaler med saadanne. Der blev her med Henblik paa Faareavlens overordentlige Betydning for islandske Forhold fremhævet Vigtigheden af, at der for det udenlandske Marked kunde leveres store og ensartede Partier af Faareavlens Produkter, og dette kunde kun ske ved Indretning af større Slagterier, der for at skaffe Jordbrugerne selv fuldt Udbytte burde ordnes efter Andelssystemet. En anden Organisation, »Foreningen af danske Landbrugskandidater«, anmodede Direktør *Blem* om at deltage i en for dens Medlemmer foranstaltet Fællesrejse til Island 1905 netop med denne Sag for Øje, og Hr. Blem holdt da i Reykjavik et Foredrag om Andelssagens Udvikling i Danmark. Disse Bestræbelser har uden Tvivl i det væsentlige foranlediget det glædelige Resultat, at der nu i de sidste Par Aar er oprettet ikke mindre end 7 Andels-Faareslagterier paa Island, og der oprettes stadig nye. Forhaauentlig kommer man ogsaa paa Færøerne en Gang til at ordne noget lignende.

Lige over for den Kritik, der Mand og Mand imellem undertiden er kommen til Orde om vor Forenings Virksomhed og dens Betydning, forekommer det mig, at man allerede efter de foreliggende Resultater med Rette kan hævde, at Foreningen har haft sin Mission og fremdeles har en saadan. Alene den nævnte grønlandske Sag er af saa stor Betydning, at den synes tilstrækkelig til Begrundelsen heraf. Thi hvem har vel tidligere følt sig kaldede til og haft Evne til at bringe saadanne Ting under en udtømmende og tvangfri Diskussion? Hvor stor eller ringe Andel Foreningen har haft i det vigtige og

uden Tvivl gode Resultat, kan der være delte Meninger om. Jeg føler mig overbevist om, at de Mænd, der have været inde i Sagen og have fulgt den paa alle Stadier, ville mene, at Foreningens Andel ikke har været ringe.

Det er i Dag tilfældigvis netop 6 Aar, siden vor Forening stiftedes. Jeg nævner ikke dette for at gøre Forsøg paa at vække en Jubilæumsstemning; men det er naturligt, at denne Omstændighed leder Tankerne hen paa de Kaar, under hvilke Foreningen blev til. Vi have mødt megen Skepsis og Modstand i Begyndelsen; endog Navnet blev betegnet som mærkeligt eller meningsløst. Nu se vi, at »de danske Atlanterhavsøer«, et Udtryk, man ved Foreningens Stiftelse vistnok aldrig havde hørt før, bliver benyttet ganske almindelig i Skrift og Tale som Betegnelse for de 4 Øgrupper, vi beskæftige os med, og nu hører man aldrig Indvendinger mod Navnet, hverken som Betegnelse for Øgrupperne eller for Foreningen.

Jeg vil slutte med Ønsket om, at dette Navn maa faa en stedse mere hævdvunden og hjemlig Klang, at de Øgrupper, der nu betegnes derved, altid maa forblive danske, og deres Beboere føle sig solidarisk knyttede til den danske Nation, og endelig vil jeg ønske, at vor Forening maa faa Lejlighed til at yde sin Skærv hertil og til Øernes Fremgang i det Hele.

Forsamlingen gav ved Haandklap sin Tilslutning tilkende.

Sekretæren fremlagde det Side 337—38 aftrykte reviderede Regnskab for 1907—08, der godkendtes uden Omtale, og ligeledes forelagdes og godkendtes Budgettet for 1908—09.

Dermed var Dagsordenen udtømt, og Dirigenten erklærede Generalforsamlingen for hævet.

Kaptajn *J. P. Koch* holdt derpaa Foredrag om

Foraarslædeekspeditionen 1907 til Grønlands nordligste Punkt.

Kaptajn *Koch* indledede sit Foredrag med en Undskyldning for den Form, det havde faaet; det var oprindelig udarbejdet for Eleverne paa Herlufsholms Skole og havde derved antaget Skikkelse efter denne ungdommelige Tilhørerkreds. Men der behøvedes saavist ingen Undskyldning, det viste sig snart at være en aldeles ypperlig, baade klar og vel tilrettelagt, stemningsfuld og malende Skildring af denne lange, farefulde men højst interessante og udbytterige Rejse til Grønlands nordligste Punkt.

Kaptajn *Koch* skildrede de travle Forberedelser til den store Slædeekspeditions Udrustning og Afrejse i Foraaret 1907, skildrede Afskeden med Kammeraterne, der bleve hjemme ved Skibet, og hvorledes man derefter den 28. Marts om Morgenen drog nordpaa, 10 Mand, 10 Slæder og 86 Hunde. Paa talrige Lysbilleder saa man Slædefarten over Isen langs de ukendte, med Fjelde og Bræer hegnede, Kyster, saa Deltagerne, de store Hundeforspand, Proviantkasserne og den øvrige Udrustning paa de store Slæder. Endvidere Billeder fra Teltlivet, hvorledes det var nødvendigt at stille Slæderne ovenpaa hinanden om Natten, da de ellers bleve ødelagte af Hundene, der aad Bindingerne af. Hele den Vildhed og Uhygge, der er raadende i disse øde Polaregne, blev man her Vidne til, og man fik det Indtryk, at disse tapre Mænd droge frem med deres Hunde og Slæder, kun stolende paa deres egne Kræfter og de Forraad, de havde paa Slæderne, samt det Udbytte, Jagtlykken maatte bringe.

Interessant var det at høre, hvorledes Dagen forløb paa en saadan Slæderejse; i Virkeligheden kunde der gaa Timer, ja halve Dage, hvor man var fuldstændig overladt til sig selv, hvor man ikke saa noget andet levende Væsen end ens egne Hunde.

Til at begynde med gaar det hurtigt fremad, men efterhaanden trættes Hundene og de slide sig frem med ludende Hoved, Ryggen krummet og Halen hængende langt nede mellem Bagbenene. Man søger at drive dem frem med Pisken, slaar ubarmhjertigt paa de arme Dyr, slaar efter at ramme de Steder, hvor Snerten ret kan svie; men eftersom Dagen gaar, bliver man ogsaa træt af det, Hundene faa Fred, Pisken hænger paa Opstanderen, og med slæbende Skridt arbejder man sig frem efter Slæden. Men faar man saa Rast en Timestid og faar hvilt lidt ud, faar noget at spise, faar snakket med Kammeraterne og Hundene fodrede, saa gaar det igen fremad, og baade Humøret og Hundehalerne ere atter for en kort Tid i opadgaaende.

Iøvrigt fik man Indtryk af, at Kaptajn Koch nærede stor Kærlighed til sine Hunde. Blandt andet fortalte han en lille Episode, som var hændt paa hans Slæderejse. En Nat havde en af Hundene — Ulla — faaet Hvalpe. Hanhundene, der var paa Færde allevegne, aad dem naturligvis straks. Kun én blev skaanet, for den havde Ulla lagt sig over, men den var selvfølgelig bleven kvalt straks. Paa Grund af de indtrufne Omstændigheder slap Ulla den næste Morgen for at komme i Selen

og fik Lov til at løbe løs ved Siden af Slæden. Den tog da den døde Hvalp i Flaben og løb saaledes med den. Der gik en Time eller to, men saa blev det den for tungt, og den lagde Hvalpen ned i Sneen og hvilede sig lidt. Derpaa fortsatte den atter med den døde Hvalp i Flaben, men saa maa det vel være gaaet op for den, at den næppe fik nogen Glæde af den, thi den lagde atter Hvalpen ned i Sneen — og aad den saa selv.

Den 12. April naaede Ekspeditionen frem til Lamberts Land, og der blev her udlagt et Depot til Brug for Hjemturen.

Den 18. April naaede man Malemukfjeldet efter en ret haard Rejse, hvor 5 af de 10 Slæder havde lidt Havari. Dette Fjeld viste sig vanskeligt at passere, idet der strakte sig aabne Vaager lige ud til Kysten, og det kunde heraf skønnes, at dette blev et vanskeligt Punkt at passere paa Hjemturen.

Man var hermed naaet ind i Bjørnerevieret, og det varede ikke længe, inden man fik Øje paa den første Bjørn. Kaptajn *Koch* berettede herom: Vi havde teltet om Natten og vare just i Færd med at bryde op, da en Bjørn kom krydsende ind mod os. *Tobias* var den eneste, der var færdig, og han kastede sig straks paa Slæden og jog efter Bjørnen. Men hans Hunde kunde ikke klare sig paa den glatte Havis, hvor Bjørnens skarpe Kløer skar bedre; men saa begik Bjørnen den Dumhed at dreje ind mod Land, og saa var det Hundene, der klarede sig bedst, de indhentede den snart og begyndte at nappe den i Bagbenene, inden ret længe var den indviklet i Hundenes Skagler og i næste Øjeblik sad den paa Slæden. Tobias indsaa da, at det var paa Tide at faa den skudt, men opdagede, at han manglede Skæftet til sin Riffel, men det lykkedes ham dog alligevel at faa en Patron i Løbet og faa Bjørnen fældet.

Vi fortsatte stadig nordover og havde allerede sagt Farvel til de 2 første af vore Kammerater og nogle Dage senere til de 2 næste, der skulde køre tilbage til Skibet for paa Hjemturen at udlægge Depoter til Sikring for vor Hjemrejse. Vi ventede stadig at se Landet falde af mod Vest, men det drog sig vedblivende længer og længer mod Øst. Endelig den 29. April naaede vi Nordost Rundingen, Grønlands østligste Punkt.

Vi besluttede saa at skille vore Veje ud fra hinanden, *Mylius Erichsen, Brønlund* og *Hagen* drog frem efter Navy Cliff, *Koch, Bertelsen* og *Tobias* mod Peary Land.

Da vi den 1. Maj toge Afsked med hinanden ved Nakkehoved, sagde *Bertelsen*, der her som saa ofte fandt Udtrykket for vore Tanker: »Saa, *Koch*, nu begynder Æventyret!« Ja det begyndte, men det var ikke godt; med magre Hunde tumlede vi om i Skrueis af den værste Slags i 6 Dage. Hundene aad alt, hvad de fik fat paa, en Nat overfaldt de en af deres Kammerater og aad den, inden vi kunde komme det stakkels Dyr til Hjælp.

Endelig den 7. Maj naaede vi den sydøstlige Kyst af Peary Land, hvor vi straks anlagde et Depot. Forinden vi begav os videre, gjorde vi et lille Regnestykke, og dettes Facit saa ikke videre godt ud. Paa vore Slæder havde vi Proviant til 7 Dage, ved Nordost Rundingen fandtes et Depot med Proviant til én Dag. Men vi vare klar over, at Rejsen i heldigste Fald ikke kunde gøres paa under 20 Dage. Vi regnede saa ud, at naar vi gik paa halv Ration, havde vi Proviant til 16 Dage, og ved at lægge en Bid Mad til Side hver Dag fik vi til den 17. Dag. Resultatet var altsaa, at vi havde halv Ration i 17 Dage og 3 Dage ingenting. Vi vovede Forsøget.

Eftersom vi nu droge frem, stødte vi paa Snespurve og Sneugler, Harens Efterladenskaber fandtes i rigelig Mængde, saa kørte vi forbi Skelettet af en Moskusokse, det strammede os svært op, selv om det jo egentlig kun betød, at der en Gang havde levet Moskusokser her; men snart saa vi ogsaa Ekskrementer af Moskusokser, og de bleve rigeligere og rigeligere, og snart opdagede *Tobias*' skarpe Øje en Flok Okser i det Fjerne. Nu blev der gjort klar til Jagt, og medens *Bertelsen* blev tilbage paa Teltpladsen, jagede *Koch* og *Tobias* med deres Slæder frem mod Okserne. Det viste sig at være 4 Køer og 2 Kalve, og saasnart vi nærmede os, stillede Køerne sig op i Karré med Kalvene imellem sig, en Opstilling, der sikkert er ganske god, naar det gælder Ulve og Bjørne, men som absolut ikke hjælper mod Riffelkugler. De 4 Køer bleve da et let Bytte for vore Kugler, den ene Kalv faldt Hundene over og aad med det samme, den anden søgte da Tilflugt hos os, og da den mærkede, at vi beskyttede den mod Hundene, fulgte den godvillig med tilbage til Teltpladsen, hvor den blev fotograferet — og slagtet.

Den næste Dag skød *Bertelsen* og *Tobias* 11 Moskusokser, men under Arbejdet med at partere Okserne overraskedes vi af en Snestorm, der opholdt os i 2 Dage, og først den 11. Maj

vare vi i Stand til at fortsætte, hvorefter vi den næste Dag naaede Pearys Varde. Vi stode nu paa det Sted, hvor den berømte amerikanske Opdagelsesrejsende havde staaet for 6 Aar siden. Den 15. Maj stoppede vi Nord for Kap Bridgmann. men en stærk Taage hindrede os i at foretage Observationer, og vi besluttede os da til at vende om. Vi vilde paa Hjemturen tilbringe nogle Dage i Grønlands nordligste Fjord, der skyder sig c. 10 Mil ind i Landet med 500—1000 Meter høje Fjelde paa Siderne. Paa Tilbagerejsen herfra bleve *Koch* og *Bertelsen* syge, hvilket skyldtes det raa eller halvraa Kød, de til Stadighed maatte nyde, da de ingen Petroleum havde at varme det ved.

Med jævne Ord skildrede Kaptajn *Koch* dernæst det pludselige Møde mellem de to længe adskilte Slædehold ved Kap Rigsdagen den 27. Maj. Der blev straks foranstaltet en Fest, hvor Traktementet bestod af Kaffe uden Fløde og Sukker og Beskøjter. *Tobias* trakterede med Tobak og *Brønlund* med Cigaretter.

Det var sidste Gang, de to Slædehold saa hinanden. Oprindelig var det Meningen, at de alle skulde følges ad hjem til Skibet, men da *Mylius Erichsen* om Natten sammen med *Hagen* var oppe paa et nærliggende Fjeld for at foretage en Del Maalinger, bestemte han sig om, han vilde fuldføre sine Undersøgelser helt, hvad kun kunde tage nogle faa Dage, da baade han og hans Kammerater vare i god Kondition og Hundene kraftige og velfodrede.

Den næste Morgen skiltes de to Slædehold da atter, *Mylius Erichsen* gik vestover, vi gik østover — hjemover. Vor Hjemrejse var overordentlig forceret. Med Provianten var det knapt, og Rejsen blev for hver Dag der gik vanskeligere og vanskeligere paa Grund af Snesmeltningen. *Koch* og *Bertelsen* vare begge syge og kun ved Tobias' enestaaende Energi lykkedes det at faa Hundene til at trække, ligesom han præsterede et rent Kunststykke af forvoven eskimoisk Kørekunst ved at køre alle 3 Slæder rundt det meget vanskelige Malemukfjeld.

Efter mange Anstrængelser og med fuldstændig afmagrede Hunde naaede vi hjem til Skibet — da var det allerede Sommer.

Man havde ventet, at *Mylius Erichsens* Slædehold efter at have foretaget sine sidste Undersøgelser vilde have indhentet *Kochs* Parti allerede paa Hjemturen. Men det skulde blive anderledes.

Taage, Isføre og skæbnesvanger Vind, uundgaaelige Fejlberegninger af Ruterne forlængede Opholdet — i 10 Dage kørte de 44 danske Mil —, saa da Hjemturen den 14. Juni paabegyndtes fra Kap Rigsdagen, viste Havisen sig fuldstændig umulig at befare.

De maatte da beslutte sig til at gaa tilbage og oversomre. De søgte saa Sommeren igennem at indsamle Proviant, strejfende rundt, med deres halvt udsultede Hunde og tilsidst næsten helt opslidte Udrustning, hen over store Distancer, men stadig opmaalende og kortlæggende nye og ukendte Kyster.

Paa et ophængt Kort viste Kaptajn *Koch* den Rute, de 3 Mand have fulgt fra Punkt til Punkt, lige indtil de naaede ind i Bunden af Danmarksfjorden, hvor det var deres sidste Haab inden Vinterens Komme at bestige Indlandsisen, for over denne at naa frem til Skibet.

Fra *Brønlunds* Dagbog kendes denne deres sidste Rejse. I Slutningen af August maatte de fortære næsten alle deres Hunde, saa de kun havde 8 tilbage. Om Tiden fra den 30. August og indtil den 19. Oktober beretter *Brønlunds* Dagbog intet. Endelig den 19. Oktober lykkedes det dem at bestige Indlandsisen fra Østsiden i Bunden af Danmarksfjorden. Opstigningen varede i 4 Dage, og en Hund døde under denne. De tre Mand vidste, at der kun var en meget ringe Sandsynlighed for, at de vilde slippe fra dette Vovestykke med Livet.

Kaptajn *Koch* skildrede paa en meget gribende Maade denne deres Dødsvandring over de evige Ismarker med de faa udsultede Hunde og uden ordentlig Fodtøj og Beklædning. De havde ikke kunnet handle anderledes, end de gjorde, de handlede med roligt Overlæg, og de arbejdede med den mest ihærdige Energi, men de forfulgtes af Uheld paa Uheld, først og fremmest manglende Jagt, saa Resultatet nødvendigvis maatte blive, som det blev. Det gik altsaa galt; men det Maal, de havde sat sig, blev naaet. *Mylius Erichsens* Slædeekspedition vil stedse staa som den største i den arktiske Forskning og én af dem, der i geografisk Henseende har bragt det rigeste Udbytte.

Denne Rejse var helt og holdent *Mylius Erichsens* Værk, han vakte Ideen til den og skaffede Midlerne tilveje, han vovede Livet for den — og satte det til.

Foredraget blev hilst med meget stærkt Bifald af den talrige Forsamling.

Sjeldent er et Foredrag blevet fulgt med større og mere spændt Opmærksomhed, og sjeldent har en Foredragsholder formaaet, trods sin beskedne Form, at vække mere Sympati og Beundring for sig og sine Fæller og deres Daad.

Kaptajn *Koch* fremviste derefter, bistaaet af Ingeniør *Schou*, en Række farvede Lysbilleder fra Ekspeditionen. Det var noget ganske nyt, der her forsøgtes, og det faldt overordentligt godt ud. Billederne vare meget smukke, mange endog aldeles fortrinlige Stemningsbilleder fra den sælsomme og storslaaede arktiske Natur.

Sluttelig udtalte Professor *T. Westermann:* Blandt alle Begivenheder og Foreteelser i Aarets Løb herhjemme er der næppe nogen — i alt Fald ikke af de gode Foreteelser —, der har lagt mere Beslag paa alles Tanker end Danmarks-Ekspeditionens Hjemkomst og de herved foreliggende Efterretninger om Ekspeditionens Skæbne og Resultater, og ikke mindst hos Medlemmerne af denne Forening maa der forudsættes at være vakt stærke Følelser: Glæde og Stolthed over den Stordaad, som her er øvet af danske Mænd — Sorg over de dyre Offre, den har krævet.

Gennem det fortrinlige og interessante Foredrag have vi faaet et stærkt og klart Billede af Rejsens Forløb, og vi have modtaget et imponerende Indtryk af de Krav, der ere stillede til Deltagernes Karakterstyrke, Udholdenhed og Energi. Forsamlingens stærke Bifald er Hr. Kaptajn Koch et Udtryk for dens Beundring for hans og hans Fællers stolte Bedrift og dens Taknemmelighed for den fortræffelige Redegørelse. Jeg tillader mig hertil paa Foreningens Vegne at bringe Hr. Kaptajnen vor bedste Tak.

Denne Udtalelse foranledigede Forsamlingen til paany at hylde Foredragsholderen med stærke Haandklap.

Efter Mødet samledes en Del af Medlemmerne samt Gæsterne ved et fælles Thebord i et dertil reserveret Lokale.

Regnskab

over

Foreningens Indtægter og Udgifter

fra 1. Oktober 1907—30. September 1908.

Indtægt:			
Kassebeholdning den 1. Oktbr. 1907		0,00	
Medlemsbidrag		6705,90	
Renter		156,44	
Bidrag til Gødningsforsøg i Vestindien		500,00	
Salg af Hefter o. l.		13,75	
Laan af Grundfonden		822,21	
			8198,30
Udgift:			
Medlemsbladet:			
a. Trykning og Klichéer	2975,43		
b. Honorar for Artikler	826,50		
c. Særtryk af »Atlanten«	129,75		
d. Ekspedition af »Atlanten«	344,74		
e. Diverse	38,00		
f. Heftning af grundlæggende Eksemplarer	160,90		
		4475,32	
Sekretærens Løn		1200,00	
Porto		372,22	
Møder		398,85	
Kontorhold		395,82	
Diverse Udlæg		74,79	
Biavl i Dansk Vestindien		200,00	
Udstilling af islandske Heste		287,30	
Trykning af Kort over Dansk Vestindien		294,00	
Gødningsforsøg i Dansk Vestindien		500,00	
Kassebeholdning den 30. Septbr. 08		0,00	
			8198,30

Status.

Aktiver:		
Grundfonden: i Sparekasse	2596,66	
Laan til Foreningens Kasse	2003,34	
		4600,00
Passiver:		
Skyld til Grundfonden		2003,34
Formue		2596,66

København den 30. September 1908.

Ib Windfeld.

Ovenstaaende Regnskabsextrakt er fundet overensstemmende med de førte Bøger og de til disse hørende Bilag. Formuen fandtes tilstede paa Sparekassebøgerne Nr. 7948 og 7999 i Dansk Arbejderbank.

København den 12. Oktober 1908.

F. Warburg. **Carl H. Melchior.**

Budget

for

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«

for Aaret 1. Oktober 1908—30. September 1909.

Indtægter.

Kassebeholdning den 1. Oktober 1908	Kr.	0,00	
Medlemsbidrag	—	6700,00	
Renter	—	150,00	
			6850,00

Udgifter.

Medlemsbladet	Kr.	4000,00	
Sekretærens Løn	—	1200,00	
Porto	—	400,00	
Møder	—	300,00	
Kontorhold	—	400,00	
Forskelligt	—	150,00	
St. Croix højere Skole	—	100,00	
Afdrag paa Skyld til Grundfonden	—	300,00	
			6850,00

Forventet Kassebeholdning den 30. September 1908 .... Kr. 0,00

Grønlandssælen og Normændenes Storfangst.

Ved Journalist *Henry Ette.*

Grønlandssælen, Vestgrønlændernes *Atak*, af de Danske i Grønland kaldet Svart- eller Sortside, den Sæl, der i Aarhundreder har været vore Vestgrønlænderes vigtigste Fangstdyr, har ogsaa fra Normændenes Side været Genstand for en storartet Fangst i Nordishavet, ikke i Davisstrædet. Sælen kaster som bekendt sine Unger i alt Fald paa tre forskellige Steder. Paa Isen under Labrador og New Foundland i Februar og Marts (Amerikanernes Fangstpladser), i Hvidehavet (Russernes) og et eller andet Sted paa Isen i Havet mellem Islands Nordkyst og 77⁰ n. B. Der er norske Fangstkaptajner, der mene, at Sælen i Yngletiden endnu samler sig et eller andet Sted imellem Bjørneøen og Novaja Semlja. Ingen har dog endnu bestemt kunnet paavise dette. Normændenes Fangst paa Grønlandssæl er først begyndt af *Svend Foyn*, den Mand, der mere end nogen anden har givet Stødet til, at Millioner og atter Millioner ere blevne hentede hjem til Norge. En eneste Kaptajn, *J. E. Samuelsen* af Tønsberg, har alene for sin Part hentet over 100,000 Sæl, eller med et rundt, lavt Tal, 1 Million Kroner. Og alle disse Millioner ere hentede fra Havene omkring vore Bilande. Desværre! Det er selvfølgelig aldeles umuligt nu at opstille nogen Hypothese om, hvorledes Danmark og vore Atlanterhavsøer havde set ud, hvis den Mand havde været en Dansker. Men gid han havde været det. Det er ikke min Hensigt her at give en detailleret Oversigt over hele den samlede Fangst af Sæl i Aarenes Løb. Efter at *Svend Foyn* havde fundet Fangsten, gik andre Rederier selvfølgelig i hans Spor, saa at en stor Flaade fra Tønsberg, Arendal, Stavanger og Sandefjord hvert Foraar gik op i Nordisen og efter et Par Maaneders Forløb vendte klodlastede tilbage til Norge. Den gamle Reder *Smith* af Firmaet *Smith & Thommesen*, som i mange Aar havde tre barkriggede Dampere i Fangst, »Viking«, »Njørd«, »Samson«, har engang sagt til mig: »Jeg gav Penge ud til de tre Fartøjer i Elve, og jeg fik dem tilbage i Floder!« Saa kom der pludselig i Slutningen af forrige Aarhundrede paa Grund af de daarlige Oliepriser et brat Omslag i Fangsten; Rederierne fik kun al-

mindelige Bankrenter af deres Fartøjer, og da Nordpolsraseriet samtidig begyndte, solgte de rask væk af deres Skuder.

For Grønlandssælen, hvis Bestand selvfølgelig i alle de mange Aar, da næsten hver eneste Unge blev taget, var blevet stærkt formindsket, kom denne Hvileperiode godt tilpas. Sælfangernes Antal gik ned til tre, »Njørd«, »Samson« og »Hertha«. Og samtidig som Skudernes Antal forringedes, formerede Grønlandssælen sig igen. I de sidste femten Aar er Bestanden af Grønlandssæl atter tiltagen stærkt, saa stærkt, at ovennævnte *Samuelsen* nu mener, at den samlede Sælmasse i Nordishavet er lige saa stor, som da han som Unggut deltog i sin første Fangsttur. Og nu lader det til, at Fangsten paa Grund af de stadig opgaaende Skindpriser atter skal tage Fart. En ny Storfanger, S/S »Bjørn«, er bygget og udgaar fra Sandefjord. S/S »Samson« blev solgt til Trondhjem, og da den 1908 gjorde en samlet Fangst af 7800 Sæl (deraf 1400 Klapmyts) og 6 Bottlenoser, af Værdi ca. Kr. 80,000 (man gaar aldrig fejl, naar man multiplicerer Antallet af Sæl med Kr. 10) er det Rederiets Hensigt ved Køb af Dundee Hvalfangere eller ved Nybygning at forøge deres Flaade. Det bliver altsaa rimeligvis Trondhjem, der bliver den ny Basis for Fangsten, men Aalesund, der er en stærkt opadgaaende »Ishavsby«, vil sikkert ogsaa følge efter.

Medens Sælfangerne tidligere kun vare belavede paa Fangst af Sæl, hvortil kun kræves Hakker og Rifler, er nu baade »Bjørn«, »Samson« og »Njørd« forsynede med seks Bottlenoskanoner, hver med tilhørende Liner, hvad der støtter Foretagendet, forretningsmæssigt set, i høj Grad. S/S »Bjørn« tog saaledes paa sin første Tur 1905 75 Bottlenoser og 8000 Sæl, i 1906 80 B. og 7800 Sæl, i 1907 47 B. og 6800 Sæl. For dette sidste Aar, der altsaa langtfra kan betragtes som et udmærket Fangstaar, beløb Indtægten af Bruttofangsten sig til 111,500 Kr., nemlig Bottlenosolien (35 Kr. pr. Ton), 31,500 Kr., Sælskindene 34,000 Kr., og 1150 Fade Sælolie 46,000 Kr.. Den samlede Udgift for en Storfanger til et fem Maaneders Togt, Udrustning, Hyre, Proviant, Kul, Salt, Assurance, Udkogning af Spæk og Mandskabets Part beløber sig for Tiden konstant til 40,000 Kr. Nettofangsten var altsaa 71,500 Kr. S/S »Bjørns« Aktiekapital er paa 180,000 Kr. Saa det er intet Under, at de Sandefjords og Trondhjems Pengemænd atter have faaet Lyst til at drive Sælfangst i Forening med Bottlenosfangst. Den sidste tage

Sælfangerne mest i Maj imellem Spitsbergen og Grønlandsisen, og i Juni i Danmarksstrædet paa det saakaldte vestre Felt. Grønlandssælen havde i en lang Aarrække, et enkelt Aar undtaget, da den havde samlet sig ret Nord for Island, altid sine Ynglepladser Nordvest for Jan Mayen paa Vinterisen, ikke Storisen. Dette Forhold er nu totalt forandret. Og det ganske simpelt af den Grund, at der siden 1900 næsten ingen Vinteris mere er at træffe paa i Nordishavet. Endnu i 1900 var jeg ombord paa S/S »Viking« paa slak Vinteris; men 1908 dampede og sejlede vi med S/S »Samson« i Marts og April i alle Retninger uden at kunne opdage blot et saa stort Stykke gammelt Is, at Kaptajnen turde have dristet sig til at losse nogle Tdr. Kul ud paa det. Der var over hele Ishavet ikke andet end tynd Bay Ice, Pandekageis. Og saaledes havde Forholdene ogsaa været de foregaaende Aar. Vintrene maa altsaa have været meget milde. Det er ikke nu nær saa let som i ældre Tider at finde Grønlandssælen. Flere Holdepunkter er der dog. Sælen søger altid den østligste Is, den kan finde. Dette skyldes, at Havet øst paa er rigest paa Rejer. Et andet Holdepunkt er Stimene af Hansæl i Vandet. Kort efter at Hunnen har kastet sin Unge — denne er beklædt med en fin, gullighvid Pels (Ungsælskind, 9—10 Shillings pr. Stk.), ved Fødslen ere Haarene ret lange og gule, senere blive de korte og hvide — lader Hunnen sig bedække. Da Antallet af Hanner er langt større end Hunner, er der altid 2—3 Hanner paa Jagt efter hver bedækningslysten Hun. Opdages der altsaa Stim af Hansæl i Marts, gaaende i Søen i en bestemt Retning, kan man være aldeles sikker paa, at Hunnerne og Ungerne maa søges den Vej. Et tredje Holdepunkt er Klapmytsen. Denne kaster ogsaa sine Unger i Marts, men noget tidligere end Grønlandssælen, saaledes at Sælfangerne hyppigt se drægtige Hunner af de sidste i Midten af Marts, men aldrig nogen drægtig Klapmytshun. Hvilket mærkeligt Kompagniskab der er imellem disse to Sæler, er det vanskeligt at faa Rede paa; men de samle sig altid med faa Sømils Mellemrum i Nærheden af hinanden, og Klapmytsen altid Nordvest for Grønlandssælen. Har man altsaa fundet den ene Fangst, har man ogsaa den anden. Det er blot at gaa nogle Mil Sydøst eller omvendt Nordvest. I 1908 kom vi med S/S »Samson« først op i Klapmytsen og tog saa mange vi kunde overkomme inden 1ste April. (Klapmytsen er efter de

seneste forandrede Fredningsbestemmelser, der skyldes *J. E. Samuelsen*, aldeles ikke fredet; Tiden for Grønlandssælen er flyttet fra 3die til 1ste April), saa dampede vi sydost og plumpede straks op i Ungerne. Fangsten paa disse er langt besværligere og farligere paa Pandekageis end i ældre Tid paa fast Vinteris. Naar Fartøjet dengang først havde fundet sig en sikker Havn, kunde Mandskabet tidlig om Morgenen gaa fra Borde, vandre lange Strækninger i alle Retninger ud over Isen, slaa Ungerne, flaa dem og samle Skindene i Haug. Disse bleve mærkede med Skudens Flag og senere slæbte ombord. Paa Bay Ice foregaar Fangsten fra Baad. Men er Isen meget tæt, hvad Pandekageis for Resten næsten altid er, maa denne ogsaa forlades. Skytten hopper da fra Isstykke til Isstykke overalt hvor der ligger Unger. Han ved, at Moderen holder sig i Vandet og af og til holder Øje med sin Unge. Derfor stiller han sig med Riflen i Anslag ved Siden af denne og spejder til alle Sider. Snart viser Hunnens Hoved sig et halvhundrede Alen borte mellem Isstykkerne, og har i samme Øjeblik Sprængprojektilet i Halsen. Skytten kaster Riflen, griber Sælhakken og sætter i Spring over Isstykkerne hen til Sælen, der flyder i Vandskorpen, slaar Hakken i Hovedet og haler den op paa Isen. Saa springer han efter sin Riffel og udsøger sig en anden Unge. Efter ham komme hans fire Mand, som slaa Ungerne og flaa dem og de Gamle. Skindene samles i Haug paa de største Isflager, og Damperen gaar rundt og tager dem op. Men denne Hoppen og Springen, undertiden i høj Søgang, over smaa, upaalidelige Isflager er langtfra morsom. Daglig plumpede 3—4 Mand igennem og reddedes til Dels kun med yderste Besvær. Artiklens Forfatter var blandt andet saa uheldig at vælte rundt med et lille Isstykke, som jeg i et Nedspring traf paa Kanten. Jeg blev nødt til at slippe min Riffel, som selvfølgelig gik til Bunds; men jeg maatte have begge Armene fri for at klare Livet. Ovenpaa Dukkerten fulgte en Times Frysen og Tænderklapren, inden jeg kunde komme ombord. Sælfangst er ikke altid lige fornøjelig.

Skulde det mærkelige Tilfælde engang indtræffe, at der i Nordisen hverken bliver Vinteris eller Bay Is, maa Grønlandssælen søge Kanten af Storisen eller ogsaa Land. Thi i Havet kan Hunnen umulig føde sin Unge. Moderkærligheden hos disse Dyr er meget stor. Opkommer der pludselig Storm og

den tynde Is rives og gnides i Smaastykker, griber Hunnen sin Unge under højre Sveiv og svømmer bort med den, søgende efter større Is. Det hænder ogsaa ofte, at den pludselig springer op paa Flagen og gaar angrebsvis tilværks. Efter 10—12 Døgns Forløb, hvor Ungen stadig patter, mister den sin Haarbeklædning. Først opstaa bare Pletter ved Bagsveivene, til sidst er den ganske sort og gaar da i Vandet. (Unge Hunner antage senere en graalig Farve, og først med Alderen opstaa de store sorte Partier paa Siderne). Dog ses hyppigt hvide Unger svømmende eller kravlende sig frem i Vandskorpen fra Flage til Flage; men længere Ophold i Søen driste de sig ikke til, førend hele Haarafkastningen er endt. Saa klare Ungerne sig selv og jage Rejer. I fint Vejr gaa de i hundredvis op paa Isen og sole sig. »Strimmelunger« kalde Sælfangerne dem. Naar Hannerne i April have lagt Kølen til næste Aars Ungfangst, søge de nordover, helt til 80 Graden. I smukt Vejr er da hver Ispakke mellem 74°, 75° og 80° sort af Hansæl. Men den er meget sky, og Storfangerne ligge derfor sjældent efter den. Det overlade de til de talrige Jagter fra Aalesund, Tromsø, Hammerfest og gaa selv efter Bottlenos. Men med en hvidmalet Motorbaad med lydløs Motor og helt omgivet af hvid Sejldug vil jeg paatage mig at skyde Hansæl i Tusindvis i Maj.

Danmark ejer for Resten den bedste Basis for Sælfangst, nemlig Isafjorden paa Islands Nordvestkyst. Her kunde ligge Kogeri og Kulstation. Paa faa Døgn kunde Damperen naa Fangstfelterne for Grønlandssæl, og i Juni og Juli paa et enkelt Døgn Klapmytsfelterne under Grønlands Østkyst. Derved opnaaedes, at Damperen ikke, hvad Normændene have gjort saa ofte efter en stor Ungsælfangst, har maattet kaste 3—400 Tons Kul overbord for i Jernkasserne i underste Dæk og paa Banjen at faa Plads til Ungsælskindene.

Kaptajn Søllings Fiskeindpakningsmetode.

En Replik.

Ved Kaptajn *A. Sølling.*

I Atlanten Nr. 54 skriver Hr. Dr. phil. *Th. Mortensen* under ovenstaaende: »men jeg kan ikke rigtig tro, at jeg skulde have

skrevet til Kaptainen, at Metoden passede godt for Forholdene«. Lad mig i den Anledning citere et Par Linier af Dr. *Mortensens* elskværdige Brev til mig om nogle Forsøg, han velvilligt har foretaget i Vestindien med min Indpakningsmetode. De lyde saaledes: »Jeg har gjort nogle Forsøg dermed og fundet, at Metoden ogsaa passer godt herude og virker ganske paa rette Maade«. Endvidere udtaler Dr. *Mortensen* om mit andet Forslag — Fiskepreservering uden Is: »Det er jo det kedelige ved Kaptain *Søllings* Forslag, at det kun er udtænkt, men ikke forsøgt; selv om det theoretisk lyder ganske rimeligt, er det ikke sikkert, at det er praktisk brugeligt«.

Hertil maa jeg bemærke, at mit Forslag forlængst har staaet sin Prøve. Engelske Fagblade have Gang paa Gang henledet deres Læseres Opmærksomhed paa denne Metode, og engelske Sportsfiskere have baade i private Henvendelser og i Sportsblade prist min Metode i høje Toner. Som praktisk Mand vilde jeg naturligvis nødigt foreslaa noget, der ikke har staaet sin Prøve.

Noget helt andet er det, om de vestindiske Fiskere ville benytte Metoden, men det bestemme vel de vestindiske Konsumenter.

De kunne tvinge den igennem, og ville de ikke det — vel, saa faa de nøjes med den halvfordærvede, uappetitlige Føde, som daarligt behandlet Fisk er.

At basere den vestindiske Fiskehandel paa Salget af »levende« Fisk, som Dr. *Mortensen* proponerer, forekommer mig besynderligt. Danmark er jo nu snart ene om den antikverede Salgs-Form. Saa godt som hele den øvrige Verden foretrækker velbehandlet, d. v. s. velrenset og velpakket, slagtet Fisk, fremfor de halvdøde og næringsværdiforladte Gelémasser, som udbydes under det misvisende Navn »levende Fisk«.

Sluttelig vil jeg dog takke Dr. *Mortensen* for hans elskværdige Kritik, som jeg langt foretrækker for den ligegyldige Taushed, som mange »rette Vedkommende« blandt mine egne Landsmænd udvise i denne Sag. Men i England og andre Steder vinder min Metode vedblivende Terrain.

Som et lille Eksempel maa det maaske være mig tilladt at fremhæve, at den indiske Regering for Tiden gør Forsøg med den under Klimatforhold, der i det store og væsentlige korrespondere til de vestindiske.

Jan Mayen.

Ved Journalist *Henry Elte.*

Denne 7 geografiske Mil lange Ø, beliggende paa 71° n. B. og ca. 8° v. for G. burde efter hele sin Beliggenhed, nord for Færøerne og Island og øst for Grønland absolut have hørt med til vore danske Atlanterhavsøer. Det er ret mærkeligt, at ingen af vore østgrønlandske Ekspeditioner, hverken *Ryders*, *Amdrups* eller *Mylius Erichsens*, der dels ere passerede lige forbi Øen, dels endogsaa have sendt Ekspeditionsmedlemmer i Land paa kortere Besøg, har gjort sig den Ulejlighed at hejse det danske Flag paa Øen for senere at faa den anerkendt af Stormagterne som dansk Besiddelse. Det vilde ganske vist have kostet en Smule Ulejlighed; men det kunde maaske have lønnet sig, og en kommende Generation vilde rimeligvis have været taknemlig for det. Øen er absolut ikke, som vi Danske desværre ere saa flotte til at benævne alt arktisk Land, »værdiløst«. Øen har store Fuglefjelde, der lever Mængder af hvide og blaa Ræve, Isbjørnen besøger ogsaa Landet, naar Isen ligger om Øen, og Fangst paa Sæl maatte der kunne gøres derfra med Baade. Af Guano maa der i Tidernes Løb være blevet opsamlet umaadelige Masser. Fire Færinger, jeg har talt med to af dem i Thorshavn, søgte for 7 Aar tilbage et mindre Statstilskud, 10,000 Kr. i Løbet af 3 Aar, for at kunne tage Øen i Besiddelse. Det var deres Haab, hvis Regeringen vilde støtte dem, at faa S/S »Ingolf« til at landsætte dem. Men Regeringen nægtede al Hjælp. Eller ogsaa beholdt Amtmanden Andragendet og sendte det aldrig til Danmark. De fire Færinger vilde indsamle Dun og Æg, fange Ræve om Vinteren, skyde den Bjørn, der kom til Øen, og om Sommeren drive Fangst paa Sæl og Havkal. Maaske kunde disse fire Mænd have haft Glæde af at indlemme Øen i vore danske Atlanterhavsøer, og flere kunde være fulgt efter. Nu er det for sent. Normændene har taget den i Besiddelse. At Østrigerne skulde have noget som helst Krav paa Øen, fordi en østrigsk Ekspedition for et halvt Aarhundrede siden rejste nogle Huse paa den, benægte de selvfølgelig, fordi Østrig aldrig har hævdet nogen Besiddelsesret. Konsul *Gjæver* i Tromsø sendte den første Overvintringsekspedition derop 1906.

Disse Folk skulde hentes hjem med hans Fartøj S/S »Fridtjof«. Men S/S »Fridtjof« forliste paa Nordkysten af Island og alle Mand druknede paa nær en Maskinist. Ifjor Sommer sendte *Gjæver* atter en Ekspedition derop. Den overvintrer altsaa nu. Desuden havde nogle Tromsøfangstmænd paa egen Regning startet en Ekspedition til Øen. Disse skulde altsaa i Juni 1908, da Artiklens Forfatter ombord paa S/S »Samson« passerede tæt forbi Jan Mayen, endnu være der. Men vi saa ganske vist intet til dem. Alt ialt. Den lille Ø med den 8000 Fod høje, vidunderlig dejlige udbrændte Vulkan »Beerenberg« kan altsaa udelukkende paa Grund af manglende Omtanke og Handlekraft fra dansk Side nu betragtes som tabt. Men hvad! Vi har jo Land nok at miste af.

Nye Medlemmer.

Navn.	Adresse.	Indmeldt ved
Albér, Daniel.	Svendborg.	Sekretariatet.
Bay, Landfoged.	Thorshavn.	Sorenskriver Chr. Helms.
Bay, Vilhelm, Toldkontrollør.	St. Croix.	Apotheker Jean Petersen.
Bodelsen, N. F., Købmand.	Helsingør.	Sekretariatet.
Brockmeyer, V., Kaptajn.	København.	Overlærer L. Bergh.
Dahl, Stationsforstander.	Fredericia.	Kapt. V. Petersen.
Dam, Konsulinde.	København.	Sekretariatet.
Evensen, Landinspektør.	—	—
Frimodt, J. P., Grosserer.	—	Direktør F. Warburg.
Hansen, Godfred, Premierløjtnant.	—	Kontorchef Krenchel.
Hebo, Børge, stud. juris.	Hellerup.	Etatsraad C. B. V. Hansen.
Hertz, Povl, Bogtrykker.	København.	Sekretariatet.
Krag, C., Præst.	Jægerspris.	—
Læssøe Engberg, H., Planter.	Johore, Singapore.	—
Mørch, K. V., Adjunkt.	Fredericia.	Kapt. V. Petersen.
Nørregaard, Otto, Bogholder.	København.	Sekretariatet.
Petersen, Axel, Grosserer.	—	Apotheker Jean Petersen.
Thron, O. N. W., Assistent.	Godhavn, Grønl.	Læge Th. N. Krabbe.
Ulrich, Oberstløjtnant.	København.	Fysikus Ulrich.
Winkel, Holger, Amtsfuldmægtig.	Thorshavn.	Sorenskriver Chr. Helms.
Winther, Gunnar, Fuldmægtig.	—	—

Grønland under Krigen 1807—14*)

Ved Provst *Schultz-Lorentzen*.

I.

Krigen 1807—14 havde geografisk set et langt større Omfang end de fleste andre Krige, Danmark-Norge havde været indviklet i. Fjenden var jo England, der med sin langt overlegne Sømagt var i Stand til ikke blot at afspærre Danmark-Norge og stanse Rigets hele Handel, men ogsaa at føre Krigen saa langt ud, som Rigets Interesser rakte. Herved bleve Dele af Riget, som ellers ved deres Afsondrethed ikke let vare udsatte derfor, dragne med ind i Krigen og kom til at lide under denne, direkte eller indirekte. Saaledes gik det Færøerne, Island og Grønland. Vi behøve blot at nævne Forholdene paa Island og det tragikomiske Drama, der opførtes af Kong *Jørgensen* dér 1809, for at forstaa, hvorledes Krigstilstanden viste sine Virkninger saa langt mod Nord.

Her ville vi fortælle om de Virkninger, Krigen havde i Grønland. Man kan i vore Dage forstaa, at Færøerne og Island, der ligge saa meget nærmere og hvor private Englændere maaske kunde have Interesse, kunde tildrage sig Fjendens Opmærksomhed. Men Grønland! Saa fjærnt og afsides, saa vel hyttet bag Hav og Is. Ikke desto mindre kom Grønland, om end mere indirekte, til at lide under den langvarige Krig, Lidelser, der sandelig næppe have været mindre end deres, som stode midt i Krigen.

I Grønland var dengang som nu al Handel et Statsmonopol. Oprindelig begyndt som et Missionsforetagende, da *Hans Egede* 1721 drog til Grønland, og tæt sammenknyttet dermed, havde Handelen efterhaanden emanciperet sig mere og mere som et selvstændigt Foretagende, snart i private, men fra 1774 udelukkende i Statens Hænder.

Den indfødte Befolkning, som 1805 opgjordes til Tallet 6046, var i de snart 100 Aar, der vare gaaede siden Kolonisationens Begyndelse, mere og mere bleven vænnet til europæiske Kultur-

*) Kilderne til denne Fremstilling ere foruden de citerede, af hvilke især Gieseckes Dagbog fremhæves, kun Arkivsager, som bero i grønlandske Arkiver.

artikler. Selv om fremdeles Sælkød og Fisk udgjorde Grønlændernes Hovednæringsmidler og Skind deres Klæder, var det dog nu allevegne saaledes, at de for deres Spæk og Skind af Sæl, Ræv og Bjørn, Hvalbarder, Edderdun o. lign. tilbyttede sig forskellige mere eller mindre nødvendige Ting. Vel var det forbudt at sælge dansk Proviant som Skonrogger o. lign. til de indfødte Fangere, men saadanne Ting, som netop derfor vare stærkt efterspurgte, var det dem dog muligt at tilbytte sig for grønlandsk Proviant som Fugle, Æg, Renskød o. lign. fra de danske Bestillingsmænd. Derimod var Bomuldstøj, Træ en almindelig Handelsvare. Og vigtigst af alle var Tobak, som ingen Grønlænder kunde undvære, Ammunition og Bøsser. Disse sidste havde efterhaanden mere og mere afløst eller bleve i hvert Fald brugte ved Siden af Harpunen som et nødvendigt Fangstmiddel. Det var kun enkelte Steder, Fangerne fremdeles havde bibeholdt den gamle Fangstmaade med Harpun og Blære uden Bøssens Hjælp. De, der engang havde vænnet sig til Bøssen, kunde sjældent senere undvære den.

Paa denne Maade kan det forstaas, at Grønlænderne efterhaanden vare blevne ganske afhængige af Tilførslen fra Danmark, men denne Afhængighed blev endnu større ved, at ikke faa Indfødte vare anvendte i Handelens og Missionens Tjeneste og saaledes ude af Stand til at erhverve sig Føden paa grønlandsk Vis, men helt henviste til at leve af Handelsvarer, som udgjorde den vigtigste Del af deres Lønning. Det var mest Blandinger, som vare ansatte ved Handelen som Karle, Matroser, Haandværkere (Kivfakker) eller ved Missionen som Kateketer, og de saakaldte Kolonier eller Hovedhandelspladser vare næsten helt befolkede med saadanne og andre indfødte, som levede af dem.

Absolut afhængige af Tilførslen fra Danmark vare de egentlige Danske, som vare ansatte i Grønland. Der var dengang om trent de samme Kolonier som nu, anbragte med 20 à 30 Mils Mellemrum op langs Vestkysten og ved hver Koloni var der ansat en Købmand eller en Oberassistent, som forestod Handelen hjulpet af en Assistent. I Reglen var der foruden nogle Blandinger ansat en Del danske Matroser og Haandværkere — som oftest af Holmens Folk. Paa nogle Steder, hvor der dreves en betydelig Hvalfangst, især Holstensborg og Godhavn samt nogle Steder i Diskobugten, var der til denne Fangst et betydeligt dansk Mandskab. Kysten var delt i to Inspektorater, hvis Inspektører boede i Godhavn og Godthaab og havde den Opgave at tilse Køb-

mændene og i det hele varetage Handelens Tarv. Ved fem Kolonier var der endvidere danske Præster og paa enkelte særlige Stationer sad der tyske Missionærer af Brødremenigheden. Alle disse Europæere, — vi tør vel anslaa dem til ca. 300 — vare naturligvis helt henviste til at leve af tilført dansk Proviant, der udgjorde en Del af deres Lønning, og hvad de kunde skaffe sig af fersk Kød, Vildt og lign., maatte de tilbytte sig for dansk Proviant, der, som vi have omtalt, var meget efterspurgt af Grønlænderne.

Tilførslen af alle disse Varer, som dels tjente til et Byttemiddel for at afkøbe Grønlænderne deres Produkter, dels tjente til de Danskes og fast ansatte Indfødtes Underhold, foregik paa danske Skibe fra København, der tidligere vare fragtede, men fra 1797 ejedes af Handelen*). Der sendtes i Reglen 8 à 10 saadanne Skibe aarligt til Grønland, ialt paa ca. 800 Commercelæster. Omsorgen for Grønlands Forsyning paahvilede en Direktion, som tillige ledede Handelen paa Færøerne. Den egentlige administrative Leder for Grønlands Vedkommende var Etatsraad *Hartvig Marcus Frisch*, som havde indtaget denne Stilling siden 1781. Netop i Aarene før Krigen havde den grønlandske Handel givet et smukt Resultat. Hverken under de private Entreprenører eller i Statens Haand havde den før været lønnende, men en gavnlig Reform 1781, hvorved bl. a. Inspektørerne ansattes, og den stadig stigende Produktion sammen med stigende Tranpriser, vistnok foraarsagede af den evige Krigstilstand i Europa, havde hjulpet Handelen frem, saa der i 1790 kunde beregnes et Overskud paa 15,000 Rdl. og i de følgende Aar et endnu større.

Under Hensyn til, hvor nødvendig Tilførslen til Grønland, som før omtalt, var, var det et ikke ringe Ansvar, der paahvilede den grønlandske Handelsdirektion. Ulykker paa Søen, Krigsforhold og andre lignende Hindringer kunde let foraarsage en Standsning i Tilførselen, der vilde komme til at gaa ud over Befolkningen. For saa vidt som muligt at hindre en saadan Ulykke var det paabudt 1790, at der ved Skibenes Afgang fra Grønland ved hver Koloni skulde være en Proviantbeholdning tilstede, tilstrækkelig for mindst to Aar. Det var jo let nok at give en saadan Ordre, vanskeligere var det at overholde den. Og netop Aarene før Krigens Udbrud vare meget uheldige. Den ene Ulykke

*) De købtes af Agent Bodenhoffs Enke.

efter den anden indtraf. Vi nævne først en Række epidemiske Sygdomme, der hærgede den indfødte Befolkning. 1801 vare de sorte Kopper komne til Diskobugten og vandrede derfra ned til Holstensborg, hvor næsten hele Koloniens Befolkning uddøde, ialt 352. Paa den sydlige Del af Kysten rasede et Par Aar senere en smitsom og hæftig »Brystsygdom«. Ved Godthaab var der et Par Hundrede angrebne og ved Julianehaab døde der 1806 85 Mennesker. Følgen af saadanne Epidemier var, at den indfødte Befolkning, endog den mest selvstændige Del deraf, udelukkende maatte søge sit Underhold hos de Danske. Mange Erhververe døde, og selv de, der helbrededes, vare længe altfor svækkede til at kunne skaffe sig og sine Livets Ophold. Den ellers saa indbringende Hvalfangst ved de ramte Kolonier indskrænkedes saaledes i en Aarrække. Og Skibene, som skulde sørge for Tilførslen og erstatte, hvad der saaledes gik ud af Beholdningerne, var i Aarene efter 1800 højst uheldige. I 1800—1807 forliste ikke færre end fem Skibe fuldstændigt, medens et hjemkom i den sørgeligste Forfatning. Det lykkedes Besætningen paa to af de forliste Skibe, »Neptunus« og »Gertrud Cathrine«, som forlodes i Isen omkring Kap Farvel, at bjærge sig ind til Kolonierne, hvor de maatte overvintre. Af de Skibe, som iøvrigt uden Uheld gik frem og tilbage i de samme Aar, maatte adskillige overvintre, endog det ene Aar efter det andet. Ialt var der i Aarene 1800—1807 14 Overvintringer. En saadan Overvintring vil jo sige, at den overvintrende Besætning tærer paa Koloniens Proviantbeholdning, da Skibet maa bevare sin egen Beholdning til Hjemrejsen.

Man kan derfor ikke undre sig over, at den Forsyning, der fandtes i Grønland, ikke var saa stor, som den burde være. Der skulde meget lidt til, blot et Skibs Udeblivelse eller et Skibs Overvintring, saa lød der straks Klage over Proviantmangel. Man kan heller ikke frikende Direktionen for at have været efterladende paa dette Punkt og ikke gjort Alvor af Fordringen om de to Aars Proviantbeholdning. Sikkert var det i hvert Fald, at Kolonien ingen Modstandskraft kunde have under vanskelige Forhold. Og saadanne kunde let indtræffe. Et Varsko fik man i 1801, da den kortvarige Krig udkæmpedes paa Københavns Red. Denne Krig ventede den grønlandske Handels Direktion allerede Aaret før, og selv da var det svært for den at skaffe Skibe til at gaa til Grønland, saa det blev kun en ringe Forsyning, der det Aar sendtes dertil. Heldigvis afsluttedes Krigen saa betids,

at der endnu det samme Aar kunde sendes syv Skibe til Grønland med Forsyning. Men sæt nu, at Krigen havde varet blot et Par Maaneder længere. Selv, som det var, var der Mangel i Grønland. Faren indsaa man allerede dengang og den daværende Inspektør i Sydgrønland minder Direktionen herom, men uden Nytte. Der blev intet gjort, mens der var Tid dertil.

Endnu maa vi fortælle, at Grønland i 1806 fik Besøg af den bekendte Mineralog *Giesecke*, der rejste derop for at undersøge Landet og samle Mineralier. Det havde været hans Hensigt kun at blive en kort Tid deroppe, men Krigen tvang ham til at blive i syv Aar. Først 1813 kunde han rejse hjem til Europa. Han blev saaledes Øjenvidne til og Deltager i den Nødstilstand, der blev en Følge af Krigen, og hans Dagbogsoptegnelser skylde vi meget af, hvad her er fortalt*).

Medens Direktionen for den kongelige grønlandske Handel i 1800 havde advaret de Danske i Grønland mod en kommende Krig, synes det, at den i Foraaret 1807 har været ganske uden Anelse om, hvad der forestod. I hvert Fald tilskrev den de to Inspektører *Motzfeldt* i Nordgrønland og *Myhlenpfort* i Sydgrønland: »Vi kunne have den Glæde at bekræfte Efterretningen om Fredens Vedvarelse i Danmark«. Samtidig opsendte den som sædvanlig otte Skibe, der alle lykkelig naaede Grønland og dér afleverede de medbragte Handelsvarer og Proviantsorter og til Gengæld indtog den sædvanlige Last af Spæk**) og Skind. *Giesecke*, som havde haft et stort Udbytte af det ene Aars Ophold i Grønland, besluttede sig til at forblive endnu et Aar heroppe, men sin store Samling hjemsendte han. I Modsætning til de foregaaende Aar var der mærkeligt nok intet Skib, som var nødsaget til at overvintre. Det vilde denne Gang have været ganske heldigt, om det var sket. Ingen anede andet, da Skibene forlode Landet ud paa Eftersommeren, end at de næste Aar som sædvanligt vilde vende tilbage med ny Forsyning.

Det første Bud, de Danske i Grønland fik om Krigens Udbrud, kom først Aaret efter og da igennem Fjenden. Englænderne vare

---

*) Udgivet af F. Johnstrup 1878. København: Bericht einer mineralogischen Reise in Grönland 1806—1813.

**) Dengang blev Spækket først i Danmark brændt til Tran.

nemlig flittige Gæster i grønlandske Farvande. Hvad Hollænderne tidligere havde været som Hvalfangere og Handelsmænd paa den grønlandske Kyst, var nu gaaet i Arv til de engelske Sømænd. Hvert Aar plejede talrige engelske Skibe at indfinde sig i Davisstrædet, endnu før Isen brød op fra Kystens Fjorde og Bugter, og dér færdedes de hele Sommeren igennem paa Hvalfangst. Især var Diskobugten et af de bedste Steder til Hvalfangst. Dels derved og dels ved en Handel med de Indfødte, der i Virkeligheden var ulovlig, men alligevel hyppig fandt Sted, var Englænderne Konkurrenter til den danske Handel i Grønland. Alligevel herskede der et i Reglen godt Forhold mellem de danske Embedsmænd og de engelske Skibsførere, der tit gjorde de Danske Tjeneste ved at medbringe Post, overlade dem frisk Proviant o. lign., et Forhold, der skulde komme Grønland tilgode i Krigens Tid. 1808 vare de engelske Skibe ogsaa de første, der viste sig indenfor Godhavn, og fra en Skibsfører *Marshal* modtog man i Land den første Meddelelse om, at Krigen var udbrudt mellem Danmark og England. Man kan let tænke sig Bestyrtelsen over dette Bud. Hvorledes vilde nu de engelske Skibe stille sig, nu da de vare Fjender? Og hvorledes vilde det gaa med Tilførslen fra Danmark? I det første Tilfælde beroligedes man snart. De engelske Kaptajner, man dengang kom i Forbindelse med, viste sig overordentlig velvilligt stemte, ja, skyede end ikke at bruge stærke Ord for at udtrykke deres Vrede over, at England havde erklæret Danmark Krig. De tilbød ogsaa at yde de Danske af Proviant, hvad de kunde undvære. Saa fra den Side var der intet at frygte. Værre var den anden Bekymring for, at Tilførslen fra Danmark skulde blive stanset, og et frygteligt Slag var det, da man gennem en anden engelsk Hvalfanger fik et Brev, skrevet til Inspektør *Motzfeldt* fra en af de ifjor afrejste Skibsførere, hvori denne fra London meddelte Inspektøren, at af de ifjor hjemrejste otte Skibe vare de fem opbragte af Englænderne, da de uden at ane Krigens Udbrud rolig styrede hjemefter*). Ikke

---

*) De opbragte Skibe vare følgende: Der Frühling, Kapt. Ketelsen — Jonge Lars, — Jæger, Narhvalen, — Svend Jepsen, Jomfru Cathrine, — Hans Lindberg, Hvide Bjørn, — Lauritz Mathiesen. To af de andre, nemlig Hvidfisken Jørgen Lindberg og Jupiter, Broder Riewertz, slap ind i norske Havne, medens det sidste, det endnu som Amatørsejlklubbens Skib bekendte »Hvalfisken«, under Kaptajn Elberg lykkelig naaede Helsingør, hvor det imidlertid ikke senere kunde slippe ud fra.

blot var derved Skibene og deres Ladninger tabte for Handelen, hvad i sig selv var svært nok at bære, og for de i Grønland ansatte Embedsmænd, som maatte bære deres Del af Tabet, men Handelen havde altsaa heller ikke mere disse Skibe at sende til Grønland, og at fragte Skibe under disse urolige Forhold kunde enhver forstaa, maatte være en vanskelig Sag. Og hvad betød ikke denne Sagernes Stilling for alle i Grønland, baade de Indfødte og de Danske. Allerede nu vare de fleste af de gængse Handelsvarer slupne op, — der var jo desværre kun en ringe Forsyning — og selv om Grønlænderne kunde klare sig, da de jo vare vante til at leve af Landets egne Produkter, hvad skulde de danske da gøre? Vilde de ikke blot blive et besværligt Paahæng for Grønlænderne? Man kan forstaa, hvor alle Sind i Grønland have været rystede ved denne Efterretning om Krigens Udbrud, som nu hastigt bredte sig fra Koloni til Koloni, indtil alle deltog i de samme ængstelige Spørgsmaal.

I Danmark var der ikke mindre Bekymring hos dem, der havde Slægtninge eller Venner i Grønland eller paa Embedsvegne stode i Forhold til denne Koloni. Man fik snart Efterretning om de fem Skibes Opbringelse og det derved lidte Tab. De andre Skibe, man endnu havde at raade over, synes man foreløbig ikke at have kunnet faa afsted, og hvorfra skulde man faa fragtede Skibe, der kunde komme afsted uden at opbringes af de engelske Krydsere? Det saa nærmest ud til, at det vilde blive umuligt at faa nogen Forbindelse med Grønland i Stand. Og hvorledes skulde det saa gaa dem deroppe? Man har vel tænkt paa den første Nybygd i Grønland, der efter mere end fire Aarhundreders Bestaaen var bleven ødelagt og dens Indbyggere forsvundne, maaske døde af Sult eller dræbte af Fjendehaand, og hvorfor? Fordi Forbindelsen mellem Grønland og Europa ophørte. Skulde nu dette gentage sig? Det kan ikke nægtes, at Direktionen i Begyndelsen gjorde sig Umage for at afhjælpe Nødstilstanden. Etatsraad *Frisch* var gammel, men et andet Medlem, Justitsraad *Wexelsen*, overtog Arbejdet. Fra Danmark var der slet ikke Tale om at faa Skibe ud gennem de fjendtlige Linier. Det Skib, »Hvalfisken«, der laa ved Helsingør, maatte pænt blive liggende. Kun fra norske Havne kunde der være Tale om at faa Skibe ud. *Wexelsen* rejste da til Norge og det lykkedes ham at fragte en lille Skonnert »Norges Haab«, Skipper *Quale*, fra Farsund, som vilde vove at trodse det tidlige Foraar og de engelske Krydsere.

Dette Skib, et meget lille og usselt Fartøj, bestemtes til Sydgrønland, og virkelig lykkedes det det at komme til Kolonien Sukkertoppen allerede d. 21de April 1808 — et usædvanligt tidligt Tidspunkt. Gennem dette Skib fik Sydgrønlænderne den første Efterretning om Krigen og den eneste Forsyning. Det er ikke til at undres over, at mange af det danske Mandskab ved Sukkertoppen og Nabokolonierne foretrak at rejse hjem med dette Skib fremfor at afvente en uvis Skæbne i det halvt opgivne Grønland. Mange af disse vare desuden af Holmens Folk, som nu ved Krigens Udbrud kaldtes til Fanerne. *Giesecke,* som indfandt sig ved Sukkertoppen for derfra at forlade Grønland, fandt i hvert Fald Skibet helt overfyldt med de nævnte Passagerer, og da tilmed Skibet, som allerede sagt, var i meget slet Stand, vovede han ikke at betro sig til dette, men maatte for dette Aar opgive Haabet om at kunne forlade Grønland.

De »utrolig slette« Varer, der opsendtes med »Norges Haab«, vare den eneste Hjælp, Sydgrønland fik det Aar. Hvor lidt var det ikke imod, hvad man havde ventet, og hvad kunde det forslaa? Ikke engang til den ene Koloni Sukkertoppen, endsige til alle de andre Kolonier. Nordgrønland lykkedes det dog Direktionen at skaffe en særlig Hjælp til. Ved en gunstig Skæbne laa der netop et stort flensborgsk Skib »Diana« i Archangel, hvorfra der var ret aaben Vej. Ogsaa dette fragtede *Wexelsen* og sendte det til Nordgrønland, hvortil det endelig ankom saa sent som d. 6te Oktober, efter at man naturligvis forlængst i Nordgrønland havde opgivet at faa Skib fra Danmark*). Men ogsaa dér forsloge de opsendte Varer kun lidt, og man havde baade i Nord og i Syd al Grund til at ængstes for det kommende Aar. I Grunden maatte al Forhaabning sættes til, at der snarligt maatte blive sluttet Fred, hvorved atter en regelmæssig Fart kunde komme i Gang.

Dette Haab blev imidlertid ikke opfyldt. Man maatte i Vinteren 1808—09 søge at klare sig med Resterne af, hvad man endnu havde i Behold. Direktionen i Danmark har vel gjort, hvad der kunde gøres. Man kan naturligvis ikke undre sig over, at man i Grønland var meget utilfreds og bitter over det lidet, der blev gjort fra Danmark. Men kunde der gøres mere? Et

---

*) I Die Missionen der evang. Brüder in Grønland und Labrador, Gnadau 1831, Side 202—203, fortælles urigtigt, at dette Skib blev opbragt af Englænderne, og at Norges Haab var den eneste Forsyning.

Bevis for, hvor utroligt vanskeligt det var under disse Krigsforhold at skaffe Forsyning tilveje til Grønland, faa vi ved at erfare, at man i 1809 maatte købe de nødvendige Varer i Danmark, derfra over Aalborg—Christianssand føre dem til Norge, og atter transportere dem i aabne Baade langs Kysten fra Christianssand til Flækkefjord, hvor et af Handelens i 1807 indkomne Skibe, »Jupiter«, laa. En dristig Skipper *Boh Ercken* paatog sig at føre dette Skib til Grønland, og det lykkedes det da ogsaa at undgaa de engelske Krydsere og naa den grønlandske Kyst ved Kolonien Frederikshaab i Sommeren 1809. Men det var ogsaa alt, hvad Direktionen dette Aar kunde naa. Og endda var den Forsyning, »Jupiter« medførte til Sydgrønland, højst mangelfuld. En saa vigtig Artikel som Krudt var der slet intet af. Nordgrønland fik slet intet det Aar.

Atter en Vinter under endnu slettere Kaar end den foregaaende. Man undres næsten over, at der endnu var noget at opholde Livet ved i Grønland. Man skulde ogsaa have troet, at det nu var blevet lettere for Direktionen at sende Undsætningsekspeditioner til Grønland. Handelen fra Danmark-Norge var netop 1809 blevet meget lettet ved, at det nu var tilladt Handelsskibe at købe »Licenser« i England. Ved en saadan var det paagældende Skib sikret imod at opbringes af de engelske Kapere, forudsat ellers, at de i Licensen stillede Betingelser vare opfyldte. Disse Betingelser vare bl. a., at det paagældende Skib skulde gaa ud fra en engelsk Havn, følge nøje den angivne Rejserute, og for Grønlands Vedkommende i Særdeleshed, at Tran og Spæk ikke maatte hjemføres. Naar hertil kom, at den engelske Regering i det hele, som vi senere skulle se, stillede sig venligt til Tanken om Grønlands Forsyning, skulde man have ventet, at der endelig var blevet gjort noget for at skaffe den nødvendige Undsætning til Grønland. Men besynderligt nok skete det ikke. Kun et eneste Skib, »Freden«, *Mathiesen*, paatænkte man at sende afsted, og med dette ene Skibs Udrustning smølede man saa længe, at det først kom afsted sent paa Sommeren 1810. Da det nu oven i Købet havde en uheldig og besværlig Overrejse, naaede det først Egedesminde d. 6te November. Det siger sig selv, at man i Grønland havde opgivet at faa noget Skib dette Aar. Man har ventet og ventet, maalt de sidste Rester af Provianten, der var tilbage. For Nordgrønland var det en glædelig Overraskelse, da Skibet endelig kom. Men hvad hjalp det i Grunden? Paa denne

sene Aarstid, hvor Nætterne vare mørke, Fjordisen ved at danne sig, og Davisstrædet fyldt med Drivis, var det umuligt for Skibet at forsøge paa at vende hjem. Det maatte give sig i Færd med at forberede sig til Vinterleje, og den Proviant, det havde bragt op til de betrængte Kolonister, maatte nu Skibsmandskabet hjælpe til at fortære. Sydgrønland var helt uden Forbindelse med Europa det Aar. Intet Skib, ikke engang Post, kom dertil, thi Brevene, »Freden« havde bragt med, kunde først komme til deres Bestemmelsessted det næste Aar.

Højdepunktet paa Nøden i Grønland og Direktionens Forvirring i Danmark naaedes dog 1811, da der ikke sendtes et eneste Skib til Grønland fra Hjemlandet. »Freden« var ganske vist udeblevet det forrige Aar og da det endelig sent i Sommeren vendte hjem 1811, havde det tvært imod Licensen medtaget en Ladning Spæk. Det blev derfor opbragt af Englænderne og i September Maaneds Begyndelse ført til Leith som god Prise. Dette Skib var altsaa foreløbig i hver Fald unddraget Handelens Direktion. Men den havde jo dog »Jupiter«, Hvorfor gjorde man intet Forsøg paa at sende dette afsted. Det synes, som om de ledende Mænd i Danmark have været helt lammede. Hvor uforsvarligt var det ikke saaledes helt at afbryde Forbindelsen med de nødlidende Landsmænd og det Folk, som paa Grund af Monopolhandelen var ganske afhængigt af Danmark. Maaske have Rygter om, at Forholdene i Grønland ikke vare saa slette, haft nogen Indflydelse paa Direktionens Uvirksomhed.

Men som en Følge heraf begyndte man i Grønland at forstaa, at vilde man reddes, maatte man handle selv. Der fandtes i Sydgrønland, hvor Nøden var størst, et lille Fartøj, Galeasen »Sælhunden«, paa 44 Læster. Dette besluttede man at sende hjem til Danmark eller rettere til Leith, dels for at give saa mange som muligt Lejlighed til at forlade Grønland, hvorved Udsigterne bleve bedre for de tilbageblevne, dels for atter at bringe Proviant op. Det var et voveligt Forsøg med dette lille Fartøj, stuvende fuldt af Passagerer, bemandet med tilfældigt frivilligt Mandskab, ført af en Assistent *Kragh*, som tidligere havde været Styrmand, og kun forsynet med den nødtørftigste Proviant, man havde kunnet undvære i Grønland, at gaa over Atlanterhavet. Men det lykkedes. Skibet naaede ikke blot Nordsøen, men Kaptajnen førte det endog ind i en norsk Havn, ikke til Leith, som han var beordret til. Han foregav, at Grunden dertil var Mangelen paa Proviant (?),

men det har vel snarere været et dristigt Kup for at redde Ladningen for Fædrelandet. Denne hans Adfærd blev imidlertid Kilden til ny Vanskelighed for Direktionen.

Maaske har det været denne de grønlandske Indvaaneres selvstændige Optræden, der ledsagedes af stærke Klager heroppe fra, maaske ogsaa det hjærtelige Forhold, der efterhaanden udviklede sig mellem den grønlandske Koloni og Fjenden, der vakte den grønlandske Handelsdirektion af Dvalen. I hvert Fald mærkes der tydeligt fra dette uheldige Aar 1811 en større Virksomhed for at skaffe Grønland den nødvendige Undsætning. Den hjemkomne Galease vilde man gerne 1812 have sendt direkte fra Bergen til Grønland og havde i den Anledning samlet en Del Proviant sammen til den. Men Englænderne nægtede at give den License og krævede, at den skulde indfinde sig uden Last i Leith for derfra at opgaa til Grønland. Der var intet andet for Direktionen at gøre end at finde sig i disse Betingelser. Galeasen blev sendt til Leith og »Freden« blev ligeledes paa samme Maade ekspederet i England. Den Last, Galeasen skulde have haft i Bergen, fik man nu ført over i »Jupiter«, der laa sammesteds, og dennes Fører, *Boh Ercken,* erklærede sig beredt til uden License at bryde gennem den engelske Afspærring. Da alle disse Undsætningsforsøg lykkedes, blev Grønland saaledes i 1812 besejlet af tre Skibe, hvad der lindrede den værste Nød, idet disse ikke blot tilførte Proviant, men ogsaa hjemførte Passagerer. Da alle disse tre Skibe lykkeligt hjemkom det samme Aar, kunde man sende dem op igen den sidste Sommer, Krigen holdt paa, 1813, endda forøget med et fjerde Skib, nemlig »Hvalfisken«, som nu var sluppet ud fra Helsingør og i Norge ekspederedes*) til Grønland. Hermed var i Grunden den egentlige Krigstid og den værste Nød overstaaet. Vel varede det længe, ogsaa af Hensyn til den truende Krig med Sverrig, inden Skibsfarten paa Grønland naaede sit fulde Omfang, men der kunde nu dog føres den nødvendigste Proviant og de nødvendigste Handelsvarer til Kolonien.

Det kan ikke nægtes, at der fra dansk Side kun var gjort lidet for at vedligeholde Forbindelsen med og føre Undsætning til den danske Nybygd i Grønland. Hvor vanskeligt det end har været, ogsaa paa Grund af manglende Pengemidler, at faa Varer skaffet

---

*) Af en privat Købmand Kiartan Isfjord.

tilveje og Skibe sendte ud, der kunde dog sikkert have været gjort mere derfor, især da Englænderne hele Tiden indtoge en meget velvillig Holdning i denne Sag.

Klapmytsen og Nordmændenes Storfangst.

Ved Journalist *Henry Ette.*

Klapmytsen er efter Hvalrossen og Storkobben, eller Blaasælen, Ishavets største Sæl. Den er ikke circumpolar, men er en amerikansk Dyreart, nord for Asien er den saaledes aldeles ukendt. Blæresæl benævnes den ogsaa, fordi den udvoksne Han paa Snuden besidder en Blære, som den kan puste op. Hvad denne Blære egentlig skal bruges til har vist givet Zoologerne en Del at tænke over. Enten er den Hannens Pynt for Hunnen eller et Skræmmemiddel, der skal forskrække eventuelle Fjender. Hvor Dyrene opholde sig om Vinteren er ukendt. Rimeligvis paa Drivis (Vinteris) eller Storis langt fra Land. Men kommer man tidlig i Marts op til Bay Icen ved Jan Mayen, støder man straks paa Sælen, dels aarsgamle Unger, af Sælfangerne benævnede »Klapmytsgrise«, som allerede leve paa egen Haand, dels Hunner med nyfødte Unger, hvis Skind staar i høj Pris. Drægtige Hunner støde Sælfangerne aldrig paa i Modsætning til drægtige Hunner af Grønlandssælen, der i Marts ere ret almindelige. Dette har givet en gammel Sælfangerkaptajn, *J. E. Samuelsen* af Tønsberg, den Ide, som det ogsaa er lykkedes ham at faa realiseret, at Klapmytsen nu efter de internationale Fredningsbestemmelser aldeles ikke er fredet. Tidspunktet for Grønlandssælens Fredning er efter samme Lov flyttet fra 3die til 1ste April. Sælen har altsaa mistet tre fredelige Dage. Dette er af stor Fordel for Sælfangerne, der ofte ere oppe i Isen i Midten af Marts og nu kunne drive Fangst paa Klapmyts hele fjorten Dage førend paa Grønlandssæl. Spredte Familier af Klapmyts, Han, Hun og nyfødt Unge, træffes i Marts og April over hele Nordisen. Fra Tønden paa en Storfanger kan ofte i klart Vejr observeres en Snes paa én Gang. Ses en Hun med Unge alene paa Isen, kan man være aldeles sikker paa, at Hannen opholder sig i Vandet i Nærheden. Den stikker da nu og da sit svære Hovede op imellem Isflagerne, ser paa Hunnen og puster Blæren op med en gurglende Lyd. Jeg har aldrig set

den hverken puste Blæren op med aaben Mund eller brøle eller bide med oppustet Blære. Men jeg vil ikke ligefrem benægte, at den kan gøre det. Springer man ned til Hunnen, er Hannen ofte i samme Øjeblik oppe paa Isen og gaar angrebsvis til Værks. Det er da raadeligt at have Hakken eller Riflen parat. Thi Dyret maa kunne give et forsvarligt Bid. Jeg har set Sælfangere, der først i sidste Øjeblik have klaret Livet. Men et Slag med Jærnhakken oven i Blæren eller Hovedet er dog nok til at bedøve Dyret. Hunnen gaar under ingen Omstændigheder, modsat Grønlandssælen, i Søen, saalænge den nyfødte Unge ligger paa Isen, og der er Fare paa Færde. Foruden disse, altsaa over hele Isen mellem Grønland og Bjørneøen, Spitsbergen, spredte Familier, samler Klapmytsen sig altid i Marts i én stor, samlet Masse og altid nordvest for »Ungsælen«. Massen af de samlede Klapmytsfamilier er dog aldrig saa stor, som den samlede Masse af Grøndlandssæl kan være; men der maa dog kunne være mangfoldige Tusind, da et enkelt Tusind tagne Dyr næsten ikke kan ses paa Sælmassen. I 1908 var jeg med S/S »Samson« oppe i en saa stor Klapmytsfangst, at jeg aldrig vilde have forladt den forat give mig til at lede sydøstover efter »Ungsælen«. Dyrene ere paa dette Tidspunkt ganske overordentlig fede, Hannerne, »Hættefanterne«, de mægtigste Eksemplarer, jeg nogensinde har set, og Skindene meget smukke, plettede og haarfaste. De nyfødte Unger, som jo nu komme meget sjældent paa Markedet, skulle være de højst betalte paa Londonnermarkedet af alle Sælskind. Fra Vestgrønland kommer der vist en Del. Storfangerne give sig sjældent Tid til at tage noget videre af Klapmytsen i Marts, da de altid ere saa forhippede paa at komme op i Grønlandssælen; men et mindre Fartøj med kulbesparende Maskine eller Motor kunde gøre en udmærket Forretning. Det andet kendte Sted, Klapmytsen samler sig i store Masser, er under Haarskiftet i Juni i Danmarksstrædet paa Storisen under Grønlands Østkyst, mellem 25° og 35° w. for G. Her træffes aldrig n y f ø d t e Unger, men kun Hanner, Hunner og »Grise«. Jeg antager, Parringen finder Sted her Senhøstes, men har i Juni, Juli aldrig observeret noget Tilfælde af Parring paa Isen. Klapmytsen her er noget forskellig, »Hættefanterne« ialfald mindre end dem, der tages i Nordisen. Fangsten i Danmarksstrædet er først fundet af Kapt. *Bernt Iversen* paa *Svend Foyns* Sælfanger S/S »Isbjørn«. Siden det Aar anslaar *Fritjof Nansen* Nordmændenes samlede Fangst til 1888

til $^1/_2$ Million Dyr. Nu kan Tallet vel sættes til $^3/_4$ Million. (Naar Forfatteren af Artiklen Grønland, Dyrelivet, her i »Atlanten«, 4de Aargang, Nr. 48 skriver Side 398 »henved en halv Million dræbtes aarlig«, er dette selvfølgelig en Misforstaaelse. Men sættes det samlede Antal nedlagte Dyr nu blot til 700,000, og sættes Værdien for hver Klapmyts til 10 Kr., have Nordmændene altsaa plukket Havet ved vort største Biland for mindst syv Millioner Kroner. Der skelnes her mellem gode og daarlige »Klapmytsaar«. Ikke fordi der ikke er Sæler nok, det er der altid. Men Storisen kan være for tæt til at sende Baadene ud, og gaaende komme Skytterne aldrig ind paa disse Klapmytser. De ere for sky og høre selv de letteste Trin paa Isen. Dette skyldes rimeligvis Isbjørnen, der her har et af sine bedste Jagtfelter. Til at begynde med er Sælen ogsaa her meget fed, men er Midten af Juli naaet — St. Hanstiden er den bedste Fangsttid — ere Dyrene saa magre, at Fangsten ikke er lønnende for de store barkriggede Sælfangere, hvis Udgifter pr. Dag løbe op til 100 Kr. En mindre Damper med Besætning af billige Islændere vilde derimod kunne drive Fangsten hele Efteraaret ud alene for Skindenes Skyld, der vinde i Haarfasthed og Værdi, eftersom Efteraaret nærmer sig; men Sælfangeren skulde helst have Kogeri og Kulstation i Isafjorden. Senhøstens komme Dyrene ud i Iskanten og ere da lettere at faa Tag i. Klapmytser er der rimeligvis i Storisen langs Grønlands Østkyst, helt fra 80° og til Kap Farvel. I 1902 har jeg i Juli og August set dem overalt mellem 70° og 75° n. B. Men det er dog intet at sammenligne med den egentlige store Klapmytsfangst. For at give Læseren Begreb om, hvilke Masser af Klapmytser der endnu samler sig i Danmarksstrædet, skal jeg oplyse, at i Juni 1900 tog Damperne »Viking«, »Njórd«, »Vega«, »Hekla«, »Samson« 25,000 i Løbet af 14 Dage. Deraf »Viking« 4600. Vi vare første Mand i Fangsten, og vi dampede seks Timer igennem den, inden vi naaede en lille »Indsø« i Isen. Der laarede vi 10 Baade og tog paa éngang 3000. Men da vare Riflerne ogsaa saa varme, at vi daarligt kunde holde paa dem. Og da Solen varmede stærkt, og Spækket paa Skindene paa Dækket ligefrem smeltede, maatte vi »afspække«, inden vi kunde tænke paa at gøre ny Fangst. »Samson« blev overlastet og forlod Isen paa et Tidspunkt, hvor den endnu kunde have taget mange Tusind. I 1901 saa jeg den største Masse Klapmyts, jeg nogensinde har set. Jeg anslog løselig Tallet til $^1/_2$ Million; men der kan ogsaa

have været over 1 Million. Ogsaa 1908 saa jeg en meget stor Sælmasse østen for Kap Dan og tæt under Land. Vi toge med S/S »Samson« straks 1400; men da slaknede Isen ud, og Klapmytserne gik ned, et Særkende for Dyret, naar der sker Forandring i Isen, og vi havde ikke Kul nok til atter at lede den op, et slaaende Bevis for, at en Sælfanger helst maa have Kulstation og Kogeri paa Island.

Kaptajn Søllings Fiskeindpakningsmetode.

Et Gensvar.

Ved Dr. phil. *Th. Mortensen.*

Til Hr. Kaptajn *Søllings* Replik i sidste Hæfte af »Atlanten« maa det være mig tilladt at komme med et Par Bemærkninger.

Det omtalte Brev skrev jeg for 3 Aar siden. Det tør da nok være tilgiveligt, om jeg ikke nøjagtig husker, hvilke Ord jeg har brugt deri. Men Indholdet husker jeg godt. Selv om nu Kaptajn *Søllings* Citat af mit Brev viser, at jeg har brugt Udtrykket »at Metoden ogsaa passer godt herude«, saa viser Kaptajnens første Bemærkning om denne Sag (»Atlanten« Nr. 53 p. 264), at jeg i Realiteten havde Ret, naar jeg skrev, (Nr. 54 p. 289), at jeg ikke rigtig kunde tro, at jeg skulde have skrevet til Kaptajnen, at Metoden passede godt for Forholdene. Paa nævnte Sted (p. 264) skriver Kaptajn *Sølling* nemlig, at jeg i mit Brev har sagt: »men nogen som helst praktisk Betydning kan den ikke faa her, saa længe Isen er saa dyr.« Jeg maa indrømme, at Ordene »passer godt herude« ere mindre vel valgte — men Fremhævelsen af, at Metoden ingen praktisk Anvendelse vil kunne faa, viser tydelig nok, hvad Meningen var. Og hermed turde være sagt nok om de omstridte Ord.

Naar Kaptajn *Sølling* videre kritiserer mit Forslag om at faa den vestindiske Fiskehandel omordnet saaledes, at den baseres paa Salget af levende Fisk og hævder, at Danmark snart er ene om denne »antikverede Salgs-Form«, saa maa jeg dertil bemærke, at Salg af levende Fisk finder Sted i betydelig Udstrækning ved Florida (Key West), paa Cuba (og vistnok ogsaa paa Portorico). Naar denne Salgs-Form altsaa har vist sig

praktisk andre Steder i Vestindien, synes det mig, at der er god Mening i at optage det samme paa vore Øer. Der er jo en ikke ringe Sandsynlighed for, at en Metode, som Amerikanerne bruge og have brugt i længere Tid, ikke er saa helt uheldig endda .Forøvrigt har jeg ikke selv set Forholdene paa Cuba og ved Key West, og jeg har altid anset det for en Selvfølge, at om det nogensinde kommer dertil, at man virkelig vil gøre noget for at ophjælpe Fiskerierne ved vore vestindiske Øer, saa maa den, der skal forestaa den Sag, forinden have Lejlighed til at studere Fiskeriforholdene ved Key West og paa Cuba, saa han kan medbringe selvstændigt og grundigt Kendskab til, hvad der andre Steder har vist sig praktisk værdifuldt under tilsvarende Naturforhold.

Hr. Kaptajn *Sølling* meddeler nu videre, at hans ny Metode — Præservering uden Is — har staaet sin Prøve. Hvorvidt disse Forsøg ere foretagne allerede før Kaptajnens første Meddelelse (i Nr. 53, Maj 1908) ses ikke klart. Da der ikke paa det citerede Sted siges noget om, at Metoden er prøvet, kun at den er »udtænkt«, var det vel ikke uberettiget af mig at udtale Ønsket om at se det praktiske Bevis for Metodens Brugbarhed. Nu skal jeg blot udtale min Glæde over, at Metoden virkelig har vist sig god. Jeg nærer derefter ingen Tvivl om, at denne let anvendelige Metode vil faa stor Betydning, navnlig i Troperne, saafremt den viser sig ogsaa »at passe godt« der, hvad der jo paa Forhaand er megen Sandsynlighed for. Ogsaa paa vore vestindiske Øer vil denne Metode da sikkert være udmærket anvendelig, eventuelt i Forbindelse med Salg af levende Fisk. Der vil jo nemlig altid være en Del Fiskearter, som det er umuligt at opbevare levende, og som da ville være selvskrevne til at behandles efter Kaptajn *Søllings* ny Metode. Om den maaske til Slut ogsaa vil besejre Salget af levende Fisk, vil Tiden vise. I hvert Tilfælde synes det mig, at Kaptajn *Sølling* fortjener megen Anerkendelse for sit Arbejde i denne Sag.

Rettelser.

I Bogen »De danske Atlanterhavsøer« staar Side 599 Lin. 5 f. o. anført: 3000 Agre Land, hvilket bedes rettet til: 2000 Agre Land.

I Medlemsfortegnelsen staar Side 346: *Frimodt, J. P.*, Grosserer, indmeldt ved Direktør *F. Warburg*, hvilket bedes rettet til Grosserer *F. Warburg*.

Grønland under Krigen 1807—14.

Ved Provst *Schultz-Lorentzen.*

II.

Hvorledes det vilde være gaaet de Danske i Grønland uden Englændernes Hjælp, er ikke godt at vide. Det er derfor værd at se, hvorledes denne Hjælp var. Vi have i det foregaaende omtalt de engelske Hvalfangere, som aarligt plejede at færdes i Diskobugten, og som, ogsaa da Krigen var brudt ud og de Danske vare blevne Fjender, bevarede deres velvillige Holdning overfor disse. Gennem dem modtog de Danske Post over England, gennem dem forhandlede Inspektøren med den engelske Regering, de hjalp de Danske med al den Proviant, de kunde undvære, ja, de gik endog saa vidt, at de i Samtaler »yttrede deres Misfornøjelse over deres Regerings Adfærd«*) og udtalte, at Krigen vedvarede imod den engelske Nations Ønske og Vilje**). Men denne Hjælp forslog kun lidt. Dels kom den kun enkelte Mennesker og enkelte Kolonier, især Godhavn, til Gode, dels vare de engelske Skibe jo udrustede til Hvalfangst for hele Sommeren og kunde ikke medføre stort udover, hvad de selv behøvede.

Af langt større Betydning var det, at man i England var betænkt paa selv at sende Undsætning til Grønland. Den danske Konsul i London, *Wolff*, lod i 1808 Inspektøren for Nordgrønland vide, at der samme Aar vilde blive udsendt to engelske Skibe med Proviant og Handelsvarer. Disse Skibe rejste virkelig ogsaa fra England som lovet, men det ene af dem, som var bestemt for Sydgrønland, forliste i Isen omkring Kap Farvel paa Oprejsen. Det andet Skib, en armeret Krydser »Neptunus« under Kaptajn *Yarrath*, kom dog lykkelig og vel til Godhavn og Holstensborg, hvor den afleverede sin Last. Selvfølgelig har den til Gengæld krævet og faaet grønlandske Produkter, og Prisernes Beregning var næppe til Fordel for de Danske, men dels var Nøden saa stor, dels var ogsaa den Smule Proviant, der i Krigsaarene kom

---

*) Giesecke S. 97.

**) Giesecke S. 286.

fra Danmark, saa kostbar, at ingen vægrede sig ved at handle med Englænderne. Alligevel havde man en Følelse af, at disse Skibe, som ikke vare Hvalfangere, vare Fjender, og det var altid med en vis Ængstelse, man saa dem løbe ind i Havnen.

Havde England vedblevet med at sende en saadan aarlig Understøttelse, vilde jo ogsaa alt have været godt. Men enten man nu var blevet lidt nedslaaet ved det ene Skibs Forlis, eller Foretagendet ikke helt har svaret Regning, man lod i hvert Fald flere Aar gaa hen, før man atter forsøgte. Først 1811 sendte man atter to Skibe til Grønland, der begge lykkeligt kom til deres Bestemmelsessted. Det ene, et tremastet armeret Skib paa 10 Kanoner, »King George«, *John Turner*, kom til Godhavn d. 27de August 1811 og opgav at være ladet med Proviant og andre Varer for den engelske Regerings Regning for at besejle Kolonierne i Bugten og der indlade Landets Produkter og føre disse til London. Dog vilde Kaptajnen ikke, trods Inspektørens Opfordring, fremvise sine Papirer*). Mon det ikke har været, fordi Ekspeditionen var af mere privat Natur, end man foregav? Denne Tilførsel fra England blev ogsaa den sidste, men det er let at forstaa, at hvad den medbragte, var kærkommen for de Danske, selv om det kom fra Fjendehaand.

At Englænderne trods alt vare Fjender, skulde man ogsaa faa mere direkte at føle, selv om det kun blev en enkelt Episode. Ved Grønlands nordligste Bygd, Tasinssak, hvor der var en Handelsstation under Bestyrelse af en dansk Mand, *Mads Thomsen*, indfandt der sig nemlig en Dag i 1811 en engelsk Hvalfanger, »True love«, ført af Kaptajn *Foster*, men i Stedet for som ellers at pleje et fredeligt Handelssamkvem med den danske Bestyrer, brød den engelske Kaptajn Spækhuset op og røvede, hvad der fandtes deri, ialt 80 Tdr. Spæk og en Mængde Skind. Denne Adfærd er saa enestaaende i Forhold til Englændernes Opførsel ellers, hvorfor det ogsaa nu anføres, at den engelske Kaptajn var beruset og at hans eget Mandskab misbilligede hans Adfærd, ligesom han ogsaa senere trods sit Kaperbrev blev desavoueret af den engelske Regering og afsat, hvilket alt blev meddelt Nordgrønlands Inspektør Aaret efter, da det samme Skib indfandt sig ved Godhavn med en ny Kaptajn, *Watson**).

---

*) Giesecke S. 269.

**) Giesecke S. 269 og 286.

Naar vi spørge om, hvad det var, der bevægede den engelske Regering til at stille sig saa velvilligt overfor Grønland og de Danske dér, maa vi vel erindre, at Hvalfangerne, som færdedes paa disse Kyster hver Sommer, ikke havde nogen Fordel af det modsatte, og at i det hele ingen engelsk Undersaat havde nogen Interesse i Grønland. Formodentlig have de to Ekspeditioner i 1808 og 1811 ikke betalt sig overdrevent godt, siden de ikke gentoges. Men vi maa ogsaa se den engelske Regerings Stilling i et større Forhold. Det er jo nemlig bekendt, at blandt de danske Kolonier var det især Island, man i England nærede Interesse for. Særlig den ansete engelske Filantrop og Mæcen Sir *Joseph Banks* havde fra sine Rejser bevaret en varm Interesse for Islænderne og opnaaede den engelske Regerings Tilladelse til at sende et Skib med Levnedsmidler derop for at komme disse til Hjælp i deres Nød, der var ligesaa stor og skyldtes de samme Aarsager som Grønlændernes. Dette i Forbindelse med den bekendte »Kong« *Jørgensens* Optræden paa Island har sikkert givet Stødet til, at den engelske Regering under 7de Februar 1810 udstedte en kgl. Anordning, der forbød dens Undersaatter at udøve Fjendtligheder paa Island, Færøerne og Grønland, ligesom det ogsaa forbødes engelske Krydsere og Kapere at opbringe Skibe hjemmehørende paa disse Steder, hvis Beboere og Skibe overalt paa det britiske Riges Omraade skulde betragtes som henhørende til en venligsindet Magt. Omvendt tillodes det engelske Undersaatter at opholde sig og drive Handel paa de samme Steder*). Der er al Grund til at tro, at det er denne kongelige Anordning, som gav Stødet til Undsætningsekspeditionen fra England 1811 og bevirkede, at den engelske Regering paa Inspektør *Motzfeldts* Klage undersøgte det skete Overgreb ved Tasinssak og saa stærkt straffede dette, ligesom det ogsaa lovede fuld Erstatning for Ranet. Det har sikkert ogsaa været i Ly af denne humane Anordning, at de grønlandske Inspektører, især Nordgrønlands, direkte kunde forhandle med den engelske Regering paa »grønlandske Indvaaneres« Vegne. Det synes endog, at Firmaet *Corbeth Barthwith & Comp.* i Leith have været Kommissionærer for Grønland. Det var saaledes til dette Firma, at den omtale Galease blev ekspederet, og det var Førerens egen Skyld, at han i Stedet foretrak at gaa til Norge.

---

[1]) Kong Jørgen Jørgensen, af Kapitain J. C. Johansen, Musæum 1892 II, S. 236.

Hvor humant den engelske Regering fastholdt det engang tagne Standpunkt, viste sig, da Skibet »Freden« i Eftersommeren 1811 paa Vejen hjem fra Grønland blev opbragt og ført til Leith. Ikke blot bleve alle Passagererne frigivne og ved en Parlamentær bragt til Tønningen, hvorfra Hjemrejsen var let, men, uagtet Skibet faktisk havde overtraadt de i Licensen stillede Betingelser og hjemført »Tran og Spæk«, og Krydseren saaledes var berettiget til at anholde den, blev den dog af Priseretten frigivet »som grønlandske Indvaaneres Ejendom«.

Hvorledes vilde Forholdene vel være blevne for de Danske i Grønland uden denne den engelske Regerings velvillige og hjælpsomme Holdning? Selv nu, hvor de bleve hjulpne af Fjenden, vare Forholdene uudholdelige nok.

De Danske, der vare ansatte i Grønland som »Officerer«, hvortil regnedes foruden Inspektørerne, Købmændene og Assistenterne tillige Præsterne og den enkelte Kirurg i Nordgrønland, eller som »Gemene« vare ikke i nogen Maade vante til en luksuriøs Levemaade. Som allerede omtalt, vare de henviste til at leve af den Proviant, der udleveredes dem som en Del af deres Lønning fra Handelens Butikker. I det hele kunne Forholdene paa dette som iøvrigt paa alle Omraader nærmest sammenlignes med Forholdene ombord paa et Skib. For at vise, hvad man saaledes ansaa som passende, skulle vi anføre det reglementerede Kostdeputat for gifte Officerer for et Aar, som bestod i 107 Pd. røget Flæsk og 156 Pd. saltet Lammekød (eller 208 Pd. saltet Oksekød), 156 Pd. Smør, 104 Pd. Tørfisk, $6^1/_2$ Skæppe Ærter, 1 Td. 5 Skp. Gryn og 546 Pd. Skonrogger samt desuden lidt Malt og Humle til Ølbrygning. Dette var alt, hvad en hel Familie fik til Livets Ophold et Aar igennem. Og endda var Rationen naturligvis betydelig lavere for ugifte og gemene. Hvad de danske Embedsmænd kunde ønske ud over denne Ration, kunde de faa i Butikken mod kontant Betaling, naturligvis forsaavidt der var nogen Beholdning. Hvad de ønskede af andre Luksusvarer, havde de oprindelig faaet tilsendt fra Direktionen, men fra 1790 vare de blevne henviste til selv at købe det i Danmark*).

---

[1]) For Kuriositetens Skyld skulle vi anføre, hvad der aarligt opsendtes til en Embedsmand: 2 Anker gl. fransk Vin, 1 Anker fransk Brændevin, $^1/_2$ Anker

Vi have ligeledes omtalt, at en Række Uheld i de nærmest foregaaende Aar, saasom Skibsforlis, Overvintringer, Epidemier o. lign. havde bevirket, at der ikke paa langt nær var den forlangte Proviantbeholdning til Stede. Endnu før Krigen klagede man fra flere Kolonier over Mangel og mange Steder var den normerede Ration nedsat. Saa nær som 1806 havde Julianehaab kun faaet en Tredjedel af, hvad den burde have. Godthaab kun Halvdelen. En Lykke var det, at alle de udsendte Skibe 1807 kom til Grønland uden Uheld. Da derfor de ventede Skibe udeblev 1808, var der foreløbig en, omend ringe, Beholdning af den groveste Proviant tilstede. Selvfølgelig bleve Rationerne nedsatte saa meget som muligt, selv om man vistnok mange Steder i Haab om en snarlig Fred ikke brød sig om Ordren. Hvad man derfor straks kom til at føle Manglen af, var ikke ligefrem den nødvendige Føde. Det var saaledes muligt at skaffe Gryn og Ærter den længste Tid til de Danske, selv om det kun kunde blive det allernødvendigste. Men for Danske, som vare vante til mange Bekvemmeligheder, var det Savnet af disse, der i første Øjeblik føltes dybest. Alle de »Specerier«, man plejede at faa sendt fra Danmark, vare blevne dem et nødvendigt Krydderi, og vi, som leve nu, ville endog finde denne Fordring meget ringe. Det siger sig selv, at denne aarlige Forsyning i Reglen var brugt op, før Skibet kom, og det samme har sikkert ogsaa været Tilfældet i 1808, blot med den Forskel, at der intet Skib kom og altsaa heller ingen ny Forsyning. Disse Ting maatte de Danske give Afkald paa, ikke blot i et enkelt Aar, men i alle Krigsaarene. Det var sikkert alle de Danskes Klage, *Giesecke* udtrykte, naar han i sin Dagbog skrev: »Den 13de November (1810) overraskede en Postekspres fra Kronprinsens Ejland os, netop som vi mindst ventede det, med den glædelige Efterretning, at Kaptajn *Mathiesen* med Skibet »Freden« d. 6te November lykkelig var gaaet til Ankers i Egedesmindes Havn efter en farlig og yderst besværlig Rejse. Kun den, som i

---

Vineddike, 10 Pd. Candis, 10 Pd. Rafinade, 9 Pd. Puddersukker, 2 Pd. The, 1 Pd. grøn The, 25 Pd. Svedsker, 3 Pd. Korender, 6 Pd. Rosiner, 6 Pd. Perlegryn, 12 Pd. Risengryn, 1 Pd. Peber, 1 Pd. Ingefær, 1 Pd. Kommen, 1 Pd. Annis, 1 Pd. Allehaande, 2 Lod Nelliker, 2 Lod Kardemomme, 2 Lod Muskater, 2 Lod Muskatblomme, 2 Lod Safran, $2^1/_2$ Lod Kanel, 1 Pot Sennop, 2 Lpd. Hvedemel, 1 Skp. graa Ærter, 1 Skp. Bankebyg, 1 Skp. Boghvede, 1 Skp. Havregryn, 2 Lpd. Ost, 2 Lpd. Klipfisk, 2 Lpd. Lys, $^1/_8$ Td. Spegesild, alt beregnet til 50 Rdl.

lang Tid har maattet undvære alle de almindelige Livsfornødenheder, der ere blevne ham til anden Natur, kan helt forstaa, hvorledes vi vare til Mode«*). Noget Haab om at faa saadanne Ting med de faa Skibe, der kom til Grønland, kunde man imidlertid ikke have. Det var allerede meget, at disse kunde medtage de allernødvendigste Proviantsorter. Selv de mähriske Brødremissionærer, som plejede at være særdeles vel forsynede med alt, idet de intet fik gennem Handelen, men altid bleve særligt forsynede fra deres Venner og Missionskredsene i Europa, en Omsorg, der ikke glippede i Krigsaarene, men endog da var særlig stor fra de engelske Venner, som maaske ikke have været uden Del i de engelske Provianttilførsler, — selv disse manglede saadanne Ting som Øl, Kaffe, Sukker, Smør og Salt**). Vinen slap op saavel for dem som for de danske Præster, saa at Grønlænderne ikke kunde gaa til Alters. Og, hvad der især føltes stærkt, var Manglen paa Tobak, ikke saa meget til eget Brug, som fordi det var det sædvanligste Betalingsmiddel til de Indfødte. Under denne almindelige Nød blev den Smule Havebrug, der kan drives i Grønland og som i Reglen blot var til Tidsfordriv og Fornøjelse, virkelig til Nytte. Hvor velkomne vare ikke de Roer og Radiser, der groede i Sydgrønlands Haver, skønt Frøene vare over fire Aar gamle. Og selvfølgelig blev Nøden større og større, efterhaanden som Aarene gik, og der ingen ordentlig Forsyning kom til Landet. I 1811 fandtes der saaledes ved Frederikshaab 4 à 5 Pd. Smør, men slet intet ved de andre sydgrønlandske Kolonier. I Foraaret 1812 indberetter Sydgrønlands Inspektør *Myhlenpfort* til Direktionen: »Kommer der ingen Tilførsel af Levnedsmidler inden ultimo Juni førstkommende, maa alle Kostnydende i søndre Grønland spørge om: »Hvad skal der haves til Livets Ophold?«.« *Giesecke* var saa slet forsynet paa de Rejser, han alligevel utrættelig foretog det ene Aar efter det andet, at han f. Eks., da han ved Julianehaab bliver opholdt af en Storm, med sin Besætning maa leve af Muslinger og Tang. De mähriske Brødre indberette til Europa, at »ved nogle Kolonier var Nøden saa stor, at Kolonisterne maa opholde Livet med Smaafisk, Muslinger og Tang***). Hvad der kom ud med Skibene, det eneste, man havde

---

*) Giesecke S. 222.

**) Die Missionen in Grønland und Labrador S. 203 og 204.

***) Die Missionen S. 204.

at haabe paa, var tidt ødelagt, og ganske ubrugeligt, Melet muggent og midret. Dels have vel Leverandørerne, dels ogsaa Hastværket og daarlig Emballage haft Skylden. Følelig var i den grønlandske Vinterkulde Manglen paa Brænde, der meget hurtigt slap op. Allerede i 1809 skriver Giesecke i Februar: »Det var en frygtelig Kulde for os i vor daværende Forfatning med Mangel paa Brænde og de vante nødvendige Næringsmidler. Vi maatte hjælpe os med grønlandsk Kost og grønlandske Spæklamper for at kunne udholde det«*), og han var endda Gæst hos Sydgrønlands fornemste Embedsmand. Det sidste Brænde ved Godhavn brugte man til at brygge Øl ved, men ak, Tønderne frøs itu i den stærke Kulde, og Øllet gik til Spilde. Overfor alt dette havde det mindre at sige, at der manglede Papir, saa Embedsmændene maatte skrive deres Indberetninger paa Stumper af gamle Dokumenter, Tøj, saa de danske Damer maatte sy sig Kjoler af Sælhundeskind, hvilket endnu erindres i Grønland, og Lys, saa at man f. Eks. flere Steder i Kirkerne lavede kunstige Alterlys og forsynede dem med en Tranbeholder og Væge.

Men, kunde man spørge, skulde det være nødvendigt at lide Nød i Grønland, hvor der er nok af Fugle, Dyr og Fisk, selv om ogsaa den egentlige europæiske Proviant slap op? Nu maa det jo erindres, at vel plejede de Danske at kunne skaffe sig rigeligt, i hvert Fald mange Steder, af disse saakaldte »Forfriskninger«, hvorved man i første Række forstod Ryper, Harer og Rensdyr, men ogsaa Vildænder, Edderfugle og andre Søfugle, og endelig Fisk. Men alt dette købte de af Grønlænderne, der vare vante til for disse Ting at tilbytte sig især dansk Proviant og Tobak, først og fremmest Tobak. Men nu slap disse Byttemidler op, Tobak var næsten ikke til at veje op med Guld. Der var siden 1805 allevegne indført saakaldte Kreditsedler, som afløste den tidligere direkte Byttehandel, og som dengang som nu vare de eneste grønlandske Penge. Disse havde Danske naturligvis og forsøgte at bruge dem som Betalingsmidler. Men hvad skulde Grønlænderne med dem? Toge de disse Papirssedler i Stedet for Mad eller Tobak, hvad skulde de saa købe for dem? Butikkerne vare jo tomme. Intet Under, at Grønlænderne allevegne viste sig uvillige til at overlade Europæerne de Levnedsmidler, de selv havde haardt Behov. Giesecke skriver 1809: »Alke og Edderfugle

*) Giesecke S. 147.

vare det eneste ferske Kød, vi undertiden kunde faa. Hvad Grønlænderne fik, beholdt de mest selv, da vi ikke kunde give dem europæiske Proviant, som de sætte saa megen Pris paa*). Senere skriver han: »De Indfødte viste sig, da vi selv begyndte at lide Mangel og ikke mere kunde tilfredsstille deres Ønsker og Fordringer, meget ligegyldige og ubehagelige imod os og vilde slet ikke tage noget Hensyn mere til Betaling med Penge. De mähriske Brødre rose vel deres Grønlændere »for deres uegennyttige Kærlighed, idet de gave dem af deres Fangst for ringe Betaling«, men dette forklares af, at disse endnu havde lidt Tobak i Behold**). Flere Steder, som ved Kolonierne Fiskenæsset og Frederikshaab, gik Grønlændernes Uvilje over til ligefrem Opsætsighed, og der udbrød i 1811 allevegne Uroligheder paa Grund af, at den sidste lille Rest af Krudt og Tobak blev uddelt. De Indfødtes Bebrejdelse mod de danske Uddelere for Partiskhed har næppe i alle Tilfælde været uberettiget. Jo dybere de Danske i deres Nød og Mangel paa det nøvendigste sank ned fra den tidligere Overlegenhed, des mere tabte de Indfødte Respekten for dem. Et slaaende Bevis paa denne de Indfødtes Stilling er en Beretning fra Nordgrønland***). I 1811 forliste der nemlig en engelsk Hvalfanger »Kønigsberg« i Diskobugten, men det lykkedes en, forøvrigt udøbt, Grønlænder ved Navn *Uvinik* at faa fat i Vraget og derfra redde en Mængde Proviant i Land. Da de Danske ved Godhavn hørte dette, sendte de naturligvis straks Bud til *Uvinik* og tilbød at afkøbe ham den reddede Proviant, men der var ikke Tale om, at han vilde overlade dem noget som helst, hvor høj en Pris de end bøde ham derfor. De dejligste Svinefedt og Oksetalg brændte han i sine Lamper, og under aaben Himmel paa Stranden med det engelske Flag vajende over Hovedet holdt han med sine Venner en vidunderlig Kalas, hvor de fraadsede i de lækre Sager. Især nøde de en Slags Suppe, kogt af Hvedemel og Sirup, som dog skal have haft en ubehagelig afførende Virkning bagefter.

---

*) Giesecke S. 147.

**) Die Missionen S. 203.

***) Giesecke S. 268.

Færingernes Fællestur til Landsudstillingen i Aarhus.

Et Hundrede Færinger, hvoraf en Fjerdedel Kvinder og i øvrigt repræsenterende alle Samfundslag, komme i Juli Maaned til Landsudstillingen i Aarhus. At Deltagerne, hvoriblandt findes 26 Haandværkere, 18 Handelsmænd, 10 Kongsbønder, 9 Fiskere, 8 Lærere og Lærerinder o. s. v., kunne gøre Turen ved kun at betale 50 Kr. hver, skyldes dels en Bevilling paa Finansloven, dels at Trafikministeriet har tilstaaet fri Jærnbanerejse paa alle danske Statsbaner for det samlede Antal Deltagere ligesom ogsaa »Det forenede Dampskibsselskab« har stillet sig meget imødekommende ved at nedsætte Passagertaksterne og tillige bringe Passagererne direkte til Aarhus. Fællesturen ledes af den færøske Udstillingskomités Formand Etatsraad *Olaf Finsen* i Thorshavn.

Dampskibet »Ceres« vil afgaa den 30. Juni om Morgenen via Leith til Aarhus, hvor Ankomsten sandsynligvis vil blive Mandag den 5. Juli. Programmet for Opholdet hernede er følgende:

Tirsdag den 6. Juli Besøg paa Udstillingen.

Onsdag den 7. Juli Udflugt til Skanderborg og Himmelbjergegnen efter Indbydelse af Provst *Sørensen* i Skanderborg.

Torsdag den 8. Juli Besøg paa Udstillingen.

Fredag den 9. Juli Kl. 12 Afrejse fra Aarhus med Jærnbanen til København.

Lørdag den 10. Juli og Søndag den 11. Juli Ophold i København.

Mandag den 12. Juli Udflugt til Herlufsholm og Haslev, hvor Andelsmejeriet »Trifolium« forevises.

Tirsdag den 13. Juli Ophold i København.

Onsdag den 14. Juli Udflugt til Fredensborg og Frederiksborg med Besøg paa Slottene; Eftermiddagen og Aftenen tilbringes paa Højskolen ved Hillerød efter Indbydelse af Forstanderen Hr. *Begtrup*.

Torsdag den 15. Juli Ophold i København.

Fredag den 16. Juli Afrejse med »Ceres« Kl. 9 Morgen, hvorefter Fællesturen betragtes som afsluttet. De Deltagere, som blive tilbage, afrejse med »Tjaldur« den 20. Juli.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« har indbudt Deltagerne i Fællesturen til en Sammenkomst i Tivoli Tirsdag den 13. Juli om Aftenen.

De Medlemmer af Foreningen, som ønske at deltage i denne Sammenkomst, bedes indtegne sig skriftlig inden den 3. Juli. Se Omslagets 4de Side.

Jan Mayen.

Ved Amtmand *C. Bærentzen.*

I en Artikel om Jan Mayen i »Atlanten«s Marts-Hæfte, som jeg tilfældig først nylig er bleven opmærksom paa, omtaler Hr. *Henry Ette* en af 4 Færinger i 1902 paatænkt Ekspedition til den nævnte Ø. Jeg tillader mig i den Anledning at bede meddelt, at det i Artiklen omtalte Andragende blev af mig som Landstingsmand afgivet til den daværende Justitsminister, som imidlertid sagde mig, at han ikke saa, at den danske Stat kunde have nogen Interesse af at søge at tage Øen i Besiddelse; jeg tror at mindes, at jeg senere lejlighedsvis omtalte Sagen for Konsejlspræsidenten, Hr. Gehejmekonferentsraad *Deuntzer*, der udtalte samme Mening. Jeg meddelte ogsaa Andragerne det Svar, jeg havde faaet. — Enkelthederne i Andragendet kan jeg efter saa lang Tids Forløb ikke erindre; det forekommer mig, at det ikke nævnte nogen bestemt Sum eller indeholdt nogen nærmere udformet Plan.

Grønland under Krigen 1807—14.

Ved Provst *Schultz-Lorentzen.*

III.

Saaledes ladte i Stikken af Grønlænderne vare de Danske nødte til at klare sig selv. De vilde sikkert ogsaa nok have kunnet skaffe sig en Del Vildt, i alt Fald flere af dem, hvis blot der havde været Ammunition. Men herpaa var der næsten fra Begyn-

delsen stor Mangel. Krudt og Bly slap hurtig op, og desværre var det ogsaa netop Ting, det under Krigen var svært at skaffe i Hjemlandet. Flere Skibe kom op uden denne vigtige Artikel. Det fik endda være, at man ikke kunde salutere med Kanonerne paa Kong Frederik den sjettes Fødselsdag den 28de Januar, skønt det naturligvis har smertet hin Tids loyale Mennesker. Værre var det at se Ryperne flyve hen over Husene i Kolonien uden at eje et Skud Krudt til dem.

Værst var det naturligvis for de Europæere, der boede mest afsides, længst mod Syd eller mod Nord. Julianehaab, ellers Grønlands Kanaan*), fik i Krigsaarene slet ingen direkte Forsyning, og man led derfor megen Nød. De herrenhuttiske Missionærer, som boede endnu længere mod Syd ved Lichtenau, havde det ikke bedre. Vel fik de sendt en særlig Forsyning op fra deres engelske Venner, men denne naaede ikke længere end til Holstensborg. Da man der manglede det nødvendigste, tog man udenvidere den til Tyskerne bestemte Forsyning, og Brødrene maatte sige Ja dertil. Provianten vilde vel ogsaa være bleven fordærvet. Endnu værre stillede Forholdene sig mod Nord ved Upernivik. Den danske Besætning der led ikke blot under Englændernes Overgreb, som før fortalt, og den lovede Erstatning havde de kun liden Glæde af, da Nøden i Øjeblikket var stor, men de vare længe uden nogensomhelst Forbindelse med Omverdenen. Skibet »Freden« var først bestemt til at gaa derop, men naaede det ikke. Senere forsøgte en dansk Assistent *Brandt* med en Jagt at naa dertil for at hente Besætningen ned. Ogsaa dette mislykkedes. Endelig vovede de Danske ved Upernivik sig til at foretage den lange og farlige Rejse til den nærmeste Koloni mod Syd, Umanak, om Vinteren i Slæde og slap ogsaa heldig dertil 1813.

Det var ikke Grønlænderne, der lede mindst under Nødstilstanden i Krigsaarene. Man skulde jo egentlig tro, at de vilde kunne eksistere ganske uafhængige af Tilførslen fra Danmark, eftersom deres Føde fremdeles saa at sige udelukkende bestod af deres Jagtudbytte, deres Klæder af Skind og deres Huse og Redskaber af let tilgængeligt Materiale. Det havde selvfølgelig

*) Giesecke S. 166.

heller ikke saa meget at sige for de Indfødte, om de nu maatte undvære Luksusartikler, de ellers kunde tilforhandle sig for Spæk og Skind hos Købmanden. Selv Tobak var jo, hvor megen Pris de end satte derpaa, ingen Livsfornødenhed for dem. Men de vare ikke for intet i omtrent 100 Aar blevne paavirkede af dansk Kultur. Mangfoldige Ting, de før havde kunnet undvære, som Tøj og Træ vare nu blevne dem en Nødvendighed. Mange Ting, de før selv havde kunnet forfærdige, vare de nu blevne vante til at købe i Butikkerne, som Knive, Naale, Harpunspidser etc., og sidst, men ikke mindst, var hele deres Fangstmaade bleven ændret ved Brugen af Bøsser. Vel brugte alle Harpunen ved Siden af Bøssen, og vel var der endnu mange, der kunde fange Sæl med Harpun og Blære alene, men det var sikkert kun de færreste. Og i hvert Fald Rensdyr, Hvalros o. lign. jagedes kun med Bøsse. Men nu var Ammunitionen sluppet op, og Butikkerne overhovedet tomme. Den Smule, der var tilovers, beholdt de Danske saavidt muligt selv, enten for ikke at være blottede helt, eller vel desværre undertiden ogsaa for at aagre dermed. Mest følelig var hele Nødstilstanden dog for de Grønlændere, der boede ved Kolonierne, især ved de store Hvalfangststationer. En Mængde af det menige danske Mandskab havde giftet sig med Grønlænderinder, og disses Børn i Forening med adskillige andre Indfødte, som vare optagne i disse Huse som Svigersønner eller Plejesønner, udgjorde en mærkelig Blandingsrace, der forenede grønlandsk Erhverv med ikke ringe dansk Kultur. Disse Blandinger, Stamfædrene til den allerstørste Del af de nulevende Grønlændere, maatte nødvendigvis komme til at lide haardt under Krigsspærringen.

Intet Under, at Eskimoernes Fangst gik tilbage i disse Aar, da Bøsserne maatte lægges paa Hylden, og Modstandskraften var stærkt svækket. Og, som det næsten altid gaar, Naturen synes at sammensværge sig med Menneskenes Fjender. Netop i Krigsaarene forekom saadanne Ting som Jordrystelser*), usædvanlig stærke Orkaner**), usædvanlig megen Drivis, hvilket alt hindrede en regelmæssig Fangst. Derfor klages der ogsaa allevegne fra over Misfangst og Trangstid hos Grønlænderne, mange Steder sulte de endog, saa at de nu toge til de gamle Skind, hvormed

---

*) Giesecke S. 147.

**) s. S. 148.

Husvæggene ere beklædte*), for dog at faa noget i sig. Saaledes baade ved Godthaab, Egedesminde, Umanak og Upernivik. Ogsaa Hvalfangsten slog gentagne Gange fejl. Naar hertil kom Sygdom, var der ikke meget at haabe. I Sommeren 1812 udbrød en voldsom Epidemi i Umánaks Distrikt, der menes at være bragt til Grønland af engelske Skibe. *Giesecke* beskriver**) Symptomerne, Ryg-, Bryst- og Hovedsmerter, blaa Pletter paa Kroppen, opsvulmet og rødt Ansigt, blodløse Læber, hurtigt dræbende. Der døde i Løbet af Sommeren 149 Mennesker, men heldigvis bredte Sygdommen sig ikke videre. Opskræmmede heraf og i det hele af de unormale Forhold blussede Grønlændernes Overtro i Vejret. De anklagede en Mand *Kinavina* og hans Hustru for Hekseri og dræbte dem.

Da man selv følte Manglen saa stærkt, fik man let den Tro, at andre havde det bedre.: Især var det en almindelig Antagelse i Sydgrønland, at Nordgrønland var bedre forsynet, hvad vi jo ogsaa have set til en vis Grad var Tilfældet, selv om der ogsaa der var Nød. Som en Følge heraf besluttede en Skare Grønlændere fra det sydligste Grønland, Julianehaab og Frederikshaabs Distrikter, at ty nordefter, et Bevis paa, hvor megen Nød de have lidt. Ikke færre end 16 Konebaade, fyldte med Emigranter, passerede i 1812 paa engang Kolonien Godthaab. Have de troet at finde fuldt op i Nordgrønland, have de imidlertid taget fejl. Netop den derpaa følgende Vinter 1813 var vanskelig for Grønlænderne der. I hele Egedesmindes Distrikt var der paa Grund af Misfangst Hungersnød, hvorfor nogle Indfødte besluttede sig til at vove, hvad man aldrig før havde prøvet, nemlig i Slæde at søge til Holstensborg, hvor man ventede at kunne faa, hvad man trængte til, især Ammunition. Vejen dertil var ikke mindre end 40 danske Mil over ubeboede og ukendte Landstrækninger og Fjorde. Hvor stor Nøden var i Egedesmindes Syddistrikt fremgaar af *Gieseckes* Skildring. I Anlatsivikfjorden vare forlængst Lamperne gaaede ud af Mangel paa Spæk, alt, hvad de havde haft af Skind, var fortæret, og de faa Ulke, de kunde fange, maatte de spise raa. Ja, et Par var saa udmattede af Sult, at de ikke mere kunde rejse sig fra deres Leje. Den foretagne Ekspedition løb heldigt af, og de rejsende naaede Holstensborg, hvor de imidlertid ogsaa

*) s. S. 148, 317—18.

**) Giesecke S. 314.

fandt Grønlænderne nødlidende, men maaske dog nok have faaet lidt Ammunition med sig hjem. I hvert Fald besluttede et nyt Hold rejsende sig til at prøve Færden, denne Gang under Anførsel af en dansk Assistent *Morch.* Denne Ekspedition løb imidlertid ikke saa heldig af. Paa Midtvejen maatte de lade nogle af deres Slæder i Stikken og naaede vel efter 8 anstrængende Dages Rejse Holstensborg, men ganske afkræftede af Sult og Kulde, saa de fleste maatte blive der Vinteren over.

Hvorledes toge nu de Danske hele denne fortvivlede Stilling, hvori de til Tider maatte føle sig ganske forladte og givne, om end ikke Hungersdøden, saa dog Fattigdom og Nød i Vold? Især maa Opmærksomheden rettes mod de to Inspektører, som repræsenterede den højeste og eneste Myndighed i Landet, og som netop nu, da der kun sparsomt kunde komme Ordrer fra Danmark, maatte føle Ansvaret tynge paa sig. Det skal nu straks siges, at Nordgrønlands Inspektør *Motzfeldt* øjensynlig har været Stillingen voksen. Ikke blot synes han fra Begyndelsen af at have været klar over, at det kunde trække ud med Krigen, og at have taget de nødvendige Forholdsregler til at undgaa den største Nød ved i Tide at nedsætte Rationerne. Det var ogsaa ham, som klogt forstod at omgaas de engelske Hvalfangere og gennem dem at sætte sig i Forbindelse med England og Regeringen der. Han klagede over Englændernes Overgreb ved Tasinssak og opnaaede, at det blev straffet og Erstatning givet. Han forhandlede direkte med Firmaet *Bartvich & Comp.* i Leith om den fornødne Tilførsel. Han skyede ikke i 1811 at foretage den lange og besværlige Rejse i Baad fra Godhavn til Godthaab for at bringe Posten til Sydgrønland og forhandle med sin Kollega der om de nødvendige Forholdsregler. Kort sagt, han udviste en Energi og en Omsigt, som sikkert ikke har bidraget lidt til at holde Nøden indenfor rimelige Grænser i hvert Fald i hans eget Inspektorat. Selv Sydgrønland kunde han hjælpe med Varer, der bleve hentede af Jagten fra Julianehaab. Et helt andet Indtryk faa vi af Sydgrønlands Inspektør *Myhlenpfort.* Han var, rimeligvis i Haab om en snarlig Fred, tilbøjelig til at se lyst paa Forholdene. Han foretog ingen videre Indskrænkning i Proviantrationerne i Begyndelsen, hvorfor Nøden blev saa meget større senere, da Tilførslen udeblev,

og, hvad der var det allerværste, han malede i sine første Indberetninger til Direktionen Tilstanden af med lyse Farver. Der var ingen Nød i Sydgrønland, rigelig Proviantbeholdning o. s. v. I Danmark modtog naturligvis Direktionen dette Budskab med Glæde, og dels for at retfærdiggøre sin egen Uvirksomhed, dels vel ogsaa for at trøste de mange, der vare bekymrede for Slægt og Venner i Grønland, lod den Inspektørens Beretning indrykke i Adresseavisen. Men man læste ogsaa dette Blad i Grønland og fik følgelig Aaret efter Kundskab om Inspektørens Syn paa Forholdene. Intet Under at man blev forbitret og ikke blot heftig protesterede mod hans Fremstilling, men ogsaa stillede den bestemte Fordring til ham, at han skulde lade Galeasen hjemgaa med Passagerer. Det virkede. Ikke blot skiftede han øjeblikkelig Tone i sine Indberetninger, som nu kom til at lyde dobbelt sørgelige, men han gav ogsaa efter for Fordringen, og Galeasen hjemgik som vi ovenfor hørte.

De fleste Danske have naturligvis ligesom Inspektør *Myhlenpfort* haabet paa Krigens snarlige Ophør. Da Skibet »Freden« i 1810 kom til Egedesminde, skriver *Giesecke**): »Skibets Navn »Freden« vakte hos os et sødt Haab, som desværre atter blev til Vand, efterat vi havde mere slugt end læst vore Breve«. Det var det første Spørgsmaal, man mødte med, naar endelig et Skib kom ind i Havnen eller Kajakker bragte Breve andetsteds fra. Aar igennem blev Ønsket uopfyldt. Da nu Nøden stadig blev større, laa det nær at tænke paa at forlade Landet. Det menige Mandskab var det, der bedst kunde undværes. Mange af dem bleve desuden kaldte hjem, da de hørte til Holmens Folk. De fleste havde kun Kontrakt fra Aar til andet og kunde altsaa rejse, naar de vilde. Men mange af de andre Danske sente ogsaa deres Familier hjem, saaledes Præsten *Wolf*. Derved slap disse for at lide Nød, og derved slog Provianten ogsaa bedre til til Resten. Det var naturligvis af samme Grund, man var saa ivrig for at faa Galeasen sendt til Europa. Men det var ikke let, selv for dem, der kunde og vilde, at finde Skibslejlighed. Skibene vare faa, og deres Rejseruter ret ubestemte. Ingen vidste, naar og hvor de kom. Det gjaldt derfor om at benytte sig af Lejligheden, selv om den var nok saa slet som »Norges Haab« 1808 og Galeasen 1811.

Hvem der daarligst kunde forlade deres Poster var Køb-

---

*) Giesecke 222.

mændene. Saaledes som Regnskabsforholdet var ordnet mellem dem og Direktionen, blev alt, hvad de afkøbte Grønlænderne af Spæk, Skind, Dun o. lign. betragtet som deres private Ejendom, indtil det var indskibet i Handelens Skibe. Men i disse Aar var det dem jo umuligt at sende synderligt hjem af disse Varer. Ikke fordi de kunde købe meget af Grønlænderne. Disse solgte naturligvis intet til Købmændene, der for det meste havde tomme Butikker og intet uden værdiløse Penge at betale med. Og hvad de laa inde med blev i den lange Tid let ødelagt. Spækket mistede saaledes let al Trannen og blev til »bare Finker«. Meget af, hvad de ellers kunde have afkøbt Grønlænderne, maatte de nu se vandre i Skippernes eller andre uvedkommendes Hænder, som kunde betale med Tobak. Denne ulovlige »Snighandel« klages der stærkt over i disse Aar. Men alligevel, hvad der var, var hele deres Ejendom, og for at bevare den til bedre Tider, ogsaa for at beholde en Stilling, der, selv om den i Øjeblikket ikke var misundelsesværdig, dog atter kunde blive god, maatte de blive i Landet og søge at bringe det bedst mulige ud af Forholdene.

Hvor svært det var at finde Lejlighed til at forlade Landet, er *Giesecke* et godt Bevis paa. Han kom til Grønland 1806. For at samle mere blev han igen 1807—08, idet han sendte sine Samlinger hjem. Men disse gik tabt. Et nyt Sorgens Bud fik han fra Danmark i 1809, da han erfarede, at under Bombardementet vare hans betydelige Samlinger, som havde kostet ham mange Aars Arbejde, brændte og ødelagte sammen med St. Petri Præstebolig, hvor de opbevaredes. Han maatte jo ogsaa fuldt ud dele de Savn, de andre Europæere i Grønland lede under. Alligevel tabte han ingensinde Modet, men rejste utrættelig frem og tilbage langs Kysten, altid optaget af de geologiske og mineralogiske Undersøgelser, der skaffede ham et Navn, men tillige med Ønsket om at finde et Skib, hvormed han kunde forlade Landet. Først 1813 lykkedes det ham at komme ombord i »Hvalfisken«, hvormed han rejste til Leith, og senere var han hele sit Liv knyttet til England, hvor han blev Professor i Dublin.

Grønland under Krigen 1807—14.

Ved Provst *Schultz-Lorentzen.*

IV. (Slutning.)

I denne Sammenhæng maa vi nærmere omtale Missionærerne, som vi kun i Forbigaaende have kunnet nævne i det foregaaende. Der var den Gang kun fem danske Missionærer paa hele den lange Kyststrækning*), nemlig ved Julianehaab *C. F. Fleischer*, ved Frederikshaab *J. Jessen*, ved Godthaab *N. G. Wolf*, ved Egedesminde *B. Hartz* og ved Jakobshavn *E. S. Bram*. Ved Krigens Udbrud var Missionskollegiet**) straks klar over den Vanskelighed, hvori disse vilde blive stedte, men det formaaede jo ikke at udrette noget, da hele Tilførslen var i Handelsdirektionens Hænder. Det eneste, Kollegiet kunde gøre, var at lade sin Sekretær *Gude* skrive et »smukt og kristeligt Brev« til Missinærerne. Disse vare nu virkelig ogsaa i en vanskelig Stilling. Købmændene havde dog selv Raadighed over Provianten, for saa vidt der var nogen, og kunde i mange Henseender skaffe sig Lettelser, som Missionærerne vare udelukkede fra. Dette Forhold ved Proviantudleveringen havde altid givet Anledning til megen og bitter Strid mellem Missionærerne og Købmændene, naar de første, snart med Rette, snart vel ogsaa med Urette, klagede over Tilsidesættelse, og det kunde næppe tænkes at blive bedre under Krigen, da Krybben blev mere og mere tom. Den samme Klage over Købmændene lyder ogsaa i disse Aar uafvendelig fra Mandskabet, saa noget har der vel været derom. I hvert Fald maatte Missionærerne føle Krigens Savn stærkt. Det var forstandigt af *Wolf* ved Godthaab, at han med det første Skib, der kom til Godthaab, 1809 sendte sin Familie til Danmark, men det kunde flere af de andre ikke gøre, selv om de gerne vilde, thi der kom ingen Skibe til deres Stationer. Da Forholdene efterhaanden forværredes, tænkte flere naturligvis paa at hjemgaa til Danmark, især de, der boede længst mod Syd, hvor Nøden var størst, og Udsigterne mindst. Da derfor Galeasen »Sælhunden« 1811 rejste fra Sydkolonierne til Godthaab, fulgte de to Præster, *Fleischer* fra Julianehaab og *Jessen* fra Frederikshaab med. De forlode dog ikke denne Gang

---

*) En Indskrænkning i Missionærernes Antal var sket under 24de April 1792.

**) Dette bestod af de kendte Navne Moltke, Kaas, Balle, Wulf og Münter.

Grønland. Da *Jessen* nemlig erfarede, at »man dog fik noget til Livets Ophold«, vendte han tilbage til sin Plads ved Frederikshaab. *Fleischer* blev ved Godthaab, men den derværende Præst, *N. G. Wolf* benyttede denne Lejlighed til at forlade Grønland. Han var altsaa den første, som opgav sin Gerning dér under de vanskelige Kaar, men det maa dog erindres, at hans Hustru og Børn vare i Danmark, og at han paa dette Tidspunkt havde været i Grønland i 7 Aar*). Hvad han ved sin Hjemkomst berettede Kollegiet, og hvad dette erfarede af Missionærernes Breve satte det stærkt i Bevægelse. »Efterretningerne fra Grønland ere saa sørgelige, at Kollegiet ikke kan være rolig ved Missionærernes Skæbne,« skrev det til Inspektøren. Det sendte derfor i 1812 en Skrivelse til Missionærerne, hvori det meddelte dem, der ønskede det, Tilladelse til at rejse hjem. *Jessen*, som ikke havde søgt derom, fik et Tilbud fra Kollegiet om en betydelig Gageforhøjelse og Fordobling af den ham ved Hjemkomsten tilkommende Vartpenge, hvis han vilde blive i Grønland. Han tog dog ikke mod Tilbudet. Samtidig meddelte Kollegiet Missionærerne Forholdsregler for det Tilfælde, de forlade Landet. Missionen skal styres af de Blandinger, der vare ansatte som »Kateketformænd« ved enkelte Kolonier, men da disse jo ikke vare ordinerede og altsaa f. Eks. ikke kunde forrette Vielse, blev det for dog at undgaa Forargelse — Folk vilde jo ogsaa giftes under Krigen — tilladt disse at udføre en Slags Trolovelseshandling, saalænge Præsterne vare borte. Iøvrigt bad Kollegiet Inspektøren i Sydgrønland om at føre Overtilsyn med Missionen i dette Distrikt. De to tilbageblevne sydgrønlandske Missionærer, *Fleischer* og *Jessen* toge begge imod Kollegiets Tilbud og rejste hjem 1812. Sydgrønland var saaledes for første Gang siden Hans Egedes Ankomst dertil 1721 blottet for danske Præster. I Nordgrønland rejste Missionær *Bram* ved Jakobshavn hjem 1813. Men med Ære maa vi blandt alle nævne Missionæren ved Egedesminde, *Bernhard Hartz*. Uagtet Nøden, som før omtalt, var stor i dette Distrikt, og uagtet han var en svagelig Mand, der Aar efter Aar plagedes af den frygtelige Skørbug, forlod han dog ikke Grønland, men flyttede ved *Brams* Bortrejse til det mere centralt beliggende Sted, Jakobshavn. Han var nu den eneste danske Præst i Grønland, men hvorledes skulde han kunne bestride dette uoverkommelige Sogn? Kollegiet maatte

*) Han blev siden Præst i København, Lektor og Professor.

være betænkt paa særlige Foranstaltninger, og i Mangel af danske Præsteæmner greb man til det enestaaende at lade en Grønlænder, Kateketformanden *Frederik Berthelsen*, ordinere*). Denne Handling foretoges af Missionær *Hartz*, som bemyndigedes dertil af Biskop *Münter* og som maatte rejse den lange Vej til Holstensborg for at træffe *Berthelsen* der. Denne sidste tog Bolig ved Godthaab 1815 og bestyrede derfra hele Sydgrønland. *Hartz* blev endnu i Landet til 1816. Først 1817 lykkedes det Kollegiet at faa fire nye Missionærer sendt til Grønland, der saaledes atter paa dette Omraade kom i sin vante Orden.

Missionærernes Hjemrejse midt under den almindelige Nød gjorde et stærkt Indtryk paa mange. Sydgrønlands Inspektør skriver endog, at den »har givet Sensation blandt Nationen«. Trods alle Undskyldninger, der kunne søges derfor, er det heller næppe muligt at forsvare deres Adfærd. Selv om nogle af dem som *Wolf* og *Bram* have tjent deres pligtige Tid ud i Grønland og altsaa embedsmæssigt set vare berettigede til at rejse hjem, var det næppe moralsk og kristeligt set forsvarligt af dem at gøre det. *Jessens* ærlige Forsøg og *Hartz*'s modige Udholdenhed gøre de øvriges Modløshed dobbelt iøjnefaldende. At deres Adfærd blev misbilliget af Inspektør *Myhlenpfort*, siger ikke saa meget, da han altid var paa Nakken af Missionærerne. Han var ogsaa meget imod Grønlænderen *Frederik Berthelsens* Ordination og advarede Kollegiet stærkt derimod. Men hvad have Grønlænderne selv tænkt. Derom have vi desværre ingen Oplysning. De maatte overhovedet hele Tiden tie og bide deres Lidelse i sig.

De tyske Missionærer, af hvilke der ved Krigens Udbrud var otte i Sydgrønland, fordelte paa Stationerne Ny Herrnhut, Lichtenfels og Lichtenau, havde vel i visse Henseender en bedre Stilling end de danske, eftersom de vare ganske uafhængige af Handelen og selv bestyrede deres Proviantforraad, som tilsendtes dem fra deres Venner i Europa, ogsaa i England, hvor man naturligvis var særlig virksom i Krigsaarene. Alligevel have vi hørt, at de ogsaa maatte undvære meget, og at de tilsendte Varer ikke altid

---

*) Han var en Blanding, f. 1750, altsaa ved Ordinationen 64 Aar gammel. Hans Fader var en dansk Mand, *Berthel Larsen*, som 1739 var sendt til Grønland som Vajsenhusdreng for der at oplæres til Kateket. Da han var en flink Kateket, blev han 1764 ligeledes ekstraordinært ordineret til Præst ved Sukkertoppen. Han var gift med en Grønlænderinde og havde flere Sønner, som vare Kateketer. Frederik B. døde 1828.

kom dem i Hænde. Det kan vel ses i Sammenhæng med den almindelige Nedslaaethed, at en ung tysk Medhjælper ved Ny Herrnhut begik Selvmord, og hans Hustru blev sindssyg af Sorg derover. Missionæren *Joh. Conr. Kleinschmidt* bragte 1812 efter sin Hustrus Død sine fire Børn til Europa og vendte atter tilbage 1813. Den tyske Mission, der var afsondret paa faa Pladser med smaa Menigheder, led saaledes slet ingen Standsning under Krigen.

Vi have nu fulgt Begivenhedernes Gang i denne ulykkelige Krigstid, hvis Bølgeslag fra det fjærne Europa skulde mærkes hinsides Atlanterhavet i det fjærne afsides Grønland. Hvad den virkede der var vel ikke Forhold, der havde nogensomhelst Betydning for Historiens Gang. Hvad vi her have kunnet fortælle, tager sig jo kun smaat og betydningsløst ud. Men hvad den i hvert Tilfælde bevirkede var en Sum af Lidelse for de Mennesker, der fik dens Tryk at føle. Og for dem og det grønlandske Samfund fik den Følger, der længe kunde spores.

Efter de første Krigsaar med den næsten fuldstændige Standsning af Tilførslen fra Danmark, der kulminerede 1811, tog Samkvemmet, om end kun langsomt, til. Da nu samtidig de Danske i Grønland bleve færre og færre, idet en stor Mængde forlod Landet, hørte den egentlige Nødstilstand efterhaanden op for disse. De Indfødte maatte længst føle Krigens Tryk. De kunde jo ikke rejse bort. Men ingen fortæller om dem. Men det varede meget længe, før alt kom i god Orden igen. Krigen, og hvad den foraarsagede, havde grebet dybt ind i meget, som ikke atter var let at bringe i Lave. Vi skulle endnu kun fortælle lidt om dette.

Den kongelige grønlandske Handel led naturligvis uhyre Tab i Krigsaarene. For blot at nævne Tabet af de i 1807 opbragte fem fuldlastede Skibe. Hvad det lykkedes dem at faa sendt til Grønland af Tilførsel, slugte ogsaa store Summer. Skibene vare dyre at fragte, og den Last, de skulde have, var ikke billigere at skaffe til Veje i disse for al Handel saa vanskelige Aar. Det var Udgifterne. Og hvad fik de til Gengæld? De Skibe, der rejste til Grønland med License, maatte ingen Spæk føre med hjem. Og selv om de havde maattet, var der kun lidt at faa, thi i Grønland, hvor alle Betalingsmidler vare slupne op, havde al Indhandling nødvendigvis maattet høre op af sig selv. Under disse Forhold opslugtes alt, hvad der efter de foregaaende gode Aar havde været samlet i Handelens Kasse. Den kongelige Kasse maatte

derfor træde støttende til den ene Gang efter den anden; thi den kongelig grønlandske Handel kunde jo ikke gaa fallit. Men længe mærkedes disse store Tab. Under Handelens almindelige Nedgang og de frygtelige Pengeforhold sank Priserne paa de grønlandske Produkter til langt under det halve, baade Tran og Skind. Ja endnu nogle Aar efter Krigens Ophør var det saa at sige umuligt at afsætte noget. For Eksempel kunde Handelen i 1818 af sit ikke ringe Forraad af hjemførte Sælhundeskind kun slippe af med 950 Stykker, og det endda til den lave Pris af fem Skilling Stykket. Først saa sent som 1829 lykkedes det atter at faa Balance i Handelens aarlige Regnskab. Saa længe mærkedes Krigens Følger.

Des vanskeligere var det at faa Sejladsen paa Grønland genoptaget i den fulde Udstrækning. Tilmed ramtes Handelen i Aarene efter Krigen af en Række Uheld paa dette Omraade. 1815 sank Jagten »Hvalfisken« paa en Rejse mellem Julianehaab og Godthaab. 1817 var »Hvidfisken« under den tidligere omtalte energiske Fører, *Boh Ercken*, sendt til Julianehaab, som den ogsaa vel ankom til og atter forlod, men dens senere Skæbne ved ingen. Ved denne Lejlighed blev ogsaa en tysk Missionær *Kranich* borte. 1818 blev »Jupiter« indespærret i den sydgrønlandske Storis og maatte forlades af Besætningen, som reddedes. Først efterhaanden kom Skibsfarten i bedre Gænge.

Det er utvivlsomt ogsaa en Følge af Krigen og det Tab, denne havde foraarsaget, at Handelens øverste Ledelse omordnedes. Oprindelig havde denne ligget hos en Kommission, der var blevet oprettet 1781 og den Gang omfattede baade den islandske, færøiske, finmarkske og grønlandske Handel. Under Kommissionen sorterede en administrerende Direktion, hvis enkelte Medlemmer hver havde sit Omraade at passe. Island var imidlertid udskilt 1786 og Finmarken 1787. Nu blev ved kongelig Resolution 1816 den øverste Kommission ophævet, og Direktionen kom til at sortere direkte under Rentekammeret. Netop i disse Aar døde det mangeaarige Medlem af Direktionen Etatsraad *Frisch*, som særlig havde varetaget den grønlandske Handel, og den tidligere omtalte energiske Inspektør for Nordgrønland, *Motzfeldt*, fik nu Lønnen for sin Virksomhed under Krigen, idet han blev Medlem af Direktionen 1817.

Mest direkte kom Handelens Personale i Grønland til at lide under Krigens Følger, som om de ikke havde lidt nok, saalænge Krigen stod paa. Som allerede fortalt standsede al Indhandling i Grønland i Krigsaarene, og hvad der var samlet ind, blev let ode-

lagt. Da nu den væsentligste Del af deres Løn bestod i Procenter af Overskuddet af Produktionen og denne var lig Nul siger det sig selv, at deres Kaar bleve stærkt forringede. Hertil kom, at den Proviant, der blev opsendt til Grønland, naturligvis beregnedes til den Pris, den kostede i Danmark, og denne var just i disse Aar meget høj. F. Eks. kostede i Danmark i 1813 en Td. Hvede 231 Daler Kurant (38 Rigsbankdaler), 1 Td. Rug 120 D. K. (20 Rbdl.), 1 Td. Smør 1500—2000 D. K. (250—332 Rbdl.*). Paa denne Maade kom Selskabets Embedsmænd selvfølgelig i Gæld til Handelen. Men da nu tillige ved Regnskabets Opgør, der desværre faldt sammen med Statsfallitten, det Tilgodehavende, de grønlandske Købmænd havde staaende i Handelens Kasse, uden videre blev nedskrevet som al anden Regnskabsgæld, medens der blev krævet Betaling i fuld klingende Mønt for den Proviant, der var nydt i Grønland**), bleve de alle fattige Folk.

Det er langt vanskeligere at efterspore de Følger, Krigen fik for den indfødte grønlandske Befolkning udover, hvad vi allerede have fortalt om Nøden under Krigen. Betragte vi midlertid Folketallet, bliver det indlysende, at Krigen har tynget haardt paa den. I Aarene 1789 til 1805, altsaa umiddelbart før Krigen, steg Folketallet nemlig fra 5122 til 6046 Indfødte, skønt der netop i disse Aar rasede en hæftig Koppeepidemi (1801) og andre smitsomme Sygdomme. Men i Krigsaarene daler det igen saa stærkt, at det 1816 opgøres til 5836***). Dette er utvivlsomt foraarsaget af Mangel og Nød paa Grund af Krigsspærringen. Men Krigen fik ogsaa den sørgerlige Følge, at Udviklingen standsede for en lang Aarrække. Missionsarbejdet og det dermed sammenhørende Skolevæsen stod nærmest stille i Aarene efter Missionærernes Bortrejse. Netop lige før Krigens Udbrud havde Direktionen haft en udmærket Plan om at oprette en Slags Højskole for Indfødte især for at uddanne dem til at komme i Handelens Tjeneste, en Plan, som var støttet af Inspektør *Motzfeldt*, men nærmest modarbejdet af Inspektør *Myhlenpfort*. Nu standsede naturligvis ogsaa Arbejdet herpaa og er aldrig senere bleven genoptaget. For saa vidt har Krigen altsaa virket hæmmende lige til vore Dage. Manglen paa Penge gjorde naturligvis ogsaa sit til, at den foreløbige Stagnation gik over til at blive kronisk.

---

*) Danmarks Riges Historie, Edvard Holm.

**) Samling af Betænkninger og Forslag 1856 S. 215.

***) Nu ca. 12000.

Døglingen (Bottlenosen).

Ved Journalist *Henry Ette.*

Medens Storhvalerne, især Blaahvalen, er i stærkt Aftagende i Ishavet og det nordlige Atlanterhav, saaledes at det nu er et rent Tidsspørgsmaal, naar alle Stationerne paa Færøerne og Island maa nedlægges af Mangel paa Fangstdyr, er der endnu i de samme Have en ret stor Bestand af den 20—30 Fod lange Tandhval, *Bottlenosen, Døglingen* eller *Næbhvalen.* Ialtfald har jeg 1907 og 1908 set lige saa mange Flokke som 1900 og 1901 paa de samme Felter, medens Synet af en Blaahval nu er en Sjældenhed. Og dog tage Nordmændene aarlig gennemsnitlig 1000 Stykker af denne »Fisk«; Sandefjord er den By, hvorfra de talrigste Bottlenosfangere, Dampere, Skonnerter og Kuttere, med og uden Motor, udklareres. Det har tydeligt vist sig, at Damperne og Kutterne med Hjælpemotor komme hjem med den største Fangst, fordi disse ere i Stand til ogsaa i stille Vejr at komme »ind paa Stimerne«. Bottlenosen hører ligesom Kaskelotten og Grinden til Tandhvalerne, men har for Resten ingen synlige Tænder. Den lever i Flokke paa 3—6—9—12 Stykker, rimeligvis over hele Jorden (jeg skulde blive glad, om en af »Atlanten«s Læsere kunde give mig Oplysning, om Hvalen er kendt paa de vestindiske Øer)[1]), men altid paa Grænsen af dybt Vand og Banker. Den er den eneste Hval, som »søger« Hvalfangeren. Det vil sige, Flokkene komme af sig selv, rimeligvis drevet af en Art af Nysgerrighed, styrende ret paa Fartøjet. »Jagt« som Hvalbaadenes efter Storhvaler er ukendt i Bottlenosfangst. Den fastskydes derfor sjældent fra Baad, men næsten altid fra en af Fartøjets 6—8 Bottlenoskanoner, anbragte paa Bakken, agter og undertiden en paa Styr- og Bagbordsside. De hertil hørende Harpuner have ingen Granat, og dette giver Anledning til det i Hvalfangsten mest modbydelige Dyrplageri. Thi selve Harpunen er langtfra i Stand til at dræbe Hvalen, saaledes som Storhvalen ofte øjeblikkelig dræbes af Svend Foyns Granaten, den tilhørende Cocusline skal blot »hefte Fisken«. Bagefter kommer saa Dræbningen, og det er hyppigt en meget

---

[1]) Efter indhentede Oplysninger kendes den ikke uden for Atlanterhavs-Omraadet. *(Redakt. Anm.)*

langvarig Proces. Fra mine Timer i Zoologi i Metropolitanskolen kan jeg tydeligt erindre, jeg lærte, at en Hval kun kunde holde sig højst en Times Tid under Vandskorpen uden at behøve at komme op til Overfladen for at trække frisk Luft. Men dette passer i alt Fald ikke paa Bottlenosen. Der er enkelte Eksempler paa, at en »Tøndebund« (de store Hanner) har holdt sig op til 6 Timer i Søen og saa kommet op spillevende for at blæse tyve, tredive Gange i Træk. Almindeligvis kommer Dyret dog op efter en halv Times Forløb. Fire Baade med Kanon, Harpun og Line ligge da parate til at tage imod den. Den nærmeste roer tæt ind paa Hvalen og skyder en ny Harpun i Dyret, helst bag i Hovedet. Træffer Skytten godt, kommer Harpunen til at sidde saa fast, at Hovedet maa kløves ombord for at faa Harpunen fri. Ved Linens Hjælp haler nu Skytten Baaden saa nær Hvalen, at han kan bruge Landsen. Et eneste Stik i Rygraden kan da dræbe Dyret. En Skælven, og Hvalen er død. Men selvfølgelig hænder dette næsten aldrig. Dyret er i stadig Bevægelse, og der er næsten altid nogen Søgang, saa det er umuligt at ramme godt med Landsen. De andre Baade komme da til Hjælp og der stikkes paa engang efter Rygrad, Lunger og Hjærte. I Halvtimevis. Samtidig bakker Damperen for at udmatte Hvalen gennem den først fastskudte Harpun. Men der er Dyr, særlig Mødre med Unge, som det næsten er umuligt at faa Livet af. Maaske først efter mange Timers Forløb »gaar Bottlenosen i Døden«, slæbende med rasende Fart efter sig den eller de Baade, der have Harpun i den. Disse faa Minutter inden Dyret udaander er det mest spændende og risikable af al Hvalfangst, jeg har været med til. Et lille Uheld og Baaden ligger med Kølen i Vejret. Bottlenosen er Skyld i mange Hvalfangeres Død. Det er dens Hævn, fordi Fangsten paa den er saa grusom.

En Bottlenosfanger har gerne 14—18 Mands Besætning. Skytterne lønnes med Maanedshyre, op til 200 Kr. og af hver »Fisk« 10—25 Kr., eller af hver Ton udkogt Olie. — Den ombord kogte Olie, »Sødtolien«, staar i nogle og tredive Pund Sterling pr. Ton, og en stor Bottlenos giver akkurat en Ton. Fangstfelterne for Bottlenosen er Langanæsbanken, Havet øst for Færøerne mellem 0° og 6° v. L., syd for Kap Reykjanæs, mellem Spitsbergen og Storisen, især paa 77° n. B., mellem Syd Cap og Bjørneøen, sydvest for Jan Mayen, og endelig »det vestre Felt« paa 30° v. L. langs Kanten af Storisen under Grønlands Østkyst. Skønt de fleste Hvaler tages omkring Færøerne og Island, og Bottlenosfangsten, især med en Damper, er en lønnende Bedrift, har Danmark dog intet Fartøj i Fangst.

Bestyrelsesvalget i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer".

Ved det forestaaende Valg, hvortil Stemmesedler senere ville blive udsendte, skulle følgende Medlemmer af Bestyrelsen paa Omvalg i Aar:

I Sektionen for Island, der for Tiden bestaar af 13 Medlemmer:

Docent, Dr. phil. *Valtyr Gudmundsson*,
Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson*,
Statskonsulent *Chr. Løfting*,
Direktør *C. Ryder* og
Kammerherre *K. Sehested*.

I Sektionen for Færøerne, der tæller 9 Medlemmer:

Amtmand *Chr. Bærentsen*,
Dr. phil. *J. Jacobsen* og
Departementschef *Jerichau-Christensen*.

I Sektionen for Grønland, der bestaar af 7 Medlemmer:

Finansminister *N. T. Neergaard*,
Folketingsmand *H. Rørdam* og
Læge *Th. N. Krabbe*.

I Sektionen for Dansk Vestindien, der tæller 9 Medlemmer:

Lic. theol. *Lawaetz*,
Dr. phil. *Rothe* og
Professor *T. Westermann*.

Samtlige her anførte Medlemmer afgaa efter Tur og kunne genvælges.

Som *Revisor* afgaar:

Grosserer *Fr. Warburg*.

Bestyrelsen skal i Henhold til Lovene bestaa af 30—45 Medlemmer, fordelte paa 4 Sektioner henholdsvis for Island, Færøerne, Grønland og Dansk Vestindien og saaledes, at der bliver 12—18 Medlemmer i den islandske Sektion og 6—9 i hver af de andre. Af hver Sektion afgaar aarlig en Tredjedel af Medlemmerne.

Plantageselskabet Dansk Vestindiens Virksomhed i 1908 og 1909.

Ved Ingeniørkaptain *H. U. Ramsing.*

I.

Ved Nytaarstid 1908 skrev Administrationen paa St. Croix om det svundne Aar: »1907 har været et drøjt og anstrængende Aar, fuldt af Ængstelser, men naar kun Regnen vil komme inden Høstens Afslutning, vil vort Arbejde bære Frugt«.

Den samme Karakteristik og de samme fromme Ønsker om Regn kunde have været udtalt ved Nytaarstid i Aar; thi 1908 har ogsaa hørt til de meget vanskelige og besværlige Aar. Det har for *Bomuldsdyrkningens* Vedkommende bragt nye Farer og Ulemper, men gennem Administrationens og Forvalternes energiske Arbejde er det dog lykkedes at finde Midler til at begrænse og bekæmpe de Ødelæggelser, som Bomuldens Skadedyr anrette. Og trods alle Vanskeligheder maa det vistnok siges, at Bomuldsdyrkningen har en sikker Fremtid paa St. Croix, dersom Befolkningen vil drive den rationelt og med Omhu.

Administrationens Haab om Regn blev desværre skuffet. Aarets første Maaneder vare tørre. I Begyndelsen af Marts faldt der ganske vist nogen Regn, men samtidig hjemsøgtes Øerne af en for Aarstiden meget usædvanlig Orkan, der anrettede store Ødelæggelser paa Bomulden især paa Nordsideplantagerne, hvor Blade og Blomster og de unge Kapsler blæste af Buskene, saaledes at 2den Plukning blev helt tilintetgjort paa disse Ejendomme. Derefter indtraadte Tørken atter, og Forhaabningerne om en god 2den Plukning paa de øvrige Plantager svandt mere og mere. Først den 27de Maj, faa Dage før Høstens Afslutning, kom den længe ventede Regnperiode, der almindeligvis indtræder ved Maj Maaneds Begyndelse.

Det tørre Vejr i Januar bød gunstige Betingelser for Udviklingen af de mange *Insektlarver,* som angribe Bomulden. Foruden den almindelige Bomuldsorm, en Natsværmerlarve, der forholdsvis let bekæmpes ved Hjælp af Parisergrønt og Kalkmel, havde hidtil den saakaldte Blæremidde, et mikroskopisk lille Dyr, der angriber Buskenes Bark og Blade, været et af de ubehageligste Skadedyr, ikke mindst, fordi det er vanskeligt at

bekæmpe paa selve de angrebne Buske. Paa Administrator *Schmiegelows* Initiativ blev der derfor af Kolonialraadet vedtaget en *Anordning* efter engelske Forbilleder, hvorefter alle Bomuldsbuske skulde oprykkes og opbrændes ved Afslutningen af 2den Plukning.

La Vallée. Udsigt over Bomuldsmarkerne.

Aaret 1908 lod imidlertid Bomuldsdyrkerne stifte Bekendtskab med flere nye og farlige Bomuldsfjender. I Midten af Januar viste der sig Sværme paa Millioner af Sommerfugle i Bomuldsmarkerne paa Petronella og Great Pond, og snart efter vrimlede Buskene af Sommerfuglelarver. Foruden den almindelige Bomuldsorm fandtes der nu 3 nye Arter; de to bleve identificerede af det engelske Agricultural Departments Entomolog, Mr. *Ballou*, som Natsværmerlarver, der ikke som Bomuldsormen angribe Bladene, men derimod overbide de unge Planter, hvor de optræde i nysaaede Marker, eller æde sig ind i de unge, endnu bløde Bomuldskapsler. Den tredie Larve var en Fluelarve (Contarinia), der ligesom de andre lever i Kapslerne, men er vanskeligere end disse at faa Ram paa ved Modgift. Alle 3 Skadedyr vare vel kendte fra Antigua og Barbuda, men de havde hidtil ikke anrettet større Ødelæggelser paa disse Øer.

Paa Petronella anrettede navnlig den ene af de to Arter

Natsværmerlarver, »cut worms« kalde Englænderne dem, fordi de overbide de unge Planter, betydelig Ravage, og 1ste Plukning af 80 Agre Bomuld blev helt ødelagt. Efter 14 Dages Forløb var dog den værste Fare overstaaet, og i Løbet af denne Tid havde man heldigvis lært, hvorledes denne Skade kan bekæmpes og i alt Fald begrænses. Foruden Bomuldsbuskene angriber Larverne ogsaa Guineacorn, der med Fordel kan anvendes som Læbælter for den unge Bomuld. Hvis Larveangrebet falder saa sent, at Læbælterne kunne undværes, vil man kunne nedskære det angrebne Guineacorn og tilintetgøre det sammen med de talrige Larver, der have slaaet sig ned paa det. Det gælder følgelig om at saa Bomulden tidligt, inden det Tidspunkt, da Larverne normalt ere udklækkede. Endvidere vil man ved god Jordbearbejdning kunne tilintetgøre mange Pupper, idet Larverne forpuppe sig i Jorden imellem Bomuldsbuskene.

Langt vanskeligere er derimod Bekæmpelsen af Fluelarven (Contarinia), overfor hvilken det engelske Departement endnu ikke har formaaet at angive en bestemt Fremgangsmaade.

Paa Grund af alle disse sammenstødende uheldige Forhold af Tørke, Orkan og Larveangreb blev *Bomuldshøsten* 1907—08 væsentlig forringet ikke alene i Kvantitet men ogsaa i Kvalitet. I Begyndelsen af Januar anslaar Administrator *Schmiegelow* Høsten til 7—800,000 Pd. Frøbomuld trods den forudgaaende Tørke, men der høstedes kun lidt over 500,000 Pd. Da endvidere Priserne vare stærkt nedadgaaende, og Markedet overfyldt, er det en Selvfølge, at det pekuniære Resultat ingenlunde kunde blive særlig tilfredsstillende. Der opnaaedes for den rensede Bomuld kun lidt over 14 Pence pr. engelsk Pund (ca. 116 Øre pr. dansk Pund), medens Prisen i det foregaaende Aar var omtrent 20 Pence pr. engelsk Pund (ca. 164 Øre pr. dansk Pund). Under disse Forhold bør det fremhæves, at saafremt man kun tilnærmelsesvis havde faaet Høsten i Hus og f. Ex. havde undgaaet den ganske exceptionelle Orkan i Marts, der bragte et Tab paa ca. 100,000 Pd. Frøbomuld, vilde Aarsregnskabet trods de lave Priser have vist et Overskud.

Paa Grund af de vanskelige Forhold, hvorunder Indhøstningen fandt Sted i Begyndelsen af 1908, lykkedes det ikke at faa tilvejebragt brugbart Frø til Udsæd paa Selskabets egne Plantager, og Saaningen for Høsten 1909 fandt derfor udelukkende Sted med udsøgt Frø fra Barbados af den særlig

anbefalede Varietet fra Plantagen *Sterling*. Til Høsten 1910 vil derimod forsøgsvis til Dels blive benyttet udsøgt Frø af Selskabets egen Avl.

Den nye Høst 1908—09 kom godt op, men allerede i Slutningen af Juli meldtes der om meget alvorlige Larveangreb. Paa Grundlag af Erfaringerne fra forrige Høst bekæmpedes de dog med Held. Derefter var der Fred for Orme en god Maanedstid, men imidlertid tog Tørken fat. Slutningen af Juli og det meste af August var usædvanlig tør, saaledes at Bomulden, der normalt tager 70 Dage efter Saaningen for at blive moden, allerede begyndte at blive tjenlig til Indhøstning efter 45 Dages Forløb. Selvfølgelig led Kvaliteten meget betydeligt derved, idet Fibren blev kort og skør. Denne Tørke medførte endvidere, at ca. 60 Agre af det paa Longford tilsaaede Areal mislykkedes helt. Det var Marker, som laa nær ved Søen, stærkt udsatte for Havgus, og bestaaende af tung, leret Jord, som for største Delen vare under Bomuldsdyrkning for første Gang. De skulle fremtidig benyttes som Græsland, og der vil paa dem desuden blive plantet brede, velplejede *Læbælter* af Thibet, Galba og Geneptræer, som kunne give bedre Læforhold for den øvrige Plantage. Til Gengæld vil fremtidig en Del af det nuværende Græsland paa de lettere Bakkejorder paa denne Ejendom blive sat i Bomuldsdyrkning.

September gav ganske vist nogen Væde, men hele November igennem led Bomulden under nye Larveangreb, hvori desværre den vanskeligt bekæmpelige Fluelarve (Contarinia) havde sin store Part. Efter et vedholdende og ihærdigt Arbejde med Ødelæggelse af Larver og Indsamling og Opbrænding af de angrebne Bomuldskapsler, fik man efterhaanden Bugt med Fjenden, men der gik mindst 150,000 Pd. Frøbomuld tabt, og en Tid lang maatte Indhøstningen standse, for at Kampen mod Larverne kunde føres med Kraft. Aarsagen til disse uhyggelig voldsomme Larveangreb maa utvivlsomt for en stor Del søges i den skødesløse og ligegyldige Maade, hvorpaa adskillige mindre Bomuldsdyrkere behandle deres Marker. Under Opvæksten henstaa de forsømte og uden Lugning og Ormeindsamling; Ejeren tager det ringe Udbytte, som de under disse Forhold give, og synes han, at det er for ringe, blive Buskene staaende efter Høst, befængte med Skadedyr, ja i Virkeligheden dannende Udklækningsanstalter for de talløse Sommerfugleskarer, der hjemsøge vore Marker.

Man havde haabet, at den nye *Anordning* om Bekæmpelse af *Blæremidden* skulde bringe en Forbedring i disse Forhold, idet alle Bomuldsbuske jo skulde oprykkes efter 2den Plukning. Men det viste sig snart, at man havde forregnet sig. Thi Markerne kom sent eller aldrig i det Stadium, at 2den Plukning var forbi. Der blev nemlig af adskillige Landmænd foretaget Eftersaaning i Stedet for de udgaaede Buske, saaledes at Markerne altid indeholdt Buske paa meget forskjellige Stadier, og paa den Vis kunde det hævdes, at 1ste og 2den Plukning af de sent saaede Buske endnu ikke var forbi førend henad Efteraaret, naar den næste Høst var i fuld Gang paa de vel behandlede Ejendomme.

Da Plantageselskabet i Fjor — senere end normalt, paa Grund af Tørken — begyndte sin Saaning i Dagene omkring 1ste Juli, havde saa godt som ingen af de andre Bomuldsdyrkere begyndt Oprykning af de gamle Buske; vore Naboer havde endnu ikke begyndt Oprykningen i Slutningen af August, adskillige naaede først saa vidt i November, og andre, for hvem Udbyttet havde været for ringe, overkom aldrig dette Arbejde.

Netop ved Novembertid, da vore Naboers Bomuldshøst gav saa ringe Udbytte, at de opgav Ævret, var det, at vi fik Resultaterne af deres »Sommerfuglehøst« at mærke paa en meget generende Maade.

Under 1ste Plukning skred Bomuldshøsten nogenlunde normalt fra Haanden, indtil 2den Plukning skulde begynde i Marts—April 1909. Der indtraf da atter en usædvanlig Tørke, der holdt sig gennem en stor Del af Maj, og henimod 200,000 Pd. Frøbomuld gik herved tabt. Ialt blev der dog i 1909 indhøstet lidt over 556,000 Pd. Raabomuld paa Selskabets egne Plantager.

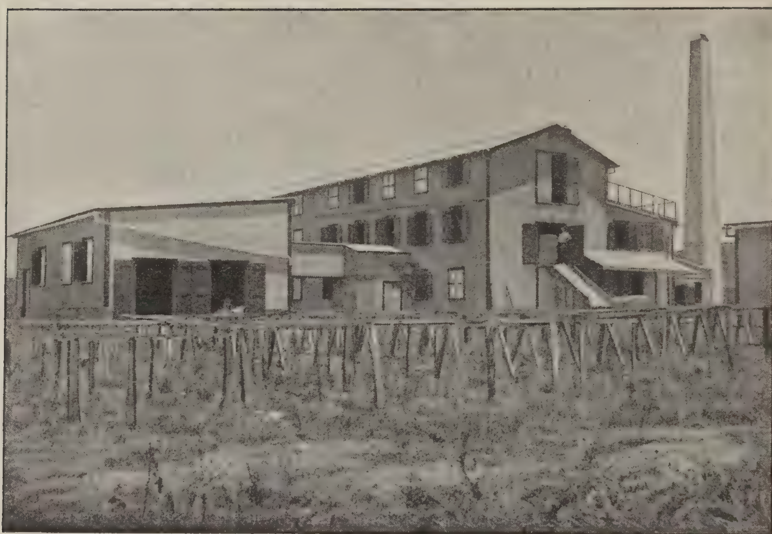
Paa Grund af det daarlige Resultat, som Anordningen om Bekæmpelse af Blæremidden gav, indbragte Administrator *Schmiegelow* i sidste Kolonialraadssamling et nyt Forslag til *Regulering af Bomuldsdyrkningen*. Herefter skulde der af en Kommission aarlig fastsættes et bestemt Tidspunkt, da Opbrændingen af den gamle Bomuld skulde være tilendebragt, og en Maaned senere skulde Besaaningen af de nye Marker finde Sted. Desuden skulde der fastsættes en Termin for Oprykningen af al vildtvoksende Bomuld. Efter megen Modstand, bl. a. fordi man betragtede Reguleringen af disse Forhold som et forfat-

ningsstridigt Indgreb i Ejendomsretten, lykkedes det at gennemføre Anordningens første Del, men Oprykning af vild Bomuld bliver derimod ikke obligatorisk. Desværre gælder Anordningen foreløbig kun for et Aar.

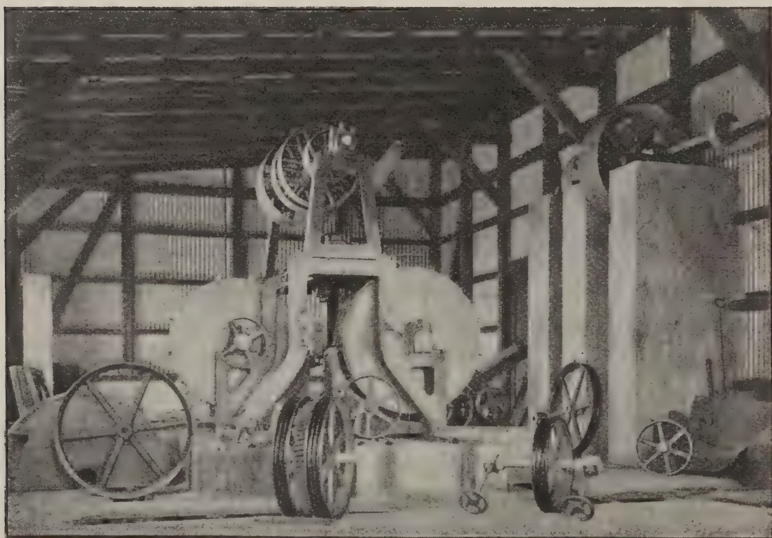
Fremtiden maa nu vise, med hvor stor Energi disse Bestemmelser blive gennemførte, og navnlig, om det lykkes at faa Markerne ryddede, selv om vedkommende Ejer ikke vil fortsætte Bomuldsdyrkningen. Dette er selvfølgelig af stor Betydning, thi netop saadanne Marker ville hyppigt høre til dem, der ere mest angrebne. Hvor store Arealer, det drejer sig om, kan f. Eks. ses deraf, at i Forfjor, da Bomuldsdyrkningen var ny og skulde prøves af alle, var der ca. 3,000 Agre paa St. Croix i Bomuld; i indeværende Høst var der, skønt Plantageselskabet havde udvidet sit Areal, kun ca. 2,000 Agre, og i den kommende Høst ville formodenlig paa Grund af de smaa Bomuldspriser og manglende Omhu ved Dyrkningen, endnu flere Marker blive forvandlede fra Bomuldsmarker til »Sommerfuglemarker«, hvis ikke Anordningen gennemføres med Fasthed.

Det vil sikkert i en nær Fremtid blive nødvendigt ogsaa at skride til en Oprykning af den vilde Bomuld og maaske ogsaa til en Paapegning og derpaa følgende Ødelæggelse af andre Værtplanter for Bomuldens Skadedyr. Oprettelsen af en *Forsøgsstation* vilde utvivlsomt fremme en rationel Løsning af disse og mange andre brændende Spørgsmaal i Øens Landbrug, men desværre synes det, som om det af Kolonialraadet nedsatte Udvalg, der overvejer Anlæget af en saadan Station, har svært ved at komme til et Resultat. Man formener, at en Station, lignende den engelske paa Antigua, vil koste 6,000—10,000 Dollars i aarlig Drift, og dette kan Budgettet næppe magte. Det vilde være heldigt, om man begyndte med en mindre Station, omtrent som Tortolas; man vilde da være naaet et godt Skridt fremad i den rigtige Retning.

Bomuldsdyrkningen er fra 1ste April 1908 bleven belastet med nye *Skatter* og *Afgifter,* saaledes som fremhævet i forrige Beretning; den er derved, samtidig med, at den giver Arbejde til store Dele af Befolkningen, efterhaanden bleven en Indtægtskilde af Betydning for Øens Budget, og den fortjener derfor saa meget desto mere, at der gøres noget alvorligt for at sikre dens Fremtid.

Fiberfabrikken (til venstre) og Bomuldsfabrikken. Longford.

Fiberfabrikkens Rensemaskine under Opstilling.

Kammerherre Knud Sehested.

Lørdag den 28. August afgik vor Forenings Præsident, Kammerherre *Knud Sehested*, ved Døden efter et langt Sygeleje.

Naar Døden bortkalder en Mand, med hvem man i en Aarrække har haft et indgaaende Samarbejde, føles Bruddet næsten altid stærkere, end man egentlig havde tænkt sig, og dette gælder i desto højere Grad, jo mere Manden fyldte i sin Gerning, og jo mere udpræget og helstøbt Personlighed han var. Disse Egenskaber besad Kammerherre *Sehested* i fuldt Maal, han var en kraftig Type af den gamle danske Adel, myndig og bestemt i Hævden af sine Meninger, men dog stærkt afslebet ved Uddannelsen og tilpasset til de demokratiske Former i vort Foreningsliv, i hvilket han navnlig i de sidste Aar tog Del i meget udstrakt Maalestok. Opvokset paa Broholm som Søn af den bekendte Kammerherre *N. F. Sehested*, blev det navnlig Landbruget, der fangede hans Interesse, skønt han fra Ungdommen af valgte en anden Livsgerning, idet han i 1874 i en Alder af 24 Aar tog juridisk Kandidateksamen og derefter virkede i Indenrigsministeriet, indtil han i 1894 var naaet gennem alle Grader til Posten som Departementschef. Da Landbrugsministeriet saa oprettedes i Foraaret 1896, blev *Sehested* Danmarks første Landbrugsminister, og som saadan lykkedes det ham i det følgende Aar at gennemføre flere vigtige Lovforslag. Samtidig med Embedsvirksomheden drev han Landbrug paa Tostrupgaard i Jylland, hvor han tillige erhvervede Skovejendommen Addithus. Paa dette skønne Sted med herlig, vidtstrakt Udsigt over Himmelbjergegnens Skove og Søer byggede han den Bolig, hvor han med Forkærlighed opholdt sig saa længe som muligt af den milde Aarstid, og hertil lod han sig, stærkt nedbrudt af Sygdommen, føre hen for at ende sine Dage. Thi at dette var

i Vente, kunde han næppe være i Tvivl om, skønt han overensstemmende med sin stærke Karakter næsten lige til det sidste lod sig Sager forelægge af Funktionærerne i de forskellige Foreninger, han stod i Spidsen for, og traf Dispositioner, som om Sygdommen kun var af rent forbigaaende Natur. Og talrige ere de Bestyrelser og Udvalg, hvor han nu savnes som Medlem eller tillige som Leder. Eksempelvis kan nævnes, at han var Præsident i det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Formand for Statens Planteavlsudvalg, Præsident for det kgl. Haveselskab og Danmarks Delegerede ved det internationale Landbrugsinstitut i Rom. For vor Forening blev han Præsident ved dens Oprettelse og Formand for dens islandske Sektion, og det blev herved muligt under den første vanskelige Tid, da der var faa Medlemmer og kun meget ringe Pengemidler til Raadighed, at erhverve den fornødne Støtte fra det kgl. Landhusholdningsselskab, der bl. a. overlod Foreningen gratis Lokale til Kontor og Møder.

Som Præsident for vor Forening har Kammerherre *Sehested* vist de samme gode Egenskaber, der karakteriserede hans øvrige omfattende Virksomhed: Klarhed og Fasthed i Ledelsen, Energi og Omhu ved Sagernes Gennemførelse. Med en betydelig, gennem Uddannelse og Øvelse udviklet administrativ Dygtighed forbandt han desuden en stadig Iver for Fremskridt. Man kunde altid være sikker paa hos ham at finde Øre for Optagelse af en ny Foranstaltning, naar dens Betydning og Hensigtsmæssighed blev vel motiveret, og havde man hans Løfte om Bistand, kunde man stole paa denne trods alle Vanskeligheder. Var han uenig med sine Kolleger, kunde der vel paa Grund af hans udprægede Karakter opstaa Brydninger, men han bøjede sig dog altid for det parlamentariske Princip og var iøvrigt i sin daglige Færd saa imødekommende og elskværdig mod alle, at han ogsaa rent personligt efterlader et stort Savn hos sine Medarbej-

dere. Kunde disse end undertiden finde, at han drev Energien vel vidt ved lange og trættende Møder, tilgave de ham dog vistnok altid, naar han efter Arbejdets Slutning fik dem samlet til en Passiar i et hyggeligt Lag. Her, som paa Rejser, var han en overmaade behagelig Personlighed, og mange gode Minder vil han have efterladt sig fra saadanne Lejligheder hos dem, der have færdedes sammen med ham, ligesom mange ville være ham taknemmelige for de Timer, de have tilbragt i hans gæstfri Hjem, hvor han yndede at se sine Medarbejdere, og hvor hans elskværdige Frue, en Datter af Hofjægermester *Bech* til Valbygaard, altid forstod paa den mest indtagende Maade at bringe Husets Gæster til at befinde sig vel.

Vor Forening har haft stærk Fremgang i de Aar, der ere svundne, og vi bør med Taknemmelighed mindes vor Præsident for den store Andel, han har haft deri.

T. Westermann.

Plantageselskabet Dansk Vestindiens Virksomhed i 1908 og 1909.

Ved Ingeniørkaptain *H. U. Ramsing.*

II.

Sisaldyrkningen skrider jævnt fremad ogsaa paa Selskabets Ejendomme. *Fabrikken* paa *Longford* er nu i Drift; det varede nogen Tid, til Dels paa Grund af Maskinmesterens langvarige og alvorlige Sygdom, til Dels pad Grund af uundgaaelige Begyndelsesvanskeligheder, førend man naaede saa vidt, men det nu fremstillede Produkt er i enhver Henseende fuldt tilfredsstillende.

Fabrikken, der er anlagt i Fællesskab med *Dansk-vestindisk Plantageselskab,* har i Aar væsenlig oparbejdet Sisalblade fra dette Selskabs Ejendom Castle Coakley og fra St. Croix Sukkerfabriks Plantager, hvor der findes Plantninger af Sisal fra Statens Forsøgsstations Tid. Planterne paa Plantageselskabets Ejendomme ere endnu for største Delen for unge; dog har Frenchmansbay leveret noget.

Skæringen af Sisalblade paa Frenchmansbay blev i Fjor paabegyndt den 9de September; fremtidig vil man søge at lægge denne Høst paa den tørreste Tid af Aaret. Der er i indeværende Aar solgt Prøveballer af den producerede Sisalhamp i New York og i Havre og senere et Parti paa 14 Baller i New York. I New York erklæredes dansk-vestindisk Sisalhamp at være meget tilfredsstillende og bedre end den Sisalhamp, som almindelig kommer paa Markedet. Ved en almindelig Markedspris af $4^7/_8$ cts. pr. eng. Pd. solgtes dansk-vestindisk Sisal til $5^3/_8$ cts. pr. eng. Pd., hvilket maa kaldes tilfredsstillende under Hensyn til, at Fabrikken paa Longford endnu er i Begyndelsen af sin Virksomhed. Den ene Prøveballe i Havre blev solgt til 60 Frcs. pr. 100 kg., altsaa en lidt højere Pris end i New York, men Omkostningerne ere større i Havre. Der er en Mulighed for, at man efterhaanden vil kunne finde Afsætning af Sisalhampen her i Landet. Forøvrigt bør det bemærkes, at Sisalhampens Pris ligesom Bomuldens for Øjeblikket er meget lav, langt under de foregaaende Aars Gennemsnit.

Sukkerdyrkningen paa Blessing har ikke givet Anledning til

særlig Omtale. Fremtidig vil denne Kultur komme til at spille en noget større Rolle i Selskabets Økonomi.

I Begyndelsen af indeværende Aar købte Selskabet nemlig Sukkerplantagen *Mount Pleasant & Plessens*, der havde en engelsk, udenfor St. Croix boende Ejer.

Denne Plantage har stedse været betragtet som hørende til Øens allerbedste Jorder, men dens Dyrkning har i lang Tid været noget forsømt. Plantagens Areal er 693 Agre, hvoraf 292 ere beskattede som Rørland og 75 henligge i Busk.

Forvalterbolig paa Mt. Pleasant.

Det er Tanken, at den skal drives som en Mønsterejendom i *Sukkerdyrkning*, en Opgave, som Plantageselskabet utvivlsomt bør tage op, og hvortil denne Ejendoms Jord egner sig fortrinligt.

Kreaturbestanden er i stadig Fremgang, ligesom *Græsarealerne* paa de forskellige Plantager ere forøgede saavel i Areal som i Kvalitet ved Rydning, Lugning og Tilplantning med Guineagræs.

I Følge Oplysninger fra Administrationen kan man paaregne, at der gennemsnitlig udkræves 2,5—3,5 Agre Guineagræsland eller 4 Agre alm. Græsland pr. Kreatur med Tillæg. Sukkerplantager, der have »Long-top« (ɔ: de afskaarne Topender af Sukkerrørene) kunne nøjes med ca. 2 Agre Guineagræs og alm. Græs i Forening.

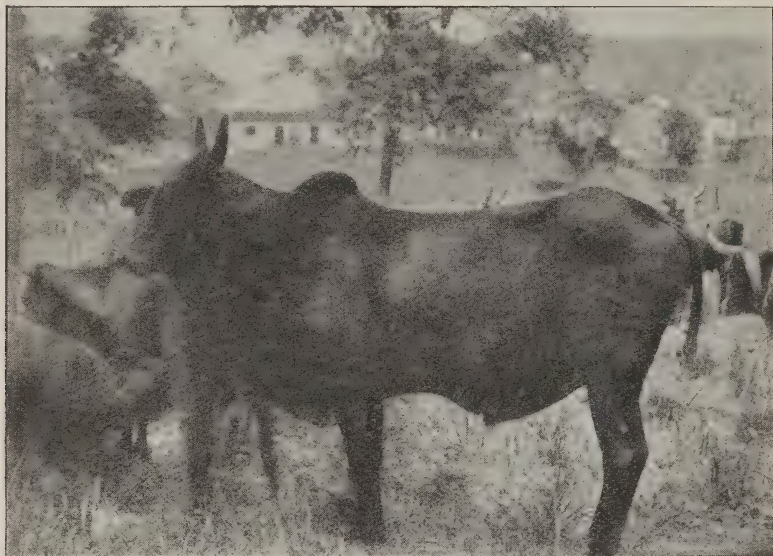

Parti af Landsbyen paa Mt. Pleasant.

Mulefold, Hestestald og Sukkerfabrik paa Plessens.

Der anvendes efterhaanden, navnlig i Tørkeperioderne, en Del knust Bomuldsfrø som Iblanding i Besætningernes Grøntfoder. Forøvrigt anstilles der stadig mindre Forsøg med Dyrkning af *Foderplanter* som Guineacorn, Lucerne o. s. v., ligesom der er fremstillet Hø af Sourgrass. Alle disse Forsøg drives dog under de abnorme Vejrforhold kun med halv Kraft og maa delvis indstilles. Et paatænkt Forsøg paa Longford med Ensilage af Guineacorn blev opgivet paa Grund af Tørken. Selskabet er dog efterhaanden naaet saa vidt, at Vanskelighederne ved at

Zebutyren paa Canebay.

skaffe Vand og Foder til Besætningerne i længere Tørkeperioder maa anses for at være i det væsenlige overvundne.

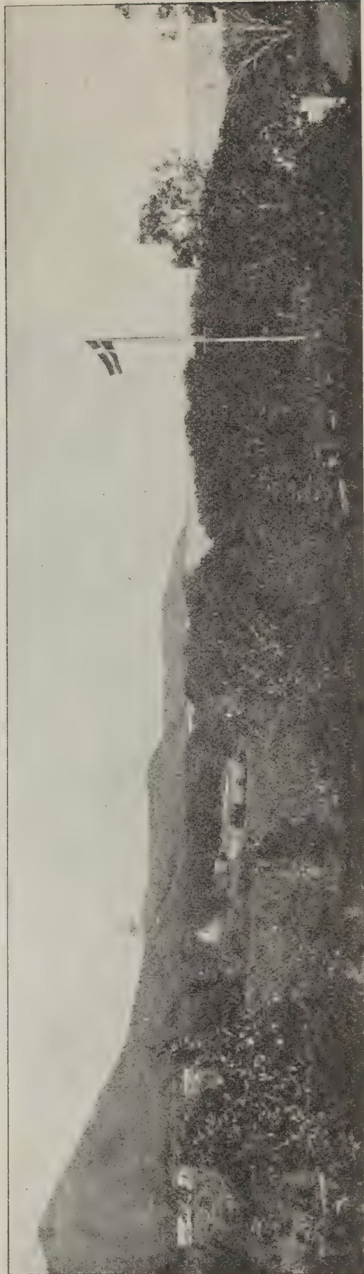
Af de herfra udsendte *Tyre* findes der nu en Del Afkom, ca. 60—70 Stkr. i forskellige Aldre og Køn efter den jydske Tyr, fordelt paa de fleste af Selskabets Plantager. Det synes i Almindelighed at være det indfødte Kvæg overlegent, navnlig som Malkekvæg. Efter den fynske Tyr, som desværre døde, findes der kun 2 Stkr., 1 Ko og 1 Kvie, der synes at have arvet Racens gode Egenskaber som Malkekvæg. Efter Zebutyren fra Trinidad findes ogsaa en Del Afkom, hvoraf flere Tyre. Denne Krydsning synes at udvikle sig særlig tilfredsstillende som store og kraftige Dyr, vel egnede til Trækbrug og som Slagtekvæg.

Afkommet efter den jydske *Hingst* er gennemgaaende ikke faldet godt ud. Derimod synes *Æselhingstens* Muleafkom, bl. a. med de i Argentina købte Hopper, at blive tilfredsstillende i Kvalitet. Det paatænkes at købe endnu en Hingst herhjemme; en god Æselhingst er i Begyndelsen af Aaret 1909 indkøbt i Texas.

De herfra udsendte *Svin* synes ikke ret at trives; dog lader det til, at deres Afkom i de yngste Generationer viser en Del mere Akklimatisationsevne. Paa Frenchmansbay er der efterhaanden tilvejebragt godt og rigeligt Græs paa Bakkerne. Besætningen er derefter forøget, og Salg af Mælk, saavel sød som skummet, og Kærnemælk samt Smør er efterhaanden godt indarbejdet i St. Thomas By. Det er nu under Overvejelse at anlægge et større Mejeri.

Der er i Aarets Løb udført en Del *Gødskningsforsøg.*

Først skal det nævnes, at alle Bomuldsmarker gødes forinden Pløjningen med 4—500 Pd. knust Bomuldsfrø pr. Ager. Dernæst er der paa Petronella et Forsøg i Gang i Overensstemmelse med en Plan, udarbejdet af Professor *Westermann,* der som Formand for *Foreningen De danske Atlanterhavsøers* vestindiske Sektion har foranlediget et Beløb af 500 Kr. stillet til Plantageselskabets Raadighed hertil.

Udsigt mod Vest fra Canebays Forvalterbolig.

De forskellige Gødningsblandinger ere udsaaede paa Petronella i et i 50 regelmæssige Parceller inddelt, indgrøftet Areal. Hver Parcel indeholder 112 Bomuldsplanter, ialt altsaa 5,600 Planter. Udbyttet paa hver Parcel vejes særskilt, og der føres et nøje Regnskab med Forsøget. Paa Grund af Larveangreb og Tørke vil der dog næppe komme et synderlig paalideligt Resultat ud deraf.

Paa Blessing, Longford, Castle Nugent, Great Pond, La Vallée og Canebay gøres der Forsøg med en Beholdning af

Rydning af Krattet paa Prosperity.

Kunstgødning, i sin Tid udsendt til Tobaksdyrkningen, som bliver blandet med Superfosfat og svovlsur Ammoniak i Overensstemmelse med Anvisninger, givne af det engelske Landbrugsdepartements dygtige Leder paa Barbados, Mr. *Bowell*.

De forskellige Kulturer af *Frugttræer* m. fl. Træsorter paa Nordsideplantagerne og paa America Hill have kun gjort smaa Fremskridt under de herskende Tørkeforhold. Paa Canebay findes en Del okulerede Appelsintræer af gode Sorter, men de kunne ikke ventes at bære førend om et Par Aarstid. *Limesplantningerne* give ikke tilfredsstillende Udbytte, og Eksport af Frugten har vist sig at være urentabel; mulig vil man fremtidig kunne sælge dem til en ved Forsøgsstationen paa Tortola ind-

rettet Saftudpresningsfabrik. Der er indført nogle *Bayleaftræer* til Planteskolen paa Canebay og det er Meningen efterhaanden at udplante en Del paa Nordsiden. Paa St. Jan ere Plantningerne saa smaat i Opvækst. De ville maaske til sin Tid gøre den derværende *Bayromsfabrikation* rentabel. Den kan nu ved delvis Køb af Baybladene fra Fremmede kun knebent bære sig. *Kakaoplantningens* Vækst staar foreløbig i Stampe. Der er som Skyggetræer for Kakaobuskene i 3 Agre paa Prosperity udplantet en Del *Kautschuktræer*, navnlig Castilloa elastica, hvoraf 500 ere indkøbte paa Tortola i Løbet af Aaret. Det er dog vist forsigtigst ikke at sætte for store Forhaabninger til disse Kulturer.

Udplantning af *Kokospalmer* langs Vejene og langs Strandbredderne fortsættes stadig, ligesom der plantes passende Læbælter f. Ex. paa Longford.

Blandt de mindre Kulturer, som stadig forsøges, kan endnu nævnes *Løgdyrkningen*. Der er forsøgsvis hjemsendt et mindre Parti af Limes og Løg til København. Om Salget kan ske med Fordel, vil Tiden vise. For Løgenes Vedkommende gælder det om at hjemsende dem paa et tidligt Tidspunkt af Saisonen.

Ved *Rydninger* til Græsmarker skaanes alle gode Træer, og nye Skyggetræer udplantes; Rydningsarbejdet er forøvrigt nu indskrænket noget.

Ogsaa udenfor den egentlige Plantagedrift har Selskabet taget Initiativet til forskellige mindre Forsøg. Den i Vestindien almindelig udbredte *Malariafeber* overføres som bekendt gennem Moskitoernes Stik. Der er fra forskellig Side fremhævet, at en paa flere engelske Øer udbredt lille Fisk, kaldet *Millions* (Girardinus poeciloides), udrydder Moskitoerne ved at opæde deres Larver. Selskabet har derfor indkøbt en lille Beholdning af »Millions«, der ere anbragte i Lagunerne paa Rust op Twist, hvorfra de senere kunne udplantes i andre af Øernes Laguner og Vandløb. Fremtiden vil nu vise, om Teorien holder Stik.

For et Aars Tid siden paatænkte Selskabet at udsætte Præmier for Fangst af *Monguser* og *Rotter;* dette fandt ingen Tilslutning, men det kan i Forbindelse hermed dog nævnes, at Giftspredningen i Bomuldsmarkerne dræber mange Monguser, ved at disse æde de døde Larver, og Mongusernes Tal er nu meget forringet paa Østende Plantagerne.

Bevarelse af Jordens Fugtighed i Dansk Vestindien.

Ved *H. Bøllemose.*

At Regnmængden er den Faktor, der er bestemmende for Aarets Høstudbytte, er en bekendt Sag for alle, der have haft med det vestindiske Agerbrug at gøre. Dette faar man yderligere bekræftet ved at se paa Tabel 6, Side 582, Nummer 62 af dette Tidsskrift. Af denne Tabel fremgaar det, at Sukkerudbyttet svinger over og under det normale i Overensstemmelse med Regnmængdens Afvigelse fra Gennemsnittet. Naar man ser paa de sydligere beliggende engelske Øer, vil man se, at de have en større Regnmængde og en deraf følgende højere Frugtbarhed.

Det er derfor sikkert let at blive enige om, at det vilde være til stor Gavn for vore vestindiske Øer, om man kunde tilvejebringe en større Regnmængde. Som bekendt lader dette sig desværre ikke gøre; de Forsøg, der hist og her ere foretagne derpaa, kunne vel ikke siges at have ført til det forønskede Resultat. Det eneste, man hidtil har gjort for at forøge Regnmængden paa St. Croix, er at man ved alle selskabelige Lejligheder har udbragt en Skaal for »more rain for Santa Cruz«.

Den Udvej, man snarere kunde tænke sig at gaa for at skaffe en forøget Vandmængde til Plantekulturen, var Overrisling, saaledes som den anvendes i de forenede Staters tørre Egne og andre regnfattige Dele af Jorden. Desværre ere Betingelserne i Dansk Vestindien ikke gode for en saadan Overrisling, vi savne de store Floder og Indsøer, ligeledes mangle de høje Bjærge med den evige Sne, som, idet den smelter i Sommerens Løb, giver den jævne Strøm i Vandløbene. Paa vore vestindiske Øer derimod styrter Regnvandet ad stejle Bakker med ilsom Hast i Havet. Bække, selv af den mest beskedne Art, findes der ingen af. Let Adgang til rigeligt Brøndvand er der heller ikke i Dansk Vestindien, saa det vil næppe være muligt der, saaledes som i andre Egne af Jorden, at basere et Vandingssystem paa Brønde med tilhørende Pumper. Hist og her kan man maaske lede Vandet fra Kilderne i Bjærgene ned til den flade dyrkede Jord, eller paa Steder, der egne sig særlig dertil, opsamle Regnvandet paa dets Vej ned mod Havet. Det er dog sikkert kun Metoder, der kunne anvendes paa smaa Arealer, og som ikke ville faa nogen almindelig Betydning for Øernes

Landbrug, og i Hovedsagen ere vi altsaa henviste til den altfor ringe Regnmængde, der findes.

Inden jeg gaar videre, vil jeg fremdrage en Artikel fra et af vore Landbrugsblade og nogle Forsøg, som ere afholdte paa »Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole« i København.

Artiklen findes i »Vort Landbrug« Nr. 15 for i Aar, og omhandler »En ny Jordbearbejdningsmethode«. Denne skyldes Professor H. W. Campbell, Lincoln, Nebraska, og kaldes »Tørfarmeri« (dry farmery) eller »Det Campbellske Agerdyrkningssystem«. At gengive Artiklen kan her ikke være Tale om, kun skal jeg kortelig anføre, hvad »dry farmery« gaar ud paa og hvorledes Resultatet søges opnaaet. Det Campbellske Agerdyrkningssystem er opstaaet i Nebraska, et Land med en ringe Regnmængde. Hensigten med Systemet er at tilvejebringe de bedste Betingelser for, at Vandet fra de dybere Jordlag kan stige op i Pløjelaget, uden at Vandet dog fordamper for stærkt. Dette søges tildels opnaaet ved Brugen af Tallerkenharven før Pløjningen, idet man dermed søger at findele Markens Overflade og at sønderdele Planteresterne, saa at den Del af Pløjelaget, der skal hvile paa Undergrunden, derved kommer til at indeholde de færrest mulige Hulrum; Meningen hermed er, at der skal være ringe Hindring for Vandets Opstigning fra de dybere Lag. For at komme de sidste Hulrum til Livs og tilvejebringe en endnu bedre Forbindelse mellem Madjorden og Undergrunden anvendes nu et Redskab ved Navn Undergrundspakkeren (subnerface packer). Hensigten med Brugen af dette Redskab, der bestaar af en Række Hjul med skarpe Kanter, er at presse Pløjelaget og Undergrunden godt sammen. Efter Brugen heraf jævnes Jorden med en let Harve, og det hører med til Systemet stadig at holde de øverste 2—3 Tommer af Jorden løs og fin, for at forhindre Vandet i at stige helt op til Overfladen og fordampe. Derved opnaar man tillige, at Luften faar let Adgang til Jorden. Her paa dette Sted vil det føre for vidt at gaa nærmere ind paa Sagen, og jeg skal derfor indskrænke mig til at henvise til Bogen, hvorefter Artiklen er skreven, »Anleitung zur zweckmässigsten Bodenbearbeitung« af *F. F. Matenaer*, Milwaukee, udgivet paa *Paul Pareys* Forlag, Berlin, og til den amerikanske Litteratur, der findes om Spørgsmaalet.

De Forsøg, som jeg omtalte, ere foretagne som Karforsøg paa Landbohøjskolen, Karrenes Areal var $^1/_2$ Kvdm., og Beret-

ningen om Undersøgelserne findes i »Tidsskrift for Landbrugets Planteavl« 16de Bind 1ste Hæfte Side 75—109. Beretningens Titel er: »Undersøgelser over Kulturjords Forhold overfor Vand og Bearbejdningens Indflydelse herpaa«, ved Professor *T. Westermann*. Forsøgene ere udførte i Aarene 1899, 1900 og 1907 i Maanederne April til August. Hvad Regnmængden i Forsøgsperioderne i de 3 Aar angaar, var 1899 et tørt Aar, 1900 et normalt Aar og 1907 et fugtigt Aar. Gennemsnitsregnmængden for Danmark er for Maanederne April til August 251 mm, i 1899 faldt der i disse Maaneder 140,8 mm, 1900 gav en Regnmængde af 251,6 mm, og 1907 bragte en Regnhøjde af 295,4 mm. Jorden blev behandlet paa forskellig Maade i Karrene i de forskellige Forsøgsrækker. I alle Karrene blev Jorden »harvet« med Gravegreb til 8 Cm. Dybde, og de Kar, hvor Jorden har faaet Lov til at henligge i den Tilstand, ere blevne betegnede som »harvede«. Ringtromling er udført med 2 Ringe af en Ringtromle. »Cambridge-Tromling« er sket ved Hjælp af 3 Ringe, 2 glatte og een takket. Til »Glattromling« er brugt et 100 Pds. Vægtlod, hvorved Jorden er trykket sammen. Ringtromle-

Vandforbrug, angivet i pCt. af Nedbøren.

Tidsrum	Grundvandstand ½ M. under Overfladen					Grundvandstand 1 M. under Overfladen					
	Harvet	Glat-tromlet	Ring-tromlet	Ringtr. og harvet	Cambridge-tromlet	Harvet	Glat-tromlet	Ring-tromlet	Ringtr. og harvet	Cambridge-tromlet	Bevokset med Havre
	Sandjord										
1899 ($^{24}/_{4}$—$^{12}/_{8}$) (Nedbør 86 mm.)	154,4	233,7	271,9	—	—	91,9	109,3	117,9	—	—	—
1900 ($^{1}/_{5}$—$^{21}/_{8}$) (Nedbør 204 mm.)	92,9	110,4	141,7	—	—	62,0	68,2	79,3	—	—	—
1907 ($^{20}/_{4}$—$^{31}/_{8}$) (Nedbør 275,5 mm.)	54,8	—	82,6	63,5	75,2	55,0	—	67,5	57,0	59,0	152,0
	Lerjord										
1899 ($^{24}/_{4}$—$^{12}/_{8}$) (Nedbør 86 mm.)	134,6	148,1	150,2	—	—	121,9	125,6	138,1	—	—	—
1900 ($^{1}/_{5}$—$^{21}/_{8}$) Nedbør 204 mm.)	94,7	103,2	113,7	—	—	86,3	92,5	97,9	—	—	—
1907 ($^{20}/_{4}$—$^{31}/_{8}$) Nedbør 275,5 mm.)	68,6	—	82,3	73,0	78,8	70,2	—	77,6	70,1	74,1	149,6

ringene havde en Højde af ca. 9 Cm. og Cambridge-Tromlens Ringe af 25 Cm. I Aaret 1907 var to af Karrene bevoksede med Havre, alle de andre Kar henlaa uden Bevoksning. Den Behandling, som de forskellige Kar fik om Foraaret, blev ikke gentaget i Sommerens Løb.

Tallene i hosstaaende Tabel ere meget interessante; det fremgaar tydeligt, at Vandforbruget er mindst, naar Jorden, som efter Harvning, ikke er fast lige op til Overfladen; men naar der øverst findes et løst Jordlag paa nogle Centimeter. Efterlades Jorden med en fast Overflade, som ved Tromling, stiger Vandforbruget, og dette er igen større, naar Jorden efterlades med en stærk kammet Overflade, som ved Ringtromling, end naar Overfladen er plan saaledes som efter Brugen af Glattromlen.

Som tidligere nævnt vare i 1907 2 af Karrene bevoksede med Havre, Vandforbruget i disse Kar, i Forhold til Forbruget i de ubevoksede, er meget interessant at iagttage, baade det samlede Forbrug og Forbruget i de enkelte Tidsperioder af 14 Dage. De to Kar, der vare bevoksede med Havre, fik en Behandling, der nærmest svarede til Harvning, idet det øverste Lag dog blev svagt sammentrykket.

Det viser sig da, at Forbruget af Vand i Begyndelsen af Forsøgene omtrent var det samme i de harvede og de bevoksede Kar; men efterhaanden som Havren blev større, steg Forbruget stærkt i de med Havre bevoksede Kar, saaledes at der i hele Tidsrummet medgik 2 a $2^1/_2$ Gange saa meget Vand til de bevoksede som til de ubevoksede Kar.

Resultaterne herfra kunne naturligvis ikke uden videre overføres paa vestindiske Forhold; men et Fingerpeg give de sikkert om, i hvilken Retning Jordbehandlingen bør gaa for bedst at bevare Fugtigheden. Min egen Erfaring fra Vestindien peger ogsaa i samme Retning; ved stadig at holde Jorden porøs og løs i Overfladen lykkedes det mig i Planteskolebede og omkring Frugttræer, selv i langvarige Tørkeperioder, at holde Jorden nogenlunde fugtig og forhindre Dannelsen af en Skorpe, og navnlig at forhindre Dannelsen af de dybe Revner, som saa let fremkomme i Vestindien med dets stærke Varme, lange regnløse Perioder og lerede Jorder.

At udfinde Metoder, hvorved Jordfugtigheden bedst bevares, vil sikkert være en Opgave for en kommende Forsøgsstation i Dansk Vestindien. Naturligvis anser jeg mig ikke i

Stand til nærmere at angive, hvilke Opgaver en saadan Station vil faa at løse. Dog vil jeg tillade mig at nævne nogle: At undersøge hvorvidt »Det Campbellske Agerdyrkningssystem« egner sig for Vestindien, at udfinde om Jorden fordamper mindre af Fugtigheden, naar de øverste 2—3 Tommer stadig holdes fine og porøse, og endelig at udfinde, hvilken Indflydelse det har paa Bevarelsen af Fugtigheden, naar alt Ukrudtet holdes borte, saaledes at der ikke er nogen overflødig Bevoksning af Jorden til at forbruge Fugtighed, i alle Tilfælde ingen overflødige større Planter. Man maa huske, at de vestindiske Kulturplanter, Bomuld og Sukkerrør o. s. v., alle plantes med saa stor Afstand, at der kan renses mellem dem.

Til Slut vil jeg ønske, at Folk med større Erfaring og Autoritet ville benytte Lejligheden til at udtale sig om Sagen, den fortjener det, thi denne Sag, Bevarelsen af Jordens Fugtighed, er et Livsspørgsmaal for det vestindiske Agerbrug.

Nye Medlemmer.

A. Bestandige Medlemmer

(Bidrag een Gang for alle 200 Kr.).

Navn.	Adresse.	Indmeldt ved
Petersen, Jørgen, Fabrikant.	København.	Professor T. Westermann.

B. Aarsmedlemmer.

Navn.	Adresse.	Indmeldt ved
Andersen, A., Provst.	København.	Inspektør P. Feilberg.
Hagemann, Ove, Ingeniør.	Kattingeværk.	Sekretariatet.
Havsteen, J. V., Etatsraad, Konsul.	Akureyri.	Sysselmand P. V. Bjarnason.
Lambæk, L., Landbrugskandidat.	Island.	Handelsfaktor P. Nielsen.
Linddahl, Hoteltjener.	Helsingør.	Inspektør P. Feilberg.
Lohmann, Chr., Overretssagfører.	København.	Sekretariatet.
Løvenskiold, C., Baron, Legationsr.	Rom.	Sekretariatet.
Møller, Carl, Grosserer.	København.	Overlærer Bergh.
Philipsen, Bygningsinspektør, cand. polyt.	St. Thomas.	Guvernementssekretær Helweg Larsen.
Schierbech, Julius F., Firma.	København.	Sekretariatet.
Thorgrimsson, Kristjan, Konsul, Købmand.	Reykjavik.	Sysselmand P. V. Bjarnason.
Westergaard, N. N., Præst.	Frederiksted.	Apotheker Jean Petersen.

Meddelelse fra Færøerne.

Færøsk Stenindustri.

Det er et gammelt Ønske paa Færøerne, at der kunde findes Afsætning paa Øernes Rigdom af Sten. Heroppe anvendes Hovedstenarten, Basalten, kun sjældent som udelukkende Bygningsmateriale, idet saa godt som alle Huse ere byggede af Træ, indført fra Norge og Sverige. Kælderetagen i de færøske Huse er dog i Reglen af utilhugne Sten, sprængte ud af Klippen et Steds i Nærheden af Byggestedet. Kun enkelte Stenhuse findes paa Øerne, deriblandt Amtmandsboligen i Thorshavn, nogle Skoler og enkelte Privathuse. Selv de fleste Kirker ere af Træ.

I den senere Tid har en thorshavnsk Haandværker, Vandmester *J. A. Arge* sat sig i Forbindelse med forskellige danske Autoriteter for at undersøge Muligheden af de færøske Stens Benyttelse i Danmark, og omtrent samtidig har Købmand *Chr. M. Christiansen* i Thorshavn søgt Støtte hos Myndighederne til at paabegynde Stenbygning paa Øerne.

Den 8. September afholdtes i Thorshavn et offentligt Møde om Sagen, og der nedsattes et Udvalg til at virke for den, foreløbig ved at indhente Oplysninger om, hvorvidt det overhovedet vil være muligt for de færøske Sten at konkurrere paa det danske Marked med de bornholmske og svenske. Det gælder at faa at vide, om de færøske Basaltsten lade sig anvende saa godt som Granitsten til Bygninger, til Brolægning, til Havnearbejder o. s. v., og om de kunne leveres — til Trods for de betydelige Fragtudgifter, som maa løbe paa — til en antagelig Pris.

Udvalget, der støttes af forskellige Privates Bidrag, har søgt om et Pengebidrag hos Lagtinget. Som Forretningsudvalg for det samlede Udvalg, hvis Opgave kun er at lægge Tingene til Rette for fremtidig økonomisk Virksomhed, er valgt Lagtingsmand, Tømrer *H. A. Djurhuus*, Købmand *J. Lützen* og Sorenskriver *Helms*.

Dampskibsforbindelsen med Færøerne.

Ved Sorenskriver *Chr. Helms.*

Nu da Efteraaret er inde, og man skal begynde at tænke paa Fartplanerne for næste Aar, turde Øjeblikket være kommen til at sige et Par Ord om Færøernes Forbindelse med Omverdenen, et Par Ord, der desværre blive lidt af en Klagesang.

Paa Papiret ser det ganske pænt ud, at der aarlig gaar ca. 50 Skibe til og fra Færøerne med Post og Passagerer, men i Virkeligheden ser det ganske anderledes ud. Det hænder nemlig, at der gaar 4 à 5 Skibe herfra til Danmark i Løbet af 2—3 Dage. Følgelig gør de 3 à 4 Skibe ingen nævneværdig Nytte. Der er Tider, hvor vi faa Post flere Gange om Ugen, men der er ogsaa Tider, da vi ikke have hørt fra Verden i 4 Uger.

Vor Forbindelse med Danmark er da aldeles uregelmæssig, og det er netop Regelmæssigheden der er det vigtigste. Man vil maaske bedst forstaa, hvor slet vor Postforbindelse med Danmark er, naar man hører, at det ifjor hændte mig, at jeg fik et Brev fra København, skrevet 6. November, et Brev, hvis Besvarelse hastede, og at Afsenderen planmæssig først kunde have Svaret 25. December. Selvfølgelig skældte han mig telegrafisk ud sidst i November. Det er klart, at Kommunikationsforhold, der aabne saadanne Muligheder, ikke tjene til at knytte Øerne fast til Hovedlandet.

Naar man søger om Grunden til, at vor Forbindelse med København til Trods for de mange Skibe er saa utilfredsstillende, maa man først have sin Opmærksomhed henvendt paa, at for alle Skibene undtagen et, »Tjaldur«, ere Færøerne en underordnet Mellemstation paa Vejen til Island. Fartplanen maa lægges efter Hensynet til Endestationen, Island, og saa maa Færøerne tage det, som det kan falde sig. Naar man husker paa, at nogle af Islandsturene vare 3 Uger, andre 4 Uger og atter andre 5 Uger, vil man forstaa, at disse Skibe i Aarets Løb ville klumpe sig sammen paa Mellemstationen, Færøerne, der derved mister Nytten af en Mængde Skibe.

Den ofte vanskelige Sejlads paa Island bevirker videre, at Skibene have svært ved at holde deres Fartplan, og uberegne-

lige Skibe spille altid en meget ringe Rolle baade for Post, Gods og Passagerer.

Det skal dog her siges, at der er en betydelig Forskel med Hensyn til Regelmæssighed mellem det forenede Dampskibsselskabs Skibe og Skibene, der tilhøre Selskabet »Thore« og O. Wathnes Arvinger. En Del af disse sidste Selskabers Skibe sejler i Ruten helt udenfor Fartplanen, af og til endog uden at være telegrafisk anmeldte, og anløber vore Havne under stor Ligegyldighed fra Publikums Side, blandet med en blid Undren over, at disse Skibe oppebære Statstilskud for Postbesørgelse.

I sidste Sommer har Dampskibet »Eljan«, tilhørende O. Wathnes Arvinger, sat Rekord for Hensynsløshed. Skibet laa paa Island, noget forsinket og skulde hjem til København via Færøerne og Leith. Til Trods for Forsinkelsen tog Skibet Fragt til Kristiania og løb derop paa Vejen fra Leith, hvorover Passagererne, der først havde maattet vente i Thorshavn 3—4 Dage, endnu forsinkedes et Par Dage og fik Rejsen fordyret med disse Dages Kostpenge. Da Skibet atter gik her op via Norge, var Rederiet saa ugenert at lade Skibet i Stavanger gaa i Tørdok et Par Dage for at blive skrabet i Bunden. Man tænke sig et forsinket Ruteskib, der undervejs gaar i Tørdok med Post og Passagerer. Stort længere kan vel Ugenertheden ikke drives.[1]

Det eneste Skib, der gør Færøerne fuld Nytte, er det forenede Dampskibsselskabs »Tjaldur«, vort særlige Færøskib, der gaar i fast Rute København—Leith—Færøerne. Om dette Skib, der aarlig gør 13 Rejser herop, vide vi bestemt, naar det kommer og naar det gaar. Det er da rimeligt, at »Tjaldur« har erobret vore Hjærter og Hovedmassen af vor Passager- og Godstrafik. »Tjaldur« er regelmæssig og bestemt, og det er for os det vigtigste af alt. Men da nu engang intet i Verden er fuldkomment, har »Tjaldur« ogsaa et Par Fejl, nemlig den, at den er vort eneste Færøskib, den, at den gaar over Leith og ikke direkte, og den, at den anløber alt for mange Pladser paa Færøerne.

Skønt det er kedeligt at opholde sig ved andres Fejl, maa

[1]) Efter at ovenstaaende var skrevet, erfarer jeg, at Anløb af Kristiania paa Nedvejen opgaves. I Stedet anløbes en Plads nær ved Kristiania paa Tilbagevejen.

jeg dog have Lov til at gaa lidt nærmere ind paa de to sidstnævnte Fejl, da Rettelsen af dem er vor Fremtidsdrøm.

Vi vilde gerne have et direkte Skib. Det vilde kort og godt betyde, at Færøerne rykkede Danmark 2—3 Dages Dampskibssejlads eller 100 à 150 danske Mil nærmere. Vi ere vante til at være 6 Dage undervejs fra København til Færøerne, skønt Rejsen kan gøres paa 3—4 Dage. Hvad dette betyder for Samkvemmet og for hele Forholdet mellem Øerne og Hovedlandet forstaas af sig selv. Man betænker sig 10 Gange, før man gør en Rejse fra Færøerne til Danmark, naar man paa Forhaand ved, at man til selve Ud- og Hjemrejsen skal bruge c. 2 Uger. Hvor mange har Tid til at ofre de 2 Uger? Vi fristes da — især Forretningsfolk — til at standse i Leith og købe hos engelske og skotske Købmænd Varer, som vi maaske kunde faa lige saa gode og lige saa billige i Danmark.

Og hvor mange danske vilde ikke rejse herop, hvis Rejsen kun varede 3 à 4 Dage. Der er i Danmark en Del Autoriteter, der udstrækker deres Myndighed til Færøerne, men som aldrig har set Øerne. Mon ikke en hurtig Rute lige herop vilde friste de høje Herrer til at besøge den Del af Danmark, der hedder Færøerne? Og mon det ikke vilde hjælpe paa Forstaaelsen mellem begge Parter, mellem de regerende og de regerede. For Øjeblikket er der et svælgende Dyb paa 6 Dages Dampskibssejlads mellem dem, rent bortset fra, at man jo risikerer at komme i Tørdok undervejs.

Jeg tager ikke fejl, naar jeg siger, at en direkte Dampskibsrute er den første Betingelse for et nært og hjærteligt Forhold mellem Færøerne og det øvrige Kongerige. I Danmark vilde man saa forstaa, at Færøerne ikke ere det yderste Thule, og før man i Danmark lærer det, vil man aldrig faa en rigtig Opfattelse af Øerne, deres Befolkning og Stilling i Riget.

Nu ved jeg meget vel, at man mod en direkte Rute vil indvende, at Skibene maa ind til Skotland for at faa Kul og for at hente de Varer, som Færingerne bedst og billigst købe der, og at de maa til Norge for at hente de norske Varer. Uden dette vil Ruten ikke betale sig.

Hertil kan man maaske indvende, at det ikke behøver at være de samme Skibe, der besørger den engelske og danske Trafik, og at der meget vel kan være en særskilt norsk Rute, — hvad der alt er — og at det jo intetsteds staar skrevet, at en Rute

skal betale sig. Hvis Staten har Interesse i at bevare Rigsdele hinsides Havet, bør Staten gøre sit til, at Samkvemmet med disse bliver saa bekvemt og naturligt som muligt. Det kan ikke siges at være naturligt, at Staten saaledes som nu kun støtter en Dampskibsrute, der gaar over Udlandet.

Endelig var det jo muligt, at en direkte Fart kunde kombineres med en Fart over Leith f. Eks. Man kunde formentlig meget vel lade to Dampere supplere hinanden, saaledes at den ene gik direkte op og anløb Leith paa Nedrejsen, medens den anden gik op over Leith og direkte ned.

Saa længe Staten har Overskud paa sit Kommunikationsbudget, kan det vel forsvares at yde et rundeligt Tilskud til Færøfarten.

Som en Mangel ved vort nuværende Færøskib nævnede jeg ovenfor, at det anløb for mange Pladser paa Færøerne. Dette anses i Almindelighed heroppe som en Fordel, og i en Aarrække have vi aarlig i Lagtinget set Andragende nu fra denne saa fra hin Plads om, at »Tjaldur« dog maatte anløbe. Skibet anløber nu ialt 14 Pladser paa Færøerne, adskillige dog kun faa Gange, og bruger dertil megen kostbar Tid, som kunde anvendes bedre. Det er i sig selv en urimelig Tanke, at et større Skib som »Tjaldur« skal løbe om med en Smule Stykgods til Smaapladser. Besejlingen af vore Øer burde sikkert foregaa paa den Maade, at større Skibe gjorde Rejsen frem og tilbage med Ophold kun paa en eller to Pladser, hvor Godset lossedes, medens Varerne besørgedes omkring paa Øerne af Lokaldampere. Bygges der et Par gode Havne her med Kajplads, hvor Dampere kunne lægge til, vil en saadan Ordning vistnok følge af sig selv, og den vil sikkert i alle Retninger vise sig fordelagtig. Selvfølgelig maa vore Lokaldampere da være større og yde mange flere Bekvemmeligheder end vor nuværende utidssvarende Damper »Smiril«. Befriedes »Tjaldur« for den færøske Lokalfart, vilde den spare saa megen Tid, at den kunde gøre adskilligt flere Rejser aarlig.

Vort Fremtidshaab gaar da ud paa, at vort eget Færøskib maa komme til at gaa direkte hertil, at det maa fritages for en Del af den lokale Fart, og at det maa faa et Søsterskib, men selv om vi til næste Aar kun skulde opnaa, at »Tjaldur« kun én Gang paa hver Rejse anløb Leith og skiftevis gik direkte op og direkte ned, saa vilde alene det være et mægtigt

Fremskridt, thi saa havde vi dog ét Skib, som bød os Mulighed for en let og hurtig Rejse til og fra Hovedlandet til aldeles bestemte Tider.

Det vilde være en uvurderlig Fordel, og den synes at maatte kunne naas.

Bevarelse af Jordens Fugtighed i Dansk Vestindien.

Ved Godsejer, cand. polyt. *Gunnar Hagemann.*

Under denne Overskrift skriver Hr. *H. Bøllemose* i Nr. 69 af »Atlanten«. Jeg vil tillade mig at tilføje nogle Bemærkninger.

Hr. B. har Ret i, at Høstudbyttet afhænger af Regnmængden. Men det faktiske Udbytte, Sukkeret, er ikke absolut afhængigt heraf. I meget vaade Aar har man haft et forholdsvis ringe Udbytte af Sukker, det har kostet meget at forarbejde de store Kvanta Rør. Nettofortjenesten er ikke proportional med Regnmængden.

Hr. B. har aabenbart ikke været længe nok paa St. Croix til at vide, at Overrisling er mulig. Paa »La Grange« Plantagerne er Direktør *Hagemann* i fuldt Arbejde med at irrigere. Maaden at skaffe Vand paa er mangfoldig. Vi behøve ikke at rejse til Staterne for at se Irrigation. Paa vor Naboø Porto Rico irrigeres paa Kraft. Man regulerer Aaløb, graver eller borer store Brøndsystemer forbundne ved fælles Pumpestation, man opsamler Regnvandet i store Reservoirer ved at afspærre Dale med Dæmninger. Saaledes gør man paa Porto Rico og mange andre Steder, saaledes gøre vi paa »La Grange« og saaledes kan der gøres mange Steder paa St. Croix.

M. H. t. Campbells Metode maa vi først og fremmest vogte os for en Sammenligning med danske Forsøg. Jorden paa St. Croix er saa vidt forskellig fra Danmarks, og navnlig maa ikke glemmes den meget stærke Udtørring af de øverste Lag — den haarde Skorpedannelse, som vil gentage sig atter og atter, naar Solen brænder efter en Regnbyge. Men det er muligt, at der paa dette Omraade kan gøres noget, og det skulde da helst

være med Maskinkraft, thi Udgifterne ved Kultiveringen maatte nødig sættes op. At denne Løsning af de øverste Jordlag dog allerede finder Sted, maa Hr. B. vide, idet den finder Sted for hver Gang »Gangen« luges i Rørstykkerne. Spørgsmaalet er, om det kan betale sig at gøre det oftere.

Bidrag til den grønlandske Handels Historie.
Efter Kommissionsbetænkningen af 1835.

Ved Pastor *Poul Vibæk.*

Den grønlandske Handel har til alle Tider været monopoliseret. Som saadan dreves den først (1721—27) af et paa 25 Aar oktrojeret »Grønlandsk Kompagni« i Bergen, men uagtet overordentlige Begunstigelser fra Regeringens Side kunde dette Kompagni ikke bestaa.

Nu besejledes Grønland en Tid lang (1727—34) for kongelig Regning, først fra Bergen og siden fra København.

Ved Oktroj af 15. Marts 1734 blev den grønlandske Handel overdraget til *Jacob Severin*, en af Hovedstadens anseligste Købmænd, som paatog sig Landets Besejling og Missionens Underholdning mod derfor af Statskassen at erholde en aarlig Godtgørelse af 5000 Rigsdaler. Hans Oktroj, som egentlig lød paa 6 Aar, blev Tid efter anden fornyet indtil 1750, da Handelen paa Grønland overtoges af det 3 Aar forinden oprettede, saakaldte »Almindelige Handelskompagni«. Dette erholdt de samme Vilkaar, som havde været tilstaaet *J. Severin*, og hvorved denne synes at have staaet sig godt. Den aarlige Præmie for Grønlands Besejling forhøjedes endog til 7000 Rigsdaler, efter at dette meget begunstigede Handelsselskab ved Oktroj af 15. August 1763 havde faaet den da ligeledes monopoliserede islandske og finmarkske Handel i deres Forpagtning paa 20 Aar mod af denne at svare en aarlig Afgift af 7000 Rigsdaler.

Men allerede 1774 var »Det almindelige Handelskompagni« i en saadan Forfatning, at Regeringen saa sig foranlediget til at ophæve det og med en betydelig Sum at udløse dets Interessenter. Som en Følge heraf blev den grønlandske Handel,

der under alle disse Omvekslinger uafladelig havde krævet Tilskud fra Finanserne, atter overtaget af Regeringen, og den har siden den Tid bestandig været ført for Statens Regning under Navn af »den kongelige grønlandske Handel«.

I Grønland var Tilstanden ved »Det almindelige Handelskompagni«s Opløsning og adskillige Aar derefter langt fra at kunne kaldes glædelig. De derværende Evropæere havde i lang Tid været saa godt som aldeles overladte til sig selv. Thi vel var der 1721, da de første Kolonister gik over til Grønland, blevet indsat et Raad, for hvilket den ærværdige *H. Egede*, saa længe han var i Landet, vedblev at være Overhoved; men Raadet havde som det synes af sig selv opløst sig, da han 1736 vendte tilbage til Danmark. Fra dette Øjeblik troede enhver i dette fjerne Land omtrent at kunne gøre og lade, hvad han selv fandt for godt. Nærmest gik det naturligvis ud over de nu aldeles forsvarsløse Indfødte, der vare givne til Pris for raa og vindesyge, som oftest uredelige Handelsbetjentes Vilkaarlighed. Intetsteds fandtes eller førtes der ordentlige Bøger, som i fornødent Tilfælde havde kunnet oplyse Købmandens Handel med Grønlænderne. Lige saa lidt kendte man til faste Takstbestemmelser eller justerede Maal; det plumpe Bedrageri med de bundløse Spækballier er endnu i vore Dage ikke glemt i Grønland. Landets Produkter, som for en stor Del vare og endnu ere aldeles uundværlige i Indbyggernes Økonomi, vidste man at fralokke dem, tildels for de i Grønland unyttigste, stundom endog latterlige, europæiske Luksusartikler. Brændevinen, som den samvittighedsløse Europæer saa hyppig har fundet sin Regning ved at tilføre de saakaldte Vilde, var paa sine Steder i Grønland bleven til en staaende Handelsartikel. De sørgeligste Følger af en saadan Fremgangsmaade kunde ikke længe udeblive; de viste sig overalt i Landet, men særlig ved alle Handelsetablissementerne, i Indbyggernes Forarmelse, i deres sædelige Egenskaber og i Folkemængdens stærke Aftagen.

Men ikke nok med de Ulykker, man saaledes havde bragt over en stor Del af Landets Indbyggere! Selve Handelens Forfatning skildre troværdige Samtidige med ikke mindre mørke Farver. I Almindelighed ere Købmænd, Assistenter og Kolonister enige i, paa alle mulige Maader at besvige Handelen. Efter de fra Landet nedsendte Beretninger stod gerne alt deroppe paa den fortræffeligste Fod, men ved Dødsfald og For-

flyttelser viste det sig ikke sjældent, at de i Regnskaberne anførte Beholdninger af Handelsvarer, Proviant og Materialier kun eksisterede paa Papiret. Imidlertid vare disse Tab, der lejlighedsvis ramte Handelen, ikke de eneste eller værste; thi aarlig gik betydelige Kvantiteter og det netop af Landets værdifuldeste Produkter igennem en udstrakt og formelig organiseret Smughandel over i Fremmedes og Uberettigedes Hænder. Kort! i Grønland var selve Tilstanden saa beklagelig, at der udfordredes hurtige og gennemgribende Reformer, hvis ikke baade den grønlandske Handel og Grønlænderne inden føje Tid skulde gaa til Grunde.

Men det var forbundet med stor Vanskelighed hernede at foreslaa og herfra at iværksætte saadanne Reformer i et langtfra liggende og kun lidet kendt Land, fra hvilket man i en Række Aar havde været vant til at modtage lutter upaalidelige, ofte hinanden aldeles modsigende Beretninger. For at lære den virkelige Forfatning at kende, var der kun et Middel tilbage, nemlig at sende egne Rejsende over til Landet og lade disse paa Stederne selv anstille de fornødne Undersøgelser. Dette skete. Og at man paa den Maade ikke blot er kommet efter de mange Uordener, som efterhaanden havde indsneget sig, de mange Misbrug, som i saa lang Tid upaatalte vare gaaede i Svang, men tillige har faaet en omfattende og grundig Indsigt i dette fjerne Lands ejendommelige Forhold, derom vidner det endnu gældende, under 19. April 1782 udgivne, Regulativ for Handelen i Grønland og alt, hvad der med denne staar i nærmere eller fjernere Forbindelse. Det er bekendt under Navn af »Landets almindelige Instruks« og kan betragtes som en særegen Lovgivning for Grønland.

Først og fremmest satte Instruksen Grænser for den vilkaarlige Behandling, de notoriske Forurettelser, som Grønlænderne hidindtil kun alt for meget havde været underkastede. Ved samtlige Handelsetablissementer indførtes der faste Varetakster, justerede Maal samt autoriserede Handels- og Regnskabsbøger. For at disse og Instruksens øvrige Bestemmelser ikke skulde dele Skæbne med de tidligere Anordninger for Grønland, men virkelig overholdes og efterleves, indsættes der paa samme Tid tvende Embedsmænd i Landet selv, under Navn af Handelsinspektører, hvem det imidlertid ikke blot skulde paaligge at varetage den kongelige Handels Fordel og at kontrollere dens

Betjente, men tillige blev gjort til Pligt at vaage over de Indfødtes Rettigheder, ved enhver Lejlighed paase deres Tarv og paa alle mulige Maader befordre deres Opkomst. Omsider var man nemlig kommen til Erkendelse af, at Grønlændernes Opkomst og Handelens Flor staa i en saa inderlig Forbindelse med hinanden, at man sikrest og varigst befordrer denne ved omhyggelig at frede om hin. Hvis derfor Handelens øjeblikkelige Interesse synes at komme i Kollision med Grønlændernes Vel, tager Instruksen ikke i Betænkning at tilsidesætte og underordne den første for den sidste. Saaledes forbyder f. Eks. 6te Post § 1 udtrykkelig Købmændene, ved deres Handel med Grønlænderne at blotte dem for »de til deres Fangsts Drift og Husholdnings Vedligeholdelse udfordrende Nødvendigheder«. Sørgelige Erfaringer havde vist, hvor tilbøjelig Grønlænderen er til at udsætte sig og sine for Nød og Elendighed, ved i sin Uforsynlighed at afhænde mere, end han virkelig kan undvære, af sine egne Produkter for at tilbytte sig Evropæernes Handelsvarer, uagtet ingen af disse, Jernet og nogle af dette Metal forfærdigede Redskaber maaske ene undtagne, i Vigtighed for ham kan maale sig med hine.

Lignende Hensyn til Grønlændernes sande Tarv skyldtes det, at samtlige Handelsvarer, som herfra tilføres dem, ere blevne inddelte i Nødvendigheds, nyttige og overflødige Varer, at der er truffen den Foranstaltning, at de til deres Fangst og Erhverv fornødne Rekvisiter udhandledes mod en meget ringe Avance, medens denne i et bestemt Forhold stiger paa de øvrige Handelsartikler. Blotte Luksusvarer skulde Grønlænderne kun med Indskrænkning erholde tilkøbs, men aldrig kunne forlange paa Borg, hvilket under visse Omstændigheder kan blive Tilfældet med enkelte for Grønlænderne uundværlige Nødvendighedsartikler.

Grønlands Folkemængde, som Epidemier allerede faa Aar efter de Danskes første Ankomst til Landet betydelig havde forringet, var vedbleven i en foruroligende Grad at aftage. For om muligt at afværge Landets yderligere Affolkning, troede man at burde, for saa vidt dette endnu lod sig gøre, føre Indbyggerne tilbage til deres gamle, nationale, simple og haardføre Levemaade. Det blev forbudt at give dem for meget Tilhold ved Kolonien, hvor de bleve forvendte til fremmed Kost og stærke Drikke, hvorimod det blev befalet at holde de unge til Qajaqen

og Landets Fangst. Men i Hungers og Sygdoms Tid skulde Grønlænderne dog kommes til Hjælp med danske Fødemidler. Det maa upaatvivlelig tilskrives denne og lignende Foranstaltninger, i Forbindelse med den senere indførte Vakcination, at Grønlands allerede dybt sunkne Folkemængde atter har formaaet at hæve sig og siden den Tid er i bestandig, skønt langsom Tiltagen, medens vi overalt udenfor Grønland, hvor Nordamerikas oprindelige Indbyggere ere komne i stadig Berøring med civiliserede Nationer, se dem efterhaanden uddø, se talrige og mægtige Stammer efter utrolig kort Tid sporløst forsvinde[1]). Ved den første nogenlunde paalidelige Folketælling, den i Aaret 1789, beløb Grønlands nationale Befolkning sig kun til 3122 Sjæle. I Juni 1806 var den stegen til 6046. En Grønlænderne i Aaret 1808 ved Samkvem med en fremmed Nations Skibe paaført Epidemi af Børnekopper i Forening med de Uaar, som traf Landet, medens Søkrigen hindrede eller vanskeliggjorde Forbindelsen med Danmark, virkede saa ugunstig paa Grønlands Folkemængde, at Landet ved Folketællingen i 1816 kun havde 5836 Indbyggere. Men siden den Tid har den nationale Befolkning været i bestandig Tiltagende. 1820 beløb den sig til 6286, 1824 til 6331, 1826 til 6345, 1833 til 7227, 1836 til 7406, og 1838 til 7482 Sjæle.

Uagtet Grønlands Produktion som en Følge af de i 1782 ved Handelen i Landet indførte Reformer, ikke ubetydelig var stegen, vedblev den kongelige Handel dog at drives med Tab, ja med anseeligt Tab. Dette foranledigede, at der i Aaret 1788 blev nedsat en Kommission, der skulde undersøge den grønlandske Handels hele daværende Tilstand og derpaa forelægge Regeringen en Plan, hvorefter enten Handelen kunde frigives og Effekterne realiseres eller ogsaa fremdeles fortsættes for kongelig Regning, men paa en for Statskassen mindre ufordelagtig Maade.

Ved de af denne Kommission anstillede grundige Undersøgelser oplystes det, at Underbalancen for en stor Del hidrørte

---

[1]) Grunden var vel den, at i N.-Amerika kunne Europæerne leve af Landet uden Beboernes Hjælp, det kunne de ikke i Grønland, derfor bleve Grønlænderne ikke udryddede i Grønland! Var Krigen med England vedbleven i nogle flere Aar, vare alle Europæerne i Grønland forsvundne; altsaa er det Eskimoernes Haardførhed, der har bevaret dem i Landet, ikke de danskes »Kærlighed«.

fra kostbare, den egentlige Kolonihandel uvedkommende Udrustninger paa Hval- og Robbefangst, hvilke ikke havde indskrænket sig til de grønlandske Farvande eller til det nordlige Polarhav alene, men endog strakt sig til de brasilianske Kyster, hvor man havde forsøgt Kaskelotfangsten.

Ifølge Kommissionens derom gjorte Forestilling bleve Handelens Hvalfangerskibe, med Undtagelse af et eneste, som for Fremtiden skulde stationeres i Grønland, afhændede til Private. Denne Forholdsregel lod sig med Hensyn til Grønland saa meget mere retfærdiggøre som Hvalfangsten allerede i flere Aar med Held var bleven drevet fra Landet af, efter at de Danske havde oplært Grønlænderne i den europæiske Fangstmaade, og kun for denne havde opgivet den uskikkede Konebaadsfangst.

Hvad derimod Kolonihandelen angik, saa fandt Kommissionen, da den under 18. Maj 1790 fremlagde Resultat af sine i denne Henseende ønskede Undersøgelser, det lige betænkeligt at tilraade enten Handelens Frigivelse eller Koloniernes Bortforpagtning. Den maatte med Hensyn til Grønlændernes Konservation meget mere ønske at se Handelen fortsat for Kongens Regning, skønt under saadanne Modifikationer og Indskrænkninger, som kunde betrygge Statskassen mod betydelige Tab i Fremtiden.

I Overensstemmelse med Kommissionens Forslag fik nu Handelen ved kongelig Resolution af 10. Juli 1790 en forandret Organisation. Grundkapitalen blev fastsat til 250,000 Rigsdaler, hvilke man antog, at Handelen vilde være i Stand til at forrente med 4 pCt. aarlig fra Begyndelsen af Aaret 1790 at regne. Tidligere havde nemlig Handelen været fri for at svare Renter. Med Hensyn til det mulige Overskud bestemtes der, at dette skulde deponeres i Statskassen, imod i Nødstilfælde atter at komme Handelen tilgode.

Fra 1790 til 1806, begge disse Aar inklusive, ser Handelen sig ikke blot i Stand til at udrede hin aarlige Renteafgift, men den afkastede endog et Overskud, hvis Beløb efterhaanden blev deponeret i Statskassen med 170,000 Rigsdaler D. K. eller 136,000 Specier.

Men nu kom Krigen. Handelens Skibe opbragtes af Fjenden, og Samfærdselen med Grønland blev saa godt som afbrudt. Kun med bekostelige Udrustninger først fra Archangel og Bergen, men senere under engelsk Licens her fra København lykkedes

det at afværge den øjeblikkelige største Nød ved Kolonierne; men Bygningerne og Fartøjerne i Landet maatte man lade aldeles forfalde. Handelen var nødt til at forlange af Finanserne den Hjælp, som Resolutionen af 10. Juli 1790 i paakommende Tilfælde havde sikret den. Om den aarlige Afgift eller Rente af Grundkapitalen kunde der naturligvis under saadanne Omstændigheder ikke være Tale. Den krævedes heller ikke, hverken da eller senere.

Da Freden omsider vendte tilbage, befandt Handelen sig i en aldeles afkræftet Tilstand. I Krigsaarene var alt ødelagt og tilintetgjort eller dog kommen i fuldstændig Forfald. Næsten alt maatte nu etableres paa ny; men hertil udfordredes betydelige Kapitaler, som ikke vare tilstede. Handelen maatte derfor aabne sig Kredit og Laan, hvor saadanne vare at erholde. Udsigterne vare saa meget mindre trøstelige, som Grønlands Produktion i de første Fredsaar vedblev at være ringe og disse Produkter stode i usædvanlig ringe Pris paa de europæiske Markeder. Hertil kom endnu to Returskibes totale Forlis 1817, hvilket forvoldte Handelen et Tab af omtrent 100,000 Rigsdaler. Intet Under altsaa, at denne endnu i en Række Aar efter Krigens Ophør jævnlig maatte ty til Finanserne for at erholde Tilskud. Da disse sædvanligvis bleve den udbetalte i et Numerair, hvis virkelige Værdi stod betydelig under den paalydende, saa anholdt Direktionen i en Skrivelse til de Deputerede af 19. August 1825 om, at de Summer, som saaledes under og efter Krigen vare blevne den forstrakte, maatte reduceres til rede Sølv, efter den til enhver Tid gældende Kurs, paa Grund af, at de vilde befindes, at Handelen tidligere havde indbetalt over 100,000 Specier mere til Statskassen end den senere havde erholdt tilbage; men ved en kongelig Resolution af 19. November s. A. blev det bestemt, at den foreslaaede Evaluation skulde bortfalde som overflødig, hvorimod der gaves Direktionen Haab om, at naar Handelen i sin Tid havde tilbagebetalt de 60,000 Rigsdaler Sedler, som ved allerhøjeste Resolution af 30. Juni 1824 var bleven den bevilget som et Forskud, da alt videre Krav fra den kongelige Kasses Side skulde bortfalde, og at, saafremt mere end hine 60,000 Rigsdaler indbetaltes, dette Overskud skulde gøres frugtbringende for Handelens Konto og igen kunne udbetales, naar Handelen ved indtræffende Uheld maatte behøve noget Tilskud.

Imidlertid havde Tilstanden efterhaanden forandret sig til det bedre. I Landet selv var Produktionen stegen til en forhen ukendt Højde og det uagtet Hvalfangsten næsten aldeles var ophørt. Hernede var der samtidig indtraadt gunstige Konjunkturer for de grønlandske Produkters Afsætning. Alt dette i Forening med det Held, at intet Skib siden 1817 er forlist for Handelen, satte den i Stand til at frigøre sig for sin private Gæld og desuden at tilbagebetale det ovennævnte Forskud af 60,000 Rbdl. Sedler.

I Overensstemmelse med det i Resolutionen af 19. Novbr. 1825 givne Tilsagn bleve nu samtlige Tilskud, som Handelen af Finanserne havde modtaget, eftergivne ved kongelig Resolution af 10. Marts 1827 og 27. Marts 1830.

I den uheldige Periode, som begyndte med 1807, havde Handelen ialt fra Finanserne erholdt 412,660 Rbd. 45 β Sedler og Tegn, som reducerede efter den ved Modtagelsen af hver enkelt Post noterede Kurs andrager 150,177 Specier. Desforuden skyldte den til forskellige offentlige Institutioner 103,640 Rbd. 73 β Sedler og Tegn, hvorimod den igen havde Fordringer paa det offentlige til Beløb af 550 Rd. Sedler og 119,243 Rbd. Sedler og Tegn. Ved denne Lejlighed blev der tillige eftergivet Handelen en ældre Gæld, som henstod fra Aaret 1796, da den grønlandske Handelskommission i Speciesbanken havde optaget et Laan af 53,750 Rbd. dansk Courant for dermed at betale 9 Skibe, hvilke Handelen tilkøbte sig. Ifølge kongelig Resolution af 10. Marts 1827 blev ogsaa denne Debetpost afskrevet i Handelens Bøger.

Af Grundkapitalen eller de 250,000 Rbd., som Handelen ifølge kongelig Resolution af 10. Marts 1827 fremdeles skal staa debiteret for i Statsgældsdirektionens Bøger, har den efter foregaaende Korrespondance med bemeldte Direktion fra 1829, som var det første Aar, da der atter kunde deponeres Overskud, aarlig svaret 4 pCt. Rente med 10,000 Rbd. Sølv. I Forening med denne aarlige Afgift andrager Overskuddet i de 10 Aar fra 1829 til 1838:

i Sedler	324,368	Rbd.	69 β
i Sedler og Tegn	149,156	—	40 -
tilsammen	473,525	Rbd.	

dog er heri, overensstemmende med kongelig Resolution af 17. Juni 1837, fradraget:

a) Renter af Overskuddet, der indtil Udgangen af 1840 aarlig skulde tilfalde Handelens Pensionskasse:
i Sedler 27,782 Rbd. 41 β og i Sedler og Tegn 1023 Rbd. 5 β

b) Missionens Udgifter:
i Sedler 4,837 Rbd. 46 β og i Sedler og Tegn 13,062 Rbd. 8 β

c) Anvendte til Foranstaltninger sigtende til Grønlændernes Tarv:
i Sedler 9,411 Rbd. 78 β og i Sedler og Tegn 10,639 Rbd. 77 β

Endelig indestaar der endnu i Handelens Kasse, men vil i Løbet af 1841 blive indbetalt: i Sedler 16,159 Rbd. 88 β, i Sedler og Tegn 1,860 Rbd. 50 β. Iøvrigt er Overskuddet i Medfør af sidstnævnte kongelige Resolution inddraget som Statens Ejendom, og med det fremtidige Overskud skal forholdes paa samme Maade.

Foreningens Generalforsamling for 1909.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« afholder Mandag den 20. December Kl. 8 Aften i Wivels Lokale sin aarlige Generalforsamling, paa hvilken der aflægges Beretning om Udfaldet af de foretagne Valg samt om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar.

Det reviderede Regnskab for Aaret 1. Oktober 1908 — 30. September 1909 samt Budgettet for næste Aar fremlægges til Godkendelse.

Medlemmer, der ønske Forslag angaaende Foreningens Virksomhed bragt paa Dagsordenen for Generalforsamlingen, maa indsende disse Forslag til Bestyrelsen mindst 10 Dage forud.

Efter Generalforsamlingen vil Skoleforstander, Lic. theol. *Lawaetz* holde Foredrag om »Dansk Vestindiens indfødte Befolkning, dens Ejendommeligheder og dens Udviklingsmuligheder«.

Møder i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“.

Islands politiske Forhold til Danmark.

Onsdag den 8. December Kl. 8 Aften afholder Foreningen et Møde i Wivels Lokale (1. Sal), hvor Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson* vil holde Foredrag om »Islands politiske Forhold til Danmark«.

Til Mødet ville samtlige Rigsdagens Medlemmer blive indbudte.

Foreningens Medlemmer have Ret til at medtage en Dame.

Adgangskort maa forevises ved Indgangen.

Nordpolen og Polareskimoerne.

Lørdag den 11. December Kl. 8 lader Foreningen afholde et offentligt Foredrag i Odd Fellowpalæets store Sal, hvor Polarfareren *Knud Rasmussen* taler om »Nordpolen og Polareskimoerne. Indtryk og Stemninger fra Samliv og Slæderejser med eskimoiske Kammerater«. Billetter à 1 Kr. samt nogle enkelte reserverede Pladser à 1,50 Kr. faas i Nordisk Musikforlag, Vimmelskaftet 38, og Overskuddet gaar til Forældreløse i Grønland. Foreningens Medlemmer kan ved at opgive Navn og fremvise Medlemskort faa udleveret gratis Billet i Nordisk Musikforlag.

Møde om Island.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« holdt Onsdagen den 8. December et Møde i Wivels Lokaler, hvor den store Sal var fyldt til sidste Plads af en interesseret Tilhørerkreds.

Blandt de Tilstedeværende havde Foreningen den Glæde at se en talrig Repræsentation for Regering og Rigsdag med Konsejlspræsidenten og Udenrigsministeren i Spidsen. Endvidere mange af Foreningens Medlemmer samt en fyldig Repræsentation for Pressen.

Den fungerende Præsident, Professor *Westermann,* bød Velkommen og rettede en særlig Velkomsthilsen til de tilstedeværende Repræsentanter for Regering og Rigsdag, hvis Nærværelse man mente at turde opfatte som et Tegn paa, at man fra disse Myndigheders Side omfattede Foreningens Virksomhed med Tillid og Sympati.

Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson* holdt derefter Foredrag om

Islands politiske Forhold til Danmark.

Det er egenlig ikke med nogen særlig Lyst, at jeg er gaaet ind paa at indlede en Diskussion om dette Æmne her i Aften, men da Spørgsmaalet er aktuelt og vigtigt, har jeg ikke villet undslaa mig for at gøre det.

Spørgsmaalet er, ikke mindst i den sidste Tid, fra en vis islandsk Side gjort til et fortrinsvis retsligt-historisk, idet man søger Grundlaget for Islands Selvstændighed i det 13. Aarhundredes Forhold; den Side af Sagen vil jeg lade ligge, da den for mig mere har historisk-antikvarisk Interesse, og fordi jeg mener, at man ikke kan slaa en Streg over den Udvikling, der senere er og maa være foregaaet gennem flere Hundreder af Aar. Jeg bekender mig ogsaa — lad mig sige det straks og med Eftertryk — til den af den store islandske Politiker og Patriot *Jón Sigurðsson* udtalte Sætning, som han allerede 1855 fremsatte, at han for sit Vedkommende helst havde set, at Forholdet mellem Island og Danmark blev ordnet ifølge rent »praktiske Forhold« i Nutiden, eller »som det bedst svarede til begge Landes Natur og Tarv«. Jeg vil derfor i Aften

kun holde mig til de sidste Tider og de Bevægelser, som har været oppe i disse.

Kun skal der kort mindes om, at »Islands statsretslige Stilling i Riget« blev — af den danske Rigsdag og Konge alene — ordnet ved Lov af 2. Jan. 1871 og at Islands Alting fik lovgivende Myndighed ved Forfatningsloven 5. Jan. 1874, hvilket lagde Grunden til de meget store Fremskridt, Landet siden har gjort. Men Ordningen af den øverste Styrelse af Landets Anliggender — ogsaa eller netop de saakaldte særlige — viste sig at være yderst uheldig, en dansk Minister i København — saa godt som uden Kendskab til Land og Folk —, samt en afmægtig Landshøvding i Reykjavik som Mellemled mellem Ministeren og Altinget. De store Mangler ved denne Ordning førte hurtig til Ønsket om en anden; fra Islands Side stillede man Kravet om en saavidt muligt indenlandsk øverste Styrelse af de islandske Særanliggender; Opfyldelsen af dette Ønske skete imidlertid først, da Venstre havde overtaget Regeringen her i Danmark.

Den daværende Islandsminister, *Alberti*, fremsatte 1902 et Forslag til Forandring i den islandske Forfatningslov, der gik ud paa, at der skulde være en særlig islandsk Minister. — »Ministeren for Island«, hedder det, »maa ikke varetage en anden Ministerpost og maa kunne tale og skrive Islandsk. Han skal være bosat i Reykjavik, men, saa ofte det er nødvendigt, begive sig til København for i Statsraadet at forelægge Kongen Love og vigtige Regeringsforanstaltninger«, og denne Minister »skal have Ansvaret for Regeringens Førelse« (før havde den islandske Minister kun haft Ansvaret for Forfatningslovens Overholdelse). Landshøvdingeembedet var nu overflødigt og faldt bort. Dette Lovforslag blev enstemmig vedtaget paa Altinget 1902, og — efter den selvfølgelige Opløsning af Altinget og nye Valg — atter 1903 vedtaget med alle Stemmer mod én; denne ene var dog ikke en nyvalgt Mands, men en, som 1902 var afgivet for Forslaget. Dette tilsyneladende ret forbavsende Omslag havde sin Aarsag.

Assessor i Landsoverretten *J. Jensson* havde ment at ane Uraad ved Forslagets Bestemmelse om Ministerens Fremmøde i det danske Statsraad. Dette var, sagde man, en dansk Grundlovsinstitution, som Islænderne intet havde med at gøre og som ifølge Loven var sammensat af danske Ministre, der

havde Ansvar for den danske Rigsdag. Den islandske Minister maatte nu ogsaa blive en saadan, hvilket ikke alene var meningsløst i og for sig, men kunde blive højst farligt for Islands Selvstændighed netop dér, hvor den skulde gøre sig gældende. Den Særstilling, som Landet burde have, og den dermed sammenhængende Selvstændighed vilde ligefrem blive illusorisk, idet de danske Ministre vilde, i hvert Fald kunde, udøve en uberettiget Indflydelse paa de islandske Særanliggenders Afgørelse. Nu var Tilstanden farligere end nogensinde; nu skulde Islænderne ligefrem ved Lov underskrive Tilintetgørelsen af deres Selvstændighed, helt og holdent »indlemme« Landet i Danmark.

Dette førte til Dannelsen af et nyt Parti, det saakaldte »Landeværnsparti«.

Et andet Spørgsmaal, som satte Sindene — og Pennene — i Bevægelse, var, at den første islandske, paa Island bosiddende Minister, *H. Hafstein,* modtog sin Udnævnelse, kontrasigneret af den daværende danske Konsejlspræsident *Deuntzer.* Ogsaa heri saa man et underfundigt Træk fra dansk Side, der gik ud paa en »Indlemmelse«. Det hjalp ikke, at det noget senere hen blev bekendt, at Hafstein havde ordnet denne Sag til Islændernes Tilfredshed, saa at den næste islandske Minister selv vilde komme til at underskrive sin Udnævnelse, hvad der faktisk er sket. Det Spørgsmaal er saaledes nu ude af Verden. Heller ikke hjalp det, at det fra dansk Side aabent erkendtes, at Island nu blev ganske anderledes stillet end før. Kong Christian d. 9. udtalte i et Statsraadsmøde (24. Maj 1905) følgende: »Den nye Ordning vil medføre en stor Forandring i Altingets hele Stilling og lægge et forøget Ansvar paa det nu, da Forhandlingerne paa Rigsdagen — saaledes som ogsaa Ministerskiftet i dette Aars Begyndelse viste — ikke længere er medbestemmende ved min Afgørelse af, om et Skifte af Islands Minister bør finde Sted«. Her var det altsaa fastslaaet, at et Ministerskifte i Danmark var den islandske Minister uvedkommende. Saaledes blev Islands politiske Særstilling netop paa det klareste betonet, og der var ingen Grund til at frygte for, at disse Kongeord ikke skulde komme til at staa ved Magt i Fremtiden.

Man skulde nu have troet, at Islands Særstilling indenfor det danske Monarki saaledes var betrygget, at man nu godt

kunde have slaaet sig til Ro med det opnaaede Resultat, et Resultat, som jeg betragter som fortræffeligt og som i Virkeligheden har vist sig fortræffeligt. Anerkendelsen heraf arbejder sig sikkert frem og vil blive stærkere og stærkere. Ganske nylig staar at læse i et islandsk Blad, som har sluttet sig til den nye Minister: »Det [at man fik en islandsk Minister, bosat i Reykjavik] var en stor Sejr og uden Modsigelse den mest glimrende, som har været vunden i den islandske Politik« osv.

Men, som antydet, der var endnu — teoretiske — Indvendinger at gøre gældende: med Hensyn til Statsraadsspørgsmaalet — fra den ene Side (Landeværnspartiet), og saa var der naturligvis en forstaaelig Lyst til at styrte Minister Hafstein — fra den anden Side (det Mindretal, som havde tabt ved de sidste Valg). Fra disse to Sider nærmede man sig mere og mere til hinanden, indtil en fuldstændig Sammenslutning fandt Sted. Agitationen fra denne forenede Opposition blev stadig stærkere — og det uagtet det nu viste sig — i stærk Modsætning til hvad Tilfældet havde været før 1901 — at den islandske Lovgivningsmyndighed blev fuldt ud respekteret; ikke en eneste af Altinget vedtagen Lov nægtedes Sanktion; en stræng Lov om Ministeransvarlighed blev underskrevet af Kongen, en Lov om Oprettelsen af en islandsk Lovskole ligeledes (altid tidligere nægtet) osv. I politisk Henseende har den nye Ordning staaet sin Prøve.

Her i Danmark maatte man blive opmærksom paa den nye Bevægelse, der var opstaaet paa Island; paa den anden Side maatte man her staa temmelig uforstaaende overfor den. Da Kongeskiftet indtraadte, var det naturligt nok, at den nye Konge ønskede at komme i direkte Forbindelse med sine Undersaatter nær og fjærnt. Det førte til, at det islandske Alting blev indbudt til et Besøg hernede (Sommeren 1906). Under dette benyttede en af Oppositionens Ledere, Hr. *Sk. Thoroddsen* Lejligheden til for det danske Publikum (i »Politiken«) at fremsætte dens, og »altsaa« Islands, politiske Krav; disse var i Virkeligheden kun de gamle Krav, for saa vidt de ikke var opfyldte. I denne Artikel blev der ikke stillet Krav om en ren og skær Personalunion.

Det næste Skridt var af en ret forbavsende Art, nemlig at 6 Redaktører i Reykjavik — deriblandt en, som havde hørt til det da raadende Flertal — offentliggjorde (November 1906)

et Opraab til det islandske Folk, hvori et Fremtidsprogram blev fremsat; det hedder heri: »Island skal være et frit Forbundsland med Danmark, og det skal ved en Forbundslov, i hvis Tilblivelse Islænderne tager uafhængig Del, bestemmes, hvilke islandske Anliggender ifølge Landets [særlige] Forhold *maa* være fælles for det og Riget. I alle andre Sager skal Islænderne sammen med Kongen være eneraadende m. H. t. deres Lovgivning og Styrelse, og de Sager skal ikke fremføres for Kongen i det danske Statsraad. Paa dette Grundlag vil vi gaa ind paa en ny Lov om Islands retslige Stilling, væsentlig ifølge en Overvejelse af et paatænkt Mellemlandsudvalg«. Her er der 3 Ting, der især bør lægges Mærke til, 1) kræves en ny Forbundslov (for Loven af 1871), 2) det erkendes, at der maa være Fællesanliggender, med andre Ord, der tages Sigte paa en Realunion, 3) skal Landet være et »frit Forbundsland«; der forklares uheldigvis ikke, hvad dette Udtryk skal betyde; det er gammelt, Jón Sigurðsson benyttede det (opfandt det?), men han tænkte aldrig paa Personalunion; man lægger Mærke til, at i Opraabet bruges Ordet »Land« om Island; derom udtalte den nuværende Minister for Island, Hr. *Bj. Jonsson*, i sit Blad (Isafold 14/11 1906): »Ordet Land betyder, at vi ikke tænker paa at være et særskilt Rige«. Endelig kunde man hertil føje det 4. Punkt, Hentydningen til en Kommission til Behandling af hele Spørgsmaalet.

Jeg skal her indskyde den Bemærkning, at i det nævnte Aar (1906) udkom en politisk Pjece af Distriktslæge *G. Hannesson*, kaldt »Daggry«, hvori han søger at vise, at Island godt kunde staa paa egne Ben som Stat og at det var bedst for det at være det, med andre Ord helt at frigøre sig for Forbindelsen med Danmark. Denne Pjece, der fra Forfatterens Standpunkt er forholdsvis velskreven, har sikkert haft en ikke ringe Indflydelse, især hos de yngre og yngste. Iøvrigt kan jeg ikke her komme nærmere ind paa Pjecen, som er det første Udtryk for Adskillelsestanken.

Omtrent saaledes stod Sagerne, da Kong Frederik d. 8. i Sommeren 1907 besøgte Island. Under sit Ophold der nedsatte han en Kommission af (13) danske Rigsdagsmænd og (7) islandske Altingsmænd »for at undersøge og drøfte Islands forfatningsmæssige Stilling i det samlede danske Rige«. Allerede dette var fra dansk Side en overordenlig Indrømmelse. De is-

landske Medlemmer var — foruden Ministeren som selvskreven — 3 fra hvert Parti. De 3 fra Oppositionen havde fra denne faaet en Instruks, som de ulykkeligvis fortolkede paa forskellig Vis indbyrdes. Kommissionen var samlet i København i Foraaret 1908 og afgav en Betænkning eller som det hedder: »Udkast til Lov om det statsretslige Forhold mellem Danmark og Island«. Ifølge dette skulde Island være »frit og selvstændigt« osv. (se videre Udkastet selv), »Island« skulde optages i Kongens Titel som parallelt med »Danmark« osv.; de fælles Anliggender opregnes (i Modsætning til hvad der var Tilfældet med Loven af 1871), saa at alt, hvad der ikke findes der, eo ipso er et Særanliggende; Statsraadet findes ikke blandt de fælles Anliggender, altsaa behøvede Ministeren ikke mere at møde i det danske Statsraad, med andre Ord Hovedgrundlaget for Agitationen mod Ordningen af 1902—03 var fjærnet, ganske og aldeles borte — og det maa siges til Assessor J. Jenssons Ære, at han nu erklærede sig tilfreds. — Fremdeles indrømmedes der, at Islænderne kunde, naar de selv vilde, oprette Højesteret i Island selv (et gammelt Stridsspørgsmaal, der nu blev afgjort efter Islændernes Ønske). Endelig skal nævnes Bestemmelsen om, at »ingen Traktat, der vedrører Island, skal kunne gøres gældende for Island, uden de islandske Myndigheders Medvirkning«. Naar nu hertil kommer, at det i Motiverne udtrykkelig hedder, at ved denne Ordning er »Island stillet ved Siden af Danmark som en særlig Stat med fuld Raadighed over alle ikke udtrykkelig som fælles betegnede Anliggender«, saa skulde man tro, at Islænderne nu kunde føle sig tilfreds, at de maatte tro, at de nu havde opnaaet, hvad de i saa lange Tider har kæmpet for.

Men hvad skete? Et af de islandske Medlemmer, Hr. *Sk. Thoroddsen*, mente ikke at kunne forsvare at gaa med til dette »Udkast«, da det paa visse Punkter ikke fyldestgjorde de Krav, hans Parti formentlig maatte gøre og havde gjort gældende. Han afgav derfor et Separatvotum, hvori han udtaler, at Islands Suverænitet ikke tilfulde fremhæves (Han formulerer 1. § saaledes: »Island er en fri og suveræn Stat«, der sammen med Danmark udgør »et Statsforbund« osv.). Det er klart, hvad Hr. Thoroddsen nu vil: en ren og skær Personalunion, hvor dog Island paa et vist — nærmere betegnet — Aaremaal kunde overdrage Danmark en Del (fælles) Sager, især vedrørende det udenrigske Styre.

Thoroddsens Standpunkt blev i Virkeligheden det sejrende. Dertil bidrog ikke lidt den Omstændighed, at man paastod — og brugte det Argument kraftig i Agitationen —, at den islandske Tekst (eller Oversættelse af Udkastet) ikke var nøjagtig, men i sin Ordlyd var bestemtere og gunstigere for Islænderne end den danske Tekst, og at det naturligvis vilde blive denne, man, i Tilfælde af Konflikt, vilde henvise til og lægge til Grund for enhver Afgørelse. Herom skal jeg blot sige, at dels er enkelte islandske Udtryk udtrykkelig vedtagne af den samlede Kommission (efter at de danske Medlemmer havde faaet det islandske Udtryk forklaret[1])), dels at Uoverensstemmelsen iøvrigt mere er tilsyneladende end virkelig.

Agitationen mod Udkastet lykkedes — altfor godt. Oppositionen kom ind i et stort Flertal, og der blev af Altinget (1909) vedtaget en ny »Lov om Forbindelsen mellem Danmark og Island« (der i Oversættelse er vedføjet). Den er naturligvis i Overensstemmelse med Thoroddsens Separatvotum og hele Partiets Holdning iøvrigt. Om den helt er i Overensstemmelse med Vælgernes Flertal, turde derimod være et ret aabent Spørgsmaal. Minoriteten i Altinget foreslog nogle Ændringer i Ordlyden af »Udkastet« og betegnede iøvrigt Flertalsforslaget eller Kravet om en ren og skær Personalunion »kun som et markeret Krav om Adskillelse«, medens det maatte være Islændernes Opgave, at vedligeholde et godt Forhold til Danmark, thi deraf afhang Islands egen Velfærd og Frihed, samt at »Udkastet«s Bestemmelser om Forsvarsvæsenet og de udenrigske Forhold var saa gunstige for Island som ønskeligt.

Hvis det af Altinget vedtagne Forslag ikke bliver vedtaget af den danske Rigsdag, bortfalder Kommissionens Arbejde og Stillingen bliver ganske den samme som den var 1903. Loven af 1871 gælder fremdeles som hidtil og Ministeren maa fremdeles møde i det danske Statsraad.

Men hvad saa?

Der er kun to Ting, forekommer det mig, at vælge imellem.

Enten maa man nu forholde sig rolig og se Tiden an, lade Landets Styrelse foregaa paa den Basis, der nu haves, og jeg mener, principielt, at dette burde man gøre, indtil man opdager en Anstødssten, som gør det umuligt at styre ved Hjælp af den

---

[1]) Se Betænkningen S. 16.

nu gældende Ordning — hidtil har en saadan Anstødssten været godt skjult. At Islænderne vilde have bedst af i Ro og Fred for den storpolitiske Rummel at søge at ophjælpe Folket i materiel og kulturel Henseende, staar for mig som en uomtvistelig Sandhed, og ikke mindre, at det kan udmærket lade sig gøre saaledes som Ordningen nu er. Denne lægger saavist ingen Hindring i Vejen for en sund Udvikling — jeg havde nær sagt i enhver Retning.

Eller maa hele Sagen tages op til en ny og grundig Behandling og det snarest muligt — efter alt at dømme vil det nu herskende Parti paa Island ikke paa nogen Maade lægge Sagen til Hvile, men tværtimod forfølge den kraftig. I hvert Fald er det Hr. Thoroddsens Mening, udtalt i hans eget Blad.

Derfor vilde jeg henstille, om det ikke vilde være hensigtsmæssigt, at en ny Kommission blev nedsat med det samme Formaal som den gamle, men med rigeligere Tid til sin Raadighed, og fremfor alt sammensat paa en anden Maade end den første; foruden af nogle Parlamentarikere skulde den ogsaa bestaa af andre indsigtsfulde og retskafne Mænd, hørende til forskellige Stænder (af de islandske Medlemmer vare de 6 Jurister, kun én var Ikke-Jurist!); jeg indser vel, hvad der kunde være at indvende herimod fra dansk Side, men jeg mener, at de Betænkeligheder, der kunde næres, maatte overvindes i Betragtning af Spørgsmaalets Vigtighed.

Der er et Spørgsmaal endnu, som der kunde komme i Betragtning, nemlig: hvorvidt og hvorfor en politisk Forbindelse mellem Danmark og Island overhovedet bør vedligeholdes.

Dette Spørgsmaal kan jeg dog ikke nu komme nærmere ind paa — mulig vil man kunne komme ind derpaa under Diskussionen i Aften —; jeg har for længe siden udtalt min Mening derom, nemlig den, at det er for Island en Livsbetingelse at være forenet med Danmark, og det af mange forskellige Grunde, ikke mindst netop af historiske Grunde og de mange — og ret stærke — Traade, som 500 Aar har spundet, og som jeg mener man ikke ustraffet hugger over. Island kan — efter min Mening — ikke være sig selv nok, og skal det støtte sig til andet Land, har det bedst af, at det er og bliver Danmark.

Foredraget blev modtaget med Bifald og efterfulgtes af en lang og livlig Diskussion.

Folketingsmand *Holger Rørdam* udtalte, at naar man havde besøgt Island, beundrede man ikke alene det storslaaede Land, men fik ogsaa megen Respekt for det i saa mange Henseender dygtige Arbejde, der udførtes paa Island, og man fik tillige et stærkt Indtryk af Islændernes frihedselskende Karakter.

Vi danske staar dog ganske uforstaaende overfor de lidet venlige Følelser, Islænderne nære overfor Danmark.

Her i Danmark nærer vi kun gode og venlige Følelser overfor Islænderne, og vi forstaar slet ikke den Bitterhed, der kommer frem paa Island mod Danmark.

Selv om vi i tidligere Tider under de enevældige Konger har gjort Island Uret ved Handelsmonopolet og ved at sende daarlige Embedsmænd derop, er det ikke gaaet Island stort værre, end det gik andre Dele af Riget og Befolkningen under de enevældige Konger.

Island burde lære at se mere paa Fremtiden end paa Fortiden.

Der drives nu paa Island en ganske usømmelig og uværdig Agitation imod Danmark, en Agitation, som Danmark ikke kan og bør finde sig i.

Vi danske ønske sikkert alle Island saa stor Frihed som muligt, og der er ingen, der tænker paa at lægge Islænderne et Halmstraa ivejen, men vi synes egentlig, Island allerede har opnaaet saare meget: — Det styrer saa at sige fuldstændig sine egne Sager, danske Embedsmænd findes ikke mere paa Island, og der er i det hele kun meget faa danske deroppe, medens mange Islændere benytte deres Indfødsret i Danmark, med alle de deraf flydende Fordele, og overhovedet er hele den økonomiske Fordel ved Forbindelsen mellem de to Lande paa Islands Side, og den Fordel er stor, naar alt medregnes. Derfor er den Agitation, der drives paa Island mod Danmark, os ganske uforstaaelig.

Vil Island absolut være en selvstændig Stat, bør Islænderne sige dette rent ud uden hadefulde Angreb paa Danmark, saa kan vi tale om Sagen.

En Personalunion gaar sikkert aldrig nogen dansk Rigsdagsmand med til, saa hellere fuld Adskillelse.

Vi danske vil under en Realunion give Islænderne den

videst mulige Frihed i Styrelsen af deres egne Sager, men naar vi er en Statsenhed, maa visse Ting være fælles, vil Islænderne ikke gaa med hertil, maa vi tage Spørgsmaalet om Adskillelse op til alvorlig Drøftelse.

Danmark kan sagtens undvære Island, men intet fornuftigt Menneske kan for Alvor mene, at Island kan være en selvstændig Stat: Den Selvstændighed vil meget hurtig være forbi.

Naar Adskillelsen mellem Island og Danmark hos mange danske vækker megen Betænkelighed, saa er det, fordi de to Lande i Aarhundreder har været knyttet sammen, og der er saa mange Slægtskabsbaand mellem de to Lande, og først og fremmest nærer Danmark Betænkelighed ved at opgive Island for Islændernes egen Skyld.

Islænderne bør have ren Besked om, hvorledes vi ser paa Forholdet, der er næppe nogen, der tænker paa at anvende Magt overfor Island, men vi danske vil, at vort Samliv med Islænderne skal føres under sømmelige Former, ellers maa vi skilles, og Islændernes Optræden overfor Danmark har bevirket, at denne Adskillelse maaske ikke vil volde saa stor Sorg i Danmark, som mange Islændere er tilbøjelige til at tro. (Bifald).

Docent, Dr. phil. *Valtyr Gudmundsson* mente ikke, det gik an at lade Sagen ligge. Fra Islands Side var der i den senere Tid fremsat højst betænkelige Udtalelser angaaende Forholdet til Danmark, saafremt det ikke vil gaa med til en Personalunion. Det er saaledes i Minister Bjørn Jónssons eget Blad blevet erkendt, at Regeringen og Altingsflertallet fastholder det Program, som indeholdes i Thingvalla-Resolutionen af 1907, men i denne udtales det tydeligt og klart, at hvis ikke en Personalunion kan opnaas, da er Adskillelse fra Danmark den eneste Udvej. Taleren ønskede Island saa megen Selvstændighed som muligt, kun at man ikke gik saa vidt, at det blev til Skade eller Ødelæggelse for Islænderne selv, men netop dette vilde en fuldstændig Adskillelse fra Danmark let kunne blive. (Stærke Hør!) Det staar imidlertid ikke alle islandske Vælgere klart, hvad Adskillelse betyder; de siger: naar de en Gang har været Republik i 400 Aar, hvorfor kan de saa ikke ogsaa være det nu. Hvis Spørgsmaalet blev stillet frit og gjort afhængigt af et Plebiscit, og der saa blev agiteret med Kraft fra den is-

landske Presses Side med Regeringen i Spidsen, vilde der sikkert blive Flertal for Adskillelsen.

Hvis Island og Danmark skiltes, vilde det let gaa saadan, at Islænderne enten kom i Forbindelse med England eller med Norge. En Forbindelse med England vilde bevirke, at der blev sat engelske Penge i islandske Foretagender, og muligt Landet derved kan hjælpes hurtigere frem, men til Gengæld var der saa stor Fare for, at Landet med Tiden blev engelsk.

En Forbindelse med Norge har den Fordel, at Nordmændene er de nær beslægtet med, men de kan være ret vanskelige at komme ud af det med, og de kan let overfløje Islænderne og udnytte deres Næringsveje.

Danske Foretagender paa Island plejer der gerne at tabes Penge paa, og derfor er Danskerne ikke farlige for Islænderne. Den bedste Forbindelse for Island er Danmark, og derfor kan man ikke give Spørgsmaalet frit og lade foretage en Afstemning om, hvorvidt Island skal skilles fra Danmark; thi i Øjeblikket vil det let blive vedtaget. Det vilde maaske ikke blive noget stort økonomisk Tab for Danmark, men vilde det egentlig være ærefuldt at lade Islænderne gaa, naar de selv har Tab af det?

Der maa foreligge et Svar fra den danske Rigsdag, ligesom der nu foreligger et Svar fra det islandske Alting. Teksten i Kommissionsbetænkningen var paa mange Punkter uforsvarligt uklar. Taleren ønskede Sagen snarest behandlet i den danske Rigsdag, saa man fik et klart Svar, der kunde behandles af Altinget. Først efter at dette var sket, kunde der være Tale om Nedsættelse af en ny Kommission.

Der synes forresten at mangle én Ting paa Island, og det er en Regulator, der staar over og udenfor de politiske Partier.

Chefssekretær *Sven Poulsen* troede, der kun var meget faa her i Danmark, der saa Sagen som Dr. Rørdam. Vor Forbindelse med Island er af meget gammel Dato, og vi har erhvervet Rettigheder, som er vore. Naar Dr. Rørdam mente, at Danmark ikke led noget Tab ved at miste Island, var dette urigtigt. Vi har betydelige økonomiske Handelsinteresser deroppe; vor Omsætning med Island andrager 15—16 Mill. Kroner aarlig, og den tjener vi paa.

Danmark er for lille til den Slags Flothed som at skille sig af med Island, en Flothed, som selv ikke de største Nationer vilde tillade sig. Saafremt der virkelig udbrød aabent Oprør

paa Island, var der intet andet for Danmark at gøre, end lade et Krigsskib gaa der op og arrestere Lederne af Oprøret, og dette maatte ske, hvilken Regering vi saa end havde. Vi maa meddele Islænderne, at godvillig skilles vi ikke fra dem. Englænderne har kæmpet med Skotter og Irer gennem Aarhundreder for at bevare Sammenholdet, og lignende Eksempler har vi fra Tyskland, Frankrig, Italien o. fl. De nordamerikanske Fristater førte fra 1861—65 den største Borgerkrig, Historien kender, for at bevare Forbindelsen mellem Nord- og Sydstaterne.

Island kan gøre Fordring paa fuld Retfærdighed, og det har Krav paa al den Frihed og Selvstændighed, som en fornuftig Statsforbindelse mellem to i Afstand saa langt fra hinanden liggende Lande som Danmark og Island hjemler. Men en virkelig Realforbindelse skal det være. Den største Del af Danmarks Befolkning vil sikkert af alle Kræfter modsætte sig ethvert Løsrivelsesforsøg.

Folketingsmand *J. C. Christensen* troede, at Hr. Sven Poulsen kunde gaa ud fra, at selv om Forbindelsen bristede, vilde hele Handelen ikke gaa tabt af den Grund, thi der er jo Frihandel deroppe. Brister Forbindelsen, bestaar Danmark nok alligevel, men det vil komme til at gaa ud over Island. I det Øjeblik Forbindelsen ophævedes, kom de fremmede Fiskere straks paa Søterritoriet, og der vilde snart opstaa Klammeri med Islænderne og mellem Fiskerne indbyrdes. Den islandske Nationalitet, som nu blomstrer frit, vilde blive ødelagt. Det var ønskeligt, om Islænderne en Gang kunde faa Øjnene op for, at der er overordentlig Forskel paa 1909 og 1262. Den danske Statskasse ofrer flere Hundrede Tusinde om Aaret paa Island, og vi kunde sikkert afse Forbindelsen uden at lide noget Tab, men det vilde føles som en Sorg hos de fleste Danske. Det historiske Baand er stærkt, og vi vilde føle det som dyb Ydmygelse, om det bristede. Vi kan ikke imødekomme Islændernes Ønske om en Personalunion, thi det vil skade vort lille Land udadtil. Alle de Vanskeligheder, der kan opstaa deroppe, hvor saa mange Nationer mødes, kan vi ikke lade Islænderne selv om, thi selv om Danmark er et svagt Land, saa er det dog respekteret allevegne, det er anerkendt i den saakaldte evropæiske Koncert, Dannebrog er anset og vort Diplomati ligesaa. Der bliver taget Hensyn til de Henstillinger, der gøres

gennem vort Udenrigsministerium, men hvad Hensyn mon der egentlig tages til Bjarni Jónsson fra Vogi?

Det var beklageligt, som det var gaaet, men Taleren vilde dog advare mod straks at nedsætte en ny Kommission. Vi maatte her fordre af Islænderne, at de Overenskomster, der træffes, bliver overholdte.

Islænderne vedtog Forfatningsloven af 1903, først enstemmig og senere med en enkelt Stemme mod. Men snart rejste der sig en stærk Opposition mod Loven. En saadan Lov maa man fordre respekteret, navnlig af Islænderne. Her agiteredes der dels mod, at Ministeren skulde møde i Statsraadet, og dels mod Kontrasignaturen.

Loven af $^{2}/_{1}$ 1871 har man aldrig rigtig villet godkende paa Island, fordi den indlemmede Landet i Danmark, sagde man, det samme har man indvendt mod Loven af 1903 og atter igen mod Kommissionsbetænkningen af 1907, men disse Paastande kunne ikke atter og atter gentages. Vi maa have mere Fasthed deroppe, saa man staar ved det, der vedtages.

Vi byggede et særligt Skib til Kontrol deroppe, »Islands Falk«, og mente saa, at Islænderne burde deltage noget i Udgifterne. Vi traf den Overenskomst, først med den islandske Minister, og senere vedtoges det af Altinget i 1906, at af de Bøder, der indkom, skulde $^{2}/_{3}$ tilfalde den danske Statskasse. Andet Aar indkom der 40,000 Kr. til vor Part, men nu har Islænderne ensidig vedtaget at gøre denne Overenskomst til ingen Ting. Vi maa paa begge Sider vænne os til at holde vore Overenskomster, ellers er der intet at gøre.

Det har været en Skuffelse for os hernede, at der intet kom ud af Kommissionsforslaget, men vi skal være glade for, at vi har strakt os saa vidt, som vi har. Vi er saa stærkt partidelte her i Landet, og det var min Frygt, at vi ogsaa her skulde staa delte, men det viste sig dog, at her holdt vi sammen. Mænd som Krabbe, P. Knudsen, Matzen og Taleren, der ellers ikke var vant til at falde hinanden om Halsen, var her fuldt enige.

I 1906 havde Islænderne 4 Punkter, de krævede opfyldt, kunde vi imødekomme dem paa disse, var der intet i Vejen, sagde de. Vi gik ind paa dem alle, og mere til. De 4 Punkter var følgende:

1) Spørgsmaalet om de 60,000 Kroners Kapitalisering og Udbetaling.
2) En ny Overenskomst i Stedet for Loven af 1871 skulde vedtages baade af Rigsdagen og af Altinget.
3) Island skulde optages i den danske Konges Titulatur og endelig
4) Spørgsmaalet om Kontrasignaturen. Sidst nævnte Spørgsmaal mente vi, Kongen burde afgøre, og dette er ogsaa sket.

Det, vi har budt her, er meget mere, end Jón Sigurdsson har tænkt og ønsket, og det er meget mere, end de 6 Reykjavik-Redaktører fordrede, og mere end selve Skuli Thoroddsen forlangte i sine Artikler i »Politiken«. Men ét maa vi forlange af Islænderne, og det er, at de Overenskomster, vi træffer, maa holdes. (Stærkt Bifald fra Forsamlingen).

Dr. *Th. Krabbe* var ganske uenig med Sven Poulsen i, at der burde sendes Krigsskibe til Reykjavik; enhver Tanke om at løse Vanskelighederne ved et saadant frihedsfjendtligt Skridt burde være udelukket. Det vilde jo desuden for stedse ødelægge Forholdet. I det Øjeblik alle andre Muligheder brister, bør Spørgsmaalet kun afgøres ved et Plebiscit. Da Stemningen paa Island vist foreløbig er meget danskfjendtlig, og da den islandske Befolknings Begreber om Konsekvenserne af en Adskillelse sikkert er meget uklare, burde man ikke forhaste sig, men forinden ved Skrift eller Foredrag søge at oplyse Befolkningen i saa Henseende. Ellers kunde Plebiscittet let faa et misvisende Udfald, hvilket vilde være lige saa beklageligt som uopretteligt.

Cand. jur. *J. Sveinbjørnsson*: Jeg skal ikke forlænge en ørkesløs Diskussion, det er jo ikke første Gang, at vi hernede taler om det politiske Forhold imellem Danmark og Island, men det er i Reglen bleven ved Ordene. Handlingerne har vi som oftest set mindre til; jeg vil kun pege paa, hvor den øjeblikkelige Fare i Forholdet mellem Landene ligger, og at der er Fare paa Færde, det er sikkert. Paa Island er der forfatningsmæssigt set to Partier, hvoraf det ene arbejder for og vil et godt realt Forhold imellem Island og Danmark, selvfølgelig med Hensyntagen til, at det islandske Folk bør have fuld Raadighed over alle Landets Anliggender; det andet Parti arbejder derimod sikkert, men ganske vist endnu for det meste skjult, paa en faktisk Adskillelse mellem Island og Danmark — det er

mig ganske ligegyldigt, om Partiet kalder sit Krav Personalunion eller noget andet, for Personalunion er faktisk en Adskillelse, saa er der jo intet mellem Landene mere — og i Spidsen for dette Parti staar den nuværende islandske Minister.

Jeg ved, at der er mange her i Forsamlingen, der ikke synes om at høre dette, og det er vel ogsaa stærke Ord; men jeg siger det, fordi jeg ser, at enkelte af Regeringens Medlemmer ere tilstede, og den bør gøres opmærksom paa, at den Mand, som den skal forhandle med i denne Sag, er saa meget farligere, som han ved sin Optræden her i Danmark for ikke ret længe siden har vist, at han ikke i denne Sag er til at stole paa, idet han siger eet her og andet paa Island, og forøvrigt har de sidste Begivenheder paa Island vist, at enten mangler Ministeren sund Fornuft, eller ogsaa lader han sig raade af samvittighedsløse Personer.

Professor *Westermann* paatalte som Dirigent Cand. Sveinbjørnssons Udtalelser om den islandske Minister.

Folketingsmand *J. C. Christensen* bemærkede til Dr. Gudmundsson, at den islandske Forfatning savnede et Middel til at holde igen. En Minister paa Island blev let enevældig, og det var derfor heldigt, om der var flere Ministre; men dette Spørgsmaal var et særligt islandsk Spørgsmaal, derimod kunde Tanken om en Jarl eller Guvernør overvejes ogsaa her.

Magister *Bogi Th. Melsted* fremhævede, at Forholdene paa Island i det hele taget er helt anderledes rolige, end man fik Indtryk af efter enkelte Udtalelser at dømme, som er faldne her i Aften. Taleren havde ifjor været paa Landet i Island under Valgkampagnen, og der var allevegne fuldkommen Ro. Saaledes var der endnu. Med sidste Postskib havde Taleren faaet Brev fra en kendt Mand paa Landet, der var nøje kendt med Forholdene i et af Landets største Herreder. Denne Mand skrev: Her taler Folk ikke om Politik; alle er optagne af Kampen for Tilværelsen. Man fik et fuldstændig forkert Indtryk, naar man dømte ud fra to, tre Blade i Reykjavik, som altid laa i Totterne paa hinanden. Forholdet er i Virkeligheden saaledes, at det er kun enkelte Undtagelser, der forlanger Adskillelse fra Danmark.

Den islandske Forfatning er meget god, men den mangler, som Dr. Gudmundsson udtalte, en Regulator.

Folketingsmand, Dr. polit. *Laurits Birck* mente, Dr. Gud-

mundsson ogsaa maatte nævne, at det er dyrt at være en Stat, og Taleren var af den Mening, at hele den store Embedsstand vilde koste saa meget, at Island vilde bukke under derved. Der var en vis Grænse for, hvormange ikke arbejdende Personer et Samfund kunde bære, og hele denne Selvstændighedsbevægelse, som jo bares frem af Politikere og studerende, vilde medføre Oprettelsen af en Række Embeder, som vilde tynge den islandske Bonde og Handelsmand til Jorden. 3 Ministre à 10,000 Kr. er for Danmark intet; men husk at 30,000 Kr. paa Island betyder samme Skattetryk som ca. 1 Mill. Kr. i Danmark — ca. 40 Øre pr. Individ.

Selv for Danmark kan det til Tider være svært at bære de Udgifter, vor Eksistens som Stat kræver, og mange af de Udgifter er ligestore, om man har flere eller færre Indbyggere. Vi har Ret til at kræve Beskyttelse for den islandske arbejdende Befolkning imod en Overklasse af Akademikere og Politikere, hvis Maal er nye Embeder eller i al Fald ikke kan virkeliggøres uden gennem store Byrder og efter mit Skøn økonomisk Ruin for den islandske Bonde. Forfatningen af 1903 var en daarlig Forfatning, fordi den var tvetydig, men dette var Kommissionsforslaget forsaavidt ogsaa. J. C. Christensen havde udtalt det ønskelige i, at der blev flere Ministre paa Island; Taleren troede, i Modsætning hertil, at én var tilstrækkelig. Det advarende Ord burde imidlertid siges paa selve Island. Der er blevet sagt, at en Folkeafstemning nu sikkert vilde give Majoritet for Adskillelsen, men saa bør alle de, der mener, at Adskillelse vil betyde Islands Ødelæggelse, søge at gøre dette klart i saa vide Kredse paa Island som muligt. Som Regulator burde der vist ansættes en Jarl eller en Guvernør, denne Guvernør maatte være dansk Undersaat, udnævnt af Kongen gennem ansvarlige danske Ministre, omtrent som Institutionen er efter australsk eller kanadisk Mønster.

Docent, Dr. phil. *Valtyr Gudmundsson* bemærkede til Dr. Birck, at han ofte havde omtalt dette for sine Landsmænd. I indeværende Aar havde Taleren i et af ham udgivet Tidsskrift hævdet, at Island stod sig bedst ved at være sammen med Danmark. Folketingsmand J. C. Christensen havde gjort sig meget fortjent for sit Arbejde i Kommissionen. At leve videre paa det gamle uden at foretage noget var umuligt, derfor var det ønskeligt, om Rigsdagen optog Sagen til Behandling og

fremkom med et bestemt Svar, som kan stilles overfor Islænderne.

Iøvrigt var det ingenlunde uforeneligt, at der baade var en Guvernør eller Jarl og flere Ministre.

Folketingsmand *J. C. Christensen* var enig med Dr. Gudmundsson i Ønskeligheden af at faa flere Ministre, da der nemlig er tre Regeringskontorer deroppe.

Magister *Bogi Th. Melsted* mente, at det var lidet mandigt, straks at tale om Adskillelse mellem Danmark og Island, fordi man blev ked af det politiske Vrøvl. Danskerne burde sætte sig mere ind i de islandske Spørgsmaal. Taleren kan som Historiker oplyse, at bevisligt enhver almindelig Bevægelse i Danmark efter en vis Tids Forløb ogsaa spores paa Island. Nu havde man længe haft politiske Partistridigheder og politisk Vrøvl her i Landet. Han vilde derfor her i denne Forsamling, hvor saa mange Politikere vare tilstede, sige: Hold op med al politisk Vrøvl i Danmark, saa vil man paa Island gøre ligesaa om 10—15 Aar.

Professor *Finnur Jónsson* gjorde derefter nogle afsluttende Bemærkninger, hvorunder han særlig vendte sig imod den af Sv. Poulsen fremsatte Bemærkning om Afsendelsen af et Krigsskib (under visse Forudsætninger), hvilket sikkert vilde være det uheldigste, der kunde gøres, idet Taleren mindede om, at noget lignende var sket i 1851 — noget som endnu ikke var helt glemt paa Island.

Chefsekretær *Sven Poulsen* vilde nedlægge en bestemt Protest mod, at hans Udtalelser var ment som Trudsel.

Dirigenten hævede derpaa Mødet med en Tak til Indlederen og Deltagerne i Diskussionen.

Udkast til Lov

om det statsretlige Forhold mellem Danmark og Island.

§ 1.

Island er et frit og selvstændigt, uafhændeligt Land, forbundet med Danmark ved fælles Konge og ved de fælles Anliggender, som efter gensidig Overenskomst fastsættes i denne Lov, [og danner saaledes sammen med Danmark en Statsforbindelse, det samlede danske Rige][1]).

I Kongens Titel optages efter Ordene: »Konge til Danmark« Ordene: »og Island«.

§ 2.

Den for Danmark gældende Ordning med Hensyn til Tronfølgen, [Kongens Ret til at være Regent i andre Lande], Kongens Religion, hans Myndighed og Regeringens Førelse i Tilfælde af Kongens [Umyndighed], Sygdom eller Fraværelse [samt naar der ved Tronledighed ingen Tronfølger findes], gælder ogsaa for Islands Vedkommende.

§ 3.

Fælles for Danmark og Island ere efternævnte Anliggender:

1. Kongens Civilliste, Apanager for Medlemmer af det kongelige Hus og øvrige Udgifter til Kongehuset.

2. De udenrigske Anliggender, dog saaledes at ingen Traktat, der særlig vedrører Island, skal kunne gøres gældende for Island uden vedkommende islandske Myndigheders Medvirkning.

[3. Forsvarsvæsenet til Lands og til Søs, derunder Orlogsflaget; jfr. dog § 57 i den islandske Forfatningslov af 5. Januar 1874.]

4. Hævdelsen af Undersaatternes Fiskerirettigheder, dog med Opretholdelse af Islands Ret til [efter Overenskomst med Danmark] at supplere Fiskeriinspektionen ved Island.

[5. Indfødsretten, dog at hvert Lands Lovgivningsmagt kan meddele Indfødsret med Virkning for begge Lande.]

6. Møntvæsenet.

---

[1]) Det i Klammer anførte betegner Udeladelse i den modstaaende Tekst.

Lov
om Forbindelsen mellem Danmark og Island.

§ 1.

Island er en fri og suveræn Stat[1]), forbundet med Danmark ved fælles Konge og de Anliggender, hvorover danske Regeringsmyndigheder paa Islands Vegne udøver Statsmagten i Overensstemmelse med denne Overenskomst.

I Kongens Titel optages efter Ordet »Danmark« Ordene »og Island«.

§ 2.

Den for Danmark gældende Ordning med Hensyn til Tronfølgen, Kongens Religion, hans Myndighed og Regeringens Førelse i Tilfælde af Kongens Sygdom eller Fraværelse gælder ogsaa for Islands Vedkommende. Er Kongen umyndig, gælder ogsaa de samme Bestemmelser som nu i Danmark, indtil Islands lovgivende Myndighed træffer derom en anden Ordning.

§ 3.

Fælles for Danmark og Island ere efternævnte Anliggender:

1. Kongens Civilliste, Apanager for Medlemmer af det kongelige Hus og øvrige Udgifter til Kongehuset.

2. De udenrigske Anliggender. Ingen Folketraktat, der vedrører islandske Anliggender, skal gælde for Island uden de rette islandske Myndigheders Medvirkning og Samtykke.

3 (jfr. 4). Fiskerinspektionen paa det islandske Søterritorium, dog saaledes, at der forbeholdes Island Ret til at supplere den. Saa længe de Danske besørge Kystforsvaret, nyder de samme Ret som Islænderne til Fiskeri paa Islands Søterritorium, medmindre der træffes en Overenskomst om et andet Vederlag [jfr. § 5, sidste Punkt].

4 (jfr. 6). Møntvæsenet.

5 (jfr. 7). Højesteret, indtil Islands lovgivende Myndigheder opretter en højeste Domstol i Landet selv. Saa længe dette ikke

[1]) Det med spærret Skrift trykte er Ændringer og Tilføjelser.

7. Højesteret, dog at den islandske Lovgivningsmagt ved Omordning af Retsvæsenet kan oprette en øverste Domstol for islandske Sager i Landet selv. Ved indtrædende Ledighed i Højesteret drages imidlertid Omsorg for Beskikkelse af et Medlem, som er særlig kyndig i islandsk Ret og kendt med islandske Forhold.

[8. Handelsflaget udadtil.]

§ 4.

[Andre Anliggender, som er af fælles Betydning for Danmark og Island, deriblandt Post- og Telegrafforbindelsen mellem Landene, ordnes af vedkommende danske og islandske Regeringsmyndigheder i Forening eller, for saa vidt deres Ordning udkræver Lov, af begge Landes Lovgivningsmagter.]

§ 5.

Danske og Islændere paa Island og Islændere og Danske i Danmark skulle i alle Henseender nyde lige Ret.

Dog opretholdes den islandske Studerende tillagte fortrinsvise Adgang til Beneficier ved Københavns Universitet, [samt de paa Island boende Islænderes Fritagelse for Værnepligt til Hær og Flaade].

[Med Hensyn til Fiskeri paa Søterritoriet saavel ved Danmark som ved Island ere Danske og Islændere ligestillede, saa længe som § 3, Punkt 4, staar ved Magt] (Jfr. § 3,3).

§ 6.

Statsmagten over de i § 3 bestemte Fællesanliggender udøves, indtil anderledes bestemmes ved en saavel af Rigsdagen som af Altinget vedtagen og af Kongen stadfæstet Lov, ogsaa paa Islands Vegne af de danske Myndigheder, medens iøvrigt hvert af Landene for sig udøver fuld Raadighed over alle sine Anliggender.

§ 7.

Saa længe Island ikke deltager i Udøvelsen af Statsmagten over de fælles Anliggender, tager det ikke Del i Omkostningerne ved disse; dog udreder Islands Landskasse en efter Forholdet mellem Danmarks og Islands Indtægter bestemt Andel af Kongens Civilliste og af Apanagerne for Medlemmerne af det kongelige Hus. Denne Andel fastsættes forud for 10 Aar ad Gangen ved

er sket, skal der ved indtrædende Ledighed i Højesteret drages Omsorg for Beskikkelse af et Medlem, som er særlig kyndig i islandsk Ret og kendt med islandske Forhold.

§ 4.

Danske, bosiddende paa Island, skal nyde lige Ret med Islænderne, og Islændere, bosiddende i Danmark, med de Danske.

Dog opretholdes den islandske Studerende tillagte fortrinsvise Adgang til Beneficier ved Københavns Universitet, med mindre begge Staters rette Regeringsmyndigheder kommer overens om en anden Ordning desangaaende.

§ 5.

Paa Islands Vegne udøves Statsmagten over de i § 3 bestemte Anliggender, indtil en Opsigelse fra en af Siderne finder Sted, i Overensstemmelse med Bestemmelserne i § 7. Iøvrigt udøver hvert af Landene fuld Raadighed over alle sine Anliggender.

§ 6 = § 7 uforandret.

kongelig Resolution, forsynet med den danske Konsejlspræsidents og den islandske Ministers Underskrift.

Til Afvikling af det finansielle Mellemværende mellem Danmark og Island udreder Danmarks Statskasse en Gang for alle til Islands Landskasse 1,500,000 Kr., hvorved alt hidtidigt finansielt Mellemværende mellem Danmark og Island er endelig afgjort.

§ 8.

[Opstaar Tvist om, hvorvidt et Anliggende er fælles eller ikke, skal den først forsøges bilagt ved Forhandling mellem de to Landes Regeringer. Lykkes det ikke, underkastes Tvisten et Nævns endelige Afgørelse. Dette Nævn bestaar af 2 af Rigsdagen (1 af hvert Ting) og 2 af Altinget udpegede og af Kongen udnævnte Mænd, som selv vælge en Opmand. Opnaas ikke Enighed om Valget af en saadan, indtræder Højesterets Justitiarius som Opmand].

§ 9.

Efter 25 Aars Forløb fra denne Lovs Ikrafttræden kan saavel Rigsdagen som Altinget forlange Revision af samme. Fører Revisionen ikke til fornyet Overenskomst inden Udløbet af 3 Aar fra Revisionsforlangendets Fremsættelse, kan Forlangende om ny Revision paa samme Maade fremsættes efter 5 Aar fra nævnte Tidsfrists Udløb. Lykkes det da ikke at opnaa Enighed mellem de respektive Lovgivningsmagter i Løbet af 2 Aar efter Revisionsforlangendets fornyede Fremsættelse, bestemmer Kongen, efter Indstilling i saa Henseende fra Rigsdag eller Alting, at Fællesskabet med Hensyn til de i § 3 under Punkt 4, 5, 6, 7 og 8 nævnte Fællesanliggender med 2 Aars Varsel skal være helt eller delvis ophævet.

§ 10.

Denne Lov træder i Kraft . . . .

§ 7.

Med et Aars Varsel kan den danske Rigsdag og Altinget hvert for sig helt eller delvis opsige denne Overenskomst efter 25 Aars Forløb fra dens Ikrafttræden. Dog kan dens Bestemmelser angaaende Kongeforbindelsen som og Kongens Civilliste og Apanager til Medlemmer af det kongelige Hus ikke opsiges.

§ 8.

Denne Lov træder straks i Kraft.

Dampskibsfarten paa Færøerne.

Under ovenstaaende Titel stod i forrige Hæfte af »Atlanten« Side 413 en indsendt Artikel, hvori der bl. a. siges, »at der er en betydelig Forskel med Hensyn til Regelmæssighed mellem det forenede Dampskibsselskabs Skibe og Skibene, der tilhøre Selskabet »Thore« og O. Wathnes Arvinger. En Del af disse sidste Selskabers Skibe sejler i Ruten helt udenfor Fartplanen o. s. v.«

Direktøren for Dampskibsselskabet »Thore«, Hr. *Thor E. Tulinius,* har til Redaktionen besværet sig over disse Udtalelser som ubeføjede for »Thore«s Vedkommende og har i den Anledning oplyst, at Fartplanen er bleven holdt af Selskabets Skibe med Undtagelse af »Perwie«, der maatte opgive en Rejse paa Grund af Havari. Paa de øvrige 8 Rejser, paa hvilke Færøerne efter Planen skulde anløbes paa Rejsen til Island, afgik Selskabets Skibe fra Færøerne 4 Gange paa den bestemte Dag og 4 Gange Dagen efter; paa 5 Rejser fra Island til København afgik tre Skibe paa den fastsatte Dag og et Dagen efter. Efter den nævnte Artikels Affattelse afgik det femte Skib i Oktober 3 Dage efter Bestemmelsen, medens det forenede Dampskibsselskabs Skibe »Ceres« og »Laura« i Oktober og November var forsinkede henholdsvis 12 og 11 Dage.

Idet Redaktionen meget beklager, at der saaledes er bleven gjort Selskabet »Thore« Uret, skal vi henlede Opmærksomheden paa, at Selskabet har udsendt sin Fartplan for Aaret 1910, ifølge hvilken Færøerne anløbes 18 Gange baade for op- og nedgaaende, og at Skibene paa 7 Nedrejser gaar direkte fra Færøerne til København.

Foreningens Generalforsamling 1909.

Mandagen den 20. December 1909 afholdt Foreningen sin aarlige Generalforsamling i Wivels Lokaler i København.

Vicepræsidenten, Professor *T. Westermann*, aabnede Generalforsamlingen med at byde Forsamlingen Velkommen, hvorefter han udtalte:

I Begyndelsen af denne Maaned gik der Sorg ud over Landet ved den folkekære Prinsesse Maries Død. At dette Dødsfald gjorde saa stærkt Indtryk overalt, skyldtes jo ikke alene, at Prinsessen endnu var i sin kraftige Alder og kort Tid før sin Død færdedes frisk og stærk imellem os; men tillige og mest den Omstændighed, at hun som faa kongelige Personer havde vidst at vinde Folkets Hjærte ved de Udslag, som hendes eget gode Hjærte gav sig lige overfor alle med en sydlandsk Umiddelbarhed, som vi her i det kolde Norden ikke ere vante til, men som vi dog altid føle os stærkt tiltrukne af, naar den giver sig til Kende paa en saa smuk og god Maade som her.

Mange Nekrologier ere allerede fremkomne i Anledning af dette sørgelige Dødsfald, og jeg skal ikke forsøge at føje nogen ny til, men vi ville dog her, hvor vi arbejde for Formaal, som vides at have ligget Prinsesse Marie stærkt paa Sinde, ikke undlade at tilkendegive, at ogsaa vi med Vemod og Taknemmelighed ville mindes hendes gode Gerning iblandt os.

(Forsamlingen rejser sig.)

Siden sidste Generalforsamling ere to af Foreningens Mænd bortkaldte ved Døden.

I Juli Maaned døde vor Repræsentant i Lemvig, Vicekonsul *A. Andersen*, den berømte, dygtige Bestyrer af Redningsvæsenet for Nørrejylland og vel den bedst kendte og højest ansete Mand langs Vestkysten lige fra Skagen til Esbjærg. Som Repræsentant for vor Forening viste han megen Interesse for dens Fremgang, og ogsaa i denne Egenskab maa hans Bortgang i høj Grad beklages.

Men det stærkeste Slag ramte Foreningen i den følgende Maaned ved Tabet af dens Præsident, Kammerherre *Knud Sehested*, som den 28. August bukkede under for en lang og haabløs Sygdom, der allerede i Fjor Efteraar satte sine Spor

i den stærke, kraftige Mands Træk og i hans Færden. Kammerherre *Sehested* har jo, som De alle ved, fungeret som Præsident for Foreningen lige fra dens Stiftelse, altsaa i omtrent 7 Aar, og altid har han varetaget denne Gerning med varm Interesse og med ubestridelig Energi og Dygtighed. Dette er saa meget mere fortjenstfuldt, som Begyndelsen egentlig ikke var lovende; de Børnesygdomme, som enhver ung Forening har at kæmpe med, viste sig her i ret stor Udstrækning, og uden Kmh. *Sehesteds* og Det kgl. Landhusholdningsselskabs Støtte, der tilførtes Foreningen ved hans Indflydelse, vare disse Børnesygdomme næppe blevne overvundne. Kmh. *Sehested* var, som jeg har skrevet i den Nekrologi, der blev publiceret i »Atlanten« kort efter hans Død, en kraftig Type af den gamle, danske Adel, en ridderlig Natur, der i sin Færd viste, at han erkendte Berettigelsen af Kravet: »Noblesse oblige«.

Vi, der stadig arbejdede sammen med ham, ville altid bevare et stærkt Indtryk af hans mandige og elskværdige Personlighed, og enhver, der med Interesse har fulgt Foreningens Virksomhed, vil kende og skatte hans Betydning for denne.

Vi ville bevare Mindet om disse Mænd med Anerkendelse af deres fortjenstfulde Gerning og med Taknemmelighed for, hvad de have udrettet for vor Forening.

(Forsamlingen rejser sig.)

Højesteretssagfører *Liebe* overtog derpaa Dirigenthvervet og meddelte, at Generalforsamlingen var lovlig indvarslet gennem Bekendtgørelse i »Berl. Tid.« og Medlemsbladet »Atlanten«.

Sekretær *Windfeld* aflagde Beretning om Udfaldet af de foretagne Valg.

Der var ialt indkommen 166 Stemmesedler.

Til Sektionen for Island vare genvalgte Docent, Dr. phil. *Valtyr Gudmundsson* med 161 Stemmer, Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson* med 164 Stemmer, Statskonsulent *Chr. Løfting* med 163 Stemmer og Direktør for Meteorologisk Institut *C. Ryder* med 162 Stemmer.

I Stedet for afdøde Kammerherre K. Sehested valgtes Kammerherre *C. Bech* med 162 Stemmer, og som nyt Medlem af Sektionen Postekspedient, cand. polit. *L. C. Schou* med 159 St.

Til Sektionen for Færøerne genvalgtes Amtmand *Chr. Bærentzen* med 165 Stemmer, Dr. phil. *J. Jakobsen* med 166 Stemmer og Departementschef *Jerichau Christensen* med 166 St.

Til Sektionen for Grønland genvalgtes Folketingsmand *N. Neergaard* med 165 Stemmer, Folketingsmand, Korpslæge *H. Rørdam* med 161 Stemmer og Læge *Th. N. Krabbe* med 164 Stemmer.

Til den vestindiske Sektion vare genvalgte Skoleforstander, Lic. theol. *H. Lawaetz*, Dr. phil. *Rothe* og Professor *T. Westermann* hver med 164 Stemmer.

8 Stemmer vare spredte.

Til Revisor genvalgtes Grosserer *F. Warburg* med 165 Stemmer.

Ved de foretagne Valg af Formænd og Næstformænd indenfor de enkelte Sektioner valgtes i den islandske Sektion Kammerherre *C. Bech* som Formand og genvalgtes Professor *Finnur Jónsson* som Næstformand.

I Sektionen for Færøerne genvalgtes fhv. Overlærer *L. Bergh* som Formand og Kommandør *R. Hammer* som Næstformand, i Sektionen for Grønland Dr. phil, *K. J. V. Steenstrup* som Formand og Korpslæge, Folketingsmand *H. Rørdam* som Næstformand, og i den vestindiske Sektion Professor *T. Westermann* til Formand og Landstingsmand, Grosserer *Holger Petersen* som Næstformand, ligeledes Genvalg. Professor Westermanns Valg som Formand for den vestindiske Sektion gælder dog, efter Professorens eget bestemte Ønske, kun for ét Aar.

I et forud for Generalforsamlingen afholdt Bestyrelsesmøde valgtes i afdøde Kammerherre Sehesteds Sted Kammerherre *C. Bech* til Præsident for Foreningen for de kommende 3 Aar og genvalgtes Professor *T. Westermann* til Vicepræsident for 1 Aar.

Bestyrelsens Sammensætning efter de foretagne Valg er da saaledes:

Sektionen for **Island**:

Kammerherre C. Bech, R., Dbmd., p. p., Engelsholm, Vejle (Formand, Foreningens Præsident).
Sysselmand, Cand. jur. P. Vidalin Bjarnason, Sauðárkrókur, Island.
Havnekaptajn C. F. Drechsel, K., Dbmd., p. p., Nyhavn 43, K.
Docent, Dr. phil. Valtyr Gudmundsson, R., Amagerbrogade 151, S.
Kommandør A. P. Hovgaard, K., Dbmd., F. M., p. p., Kastelsvej 21, Ø.
Professor, Dr. phil. Finnur Jónsson, R., Nyvej 4, V. (Næstformand).
Grosserer J. A. Lefolii, St. Annæ Plads 16, K.
Højesteretssagfører C. J. O. Liebe, R., Dbmd., Bredgade 30, K.
Statskonsulent Chr. Løfting, Lykkesholms Alle 3 A, V.

Tømmermester O. W. Olsen, Taarbæk, Klampenborg.
Professor C. V. Prytz, R., Hellerup.
Direktør for meteor. Inst. C. Ryder, R., Dbmd., p. p., Strandboulevard 62, Ø.
Postekspedient, cand. polit. L. C. Schou, Nylandsvej 81, F.
Professor, Dr. phil. Th. Thoroddsen, R., Svanemosegaardsvej 2, V.

Sektionen for **Færøerne:**

Fhv. Overlærer L. Bergh, R., Bernstorffsvej 9, V. (Formand).
Amtmand Chr. Bærentzen, R., Thorshavn, Færøerne.
Sysselmand, Folketingsmand O. Effersøe, R., Trangisvaag, Færøerne.
Kommandør R. Hammer, R., Dbmd., p. p., Cort Adelersg. 1, K. (Næstformand).
Stadslæge, Etatsraad E. M. Hoff, R., Dbmd., Sølvgade 84, K.
Dr. phil. J. Jakobsen, Grundtvigsvej 5, V.
Departementschef Jerichau-Christensen, R., Dbmd., Ny Toldbodg. 47, K.
Havnebygmester H. C. V. Møller, K., Dbmd., p. p,, Østerbrogade 62, Ø.
Landstingsmand, Provst F. Petersen, R., Østerø, Færøerne.

Sektionen for **Grønland:**

Kommandør G. F. Holm, K., Dbmd., F. M., p. p., Livjægergade 30, Ø.
Læge Th. N. Krabbe, Dr. Elisabets Alle 7, S.
Folketingsmand N. T. Neergaard, Dronningens Tværgade 4, K.
Korpslæge, Folketingsmand Rørdam, R., St. Pauls Plads 1, K. (Næstformand).
Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, R., Forchhammers Vej 15, V. (Formand).
Cand. mag. W. Thalbitzer, Kildehøjsvej, Birkerød.
Viceadmiral C. F. Wandel, S. K., Dbmd., F. M., p. p., Bredgade 23, K.

Sektionen for **Dansk Vestindien:**

Etatsraad H. N. Andersen, K., Dbmd., p. p., Stockholmsgade 57, Ø.
Dr. phil. F. Børgesen, Østbanegade 7, Ø.
Administrator F. Lassen-Landorph, Frydendalsvej 25, V.
Skoleforstander, Lic. theol. Lawaetz, Bagsværd Kostskole, Bagsværd.
Grosserer Moses Melchior, Højbroplads 21, K.
Grosserer, Landstingsmand Holger Petersen, R., Dbmd., Gothersg. 160, K. (Næstformand).
Kaptajn i Ingeniørkorpset H. U. Ramsing, R., Ribegade 8, Ø.
Dr. phil. Rothe, R., Dbmd., St. Jakobs Plads 4, Ø.
Professor T. Westermann, R., p. p., Amalievej 4, V. (Formand, Foreningens Vicepræsident).

Vicepræsidenten, Professor *T. Westermann* aflagde Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar. Medlemsantallet var nu ialt 1253 mod 1328 i Fjor.

I det egentlige Danmark findes 986 Medlemmer, deraf 18 bestandige, paa Island 51 Aarsmedlemmer, paa Færøerne 68 Aarsmedlemmer, i Grønland 26 Aarsmedlemmer, i Dansk Vest-

indien 65 Medlemmer, hvoraf 1 bestandigt Medlem, og i Udlandet 57 Medlemmer, hvoraf 2 bestandige Medlemmer.

Af Repræsentanter har Foreningen nu 60, hvoraf 42 i det egentlige Danmark, 5 paa Island, 2 paa Færøerne, 2 i Dansk Vestindien og 9 i Udlandet.

Foreningens Repræsentanter ere følgende:

I Danmark.

Jylland.

Frederikshavn: Christensen, Harald, Skibsmægler.
Fjerritslev: Bartsch, Distriktslæge.
Aalborg: Hammershaimb, Overretssagfører.
Thisted: Johnsen, M., Konsul, Landstingsmand.
Bøvling: Ernst, H. J., Apoteker, Konsul.
Hobro: Hansen, H., Apoteker, Justitsraad.
Randers: Andersen, R. C., Particulier.
Grenaa: de Lichtenberg, G., Godsejer, Hessel.
Silkeborg: Petersen, Fr., Postmester.
Aarhus: Drechsel, Borgmester.
Herning: Dalgas, Chr., Skovrider, Birkebæk.
Ringkøbing: Finsen, John, Borgmester.
Varde: Müller, F. V., Herredsfoged.
Esbjerg: Breinholt, C., Konsul.
Askov: Hansen, Fr., Statskonsulent.
Fredericia: Petersen, V., Kaptajn.
Kolding: Schmidt, L. C., Konsul.
Børkop og Omegn: Hansen, J., Lærer, Gaverslund.
Vejle: Steensen, H., Fabrikant.

Øerne.

Odense: Dreyer, Forstkandidat.
Svendborg: Hvenegaard, Th., Landinspektør.
Faaborg: Berner-Schilden-Holsten, Baron, Holstenshus.
Ringe og Omegn: Smidt, Proprietær, Nybøllegaard.
Nakskov: Dan, Einar, Konsul.
Maribo: Sonne, Chr., Forpagter, Landstingsmand, Rosenlund.
Nykøbing F.: Hansted, Chr., Distriktslæge.
Esrom: Feilberg, P., Inspektør, Søborg.
Helsingør: Møller, Chr. A. L., Postekspedient.
Frederiksborg: Paludan-Müller, B., Sognepræst.
Frederikssund: Hansen, A. C., Sagfører, Direktør.
Lyngby: Hansen, K., Statskonsulent.
Roskilde: Havsteen, Th., Jægermester, Maglegaard.
Kallundborg: Lawaetz jr., C., Forpagter, Kallundborg Ladegaard.
Køge: Borries, Læge, Byraadsmedlem.
Storehedinge: Arctander, H., Distriktslæge.
Næstved: Hänschell, A., Borgmester.
Præstø: Petersen, Anthon, Købmand.
Vordingborg: Oxholm, S. M., Kammerherreinde, Rosenfeldt.
Neksø: Sonne, Hansen, Købmand.
Langeland: Malling, Proprietær, Haugaard.

Færøerne.

Trangisvaag: Mortensen, P., Købmand.
Thorshavn: Helms, Chr., Sorenskriver.

Island.

Snæfellsnes Syssel: Jónsson, Ingólfur, Handelsbestyrer, Stykkishólmur.
Skagafjord Syssel: Sigurðson, Sigurður, Skolebestyrer, Hólar.
Øfjord Syssel: Stefánsson, Stefán, Skolebestyrer, Akureyri.
Sønder-Mule Syssel: Tulinius, Axel, Sysselmand, Eskifjörður.
Arnes Syssel: Nielsen, P., Handelsfaktor, Eyrarbakki.

Dansk Vestindien.

St. Croix: Petersen, Jean, Apoteker.
St. Thomas og St. Jan: Helweg-Larsen, Guvernementssekretær.

I Udlandet.

Stockholm: Heckscher, J., Generalkonsul.
Rom: Konow, H. H., Konsul, Kammerjunker.
St. Petersborg: de Benislavski, M., Generalkonsul.
Hamborg: von Essen, W., Grosserer.
Paris: Ripperda, V. de, Baron.
Wien: Poestion, I. C., Regierungsrat.
London: Faber, I. V., Generalkonsul.
New York: Clan, M. I. C. T., Generalkonsul.
Kristiania: Høy, N., fhv. Vicekonsul.

Medlemsbladet »Atlanten« var som sædvanlig udkommet i maanedlige Hefter à $1^1/_2$ Ark. Af Bogen »De danske Atlanterhavsøer« var nu ialt udkommet 720 Sider, og da tiltrædende Medlemmer faa det udkomne gratis, saa maatte det siges at være en god Forretning at indmelde sig nu. Materialet til en ny Bog, omhandlende »Biografiske, illustrerede Skildringer af afdøde Personer, der have gjort sig fortjente af de danske Atlanterhavsøers Udvikling« havde ikke kunnet skaffes saa hurtigt som forventet, og vil næppe blive paabegyndt før henad Foraaret, ved hvilken Tid Bogen »De danske Atlanterhavsøer« vilde blive afsluttet. Andet Bind af det aktuelle Stof blev antagelig afsluttet med næste Aars Udgang.

Af Foredrag var der i det forløbne Aar holdt ialt 5, nemlig: Af Kaptajn *Koch* om »Foraarsslæderejsen 1907 til Grønlands nordligste Punkt«. Af Havnebygmester *H. C. V. Møller* den 27. April om »Ønskelige Forbedringer af Havneforholdene paa de dansk-vestindiske Øer« indledet af Grosserer *Moses Melchior* med en Del historiske Skildringer fra Øerne. Endvidere den 8. Decbr. af Professor, Dr. phil. *Finnur Jónsson* om »Islands politiske Forhold til Danmark« og den 11. Decbr. af Polarfareren og Forfatteren *Knud Rasmussen* ved et stort, offentligt Foredragsmøde i Odd Fellow Palæets store Sal om »Nordpolen og Polareskimoerne«, et Foredrag, som man haabede senere at kunne gen-

give i »Atlanten«. Foredragsmødet gav et gunstigt økonomisk Resultat og det indkomne Beløb vilde blive anvendt til forældreløse Grønlændere.

Alle disse Foredrag ere modtagne med stor Interesse, men Foredraget om Island med den dertil knyttede Diskussion havde foranlediget, at herværende islandske Studenter paa et af dem arrangeret Protestmøde havde vedtaget en Resolution, der ifølge den københavnske Dagspresse udtaler en Misbilligelse af, at Islændere ere Medlemmer af en Forening med saadanne Formaal som »De danske Atlanterhavsøer« eller deltager i Diskussioner som dem, der fandt Sted i nævnte Forening den 8. Decbr. Da Bestyrelsen havde fundet det uforsvarligt at lade en saa meningsløs Paastand uhindret brede sig paa Island, havde man truffet Foranstaltning herimod ved at lade Foredraget og Diskussionen samt et Uddrag af Foreningens Love oversætte paa Islandsk, hvilket Professor *Finnur Jónsson* velvilligst havde paataget sig, og denne Oversættelse vilde nu blive trykt og spredt paa Island.

Et Foredrag om Dansk Vestindiens indfødte Befolkning vilde Skoleforstander, Lic. theol. *Lawaetz* holde her i Aften efter Generalforsamlingen.

Af andre Foredrag, projekterede for Vinteren, skulde nævnes: Magister *Adolf Jensen*: »Fiskeriundersøgelser ved Grønland«, Polarfareren *Knud Rasmussen*: Et grønlandsk Emne, og eventuelt ved Magister *Porsild*: Om Faareavl i Grønland.

Af Emner, man ønskede behandlet, men hvortil der endnu ikke haves Løfte paa Foredragsholdere, kan nævnes: »Havnene paa Island og Betydningen af deres Forbedring« og »Udviklingen af Færøernes Kommunikationsforhold«.

Blandt de Sager, Foreningen havde beskæftiget sig med, kunde nævnes Udgivelse af en Grønlands Beskrivelse paa Grønlandsk. Kultusministeriet havde nu efter gentagne Forhandlinger erklæret sig villig til at bekoste Udgivelsen, men forbeholdt sig Ret til først at se Bogen i dens danske Tekst. Manuskriptet var nu modtaget fra Forfatteren, Pastor *Poul Vibæk*, og tilsendt Ministeriet til Gennemsyn. Frk. *Vilhelmine Rasmussen* har lovet at ville besørge Oversættelsen til Grønlandsk.

Foranlediget ved et Andragende fra Dansk Kvindesamfunds Husholdningskursus om Støtte til Uddannelse af en Lærerinde, der kan lede Husholdningskursus paa Færøerne, havde man efter Anbefaling af Sektionen for Færøerne opført 100 Kr.

paa Budgettet til Hjælp ved Uddannelse af en Færing i nævnte Retning.

Forsøg med Anvendelse af Handelsgødning i Dansk Vestindien var, som tidligere meddelt, bekostet af en Privatmand, der havde stillet et Beløb af 500 Kr. til vor Forenings Raadighed i dette Øjemed. Beløbet var overladt til Plantageselskabet »Dansk Vestindien«, der havde paataget sig at udføre Forsøgene efter en af Foreningen angiven Plan med forskellige koncentrerede Gødninger til Bomuld og Sukkerrør. Talmaterialet fra første Aars Forsøg med Bomuld havde man modtaget, men dette syntes desværre at vise mindre paalidelige Resultater, hvad muligvis skyldtes Insektangreb. Det var derfor nødvendigt, at der blev foretaget en Undersøgelse af Eftervirkningen, og Plantageselskabet havde nu lovet, at dette skulde ske.

Fra Bestyrelsen for St. Croix højere Skole var modtaget et Andragende om Støtte dels direkte, dels ved Anbefaling af et Andragende til Regering og Rigsdag. Den vestindiske Sektion nedsatte et Udvalg til at behandle Sagen og har overensstemmende med Udvalget indstillet, at der fra Foreningen kræves visse Ændringer i Skoleplanen, særlig tilsigtende en fyldigere Uddannelse i Dansk. Der var senere vekslet en Del Skrivelser om Sagen, som var optaget til fornyet Behandling.

Et Andragende fra Biavler *H. P. Hansen* om Støtte fra Julius Skrikes Stiftelse til Iværksættelse af rationel Biavl i Dansk Vestindien har Foreningen anbefalet.

Af Sager, som Foreningen tidligere havde beskæftiget sig med, kunde nævnes Indførsel af islandske Heste til Husmandsbrug. Denne Indførsel var fortsat i Aar og var stadig stigende.

Endnu skulde nævnes, at der fra Foreningen var sendt signerede Dekorationer saavel til Prinsesse Maries som til Kammerherre Sehesteds Baare, og at Foreningen havde været repræsenteret ved Kammerherrens Begravelse fra Gudme Kirke paa Fyn ved Vicepræsidenten, Næstformanden for den islandske Sektion og Sekretæren.

En særlig Omtale fortjente Færingernes Besøg her i Sommer, i Anledning af hvilket det i et Bestyrelsesmøde blev vedtaget at stille 500 Kr. til Raadighed og til hvis Modtagelse der blev nedsat et Udvalg bestaaende af D'Hrr. Overlærer *L. Bergh*, Stadslæge, Etatsraad *Hoff*, Departementschef *Jerichau Christensen* og Sekretær *Windfeld* med Havnebygmester *H. C. V.*

Møller som Suppleant. Taleren vilde tillade sig paa Foreningens Vegne at bringe Udvalget en Tak for dets Arbejde og gode Ordning af denne Sag; han vilde bede Formanden for Udvalget, Hr. Overlærer *Bergh* give en lille Oversigt over Besøgets Forløb.

Overlærer *Bergh* meddelte, at han som Formand for det nedsatte Udvalg straks havde henvendt sig til Etatsraad, Apoteker *Finsen*, der var Formand for den Komité, der skulde lede de Hundrede Færingers Rejse, med Forespørgsel, om der var noget, Foreningen kunde være behjælpelig med, og med Indbydelse til en festlig Sammenkomst et eller andet Sted under Opholdet her. Komiteen takkede straks for den sendte Indbydelse og meddelte, at den vilde sætte megen Pris paa et Besøg paa Raadhuset og i Tivoli. Der skete saa Henvendelse til Borgmester *Jensen,* der Søndag Middag den 11. Juli bød Færingerne Velkommen paa Raadhuset og var saa elskværdig selv at vise dem omkring i de forskellige Lokaler og give oplysende Forklaringer. Tirsdag den 13. Juli afholdtes den af Foreningen foranstaltede Festlighed i Tivoli. Ved Ottetiden om Aftenen samledes samtlige Færinger, den herværende færøske Forenings Bestyrelse og enkelte andre indbudte samt 40 betalende Deltagere af den færøske Forening og Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«, ialt 152, paa Koncertsalens Balkon, hvor et Festmaaltid var arrangeret. Som Formand for den færøske Sektion bød Taleren Forsamlingen Velkommen, hvorefter Departementschef *Jerichau Christensen* udbragte Hs. Maj. Kongens Skaal, Havnebygmester *H. C. V. Møller* Færingernes Skaal, hvorfor Etatsraad *Finsen* takkede. Under Spisningen, hvor der hele Tiden herskede en meget livlig Stemning, musiceredes der af Koncertsalens Orkester, hvis Dirigent viste Færingerne den Opmærksomhed at spille en Del færøske Sange og Fædrelandssange. Samtlige Festdeltagere havde derefter fri Adgang til alle de forskellige Forlystelser i Tivoli, den hvide By, den sorte Gryde, Rutschbanen o. s. v. — og da man senere paa Aftenen samledes til et Afskedsbæger, var det øjensynligt, at alle havde moret sig godt. Etatsraad Finsen havde senere bragt Foreningen en Tak og meddelt, at den festlige Sammenkomst i Tivoli var Glanspunktet under Besøget i København.

Herefter fremlagde Sekretær *Windfeld* det Side 460—61 aftrykte Regnskab for 1908—09, der godkendtes uden Omtale.

Ligeledes forelagdes og godkendtes Budgettet for 1909—10.

Regnskab

over

Foreningens Indtægter og Udgifter

fra 1. Oktober 1908—30. September 1909.

Indtægt:			
Beholdning den 1. Oktober 1908:			
Kassebeholdning		0,00	
Bankbeholdning		2596,66	2596,66
Medlemsbidrag:			
Aarligt Kontingent		6202,84	
For et bestandigt Medlem		200,00	6402,84
Renter			149,72
			9149,22
Udgift:			
Medlemsbladet:			
Trykning og Klichéer	3326,88		
Honorar for Artikler	718,75		
Særtryk af »Atlanten«	50,00		
Ekspedition af »Atlanten«	346,54		
Diverse	237,00	4679,17	
÷ Salg af Kort og Hefter m. m.		÷ 191,11	4488,06
Sekretærens Løn			1200,00
Porto			332,83
Møder			337,95
Kontorhold			465,58
Forskelligt:			
Inventar	68,00		
Fest for Færingerne	518,45		
Tilskud til St. Croix Skole	100,00		
Diverse	83,82		770,27
Beholdning den 30. Septbr. 1909:			
Kassebeholdning den 30. Septbr. 09	0,00		
Bankbeholdning	1554,53		1554,53
			9149,22

Status.

Aktiver:		
Grundfonden: i Banken	1554,53	
Laan til Foreningens Kasse	3245,47	4800,00
Passiver:		
Skyld til Grundfonden		3245,47
Formue		1554,53

København den 30. September 1909.

Ib Windfeld.

Ovenstaaende Regnskabsextrakt er fundet overensstemmende med de førte Bøger og de til disse hørende Bilag. Formuen fandtes tilstede

paa Sparekassebog Nr. 37888 og Indlaansbog Litra A Nr. 6115 i Den danske Landmandsbank.

København den 21. Oktober 1909.

Carl H. Melchior. **F. Warburg.**

Budget

for

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«

for Aaret 1. Oktober 1909—30. September 1910.

Indtægter.

Beholdning den 1. Oktober 1909:			
Kassebeholdning	0,00		
Bankbeholdning	1554,53		
		1554,53	
Medlemsbidrag		6400,00	
Renter		150,00	
Annoncer i »Atlanten«		300.00	
			8404,53

Udgifter.

Medlemsbladet	4000,00	
Sekretærens Løn	1200,00	
Porto	400,00	
Møder	400,00	
Kontorhold	400,00	
Forskelligt	150,00	
Husholdningskursus paa Færøerne	100,00	
Kunstflidsforeningen	100,00	
Husleje	300,00	
	7050,00	
Forventet Beholdning den 30. September 1910	1354,53	
		8404,53

Paa Dirigentens Spørgsmaal, om der var Medlemmer, der havde Spørgsmaal, de ønskede forelagt Generalforsamlingen, udtalte Grosserer *Moses Melchior*, at han gerne vilde benytte Lejligheden til at bringe Vicepræsidenten, Hr. Professor *Westermann*, en varm Tak for den aldrig svigtende Interesse, hvormed han havde varetaget vor Forenings Interesse. Naar Professor *Westermann* i Dag havde udtalt, at han kun ønskede at lade sig genvælge for 1 Aar, haabede Taleren, at han til næste Aar maatte være at formaa til at lade sig vælge igen. Vi skyldte alle Professor *Westermann* en Tak for hans store Arbejde for Foreningen. (Forsamlingen sluttede sig til disse Udtalelser ved at rejse sig.)

Dirigenten hævede derpaa Generalforsamlingen, hvorefter Skoleforstander, Lic. theol. *H. Lawaetz* holdt et livligt Foredrag, illustreret ved fortrinlige Lysbilleder, om »Dansk Vestindiens indfødte Befolkning, dens Ejendommeligheder og dens Udviklingsmuligheder«, et Foredrag, som vi senere haabe at kunne gengive her i »Atlanten« efter Talerens Manuskript.

Da Foredraget var forbi, samledes en Del af Foreningens Medlemmer ved et fælles Thebord i de tilstødende Lokaler.

En Beretning om „Agricultural-Industrial Society of St. Thomas"s Liv og Arbejde 1891—1909.

Ved Guvernements-Sekretær *Helweg-Larsen.*

Knop beretter i sin Bog om St. Thomas, at der paa denne Ø findes over 1200 Varieteter af Planter. Maaske har Tanken herom foresvævet de Mænd, som for 18 Aar siden skabte »Agricultural & Industrial Society of St. Thomas«. Hvorledes det end forholder sig dermed, er det sikkert, at efter at der i 1890 havde været afholdt en Agerbrugsudstilling ved Nisley (tæt udenfor Byen Charlotte Amalie), opstod paa St. Thomas Tanken om at arbejde videre for at støtte og hjælpe Øens Husmandsklasse. Et offentligt Møde afholdtes den 3die Februar 1891 paa »Commercial Hotel«, paa hvilket et Udvalg blev nedsat, som skulde udarbejde Love for et Selskab til Fremme for Agerbrug og Industri paa St. Thomas og danne Bestyrelsen for

et saadant Selskab. Dette Udvalg holdt sit første Møde den 16de Februar 1891 og det sidste den 30te Juli 1909. Udvalget havde fra først af 16 Medlemmer, men af dem vare i 1909 kun fire, nemlig Prokurator *J. P. Jørgensen*, Pastor *Forster*, Plantageejer *Boschulte* og Landbruger *Salomon*, tilbage. Fortegnelsen over de første Udvalgsmedlemmer bringer En til at tænke paa, hvormange Forandringer der siden 1891 er foregaaede paa St. Thomas.

Æresformænd vare Guvernør *Arendrup* og Politimester *Fischer*, Formand Hr. *J. B. Laing*, Viceformand Pastor *Foster* (nu af St. Jan), Kasserer Konsul *S. W. Moron* og Sekretærer d'Hrr. *C. E. Taylor* og *P. Aubeck*. To af disse Mænd ere nu døde, og alle de andre have forladt St. Thomas. Senere hen afskaffede man en Del overflødige Ærestitler. Det sidste Udvalg havde følgende Bestyrelse: Guvernements-Sekretær *Helweg-Larsen* Formand, Biskop *Greider* Viceformand, Byfoged *Wellejus* Kasserer og Pastor *Roung* Sekretær.

Udvalget havde allerede tidlig bestemt sig for at virke for Sagens Fremme ad to forskellige Veje, nemlig dels ved at afholde Udstillinger og dels ved Erhvervelsen af en Plantage til Udstykning til Husmandsbrug.

1. Udstillinger.

Den 18de August 1891 blev den første Udstilling aabnet. Den varede i 3 Dage. Udstillingspladsen for Landbrugsprodukter var Byens Park, medens Industriens Produkter udstilledes i det nærliggende »Apollo« Theater. Der udstilledes Frugter og Grøntsager i Mængder, Haandværkerarbejder, Husflidsartikler og forskellige andre Sager. Det stedlige Organ »St. Thomæ Tidende« meddelte, at »Udstillingen var en stor Succes«, og at »der var Tusinder af Besøgende«. Den aabnedes af Politimester *Fischer*, som hentydede til St. Thomas' ældste Historie, da Sukkerrør og Tobak dér frembragtes i rigelig Mængde, og spurgte, hvorfor vi ikke i Nutiden kunde bringe det lige saa vidt, naar kun Befolkningen vilde vise Flid og Udholdenhed i Arbejdet. Dr. *C. E. Taylor* talte om »Kunst og Industri« og Pastor *Foster* om Formaalet for »Agricultural & Industrial Society«. Byens Gymnastikforening gav Forestilling i Akrobatik, og ikke mindre end tre Musikkorps koncerterede.

Der var ialt 55 Udstillere med 165 Udstillingsgenstande i Agerbrugsafdelingen og 146 Udstillere med 215 Udstillingsgenstande i Industriafdelingen. *J. C. Salomon* af Plantagen »Per reverance« fik første Præmie og *Frank Wood* højeste Præmie for den bedst dyrkede Husmandslod.

Tolv Aar hengik, før den næste Udstilling blev afholdt. Nye Medlemmer vare blevne indvalgte i Forretningsudvalget, og man imødesaa med megen Spænding den kongelige Kommission, som, efter at Forhandlingerne om Øernes Afstaaelse til de Forenede Stater vare strandede, skulde give Beretning om Muligheden for Øernes Ophjælp. Det besluttedes da at fejre Kommissionens Komme til Øerne ved Afholdelsen af en Udstilling og tillige at give Kommissionen en samlet Oversigt over hvad St. Thomas og St. Jan kunde yde paa Landbrugets og Industriens Omraade. Det bestemtes at aabne Udstillingen den 5te Marts 1903 og at holde den aaben i 2 Dage. Tiden var kun knap til Forberedelserne og Aarstiden ikke gunstig for Agerbrugsprodukterne, men det til Udstillingens Forberedelse nedsatte Underudvalg arbejdede med megen Flid og da Aabningsdagen endelig var kommen, kunde »St. Thomæ Tidende« igen »lykønske Selskabet til den fuldendte Succes«.

Aabningshøjtideligheden indlededes med en kort Tale af Guvernements-Sekretær *Helweg-Larsen,* hvorefter Pastor *Romig* udviklede Udstillingens Formaal og Guvernør *Hedemann* erklærede Udstillingen for aaben. Overdommer *Rosenstand* udtalte paa den kgl. Kommissions Vegne dennes gode Øusker for Udstillingens Forløb. Fra St. Thomas mødte ialt paa Industriens Omraade 111 og paa Agerbrugets 28 Udstillere. Fra St. Jan mødte ialt 85 Udstillere. Første Pris tildeltes Hr. *Mc. Donald* af St. Jan, medens 2den Pris deltes mellem d'Hrr. *Geo. Christopher* og *J. C. Salomon.* Udstillingspladsen var den samme som ved den foregaaende Udstilling. I Theatret, hvor Industriafdelingen var anbragt, dannedes Bagvæggen af et stort koloreret Danmarkskort, hvorunder følgende Linier af *Chr. Richardts* bekendte Digtcyklus læstes:

Venner, ser paa Danmarks Kort,
se, saa I det aldrig glemmer,
til hver Plet har faaet Stemmer,
thi det Fædreland er vort.

Maalt med Verden er det lille,
derfor ingen Plet at spilde.[1])
Maalt med Hjertet er det stort,
her blev Danmarks Saga gjort.

Salen var pragtfuldt smykket med danske Flag og paa anden Maade, og rundt omkring var ophængt Skjolde med indskrevne Mottoer eller lignende. F. Eks.:

When Adam delved and Eve span, who was then the Gentleman?« eller Citat fra Bjørnson:

»Denne Bostavn er vor
dog vi elske den for,
hvad den var, hvad den er,
hvad den bliver igen.« —

Tilstrømningen af Besøgende til Udstillingen var stor, og Udstillingsudvalget, hvori særlig Apoteker *V. Riise* havde gjort et stort Arbejde, høstede megen Anerkendelse for det gode Resultat.

II. Udstykning af Land i Husmandslodder.

Ved den Tid, da den første Udstilling afholdtes, bleve Plantagerne »Crower« og »Hawk«, indeholdende ialt 200 Agre, indkøbte af Selskabet. Det bestemtes at udstykke Plantagen i Lodder à 5 Agre hver og at sælge disse Lodder for en Pris af $ 30 pr. Ager, betalbar i maanedlige Afdrag i Løbet af 6½ Aar. Allerede den 12te April 1892 havde Selskabet 21 Negerhusmænd, hver med ca. 5 Agre, bosatte paa Plantagerne, og i 1899 havde to af disse fuldt ud betalt Købesummen for deres Lodder. I Mødet den 30te Juni 1909 kunde det berettes, at alle Lodderne vare solgte og betalte. Den Aktiekapital, der tegnedes i Anledning af Selskabets Erhvervelse af Ejendommene, var da tilbagebetalt. Selskabet havde i Aarenes Løb paa forskellig Maade givet Bidrag til Fremme af Agerbrug paa St. Thomas, og endda var der et ret betydeligt Beløb tilovers, som efter Selskabets Bestemmelse blev anvendt til Opførelse af et Vandreservoir til Vanding af Plantagernes Kreaturer.

Dette var det sidste Livstegn fra »Agricultural and Industrial Society of St. Thomas«. Da man ikke ansaa Tiden for

[1]) Denne Linie var skrevet med udhævede Typer.

gunstig til Afholdelse af flere Udstillinger, og da man savnede Midler til Erhvervelse af flere Plantager til Udstykning, besluttedes det den 30te Juni 1909 enstemmig at opløse Selskabet.

Bevarelse af Jordens Fugtighed i Dansk Vestindien.

Ved *H. Bøllemose.*

I Anledning af Hr. Godsejer *G. Hagemanns* Bemærkninger til min Artikel om dette Emne, vil jeg tillade mig at bede om Plads for et kort Svar.

Hvis jeg tager fejl i min Opfattelse af Muligheden for Overrisling paa St. Croix, skal ingen være gladere end jeg; thi et stort og vigtigt Spørgsmaal er derved løst paa vore vestindiske Øer. Jeg indrømmer villigt, at Hr. *Hagemann* bedre end jeg er i Stand til at skønne om, i hvor stor Udstrækning Vanding er mulig paa St. Croix.

At jeg ikke nævnte Hr. Direktør *Hagemanns* store og højst fortjenstfulde Arbejde for Overrisling paa St. Croix, havde ene sin Grund i, at jeg ikke vidste, om Foretagendet paa dette Tidspunkt ønskedes offentligt omtalt. Da jeg imidlertid ser, at Sagen nu er fremstillet i »Ingeniøren«, haaber jeg, at »Atlanten«s Læsere maa faa noget nærmere at vide om dette højst interessante Spørgsmaal.

Selvfølgelig er Overrisling bedre end selv den bedste Metode til Bevarelse af Jordens Fugtighed. Denne er kun en Nødhjælp, hvor Vanding af en eller anden Grund ikke lader sig udføre.

Hvilke Fremgangsmaader der er de bedste, og navnlig hvilke der betaler sig, er noget, det er ørkesløst at diskutere om; som jeg ogsaa skrev, kan det kun afgøres ved grundige Forsøg.

Til Slut vil jeg bringe Hr. Godsejer *G. Hagemann* en Tak, fordi han har udtalt sig om denne vigtige Sag, for hvilken han har gjort et stort og banebrydende Arbejde.

Det islandske Spørgsmaal.

Under Finanslovens anden Behandling blev der af Folketingsmand *N. Neergaard* og Konsejlspræsident *Zahle* fremsat en Del interessante Udtalelser om det islandske Spørgsmaal, som vi have ment det kunde være rigtigt at omtale nærmere i »Atlanten«, hvorfor vi her skulle gengive dem efter »Rigsdagstidende«.

Folketingsmand *N. Neergaard* udtalte: »Det er ikke forunderligt, at de islandske Forhold have lagt Beslag paa Offentlighedens og ganske særlig paa Rigsdagens Opmærksomhed, og en naturlig Følge deraf har da været, at Finansudvalget har begæret Samraad med den højtærede Konsejlspræsident angaaende Island og har udbedt sig forskellige Oplysninger af ham.

Det første Spørgsmaal, som her har lagt Beslag paa Opmærksomheden, er Spørgsmaalet om Fremme af den islandske Forfatningssag. Det vil vistnok endnu være i frisk Minde, at jeg, da jeg i Fjor som Konsejlspræsident forelagde den angaaende Island nedsatte Kommissions Forslag, udtalte, at dette Kommissionsforslag var ikke fra dansk Side et Forslag til at forhandle paa og til at slaa af paa. Vi havde i den danske Islandskommission fra de danske Repræsentanters Side — det vil erindres, at de danske Repræsentanter i Kommissionen stod fuldkommen enige i denne Sag, uden at vor sædvanlige hjemlige Partiadskillelse i mindste Maade havde gjort sig gældende — den fælles Opfattelse af denne Sag, at det her ikke gjaldt om at tinge og prutte, men at det her overfor et venskabeligt, os nær stillet Folk som det islandske, der jo er en Del af det danske Rige, gjaldt om at strække os saa vidt som overhovedet paa nogen Maade muligt, naar Rigets Enhed i det hele skulde bevares. Det gjorde vi; vi tilbød det mest mulige, men en Følge deraf er ogsaa, at vi heller ikke senere havde noget væsentligt mere at tilbyde. Der kunde naturligvis maaske være Tale om formelle Ændringer, men Realitetsindrømmelser ud over det allerede budte kunde der ikke være Tale om. Det udtalte jeg i Fjor, da Forslaget forelaa. I den Henseende har altsaa ingen kunnet være uklar over Regeringens Stilling. Heller ikke kunde man være uklar over, at denne Stilling var billiget af Repræsentanter for de forskellige Partier paa Rigsdagen og særlig de Repræsentanter, der have haft Sæde i den islandske Kommission, og som derfor have haft Lejlighed til at følge Sagens Gang fra Begyndelsen af. Imidlertid vedtog man i det islandske Alting i den sidst forløbne Samling et Forfatningsfor-

slag, som var principielt overordentlig meget mere vidtgaaende end og ganske forskelligt fra Kommissionens Forslag. Man maatte i Altinget efter alt, hvad hernede var udtalt herom, og efter hele det Kendskab, man havde til Forholdene, kunne sige sig selv, at et saadant Forslag ikke kunde vente nogen som helst Støtte fra dansk Side. Spørgsmaalet maatte nu være, hvorvidt Regeringen i den indeværende Samling vilde forelægge Kommissionsforlaget paany, eller om den vilde betragte det islandske Altings Vedtagelse som en faktisk Afbrydelse af Forhandlingerne, idet det islandske Alting har forkastet det Grundlag, der fra dansk Side var erklæret for at være det yderste, hvortil man kunde gaa, og har stillet et andet i Stedet for, om hvilket man vidste, at det fra dansk Side maatte befindes uantageligt. Vi have i Finansudvalget ønsket at kende Regeringens Stilling til dette Spørgsmaal, og Regeringen har overfor os udtalt sig derom. Jeg skal ikke referere dette, idet det er naturligere, at den højtærede Konsejlspræsident selv fremkommer med en Udtalelse om Regeringens Stilling.

Den næste Sag, som har været Genstand for Forhandling i Finansudvalget, er Spørgsmaalet om det islandske Bidrag til Fiskeriinspektionen. Som det vil erindres, vedtoges der i Rigsdagssamlingen 1904—05 en betydelig Udvidelse af Fiskeriinspektionen under Island. Det var Udvidelsen med »Islands Falk«. Det var en Udvidelse, som var begæret meget stært fra Islands Side. Der var betydelige islandske Fiskeriinteresser, der knyttede sig til den, og man havde fra dansk Side imødekommet de Krav, der vare fremkomne fra Island. Idet man gik ind derpaa, stillede man herfra, jeg tør sige: selvfølgelig, ikke nogen Betingelse med Hensyn til Bidrag fra Island, thi Varetagelsen af Fiskeriinspektionen er Hævdelsen af en Højhedsret, som tilkommer det danske Rige. Det er det danske Riges Ret, og det er dets Pligt, at hævde sine Højhedsrettigheder over alle Rigets Farvande, og Udførelsen af denne Ret, Opfyldelsen af denne Pligt, er noget, som i og for sig maa være uafhængig af, hvilke Bidrag der ydes dertil af den ene eller den anden Rigsdel. Men der fremkom under Forhandlingerne et bestemt Ønske fra Folketingets Finansudvalg om, at man fra Island bidrog noget til denne Udvidelse af Inspektionen, der paaførte Danmark betydelig Udgift, og som var fremkommet efter et stærkt udtalt Ønske hos den islandske Fiskeribefolkning. Man anmodede den daværende Konsejlspræsident om at træde i Forhandling med Ministeren for Island om at opnaa et saadant Tilskud. Konsejlspræsidenten fandt Ønsket rimeligt, den islandske Minister gik ind paa Tanken, og der blev sluttet en Overenskomst mellem dem om, at Ministeren for Island skulde søge at faa bevilget et Bidrag af den islandske Landskasse, svarende til $^2/_3$ af Bøderne og $^2/_3$ af Udbyttet ved Salget af konfiskerede Fangstredskaber og konfiskeret Fangst fremkommet ved »Islands

Falk«. Dette blev anslaaet til 10,000 Kr., men det viste sig, at det blev meget mere. Efter det sidste Regnskab, vi have derom, nemlig Statsregnskabet 1907—08 — for 1908—09 er Beløbet ikke opført, da det endnu ikke var indgaaet —, har Landskassens Bidrag været 40,512 Kr., altsaa over 4 Gange saa meget, som man anslog det til. Det vakte nu, tør jeg sige, en pinlig Opmærksomhed her, at Altinget paa den sidst vedtagne Finanslov ikke havde genoptaget denne Bevilling til Udbetaling af Islands Landskasse af et Beløb svarende til $^{2}/_{3}$ af Bøderne og af Udbyttet ved Salg af Fangstredskaber m. m. Der kunde, tør jeg vel sige, ikke være Tale om for Kongen at nægte Sanktion af den islandske Finanslov af den Grund, men der kunde vel være Anledning til Forhandlinger mellem den islandske Minister og hans danske Kolleger angaaende denne Sag, og saadanne Forhandlinger ere førte. Jeg anser mig ikke for berettiget til her at komme nærmere ind paa dem, men jeg vil blot paa Finansudvalgets Vegne hævde, at vi finde, det ikke er i sin Orden, at Altinget har strøget dette Tilskud, og vi maa fastholde, at den Aftale, der i sin Tid blev truffen mellem den danske Konsejlspræsident og den islandske Minister og blev sanktioneret af Altinget, i dens Realitet opretholdes. Mit Spørgsmal til den højtærede Konsejlspræsident er da her, ligesom det var i Finansudvalget: Hvorledes ser Regeringen paa denne Sag, og mener den, at der er nogen Rimelighed for, at det berettigede Krav, vi fra dansk Side have i den Henseende, kan blive fyldestgjort, naar Altinget paa ny træder sammen? At Beløbet ikke er blevet opført i Aar, ligger jo deri, at den Bevilling paa den islandske Finanslov, som svarede hertil, ikke er opført.

Det tredie Punkt, som har været Genstand for Forhandling mellem Ministeren og Finansudvalget, er den islandske Handelskonsulents Virksomhed. Det er bekendt, at der paa den sidst vedtagne islandske Finanslov blev bevilget et Beløb til Udsendelse af en Handelskonsulent. Angaaende denne Handelskonsulent havde der gaaet forskellige Rygter her. Man havde sagt, at han i Virkeligheden skulde være en politisk Agent og ikke en Handelskonsulent i egentlig Forstand. Noget saadant kunde vi her fra dansk Side selvfølgelig ikke antage, og der blev ogsaa af den islandske Minister overfor hans danske Kolleger afgivet meget betryggende Erklæringer i saa Henseende, idet det af den islandske Minister blev hævdet, at det virkelig var Meningen, som ogsaa Ordlyden var, at det skulde være en Handelskonsulent, der skulde varetage Islands kommercielle Interesser og selvfølgelig ikke gribe ind i de danske Konsulers Forretningsomraade, for saa vidt dette vedrørte Island, og end mindre være en politisk Agent, allermindst en Agent for visse separatistiske islandske Anskuelser. Vi have imidlertid til vor Beklagelse set, at der er fremkommet, særlig i norske Blade, Referater af Udtalelser af den islandske Handelskonsulent paa

offentlige Møder, som ere gaaede i en Retning, som maa vække stor Beklagelse hernede, en udpræget yderliggaaende politisk Propaganda i Interesse af Reduktion af Forholdet mellem Danmark og Island til den rene Personalunion, og Udtalelser, der ikke havde nogen venskabelig Karakter overfor Danmark i det hele. Jeg beder den højtærede Minister her, ligesom i Finansudvalget, at udtale sig om, hvad der er Regeringen bekendt angaaende denne Handelskonsulents Virksomhed, og om det ikke maatte have vist sig, at disse Udtalelser ikke ere faldne saaledes, som de ere refererede, og i ethvert Tilfælde, at den islandske Regering eller den islandske Minister erkender, at Handelskonsulentens Opgave bør være af ganske neutral Art, kommerciel, henledende Opmærksomheden paa Islands Lands og Folks Ejendommeligheder, men absolut ikke politisk.

Det fjerde Punkt, der har været Genstand for Forhandling mellem den højtærede Minister og Finansudvalget, er Spørgsmaalet om Besættelsen af det bevilgede Docentur i islandsk Ret. Der har indenfor Finansudvalget gjort sig stærke Ønsker gældende om Besættelsen af denne Post. Sagen har været drøftet. Den højtærede Minister har udtalt, at den for hans Vedkommende endnu ikke havde fundet sin endelige Afgørelse, og lovet at overveje den yderligere, og jeg finder derfor ikke nogen Anledning til for Øjeblikket at komme ind paa Sagens Realitet, idet jeg har Grund til at formode, at den højtærede Ministers Overvejelser ville finde deres Afgørelse i en ikke fjern Fremtid. Men ogsaa om dette Punkt vilde det være ønskeligt at høre en Udtalelse af den højtærede Minister.

Konsejlspræsident *Zahle* bemærkede straks hertil: »Paa de Spørgsmaal, som den meget ærede Ordfører har rettet til mig, skal jeg svare saaledes: Her i Landet er der egentlig ikke Trang til en Forandring i den bestaaende forfatningsmæssige Tilstand, og naar man paa Island foretrækker denne for Kommissionsforslaget, saa kunne vi roligt finde os deri. Paa Island har man i alle indre Anliggender fuldt Selvstyre. Dette Forhold respekteres fuldt ud her i Danmark, men Sagen er, at man her i Danmark fra flere Sider kun gik med til Kommissionsforslaget, fordi man ventede, at det kunde vedtages. Man vilde nemlig gerne imødekomme Islændernes Ønsker, i Haabet om, at en endelig Ordning kunde opnaas; men dette Haab er strandet derved, at man i Islands Alting har vedtaget saadanne Ændringer, at det er en given Ting, at de ikke kunne accepteres her. Der er ikke her i Rigsdagen nogen som helst Tilbøjelighed til at strække sig videre end til Kommissionsforslaget. Det mener jeg at kunne sige med Sikkerhed; men saa betydeligt som Kommissionsforslaget er ændret i Altinget, vil man erkende, at jeg har Ret i den Formening, at der ikke nu er nogen Grund til her i Rigsdagen at beskæftige sig med det. Kommissions-

forslaget var et Tilbud, der blev gjort fra dansk Side, men afvist fra islandsk Side.

Hvad angaar Spørgsmaalet om de $^2/_3$ af Bøderne og de ved Fiskeriinspektionen konfiskerede Tings Værdi, er der, som den ærede Ordfører ved, grundet Forventning om, at Ministeren for Island vil bestræbe sig for at tilvejebringe en saadan Ordning, at det omhandlede Beløb igen kan tilflyde den danske Statskasse. For nærværende Tidspunkt anser jeg det for rigtigt at indskrænke mig til denne Bemærkning dette Spørgsmaal vedrørende.

Med Hensyn til Handelskonsulentens Forhold kan jeg gøre noget nøjere Rede. Jeg deler ganske den af den meget ærede Ordfører udtalte Opfattelse af denne Mands Virksomhed, og Ministeriet har handlet ud fra en ganske lignende Betragtning. Vi have haft den store Glæde at møde fuld Samstemmen i denne Opfattelse hos min højtærede Kollega, Ministeren for Island. Den højtærede Udenrigsminister har her i Tinget udtalt, at han vilde tage sig af denne Sag, som naturligt er, da den vedrører Islands og Danmarks Forhold til Udlandet. Han tilskrev under 10. November 1909 Islands Ministerium følgende —, jeg anser det for rettest at oplæse de vekslede Skrivelser Ord for Ord, for at der ikke paa noget Punkt skal være Tvivl om, at der er givet fuld Oplysning om hele Forholdet; de ere heller ikke saa vidtløftige, at det vil tage megen Tid —, den højtærede Udenrigsminister skrev altsaa den 10. November saaledes:

»Udenrigsministeriet tillader sig herved at omtale for Islands Ministerium en Sag, der har givet Anledning til talrige Presseudtalelser, saavel i Ind- som Udland, og som nu ogsaa er bleven fremdraget i Rigsdagen. Det drejer sig om Udsendelsen af en officiel islandsk Repræsentant til Udlandet, den saakaldte »Handelskonsulent«, Altingsmand Bjarni Jonsson fra Vogi og den af ham udfoldede Virksomhed. Udenrigsministeriet anerkender fuldt ud, at det til Fremme af særlige islandske Interesser kan være ønskeligt at have en Konsulent i Udlandet; men Ministeriet, der har Ansvaret for Ledelsen af Forholdet til fremmede Lande, maa nødvendigvis være underrettet om Karakteren og Omfanget af den paagældende Konsulents Embedsvirksomhed. Saaledes udøves de i Udlandet virkende danske Landbrugskonsulenters Virksomhed i Overensstemmelse med Instrukser, der officielt ere meddelte Udenrigsministeriet, ligesom de nævnte Konsulenter herigennem ere officielt anmeldte til Gesandtskaber og Konsulater i de paagældende Lande.

Det vil derfor være Udenrigsministeriet som repræsenterende Monarkiet overfor Udlandet kært at blive officielt underrettet om de Instrukser, under hvilke Hr. Bjarni Jonsson virker, ligesom man vilde sætte Pris paa at kunne introducere ham til vedkommende diplomatiske og konsulære Repræsentant i Ud-

landet. Ministeriet maa ogsaa af den Grund anse en saadan officiel Anmeldelse af den nye islandske Konsulent for at være af Betydning, at man derved formentlig vilde undgaa Misforstaaelser her og i Udlandet med Hensyn til Formaalet for hans Udsendelse. Paa den anden Side vilde Konsulenten faa Adgang til de paagældende Repræsentanter og vilde i paakommende Tilfælde kunne paaregne deres Støtte, hvilket formentlig i flere Henseender vilde kunne lette ham hans Stilling og Arbejde. Ministeriet tillader sig i denne Forbindelse at henlede det kgl. Ministeriums Opmærksomhed paa, at der i flere saavel danske som norske Blade er fremkommet Interviews med Hr. Bjarni Jonsson, hvorefter denne skal være fremkommen med politiske Udtalelser vedrørende Forholdet mellem Danmark og Island, der synes lidet forenelige med hans Stilling som Islands officielle Repræsentant (jfr. vedlagte Bilag)« — der er saa vedlagt Skrivelsen Bilag, der oplyser dette —. »Saafremt Hr. Jonsson virkelig skulde være fremkommen med saadanne, mindre vel betænkte, Udtalelser, hvorpaa Ministeriet dog savner Bekræftelse, føler man sig overbevist om, at det ærede Ministerium, der sikkert med Udenrigsministeriet vil være enigt i, at det vilde være mindre heldigt, om saadanne Udtalelser fremkom fra en officiel Repræsentant, vil drage Omsorg for, at sligt ikke gentager sig.

I Henhold til ovenstaaende tillader man sig at henstille til Islands Ministerium at gøre Udenrigsministeriet bekendt med de Hr. Bjarni Jonsson i hans Egenskab af islandsk Handelskonsulent meddelte Instrukser.

Med det ærede Ministeriums Svar bedes Bilagene tilbagesendt.

Erik Scavenius.«

Herpaa indløb fra det islandske Ministerium et under 17. December dateret Svar, som lød saaledes:

»Ved at tilbagesende de med det kongelige Ministeriums Skrivelse af 10. f. M., angaaende den islandske Forretningskonsulent i Udlandet, fulgte 3 Bilag, samt at fremsende en Oversættelse af den ham givne foreløbige Instruks, undlader man ikke herved at fremhæve, at det skyldes en beklagelig Forglemmelse, at denne ikke før er bleven tilstillet Udenrigsministeriet.

Som Instruksen tydelig viser, ligger politisk Virksomhed helt udenfor Forretningskonsulentens Virkefelt, og man maa derfor i høj Grad beklage, hvis han, hvad Ministeriet betvivler, er fremkommen med saadanne politiske Udtalelser vedrørende Forholdet mellem Danmark og Island som de i de hertil indsendte Avisudklip anførte, hvorfor man har truffet Foranstaltninger til, at saadant ikke gentager sig, og skulde det ske, vil han ifølge Instruksens § 6 straks blive hjemkaldt.

Bjørn Jonsson.«

Dette er, som man ser, en fuldkommen Tiltræden af den fra dansk Side hævdede Opfattelse. Derefter har den højtærede Udenrigsminister under 11. Januar d. A. sendt en Svarskrivelse hvori naturligvis Indholdet af den islandske Ministers Svar først resumeres. Dertil knyttes nogle Bemærkninger. Svaret lyder saaledes:

»Udenrigsministeriet anerkender herved Modtagelsen af det kgl. Ministeriums Skrivelse af 17. f. M. angaaende den islandske Forretningskonsulent i Udlandet, hvori Ministeriet, næst at fremhæve, at det skyldes en Forglemmelse, at den med Skrivelsen fulgte Oversættelse af den Konsulenten givne foreløbige Instruks ikke før er bleven tilstillet Udenrigsministeriet, udtaler, at politisk Virksomhed, som Instruktionen udviser, ligger helt udenfor Forretningskonsulentens Virkefelt. Islands Ministerium har derfor truffet Foranstaltninger til, at den paagældende fremtidig ikke fremkommer med saadanne politiske Udtalelser vedrørende Forholdet mellem Danmark og Island, som de i de herfra fremsendte Avisudklip anførte, og vil, saafremt det skulde ske, i Henhold til Instruksens § 6, straks hjemkalde Konsulenten.«

Det er altsaa Referat af, en Fastholden af, hvad den islandske Minister havde svaret, men saa føjes der til:

»Det har været Ministeriet en Tilfredsstillelse at erfare, at Islands Ministerium deler Udenrigsministeriets Opfattelse i denne Sag.

Da det kgl. Ministerium imidlertid i sin fornævnte Skrivelse udtaler en Tvivl med Hensyn til Rigtigheden af de anførte Avisreferater, mener Udenrigsministeriet dog i denne Forbindelse at burde gøre Islands Ministerium bekendt med de to her vedlagte, med Hr. Bjarni Jonssons Underskrift forsynede Artikler, optagne henholdsvis i Dagbladet »Politiken« for den 27. November f. A. og i Dagbladet »Dannebrog« for den 3. d. M., i hvilke Artikler Forretningskonsulenten udtaler sig i samme Aand som i de oftnævnte Avisudklip. Udenrigsministeriet tør gaa ud fra, at saavel Artiklen af 27. November f. A. som den sidstnævnte af 3. d. M. ere fremkomne i de paagældende Dagblade paa et Tidspunkt, da Forretningskonsulenten endnu ikke havde modtaget det kgl. Ministeriums Instruktioner i denne Sag.

Erik Scavenius.«

Hermed er det hidtilværende sidste Stadium naaet i disse Forhandlinger, og jeg antager, at man vil være tilfreds med den Maade, hvorpaa denne Sag er bleven ført frem.

Jeg skal sluttelig med Hensyn til det 4de Spørgsmaal, Docenturet, udtale, at det er en Misforstaaelse, at Spørgsmaalet om Docenturets Besættelse, saaledes som det offentligt er blevet fremsat og paastaaet, nogen Sinde har været sat i Forbindelse med Spørgsmaalet om Handelskonsulenten og hans Virksomhed. Det fremgaar af, hvad jeg her lige har oplyst, at Spørgsmaalet om Handelskonsulenten og hans Virksomhed er bleven underkastet en fuldkomment selvstændig, af alle andre Spørgsmaal uafhængig Behandling fra Ministeriets Side. Dette vil Spørgsmaalet om Besættelsen af Docenturet ved Københavns Universitet ogsaa blive. Det er, som den meget ærede Ordfører udtalte, Genstand for Overvejelse, og disse Overvejelser ville blive holdte aldeles selvstændigt og uafhængigt af alle andre Hensyn end dem, der efter Ministeriets Skøn efter vore Forhold gøre sig gældende, naar man skal vælge den bedste og mest kvalificerede og besætte Posten med denne.«

Sluttelig udtalte Folketingsmand *N. Neergaard* som Ordfører: »Jeg takker den højtærede Konsejlspræsident for hans Besvarelse af de forskellige Spørgsmaal og maa udtale, at jeg finder den tilfredsstillende. Jeg skal dertil knytte den Bemærkning, at det glæder mig, at den højtærede Ministers Udtalelser tyde paa, at denne Regering ligesom dens Forgængere i det islandske Spørgsmaal vil handle i god Overensstemmelse med den samlede Rigsdag, saa at vore indre Partimodsætninger ikke gøre sig gældende i denne Sag, og saaledes, at der i Forholdet til Island kan staa een dansk Villie, som vil vide at gøre sig respekteret i de Forhandlinger, der maatte følge. Som sagt: Jeg er tilfreds med den højtærede Ministers Svar og tilfreds med den Retningslinie, som ligger deri, at vi denne Sag maa holde Trit, som vi have gjort det hidtil.«

Møde i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“.

Mandag d. 7. Marts Kl. 8 Aften afholder Foreningen et Møde i Wivels Lokale (1. Sal), hvor Læge *Th. N. Krabbe* vil holde Foredrag om det beboede Grønland med Lysbilleder.

De dansk-vestindiske Øers Havneforhold.

Ved Havnebygmester *H. C. V. Møller.*

Hvad der i første Række udmærker vore vestindiske Øer, er deres fortrinlige geografiske Beliggenhed lige ved Passagen fra Europa til Centralamerika forbi det verdenskendte Sombrero Fyr, og det er da ogsaa dette Faktum, der giver grundet Haab om en genvaagnende Blomstringsperiode for disse Øer, naar Færdiggørelsen om 6 à 7 Aar af Panama-Kanalen mangfoldiggør Trafikken paa denne Sørute.

Det var vel ogsaa denne Beliggenhed, der ganske naturligt førte til, at *Columbus* paa sin anden Rejse landede paa St. Croix den 14. November 1493. Imidlertid toges denne Ø paa Grund af den krigeriske Befolkning først i Besiddelse 1621 af Hollænderne, gik senere over til Spanien og Frankrig for endelig 1733 at blive erhvervet af det dansk-guineaske Kompagni og overgik derefter i 1754 til Kronen. Den har en Længdeudstrækning i øst-vestlig Retning af ca. 19 miles og en Bredde varierende fra 1 til 5 miles. Dens Indbyggerantal er ca. 18,000. Som andet Steds udførlig beskrevet, udmærker den sig ved sin rige Vegetation, sit herlige Klima, sine prægtige Landskaber og sine fortrinlige Veje. Men dertil kommer dens for Forbindelsen med Omverdenen nødvendige Udskibningssteder, dels den naturlige, vel dækkede, om end for Nutidens Krav meget utilfredsstillende Havn ved Christiansted paa Øens Nordside og dels den mod Østpassaten dækkede store, aabne Bugt ud for Frederiksted paa Øens Vestende, der egner sig godt til Skibes Opankring, medens Forbindelsen med Land sker ved Hjælp af Pramme, og Ind- og Udlosningen fra disse finder Sted ved en ud fra Land anlagt, kort, stenfyldt Anlægsbro, paa hvilken der er anbragt en Kran til tunge Genstandes Manipulation til og fra Vogn.

Allerede paa et langt tidligere Tidspunkt, 1666, var den ca. 40 miles Nord for St. Croix liggende Ø, St. Thomas, taget i Besiddelse af Danmark, og den kom hurtigt til at spille en betydelig Rolle i den danske Handelsomsætning paa Grund af dens Beliggenhed og dens fra Naturens Haand saa fortrinlige Havn, baade hvad Størrelse og Dækning angaar. Naturligvis monopoliseredes Handelen i hine Tider, og den blev først fri-

givet under Frederik den 5te i 1764, hvilket gav Omsætningen et mægtigt Fremstød. Om Havnens Vigtighed vidner ogsaa den Omstændighed, at England i Krigsaarene 1801 og 1807 gjorde sig til Herre over den. St. Thomas har en øst-vestlig Udstrækning af ca. 13 miles og en gennemsnitlig Bredde af ca. 3 miles. Dens Indbyggerantal er ca. 11,000. Byen, Charlotte Amalie, paa Øens Sydside, ved hvilken Havnen ligger, er bygget paa tre Fjeldrygge og frembyder med sine hvidkalkede Huse og røde Tage midt i en frodig Vegetation, det prægtigste Skue, naar man kommer ude fra Atlanterhavets store Ensformighed og kun har set de imod Syd vendende nøgne, dystre Fjelde af St. Jan og St. Thomas. Den meget kuperede By er fra Nord til Syd gennemskaaret af 3 dybe, murede Kanaler (»gutters«), der som Regel er tørre, men under Regnskyl omdannes til rivende Elve, der bortskyller alt det i dem ophobede Affald og fører det ud i Havnen. Byen har et ret anseeligt Gadenet og gennemskæres i øst-vestlig Retning af en omtrent en Fjerdingvej lang brolagt Hovedgade. Mellem denne og Kysten, der danner Bunden af Havnen, findes de lange, rummelige Magasinbygninger, som i sin Tid bugnede af en Mangfoldighed af Varer fra alle Verdensdele og frembød en ret enestaaende Handelsomsætning; der fortælles, at der ikke levnedes Tid til at tælle Pengene, men at disse omsattes pr. Vægt. Nu staar de fleste af disse Lagerhuse tomme og øde, ventende paa bedre Tiders Komme.

18 Aar senere, i 1684, blev St. Jan taget i Besiddelse af de danske. Det er en meget bjergrig Ø, der har en Længde i øst-vestlig Retning af ca. 8 miles, medens Bredden, gennemsnitlig taget, kun er halv saa stor. Indbyggerantallet er ca. 800. Der findes ingen egentlige Veje paa den tæt skovbevoksede Ø, og al Færden foregaar til Hest ad de smalle Stier. Kysterne er stærkt indskaarne af talrige Bugter, men kun den ved Øens Østende værende store Bugt, »Coral Bay«, hvis indre Arme, særlig »Hurricane Hole«, »Princess Bay« og »Coral Harbour«, danner delvis lukkede Bassiner, frembyder rummelig Plads for dybtgaaende Skibes Opankring.

Med denne Beliggenhed ved alfar Søvej og besiddende en saa fortrinlig Havn som St. Thomæ Havn, dannet af en na-

turlig Havbugt med dybt Vand og udmærket Læ for de deri opankrede eller ved Anlægspladserne fortøjede Skibe, maatte de dansk-vestindiske Øer og da særlig St. Thomas blive et Centrum for den centralamerikanske Handel og kom gennem Aarhundreder til at danne Hovedstabelpladsen for Europas Handel paa Centralamerika og for den interkoloniale Omsætning i Vestindien. Men denne Guldalder for vore Øer fik sit Knæk ved Dampskibstrafikkens stigende Udvikling og et Grundstød ved Telegrafens Indførelse i 1871; Trængslen af fremmede Købmænd og Rigmænd fra Cuba, Portorico og Spanien hørte op, thi ved den telegrafiske Forbindelse mellem Moderlandene og de fjerne Havne kunde Dampskibene nu modtage deres Ordre direkte og behøvede ikke et bestemt Samlingssted i det vestindiske Arkipelag. Dertil kom, at man paa vore Øer slet ikke ændrede sine egne Forhold efter de forandrede ydre Foreteelser; først i 1885 nedsattes Havneafgifterne paa St. Thomas, medens de engelske Øer Barbados med sin store Fragthandel og St. Lucia med sin betydelige Kultrafik allerede i 1881 tog Konkurrencen op ved at indføre væsentlige Nedsættelser. Ogsaa Toldforholdene paa vore Øer var fortvivlede, og stadig gik det tilbage med Øerne, der maatte understøttes af Moderlandet og gentagne Gange var paa Nippet til at blive solgte til de forenede Stater i Nordamerika.

Men saa tog man sig sammen, baade Staten, som den 19. November 1902 nedsatte en Kommission under Forsæde af Generaldirektør *Nordlien* til Undersøgelse af Forholdene paa Stedet og til at fremkomme med Forslag dels til Øernes Ophjælpning og dels til Tilvejebringelse af Balance mellem Indtægter og Udgifter, og Private, som med stor Energi, Dygtighed og Offervillighed ved Dannelsen af Plantageselskabet og Startningen af en direkte dansk Dampskibslinie ad praktisk Vej standsede Tilbagegangen og støttede Haabet om en ny Udviklingsperiodes Tilbagekomst. Der skal dog ikke her dvæles nærmere hverken ved den nævnte Kommissions omfattende Arbejde, der afsluttedes i August 1903 og resulterede i en Række Love, der formentlig har vist sig formaalstjenlige, ej heller ved det store og uegennyttige private Initiativ, som ubetinget har hævet Øernes Velstand og bragt dem i inderligere Forbindelse med Moderlandet.

Det foreliggende Emne er de dansk-vestindiske Havne-

forhold, og den ovennævnte Kommission havde i saa Henseende ogsaa sin fulde Opmærksomhed rettet paa den Betydning, som en Forbedring ved St. Thomæ Havn havde for vore vestindiske Besiddelser, ved i første Række at foreslaa Havnen gjort til en selvstændig juridisk Institution med sit eget Budget og sin egen Styrelse uafhængig af St. Thomæ Kommuneraad, hvilket ordnedes ved Loven af 6. April 1906, der anordnede et Havneraad under Finansministeriets Overtilsyn, og som første Gang praktiseredes i Regnskabsaaret 1907—08, hvor Overskuddet var 107,000 Frcs.. medens det i Tidsrummet fra 1897—98 til 1906—07 kun havde udgjort ca. 90,000 Frcs. i Gennemsnit.

Endvidere hævdede Kommissionen med Rette, at St. Thomæ Havn tiltrængte en Oprensning og Uddybning for at imødekomme de Krav, som stilles af Dampskibenes tiltagende Størrelse saavel i Længde som Dybgaaende, og ledsagede sin Betænkning med et Kort, paa hvilket var skitseret en ved Uddybning foreslaaet Udvidelse af det 30 Fod dybe Havneomraade, medens man iøvrigt foreslog Sagen nærmere undersøgt af en Vandbygningstekniker. Udgifterne ved disse Arbejder formente man dækkede ved Optagelsen af et statsgaranteret Laan, hvis Forrentning og Amortisation skulde bæres af de aarlige Havneindtægter.

Endelig foreslog Kommissionen en Gennemskæring af Honduras Landet mod Vest som en hygiejnisk Foranstaltning for at friske Vandet i Havnen, og pegede paa visse andre Foranstaltninger, som vilde være af stor Betydning for Skibsfrekvensen paa St. Thomæ Havn, men hvis Realisation nærmest egnede sig for det private Initiativ, saaledes Anlæg af en ny Flydedok i Forbindelse med et Skibsreparationsværksted og af Værfter for Skibsproviantering samt Kul- og Vandforsyning for at skabe en nyttig Konkurrence paa disse Omraader, saaledes at Skibene ikke som hidtil paa Grund af de høje Takster i St. Thomæ Havn skulde foretrække at anløbe St. Lucia for Kul og St. Juan paa Portorico for Vand.

Sluttelig gjorde Kommissionen i sin Betænkning opmærksom paa Ønskeligheden af, at disse forskellige Foranstaltninger kunde blive trufne saa betids, at de kunde være fuldendte, forinden Panama-Kanalen aabnes for Skibspassage.

Paa Foranledning af Finansministeriet faldt det i min Lod

at opholde mig ca. 3 Uger (fra 22. Juli til 14. August 1904) paa de dansk-vestindiske Øer for, som det var anført i Guvernør *Nordliens* Skrivelse af 23. Juli s. A. til mig, at foretage en sagkyndig Undersøgelse af St. Thomæ Havn med Omgivelser, at udarbejde Forslag til Uddybningsarbejder i Havnen samt til Udnyttelse af de Havnen omgivende Jordstrækninger, for at Skibe med større Dybgaaende frit kunde manøvrere i Havnen og lægge til ved Bolværk eller Anlægsbro, at udarbejde Overslag hertil, dog at Midlerne skulde ligge inden for Størrelsen af et Laan, til hvis aarlige Forrentning og Amortisation St. Thomæ Havnekasse antoges at kunne svare ca. 80,000 Frcs., og at udtale sig om den bedste Beliggenhed i St. Thomæ Havn for en stor Dok, der kunde sættes i Forbindelse med et Skibsreparationsværksted.

Takket være den udstrakte Imødekommenhed, som vistes mig fra alle Sider, lykkedes det mig under det forholdsvis korte Ophold og trods den stærkt generende Varme at faa gennemkrydset samtlige Øer og særlig undersøgt Forholdene i og ved St. Thomæ Havn og Havnen ved Christiansted baade i Marken og gennem Arkivstudier.

St. Thomæ Havn (jfr. Plan 1 S. 482—83) gør hurtig Indtryk af at være en udmærket, naturlig Havn, let at besejle selv under ugunstige Vejrforhold og dækket langs Omkredsen af ca. 1500 Fod høje Fjelde; mod Nord og Øst er den begrænset af selve Øen St. Thomas, mod Vest af Øen Hassell Island. Paa Indløbets østlige Side ligger vel en Grund, Ruperts Rock, men mellem denne og Hassell Island er der et ca. 1000 Fod bredt Løb med over 30 Fods Vanddybde. Selve Havnen har en Størrelse af ca. 90 Tdr. Land, hvoraf ca. $^1/_5$ har en Vanddybde af 30 Fod og derover og ca. $^1/_3$ en Vanddybde af 24 Fod og derover, medens Resten af Havnearealet har aftagende Dybder, dels imod Nord ind mod Charlotte Amalies Kystfront, saaledes at Varetransport mellem de i Havnebassinet opankrede Skibe og Byens Værfter maa ske pr. Pram, og dels imod Øst ind i den store, grunde Bugt, Long Bay.

Paa Havnens Vestside (ɔ: Østsiden af Hassell Island) laa de ret store Værfter for Hamburg American Line, Brøndsted & Co. og Royal Mail Steam Co., særlig baserede paa Levering af Kul og Vand til de Havnen anløbende Dampskibe, hvilket ogsaa gælder om det paa Østsiden (Long Bay's Syd-

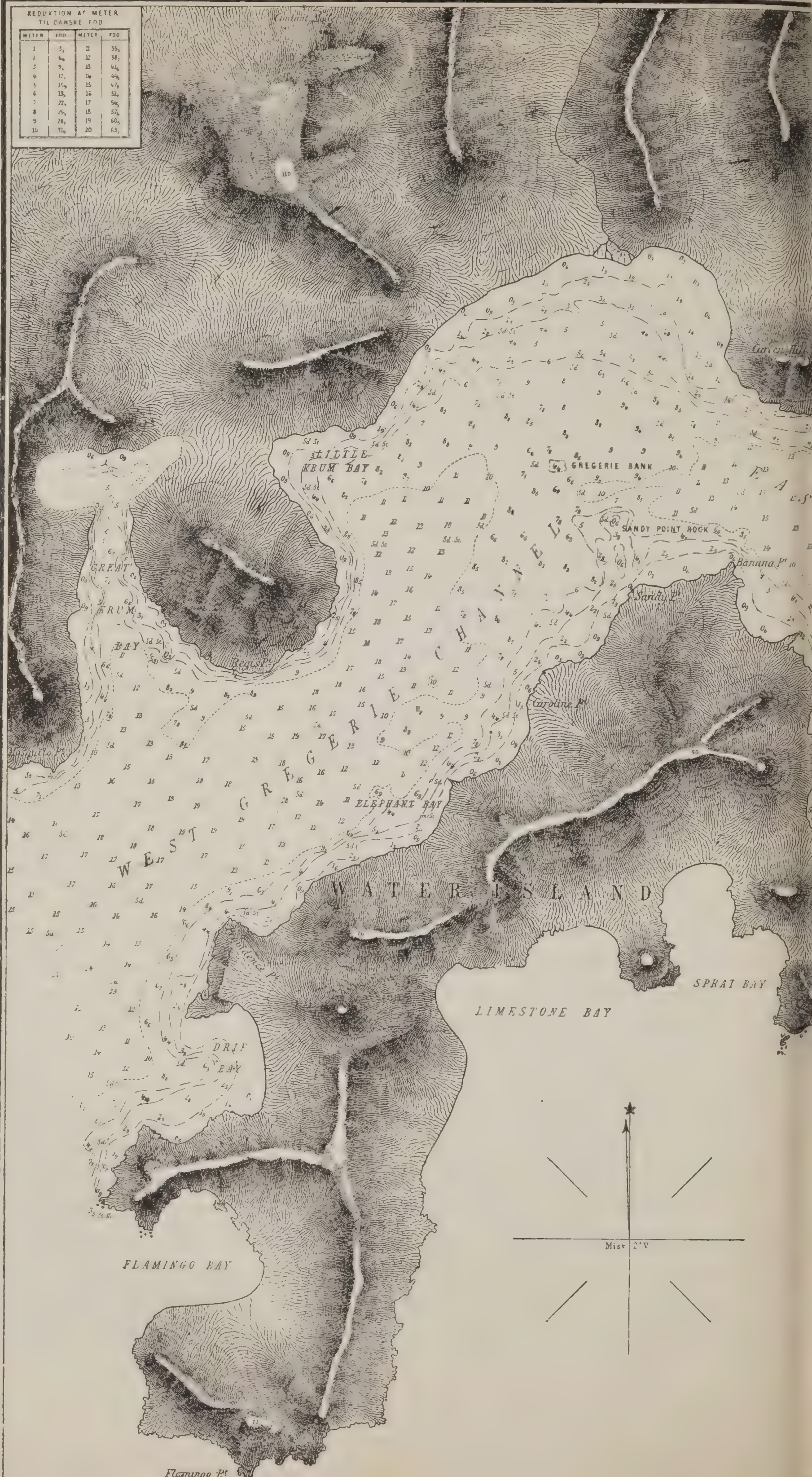
side) etablerede franske Værft, Compagnie Générale Transatlantique.

Af Hensyn til eventuelle Skibsreparationer er Havnen allerede tidligt bleven forsynet med et Skibsværft paa Nordenden af Hassell Island med tilhørende Ophalingsbedding og en Flydedok, beliggende paa Havnens Vestside, hvor Vanddybden er ca. 40 Fod. Paa Anbringelsen af en Flydedok blev der givet Koncession den 29. April 1862 til et engelsk Postdampskibskompagni, som dog i 1864 overdrog Koncessionen til et særligt Aktieselskab, The Floating Dock Co. of St. Thomas limited. Selskabet fik en vis Eneret og begrænset Skattefrihed for et Tidsrum af 21 Aar med Forpligtelse til at have taget Dokken i Brug senest 3 Aar efter Koncessionsdagen. Men hermed kneb det, ihvorvel Selskabet søgte at godtgøre, at Dokken var færdig den 17. Juli 1867. Imidlertid sank den den 20. Juli 1867 under Optagelsen af det første Skib, S. S. »Wye«; man tog vel snarest fat paa Dokkens Løftning og Reparation, men der indtraf forskellige Uheld, bl. a. Orkanen 1871, og først efter 8 Aars Forløb sattes det første Skib i Dok, den 15. December 1875, hvorefter Dokken senere har været i arbejdsdygtig Stand. Koncessionen maatte imidlertid strengt retslig set betragtes som bortfalden, og saaledes blev der ogsaa svaret Selskabet paa dets forskellige Henvendelser i 1868, 1875 og 1884, i hvilket sidstnævnte Aar Kolonialraadet for første Gang satte Selskabet i Næringsskat, hvorimod der protesteredes under Paastand af, at Koncessionstiden maatte være at regne til 15. December 1896 (ɔ: 21 Aar efter, at den første Dokning var lykkedes); men herimod urgeredes, at under den gunstigste Betragtning var Koncessionstiden allerede udløben den 20. Juli 1885. I 1893 fremsendte saa Civilingeniør og Bygningsinspektør *J. Andersen* fornyet Andragende om Koncession og erholdt saadan for et Tidsrum af 21 Aar fra den 12. Marts 1897 at regne, saaledes at der indenfor denne Tid ikke i St. Thomæ Havn vil kunne etableres nogen anden Flydedok af Træ eller Jern, ej heller nogen Ophalingsbedding for Skibe over 200 Tons foruden den eksisterende, dog at denne kan udvides eller forandres uden at hindres ved Selskabets Eneret. — Den heromhandlede Dok er bygget af Jern som en »Section-Dock«, oprindelig med 6 Sektioner og beregnet for Skibe paa indtil 3000 Tons. Efter at imidlertid den ene Sektion under Orkanen i 1871 var fuldstændig havareret, be-

staar den nu af 5 Sektioner à 50 eng. Fods Længde, er altsaa ialt ca. 250 eng. Fod lang, har en indvendig Bredde af 71 eng. Fod og kan løfte Skibe paa indtil 2,500 Tons. Dens Beliggenhed i Havnen er naturligvis til nogen Gene for de nærliggende Værfter paa Hassell Islands Østside. Til Sammenligning kan anføres, at Dokkerne paa Barbados og Jamaica er mindre, medens der paa Martinique findes en Flydedok med 5,000 Tons Bæreevne, men dels er dette en Regeringsdok, altsaa ikke i første Række beregnet paa Reparation af Handelsskibe, og dels ligger denne Havn ikke som St. Thomæ Havn godt for Skibsfarten, ligesom den i Modsætning til vor dansk-vestindiske Havn jo er stærkt udsat for vulkanske Udbrud.

Hvad angaar Havnens Vanddybder, saa har disse sandsynligvis i sin Tid været større end de forhen nævnte, dels paa Grund af nogen Tilførsel fra det omgivende Terræn (det vil erindres, at Charlotte Amalie gennem Tidernes Løb har ledet alt sit Affald ud i Bugten) og dels ved den kontinuerlige Hævning af Bunden, som antages at finde Sted, og som anslaas til 4 à 5 Fod i Løbet af 100 Aar.

Paa Grundlag af en af Premierløjtnant *Zeilau* den 30. August 1862 udarbejdet Plan, og efter at der allerede ved Lov af 16. April s. A. var bevilget ca. $ 169,000 (heri indbefattet den Værdi, ca. $ 39,000, som Salget af det afbenyttede Materiel efter Arbejdets Afslutning antoges at ville indbringe), blev der i Aarene 1865—73 foretaget forskellige Uddybningsarbejder i Havnen, først under *Zeilau's* Ledelse (han nødtes dog til at rejse hjem allerede i Maj 1867) og derefter under den stedlige Kontrolkomites Ledelse. Efter *Zeilau's* Forslag blev der anskaffet følgende, hos Firmaet Baumgarten & Burmeister byggede Materiel: 1 Dampmuddermaskine af Jern paa 30 Hestes Kraft, der kunde grave til 25 Fods Dybde, 3 Selvlosserpramme af Jern, hver paa 100 cub. yards, 1 Slæbedamper af Jern paa 35 Hestes Kraft, 1 *Maillefert's* Dykkerapparat med Pram og Luftpumpe samt forskellige Redskaber til Sprængninger og til Etablering af Smedie og Reparationsværksted, hvilket alt, inklusive Transport og Montering, beløb sig til ca. $ 100,000 imod kalkulerede ca. $ 75,000. Arbejdet skulde dels omfatte Bortfjernelsen af nogle spredtliggende Grunde paa Havnens Opankringsareal og Udvidelsen af det 24 Fod dybe Havneomraade og dels Tilvejebringelsen af en Passage mellem Havnen og Gregerie

REDUKTION AF METER
TIL DANSKE FOD

METER	FOD	METER	FOD
1	3_2	11	35_0
2	6_4	12	38_2
3	9_6	13	41_4
4	12_7	14	44_6
5	15_9	15	47_8
6	19_1	16	51_0
7	22_3	17	54_2
8	25_5	18	57_4
9	28_7	19	60_5
10	31_9	20	63_7

LITTLE KRUM BAY
GREAT KRUM BAY
Regis Pt
GREGERIE BANK
SANDY POINT ROCK
Banana Pt
Sandy Pt
Caroline Pt
ELEPHANT BAY
WEST GREGERIE CHANNEL
WATER ISLAND
LIMESTONE BAY
SPRAT BAY
DRIF BAY
FLAMINGO BAY
Flamingo Pt
Misv 2° V

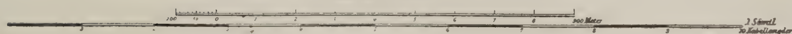
CHARLOTTE AMALIE
Kirke
Christiaans Fort
Frederiksberg
Ballast Island
Marine Rly. Slip
Royal Mail Steam Co.
Kulplads
Flydedok
Brønsted & Co.
Tysk Værft
HASSELL ISLAND
Frederik Pt.
Cowell Signal Station
Cowell Pt.
REGERINGS CHANNEL
LONG BAY
Fransk Værft
Havensight Pt.
RUPERT ROCK
RHODE BANK
SCORPION ROCK
POINT KNOLL
Myhlenfeldt Pt.
Spral Pt.

DANSK VESTINDIEN

S^T THOMAS HAVN

Maalestok 1.6000

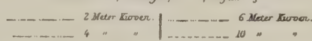
Opmaalt fra Skonnerten „Ingolf" 1906.

Myhlenfeldt Pt. Fyr: 18°19',4 N.Br. 64°55',0 V.Lgd. for Greenwich.

MISVISNINGEN er aflagt for Aaret 1907; den tiltager c. 3 Min. aarlig.

DYBDER og HÖJDER er angivet i METER; Dybderne til Springtids Lavvande.

Havnetid 7t 39m; Flodhöjden ved Springtid 0,3

Sm · Sömil = 1 Breddeminut = 1852 Meter. Kor · Koral, M Mudder, Sd. Sand, St Sten, f. fin, sm. smaa, st. store.

(172 x 268)

Channel Vest for Hassell Island ved Sprængning af en Rende med 5 à 6 Fods Vanddybde gennem den betonlignende Konglomerat-Barre, som forbinder denne Ø med St. Thomas, for derved at forbedre Friskningen af Vandet i den inderste Del af Havnen. Disse Arbejder var kalkulerede at ville koste ca. $ 60,000, men uden nogensinde at blive helt gennemførte (de var forudsat tilendebragte i Løbet af 2³/₄ Aar) blev dette Beløb meget betydelig overskredet baade paa Grund af mangelfuld Ledelse, daarlig Arbejdskraft og for svagt Materiel, hvortil kom forskellige uforudseelige Uheld som Orkanen den 29. Oktober 1867 og Jordskælvet den 18. November s. A., hvor Materiellet rev sig løst og led en Del Havari, hvilket føltes saa meget haardere, som man ikke havde anset det fornødent at assurere det. — Samtidig med den delvise Udførelse af de her nævnte Arbejder fik Compagnie Générale Transatlantique i 1864—70 udgravet et Løb til 22 Fods Dybde ind til og ud for dets Værft for at undgaa som hidtil at benytte Pramme til Kullenes Transport mellem Skib og Værft. Det foran nævnte Uddybningsmateriel, som man flere Gange (senest i 1876) havde forsøgt at leje ud, forfaldt efterhaanden fuldstændig og indbragte ved Salget i Begyndelsen af 1880'erne kun en ren Ubetydelighed.

I Henhold til mit Mandat og støttet paa de ovenfor antydede Undersøgelser af de stedlige Forhold, der dog med Hensyn til virkelig eksisterende Vanddybder og Bundens Beskaffenhed vilde være at underkaste en langt mere indgaaende Undersøgelse end den, der paa Grund af den knappe Tid og manglende Apparater kunde foretages af mig, fremsatte jeg i Slutningen af 1904 et Forslag til Forbedring af Havneforholdene paa St. Thomas, indeholdende følgende Hovedmomenter:

Uden at overskride det i Gouvernementets før nævnte Skrivelse af 23. Juli 1904 omhandlede Havnelaans Størrelse vilde der kunne foretages en ret betydelig Udvidelse af Opankringsarealet i Havnen ved Uddybning til 30 Fods Vanddybde, dog ikke i fuldt saa stor Udstrækning, som angivet paa det den vestindiske Kommissions Betænkning vedheftede Kort, hvor Uddybningsomraadet strakte sig noget ind over det forholdsvis grunde Farvand i Long Bay.

Da Udnyttelsen af Kystlinien langs Long Bay til Anlæg af Bolværker eller Anlægsbroer vilde medføre meget betydelige Udgifter til de samtidig nødvendige store Uddybningsarbejder, da

Østsiden af Hassell Island allerede var okkuperet af Værfter paa nær ca. 1200 Fods Længde mellem de til Brøndsted & Co. og Royal Mail Steam Co. af Hassell's Arvinger udlejede Kyststrækninger, og da der af disse 1200 Fod ikke godt kunde tænkes udnyttet stort mere end den nordligste Halvdel paa Grund af Flydedokkens Tilstedeværelse, henledte jeg Opmærksomheden paa Udnyttelsen af det dybe Farvand, som forefindes i East Gregerie Channel Vest for Hassell Island mellem denne Ø og Water Island, og som vilde kunne afgive god Ankerplads for dybtgaaende Skibe, ligesom Nordsiden af Water Island øst for Gregerie Bank og Sandy Point egnede sig til Anlæg af Bolværker, Anlægsbroer og en stor Tørdok med tilhørende Skibsreparationsværksted.

En saadan Udnyttelse af Gregerie Channel maatte imidlertid paakræve Tilvejebringelsen af en Pramkanal mellem Careen Hill og Hassell Island, hvorved Pramtrafikken mellem de opankrede Skibe og de eventuelle Værfter i Gregerie Channel og Lagerhusene i Charlotte Amalie ikke vilde blive nævneværdig længere end mellem Ankerpladsen i det nuværende Havnebassin og Lagerhusene. Denne Kanal, hvis Dybde og Bundbredde angaves til henholdsvis 12 Fod og 60 Fod, vilde tillige blive til Gavn for Friskningen af Vandet i St. Thomæ Havn og derved tjene til at gøre Omgivelserne sundere. Udgiften til Kanalens Fremstilling var medtaget i det kalkulerede Udgiftsbeløb.

Samtidig med disse Betragtninger over eventuelle Forbedringer af St. Thomæ Havn henledte jeg bl. a. Opmærksomheden paa de højst uheldige Besejlingsforhold ved Christiansted paa Nordsiden af St. Croix. Der findes her et af et Koralrev (Lange Rev og Barracouta Grund) vel dækket Havnebassin, men Besejlingen af dette er selv om Dagen meget vanskelig og om Natten ganske umulig paa Grund af de i og inden for Havnemundingen liggende Rev (Store Middelgrund, Runde Rev og Lille Middelgrund), saaledes som det vil ses paa omstaaende Plan 2, paa hvilken Besejlingslinierne er indtegnede med stiblede Linier. Den ene af disse, mærket I, benyttes af Fartøjer med indtil 13 Fods Dybgaaende, medens den anden, mærket II, ved Hjælp af Varpning kan passeres af Skibe med indtil 20 Fods Dybtgaaende. Det vilde her være af den største Betydning for Bevarelsen og Opkomsten af Havnetrafiken, der nu ganske savner Betingelser for, at Fragtdampere med Sikkerhed

DYBDER OG HÖJDER ER ANGIVET I METER.

DANSK VESTINDIEN

St CROIX

CHRISTIANSSTED HAVN

Maalestok 1:4000

Opmaalt fra Skonnerten „Ingolf" 1906.

Fort Louise Augusta Fyr: 17°45,6' N.Br 64°41,3' V.Lgd. for Greenwich.

MISVISNINGEN er aflagt for Aaret 1907, den tiltager c. 3 Min aarlig

DYBDER og HÖJDER er angivet i METER, Dybderne til Springtids Lavvande

Havnetid 7t 30m. Flodhøjden ved Springtid 0,2

tildels tørt — 3 Meter Kurven — 4 " " — 6 Meter Kurven — 10 " " — 20 " "

Sm - Sömil - 1 Breddeminut = 1852 Meter. F.F. - Fast Fyr

Kor - Koral, Sd - Sand, Sk - Skal, St - Sten, gr - grov, r - rød, s - sort, str - stribet

SKOTSKE - BANKE

BARRACOUTA - GRUND

Tildels tört

LANGE - REV

STORE - MIDDELGRUND

I

II

RUNDE - REV

Fort Louise Augusta

F.F.

HANS SORENSENS GRUND

LILLE MIDDELGRUND

LAGUNE - BANKE

Lagune

PROTESTANT - CAY

GALLOWS BUGT

CHRISTIANSSTED

REDUKTION AF METER TIL DANSKE FOD

METER	FOD	METER	FOD
1	3_2	11	35_0
2	6_4	12	38_2
3	9_6	13	41_4
4	12_7	14	44_6
5	15_9	15	47_8
6	19_1	16	51_0
7	22_3	17	54_2
8	25_5	18	57_3
9	28_7	19	60_5
10	31_9	20	63_7

Højdet i Sadlen overet med Fort Louise Augusta

100 0 1 2 3 4 5 6 7 8 900 Meter

1 2 3 4 5 Kabellængder = ½ Sömil

Udgivet af det kongelige Søkort-Arkiv, Kjöbenhavn 1907

kan anløbe Havnen, at disse Forhold forbedredes, og der vilde, som jeg antydede, uden i nogen Henseende at formindske Roen i Havnen kunne tilvejebringes et ca. 200 Fod bredt, lige Indsejlingsløb ind til et bredere, til 20 à 21 Fod uddybet Bassin, hvor Dampskibe selv efter Mørkets Frembrud vilde kunne ankre op, og fra hvilket der vilde være dækket og let Adgang til de Dele af Havnen, som alt nu har en rigelig Vanddybde. Imidlertid vilde et saadant Uddybningsarbejde paa Grund af dets forholdsvis mindre Omfang ikke kunne tænkes bragt til Udførelse uden som et Appendiks til det paaønskede større Uddybningsarbejde i St. Thomæ Havn.

Siden mit Besøg i Dansk Vestindien i 1904 er den før nævnte ca. 600 Fod lange Kyststrækning Syd for Royal Mail Steam Co. paa Østsiden af Hassell Island lejet af Det vestindiske Kompagni og i 1905 indrettet til Kulværft af Det østasiatiske Kompagni, hvorved al let tilgængelig Værftsplads i selve St. Thomæ Havn blev beslaglagt.

Endvidere er der ved Statens Foranstaltning i Aarene 1905 og 1906 foretaget Opmaalinger fra Skonnerten »Ingolf« af Premierløjtnant *E. Jessen* i og omkring St. Thomæ og Christiansted Havn, saaledes at der nu foreligger paalidelige Kort over disse Havne.

Og endelig ansattes i Forbindelse med Havnens den 1. April 1907 etablerede selvstændige Stilling, en teoretisk og praktisk uddannet Havneingeniør til Assistance for St. Thomæ Havneadministration, hvorved det blev muligt paa Grundlag af en indgaaende Undersøgelse af Havnens Dybde- og Bundforhold at udarbejde nærmere Forslag til Havneforholdenes Forbedring.

Da det ved disse Undersøgelser viste sig, at Grundens Beskaffenhed ikke vilde lægge særlige Hindringer i Vejen for et større Uddybningsarbejde, og da der — som nævnt — tiltrængtes yderligere Anlægskajer inden for Havnens Omraade, og disse kun kunde tilvejebringes i den østlige Del af Havnebassinet, gik Forslagene — inden for den foreliggende pekuniære Rækkevidde — ud paa at reducere den tidligere paatænkte Udvidelse af Opankringsarealet for til Gengæld at uddybe til 30 Fods Dybde et Løb fra Ankerpladsen mod Øst langs Long Bay's Sydside, hvorved der vilde skabes Mulighed for Anlæg af et Værft ved dybt Vand øst for det franske Værft. Besejlingsforholdene til sidstnævnte Værft vilde samtidig kunne blive for-

bedrede, hvilket haardt tiltrænges, da Dybden udenfor i Tidernes Løb er stærkt formindsket ved Tilslikning, saaledes at dette Selskabs større Dampere af Hensyn til, at Kullene maatte lægtes ud, ikke anløber Havnen. Flere af de øvrige eksisterende Værfter tiltrænger ogsaa større Vanddybde ind til sig, men selvfølgelig maa de private Værfter deltage i Udgifterne til saadanne Uddybningsarbejder.

Imidlertid vilde et saadant, for St. Thomæ Havns Opkomst gavnligt Projekt kun kunne realiseres, naar de fornødne Pengemidler kunde tilvejebringes, og naar det blev muligt at finde en Entreprenør, der vilde paatage sig paa dette fjerntliggende Sted for rimelige Enhedspriser at foretage det paaønskede Uddybningsarbejde. Og begge Dele har man været saa heldig at opnaa. Ved Loven om Tillægsbevilling for Finansaaret 1908—09 bemyndigedes Finansministeriet til paa Statskassens Vegne at garantere for rigtig Betaling af Renter af og Afdrag paa et Laan, stort 500,000 Francs, som St. Thomæ Havneraad paa Havnens Vegne agtede at optage til Uddybningsarbejder i Havnen. Og dernæst foretages der for Tiden af et amerikansk Ingeniørfirma betydelige Uddybningsarbejder i den nærliggende San Juan Havn paa Portorico, Arbejder, som snart vil være afsluttede, saaledes at det til saadanne Arbejder fornødne kostbare Materiel er til Stede i St. Thomas ret umiddelbare Nærhed, hvorved man undgaar den til Materiellets Bugsering over store Afstande meget betydelige Risiko og Udgift.

Under 22. Januar 1910 er der sluttet en fordelagtig og betryggende Kontrakt med det nævnte Firma, som antagelig vil kunne paabegyde Uddybningsarbejdet i August-September Maaned 1910, og St. Thomæ Havn gaar derved en ny Æra i Møde, der utvivlsomt vil vise sig frugtbringende og tidssvarende, ikke mindst under Hensyn til den ikke saa fjerntliggende Fuldførelse af Panama-Kanalen. Hvis det ved den foreliggende gunstige Lejlighed samtidig maatte være muligt helt eller delvis at faa tilvejebragt den tidligere nævnte Pramrende mellem Careen Hill og Hassell Island og eventuelt at faa forbedret Besejlingen af Christiansted Havn vilde de væsentligste af de Mangler, som de vestindiske Havneforhold gennem lange Tider har lidt under, være fjernede.

Monopol- eller Frihandel i Grønland.

Ved Pastor *Poul Vibæk.*

I over hundrede Aar har dette Spørgsmaal været drøftet, og man gaar næppe Sandheden for nær ved at sige, at man den Dag i Dag ikke er naaet videre end for hundrede Aar siden — og at det, at Spørgsmaalet ikke har fundet en tilfredsstillende Løsning, har gjort, at Grønlænderne den Dag i Dag i økonomisk Henseende staa, hvor de stod før 1800. I 1835 udtalte daværende Direktør for den kgl. grønlandske Handel, Kaptajnløjtnant *Graah*, at for ham stod det saaledes, at hvis Handelen ikke under en eller anden Form blev friere end den var, vilde Grønlænderne om 50 Aar være lige saa slet forberedte til at faa Frihandel som de vare den Gang, og med denne Motivering anbefalede han det Kallske — Foretagende.

Dette kom imidlertid af mange Grunde ikke til at blive, hvad det skulde være, det blev blot et privat Monopol ved Siden af Statsmonopolet, og Grønlænderne bragte det ingen Fordel — og langt fra at gavne Grønlænderne og deres Udvikling henimod Frihandel bidrog det snarere til at afskrække derfra, saaledes at Kommissionen af 1851 mente at maatte udtale sig imod denne efter de Erfaringer, der ved den Lejlighed vare gjorte.

Det siger imidlertid sig selv, at *Graah* havde Ret i sin Udtalelse. Der maatte og maa en Overgang til, en friere Handelsform, og hvis denne ikke kommer, ville Grønlænderne være dømte til Monopolet. Spørgsmaalet er blot, hvorledes en saadan Overgangsform kan etableres.

Der er jo ingen Tvivl om, at Regeringen vil Grønlændernes Vel, og særlig den nuværende Regerings Chef har givet gode og fuldgyldige Beviser paa sin Interesse, og Rigsdagen har stillet sig paa samme Standpunkt.

Men Hovedspørgsmaalet staar stadig uløst. Dette, hvordan skulle Grønlænderne blive saa økonomisk selvstændige, at Monopolet kan ophæves, thi som et Barn dog en Gang maa gaa paa egne Ben, saaledes maa et Folk ogsaa en Gang naa dertil, selv om dette Folk er af eskimoisk Æt, og det saa meget mere, som den grønlandske Befolkning ved Blanding med Danske sikkert er over halvt dansk.

De, der ere Tilhængere af Monopolet, hævde, at vel skulle Grønlænderne have Frihandel en Gang, men det vil vare længe, det kan i hvert Tilfælde næppe ske i denne Menneskealder — og selv om de ikke som nogle af Kommissionsmedlemmerne i 1835 ville paastaa, at Grønlænderne ere »nomadiserende Vilde«, saa hævde de dog, at de særlige Forhold gøre det umuligt at indføre Frihandelen, idet Grønlænderne dels staa paa et altfor lavt Kulturtrin og som Følge deraf ville blive bedragne af de fremmede Handelsmænd paa den mest ødelæggende Maade, og dels hævde de, at Brændevin og smitsomme Sygdomme ville decimere Befolkningen.

Se vi paa disse to Hovedargumenter imod Frihandel, saa maa det indrømmes, at Grønlænderne vel nok til at begynde med næppe ville kunne handle med Fordel, og at de blive i den Henseende bedre behandlede under Statsmonopolet, end de ville blive det under Frihandel. Men der melder sig her straks et Spørgsmaal, nemlig dette: Hvorfor er det saaledes, og hvorfor vil det gaa saadan?

Og Svaret ligger snublende nær: Fordi Grønlænderne under Monopolet aldrig have lært Pengenes virkelige Værdi at kende. Dette, at Staten har reguleret og den Dag i Dag regulerer Priserne baade for, hvad der indhandles og udhandles, har gjort og gør, at Grønlænderne ikke kende hverken deres Salgsprodukters eller de europæiske Varers virkelige Værd — og før end de have forstaaet og lært disse Ting, vil Frihandel selvfølgelig bringe dem Tab, ikke blot derved, at de muligvis ikke ville opnaa den Betaling for deres Varer, som disse virkelig ere værd, men ogsaa derved, at de alligevel ved at faa højere Priser end nu faa flere Penge mellem Hænderne uden til at begynde med at forstaa, at de ere meget mindre værd end nu, fordi de skulle betale de opsendte Varers virkelige Pris — og en nøje Overvejelse af dette Forhold vil saaledes vise, at Monopolet ikke kan hæves uden Forberedelse.

Hvad den anden Indvending om Brændevin og smitsomme Sygdomme angaar, da er Faren næppe saa stor, som den gøres til. Det siger sig selv, at hvis Frihandel blev indført, maatte der føres skarp Kontrol med de Skibe, der kom til Landet, og at denne Kontrol maatte øves gennem den danske Stat. Som der i Kina er bestemte Havne, der maa anløbes, maatte der selvfølgelig ogsaa være det i Grønland, og ved disse Pladser

maatte den danske Stats Embedsmænd og Læger drage Omsorg for at holde disse to Ting ude, og de ville kunne gøre det, fordi den danske Stat altid vil have Lov til at fastsætte de Betingelser, paa hvilke Skibe kunne faa Lov til at anløbe Landet.

Men som sagt, disse Spørgsmaal ligge ikke lige for — thi der maa gaa en vis Aarrække, inden Frihandel kan indføres, og i disse Aar ville Forholdene paa mange Punkter kunne ændres, hvis der gøres noget for at opdrage Grønlænderne til at staa paa egne Ben.

Ved den nye Lov er der aabnet en Vej henimod, at de kunne komme til at øve noget mere Indflydelse paa deres egne kommunale Sager, men den økonomiske Opdragelse, Opdragelsen til en Gang at kunne være sine egne Værger overfor andre Folk, er der ikke gjort noget for. Der er ikke fastsat Ordninger, der kunne bidrage til at lære dem Pengenes virkelige Værd at kende, og dog vil en Opdragelse paa dette Punkt blive en Nødvendighed, hvis de nogensinde skulle kunne klare sig uden Statsmonopolet.

Der er gjort en Mængde forskellige Forslag med Hensyn til Overgangsformer fra Monopol til Frihandel, og alle have de lidt af ret betydelige Mangler.

Det, der gennem de skiftende Kommissioner har vundet størst Tilslutning, har været Udlejning af enkelte Kolonier til Private eller Frigivelse af enkelte Kolonier, hvor Private maatte drive Handel, men begge Dele have som det i Betænkningerne er paavist, farlige Sider, thi i Virkeligheden findes der ingen Overgangformer her. Det er direkte i det ene Tilfælde fra Statsmonopol til Privatmonopol og i det andet fra Monopol til Frihandel.

Der maa derfor sikkert gaas en helt anden Vej og bruges helt andre Metoder, og den handelskyndige Kommission, der sidst var nedsat, var utvivlsomt her inde paa den eneste Vej, der er farbar. Grønlænderne maa betales for deres Varer med de Priser, disse virkelig ere værd, og maa til Gengæld betale de europæiske Varer med disses virkelige Priser. For imidlertid ikke med et at gøre en saa indgribende Forandring paa en Tid, da Grønland giver Underskud, vilde det sikkert være praktisk at prøve sig frem, at tage en Koloni i Nord- og en i Sydgrønland og gøre Forsøget dèr, f. Eks. Jakobshavn og Holstensborg eller Sukkertoppen, og saa se, hvad det førte til. Forsøget skulde

gøres under Statsmonopolet og den kgl. grønlandske Handel være Kommissionær for de to Kolonier.

Der vil mulig her indvendes, at disse Kolonier, hvor der betaltes langt højere Priser, snart vilde blive overbefolkede, men dette er der i Virkeligheden slet ingen Fare for, thi efter Grønlændernes gamle Vedtægter kunde ingen nedsætte sig ved en Plads uden Beboernes Samtykke, og dette ligger endnu mange Grønlændere i Blodet, og Staten behøver blot at give Forstanderskaberne den Ret, som Beboerne havde før, for at hindre al Tilflytning, eller ogsaa fastslaa, at en saadan Tilflytning ikke kan finde Sted uden under ganske særegne Forhold. Det følger jo forøvrigt af sig selv, at Staten maa øve fornøden Kontrol. Et saadant Forsøg kunde sættes til et Tidsrum af 5—6 Aar, og det er ret utvivlsomt, at man vilde faa langt bedre Forstaaelse af, hvad Grønlænderne kunne og ikke kunne, men det vilde tillige føre dem til en klarere Erkendelse af deres virkelige Forhold og for de driftiges Vedkommende anspore deres Energi. Der maatte føres et nøje Regnskab med enhvers Produkter, thi enhver maatte betale Transport og Omkostninger ved Salget af sine indleverede Varer, og selv om Staten til at begynde med vilde lønne Købmænd og Assistenter, maatte Udgiften dertil dog indenfor det givne Tidsrum naa til at blive afholdt af Producenterne, hvorimod de i Landet værende Embedsmænd under Administration, Læge-, Kirke- og Skolevæsen lønnedes af Staten.

Dette blev jo paa en Maade Frihandel uden Frihandelens Farer, og en jævn Udvikling i den antydede Retning kunde muligvis føre til en tilfredsstillende Løsning, i hvert Tilfælde til den videre Udvikling, der absolut vil behøves for, at vor Mission i Grønland kan afsluttes paa en ærefuld Maade for os og for Grønlænderne med det store Resultat, at de gennem den danske Stats Varetægt ere naaede til at kunne klare sig selv.

Irrigationsanlæget paa Plantagen La Grange.

Brev fra St. Croix.

(Efter »Ingeniøren«).

»More rain for Sancta Cruz!« — Mindes ikke alle, der have arbejdet med vestindisk Agerbrug, denne gamle Sætning? Hvor er det os indlysende, at netop dette Ønske paatrængte sig Planteren, naar han i gamle Dage løftede sit Glas i Venners og Naboers Kreds! Han havde Jorden, stor i Udstrækning og rig som faa andre Steder, rigelig Arbejdskraft, billig og nøjsom, og ingen Bekymring for Afsætningen af sine Produkter. Hele den civiliserede Verden var Marked for hans Sukker og Rom — de Varer, hvori han selv som Fabrikant omsatte de Sukkerrør, han høstede som Planter.

Men eet frygtede han, fordi det med eet Slag kunde tilintetgøre alt for ham: Mangel paa Regn.

Uden den beholdt Jorden sine Rigdomme; kun den kunde løse de bundne Næringsværdier for Planten. Uden Regn kvæler den tropiske Sols brændende Glød alt Liv, og hvor man i Dag møder en knæhøj Græsmark, er der efter nogle Ugers Tørke kun den nøgne Jord. Regnen er Planterens Livsbetingelse, kun den kan aabne ham et Perspektiv til Velstand og Lykke.

Meget er ændret paa St. Croix siden da: Mangel paa Marked for Produkterne — en naturlig Følge af Roesukkerindustriens mægtige Fremgang — har trykket Priserne til $^1/_4$ à $^1/_5$ af gamle Dages, og med den ringere Indtægt fulgte Mangel paa Kapital til Arbejdskraft, Gødning, Driftsredskaber o. s. v. Paa Initiativ af *G. A. Hagemann* søgte man at tage Kampen op med de faldende Priser ved at forarbejde Sukkerrørene i en Centralfabrik, der gav større Sukkerudbytte end Planternes Miscovadsværker; men Priserne blev mindre og mindre, og Grænserne for Sukkermarkerne rykkede Aar for Aar ned ad Bjergenes Skraaninger til Dalene, der med deres større Rigdom paa Muld og lettere Tilgængelighed kunde dyrkes billigere og give noget Overskud — hvis der faldt Regn.

Saaledes er Billedet af vore Dages St. Croix bleven de dyrkede Dale og de græs- og buskbevoksede Bjerge, hvor vi endnu kan se Plovfurerne, der sammen med Ruinerne af de tidligere

saa velbyggede Fabrikskomplekser og herskabelige Beboelseshuse, staa som Minder om Sukkerkulturens Glansperiode; men stadig lever Frygten for Tørken — den stadige Tanke paa »More rain for Sancta Cruz«!

Og desværre, de sidste Aar har tilfulde lært os Tørkens Virkninger at kende.

Nu da Rekonstruktionen af Centralfabriken og Bygning af nye Fabriker har bragt den tekniske Side af Sukkerproduktionen

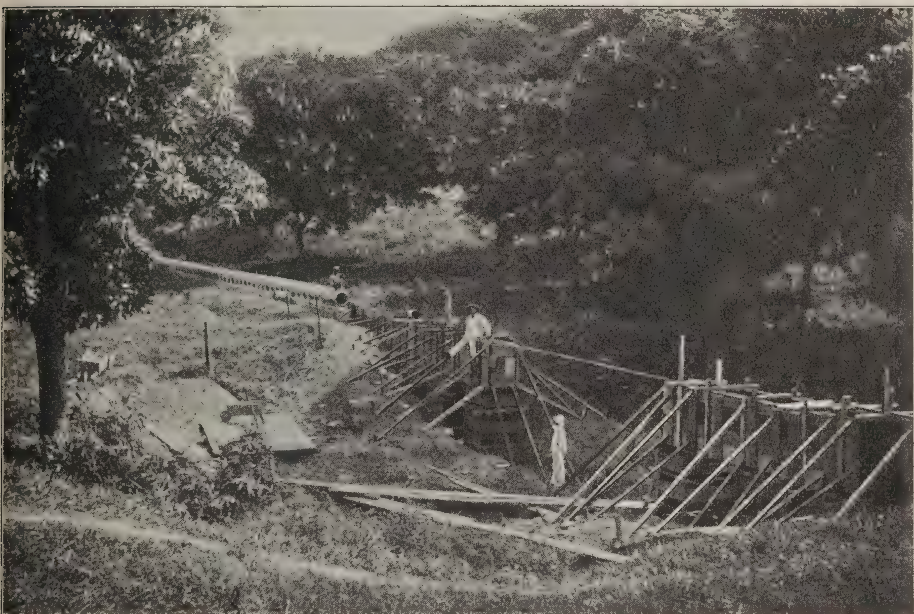
Spærredæmningen med de to Sier, Stigbordet og Skylleportene (lukkede) samt de 400 første Fod af den 5200 Fod lange Ledning.

i dansk Vestindien paa Højde med Tidens bedste — nu medfører en aarelang Tørke en Mangel paa Raamateriale, der lammer al Stræben efter at gøre de store Ofre, der er ydet af *Hagemann* og andre Privatmænd, frugtbringende og skaffe Øens Befolkning de Indtægter, der i saa høj Grad tiltrænges.

Alle Bestræbelser strander: man lærer, at tropisk Kultur i moderne Forstand kun er mulig, naar man kan kontrollere Vandingen.

Opnaaelsen af dette for St. Croix som Helhed — i Lighed med Hawaji og Porto Rico — synes desværre ikke at have

gunstige Betingelser for sig, og under de nuværende daarlige økonomiske Forhold vilde man næppe heller have forsøgt kunstig Vanding paa de Steder, hvor de naturlige Betingelser findes, dersom ikke et af disse havde været ved de Direktør *G. A. Hagemann* tilhørende Ejendomme paa Øens Vestside. For ham var Erkendelsen af Muligheden for en rationel Vanding ensbetydende med straks at sætte Kapital og teknisk Viden ind paa at udnytte denne — og i disse Dage irrigeres for første Gang en Sukkermark paa St. Croix.

Formene til Bue-Aquadukten, der fører Ledningen over til Toppen af Dæmningen for Natbassinet.

De omtalte Ejendomme: La Grange, Prosperity og Williams ere beliggende nær Kysten i en Dalstrækning i det store Bjerg- eller Bakkeparti, der opfylder Øens Nordvestende. En stor Del af Terrænet er meget fladt og med jævnt Fald, altsaa vel egnet for Vandingsanlæg med Udnyttelse af Vandet fra de overliggende, mægtige Bakkearealer. Paa sin Vej mod Havet samles dette ca. 1/2 Mil fra Kysten (ved Yolly Hill) i et enkelt Aaløb, og dette har man valgt til Udgangspunkt for Irrigationsanlæget, der er planlagt og nu halvvejs udført af Hr. Ingeniør

C. J. G. Sørensen. Tværs over det naturlige Flodleje, hvis Sider og Bund er fast Klippe, har man bygget en Betondæmning, der standser Vandets frie Løb og giver det ind under Irrigations-Ingeniørens Herredømme. Efter at være underkastet fornøden Bundfældning og Sining optages Vandet i en 18 Tommers Betonledning, der fører det ca. en Fjerdingvej ned til de dyrkede Arealer. Ledningen ligger paa Siden af det gamle Flodleje; den hviler paa Betonpiller forbundne med halvrunde Hvælvinger, der dog snart maa erstattes med en lille Hennebique-Bro, der

Billedet viser Fundament og Rørsamlinger. I Bakken tilhøjre ses en Gennemløbs- og Rensebrønd.

fører Ledningen over en Drejning af Aaløbet, snart med en dykket Ledning under en Vej til en af de Kvægplantager, der findes paa Skrænterne. Man gør sig vanskelig Begreb om den Virkning, et saadant Anlæg — udført med alle den moderne Tekniks Midler — gør paa Tilskueren her midt i et tropisk Dalstrøg med en Mangfoldighed af Palmer, Mangotræer, Guavatræer og hvad alle disse Vækster hedder, der fortsættes i Krattet op ad Bjergskraaningerne.

Et Stykke nede udmunder Ledningen i et glacisbelagt Bassin, der rummer ca. 70,000 Kubikfod. Dette optager den Vand-

mængde, der kommer i Nattens Løb, saa at man om Morgenen begynder Vandingen med denne i Behold.

Nede paa Fladlandet fordeles Vandet i Render til de forskellige Marker, og i disse findes igen flade Fordelingsgrøfter vinkelret paa de Furer, i hvilke Sukkerrørene ere plantede. Naar en Fure er fyldt med Vand, lukkes dens Tilgang fra Fordelingsgrøften med en lille Jordvold, og man gaar til den næste.

Ved Hjælp af dette Anlæg vil man kunne vande ca. 50 Tdr. Land, og efter Erfaringer andet Steds fra venter man, at de

Billedet viser, hvorledes Rørledningen snor sig gennem Terrænet. Af Ledningen ses ca. 600 Fod, nemlig fra St. 4000 omtrent til St. 4600.

saaledes behandlede Sukkermarker vil give et ca. 100 pCt. større Høstudbytte.

Direktør *Hagemann* standser dog ikke ved dette Resultat: Ikke alene den normale Vandmængde, som dette Anlæg er baseret paa, skal udnyttes; men er Nedbøren tilstrækkelig, og kunstig Vanding for en Tid overflødig, skal Vandet kunne opsamles til Brug i senere tørre Tider.

Til dette Formaal omdanner man en nærliggende naturlig Kløft til et mægtigt Vandreservoir ved at lukke dens aabne Side med et 50 Fod højt Dige med en indvendig Betonmur, og

dette Bassin fylder man saa ved et Pumpeanlæg fra den tidligere omtalte Ledning. Det vil komme til at rumme ca. 3 Millioner Kubikfod Vand, og man vil under normale Forhold være i Stand til at vande ca. 150 Tdr. Land Sukkermarker en Gang ugentlig med omtrent 1 Tomme Vand i hele Vækstperioden.

Direktør *Hagemanns* Navn borger for, at der jævnsides med den større Afgrøde vil følge omhyggelige Undersøgelser over den bedste Maade at gengive Jorden den betydelige Mængde Næringsstoffer, der berøves den, og Sukkerdyrkerne vil derigennem faa en fortrinlig Vejledning med Hensyn til Anvendelsen af Kunstgødning, et Omraade, paa hvilket der hidtil ikke foreligger brugbare Resultater herude.

Maatte *G. A. Hagemann*, hvis vide Blik paa saa mange Omraader har skabt Arbejdsfelter for dansk Ingeniørkunst, faa megen Glæde af det nyeste Maal, han har stillet den: at skabe »More rain for Sancta Cruz«.

Valdemar Nielsen,
cand. polyt., Bestyrer paa St. Croix Sukkerfabrik.

Møde i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“.

Fredag den 1. April Kl. 8 Aften afholder Foreningen et Møde i Wivels Lokale (1. Sal), hvor Mag. scient. *Porsild* vil holde Foredrag om »Den dansk-arktiske Station paa Disko-Øen« (Lysbilleder).

Havneanlæg ved Reykjavik.

Som det vil være bekendt, har der i de senere Aar været Tale om Havneanlæg ved Reykjavik. Der har været fuld Enighed om Nødvendigheden af et saadant, og der har været gjort forskellige Overslag over Omkostningerne derved, men de har været afskrækkende dyre — lige til det sidste, der nu foreligger. Herom giver islandske Blade Oplysninger. Den norske Ingeniør, *G. Smith*, blev i 1905 engageret for at undersøge Forholdene ved Reykjavik og gøre Overslag; et saadant foreligger nu fra hans Haand, eller rettere sagt to. Ifølge det ene skulde Anlæget koste 1,602,000 Kr., ifølge det andet 852,000 Kr.

Det første gaar ud paa at der skulde bygges en Mole paa Sandbanken mellem Fastlandet og Effersø (700 m. lang), for 257,000 Kr., en anden ud fra samme i sydøstlig Retning (480 m.) for 630,000 Kr., endelig en tredje ud fra »Batteriet« mod nordvest (265 m. lang) for 315,000 Kr. Disse Moler skal beskytte Havnen mod alle Vinde. Indsejlingen i selve Havnen skulde saa blive 180 m. bred.

Ind til Skibsbroen skulde der graves en Rende fra Indløbet til Havnen, overalt 5 Meter dyb i det mindste; den vilde koste godt og vel 200,000 Kr., hvori en Opmudringsmaskine er iberegnet, der ganske vist er dyr, men det vilde betale sig at købe den og besidde den til fremtidig Brug. I det sydvestlige Hjørne af Havnen skulde der indrettes et Leje for Baade og Fiskekuttere for 45,000 Kr., samt en Brygge til disse, 104 m. lang, 3 m. bred, for 21,000 Kr.

I det andet Overslag forudsættes en mindre Mole (kun 300 m.) ud fra Effersø, som ikke vilde koste mere end 290,000 Kr., og Molen ud fra »Batteriet« udelades helt. Paa Grund af Strømforholdene og de Forandringer, der sker ved de to andre Moler, formenes det, at denne sidste Mole kunde undværes. Selve Bryggen til de søgaaende Skibe skulde blive 80 m. lang, den vilde koste 76,000 Kr.; forudsat at man saa sløjfer den omtalte Fiskekutterbrygge, vilde Omkostningerne kunne reduceres til det ovenfor angivne. I Tidens Løb vil det i det sidste Overslag udeladte altid kunne tilføjes, saa snart der er Raad dertil. Molerne skulde være 7 m. høje.

Om Tangbrændingen ved Norges Kyst.

En ikke udnyttet Indtægtskilde for Færøerne og Island.

Ved Dr. phil. *F. Børgesen.*

I en lille Artikel: »Om et Par Smaaerhverv for Færøerne og Island« (»Atlanten« 2den Aargang, Nr. 14, 1905) har jeg tidligere omtalt den langs Norges Vestkyst stedfindende Tangbrænding. Det er nogle Arter af de meget store Brunalger, *Laminaria,* der benyttes til Brændingen, og de derved fremkomne Kul samt Asken ere ret værdifulde paa Grund af deres Jodindhold.

Da der nu saavel langs Færøernes som Islands Kyster vokser store Mængder af de til Brænding brugelige Tangarter *(Laminaria hyperborea* og *L. digitata),* og det nødvendige Materiale altsaa er rigelig til Stede, mente jeg, at der her muligvis kunde være Tale om et maaske endog ret indbringende Bierhverv for Kystbeboerne.

Paa en Rejse til det nordlige Norge i 1908 fik jeg under et Ophold i Svolvær i Lofoten tilfældig fat i den lokale Avis »Lofotposten« og fandt i det paagældende Nr. (for Mandag den 20. Juli 1908) en Artikel om Tangbrænding, som forekom mig at indeholde adskilligt af Interesse. Jeg skal derfor i det følgende give et Uddrag af den og det saa meget mere, som der netop for nylig er sket Henvendelse til mig fra Island om denne Sag.

Artiklen, der er forfattet af *Henrik Bull* ved Fiskeriforsøgsstationen i Bergen, hedder: »Kan Tarebrændingen kaste mere af sig?«

I en indledende Bemærkning gøres der først opmærksom paa, at der langs Norges Vestkyst aarlig produceres omtrent 4000 Tons Tangaske, og den Indtægt, Brænderne har deraf, udgør med en gennemsnitlig Salgspris af 7 Øre pr. Kilo ca. 280,000 Kr. pr. Aar. Askens Værdi skyldes, som jeg allerede ovenfor har nævnt, dens Jodindhold, der for Tiden, efter den hidtil brugte Fremstillingsmaade, kan sættes til 0,84 pCt. i Gennemsnit. Men dette Jodindhold er langtfra saa stort, som det burde være i Forhold til Tangens Indhold af Jod, og kunde man derfor øge Jodmængden i Asken, vilde ogsaa Værdien af

denne stige. For nu at faa at vide, hvor meget Tangasken kan indeholde af Jod, naar Tabet heraf søges indskrænket til det mindst mulige, anstillede man Forsøgsbrændinger paa Stationen med Tangprøver, i alt 16, sendte fra 9 forskellige Steder paa den norske Vestkyst, nemlig fra Farsund mod Syd og op til Andøen mod Nord. Prøverne vare tagne i Marts og Maj Maaned. Ved en forbedret Tangbrændingsmaade fandt man nu i Asken af disse Prøver et Jodindhold af fra $1{,}_{34}$ til $2{,}_{77}$ pCt., altsaa i Middel $1{,}_{85}$ pCt.

Ved Tangbrændingen, som den nu foregaar, tabes der derfor altfor meget af Jodindholdet. Tabet fremkommer delvis derved, at Tangen udsættes for Regn og Jodsaltene derved udvaskes, delvis og vel navnlig derved, at der hersker for stor Varme under Forbrændingen, hvorved en Del af Joden fordamper.

Det gjaldt derfor om at finde en ny og bedre Maade at brænde Tangen paa uden dette store Jodtab, og en saadan fandt man ved at brænde Tangen paa Rist med store Mellemrum mellem Riststængerne. Der anvendtes gamle Rist fra en Dampkedel, i alt 15 Riststænger, $1{,}_{2}$ Meter lange, som lagdes Side om Side med et Mellemrum af en Murstens Tykkelse. Enderne af Riststængerne hvilede paa hver sin Mur, lavet af Mursten uden Mørtel i 4 Stens Højde. Risten blev paa denne Maade omtrent $1^1/_3$ Meter lang.

Tangen, som skal brændes, maa kun være halvtør, saa den endnu er blød og bøjelig. Er den for tør, brænder den for hurtig, og Joden fordamper. Under Brændingen maa man passe paa, at Ilden ikke bryder ud i lys Lue, men at der kun stiger en tæt Røg fra Baalet. For at opnaa dette fandtes det praktisk at gøre Tangbunken, der skal brændes, ca. 1 Fod høj og desuden er det vigtigt, at Kullene, efterhaanden som de dannes, falde ned gennem Risten, for at de ikke ved videre Forbrænding paa Risten skulle miste noget af deres Jodindhold. For at faa Kullene til at falde ned gennem Risten maa man knuse dem, og dette gøres bedst ved af og til at trykke forsigtig oven paa Bunken med en Spade, dog ikke for stærkt for ikke at hindre Trækken. Hvis Kullene sætte sig fast mellem Riststængerne, maa man helst nedenfra søge at løsne dem ved Hjælp af en i Spidsen bøjet Jernstang. Lader man nu Kullene samle sig under Risten til en lidt større Mængde, ville de brænde langsomt

videre her, hvad der kun er til Gavn, naar der blot drages Omsorg for, at Temperaturen ikke bliver for høj, saa at Joden fordamper.

Endelig maa man naturligvis sørge for, at Kullene ere vel afkølede, før de pakkes sammen. Til Slutning gøres der opmærksom paa, at hvis man ved denne Fremgangsmaade kunde naa til at fremstille Kul med et Jodindhold i Gennemsnit af ca. 1,6 pCt. vilde man herved naa en Salgspris for Brænderen af ca. 18,5 Øre pr. Kilo.

Af personlig Erfaring ved jeg, at der paa Færøerne af de til Tangbrænding brugelige *Laminaria*-Arter, særlig af *Laminaria hyperborea*, findes uhyre Mængder, ja ligefrem undersøiske Skove, saaledes at det nødvendige Raamateriale altid er rigeligt til Stede, hvad jo desværre ikke altid er Tilfældet med Fisken. Hvad om man i saadanne Aar, hvor Torskefiskeriet delvis mislykkes, forsøgte at udvinde noget af den Rigdom, som Havet her byder.

Det islandske Spørgsmaal.

I Atlanten Nr. 74 gengave vi de Udtalelser, der faldt i Folketinget om det islandske Spørgsmaal under Finanslovens anden Behandling. Ved den nu afsluttede tredje Behandling blev denne Sag atter drøftet, og vi skulle derfor her efter »Rigsdagstidende« gengive de faldne Udtalelser.

»Folketingsmand, Kaptajn *Schack*: Det har glædet mig og vist glædet hele dette Ting, at vi ved anden Behandling af Finansloven hørte Ordlyden af de Skrivelser, som vare vekslede mellem Udenrigsministeriet her og det islandske Ministerium. Konseilspræsidentens Udtalelser i samme Anledning glædede mig ligeledes i høj Grad, og jeg, og vistnok flere med mig, tænkte, at nu vare vi sikre paa en loyal Optræden fra den islandske Regerings Side, den samme loyale Optræden, som det nuværende Ministerium har vist, og som jeg tør sige, alle de foregaaende Ministerier hernede have vist overfor Island i Forholdet til Danmark. Jeg er imidlertid bleven sørgelig skuffet i mine Forventninger. Straks efter at den vigtigste af Konseilspræsidentens

Udtalelser var telegraferet op til Island, udkom det islandske Regeringsblad, der redigeres af den islandske Minister, kan man godt sige. Det er ganske vist hans Søn, der er Redaktør, men Sønnen er Faderens Talerør, saa der kommer ikke andet i Regeringsbladet, end hvad Ministeren vil have. Der udgik et Særnummer, der indeholdt Udtryk saa haarde, at jeg ikke vil gentage dem her. Man benyttede ikke Ordet Usandhed, men noget langt værre, idet man benægtede Rigtigheden af Telegrammet. Jeg skal dertil bemærke, at dette Telegram maaske ikke var fuldt korrekt, men Størstedelen var rigtig.

Da det senere gik op for Islands Minister, at hans Skrivelse til Danmarks Udenrigsminister var læst op i dette Ting, forandrede han lidt Taktik. Hans Blad indeholdt senere Meddelelse om forskellige Ting angaaende det, Konseilspræsidenten læste op. Jeg vil her først beskæftige mig med Forretningskonsulenten. Som det vil være dette Tings Medlemmer bekendt, blev der om Forretningskonsulenten vekslet følgende Skrivelser. Islands Minister skrev: »Som Instruksen tydelig viser, ligger politisk Virksombed helt udenfor Forretningskonsulentens Virkefelt, og man maa derfor i høj Grad beklage, hvis han, hvad Ministeriet betvivler, er fremkommen med saadanne politiske Udtalelser vedrørende Forholdet mellem Danmark og Island som de i de hertil indsendte Avisudklip anførte, hvorfor man har truffet Foranstaltninger til, at saadant ikke gentager sig, og skulde det ske, vil han ifølge Instruksens § 6 straks blive hjemkaldt.« Altsaa politisk Virksomhed ligger ganske udenfor hans Virkefelt. Dette forklarer Ministeren for Island saaledes, at han maa ikke deltage i politisk Agitation i Udlandet mod Danmark. Jeg er fristet til at sige: dog ikke. Men han maa gerne politisere, bliver ikke derfor hjemkaldt. Altsaa overfor Danmark siger Ministeren, at politisk Virksomhed ligger ganske udenfor Forretningskonsulentens Virkefelt, og at han vil blive hjemkaldt, hvis han driver Politik. Til Island siger han, at Konsulenten maa gerne politisere og bliver ikke hjemkaldt, fordi han politiserer.

Jeg gaar over til det næste Spørgsmaal, Trawlerbøderne. Om dette udtalte Konseilspræsidenten, at der er grundet Forventning om, at Ministeren for Island vil bestræbe sig for at tilvejebringe en saadan Ordning, at det omhandlede Beløb igen kan tilflyde den danske Statskasse. Hertil svarede Ministeren

for Island: Der vil ikke blive givet den danske Statskasse en Øre i Aarene 1910—12. Hvorvidt der efter 1912 vil blive givet noget, afhænger af Hafsteins, den tidligere Ministers, hemmelige Overenskomst og af, hvorvidt Altinget mener sig juridisk og moralsk berettiget og forpligtet til at forandre den en Gang vedtagne Beslutning, og han slutter med at sige — og det udtalte han paa et Møde i Reykjavik —: »De hertil telegraferede Udtalelser af den nye Konseilspræsident, som gik ud paa en forventet Overenskomst om, at Delingen af Bøderne m. m. skulde ske i samme Forhold som tidligere, maatte bero paa en Misforstaaelse eller en urigtig Fremstilling fra hans Forgænger.«

Jeg skal nu først bemærke, at det om den hemmelige Overenskomst selvfølgelig er en fuldstændig Krønike, der har ikke været nogen som helst hemmelig Overenskomst med Hr. Hafstein. Det virkelige Forhold er, at det islandske Alting besluttede efter Henstilling af den daværende Konseilspræsident, nuværende ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen), at tage hans Henstilling til Følge, at $^2/_3$ af Trawlerbøderne skulde tilfalde den danske Statskasse. Jeg skal hertil udtale, at det vel nok er en Fornærmelse at rette den Beskyldning mod baade vor Konseilspræsident og ogsaa det tidligere Ministerium, at det danske Ministerium hernede skulde have sluttet en hemmelig Overenskomst med den islandske Minister bag Altingets Ryg.

Jeg kan ikke her lade være med at udtale, at man faar det Indtryk af, hvad jeg her har fremdraget om den islandske Minister, at han har to Ansigter: det ene Ansigt vender mod Danmark, er lutter Indrømmelse, lutter Smil og Venlighed, det andet vender mod Island, og det siger, I skulle ikke bryde jer en Smule om, hvad jeg siger til Danmark, det har ikke Skygge at betyde. Jeg mener, at den danske Regering kan ikke vedblivende finde sig i det Forhold. Det er ikke blot et nationalt Spørgsmaal længere. Der er ikke Tvivl om, at de fremmede Magters Repræsentanter paa Island, altsaa deres Konsuler, indberette til deres Regeringer alt, hvad der foregaar paa Island, og de indberette sikkert, at Forholdene deroppe i Øjeblikket ere af en ret anarkisk Natur. Man faar ogsaa det Indtryk ved at læse, hvorledes de to islandske Partier behandle hinanden. Jeg skal kun ganske kort gengive, hvad der staar i det sidste islandske Blad, som er kommet hertil, fra den nuværende Opposition mod Ministeren. Der staar, at han har overtraadt

Forfatningens mest elementære Principper, brudt Landets Love, deriblandt Finansloven, berøvet Altinget dets Tilsynsret, undertrykt og ladet haant om Domsmagten, hele denne Magt har han usurperet for sig selv. Hvad kan der nu gøres for at bevare Altingets og Folkets Ret og opretholde Landets Love? Hvad kan der gøres for at nedbryde denne russiske Enevoldsmagt? Man kommer saa til den Konklusion, at man maa henvende sig til Hs. Majestæt Kongen, det er det eneste, der er tilbage.

Jeg skal tillade mig at sige til Regeringen, at jeg finder, at det Tidspunkt er kommet, da det er Regeringens Pligt at foranledige, at den islandske Minister kommer herned for at staa til Ansvar for sine Udtalelser overfor Danmark og den danske Minister. Jeg finder det paatrængende nødvendigt, at den danske Regering faar en Repræsentant paa Island, som kan skaffe sig de fornødne paalidelige, hurtige politiske Efterretninger om Forholdene deroppe. Regeringen er nødt til at holde sig à jour med Forholdene der. Man maa have en Mand deroppe, som kan paatale aabenbare Krænkelser af den danske Regering, der maa udøves Rigskontrol, hvis ikke Rigsenheden skal gaa tabt, og en Mand, som kan hindre, at en politisk fanatisk Partiminister opkaster sig til Enevoldshersker.

Før jeg slutter, har jeg endnu et Par Ord at sige om den snart berømte Forretningskonsulent. Han har nylig holdt en Tale i Hamborg, der er gengiven i »Hamburger Nachrichten« for 23. Februar. Han udtaler deri, at den danske Monopolhandel paa Island bevirkede, at i Aarene fra 1786 til 1854 gik Befolkningens Antal ned fra 120,000 til 30,000. Han giver altsaa der direkte den danske Monopolhandel Skylden for denne Nedgang i Indbyggerantallet. Hertil er for det første at bemærke, at disse Tal ikke ere rigtige, der var ikke 120,000 Indbyggere i 1786, men der var færre, og der var langt over 30,000 i 1854. Enhver ved, at den Nedgang i Befolkningstallet, som ganske rigtig har fundet Sted, var en Følge af de særlige Forhold, der vare deroppe: Jordskælvet i 1796, vulkanske Udbrud, Hungersnød, Krigen hernede, Pest, kort sagt, alle mulige Ulykker styrtede ind over Landet. Forretningskonsulenten endte med at paakalde Tysklands Hjælp, ganske vist kun handelspolitisk, til at ophjælpe Island i handelspolitisk Henseende. Han har tidligere paakaldt Sveriges og Norges Hjælp, og nu paakalder han Tysklands.

Jeg skal slutte dette Foredrag med at henstille til Regeringen saa snart som muligt og med fast Haand at beskæftige sig med de islandske Forhold.

Folketingsmand *J. C. Christensen*: Jeg ønsker at knytte en kort Bemærkning til et enkelt Punkt af det, det ærede Medlem for Københavns 8de Valgkreds (Schack) udtalte. Han nævnede en Overenskomst med Island og anførte, at den var bleven karakteriseret deroppe som en hemmelig Overenskomst. Der findes ingen hemmelig Overenskomst mellem Island og Danmark. Den Overenskomst, der er indgaaet mellem Island og Danmark angaaende Trawlerbøders Fordeling, er indgaaet derved, at det islandske Alting har vedtaget den Bestemmelse, som hernede fra blev henstillet til Altinget ved den daværende islandske Minister Hr. Hafstein. Sagen blev rejst i Folketingets Finansudvalg i Anledning af, at vi byggede et nyt Skib til Inspektion ved Island, og jeg henstillede til Hr. Hafstein at tage Hensyn til det Ønske, der blev udtalt herfra. Det lovede han, og han lovede at anbefale det til Altinget. Det har han gjort, og Islands Alting har vedtaget Bestemmelsen. Men nu er Altinget gaaet bort fra Bestemmelsen, har altsaa truffet en ensidig Afgørelse. Det har jeg ogsaa udenfor denne Sal bebrejdet Island, men det skal jeg ikke komme ind paa. Jeg har kun bedt om Ordet for at nævne, hvorledes Sagen virkelig forholder sig (*Schack:* Det er ogsaa min Mening). Ja, det forstaar jeg godt.

Konseilspræsident *Zahle*: Jeg kan efter at være bleven bekendt med samtlige de Dokumenter angaaende denne Sag, der bero i Konseilspræsidiet, bekræfte den Fremstilling, det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen) gav.

De Bemærkninger, som fremkom fra det ærede Medlem for Københavns 8de Valgkreds (Schack) give mig i øvrigt Anledning til at udtale, at jeg tror, at jævnlige Forhandlinger her i Tinget angaaende Forholdet mellem Island og Danmark ikke ere heldbringende. Naar Forholdene efter mit Skøn maatte give Anledning dertil, eller naar det maatte blive begæret af Tinget, skal der blive givet Tinget fuldstændig aaben Besked om, hvad der er foregaaet mellem Ministrene her og vor Kollega paa Island«.

Post- og Telegrafvirksomheden paa de danske Atlanterhavsøer.

Ved Postmester, cand. polit. *Th. Kornerup.*

I. Island.

Det særlige islandske Postvæsen organiseredes 1873 med et Postkontor i Reykjavik, 15 Postekspeditioner og 54 Brevsamlingssteder, hvis Antal nedsattes noget i 1877, men derefter har været jævnt stigende, som nedenfor angivet, hvorhos Antallet for 1907 nedenfor er fordelt efter Amter:

	Postkontor og Posteks-peditioner	Brevsam-lingssteder	Ialt
1873	16	54	70
1877	19	42	61
1879	19	48	67
1887	21	60	81
1894	24	120	144
1896	24	137	161
1900	24	160	184
1905	24	176	200
1907	27	185	212
1907 Sydamt	7	51	58
1907 Østamt	6	19	25
1907 Nordamt	7	54	61
1907 Vestamt	7	61	68

Tidligere vare Posttaksterne temmelig høje, men nedsattes fra 1. Januar 1908, saa at f. Eks. et Brev (der maa veje indtil ½ ℔) fra Danmark til Island nu koster det samme som et tilsvarende Brev til Norge eller Sverige.

Antallet af de paa Island omdelte Postforsendelser anføres nedenfor (angivet i Tusinder), for 1905 tillige fordelt mellem Hovedstaden og Provinserne, med Tilføjelse af Værdiforsendelsernes angivne Værdi i Millioner Kroner (med en Decimal):

	Almindelige Breve	Pakker uden Værdi-angivelse	NB-Breve, Pengebreve og Værdi-pakker	Ialt Tusinde Stk.	Værdifor-sendelsers Værdi i Mill. Kr.
1877	37	5	2	44	0,4
1879	48	5	3	56	0,4
1887	79	6	6	91	1,1
1894	183	6	13	202	1,4
1898	279	11	18	308	1,6
1899	290	11	18	319	1,5
1900	319	13	20	352	1,7
1901	348	15	23	386	1,9
1902	381	14	23	418	2,3
1905	548	21	28	597	3,2
1905 Reykjavik	245	9	10	264	1,1
1905 Provinserne	303	12	18	333	2,1

I de 28 Aar, 1877—1905, vokser Postforsendelsernes Antal, altsaa fra 44,000 til 597,000 Stykker.

For de senere Aar haves Oplysning om Antallet af de i 3dje Kolonne anførte Forsendelsesarter, nemlig angivet i Tusinder:

	NB-Breve	Pengebreve	Værdi-pakker
1894	2	10	1
1898	4	13	1
1899	4	13	1
1900	5	13	2
1901	6	15	2
1902	5	16	2
1905	9	17	2
1905 Reykjavik	4	5	1
1905 Provinserne	5	12	1

Over 44 pCt. af samtlige omdelte Forsendelser omdeles altsaa i Hovedstaden, nemlig 264,000 af 597,000. Set i Forhold til Folkemængden stiller Forholdet sig saaledes for Brevenes Vedkommende:

	Brev pr. Indbygger	
	for hele Island	i Reykjavik
1887	1	5
1894	2,5	15
1898	4	20
1905	7	29

Efter 1898 er Stigningen i Brevantallet altsaa stærkest i Provinserne. Indenfor disse kommer der gennemsnitlig i Aarene 1894 og 1905 paa hver Postekspedition henholdsvis 3000 og 9000 Breve, og gennemsnitlig paa hvert Brevsamlingssted henholdsvis 300 og 600 Breve.

Af Brevantallet i 1905, 548,000 Breve, var over en Tredjedel lokale, nemlig 188,000, omtrent ligesaa mange ankomne fra andre islandske Postekspeditioners Distrikter, nemlig 172,000, tilsammen 360,000, og Resten, 188,000, ankomne fra Udlandet, derunder Danmark, af hvilke ikke mindre end 162,000 ankom til Reykjavik. Af disse ankom 45,000 fra Danmark, 39,000 fra Amerika, 22,000 fra Tyskland, 21,000 fra England, 17,000 fra Norge, 12,000 fra Frankrig — og 6,000 fra alle andre Lande.

Tidligere kunde Postanvisninger kun udveksles over Reykjavik; siden 1902 deltage Postekspeditionerne i Udvekslingen af Postanvisninger. Af saadanne indbetaltes i 1905 ialt 5,700 til Beløb 285,000 Kr., deraf 3500 til Beløb 210,000 Kr. i Reykjavik — og udbetaltes 1800 Postanvisninger til Beløb 64,000 Kr. deraf 1300 til Beløb 49,000 Kr. i Reykjavik. Hovedparten udveksles med Udlandet, idet der afsendtes fra Island til Udlandet Postanvisninger til Beløb 252,000 Kr. og ankom fra Udlandet saadanne til Beløb 31,000 Kr.

Af Aviser udkommer paa Island for Tiden 7, hvoraf 5 udgaa 50 à 60 Gange aarlig, 1 udgaar 36 Gange aarlig og 1 udgaar 3 Gange aarlig, paa hvilke Abonnement kan tegnes paa de danske Postkontorer.

Frimærkesalget indbragte i 1905: 67,000 Kr., medens Udgiften til Posternes Befordring udgjorde 40,000 Kr., hvortil kommer Lønninger, Kontorhold etc.

Telegrafforbindelsen med Island aabnedes for offentlig

Korrespondance den 27. August 1906. Kablet føres fra Thorshavn ind ved Seydisfjord paa Østkysten og føres over Land nordom, passerende Akureyri ved Øfjord, til Reykjavik. Nu findes der allerede 84 Stationer paa Island, hvoraf 7 med »fuldstændig Dagtjeneste« paa Hverdage. Indbyrdes mellem de islandske Stationer udveksledes i 1908 ialt 5400 gebyrpligtige Telegrammer; desuden ankom fra Udlandet 6700 gebyrpligtige Telegrammer, deraf 100 Pressetelegrammer, medens der afsendtes til Udlandet 8900 gebyrpligtige Telegrammer, deraf 140 Pressetelegrammer, foruden 1200 meteorologiske Telegrammer fra Island til Danmark. Omtrent Halvdelen af de gebyrpligtige Telegrammer udveksledes med Danmark. Telegrafkorrespondancen var størst i Juli Maaned, mindst i Januar.

II. Færøerne.

Postvirksomheden paa Færøerne foregaar gennem et Postkontor i Thorshavn, tre Postekspeditioner: Klaksvig, Trangisvaag og Vaag (sidstnævnte oprettet 1. Septbr. 1908) samt 9 Brevsamlingssteder, nemlig 3 paa Østerø (Ejde, Fuglefjord og Solmunde), 2 paa Strømø (Vestmannahavn og Kollefjord), 1 paa Vaagø (Midvaag), 2 paa Sandø (Skaapen og Sand) samt 1 paa Suderø (Kvalbø).

Antallet af Forsendelser, der ere omdelte paa Færøerne udgjorde, angivet i Tusinder:

	Alm. Breve	Aviser	Andre Postsager	Ialt Tusinde Stk.
1898—99	43	29	5	77
1902—03	58	48	11	117
1905—06	90	105	18	213
1908—09	135	131	44	310

De »andre Postsager« fordele sig i de 2 sidstnævnte Aar saaledes:

	1905/06	1908/09
Anbefalede Breve	1	1
Pengebreve	1	2
Udbetalte Postanvisninger etc.	2	5
Pakker og Postopkrævningsforsendelser til Opkrævning	14	36
Ialt....	18	44

I de 10 Aar 1898—99 til 1908—09 stiger altsaa Antallet af samtlige Postforsendelser, incl. Aviser, fra 77,000 til 310,000 Stykker; af disse omdeltes de tre Femtedele i Thorshavns Distrikt.

For sidste Aar kan endvidere angives Antallet af afsendte Forsendelser, nemlig 98,000 alm. Breve, 2000 anbefalede Breve, 3000 Pengebreve, 19,000 indbetalte Postanvisninger og 16,000 Pakker og Postopkrævningsforsendelser, af hvilke næsten tre Fjerdedele afsendtes fra Thorshavns Distrikt.

De paa Postanvisninger etc. udbetalte Beløb udgjorde 1905—06 og 1908—09 henholdsvis 81,000 og 195,000 Kr., medens der det sidste Aar indbetaltes Postanvisninger til Beløb 507,000 Kr., deraf 279,000 i Thorshavns Distrikt.

Paa Færøerne udgives nu 6 Aviser, paa hvilke Abonnement kan tegnes gennem danske Postkontorer.

Ved Salg af Frimærker etc. indkom i 1908—09 ialt 19,000 Kr., deraf to Tredjedele gennem Thorshavn.

Telegrafforbindelsen med Færøerne aabnedes for den offentlige Korrespondance 1. August 1906. Kablet fra Shetlandsøerne føres ind ved Sandegærde ved Thorshavn, hvorfra det føres videre til Island. Nu findes der allerede 40 Stationer paa Færøerne. I 1908—09 udveksledes indbyrdes mellem de færøiske Stationer 400 gebyrpligtige Telegrammer; desuden ankom fra Udlandet 2900 gebyrpligtige Telegrammer, deraf 500 Pressetelegrammer, samt afsendtes til Udlandet 3300 gebyrpligtige Telegrammer, deraf 300 Pressetelegrammer; Halvdelen udveksledes med Danmark. Telegrafkorrespondancen var størst i Juni, mindst i Januar.

Telefonnettet paa Færøerne omfattede 90 km undersøiske Ledninger, 480 km interurbane Luftledninger og 160 km lokale Luftledninger, tilsammen 730 km. Abonnenternes Antal var

118, deraf 48 i Thorshavn. Der fandt 70,000 interurbane Samtaler Sted, 57,000 lokale, tilsammen 127,000, hvoraf henholdsvis en Femtedel og tre Femtedele falde paa Thorshavns Station.

III. Dansk-Vestindien.

Postvirksomheden paa de dansk-vestindiske Øer besørges af 5 Poststeder, nemlig i:

Charlotte Amalie midtvejs paa Sydkysten af St. Thomas,
Cruxbay paa Vestkysten af St. Jan,
Christiansted midtvejs paa Nordkysten,
Frederikssted paa Vestkysten og
Kingshill inde i Landet midt mellem disse paa den sydlige Ø, St. Croix.

Medens Postforsendelsernes Antal for Island og Færøerne var stærkt og jævnt stigende, er det for Dansk-Vestindien stærkt nedadgaaende fra 1884—1895, derpaa svingende fra 1895 til 1899, og først derefter jævnt stigende, hvilket vil ses af Antallet af Breve (incl. anbefalede Breve) ifølge den i Bern udgivne internationale Poststatistik:

Tusinder Brevfors.	Lokale	Fra Udland	Til Udland	Ialt
1884	56	530	384	970
1886	54	273	110	437
1889	53	145	93	291
1895	44	128	89	261
1899	54	138	85	277
1900	56	143	149	348
1901	52	143	160	355
1902	66	145	148	359
1903	60	143	170	373
1904	76	142	203	421
1905	85	193	245	523
1906	104	233	251	588
1908	79	192	190	461

Disse Svingninger staa utvivlsomt i Forbindelse med tilsvarende Svingninger i Erhvervslivet: en Nedgangsperiode indtil Slutningen af Halvfemserne, derefter en Opgangsperiode.

I Forhold til Folkemængden udgjorde Antallet af de paa Øerne omdelte Breve (lokale og de fra Udlandet ankomne tilsammen) i 1884 ca. 18, 1895 kun ca. 5 og i 1908 ca. 9 Breve pr. Individ.

Af de til Udlandet sendte Breve afsendtes tidligere de fleste til de nordamerikanske Fristater (U. S. A.) og de brittiske Kolonier i Amerika, men nu gaar en forholdsvis større Del til Danmark og Tyskland, som det fremgaar af nedenstaaende Sammenstilling for Aarene 1891 og 1908.

Tusinder Breve til:	1891	1908	Stigning
Danmark	16	33	17
Tyskland	6	33	27
England	12	13	1
øvrige Evropa	10	16	6
ialt Evropa	44	95	51
U. S. A.	25	41	16
brit. Kolonier	15	17	2
øvrige Amerika	25	37	12
ialt Amerika	65	95	30
Tilsammen	109	190	81

Korrespondancen til Evropa er altsaa vokset meget stærkere end Korrespondancen til Amerika. Størst er Stigningen for Breve til Tyskland.

For de andre Forsendelsers Vedkommende er Forskydningerne langt mindre, hvorfor her kun Antallene for 1908 anføres:

Tusinder Forsendelser	Lokale	Fra Udland	Til Udland
Anbefalede Breve	1	7	12
Pakker	3	3	1
Postanvisninger	2	»	2
Aviser	26	33	3

Værdien af Værdibreve og Værdipakker samt af Postanvisninger udgjorde samme Aar i Tusinde Francs:

	Lokale	Fra Udland	Til Udland
Værdibreve	82	8	19
Værdipakker	36	22	211
Postanvisninger	71	24	66

Af Postanvisningsbeløbet afsendtes 45,000 Francs til Danmark, 12,000 til England.

Postvæsenets Indtægter udgjorde 1908 paa de dansk-vestindiske Øer 71,000 Francs, Udgifterne 60,000 (deraf 32,000 til Lønninger); Overskudet 11,000 Frcs.

Telegraftjenesten besørges paa Kabler, der ejes af »West-India and Panama Telegraph Comp.« og »Compagnie française des câbles télégraphiques«; med Danmark udvekledes følgende Antal Telegrammer, ifølge den danske officielle Telegrafstatistik:

	Fra Danmark	Til Danmark	Ialt
1906—7..............	146	182	328
1907—8..............	196	279	475
1908—9............ .	118	256	374

IV. Grønland.

Postforbindelsen mellem Danmark og Grønland er meget stærkt stigende. Ifølge Oplysninger fra Direktoratet udgjorde Antallet af Breve til Grønland 1897: 2600 foruden Embedsbrevene, i 1908: 6500 og 1909 ca. 7700, medens Antallet af Smaapakker til Grønland udgjorde henholdsvis 400, 2200 og 2050.

Literatur.

Den officielle Statistik, som de forskellige Administationer udgiver. Endvidere Artiklerne om Samfærdselsvæsenet i »Atlanten«, dels den orienterende Oversigt, Side 74, 243, 469 og 748, dels de særskilte Artikler etc., Bind I Side 123, 126, 150 og 401, Bind II Side 173 samt mine Artikler i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1898 Side 471 og 536 og i Aarbog for det danske Postvæsen 1899 Side 113 og 1902 Side 184.

Meddelelser om Plantageselskabet Dansk Vestindiens Virksomhed.

Ved Ingeniørkaptajn *H. U. Ramsing.*

Vejrforholdene have i saa godt som hele den Aarrække, der er forløbet, siden Plantageselskabet begyndte sin Virksomhed, været usædvanlig vanskelige. Regnfaldet har været betydeligt under det almindelige Gennemsnit og er hyppigt indtruffet i Høsttiden, hvor det almindelige er, at man kan paaregne nogenlunde tørt Vejr. Det er først i Sommeren 1909, at der er indtraadt en Bedring, og i Resten af dette Aar have Nedbørsforholdene været gode.

Afslutningen af Bomuldshøsten 1908—09 fandt Sted i en alvorlig Tørkeperiode, og hele 2den Plukning gik tabt. Ialt indhøstedes 624,450 eng. Pund Frøbomuld, der gav 155,419 eng. Pund renset Bomuld (Lint). Paa Grund af de herskende lave Bomuldspriser opnaaede man gennemsnitlig kun 12,55 Pence pr. eng. Pund, og Udbyttet kan derfor ikke siges at være tilfredsstillende.

Udsæden af Bomuld for Høsten 1909—10 kom godt op. De unge Planter led ganske vist en Del ved Larveangreb, men Skaden begrænsedes godt ved Udstrøning af »Gift« (d. e. en Blanding af Kalkmel og Parisergrønt); i August voldte det stærke Regnfald en Del Udvaskning i Bomuldsmarkerne, navnlig paa Østende- og Nordside-Plantagerne, saaledes at der maatte foretages Eftersaaning.

Endnu i November tegnede Bomuldshøsten godt, og der var svagere Insektangreb end i tidligere Aar, men man frygtede for, at Naboerne skulde berede Ulemper ved at undlade at rydde deres gamle Bomuldsmarker i Overensstemmelse med Anordningens Forskrifter.

Den 9. December begyndte Bomuldsfabriken at rense Bomuld af ny Høst, og kort efter Nytaar fandt den første Afskibning Sted. Priserne for Høsten 1909—10 have været væsentlig gunstigere end for den foregaaende Høst, saaledes at der hidtil i Gennemsnit er opnaaet 19,93 Pence pr. eng. Pund.

Den Fare, som man frygtede i November, blev desværre til Virkelighed. Den 19. Januar fandt man paa Great Pond saa

betydelige Angreb af Kapselorm, at man straks maatte skride til Rydning og Opbrænding af de angrebne Planter. Faa Dage efter opsporedes Smittekilden tæt ved Plantagens Grænse mod Øst, ɔ: paa den Side, hvorfra Passatvinden blæser; her stod der nemlig, skjult af mandshøjt Græs, en gammel, stærkt inficeret Bomuldsmark, som forlængst burde have været ryddet, men som Naboen ønskede at høste endnu en Gang. Markens Eksistens var overset af Bomuldskommissionen, der var opløst ved Høstens Afslutning, og som derfor ikke efter Afslutningen af sit Hverv kunde træde sammen og gøre sin Forsømmelse god igen. Anordningen om Rydning af den gamle Bomuld indeholdt desværre ingen Bestemmelser, hvorefter man kunde gøre Erstatningsansvar gældende overfor Overtrædere.

Et Tilbud fra Selskabets Side om, at det for egen Regning foretog Rydningen af den angrebne gamle Bomuldsmark, førte ikke til noget Resultat.

Følgen heraf var, at Plantagen Great Pond maatte ryddes for Bomuld længe forinden 1ste Plukning var afsluttet, og at Angrebet af Kapselorm spredtes med Passatvinden, saaledes at der ogsaa paa den næste Plantage Petronella maatte foretages enkelte Rydninger, om end heldigvis i mindre Omfang.

For at komme Kapselormen til Livs vil Great Pond i den kommende Høst dyrke Sukkerrør i Stedet for Bomuld.

Forhaabentlig bliver man klog af Skade; den nye Kommission, som træder i Virksomhed i 1910 i Overensstemmelse med en ny af Kolonialraadet vedtaget Anordning, har lovet at tage energisk fat, og den vil sikkert varetage sine Pligter paa en mere fyldestgørende Maade.

Efter fleraarig Eksperimentering er man nu naaet til et Resultat m. H. t. Anlæg af Læbælter for Bomuldsmarkerne, idet man vil udsaa Thibet-, Galba- og Geneptræer i brede Bælter, dels vinkelret paa den herskende Vindretning og dels parallelt med Kysten. Saadanne Bælter ere navnlig anlagte paa Longford.

Spørgsmaalet om Vekseldrift med Bomuld synes ogsaa at være kommen nærmere ved en Løsning. Vanskeligheden har navnlig bestaaet i at finde et Produkt med Handelsværdi. Foruden Sukkerrør vil man nu forsøge Soyabønner, der i Følge Forsøg paa Antigua synes at have Betingelser for at trives i Troperne.

Sukkerdyrkningen har i 1909 faaet større Betydning for Selskabet, efter at *Mt. Pleasant & Plessens* er købt i Begyndelsen af 1909. Ogsaa Sukkerhøsten 1908—09 blev en Del forringet paa Grund af det tørre Vejr. Der indhøstedes ialt 7,210,970 Pund Rør, som leveredes til Bethlehem Fabrik. Efter Afslutningen af Høsten 1909 blev en Del Marker nyplantede med Sukkerrør. Førend til næste Høst ville Sporene af den tidligere Ejers mindre rationelle Dyrkning ikke være udslettede, men allerede i Aar har der været betydelig Fremgang, og Hø-

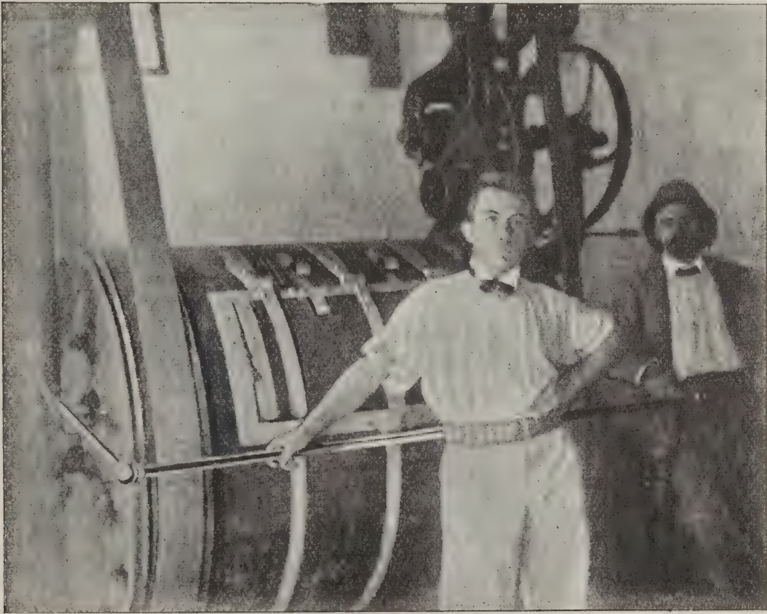

Fig. 1. Tromleælter. Mejeriet St. Thomas.

sten synes at falde godt ud. Efter Høsten, der afsluttes omkring i Juli 1910, paatænker man at grave Drængrøfter i flere lavt liggende Marker og at tilføre Kalkmergel paa Arealer, hvor det tiltrænges.

Sukkerdyrkningen er for Selskabets Vedkommende til Dels forbunden med Transportvanskeligheder, idet kun Blessing har Jærnbaneforbindelse til Bethlehem Fabrik. Fra Mt. Pleasant maa Transporten ske ad Landevejen ved Hjælp af Mule- og Studekarrer, og den bliver derfor baade bekostelig og anstrængende for Trækdyrene. For Great Pond ville det kommende Aar

lignende Vanskeligheder gøre sig gældende. Selskabet kan ganske vist paaregne nogen Godtgørelse fra Fabrikkerne for de forøgede Udgifter, men det vilde sikkert være fremmende for hele Øens Sukkerdyrkning, om Fabrikkerne anskaffede Motorvogne, der kunde hente Sukkerrørene paa bestemte Vægtstationer. Selskabet har haft Lejlighed til at lade Administrationen rejse dette Spørgsmaal overfor Fabrikkerne.

Sisaldyrkningen er i Aarets Løb bleven udvidet ved nye Plantninger paa Petronella, Springs, Longford og Blessing. Sisalfabriken paa Longford oparbejdede i Maj Hamp af et Kvantum Blade, væsentlig fra Dansk-vestindisk Plantageselskabs Plantage Castle Coakley. Umiddelbart efter Nytaar 1910 gik Fabriken atter i Gang. Det vil vare endnu nogle Aar, forinden Selskabets egne Plantninger ere voksede til, saa at Høsten af Blade kan begynde i større Udstrækning.

Den fremstillede Sisalhamp bedømmes overordentlig gunstigt, og der synes at være Mulighed for at sælge den enten i New-York, Antwerpen eller ogsaa herhjemme. Den Pris, som kan opnaas, vil dog næppe være saa høj, at Sisaldyrkningen bliver særlig indbringende, men det bør da ogsaa erindres, at den navnlig sker paa Plantagernes ringeste Jord med Klippeundergrund, Jord, der ellers vilde være saa godt som uanvendelig.

Efter at det lille Mejeri paa Frenchmansbay i nogle Aar havde været drevet med tilfredsstillende Udbytte, kom man naturligt til at overveje Spørgsmaalet om Oprettelsen af et noget større og mere rationelt Mejeri i St. Thomas By i Forbindelse med det derværende Isværk. I Sommeren 1909 antog Planen fastere Former; en velanbefalet dansk Mejerist blev engageret og afrejste til Vestindien. Senere er der udsendt Maskiner og Redskaber til Produktion af Smør og Ost, og det nye Mejeri er traadt i Virksomhed i Begyndelsen af April 1910. Det oparbejder foruden Mælken fra Frenchmansbay ogsaa Mælk fra to af de største Plantager paa St. Thomas, nemlig Tutu, tilhørende Hr. Overretsprokurator *Jørgensen*, og Sugar Estate, tilhørende Mr. *la Beet*. Mejeriet har bl. a. Smørleverancen til Gendarmeristyrken paa St. Thomas og Mælkeleverancen til St. Thomas Kommunehospital, ligesom Salget af dets Produkter til Private synes at være i god Fremgang.

Hvad Plantagernes Besætninger angaar, kan det nævnes,

at Krydsningen af det indfødte Kvæg med Zebutyren fra Trinidad synes at være heldig. Selskabet har nu selv tillagt flere halvblods Zebutyre til eget Brug, og der er Efterspørgsel efter Tyrekalve til andre Plantager paa St. Croix. Selskabets Initiativ paa dette Punkt lader til at skulle faa Betydning for Øernes Studetillæg.

I 1909 er der herhjemme indkøbt en Hingst »Radius« af Frederiksborgracen og to Hopper. De ere vel ankomne til St.

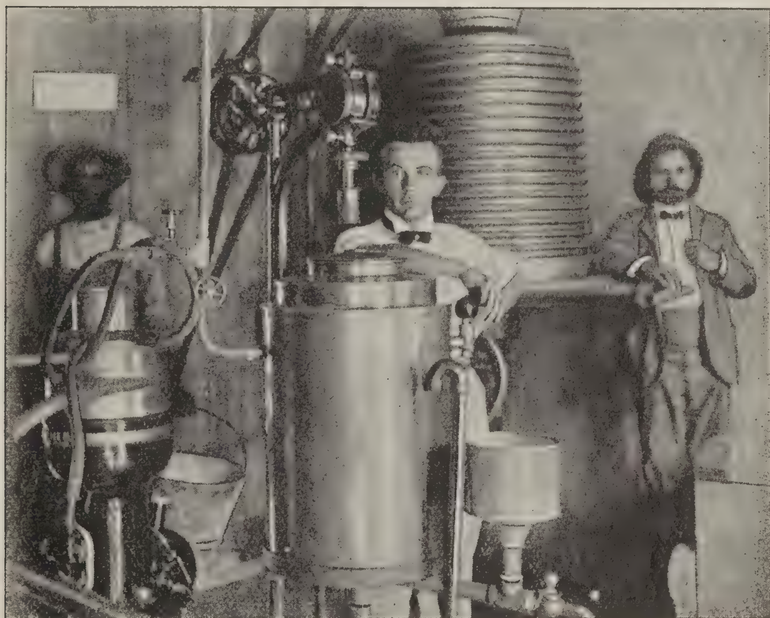

Fig. 2. Centrifuge, Pasteuriseringsapparat og Køleapparat. Mejeriet St. Thomas.

Croix, og Hingsten synes at egne sig nok saa godt til de lokale Forhold som den tidligere anskaffede jydske Hingst, der var af noget for svær Legemsbygning i Sammenligning med Racen paa St. Croix.

Blandt de Kulturer, som Selskabet har prøvet ved Siden af Bomuld, Sukker og Sisal, er Løgdyrkningen den eneste, som tegner til at faa nogen Betydning.

Trækulturerne have alle lidt betydeligt i de tidligere tørre Aar, men det er muligt, at enkelte af dem ville vise et noget

gunstigere Resultat efter Forløbet af en Aarrække med gode Nedbørsforhold.

Kokospalmer lykkes kun tilfredsstillende paa de forholdsvis smaa Arealer paa Nordsiden og paa Longford, hvor der er rigelig Sandstrand.

Mahogni, saavel af St. Croix- som af Hondurasvarieteten, trives godt. og Plantningerne langs Vejene m. fl. Steder blive efterhaanden forøgede.

Gummitræerne, saavel Castilloa som Funtumia, vokse kun smaat, og der lader desværre ikke til at være nogen Fremtid paa vore Øer for dette Produkt.

Baytræer ere nu ikke alene udplantede paa America Hill paa St. Jan, men ogsaa paa Prosperity paa St. Croix. De ville heller ikke blive nogen Indtægtskilde af større Betydning.

Kakaotræerne er begyndt at bære Frugt, men de trives ikke særlig godt, og Fremtidsudsigterne for denne Kultur synes i alt Fald i Øjeblikket ikke at være lovende.

De okulerede Appelsiner begynde nu at bære Frugt.

Limesbuskene (smaa Citroner) bære rigelig Frugt paa Canebay, men Eksport af Frugten har ikke vist sig rentabel. Der vil nu mulig blive oprettet et lille Kogeri paa Nordsiden af St. Croix til Indkogning af Frugtsaften til teknisk Brug.

I Aarets Løb har Hr. Administrator *Schmiegelow* dels som Selskabets Repræsentant, dels som Kolonialraadsmedlem deltaget i Overvejelser vedrørende Oprettelsen af en offentlig Forsøgsstation, navnlig for Sukker- og Bomuldskultur. Overvejelserne ere endnu ikke bragte til Afslutning, men man maa haabe, at de tilsidst ville føre til et Resultat. Selskabet vil hilse Oprettelsen af en saadan Station med Glæde og vil ogsaa være villig til at give den aktiv Støtte.

I Begyndelsen af 1910 blev Plantagen Hope paa St. Croix købt; den er 215 Agre stor, hvoraf 190 Agre ere dyrkede i Sukkerrør, høre til Øens bedste Jorder og have navnlig rigeligt Vand, men den var i de senere Aar bragt i Forfald ved hensynsløs Rovdrift af Negerhusmænd.

Lidt senere købtes Plantagen Shoys tæt øst for Christiansted; den er paa 335 Agre, hvoraf omtrent Halvdelen er god Bomuldsjord, Resten er let ryddelig Busk.

Nye Medlemmer.

Navn.	Adresse.	Indmeldt ved
Andersen, Axel, Assistent ved det nørrejydske Redningsvæsen.	Skagen.	Skibsmægler H. Christensen, Frederikshavn.
Barfoed, G. F., Fabriksbestyrer, cand. polyt.	Sakskøbing.	Sekretariatet.
Bech, Georg, Konsul.	Chicago.	Kammerherre Bech.
Bech, Knud, cand. juris.	Buenos Aires.	do.
Borg, T., Kaptajn i Flaaden.	København.	Sekretariatet.
Broberg, C. A., Premierløjtnant i Marinen, Kaptajn paa D. F. D. S. S/S »Ceres«.	do.	do.
Carlsen, Hj., Clichéfabrikant.	do.	do.
Christensen, J., Gaardejer, Landbrugskandidat.	Kirke Stillinge.	Professor T. Westermann.
Feilberg, H. F., Skolebestyrer.	København.	Inspektør O. Feilberg.
Gamst, Direktør for Ritzaus Bureau.	do.	Professor T. Westermann.
Garde Hansen, Stationsforstander.	Orehoved.	Sekretariatet.
Hvid, Sylvester, Direktør.	København.	Professor T. Westermann.
Jensen, Adolf, cand. mag.	do.	Sekretariatet.
Jespersen, Præst.	Grønland.	do.
Kiær, Læge.	København.	do.
Knudsen, Maren, Diakonisse, Søster.	Frederikssted, St. Croix.	Apotheker Jean Petersen.
Kofoed, H. J., Plantageejer.	St. Croix.	do.
Kristensen, M. K., Konsulent.	Skanderborg.	Sekretariatet.
Københavns Folkebiblioteker, Læsesalen.	København.	do.
Lassen, A. F., Godsejer.	Høvdingsgaard, Mern.	Administrator Lassen Landorph.
Lawaetz, O., Cand. pharm.	St. Croix.	Apotheker Jean Petersen.
Neergaard, E., Ingeniør, Godsejer.	København.	Kammerjunker Malte Bruun, Lienlund.
Reventlow, L., Greve, Kammerherre, Hofjægermester.	Rudbjerggaard, Nakskov.	Konsul Einar Dan.
Rudbech, A., Ekspeditionssekretær i Kultusministeriet.	København.	Ekspeditionssekretær Thøger Holm.
Søbstad, H., Kaptajn, Skibsreder.	Kristianssund, Norge.	Etatsraad Havsteen, Akureyri.
Werder, V., Grosserer.	København.	Sekretariatet.

Om Engvanding.

Ved *Eggert Briem*, Videy.

Teorier alene fylde ikke Spisekammeret.
(Islandsk Ordsprog.)

Angaaende Engvanding her paa Island er man meget usikker og famlende i sine Anskuelser. Og det er ingenlunde at undres over, idet Erfaringerne ere et og Teorierne noget andet. De Teorier, som hovedsagelig blive fremholdte, baseres paa udenlandsk Engvandingslære, som omhandler Vegetation af Helgræsser og tilhørende Vandingsmetode, »Helgræsvanding«; men den islandske Erfaring drejer sig hovedsagelig om Vegetation af Halvgræsser paa Myr og anden vaad Jord, »Halvgræsvanding«.

»Helgræsvanding« baseres derpaa, at Carexarter, Eriophorum og andre Halvgræsser anses for et saa daarligt Kreaturfoder, at der paa ingen Maade kan være Tale om at dyrke andet Græs end selve Græsarterne, Helgræsserne.

Men Græsarterne eller Helgræsvegetationen fordre en passende tør Bund, hvorfor det er af den allerstørste Betydning, at den tørlagte Jord ikke forandres til vaad Jord og Vegetationen, som skal bestaa af Helgræsser, som Følge deraf kommer til at bestaa af Halvgræsser, idet der anvendes Vanding for at udnytte Vandet og dets Indhold af Plantenæringsstoffer.

Dette Formaal kan kun opnaas, naar

1) det drejer sig om et af Naturen eller ad kunstig Vej tørlagt Jordareal,
2) Vinterengvanding ikke anvendes,
3) der drages Omsorg for, at Jorden kun vandes paa en passende Tid, Foraar og Efteraar, ikke paa andre Tider af Aaret og ikke for længere Tid ad Gangen, end at Vandingen ikke kan ødelægge Helgræsvegetationen.

Denne Vandingsmetode kan kun anvendes, hvor Jorden er tørlagt af Naturen, eller naar de Myrer og anden vaad Jord, som indtages til Vanding, samtidig tørlægges saa godt, at Vegetationen kan skifte Karakter og komme til at bestaa af Helgræsser.

Den projekterede Vanding af Fløi baseres paa denne Metode. Planen er at tørlægge Fløi, forandre Vegetationen saa-

ledes, at den kan komme til at bestaa af Helgræsser, og kun at vande Foraar og Efteraar, og ikke for en længere Tid, end at Vegetationen trods Vandingen kan bestaa af Helgræsser.

Men naar det gælder Vanding af ikke tørlagt Jord, vaad Jord, Myr, Sumpe og Kær, hvilket som oftest vil være Tilfældet her i Landet, saa passer denne Metode sikkert ikke, idet Vandingen under de Omstændigheder gælder en anden Slags Vegetation, bestaaende af Halvgræsser.

Men man har ikke i tilstrækkelig Grad taget i Betragtning, at Vandingsmetoden maa afpasses efter den Vegetation, som man lægger Vægt paa.

Jeg antager, at denne Omstændighed ofte har været Grunden til, at man ikke har vandet paa en rigtig Maade, men benyttet Metoder, som ere uheldige for den Vegetation, der er eller kan være Tale om.

Men hvorledes skal man da udføre Vandingen af disse Arealer her paa Island, naar de udenlandske Metoder ikke kunne anvendes? Er det muligt at danne sig nogen bestemt Mening herom?

Paa den ene Side vilde det være ønskeligt, at man gav sig af med denne Sag og at der blev anstillet Forsøg paa dette Omraade, om det saa kun var i det smaa, men paa den anden Side kan man gøre forskellige Iagttagelser, Sagen angaaende, i selve Naturen, saaledes at man kan danne sig nogenlunde bestemte Meninger om Spørgsmaalet, hvis man iagttager Naturen og lægger Mærke til de Vink og Oplysninger, den giver paa dette Omraade.

Naturlige Vandingsarealer ligesom Safamyri, Distrikter ligesom Ølfus, de almindelige Kær og Sumpe pege paa, at man skal vande og overrisle Arealet en saa stor Del af Aaret som muligt, hvor Jorden er saa vaad, at der ikke vokser andet end visse Carexarter og andre Halvgræsser.

Paa saadanne Steder viser Naturen, at Carexarterne og Eriophorum vokse desto bedre, jo længere Tid af Aaret Jorden staar under Vand. Naturen peger derfor paa, at man ikke skal ophøre med Vandingen undtagen under Høhøsten, ikke for Græsvækstens Skyld, men for Høbjærgningens Skyld.

Naturen peger endvidere paa, at Vandet maa ikke være for dybt og at det maa ikke være stillestaaende Vand, stagneret Vand, da Vegetationen under de Omstændigheder ophører, hvil-

ket tydeligt fremgaar af bare Pletter, man hyppigt finder, hvor dette er Tilfældet.

Hovedbetingelserne for, at Græsvæksten paa »Halvgræsvandingsarealerne« kan blive størst mulig, synes at være følgende:

1) at der vandes den størst mulige Tid af Aaret og Afvanding ikke foretages før end i Begyndelsen af Høhøsten eller lige før denne,
2) at Vandet ikke staar dybere, end at Planterne kunne vokse op af Vandet,
3) at Vandet fornyes, for at det kan holde sig frisk og bringe Jorden den mest mulige Ilt m. m.

I Overensstemmelse med Erfaringen ere Halvgræsserne her paa Island, hvor de ellers trives godt, særdeles godt Foder. Man kan derfor anse det for en Skønssag, om det er rigtigt at anvende synderlig Kapital til Jordens Tørlæggelse for at kunne indhøste Hø, bestaaende af Helgræsser, men ikke Carexarter og andre Halvgræsser, saaledes som planlagt i Fløiprojektet. Men jeg mener, at det er meget tvivlsomt, om den der planlagte Vandingsmetode er fornuftig alle Steder paa Terrænet.[1])

Her i Landet har man, saa vidt jeg ved, ingen Erfaring for egentlig »Helgræsvanding«, undtagen paa tørre Græsmarker, som tillige gødes. Jeg kender ikke andre Tilfælde, hvor Vanding af Helgræsarealer anvendes her i Landet, og kommer det hovedsagelig deraf, at de fleste Steder, hvor Vanding anvendes, vilde det være meget kostbart at tørlægge Jorden saa godt som nødvendigt for Helgræsvegetation. Og ingen Steder har jeg lagt Mærke til de Betingelser i Naturen, at jeg for min Del kan danne mig nogen bestemt Mening om, hvorledes egentlig Helgræsvanding vilde falde ud her i Landet, naar al Ting tages i Betragtning.

Hvor det drejer sig om Myr og anden vaad Jord, tror jeg

---

[1]) Hvad Floiprojektet angaar, kan man næppe vente Formindskelse af de projekterede Omkostninger, om man gik ud fra »Halvgræsvanding«, fordi de Afvandings- eller Tørlægningsgrøfter, som der ere projekterede, alligevel for største Delen vilde blive nødvendige for at Høbjærgningen kan gaa for sig hurtigst muligt. Derimod vilde de Omkostninger betydelig formindskes, som den enkelte skal skaffe Penge til, og som ikke ere projekterede, da disse Omkostninger for største Delen bestaa i Tørlæggelse, der vilde blive unødvendig, hvis Anlæget baseres paa »Halvgræsvanding«.

det er uforsigtigt at anvende store Omkostninger til en saadan Tørlæggelse, som Helgræsvegetationen fordrer, men mere forsigtigt, som Sagerne nu staa, kun at iværksætte »Halvgræsvanding«, hvilket ikke medfører videre Omkostninger, end der er nødvendige til selve Vandingen, idet Tørlæggelsen under disse Omstændigheder kun kræver smaa og mange Steder endog ingen Omkostninger.

For at lette Høbjærgningen er det ønskeligt, at Vandet kan afledes og de i Forbindelse med Høhøsten nødvendige Apparater anvendes uden Ulemper.

Hvis det ved Forsøg viste sig, at Vanding af Helgræsser var mere rentabel end Vanding af Halvgræsser, kan man altid forandre Halvgræsvegetation til Helgræsvegetation og optage »Helgræsvanding«, hvor det maatte anses for heldigt. Men blev det derimod Resultatet, at »Halvgræsvanding« var forholdsvis mere rentabel paa Myr og anden vaad Jord, vilde, hvor det var Tilfældet, de Penge være bortkastede, som anvendtes til en mere fuldkommen Tørlæggelse, end der var nødvendig i Forbindelse med »Halvgræsvanding«.

Jeg har havt en Samtale om Engvandingsspørgsmaalet med den opmærksomme Naturforsker *Gudmundur G. Bárðarson,* Bonde paa Kjørseyri, som har de samme eller omtrent de samme Anskuelser paa dette Omraade som foranskrevet.

Foruden Iagttagelser har han endog gjort et lille Forsøg i denne Henseende, hvorfor han har tilstillet mig følgende Beretning og tilladt mig at offentliggøre den:

»I de nærmest foregaaende Aar har jeg havt Lejlighed til at gøre mig bekendt med Engvanding i Forbindelse med Engvandingen paa Gaarden Bær i Hrutafjord. Efter Ønske fra *Eggert Briem* fra Videy vil jeg hermed i Korthed gøre Rede for den lille Erfaring, jeg har havt i denne Retning, og ligeledes nævne de Tanker, som derved ere vaagnede hos mig.

Da jeg overtog Gaarden Bær, fulgte man den Regel at vande om Foraaret, særlig naar Vandet var grumset under Foraarsoptøningen, og saa igen om Efteraaret. Afvandingen blev sædvanlig foretaget sidst i Juni. Denne Regel var vistnok baseret paa Teorier, som ere blevne fremholdte af dem, der have skrevet om Engvanding paa islandsk. Naar Vandet var blevet klart, ansaas det for at være til ringe Nytte.

Vandingsengen paa Bær er Opstuvningseng. Jorden er Myrjord, bevokset med Carex, Cryptocarpa og andre Carexarter, som vokse paa vaad Jord.

Det første Aar fulgte jeg den samme Regel som tidligere var bleven anvendt, men saa vakte det min Opmærksomhed, hvor stor Forskel der var paa Græsvæksten paa de forskellige Dele af Engen, og jeg forsøgte at gøre mig Rede for Grunden hertil. Jeg lagde hurtig Mærke til, at paa de mere sumpede Steder, hvor Jorden aldrig var bleven fuldkommen tør og hvor Vandet stadig bevægede sig, viste Græsset sig langt kraftigere og Høafgrøden langt større. Dette førte til, at jeg næste Aar gjorde Forsøg i denne Retning.

Afvanding blev foretaget paa den Del af Engen, som altid havde vist sig at være den bedste, sidst i Juni; men paa Resten af Engen, som altid havde været den daarligste, fandt Afvandingen ikke Sted før sidst i Juli eller godt en Uge før Høslætten begyndte. Resultatet blev, at Græsset paa den sidstnævnte Del af Engen voksede en Del bedre end paa den førstnævnte.

Et gammelt Aaleje, hvor der altid havde været meget smaat med Græs og Græsset kort, var under Vand til Slutningen af Juli, og her voksede Carex og Cryptocarpa sig saa højt, at det naaede En til midt paa Laaret, men det var forholdsvis tyndt. Vandet havde dog ogsaa her staaet i en Højde af omkring og over en Alen.

Herved opstod den Anskuelse hos mig, at efter den ældre Metode havde Vandingen strakt sig over en alt for kort Tid og at det vilde være bedst at lade Engen længst muligt være under Vand og ikke foretage Afvandingen tidligere paa Sommeren, end at Engen lige kunde blive tør i Begyndelsen af Høhøsten.

Jeg tilstaar, at man ikke kan drage en fuldt gyldig Slutning af en saa begrænset Erfaring. Men paa den anden Side forekommer det mig, at man kan levere Bevismateriale for denne Anskuelse ved at iagttage den Vegetation, som de fleste Steder findes paa vaad Jord her i Landet, og være opmærksom paa, at den trives bedst der, hvor Naturen selv faar raade for sin Husholdning.

Den Vegetation, som det her drejer sig om, er rigtig Halvgræsvegetation, den vaade Jords Vegetation, hovedsagelig Carexarter, som vokse paa vaad Jord, og Eriophorum. Denne Vege-

tation fordrer meget Vand for at kunne trives. Man behøver ikke at strejfe vidt omkring paa Engene og Udmarkerne her i Landet for at se utallige Tegn paa, at denne Vegetations Plantearter trives allerbedst paa sumpede Steder, hvor Vandet staar eller risler henover den meste Tid af Aaret eller hele Aaret. Kun maa Vandet ikke være for dybt.

Jøkelvand og Vandet fra Foraarsoptøningen er uden Tvivl det bedste Vandingsvand, idet det er saa rigt paa Gødningsstoffer. Men dog forøger klart Vand Græsvæksten meget paa Myrjord, herpaa har jeg mange Steder set Tegn. Jeg antager, at det kommer deraf, at det renser Jorden, udvasker skadelige Jærnforbindelser og Surhed, som dannes i Myrjorden og skader Græsvæksten. Det er heller ikke usandsynligt, at det bringer Planterne forskellige Stoffer til Trods for, at det er klart, f. Eks. Ilt, som det kan føre med sig, endog ned i Jorden.

Jeg vil ikke bedømme, om det er heldigt for Myrvegetationen at udgrøfte Myrjorden og tørre den paa visse Tider af Aaret. Fuldkommen Erfaring har jeg ikke desangaaende, men det vil jeg gøre opmærksom paa, at hvis man gør megen Brug deraf, kan det skade. Carexplanterne og Eriophorum henvisne og dø, hvis de over et længere Tidsrum lide af Vandmangel og Græsvegetationen bryder frem i deres Sted, og det vil neppe betale sig her i Landet, hvor der paa Myrengen er nogenlunde godt med Græs. Jeg kender da ogsaa Eksempler paa, at gode Halvgræsgange ere blevne ødelagte ved Tørlæggelse og Udtørring, endskøndt de ere blevne vandede over et begrænset Tidsrum.

I faa Ord kan jeg sige, at efter min Formening saa har man her i Landet begrænset Vanding af vaad Jord til en alt for kort Tid af Aaret.

Er Vintervanding heldig?

Jeg er ikke i Stand til med Sikkerhed at besvare dette Spørgsmaal, men jeg vil paapege nogle Punkter, som det er værd at betænke.

Naar man vander om Efteraaret og udover Vinteren, fryser Vandet til og Jorden bedækkes med Islag. Islagene beskytte Jorden mod Frosten ligesom Sneen. Der bliver mindre Frost i Jorden og den bevares endog frostfri under Islagene Vinteren over. Om Foraaret optø Islagene langt tidligere end frossen Myrjord, og somme Tider viser Jorden sig at være bedækket

med Nygrøde, saa snart den kommer til Syne, efterhaanden som Isen smelter helt bort. Hvor den isdækkede Jord bryder frem, forholdsvis eller helt frostfri, efter at Islagene ere smeltede bort, der bliver Vegetationstiden meget længere end ellers; dette er aabenbart en Fordel for Græsvæksten.

Sommeren 1907 saa jeg et klart Eksempel herpaa paa Kjørseyri. Jeg begyndte Høslæt der til Fjælds en fjorten Dages Tid, før Slaatten begyndte andre Steder. Det eneste, som jeg da kunde slaa, var Vandingsdrag, hvor Jorden havde vist sig at være frostfri under Islagene. Der var Eriophorumgrøden den 9. Juli nogle Steder indtil Knæet, men i Yderkanterne af Sumpedragene, hvor der ikke havde været noget for Jorden beskyttende Isdække, var der næsten ikke andet at se end vissent Græs og Frosten i Jorden somme Steder heller ikke optøet.

Det er heller ikke utænkeligt, at der hvor Vandet i Vintertider under Islagene risler over Jorden i frostfri Tilstand, kunne Planterne samle sig Næringsforraad i Forraadsorganer (Jordstængler), hvoraf de siden drage Fordel, naar Nygrødedannelsen senere begynder.[1])

---

[1]) [I Timariti Bókmentafélagsins 1903 findes trykt to Foredrag af Professor Prytz om »Islands Skovsag«. Der staar følgende: »Tidligere har man antaget, at Planterne havde fuldendt sin Virksomhed, naar Bladaffaldet i Efteraarstiden finder Sted, men ny Undersøgelser have vist, at Planten paa en vis Maade tygger Drøv. Naar Bladene ere faldne af, bliver Cirkulationen ved — Stoffernes Omdannelse — indtil Planten endelig i Midten af Vintertiden tager sig en forholdsvis kort Hviletid —, idet Bevægelsen i dens Indre begynder længe før, end Planten i Foraaret skyder ny Blade. Stofferne omdannes igen og føres hvert til sit Sted. Det er særlig i disse indre Bevægelser, at Plantens Ejendommeligheder vise sig.«

Prof. Prytz bemærker, at der her kun er Tale om træagtige Planter.

Om ogsaa disse Undersøgelser kun angaa saadanne Planter, tror jeg, at man med Sikkerhed kan gaa ud fra, at disse indre Bevægelser og skjulte Liv ogsaa finde Sted hos andre toaarige og fleraarige Planter. Græssets Nygrøde om Vinteren er det synlige Tegn paa Livsvirksomheden i Vintertiden. Det er endvidere neppe tænkeligt, at Livet ikke altid har til Medfør Livstegn og Livsvirksomhed, selv om det bemærkes ikke altid lige tydeligt. Helgræsvegetationen taaler ikke Vintervanding, og jeg mener, at det kommer deraf, at den forhindrer den for Helgræsserne nødvendige Livsvirk-

For denne Gang vil jeg ikke drøfte denne Sag videre. Jeg har den Anskuelse, at her i Landet behøves speciel Erfaring angaaende Engvanding, udenlandsk Erfaring duer ikke for os.

Vi sætte Pris paa og ønske at avle »Vaadjordsplanter«, som i andre Lande anses for unyttige. I Udlandet anvendes vistnok hovedsagelig »Helgræsvanding«. Erfaring her i Landet maatte det være muligt at tilvejebringe med ringe Omkostninger paa Vandingsarealer i Nærheden af Reykjavik og Akureyri, hvor Forsøg kunde anstilles under Tilsyn af Islands Landbrugsselskabs og Nordlandets Jorddyrkningsselskabs Konsulenter.

19. Februar 1909.

Gudm. G. Bárðarson.«

Jeg vil ikke undlade at bemærke, at den Anskuelse er bleven fremsat overfor mig, at i Længden vilde det ikke være muligt ved Jøkelvand at gennemføre »Halvgræsvanding« paa Myrjord paa Grund af, at de Forandringer, Myrjorden gennemgaar ved Jøkelvandets Dyndaflejring, ville bevirke, at Jordbunden efter en længere eller kortere Tid vil blive utjenlig for Halvgræsserne. Men om saa var, da vilde der ingen Skade være sket, idet man naarsomhelst fra »Halvgræsvandingen« kunde gaa over til »Helgræsvanding«.

Denne Anskuelse, at de Forandringer, Jøkeldyndet afstedkommer i Myrjorden, maa bevirke, at Jordbunden bliver utjenlig for Halvgræsserne, er i Overensstemmelse med den Anskuelse, at Vegetationen eller Plantevæksten retter sig efter Jordbunden, dens Art og Beskaffenhed. Denne Anskuelse viser sig bl. a. deri, at Vegetationen eller Planterne faa Navn af Jordbunden, og man taler f. Eks. om Sandplanter o. s. v.

Men det er neppe fuldkommen rigtigt, at Vegetationen i sin Helhed retter sig efter Jordbundens Art, endskønt Jordbunden

---

somhed i Vintertiden. Vintervandingen er derimod sund og heldig for Halvgræsvegetationen, og begge Dele viser, at Vinterpasningen[1]) sikkert har stor Betydning for Vegetationen og Planternes Livsvirksomhed i Vintertiden.

De af G. Bárðarson foroven nævnte Gisninger forekomme mig derfor heldige. Forf.]

---

[1]) NB. Pasningen af Græsarealerne i Vintertiden, i dette Tilfælde Vandstandshøjde i Jordbunden eller over den.

nok har stor Betydning for Plantelivet, ligesom det, at forskellige Mineralstoffers Forbindelser, f. Eks. kulsur Kalk, hvis de forefindes i Jordbunden i stor Mængde, bevirke, at nogle Planter aldeles ikke ville trives. De organiske Stoffer i Jordbunden have ogsaa mangeartet Indflydelse, og det er af ikke mindre Betydning, hvor store eller smaa Mængder Plantenæringsstoffer, der forefindes i Jordbunden, og under hvilke Fordelingsforhold og i hvilken Tilstand de forekomme. Forsøg have vist, at forskellige Gødemidler kunne støtte nogle Plantearter, men modvirke og udrydde andre. Det er derfor ikke utænkeligt, at store Mængder af Ranunkler i Tunene tildels komme af Gødningen.

Skønt Jordbunden saaledes har stor Betydning for Plantelivet, er Vandet dog ikke destomindre det af »Elementerne«, som har den største Indflydelse paa, af hvilken Art Vegetationen bestaar, og Vandet og Vandmængden i Jordbunden det, som hovedsagelig sætter sit Stempel paa Vegetationen. Men i andre Henseender afhænger Græsvæksten og dens Kvalitet af, hvor meget eller lidt der findes af Plantenæringsstoffer.

I den fri Natur afhænger det meget af Jordbunden, om Vandet i den er meget eller lidt, frisk eller stagneret. Saaledes løber Vandet let igennem sandholdig Jord, men igennem lerholdig Jord siver det langsomt. Skønt Jordbunden paa denne Maade har Betydning, hvad Vegetationen angaar, da er det dog alligevel Vandet og Vandmængden i Jordbunden, som sætter sit Stempel paa Vegetationen.

Vejrligets Temperaturforhold har den største Indflydelse paa Floraen i Landene, men Vegetationen paa hvert Sted afhænger, som allerede bemærket, af Vandets Beskaffenhed og Vandmængden i Jordbunden og tillige af Luftfugtigheden i Nedbøren.

Det er Forandring i Vejrliget her i Landet, som bevirker, at Islands Flora nu er en anden, end den var langt tilbage i Tiden, da den Plantevækst trivedes, som Brunkullene skyldes.

Hvad der har den største Indflydelse paa Vegetationen kan blandt andet bemærkes af den Forandring af Vegetationen, som Tørlæggelse af Jorden har til Følge, og paa den anden Side Vanding eller Oversvømmelse paa tør Jord, som f. Eks. Safamyri, hvor der siges mange Steder at have været Hedejord.

(Sluttes.)

Dansk-Vestindiens indfødte Befolkning, dens Ejendommeligheder og dens Udviklingsmuligheder.

Brudstykke[1]) af et Foredrag ved Foreningen „De danske Atlanterhavsøer"s Generalforsamling Decbr. 1909.

Ved Skolebestyrer, Lic. theol. *H. Lawaetz.*

»Dansk-Vestindiens indfødte Befolkning, dens Ejendommeligheder og dens Udviklingsmuligheder« — det er jo egentlig en rædsom kedelig Titel, ret betænkt, saadan noget i Stil med en Eksamensopgave eller en Prisafhandling. Ja, det er mig selv, der har valgt den, saa jeg har Lov til at give ondt af mig. Nu kan jeg ogsaa forstaa, hvorfor en af mine Bekendte, jeg traf forleden, sagde til mig: hør, De kommer vel ikke alt for meget ind paa gamle Dage og saa: ikke for langt, vel! Jeg sagde til mig selv: det har du, fordi du har skrevet en Bog om de gamle derude og Fortiden, saa er de bange for, at du skal komme for meget ind paa det og ikke kunne holde op igen. Det første er der nu noget om, for jeg har virkelig levet mig saa meget ind i de gamle Dage derude, at jeg til Tider levede mere i Fortiden end i Nutiden. Tænker jeg paa St. Croix — og der gaar ikke mange Dage, hvor jeg ikke tænker paa St. Croix —, gaar min Tanke fra dette taagede, tunge og triste Klima[2]) til Solskinlandets evige Sommer, saa varer det sjældent længe, før det er Fortiden derude, den ejendommelige, brogede Fortid, de gamle Dage, der beskæftiger mig. Jo vist er der noget om det.

Derimod maa jeg bestemt afvise enhver Insinuation om, at jeg ikke skulde kunne holde op. Tvertimod, det er min Spe-

---

[1]) Redaktionen har været saa venlig at anmode mig om Manuskriptet til mit Foredrag. Ved nærmere Eftersyn af mine Papirer finder jeg imidlertid, at Afsnittet om de kulørte og om Befolkningens Udviklingsmuligheder mangler, og ved at tænke mig om mindes jeg, at en væmmelig Influenza forhindrede mig i at udarbejde hele mit Foredrag. Resten maatte jeg overlade til Øjeblikkets Inspiration, som jeg ikke tør indlade mig paa at prøve paa at rekonstruere nu uden al for stor Fare for at henfalde til den bekendte eneste utilladelige Genre.

[2]) Det var i December Maaned — uha!

cialitet at kunne holde op. Jeg har, som De hører, lidt ondt ved at faa begyndt, men jeg er flink til at holde op, lige paa Minutten. Jeg siger Dem det i Forvejen, for jeg kender saa udmærket af egen Erfaring den Skræk, man kan sidde i, naar man hører en Foredragsholder, om hvem man har paa Fornemmelsen: Jeg troer aldrig den Mand kan holde op, aldrig. Som nu f. Eks. min gamle Ven Negerpræsten. Han talte virkelig saa rart, men naar han ved et af disse Fællesmøder, vi en Gang imellem holdt, efter at have talt dobbelt saa længe som aftalt, kom med sit: Now only a few minutes more, my brethren — ja, jeg kan endnu høre det Fortvivlelsens Gisp, der gik igennem Forsamlingen.

Og vil De saa ikke give mig Absolution for at følge Titelen paa mit Foredrag og hellere fortælle lidt spredte Træk om de Indfødte til Belysning af dem, et lille Billede af Milieuet. —

Solen er gaaet ned bag de blaanende Bjerge. Den tændte den vestlige Himmel i en Glød og Farvepragt, som kun kendes dèr, hvor dens lodrette Straaler falder. Det korte Tusmørke, der kendetegner de lave Breddegrader, er inde, Stjernerne springe frem som Lys, der tændes pludseligt som det elektriske paa en dybblaa Nattehimmel, Skorpionen og Centauren med Sydkorset. Den, der kender Stjernehimmelen, kan se, at det er nær Jul, men her er ingen Vinter, men en evig Sommer, der ikke kender Tid, Dag ud og Dag ind. Under Tamarindetræet i Landsbyen er der tændt et lille Baal, dels for at varme Vand, dels for at Røgen fra det friske Ved kan holde Moskitoerne borte. Om dette Baal samles en to, tre Familier, som det kan falde sig, Løsgængere og tilfældigt omstrejfende, for at faa den Aftenpassiar i det frie, som Negrene elsker.

Hvorfor skulde man ogsaa være indendørs? Dèr er jo grimt og uhyggeligt, et eneste Rum, hvor Fugtigheden driver ned ad Stenvæggene, og hvor der lugter af snavsede Sengeklæder, der ligger paa Brædder paa Gulvet, og hvor de spæde Børns Klynken desuden virker forstyrrende. Nej, saa er der anderledes rart under Tamarindetræet, ja, eller under Mangotræet derhenne, hvor der opføres en improviseret Dans til Akkompagnement af en Tromme og en Fløjte.

Jeg holder af at se glad Ungdom, og jeg anser køn Dans, naar den er et umiddelbart Udtryk for Livsglæde, for en god Ting — men lad os holde os langt borte fra Dansen under

Mangotræet, hvor halv- og helfulde Mænd og Kvinder tumle om under dyriske Skrig, Eder og raa Latter, medens halvvoksen Ungdom ser til — og lytter til. Nej, lad os saa hellere slutte os til Gruppen under Tamarindetræet, hvor der i det mindste er Ørenlyd.

Der er noget vist, næsten vildt romantisk over Gruppen, der i Tankerne hensætter en til en Scene i det Indre af Afrika. Ilden kaster sit flakkende Skær over de sorte Ansigter, hvor de hvide Tænder, der er blankt polerede af Sukkerrørene, skinner os i Møde. Det er ingen ilde Skikkelse den kraftige Neger, der netop nu fører Ordet, han kunde godt staa Model for en Billedhugger. Er det Stammens Høvding, der taler til de frie Mænd? Taler han til de unge om Forfædrenes Bedrifter, om Kærlighed til Fædreland, til Modersmaalet og Minderne? Men jeg drømmer jo, jeg glemmer jo, at det er et Folk uden eget Fædreland, uden eget Modersmaal. Og Minderne? Ja, Gud bedre det, det er Minder om Slavekaar og Trældom, om Ydmygelse og Nedværdigelse, ikke noget man ønsker at huske, men noget man ikke kan glemme. D. v. s. naturligvis kan man det, for naar alt kommer til alt, saa kan det slaaes hen med, at man havde det egentlig godt i Slavetiden.

»Du taler som du har Hovede til«, siger Anføreren paa sit Neger-Engelsk, til en Neger, der fingererer ved sin Tollekniv, »for sort Skind er nu sort Skind. Min Fader var Slave, og min ældste Broder var slavefødt, hvad gjorde det, meget Majsmel, mange Sild, og »Buckra« (Negrenes Benævnelse af de hvide) var meget bedre mod os den Gang. Ser du, ejer du en Hest, du kører med den, hvad gør du saa? Jager Du saa paa den op ad Bakke, glemmer du at lade den puste lidt paa Kingshill, glemmer du at give den noget at æde? Men naar du lejer en Hest, hvad gør du saa, I merely hax — jeg spørger bare.« Forstaaende Latter fra hele Kredsen. »Perfectly right«, hører man nogle af Kvinderne mumle. »Jamen, Jimmy,« siger den unge, »Præsten siger dog, at man skal . . . .« »Ja, Præsten,« afbryder Jimmy, »det kan du da nok forstaa, han faar jo Penge for det, men mig kan ellers meget godt lide ham, bare mig kunde pudse ham med dette her daarlige Ben, saa mig kunde faa nogen Understøttelse.« Almindelig Jubel. »Det er ikke rigtigt at lyve og det er ikke rigtigt at stjæle, det er imod Guds Bud,« skærer saa en Kvindestemme igennem. Den

kommer fra Margaret, der er »Helper«, d. v. s. Præstens højre Haand i Negerlandsbyen. Tavshed. Jimmy funderer lidt. »Lyve og stjæle.« siger han saa, »nej naturligvis, det ved jeg nok, nej fy for Pokker, men snyde og hugge det staar der ikke noget om, hvad Margaret? For Resten hvad var det du fortalte Præsten i Gaar, da han spurgte, hvorfor du ikke havde været i Kirke i Søndags, hvad Margaret?«

»Det ved jeg nok,« siger Margaret, »du skal ikke komme og fortælle mig noget, men jeg gjorde det, fordi jeg vidste, at han ellers vilde blive ked af det, for han siger altid, at han kan stole paa mig, og jeg holder saa meget af ham. Og desuden, naar vi bare angrer det bagefter, saa gør det ikke noget.«

»Ja, ja da,« siger Jimmy, »saa snyder vi Præsten og alle de andre Buckra, de har snydt os saa tidt, og saa angrer vi det bagefter.«

»Jou can't beat Jimmy, du kan ikke staa dig for Jimmy,« lyder det fra flere Sider, og Margaret bevarer en fornærmet Tavshed.

Nu tager de yngre fat paa at fortælle Landsbyens Skandalehistorier og efterligne Forvalterens Stemme. Æmnet er ikke meget sømmeligt, men de er Mestre i at fortælle, gestikulere og efterligne, og deres humoristiske Sans er uudtømmelig. Og dette her er rigtig noget for Børnene. De er egentlig saa kønne, Negerbørnene, har saadanne nogle bløde, uskyldige Barneansigter med de sorte Øjne og de skinnende Tænder. Stakkels Børn, de færreste er Genstand for en Faders Glæde og en Moders Stolthed. Stakkels unge Mennesker derude i Negerlandsbyerne, hvor findes de Idealer, der kan løfte eders Sjæl til en højere og renere Sfære?

Margaret er imidlertid kommen sig af sin Fornærmelse, og hun fortryder, at hun ikke før skred ind mod den daarlige Tone, skøndt det var jo næsten ikke til at holde ud, da Roberts kom listende ligesom Forvalteren den Aften, men hun føler sig alligevel som »Helper«, og tænk hvor det vil glæde Præsten, at hun ved Lejlighed kan fortælle, at »medens de dansede, ja dansede derovre, saa sad vi og sang fra det allerinderste i vor Sjæl».

Altsaa: skal vi ikke synge? Synge d. v. s. Sankeys Salmer, for her findes ikke Fædrelandssange, ikke Folkeviser. Saa be-

gynder de at synge. Først langsomt og drævende, saa med stigende Inderlighed, næsten Ekstase. De synger ikke om Riget hernede, ikke om Livets Kamp og Livets Sejr, men de synger drømmende med Øjne, der dugges mere og mere, om Landet hinsides Jordan, om Kærlighedens evige Sommerland, med det stadige Refrain: in the summer land of love, in the summer land of love, om Sjælen, der har fundet Hvile i Himmerigs Havn. —

Den tropiske Nat er lun og stille, kun den milde Sommervind hvisker gennem Tamarindens Blade og Palmernes let svajende Fjerkroner, Koralitten har spundet sit hvide Spind og udsender en næsten bedøvende Duft. Drømmeland sænker sig over Jorden.

»Det er ligesom i Himmerig,« siger Margaret.

»Har du været der?« siger Jimmy med en lidt tyk Stemme og visker i al Hemmelighed en Taare bort fra Øjnene, »sig mig for Resten, tror du ogsaa, vi skal være sort Skind dèr?«

»Nej,« svarer Margaret bestemt, »for der staar i Bibelen: »Vi skulle være som Ham. Ham er Kristus. Og Han var hvid.«

»Brødre,« raaber en ung Mand i Ekstase, »lad os beslutte, at vi aldrig vil synde mere.«

»Ja, ikke før i Morgen,« siger Jimmy. »Men du kan for Resten godt fortælle Præsten, Margaret, at jeg kommer i Kirke paa Søndag, please God, for jeg er snart gammel nok til at tænke paa min Sjæl. Ak ja, disse kære Børn her, de har endnu Livet for sig. De kan synde en god Tid endnu. Skrub nu ind med jer. Godnat!«

Du kender en tropisk Blomst, der hedder Nattens Dronning. Kun om Natten udfolder den sin vidunderlig dejlige Krone og for en eneste Nat. Naar Sol staar op, visner den, synker sammen som et Bundt slatne Blade, og aldrig sætter den Frugt. Der er noget ved de laveste Klassers, Landnegrenes, Kristendom, der minder herom, en opblussende Følelse, der ligesom ikke sætter Frugt i Livet som det leves til dagligdags, noget ejendommeligt uvirkeligt fjernt, noget der ikke er overført til Viljen, til det sædelige Livs Krav. Men husk, inden du dømmer uretfærdigt, hvad det vil sige, for det første at bære Fortidens Arv. Som Fortiden kan kaste sine dybe Skygger ind over det enkelte Menneskes Liv og i flere Maader hæmme dets

fulde harmoniske Udvikling saaledes, kan den ogsaa gøre det overfor en hel Slægt. Tænk paa, hvorledes Negrene modtog Kristendommen, som en knugende Overmagt, som den hvide Mands Religion, medens de selv stod retløse i et fremmed Land. De maatte bruge den svageres sørgelige Vaaben, Løgn og Forstillelse, og det er gaaet i Arv. De blev nedværdigede i deres Menneskeværd, og det har sat sine Mærker til den Dag i Dag. »Du skal ikke stjæle«, blev der sagt til dem, der selv var stjaalne fra deres Hjemstavn; »du skal ikke ihjelslaa«, blev der sagt til dem, der blev slaaede ihjel for et godt Ord; »du skal ikke begaa Ægteskabsbrud«, blev der sagt til dem, hvor Ægtefælle blev skilt fra Ægtefælle ved Køb og Salg, naar det passede Ejermanden.

Og husk fremdeles paa, at er der noget, der har brændt sig ind i Negrenes Erindring, saa er det vor Gerning at faa dem til at glemme det, at føles den sorte Farve som en Ydmygelse og Skam, saa er det vor Gerning at pege paa lige Menneskeværd, vi hvis Hænder er plettede af uskyldigt Blod. Lige Menneskeværd — ja, hvem har maaske mest Værd, naar alt kommer til alt, den, der har været den stærkeste og har begaaet Uret, eller den, der har været den svageste og har lidt Uret. Ogsaa hos Negrene findes Gudsbilledet, selv om det er skaaret i Ibenholt.

Du har maaske lidt ondt ved at genfinde det hos den gamle Mutter, der kommer rokkende derhenne med sin korte Kridtpibe i Munden, en lang Kæp i Haanden og et Bundt Brænde paa Hovedet, men du vil ikke tvivle om det hos de to tolvaars Børn, der staa der oppe paa Skrænten under Kongepalmerne, der vokse langs Vandløbet. Er det Morgenens dugvaade Friskhed, er det den dybblaa Himmel, er det den vidunderlige Sol, der saar Guldstjerner paa det høje Græs, er det Bækkens sagte Rislen, er det Duften af Orangeblomsterne, der gør, at du føler dig hensat til Edens Have? Maaske, vist er det, at de to deroppe river dig ikke ud af Illusionen i Øjeblikket. — — — — — —

Den islandske Hest som Husmandshest.

Ved Dyrlæge *Svend Larsen.*

Styrke, Nøjsomhed, Godmodighed.

SIDEN »Foreningen til Anskaffelse af Husmandsheste fra Island« blev oprettet, er nu 3 Aar henrundet, og i den Tid har adskillige Hundrede islandske Heste holdt deres Indtog i danske Husmandshjem. Medens Islænderen for Aar tilbage særlig anvendtes paa bestemte Egne med lettere Jorder og fortrinsvis i Jylland, spredes den nu over det ganske Land, og i vore Nabolande holdes der vaagent Øje med denne lille dygtige Hests Arbejde i vore Husmandsbrug. For ikke mange Aar siden var det ikke ualmindeligt, at Husmænd »trak paa Smilebaandet«, naar de saa en islandsk Hest eller blot hørte Tale om den. Nu bruges der Tusinder af disse Heste, og deres Ry gaar ud over vort Lands Grænser.

Hvad er da Grunden til denne ændrede Opfattelse af »Islænderen« som Husmandshest? Svaret ligger i det Motto, Prof. *Sand* skrev over sin Artikkel her i »Atlanten« Nr. 50: »Man skal ikke skue Hunden paa Haarene«. Det vil med andre Ord sige, at man ikke, fordi Hesten er lille og uanselig, deraf maa slutte, at det Arbejde, den kan præstere, ogsaa maa være ringe. Det er før paavist, at Hestens Værdi som Husmandshest skyldes den i Forhold til dens Størrelse forbavsende store Arbejdsevne. Naar man kender lidt til de Vilkaar, hvorunder Hesten lever paa Island, forstaar man, at denne Hest maa blive lille, men ogsaa meget nøjsom og stærk. Hærdning fra Fødslen, sparsom Føde, megen Bevægelse i frisk Luft maa give Hesten ovennævnte Egenskaber. Det Arbejde, der forlanges af Hesten paa Island, er ofte strængt, og Hestens Styrke og Udholdenhed udvikles derved. Der køres ikke meget paa Island, da Køreveje kun findes faa Steder. Hesten trækker ikke, men bærer sin Byrde. Omstaaende Billeder viser nogle Eksempler herpaa.

Ridehesten er en kraftig bygget, hurtig Pasganger, som paa Island kostede 310 Kroner; dens Moder er den afbildede Hoppe, som er af fortrinlig Bygning og netop af den Type, vi indfører i Husmandsbrugene.

Det Arbejde, der forlanges af den islandske Hest her i Landet, er jo meget forskelligt fra dens Arbejde paa Island. Ganske vist benyttes ogsaa en Del islandske Heste her som Ride-

Typisk islandsk Husmandshest.

heste, men det er dog et meget ringe Antal i Forhold til de Heste, som anvendes i det mindre Landbrug og til Kørsel i Byerne og paa Landevejene. Vi maa altsaa huske paa, at de Heste, vi faar fra Island, maa forudsættes aldrig at have haft

Sele paa. De yngre Heste har maaske overhovedet ikke været anvendte til noget som helst Arbejde, og de ældre har kun været benyttede som Ride- og Lastheste. Det er navnlig Last hestene, vi faar herned, og deres Arbejde har bestaaet i at bære — ikke at trække — Byrder. Altsaa maa saavel yngre som ældre Heste læres at udføre det Arbejde, vi forlanger af dem, enten det nu er for Markredskaber eller for Vogn. Det er heldigvis saaledes, at den islandske Hest af Naturen er godmodig og lærvillig. Ja, man forbavses ofte ved at se, hvor

Ridehest.

hurtigt den lærer sit nye Arbejde og i det Hele finder sig tilrette i de nye Forhold. Det er dog ganske naturligt, at ikke alle Heste lige let vænnes til at arbejde; i Almindelighed gaar det lettest med de ganske unge Heste (Heste i 3—4 Aars Alderen). Naturligvis er der Heste, som fordrer en Del Taalmodighed, inden de fuldt ud er fortrolige med alt i Husmandsbrugene forekommende Arbejde, men disse Hestes Antal er forholdsvis ringe. Det er sjældent, at en islandsk Hest viser sig ustyrlig, springer frem, rejser sig eller slaar til Tøjet. Den bør behandles roligt og godt. Først spændes Hesten for en tom Vogn og

trækkes frem ved Hovedet, indtil Vognen er sat i Gang. En Ejendommelighed ved den islandske Hest er, at naar den møder noget ukendt, bliver den ikke sky og løber løbsk, men staar pludselig stille og ser paa den ukendte Genstand. Dette opfattes undertiden og meget fejlagtigt som Stædighed hos Hesten. Under saadanne Forhold maa man tale til Hesten, tage den ved Hovedtøjet og lede den frem. Hvis Pisken straks benyttes, begaar man ikke blot en uretfærdig og uforsvarlig Handling, men man kan ogsaa opnaa at gøre en saadan Hest stædig.

Følhoppe.

Det har i Aarenes Løb vist sig, at Husmanden udmærket forstaar at behandle den islandske Hest. Vi optræder altid med Glæde som Raadgivere overfor de Husmænd, som har faaet Heste gennem vor Forening, og det har vist sig, at forholdsvis faa Husmænd har henvendt sig til os i Anledning af, at de ikke kunde faa deres Heste vænnet til Arbejde. Faa Heste ere sendte tilbage til os i den Anledning, og de ganske faa Heste, vi har faaet tilbagesendte, fordi »de viste sig ustyrlige«, har ved en fornuftig Behandling let ladet sig tæmme, ja har endog som Regel vist sig at være Heste af den allerbedste Kvalitet, kun

med et noget livligt Temperament, hvilket jo nærmest maa betragtes som en Fordel. Naar Hesten skal vænnes til at arbejde i Sele, er det indlysende, at Tilvænningen sker lettere, naar der anvendes et passende Seletøj, d. v. s. et saadant, som generer Hesten mindst under Brugen. Selen bør være godt tilpasset, og det bør helst være en Stavsele, da den islandske Hest har en kort, svær Hals, og som Følge deraf er der ikke saa god Plads til Selens Bringestykke. Hovedtøjet maa helst være uden Skyklapper og forsynet med et almindeligt glat Bid.

Er Hestens Kaar paa Island ofte alt andet end blide, saa faar den det til Gengæld som Regel godt hos den danske Husmand. Det skal siges til vore Husmænds Ros, at de gennemgaaende er gode ved deres Dyr. Derfor trives den islandske Hest godt hos Husmanden. Dens store Nøjsomhed, dens Evne til at udnytte alt — selv tarveligt — Foder i Forbindelse med den gode Pleje, der ydes den her, gør, at den efter at være akklimatiseret, kan blive for trivelig. Man kan se, at Hestene blive saa »tykke som Pølser« eller som »Fedesvin«. Dette er naturligvis galt. Det skyldes sikkert ikke saa meget Overfodring som Mangel paa Bevægelse i fri Luft. Naar man véd, at Hesten paa Island det meste af Aaret eller maaske hele Aaret maa søge sin Føde ude i den frie Natur og ofte maa tilbagelægge lange Strækninger for at finde Føden, saa forstaar man ogsaa let, at den ikke godt taaler at mures inde i en dansk Heste- eller Kostald for maaske i daarlig plumret Luft at staldfodres den meste Tid af Aaret. Det viser sig ogsaa, at der ofte optræder Sygdomme, navnlig Kværke, blandt Hestene, naar de den første Tid efter deres Ankomst her til Landet holdes paa Stald. Hestene ankomme hertil i Slutningen af Juli og August Maaned; de er da i god Foderstand og egnede til efter faa Dages Hvile at vænnes til Arbejde. Naar de kommer ud til Husmændene, bør de straks sættes paa Græs, og de bør vedblive med at gaa paa Græs til sent paa Efteraaret — November, December — efter Vejrforholdene. Senere paa Efteraaret, naar Græsset er sparsomt eller i hvert Fald af ringere Kvalitet, er det rigtigst at tage Hesten ind paa Stald om Natten og give den noget Hø og Roer (Gulerødder) samt vænne den til at æde Havre. Kærnefoder skal den nemlig vænnes til, da faa af disse Heste tidligere har smagt Kærne. Til at begynde med er det rigtigst at give en Hest 1 à 2 Pd. Havre daglig, helst sammen

med lidt Klid. Senere maa Havrerationen rette sig efter det Arbejde, der forlanges af Hesten. Naar der gives tilstrækkeligt Hø og Roer, er det sjældent nødvendigt at give en Hest mere end 3 à 4 Pd. Kærne daglig, selv om den skal arbejde i Marken hele Dagen. Selv om en Hest den første Vinter ikke rigtig vil trives, nytter det ikke at fylde megen Havre i den; det skader snarere. »Islænderne« er ikke Kostforagtere; de æde med stor Appetit forskelligt Køkkenaffald, og det er ejendommeligt at se, at de paa Græs fortrinsvis søge, hvad vi kalde

Tømmertransport.

daarligt Græs; ja, man kan se dem vrage den dejligste Kløvermark for med stor Appetit at græsse ved Grøftekanter og lignende Steder.

Om Foraaret er det vigtigt at sætte Hesten saa tidlig paa Græs som muligt, selv om Græsset er sparsomt. Det er nemlig ikke blot for Græssets Skyld, men maaske lige saa meget for at skaffe Hesten frisk Luft. Den haardføre islandske Hest stiller meget smaa Fordringer for at opholde Livet og udføre et stort Arbejde; men een Fordring stiller den, nemlig frisk Luft, og dette kan ikke fremhæves ofte nok. Naar Hesten derfor

opholder sig i Stalden, maa der ikke være for tæt tillukket; der maa hellere være Kulde end daarlig Luft.

Naar der undertiden klages over, at Hesten er engbrystig, har »Ang« eller blot, at den bliver forpustet, naar den skal løbe, saa er der ikke Tvivl om, at daarlig Luft i Stalden kan bidrage hertil.

Der er imidlertid endnu en Faktor, som i denne Henseende er mere vigtig, nemlig Hestens tætte Vinterpels. Naar Hesten kommer hertil midt om Sommeren, er dens Haarlag glat — omtrent som hos vore danske Heste, men ved Efteraarstide, Oktober—November, vokser Vinterpelsen frem. Den er bestemt til at beskytte Hesten mod Kulde, naar den om Vinteren gaar ude i Kulde og Slud paa Island. I vore Stalde og i det hele taget under vore Forhold er denne Pels for varm. Det ses ofte, at Haarlaget er gennemblødt af Sved, naar Hesten staar i en varm Stald, og det samme bliver Tilfældet, naar den skal arbejde; den bliver forpustet og anses undertiden for at være engbrystig. Det siger sig selv, at en saadan Hest ikke er let at holde ren; den bliver let befængt med Utøj og den er mindre trivelig. Den islandske Hest bør derfor hos os være klippet om Vinteren, og denne Klipning er nem at iværksætte. Den foretages med en lille Hestesaks (Haandsaks), der kun koster nogle faa Kroner og som er let at bruge. Hesten maa helst klippes to Gange om Aaret; første Gang i Oktober Maaned og anden Gang omkring 1. December. Hvis man ønsker at faa opstaaende Man, som de norske Heste pleje at have, skal den første Gang klippes af lige til Huden, og naar den er udvokset, klippes den fra Siderne, saa den danner en skarp Kam, der oventil ved Hjælp af en almindelig Saks gives en passende tilrundet Form. Da der ofte rettes Forespørgsler til os om Hestenes Klipning, har vi foretaget Undersøgelser over, hvilke Sakse der er bedst egnede hertil uden at være for dyre, og naar Henvendelse sker derom til vort Kontor, paatager vi os at sende disse Sakse til den almindelige Butikspris og ledsaget af Brugsanvisning. Naar Hesten er klippet, bør den i den første Tid have Dækken paa i Stalden og ligeledes bør den tildækkes, naar den under sit Arbejde skal staa stille. Det er forbavsende at se, hvilken Indflydelse Klipningen har paa Hestens Velbefindende; den er livligere, mere arbejdsdygtig, men fremfor alt mere trivelig.

Naar vi nu gennem en længere Aarrække har arbejdet paa at faa den islandske Hest indført i de danske Husmandsbrug. og naar vi ved at indføre adskillige Tusinde af disse Heste og saa vidt muligt bagefter følge dem i deres Arbejde i Husmandsbrugene, dels ved betydningsfulde Forsøg, dels ved at indhente Oplysninger om Hestene hos Husmændene, saa kan vore Erfaringer udtrykkes saaledes:

Den gode islandske Hest er fortrinlig egnet for Husmandsbrugene, fordi den arbejder godt og yder paa Grund af sin Nøjsomhed den billigste Arbejdskraft, nogen Hest kan yde. Den er bedre og billigere saavel i Indkøb som navnlig at holde end den tarvelige »Russer«, som den ogsaa efterhaanden mere og mere fortrænger. Vi tage næppe fejl, naar vi sige, at det mindre Landbrug i Aarenes Løb sparer Millioner ved i størst mulig Udstrækning at anvende gode islandske Heste fremfor russiske.

Men nu kommer det vanskelige Spørgsmaal: Kan vi ogsaa skaffe alle de islandske Heste, som det mindre Landbrug efterhaanden vil fordre?

Dette Spørgsmaal maa desværre besvares benægtende. Ganske vist udfører Island 3—4000 Heste aarlig, men kun en mindre Del af disse Heste anse vi for at være egnede som Husmandsheste. Her gælder det at være kritiske og vide, at der er en ligesaa stor Forskel paa islandske Hestes Værdi, som der f. Eks. er paa jyske Hestes Værdi. Der kan godt leveres Heste her for ca. 100 Kr. pr. Stk., men at købe saadanne Heste vilde i høj Grad være at »spare paa Skillingen og lade Daleren gaa«. Selv en Hest af noget bedre Kvalitet end ovenfor nævnt betaler det sig ikke at indføre, da den høje Fragt og øvrige paaløbende Udgifter ere ens for alle Heste. Det betaler sig ubetinget bedst for Husmændene at anskaffe de virkelig gode Heste, og at fremskaffe disse Heste har været vor Opgave, og heri er nedlagt et meget stort Arbejde.

Hestene ankomme hertil i Slutningen af Juli og August Maaned — paa andre Tider indfører vi ikke Heste —, men det gælder om i Tide at sikre sig de gode Heste, og dette kan naturligvis bedst gøres, naar vi tidlig paa Foraaret kan danne os et nogenlunde paalideligt Skøn over, hvor mange Heste vi skal bruge. Derfor er det vigtigt ikke blot for os, men ogsaa for Husmændene, at Bestillingerne indsendes til os tidligt. Vi

vente at kunne modtage Bestilling paa indtil ca. 1000 Heste; mere tør vi i hvert Fald foreløbig ikke love.

Vi har jo altid saa vidt muligt taget Hensyn til de paa Bestillingssedlerne anførte Ønsker med Hensyn til de bestilte Hestes Køn, Farve, Alder etc., og dette vil ogsaa i Fremtiden ske. Vi vil imidlertid raade til ikke at fremsætte alt for mange saadanne Ønsker, ikke blot fordi det i høj Grad besværliggør Ekspeditionen af Hestene, som nok saa meget, fordi man derved kan tvinges til at overse det vigtigste for det mindre vigtige.

Høhøst.

Det vigtigste er nemlig for den enkelte Husmand af faa Heste, som er bedst egnede til at udføre det Arbejde, han skal have udført med sine Heste; mindre vigtigt er det, om det er Hopper eller Valakker, om de er sorte eller røde osv.

Det vigtigste for os at faa Kendskab til er derfor, hvor megen Jord der skal dyrkes med de bestilte Heste, men navnlig af hvilken Beskaffenhed denne Jord er, om Hestene tillige skal anvendes til Landevejskørsel etc. Hestene indføres i Alderen 3—8 Aar, og da disse Heste ere sent udviklede (først fuldt udviklede i henved 10 Aars Alderen), men til Gengæld ogsaa blive meget gamle (som Regel 30—40 Aar), saa vil det let for-

staas, at f. Eks. en 8 Aars Hest er den bedste til Anvendelse i stræng Lerjord eller til Mælkekørsel, medens en god 3—4 Aars Hest, selv om den i Øjeblikket er en Del mindre end den noget ældre Hest, dog maaske i Tidens Løb vil blive den bedste, naar den kommer til at arbejde i lettere Jord og kan udvikle sig under en rigeligere Ernæring, end der vilde være blevet budt den paa Island i Udviklingsalderen.

— — —

I Tilslutning til foranstaaende Artikel af Dyrlæge *Svend Larsen* skal vi anføre en Udtalelse fra Formanden for Husdyrbrugsudvalget i Husmandsforeningerne paa Sjælland, Hr. *Carl Jensen*, Kolmosehus, der nu i en Aarrække har arbejdet med islandske Heste i sit eget Husmandsbrug.

Den islandske Hest i det praktiske Husmandsbrug.

Naar jeg her skal skrive lidt om den islandske Hests praktiske Arbejde ude i Husmandsbrugene, da gør jeg det gerne, thi naar man kender, hvilken Udbredelse denne Hest har faaet i Husmandsbrugene i de sidste Aar, maa det erkendes, at den nu er anerkendt som en god Husmandshest, ja vel som den Hest, der de allerfleste Steder egner sig bedre for det mindre Landbrug end nogen anden Hest. Dens sjældne Flinkhed, Udholdenhed og Nøjsomhed gør den særlig velset hos Husmændene, og det er mig en Glæde at arbejde for denne Sag, thi den fører megen Glæde og Tilfredshed med ind i de mange Husmandshjem, som modtager den islandske Hest.

Det er jo for en stor Del Husmænd, som ikke før har haft Heste, der nu er sat i Stand til gennem Husmandsforeningernes Hesteindkøb at faa deres egen billige Trækkraft, men der er ogsaa mange, som før har haft en stor Hest, der nu har faaet Forstaaelse af, at det er bedre at have to smaa Heste, og ligesaa er der en Del, som ellers har haft russiske Heste, der nu gaar over til at holde »Islændere«, og det er ubetinget rigtigt, thi brugt fornuftigt er der ingen Hest, man føler sig mere tilfreds med, end den lille »Islænder«.

Men naar nu denne Hest indføres i saa stort Tal, er det naturligt, at der spørges, hvilke Redskaber der kan anvendes

til denne Hest, thi det er jo givet, at det bedste Resultat og den største Tilfredshed fremkommer ved rigtig Brug.

Det gælder jo, at Hesten befinder sig bedst, naar den stilles under de mest gunstige Forhold, og det gælder derfor om at have Redskaber og Vogne, som passe til smaa Heste, da det jo er en Selvfølge, at for store Redskaber piner Hesten, og haves saadanne, vil der ikke blive Tilfredshed hverken hos Manden eller Hesten, og derfor gælder det om at have Redskaber, som passer.

Først og fremmest gælder det at have gode Seler, og her

Islandske Heste forspændt en 5 Tands Kultivator.

er ubetinget Stavseler de bedste; Hesten kan ogsaa trække i Bringseler, men de trække lettere og derved mere i Stavseler. Dernæst kan der spørges, hvilken Plov der er den bedste, og jeg vil dertil sige, at det er ikke let at pege paa en bestemt Plov som den bedste, da der findes saa mange gode Plove, men enhver lille Plov (de saakaldte Enspænderplove) trækker to Islændere med Lethed, og af Harver kan de med Lethed trække en Letharve med 24 Tænder, en Howardsharve med 36 Tænder og en Svenskharve med 7 Tænder. Endvidere vil jeg pege paa et af de nyere Redskaber, nemlig Kultivatoren.

Ovenstaaende Billede viser 2 »Islændere« for min 5 Tands Kultivator; de klarer sig udmærket med at trække en saadan,

og det er jo et Redskab, som udfører et stort og godt Arbejde. Jeg har ønsket særlig at pege herpaa, da jeg mener derigennem at kunne bevise, at vi saa udmærket kan følge med med Hensyn til moderne og gode Redskaber, ogsaa naar vi har »Islændere« til at trække dem.

Hosstaaende Billede viser en af mine »Islændere« for en af de smaa Radrensere fra Klippinge. Det er en Fornøjelse, naar man har en saadan god lille Renser og kan sætte sin »Islænder« for i Stedet for selv at skulle skyde den, og denne lille Renser har den Fordel fremfor de større og dyrere, at

Radrensning.

Hesten saa udmærket magter den, og man er derfor i Stand til at udføre et godt Arbejde med den.

Jeg har nu peget paa en Del Redskaber, som egner sig til den islandske Hest, og jeg haaber, at Læserne her har faaet Forstaaelse af, at det gælder om, at baade Hest og Redskaber passer sammen.

Dernæst vilde jeg gerne have Lov til at pege ganske kort paa Vogne. Hvad angaar faste Vogne til Arbejdsbrug kan blot lige siges, at de almindelige smaa til en stor eller 2 smaa Heste passer godt, og for Fjedervogne gælder det samme; men der er en anden Vogn, som for dem, der kun har 1 »Islænder«, er værd at pege paa.

Nedenstaaende Billede viser en graa, islandsk Hoppe, forspændt en Jompe. Hoppen købtes for 2 Aar siden gennem Husmandsforeningen som 3-aarig. Paa disse Vogne kan sidde 4 Personer, og da det er lette Vogne, trækker en »Islænder« paa nogenlunde Vej med Lethed 4 Personer. Jeg peger herpaa for at vise, at en Mand med en »Islænder« godt kan køre for Familien.

Jeg har nu ganske kort skildret den islandske Hest og hvad dertil hører i det praktiske Husmandsbrug, og kunde disse Linier bidrage til, at den allerede store Interesse for den islandske

Et Jompe-Køretøj.

Hest udvikledes, vilde det glæde mig og sikkert mange med mig, thi det er en Vinding for den enkelte som for hele Landet, jo mere denne Hest bliver anvendt. Der spares derved store Beløb til Indkøb og ligesaa til Foder.

— — —

Et Bevis for, at den islandske Hest efterhaanden har vundet mere og mere Indpas i det danske Landbrug — specielt Husmandsbruget — ses ogsaa deraf, at der nu hvert Aar ved Foreningen af jydske Landboforeningers Udstillinger findes en særlig Afdeling for disse Smaaheste, og uddeles Præmier dertil.

Paa den fornylig afholdte Udstilling i Fredericia var frem-

I. W. fot.

Islandske Heste under Rytter foran Dommertribunen paa Fredericiaudstillingen.

I. W. fot.

Islandsk Karavane paa Fredericiaudstillingen.

stillet en hel Del »Islændere«, der flere Gange daglig præsenteredes under Rytter.

For at illustrere, hvorledes den islandske Hest i sit Hjemland bliver benyttet — ikke som Trækdyr, men som Lastdyr — havde Foreningen af jydske Landboforeningers Konsulent, *L. Frederiksen,* der siden sit Ophold paa Island interesserer sig meget for »Islændere«, faaet arrangeret en hel lille Karavane, der viste, hvorledes Transporten af de forskellige Landbrugsprodukter og Bygningsmaterialer foregaar paa Island.

Om Engvanding.

Ved *Eggert Briem,* Videy.

(Slutning).

Et godt Eksempel paa, hvor uforsigtigt det er at gaa ud fra, at Betingelsen for de Planters Vækst og Trivsel, som oftest forekomme i en bestemt Jordbund, netop er Jordbunden, har man i de saakaldte Sandplanter, idet de maa anses, fremfor alt andet, afhængige af, at Jorden er tilstrækkelig tør, men i andre Henseender tiltrænge de ikke Sand fremfor anden Jord for at kunne trives. Det er mig f. Eks. bekendt, at Marehalm, som Botanikere ellers hævde ikke opnaar fuldstændig Modenhed undtagen i Flyvesand, vokser mange Steder paa Øer i tørt Muldlag. Den er da ofte meget kraftig og opnaar fuldstændigere Modenhed end de Marehalmsplanter, som vokse i Sand; Mulden er frugtbarere end Sandet. Endvidere vil jeg bemærke, at *Sivaldi Bjarnason* i Reykjavik har fortalt mig, at han kender Eksempler paa, at Marehalm er bleven plantet i Hustage af Myrgræstørv og at der trivedes den ikke mindre godt end i Sand.

Paa lignende Maade tænker jeg, at *Carexarter* fra vaad Jord og *Eriophorum* ere langt mere afhængige af Vandet end Jordbundsarten, for saa vidt Mangel paa Plantenæringsstoffer ikke staar i Vejen for Vækst og Trivsel. Jeg antager derfor, at der fra Jøkelvandet ikke stammer nogen Fare for »Halvgræsvandingsvegetationen«, saa længe der findes tilstrækkeligt Vand, og mangen naturlig Engvanding viser da ogsaa, at man neppe be-

bøver at frygte noget i den Henseende, saalænge Vandet ikke formindskes.

Paa Grund af, at det paastaas, at der er mange Eksempler paa, at Vintervanding har været til Skade, vil jeg anmode Folk om nøje at iagttage Vegetationen paa Vandingsstedet i Forbindelse med saadanne Iagttagelser, idet det kan gerne være Tilfældet, at inden Vandingen foretages, findes der paa Stedet ikke Vintervandingsvegetation, men en anden Slags Vegetation, som ikke taaler Halvgræs- eller Vintervanding.

Hvis dette er Tilfældet, maa den Vegetation nødvendigvis udgaa og Afgrøden formindskes i Forhold dertil i Begyndelsen, mens Vegetationen er ved at forandre sig til »Halvgræsvandingsvegetation«.

Jeg gaar ogsaa ud fra som givet, at Vintervanding giver daarligt Resultat, hvor der afvandes tidlig paa Sommeren og mange Grøfter ere blevne gravede for at tørlægge desto bedre, paa Grund af, at da river man ned tilligemed at man bygger op. Imod ethvert Tegn paa »Halvgræsvandingsvegetation« kæmpes da i Sommertiden ved at fratage den Vandet og paa den anden Side ved Vintervandingen nedslaar man den anden Vegetation, som Tørlæggelsen i Sommertiden har tvunget frem.

I denne Forbindelse kan nævnes, at Myren om Foraaret, som bekendt, nygrødes tidligere end Helgræsarealerne, paa samme Tid som Fugtigheden eller Væden ved Udgangen af Vinteren er størst i Jorden, men tillige ophører tidligere at vokse end Helgræsarealerne, samtidig med at Jorden tørres, og tidligere i tørre Somre end ellers.

I sin Beretning her foran beretter *Gudm. G. Bárðarson* om et haandgribeligt Eksempel paa, hvor Vintervanding kan blive til stor Nytte; han kan begynde at slaa en Vintervandingseng en fjorten Dages Tid, før end Høhøsten begynder andre Steder i Omegnen. Bárðarson gør saa udmærket Rede for Grundene hertil, at det er unødvendigt at gaa nærmere ind paa denne Sag.

Men det er ikke tilstrækkeligt at kunne forklare sig Aarsagerne til, at Vintervanding giver et godt Resultat. Man maa ogsaa blive klar over Grunden, naar den giver et daarligt Resultat. Saa længe Aarsagerne hertil ikke ere fuldt ud oplyste, kan man aldrig være sikker paa, at Engvanding ikke kan mislykkes. Men, som før bemærket, peger Naturen i den Retning,

at Vanding paa vaad Jord, »Halvgræsvanding«, skal udføres paa den Maade, at lade Jorden staa under Vand den størst mulige Del af Aaret samtidig med, at Vandet kan fornyes tilstrækkelig i Jordbunden og at Halvgræskulturen er bedst tjent hermed.[1])

Af det, som allerede er bleven sagt om Engvanding, haaber jeg, at man vil kunne forstaa, at det er nødvendigt at fremskaffe Kundskab i den Henseende her i Landet ved indenlandske Iagttagelser og Forsøg.

Jeg haaber, at det er lykkedes ved disse Linjer at forklare for en Del, hvori Arbejdet bestaar, og gøre forstaaeligt, i hvilken Retning Iagttagelser og Vandingsforsøg skulle gaa, for at man kan gøre sig Haab om en Løsning, som afgiver solid Kundskab om, hvorledes Engvanding skal udføres her i Landet.

De af Vandets Virkninger, som ere gavnlige for Græskulturen og anden Nyttevegetation, bestaa hovedsagelig deri:

1) at Planterne faa det Vand, som der er nødvendigt for dem og de stadig have behov i Stedet for det Vand eller den Fugtighed (Væde), de maa afgive,
2) at Vandet opløser Stofferne i Jorden, hvorved Plantenæringsstofferne komme Planterne til Nytte,
3) at Vandet forøger Jordvarmen, idet det formindsker Frostens og Foraarskuldens Indflydelse paa Jordbunden,
4) at Vandet indeholder Næringsstoffer, tildels uopløste som Grums og tildels opløste i Vandet, ligesom Sukker i Sukkervand eller Salt i Saltvand. Envidere indeholder flydende Vand oplivende og plantenærende Luftarter fra Atmosfæren,
5) at Vandet fører bort med sig og udvasker for Plantevæksten giftige Stoffer i Jordbunden.

Alle disse Vandets Virkninger ere ikke mindre gavnlige for

---

[1]) Hvor Vandet siver passende hurtigt ned i Jorden, fornyes det i Madjorden af sig selv. Men det kan hænde, at Underlaget under Madjorden eller Undergrunden er vandtæt eller næsten vandtæt, eller selve Overgrunden er af en saadan Beskaffenhed, f. Eks. saa lerholdig, at Vandet vanskelig siver ned, hvorfor Vandet i Jordbunden bliver stagneret Vand. Hvor det er Tilfældet, kan det ventes, at det viser sig at være heldigst at aflede Vandet en Gang imellem og tørlægge bedst muligt i Mellemtiden, mens der ikke vandes, idet Vandet efter Omstændighederne ikke fornyes tilstrækkelig paa anden Maade.

Halvgræs- end Helgræskulturen, men hvilken af disse to Vegetationsformer, man har for sig eller der gør sig stærkest gældende, afhænger af Vandmængden i Jorden, idet Planterne behøve og taale mere eller mindre Vand, eftersom de tilhøre den ene eller den anden Planteart. Derfor maa man afpasse Vandingsmetoden efter den Vegetation, som efterstræbes, ellers afpasser Vegetationen sig efter Vandet.

Skadeligt er Vandet derimod hovedsagelig i følgende Henseende:

1) at det kan foraarsage Kulde og Surhed i Jorden,
2) at det kan opløse Plantenæringsstofferne i Jordbunden hurtigere end det er heldigt, saaledes at de føres bort med Afløbet,
3) at det kan opløse Giftstoffer i Jorden og derved forgifte Jordbunden for Plantevæksten.

Den første af disse skadelige Virkninger maa man se at undgaa, den foraarsages af stagneret Vand. De to sidstnævnte vil man neppe behøve at tænke over, de ville ikke gøre sig saa stærkt gældende her i Landet, at det kan have skadelige Følger.

Engvanding kan have saa stor Betydning, at der er al Grund til at fremskaffe de bedst mulige Oplysninger om, hvorledes den skal udføres, for at den kan blive saa rentabel som muligt, og man maa da tage i Betragtning paa den ene Side Omkostningerne og paa den anden Side, hvor stor Høafgrøden er og at Kvaliteten er god.

For Tiden er det derfor særlig nødvendigt at indsamle de flest mulige og bedst mulige Iagttagelser over Engvanding her i Landet, for at den Erfaring, som Engvandingen har fremskaffet, kan føre til klar og tydelig Kundskab om, hvorledes Vandet bedst kan udnyttes til Forøgelse af Græsvæksten og Høafgrøden.

Nordpolen og Polareskimoerne.

Ved Polarfareren *Knud Rasmussen.*

Offentligt Foredrag i Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« i Odd Fellow-palæets store Sal den 11. December 1909.

Der er vel næppe noget andet Ord, der Menneskealdre igennem i den Grad har samlet Sensationen om sig og, om jeg saa maa sige, kastet Verdensberømmelse i Grams, som Nordpolen.

Det vil være unødvendigt her at give nogen Oversigt over de Polarfarere, der gjorde deres Navne udødelige gennem Nordpolen uden at have naaet den. Nu da to Mænd strides om Førsteretten og Æren, vil det være billigt, kun at holde sig til disse to, *Peary* og *Cook.*

Men i samme Aandedræt som disse Navne nævnes og staar for vor Bevidsthed med hele deres straalende Verdensberømmelse, i samme Aandedræt kræver Retfærdigheden, at også Polareskimoerne, hvis hele arktiske Kultur ene betingede deres Held og Sejr, sammen med dem føres ind under den Hyldest, som den ganske Verden har beredt Mandsmod og Stordaad.

Lad mig her straks forudskikke, at det ikke her er min Hensigt at give noget personligt Bidrag til den standende Strid mellem Peary—Cook og deres Tilhængere; naar jeg kommer ind paa Spørgsmaalet: Kampen om Nordpolen, da er det kun, fordi ingen, der vil skildre Polareskimoerne, kan komme udenom denne.

Som De vil vide, bor disse Mennesker norden for alt og norden for alle andre i denne Verden, og Aarhundreder igennem har de som Følge af denne Isolation kæmpet sig gennem deres barske Vintre med Kulden og det store Mørke og fejret de arktiske Somres glade Fangstleben, alene, upaavirkede og uden fremmed Indblanding i deres Kultur, Sæder og Skikke.

Allerede som Barn havde jeg i Grønland hørt meget om dem; men det var mest som fjærne Sagn om vilde Menneskeædere, farlige Jægere, der boede oppe i Nærheden af selve Nordenvinden, helt ude ved Landenes Grænser, hvor der altid var Nat og hvor ingen Sommer tøede Havenes Is.

De Mennesker maa jeg op til, besluttede jeg som tolv Aars Dreng, og denne Beslutning, som det senere aldrig lykkedes mig at knibe uden om, har ført til, at jeg gennem gentagne

Ophold iblandt dem saa at sige er bleven optagen i Stammen som en af deres egne, som Ven og som Jagtkammerat.

Der findes deroppe ikke den Jæger, jeg ikke har jaget sammen med, og vel næppe det Barn, jeg ikke kender ved Navn, men Stammen er jo heller ikke stor, c. 200 Individer.

Disse Mennesker, som ikke har noget blivende Sted, men lever som deres Vildt paa Træk og Vandringer, er fødte Polarfarere. Fra Barnsben af hærdes de i en ubarmhjertig Kulde, og deres Næringsvej, som næsten daglig udsætter dem for voldsomme legemlige Strabadser og pludselige Farer, der skærper Aandsnærværelsen og gør Dødsforagten til en Selvfølge, bevirker, at de maa anses for uovertræffelige som Ledsagere paa Polarrejser.

Dette saa Peary under sit allerførste Besøg iblandt dem og fra samme Øjeblik var Polareskimoerne uløseligt knyttede til alle hans senere arktiske Rejser. Uden disse Eskimoers Hjælp vilde maaske Pearys Navn have haft en hel anden Klang; thi de har fulgt ham paa alle hans Rejser, forladt Hus og Land og Slægt og sat hele deres Eksistens som Indskud i Realisationen af en fremmed Mands fanatiske Rejseplaner.

Navne som Pan, Piuv, Odaq, Igg, Uodl, Augm burde være verdenskendte, ligesaa vel som Itruk og Abil, der fulgte Cook.

Og disse Eskimoers frygtløse Voven Livet for Løsningen af Opgaver, som de selv blot anser for Udslag af de besynderlige hvide Mænds mange fikse Ideer — og Vidtløftigheder, viser tilgavns, hvilken Overflod af Dødsforagt, hvilket Overskud af Mod de er i Besiddelse af, naar de først har tilsagt en Mand deres Bistand.

Det er ikke Folk, som stikker Halen mellem Benene og løber deres Vej, naar de møder Farer og Isskruningers evindelige Haabløshed.

Eskimoerne er et Vandrefolk, der altid længes efter Forandring og Overraskelser, de er Folk som holder af at strejfe og søge efter nye Jagtmarker, nye Muligheder og skjulte Ting. De er fødte med alle Opdagerens Tilbøjeligheder og Videlyst, og de har alle de Egenskaber, der skaber Opdageren under deres Himmelstrøg.

Saasnart en Eskimofamilie har taget nyt Land, kender den i Løbet af forbavsende kort Tid alt Opland i Miles Omkreds, Veje og Genveje, Sletter, Fjælde, ja alle de forskellige Natur-

forhold, som en Jæger maa være kendt med, for at han kan søge at møde sit Bytte. De studerer Indlandsisen, finder jævne Opstigningssteder og Slæderuter til andre Kyster og andre Chancer, og Havet rummer snart ingen Hemmeligheder i alle Spørgsmaal, der vedrører Sødyrenes Træk og Yndlingssteder.

Jægeren holder i det hele taget af at komme bort fra det gamle og ind i den hele stimulerende Spænding, der følger med Jagen og Søgen under fremmede Forhold. Og han forstaar at værdsætte denne Egenskab og disse Tilbøjeligheder ogsaa hos andre.

Jeg glemmer aldrig den glade Sensation, det vakte blandt Stammens Jægere, da jeg i 1904 kom kørende op til dem sammen med Osarkak og fortalte, at jeg var paa Vej til Ellesmeresland, fordi »jeg længtes efter at smage Moskusoksekød«. Der skal jo nemlig altid, efter deres Mening, være en fornuftig Realitet bag ens Handling. Aah, hvor de forstod mig! De vidste, at det var »to Sole« siden at jeg havde forladt mit Land og min Slægt og at jeg var undervejs endnu, stadig med det samme Maal for Øje. Det respekterede de. Og jeg blev glad og rørt, da en gammel Aandemaner, Masaitsiah, hilste mig med et Udraab om, at det var godt, at jeg i mit Land ikke havde glemt mine gamle Kammeraters Jagtglæder; og saa erklærede han, at alle de unge Jægere vilde kappes om at vise mig det Land, jeg aldrig havde set, og de Fangstdyr, jeg endnu ikke havde nedlagt.

Og det gik, som han sagde. To af Stammens bedste Mænd: Uvdloriak, Osarkaks Broder, og Uvdloriarssuak, Angutikavsaks Søn, erklærede straks, at de vilde med. Der var ingen Betænkeligheder og ingen Forberedelser nødvendige, for en Eskimo er altid rustet til Langfart. Allerede næste Morgen tog vi afsted paa den 100 Mil lange Slæderejse og jagede saa sammen i flere Maaneder og oplevede de mærkeligste Ting. Og vi rejste sammen som Kammerater, som jævnbyrdige, og der var ikke Tale om at de, for den lange Tid de sammen med mig var væk fra deres Familie, vilde have Spor af Betaling, nej, dette var jo bare et Afsnit at deres Liv, og de vilde skam ikke være mine betalte Tjenere.

Paa samme Maade er det sikkert til en Begyndelse gaaet Peary og andre Polarfarere, der kom herop — men ogsaa kun til en Begyndelse.

Under de første Ekspeditioner indvilgede de nemlig med Glæde i at drage Nord paa, fordi de mente, at Rejsen kunde resultere i Fundet af nye Mennesker, ukendte Jagtmarker eller dog Land, egnet til Beboelse. Men senere, da man fik dem forklaret, at Livsfaren kun gjaldt et geografisk Punkt, et Sted ude i øde Skrueis, hvor der hverken var Mennesker, Vildt eller Land, saa blev Strabadserne dem uendelig formaalsløse, og saa gav de sig til at smæde over Nordpolsfarerne. — Og øjeblikkelig var den eskimoiske Humor til rede med en Vits, der til Fuldkommenhed skulde tilkendegive deres Opfattelse af alle saadanne Rejsers Haabløshed. Og den eskimoiske Folkevits døbte Nordpolen: silarssûp kalaserssuanga, hvilket udlagt betyder Jordens Navle, og for Fremtiden kaldtes da alle Nordpolsfarere for »dem, der var komne ud for at lede efter Jordens Navle«.

Og nu fik deres Deltagelse helt nye Motiver, dels var det Respekten for Peary, — man har ofte fortalt mig, at »han spurgte med en saa stærk Vilje til at ville opnaa sit Ønske«: nàggarnek ajornarsitdlardlune, at det ikke lod sig gøre at sige Nej — dels var det naturligvis ogsaa Lysten til gennem Deltagelse at erhverve sig Bøsser, Træ, Knive o. s. v. Men deres personlige Interesse for Maalets Løsning, deres Ærgerrighed efter at naa frem var nu ganske sat ud af Spillet.

Disse Ekspeditioner har forstaaeligt revolutioneret hele den lille Stammes tekniske Kultur. Da Peary første Gang kom derop, stod Stammen i alt væsentligt paa et Stenalderstrin. Skydevaaben kendtes saa at sige ikke, det fornemste Vaaben paa Landjorden var Buen, til Søs Harpunen. Nu har saa godt som alle Fangere vor Tids mest moderne Bagladevaaben, og efter den halve Menneskealders Paavirkning, den amerikanske Nordpolsfarer har givet dem, har de ganske overfløjet deres Stammefrænder i dansk Grønland i deres Redskabers Kvalitet og hele tekniske Udstyr. Men de har ogsaa maattet betale ganske artigt for det, baade med Arbejde og Ræveskind. Ganske vist har de i de senere Aar ogsaa tiltusket sig Redskaber, Knive, Bøsser o. l. gennem de skotske Hvalfangere; men det synes at have haft større Tilfældighed over sig, og siges maa det, at det er Peary, der har givet Stammen dens nuværende Trin paa Erhvervskulturens Omraade.

Paa sin forrige Rejse mod Nordpolen havde Peary ikke

mindre end 70—80 Eskimoer, Mænd, Kvinder og Børn, med paa sit Skib til Grants Lands Nordspids; paa sin sidste Rejse, hvor han naaede Nordpolen, har han antagelig haft ligesaa mange med til sit Vinterkvarter. Det er med andre Ord alle Stammens bedste unge Mænd, for de gamle lader han naturligvis blive hjemme.

Kan man tænke sig et Folk give et alvorligere, mere omfattende Kontingent til videnskabelig Forskning! Men en saadan Eksportering af Stammens ypperste Kræfter, selv om den kun er foreløbig, vilde selvfølgelig i Længden rumme en stor Fare for det lille Samfund, og man maa derfor i første Række lykønske Eskimoerne til, at Nordpolen nu endelig er naaet.

Det kunde maaske i denne Forbindelse more Dem at høre en Besked, som en ung Bjørnejæger engang bad mig bringe til den civiliserede Verden; vor Samtale fandt Sted det Aar, hvor Peary efter 2 Aars Ophold i Stammen netop lod dem puste ud, og da Cook saa kom derop og ogsaa vilde til Nordpolen. »Hør, nu er det snart for galt med denne Nordpol, den gør os jo tilsidst helt hjemløse! Det er nu paa Tide, at den naas, om ikke for andet saa dog for at skaffe os heroppe Ro i vor Næring. I hvide Mænd, som ellers er stærk i store Ting, vi ikke forstaar os paa, har da endelig foresat Jer noget, I ikke kan klare. Men nu kan I ikke være det bekendt længere, om ikke for andet, saa dog for den store Navles Skyld!«

Nu har Odak, som Manden hed, endelig faaet Ro, og han har oven i Købet sammen med Peary selv været med til at afsløre den store Navles Hemmelighed.

Jeg maa fortælle endnu et lille Træk om samme Odak, der har deltaget i saa at sige alle Pearys Nordpolsrejser.

Det var i Aaret 1906, det Aar da Peary naaede 87°14′ og satte en foreløbig Rekord længst mod Nord. Peary havde dengang, saavidt jeg husker, 6 Eskimoer med sig, blandt disse Odak. Eskimoerne havde i flere Dage foreholdt Peary, at de nu maatte vende om, hvis de ikke skulde sulte ihjel paa Tilbagevejen ude i Isørkenen; men Peary holdt haardnakket paa, at de endnu maatte holde ud nogen Tid. De havde haft mange Uheld, ellers havde Peary sikkert allerede dengang naaet Nordpolen. Aabent Vand havde opholdt dem, og forfærdelige Snestorme i bidende Kulde havde hindret al Fremfart, men saa

ofte Vejret blot bedagedes en Smule, saa at man kunde arbejde sig op mod Vinden og Snefoget, saa var Peary der straks, fortalte Odak, ude af Snehytten og paa Vej mod Nord, stadig mod Nord, ud i de frygtelige Isskruninger, huggende sig frem, banende Vej for Slæderne med de udslidte Hunde, der kom bagefter, kørte af Eskimoerne. Og den store Peary blev ved med at gaa, langsomt, op i Stormen, med Slæderne sneglende bagefter sig.

Og saa var det en Aften, efter en saadan Dag, at Længslen mod Land, mod deres Koner og Børn og de dejlige Fangstdyr langt dernede mod Syd, ja de unge Jægeres hele stærke Længsel efter Livet havde grebet dem saa voldsomt, at de bare saa Død og Undergang i al deres desperate Færd mod Nord.

De havde ikke talt saa meget om det, men Odak syntes, at de havde set saa underligt paa hinanden, og det havde slaaet dem, at ingen af dem rigtig turde nævne Land mere. Da havde Odak ikke kunnet holde det ud længere, og saa var han gaaet ind i den Snehytte, hvor Peary og Negeren Henson laa, og saa havde han sagt til Peary:

»Jeg kommer for at tale med dig for mine Kammeraters Skyld, for nu er videre Fremfærd Død for os allesammen, og jeg ved jo, at du ikke vil vende om. Send mine Kammerater hjem med Henson, han vil nok ved Hjælp af Kompasset kunne finde Land; og saa vil jeg fortsætte med dig, for at du ikke skal komme til at dø alene«.

»Da saa Peary saa underlig bedrøvet paa mig, og jeg syntes, at det var første Gang, hans strenge Øjne saa gode ud, i al den Tid jeg havde rejst sammen med ham, og saa sagde han:

»Jeg er glad for det, du siger, Odak, men det behøves ikke; i Morgen vender vi om. For ser du, Odak, jeg vil heller ikke dø nu, fordi jeg en anden Gang vil naa det, jeg ikke kan nu«.«

Og saa havde han givet ham sin Kniv til Minde om Dagen, og den opbevarer Odak som en Helligdom.

Jeg synes, at et saadant Træk i lige Grad karakteriserer den stærke Peary, som vi alle bøjer os for som Polarfarer, og den unge Bjørnejæger.

At Odaks Tilhold om Venderejse ikke havde været for-

hastet, viser den Omstændighed, at de de sidste Dage af Rejsen udelukkende levede af raat Hundekød, da de hverken havde Proviant eller noget at koge deres Hundekød ved længere.

Naar man ser bort fra, at Eskimoerne bebrejder Peary, at han ødelægger deres Hunde paa sine Rejser, for der kommer jo sjældent nogen levende tilbage til Landet igen, naar de først har lagt ud over Polhavet, saa er de ellers i deres Omtale fulde af Anerkendelse og Glæde over ham, om end man nok har Følelsen af, at deres Respekt for Manden er større end deres Kærlighed.

Han har Egenskaber, som er afgørende for hele deres Naturel. Hans store personlige Udholdenhed, hans ofte prøvede Frygtløshed, hans Evne til Aar efter Aar at disponere saaledes, at han kommer godt fra det, har deres uforbeholdne Beundring. Der er jo aldrig paa nogen af Pearys Ekspeditioner omkommen nogen Eskimo. En Mand som Peary, synes de, er det morsomt at vove noget sammen med; den store Peary med den stærke Vilje, den mægtige Herre med de uudtømmelige Rigdomme, Piulerssuak, der sikkert engang vil komme til at danne sin egen Sagnkreds i Stammen.

Aah, hvor har det været underholdende under de mange Uvejrsdage Sommer og Vinter deroppe at sidde og lytte til alle disse Historier om Nød og Farer, der altid løber ud i den bare Forlystelse, nu da det skal gennemgaas i Mindet.

»Ak ja, ja, det var dengang vi blev tvungne til at æde vore Hunde raa, mens vore vældige Kødforsyninger raadnede op derhjemme«.

Det er den Slags Bemærkninger, der kommer som smaa Slutningskluk, der rummer hele deres kaade Selvironi, ja for en Eskimo vil det altid staa som noget uhyre latterligt, naar man saadan lader sig lokke bort fra Land, ud paa Polarhavet, bare for at hugge sig gennem Isskruninger med Døden over sig, i den vældige, hvide, livløse Ørken.

Og hvor er det dog betegnende for den eskimoiske Friluftsaand, Jægersjælen med den stejle Ærgerrighed, at den Mand, der vilde opfatte sine Lidelser under en Rejses Genvordigheder som noget, der havde med Sensation at gøre, øjeblikkelig vilde gøre sig selv uhjælpelig latterlig blandt sine Landsmænd.

Nej, har man engang givet sig ud paa en Rejses Hasard,

saa maa man tage alt, hvad der falder for, som en Mand, d. v. s. med et bredt Smil.

Ja, jeg har hørt gamle Eskimoer fortælle om Situationer, hvor de var i Livsfare, fortælle paa en saadan Maade, at Tilhørerne vred sig i Latter.

Og her kan det hænde, at vi højt udviklede Kulturmennesker render Panden mod en Egenskab hos de saakaldte primitive Naturfolk, som vi ellers beærer med hele vor naadige Overlegenhed, en gaadefuld, humørbaaren Dødsforagt, der næsten lader Begreberne Fare og Komik falde sammen.

Se f. Eks. den Maade, hvorpaa de Familier, Peary paa sin næstsidste Ekspedition havde efterladt ved de store Søer bag Fort Conger, klarede sig hjem den lange Vej helt ned til Cap York-Distriktet: Nogle med Forspand paa to, andre med tre Hunde, uden Rejseproviant fragtede Mændene saa deres Koner og Børn den 100 Mil lange Vej Syd paa, først Kennedy-Kanalen over til Landet norden for Humboldtbræerne og derfra langs Bræer og Land, stadig huggende Føden som Rovdyr paa Vejen, nogle af Kvinderne med nyfødte Børn i Rygposen, andre stærkt frugtsommelige, andre igen fødende Børn undervejs, fremad den farlige, slidsomme Vej, vandrende Fod for Fod, skubbende, trækkende Slæderne helt ned til deres Hjemstavn. Og de kom frem, ganske uberørte af Kampen for Livet, sprudlende af Humør som ingensinde før, struttende af Sundhed lige til de spædeste Pattebørn!

Men enhver, som er en Smule fortrolig med Kortet deroppe i disse Egne, vil forstaa, hvilken lysende Daad disse Familier, Bagtroppen af Pearys store Angrebshær mod den usaarlige Nordpol, har øvet. Her har den eskimoiske Races Konstitution fejret en af sine smukkeste Triumfer, dette er et Blad af Nordpolsrejsernes Historie, som bør kendes af enhver, der blot aner Polen af Navn.

Jeg kom fra Ellesmeresland sammen med 2 Eskimoer, da vi ud for Kap Inglefield kørte op i Slædespor, vi ikke et Øjeblik var i Tvivl om maatte stamme fra »Pearys efterladte« i Grants Land. Deres Skæbne havde været Samtaleemne Vinteren igennem blandt deres Stammefrænder. Vi havde 2 Spor for os; den ene havde kørt med 4, den anden med 3 Hunde. Det var tydeligt at se, at Hundene maatte have været ganske udslidte, for ingen havde siddet paa Slæderne. Der var Spor

af 2 Mænd og 2 Kvinder, og mellem deres Spor saa vi smaabitte Aftryk af Børnefødder. Børnene kunde højst være en 5—6 Aar. Og Sporene, der kom oppe fra Humboldtsbræerne, viste ned mod Etah.

»Graaden staar mig i Halsen«, sagde den ene af Eskimoerne, da han saa Barnesporene. »Tænk, de smaa har gaaet den lange, lange Vej!«

»Vort Land har født stærke Mænd!« raabte den anden, idet han løbende undersøgte Sporene.

Vi bestemte os straks til at vende om og køre til Bopladsen ved Anoritôk, da der dog var Mulighed for, at der var flere undervejs og i Nærheden; og da man ikke kunde ane, hvad disse Mennesker havde gennemgaaet, og i hvilken Forfatning de kunde være, medtog vi Kød og Klæder, da vi læssede af. I den største Spænding naaede vi frem. Nej, ingen Mennesker! Saa kørte vi tilbage igen og frem til Etah, og dér endelig traf vi dem: to Familier, Odak med Kone, en lille Søn paa 5 Aar og et spædt Barn; Agpalinguak med Kone, lille Datter og et omtrent nyfødt Barn.

Disse Nordpalsfarere saa alle ud som Folk, der kom fra en lille Fornøjelsesrejse, velnærede og smilende af Sundhed. Kvinderne og de smaa Børn havde ganske rigtigt gaaet det meste af de 100 Mil, Mødrene med de spæde Børn paa Ryggen, og noget over en Maaned havde de paa den øde Is været et Bytte for Kulden og de fejende Snestorme. Og kan det blæse noget Sted i Grønland, saa er det oppe under Humboldtsbræerne, og det er Vind, som kan bide! Endnu var 8 Familier undervejs, to Slæder var sakkede noget bagud for de andre, formodentlig fordi der havde været Barsel undervejs. Saadan fortalte de, stilfærdigt og dagligdags, uden Sensation.

Aldrig har jeg som Polarrejsende følt mig saa lille og ydmyg som overfor disse barslende Kvinder, der med de spæde Børn ved Brystet foretog en Rejse, der kunde have kostet saa mangen hvid Mand Livet. Uvdloriak havde Ret: Saadanne Kvinder føder stærke Mænd!

Som det foregaaende viser, er det umuligt at give en Skildring af Polareskimoerne eller de arktiske Højlændere, som de ogsaa kaldes, uden at maatte paavise, hvorledes Peary og hans Polarrejser har sat sit ganske bestemte Præg paa

den lille Stamme, baade hvad deres Kultur og deres Erhverv angaar.

Det kan ikke nægtes, at Peary har været deres store Herre deroppe, anerkendt og respekteret af alle. Og naar han, der kom til dem med sine store Skibe, der var ladede med Kostbarheder efter deres Forhold, og i det hele taget viste sig for dem med hele det Apparat, der bragte Bud fra eventyrlige Verdener, saa forskellig fra deres egen, saa kan man forstaa, hvilken uvilkaarlig Magt han maatte faa over alle deroppe.

Denne sin Magt har han forstaaet at gøre gældende netop paa de Omraader, hvor han havde Brug for dem. Han har brugt Eskimoerne til sine Maals Fremme, og han har ofte brugt dem hensynsløst, men kun paa samme Maade som han altid paa sine Rejser var hensynsløs mod sig selv. Peary har, hvad Eskimoerne ogsaa bekræfter, aldrig nogen Sinde forlangt mere af nogen anden end af sig selv.

Og Peary har altid — som Kulturbringer — været sig sit Ansvar overfor den lille Stamme bevidst. Spiritus, der er saa farlig for Naturfolk, har altid været banlyst fra hans Ekspeditioner, ligesom Pearys store Beundring og Kærlighed til Eskimoerne har bevirket, at al mulig skadelig Paavirkning er holdt ude.

Jeg har opholdt mig saa meget ved Peary selv, fordi man ligesom ikke rigtig har haft Tid eller Plads maaske til at beskæftige sig med ham her i Danmark. Alt er opslugt i vor Begejstring for Cook.

Peary er ganske vist selv Skyld i det. Paa Grund af sine desperate Telegrammer ved sin Hjemkomst og de ubeherskede Beskyldninger, han udslyngede mod sin Modstander.

Men man maa se rent psykologisk paa Manden og ikke straks reducere ham til den bare Brutalitet; vi maa huske, at vi her staar over for en Forsker, der har ofret Kampen om Nordpolen hele sit Liv og sin Velfærd som Indsats, har fortsat sine Angreb paa den tilsyneladende usaarlige Nordpol — en Mand, som i den lange Tid har givet Videnskaben værdifulde Bidrag, ikke mindst paa Grønlandsforskningens Omraade. Og netop som denne Mand naar Maalet og vender tilbage, opfyldt og stolt af den Sejr, ingen anden nogensinde havde kunnet vinde, vender tilbage for at melde Verden sin Triumf, saa faar han at vide, at en anden, der er startet netop det Aar,

hvor han paa Grund af Pengevanskeligheder maatte holde sig hjemme, og som har baseret sin Plan og sin Rute, netop paa Basis af de Erfaringer, der var indvundne af ham, Peary selv. —

Saa er det, om ikke tilgiveligt saa dog forstaaeligt, at en Mand med Pearys stejle og hensynsløse Væsen eksploderer paa en saa brutal og lidet diplomatisk Maade — at han fra samme Øjeblik havde væltet al Sympatien over paa sin Fjende — men saadan er nu Gang Peary. Og vi maa ikke — paa Grund af de haandgribelige, uoverlagte Dumheder, han har begaaet — glemme, at han er en Personlighed i den arktiske Forsknings Historie, der ikke en Gang havde behøvet at naa Nordpolen for at blive udødelig.

Jeg kommer i denne Forbindelse til at tænke paa noget, jeg for nogle Aar siden skrev om ham: »Han har stridt og slidt sig frem mod sit Maal — stadig længere og længere frem, med en Alvor og en hensynsløs Energi, der faar al Kritik over de mange mislykkede Forsøg til at forstumme. Enhver, der selv har det mindste Begreb om, hvad det vil sige at slaa sig gennem Isskruning Dagsrejse efter Dagsrejse, maa staa beundrende overfor denne Nordpolsnederlagenes Veteran, der lader haant om alle bitre Skuffelser, der halvt Invalid med sine af Koldbrand ødelagte Fødder altid gaar foran sine Folk, bestandig animerende, ukuelig rank.

Det er ingen Sag for en Sejrherre at blive nævnet med Beundring Jorden over, men at blive verdensberømt og hyldet paa sine Nederlag, det skal der en Personlighed til, der gør sig uafhængig af sine Handlingers Udfald, en Mand næsten, der er hævet over Lykken«. — — —

Og nu da Peary som en gammel Mand har vist os, at han kunde, hvad han vilde, saa skulde man dog ikke synes, at der nu skulde være mindre Grund for os til at bøje os i Beundring for den Kæmpevilje, der endelig førte til Maalet: Nordpolen.

Bestyrelsesvalget i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“.

Ved det forestaaende Valg, hvortil Stemmesedler senere ville blive udsendte, skulle følgende Medlemmer af Bestyrelsen paa Omvalg i Aar:

I Sektionen for Island, der for Tiden bestaar af 13 Medlemmer:

Sysselmand, cand. jur. *P. Vidalin Bjarnason.*
Havnekaptajn *C. F. Drechsel.*
Professor, Dr. phil. *Th. Thoroddsen.*
Tømmermester *O. W. Olsen.*

I Sektionen for Færøerne, der tæller 9 Medlemmer:

Kommandør *R. Hammer.*
Havnebygmester *H. C. V. Møller.*
Folketingsmand *O. Effersøe.*

I Sektionen for Grønland, der bestaar af 7 Medlemmer:

Dr. phil. *K. J. V. Steenstrup.*
Cand. mag. *W. Thalbitzer.*

I Sektionen for Dansk Vestindien, der tæller 9 Medlemmer:

Dr. phil. *F. Børgesen.*
Grosserer *Moses Melchior.*
Grosserer *Holger Petersen.*

Samtlige her anførte Medlemmer afgaa efter Tur.

Som *Revisor* afgaar:

Grosserer *Carl H. Melchior.*.

Bestyrelsen skal i Henhold til Lovene bestaa af 30—45 Medlemmer, fordelte paa 4 Sektioner henholdsvis for Island, Færøerne, Grønland og Dansk Vestindien og saaledes, at der bliver 12—18 Medlemmer i den islandske Sektion og 6—9 i hver af de andre. Af hver Sektion afgaar aarlig en Tredjedel af Medlemmerne.

Nye færøske Love.

Under 1. April d. A. er stadfæstet følgende 3 færøske Love:

Lov for Færøerne om Fiskerilaan.

(Justitsminister *C. Th. Zahle*).

§ 1. Regeringen bemyndiges til af Stats-Laanefondens Midler at anvende aarlig i 5 Aar til Udlaan til Fiskere, bosatte paa Færøerne, indtil 60,000 Kr. Skulde den til Raadighed i et Finansaar værende Sum ikke fuldt ud komme til Udbetaling, stilles den tiloversblevne Del af Summen til Raadighed i de følgende Finansaar.

Ved Fiskere forstaas i denne Lov Fiskere, der drive Saltvandsfiskeri som Erhverv og ere i Besiddelse af Baad og Fiskeredskaber, eller for hvis Vedkommende mindst $^{2}/_{5}$ af deres Aarsindtægt ved personlig Virksomhed skyldes Saltvandsfiskeri.

§. 2. Laan til Fiskere af Stats-Laanefonden ydes kun til Anskaffelse af Fiskefartøjer til en Værdi af mindst 1000 Kr.

Adgang til at erholde saadanne Laan er betinget af, at vedkommende Fisker

a) har Indfødsret,
b) fremskaffer Attest fra tvende med hans Forhold nøje kendte, troværdige Personer for, at han er en flittig, ædruelig, paalidelig og sparsommelig Mand, saa at det kan antages, at han egner sig til at komme i Besiddelse af et saadant Fartøj, og
c) er 25 Aar gammel.

Laan maa for nye Fartøjers Vedkommende ikke overstige $^{2}/_{3}$ og for ældre Fartøjers ikke Halvdelen af Værdien. For Laanene skal der gives første Prioritets Pant saavel i Fartøj som i dettes Forsikringssum. Laanene, som skulle forrentes med $3^{1}/_{2}$ pCt. p. a., udbetales kontant, ere afdragsfrie det første Aar og tilbagebetales derefter senest i Løbet af 10 Aar med mindst $^{1}/_{10}$ aarlig. Laanenes Størrelse og Vilkaarene for Tilbagebetalingen fastsættes iøvrigt af Justitsministeren. Ved Laanenes Tildeling skal der tages særligt Hensyn til Andragender, hvoraf det fremgaar, at samtlige Fiskere, der personlig skulle deltage i Udøvelsen af Fiskerierhvervet, skulle have Part eller Andel i Udbyttet. Fartøjerne skulle være forsikrede mod Søskade og Brandskade mindst til et saadant Beløb, at Laanet eller dets Restbeløb kan dækkes deraf. Saafremt det Tilfælde maatte indtræffe, at Forsikringssummen ikke er tilstrækkelig hertil, skal der som ekstraordinært Afdrag paa Laanet afbetales et Beløb, svarende til Forskellen mellem Laanet eller dets Restbeløb og Forsikringssummen. Laanet forfalder til Udbetaling, naar Fartøjet efter Justitsministerens Skøn ikke længere benyttes til Fiskeri. Saa længe Statslaanet ikke er tilbagebetalt, kan det paagældende Fartøj ikke behæftes med Gæld, for hvilken Ejeren forpligtes til at give nogen Part eller Andel i Udbyttet af Fiskeriet. I Tilfælde af Salg — ogsaa af Far-

tøjer, til hvis Anskaffelse der er ydet Laan af Stats-Laanefonden i Medfør af Loven af 5. Maj 1905 —, træffer Finansministeren paa Stats-Laanefondens Vegne Afgørelse af, om Laanet kan forblive indestaaende i Fartøjet. Justitsministeren træffer nærmere Bestemmelse om, hvilket Tilsyn der vil være at føre med Fartøjerne og deres Benyttelse.

§ 3. Panteforskrivninger for Laan, ydede i Henhold til denne Lov, kunne tinglæses uden Gebyr.

Lov om Ændring i § 1 i Lov om Jordemodervæsenet paa Færøerne af 29. Marts 1878.

(Justitsminister *C. Th. Zahle*).

Efter ovennævnte Lov maa der kun ansættes én Jordemoder i hvert Distrikt. Da der imidlertid i et enkelt af Distrikterne har vist sig Trang til to Jordemødre, gaar den nye Lov ud paa at ændre den hidtil gældende Bestemmelse og Paragraffens sidste Punktum affattes saaledes:

»I hvert Jordemoderdistrikt ansættes en eller flere Jordemødre, der skulle bo paa det Sted, som Forstanderskabet finder hensigtsmæssigst«.

Lov om Ophævelse af Lov om Kapiteltaksten for Færøerne af 1. Mai 1868.

(Justitsminister *C. Th. Zahle*).

Lov om Kapiteltaksten for Færøerne af 1. Mai 1868 ophæves.

Det har nemlig vist sig, at denne Lov ikke mere har nogen praktisk Betydning, da der ikke længere er Anvendelse for Kapiteltakst paa Færøerne.

Nye grønlandske Love.

(Indenrigsminister *P. Munch.*)

Under 18. Mai d. A. er stadfæstet følgende Anordninger for Grønland:

Anordning vedrørende de grønlandske Landsraad.

I Henhold til Lov Nr. 139 af 27de Maj 1908 om Styrelse af Kolonierne i Grønland m. m. §§ 8—11 fastsættes herved vedrørende de ved Loven oprettede Landsraad følgende Bestemmelser:

A. Sammensætning og Valg.

§ 1. For hver Landsdel oprettes et Landsraad. — Samtidig med at der foretages Valg af Medlemmer til dette, vælges der for hver

Kreds en Suppleant, som i Tilfælde af det egentlige Medlems Sygdomsforfald eller hans Død eller Udtrædelse af Raadet inden Valgperiodens Udløb træder i Stedet for ham for Resten af Valgperioden.

Hvis baade Landsraadsmedlemmet og Suppleanten afgaa ved Døden eller i Medfør af § 2 udtræde af Raadet, inden de 6 Aar, for hvilke de ere valgte, ere udløbne, foretages der nyt Valg baade af et Medlem og af en Suppleant. Dette Valg gælder kun for den tilbageværende Del af Valgperioden.

§ 2. Udtrædelse af Raadet kan kun finde Sted,

1) naar et Medlem gør sig skyldig i et Forhold, som gør ham uskikket til at være Medlem af Kommuneraadet, (jfr. kgl. Anordning af Dags Dato om Kommuneraadene, § 6 Mbr. 1),
2) naar han flytter bort fra Landsraadskredsen,
3) naar han paa Grund af Sygdom, Alder eller anden gyldig Aarsag (jfr. § 7) selv ønsker at udtræde, og dette tillades ham af Raadet eller i Tiden mellem Møderne af Inspektøren, som da forelægger Sagen for Landsraadet paa dettes næste Møde.

§ 3. Valgene til Landsraadet forberedes af Inspektøren. Han fastsætter for hver Kreds en bestemt Dag og Tid, da Valg skal afholdes, beskikker et af Medlemmerne i de til Kredsen hørende Kommuneraad til at lede Valget og meddeler samtidig Valglederen Underretning om Antallet af de grønlandske Medlemmer i hvert Kommuneraad.

Om samtlige her nævnte Punkter meddeler Inspektøren Underretning til de i Valget deltagende Kommuneraad saa betids, at Meddelelsen er Kommuneraadene i Hænde senest tre Ugers Dagen før den fastsatte Valgdag.

§ 4. De i Valget deltagende Kommuneraadsmedlemmer afrejse i saa betimelig Tid fra deres Bopladser, at de kan indtræffe til Valgstedet Dagen førend den til Valgets Foretagelse berammede.

Saafremt enkelte eller flere Valgmænd ikke møde i rette Tid, og det kan antages, at de er forhindrede paa Grund af vanskelige Vejr- eller Samfærdselsforhold, udsættes Valget for at afvente deres mulige Ankomst, dog i intet Tilfælde længere end til Tredjedagen efter den oprindelige fastsatte Valgdag.

Paa denne Dag og til samme Klokkeslet som tidligere fastsat vælge de mødte Kredsens Landsraadsmedlem og Suppleant, og i de saaledes foretagne Valg kan der ikke senere gøres nogen Forandring, selv om kun en Del af Valgmændene har deltaget i samme.

Hvert Kommuneraadsmedlem, der deltager i Valget, modtager et Beløb af 6 Kr., hvorhos de Medlemmer, der ikke bor ved Valgstedet, faar Vederlag for Rejsen efter samme Regler som Postfolk med Kajak eller Slæde. Beløbene udbetales af Fælleskassen efter Anvisning fra Inspektøren.

§ 5. Til Valghandlingen har alene de stemmeberettigede Kommuneraadsmedlemmer Adgang.

Forinden Afstemning finder Sted, opfordrer Valgets Leder de tilstedeværende til at bringe i Forslag saadanne Mænd, som maa anses for skikkede til at vælges, og det tillades enhver, som stiller et saadant

Forslag, kortelig at angive de Grunde, som i hans Øjne gør den, der foreslaas, særlig egnet til Hvervet. I Forslag kan bringes enhver valgbar Mand uden Hensyn til, om han er Medlem af noget Kommuneraad eller ikke.

Naar Valgmændene paa Valglederens Forespørgsel erklære, at de ikke har flere at foreslaa til Valg, og han ikke selv heller har nogen at foreslaa, tager Afstemningen sin Begyndelse. Denne foregaar paa den Maade, at Valgmændene til Valgets Leder hver for sig opgive, hvem de stemmer paa. Om de afgivne Stemmer giver Valglederen Oplysning paa den ham fra Inspektøren tilstillede Valgliste ved i Valgmandens Paasyn ud for hans Navn at notere Navnet paa den, den paagældende har stemt paa. Sluttelig angiver Valglederen ud for sit eget Navn, hvem han for sit Vedkommende stemmer paa.

Naar alle har stemt, tæller Valglederen op, hvor mange Stemmer der er faldne paa hver især af de i Forslag bragte valgbare, og saafremt det herved viser sig, at over Halvdelen af Stemmerne er samlede paa en Mand, erklærer han denne for valgt.

Hvis ingen har opnaaet over Halvdelen af de afgivne Stemmer, foretages der paa samme Maade, som ovenfor angivet, en ny Afstemning, idet Valgmændene da er bundne til at vælge imellem dem, der ved den første Afstemning har faaet det højeste og næsthøjeste Antal Stemmer. Den, der da ved det andet Valg faar flest Stemmer, erklæres for valgt. Faar to eller flere ved Omvalget lige mange Stemmer, afgøres det i Valgmændenes Overværelse ved Lodtrækning, hvem af disse der er valgt.

Om Lodtrækningens Udfald meddeles der Valglisten en Paategning, der underskrives af samtlige Valgmænd.

Efter at det saaledes er afgjort, hvem der skal være Kredsens Landsraadsmedlem, vælges under Iagttagelse af de samme Former en Suppleant for denne (jfr. § 1).

Samtlige under Valgene fremkomne Valglister indsendes af Valglederen med første Postlejlighed til Inspektøren.

§ 6. Saasnart de i § 5 nævnte Valg af Landsraadsmedlem og Suppleant er afgjorte, udsteder Valgets Leder om Resultatet en Bekendtgørelse, der opslaas ved de i Valget deltagende Kommuners Handelssteder, og herefter anses de valgte for at være traadt i Funktion. Om denne Bekendtgørelse indsender Valglederen Meddelelse til Inspektøren sammen med Valglisterne.

Spørgsmaalet om Valgenes Gyldighed afgøres dog først paa det førstkommende Landsraadsmøde af Landsraadet.

Indsigelser mod et Valgs Gyldighed kan fremsættes af Inspektøren og af enhver af Raadets Medlemmer samt desuden af enhver af de i Valget deltagende Kommuneraadsmedlemmer. Ønsker nogen af disse at klage over Valget, skal saadant ske snarest muligt efter sammes Afholdelse, og i hvert Fald inden Afholdelsen af det førstkommende Landsraadsmøde, mundtlig eller skriftlig til Inspektøren, som da saavidt muligt inden Mødet undersøger Sagen.

Et til Landsraadet valgt Medlem, hvis Valg ikke er anerkendt, kan

paa Landsraadsmødet deltage i Raadets Forhandlinger, men ikke i dets Afstemninger.

Naar et Medlems Valg kasseres, bestemmer Landsraadet, om han skal erstattes ved den valgte Suppleant, eller om der i Kresen skal foretages nyt Valg, som i saa Fald kun skal angaa det egentlige Medlem, men ikke Suppleanten. Kassation af en Suppleants Valg nødvendiggør ikke nyt Valg.

§ 7. Enhver, der er valgbar til Landsraadet, er pligtig at modtage Valg til samme, med mindre han har opnaaet en Alder af 50 Aar. Har nogen været Medlem af Landsraadet eller Suppleant i en hel Valgperiode eller længere, er han dog ikke pligtig til igen at modtage Valg førend efter Forløbet af et lige saa langt Tidsrum som det, hvori han har fungeret.

B. Forretningsførelse.

§ 8. Under almindelige Forhold samles Sydgrønlands Landsraad til Møde ved Godthaab og Nordgrønlands ved Godhavn. I Tilfælde, hvor særlige Forhold gør sig gældende, kan Formanden dog sammenkalde Landsraadet paa et andet Sted indenfor Landsdelen. Forandring i disse Bestemmelser kan fastsættes af Indenrigsministeren.

Indkaldelsen foregaar ved Brev fra Formanden direkte til hvert Medlem og skal foretages med den første almindelige Post, som udgaar fra Inspektøren om Foraaret efter at der er modtaget Post saavel fra Danmark som fra Landsraadskresene.

Tiden for Møderne fastsættes af Formanden. Møderne er offentlige; dog kan Raadet paa Forslag af Formanden vedtage at behandle enkelte Sager for lukkede Døre.

§ 9. Ved Begyndelsen af Aarsmødet omdeles til Medlemmerne en af Formanden udarbejdet Dagsorden over de Sager, som vil komme til Forhandling, og samtidig fremlægges Sagerne — som stedse skal være til Stede under Forhandlingerne — saavel i Original som i grønlandsk Oversættelse. Udenfor Dagsordenen kan Formanden give Raadet Meddelelser og fremlægge senere fremkomne Sager, men iøvrigt kan ingen Sag uden Raadets Samtykke tages under Forhandling, førend Dagsordenen er udtømt.

Efter at Dagsordenen er fremlagt, afgøres Gyldigheden af de siden sidste Møde eventuelt stedfundne Valg til Raadet, men iøvrigt kan ingen Sag uden Raadets Samtykke behandles tidligere end Dagen efter, at den ved Dagsorden eller ved Meddelelse fra Formanden er kommen til Medlemmernes Kundskab. Sager, som fra Medlemmernes Side ønskes behandlede paa Mødet, vil derfor i betimelig Tid være at anmelde for Formanden.

§ 10. Forhandlingerne paa Mødet foregaar paa grønlandsk, og Formanden drager Omsorg for, saavel at de foregaaende Forhandlinger kortelig gengives, som at de tagne Beslutninger i samme Sprog nøjagtig tilføres Forhandlingsprotokollen, som ved Slutningen af hvert Dagsmøde underskrives af Formanden og de tilstedeværende Medlemmer.

En Udskrift af Forhandlingsprotokollen ledsaget af en dansk Over-

sættelse af samme og af Formandens Erklæring over de behandlede Sager bliver efter hvert Møde at indsende til Indenrigsministeriet.

§ 11. Formanden leder Forhandlingerne og paaser Ordenens Overholdelse paa Møderne. Han kan, naar som helst han under Forhandlingerne finder det nødvendigt, selv tage Ordet og giver det iøvrigt til Medlemmerne, som herom henvender sig til ham, idet han, naar flere samtidig begærer Ordet, bestemmer Rækkefølgen imellem dem. Formanden paaser under Forhandlingerne, at ingen fjerner sig fra den foreliggende Sag, og ethvert Medlem er pligtig at underkaste sig Formandens Kendelse saavel i denne Henseende som angaaende Overholdelse af den fornødne Orden i Almindelighed. Endelig foranstalter Formanden Udførelsen af Raadets Beslutninger, besørger Brevvekslingen samt Førelsen af de nødvendige Bøger og Regnskaber og opbevarer de Raadet tilhørende Bøger, Papirer og Effekter.

I Tilfælde af Sygdom eller andet uundgaaeligt Forfald kan Formanden beskikke en Stedfortræder til paa sine Vegne at varetage det fornødne til Hvervets Udførelse. Endvidere kan Formanden til Medhjælp antage en Tolk og Skriver, ligesom han til Besørgelse af det skriftlige Arbejde yderligere kan antage midlertidig Medhjælp i det Omfang, hvori saadant nødvendiggøres. De til Medhjælp fornødne Udgifter afholdes af Fælleskassen.

§ 12. Naar Raadet hertil finder Anledning, kan det til nærmere Behandling af en enkelt Sag eller Klasse af Sager nedsætte Udvalg, bestaaende af 3 af Raadets Medlemmer, som vælges ved almindelig Stemmeflerhed. Ethvert Udvalg vælger selv sin Formand, som, efterat den paagældende Sag er gennemarbejdet, paa Udvalgets Vegne i Landsraadsmødet afgiver Betænkning over samme. I et Udvalgsmøde kan der, naar Udvalget derom fremsætter Ønske, finde Forhandling Sted mellem dette og Raadets Formand.

Medlemmerne ere pligtige til at modtage de paa dem faldne Valg saavel til Medlem af nedsatte Udvalg som til andre særlige Hverv, som Landsraadet maatte overdrage dem.

§ 13. Naar en Sag er behandlet paa Mødet, og ingen af Medlemmerne efter Formandens Opfordring har yderligere at føje til samme, eller Raadet finder, at Sagen er tilstrækkelig behandlet, sættes den til Afstemning. Ingen Beslutning kan tages. naar ikke i det mindste to Trediedele af Raadets Medlemsantal er til Stede. Naar der imellem Medlemmer er forskellig Mening om en Sag, afgøres den ved Stemmeflerhed blandt de Tilstedeværende. Staar Stemmerne for og imod lige, er Forslaget forkastet.

§ 14. Naar der forekommer en Sag, som berører et Medlems eller nogen med ham nærbeslægtets personlige Interesse, skal den paagældende vige sit Sæde, medmindre Forsamlingen opfordrer ham til at blive til Stede for at give Oplysninger, som Raadet maatte ønske; under Afstemningen bør han derimod altid forlade Forsamlingen. Om en Sag er af den Beskaffenhed, at den nødvendiggør et Medlems midlertidige Fratrædelse, afgøres, saafremt den paagældende ikke selv er af denne Anskuelse, ved Forsamlingens Afstemning.

§ 15. Medlemmerne af Landsraadet erholde i Dagpenge 2 Kroner for hver Dag, de paa Grund af Raadets Møde maa være borte fra deres Erhverv, samt, hvor de befordre sig selv, Rejsegodtgørelse efter samme Regler, som gælde for Postfolk med Kajak eller Slæde.

Ved Indkaldelsen til Møde meddeler Formanden hvert Medlem, hvorvidt han vil have at befordre sig selv, og hvor han kan benytte Skibs- eller Baadslejlighed. Ved Befordring med Skib nyder Medlemmerne for Fælleskassens Regning Kost som Kahytspassagerer.

C. Virksomhed.

§ 16. Landsraadene medvirke ved Fastsættelsen af saadanne Retsbestemmelser, som angaa det grønlandske Samfund. De have at afgive Betænkning over de Udkast til Love og Anordninger, som af Regeringen forelægges dem, og er derhos berettigede til selv at fremlægge Forslag til nye Bestemmelser.

Raadene har endvidere, naar de dertil af Regeringen foranlediges, at afgive Betænkning over andre Sager, som vedrøre offentlige Foranstaltninger, eller som anses for at være af indgribende Betydning for Samfundets Velstand, og de kan ogsaa om saadanne Sager uopfordret fremsætte Forslag eller stille Forespørgsler, ligesom de endelig er berettigede til, naar de dertil finde Anledning, at indgive Besværing med Hensyn til Lovenes Overholdelse og de offentlige Anliggenders Bestyrelse.

§ 17. Landsraadet kan ikke træffe Afgørelse om andre Sager end dem, der udtrykkelig er henlagte til det, og kan saaledes heller ikke disponere over Fælleskassens Midler uden Hjemmel i en fra Indenrigsministeren udfærdiget Bemyndigelse, hvad enten denne kun angaar et enkelt bestemt Formaal eller har vedvarende Gyldighed for et større Omraade.

Naar et Landsraad i Følge § 16 gør Indstilling om Foretagelse af en offentlig Foranstaltning, vil det samtidig have at indsende et Overslag over de derved paaregnede Udgifter og at gøre Indstilling om, hvorvidt disse bør afholdes af vedkommende Fælleskasse eller om de søges bevilgede af Grønlands Fællesfond eller i Tilfælde, der er af særlig Art, og hvor de offentlige grønlandske Kasser ikke kan strække til, paa den aarlige Finanslov.

§ 18. Indtil videre kan Landsraadene dog i efternævnte Tilfælde af Fælleskassen beslutte Udgifter, som, naar de tiltrædes af vedkommende Inspektør, straks kan komme til Udbetaling, nemlig:

1) Tilskud til Kommuner, som paa Grund af særlig daarlige Erhvervsforhold eller andre ekstraordinære Omstændigheder maatte have Vanskeligheder ved at opfylde deres Forpligtelser.
2) Opmuntring og Udmærkelse til duelige Erhververe, der ønsker at forbedre deres Huse, eller til begyndende Kajakfangere, som ønsker at anskaffe sig Riffel, alt under Iagttagelse af de ved de foreløbige Bestemmelser for Forstanderskaberne af 31. Januar 1872 og 21. April 1881 § 12 fastsatte Regler.

Iøvrigt kan der, indtil anden Bestemmelse efter Forhandling med Landsraadene træffes, under Iagttagelse af de foranførte Regler af Fælles-

kassen afholdes saadanne Udgifter, som for Tiden afholdes af Inspektøren i Følge en gældende Bestemmelse eller hævdvunden Praksis.

§ 19. Naar Landsraadet ikke er samlet, kan Inspektøren paa dettes Vegne træffe fornøden Foranstaltning med Hensyn til saadanne Sager, som ikke taale at opsættes til næste Møde. — Saasnart Raadet træder sammen, har Formanden at forelægge dette Sagen med Beretning om de midlertidige Foranstaltninger, han saaledes har truffet.

§ 20. Finder Formanden, at en af Landsraadet tagen Beslutning overskrider den Raadet tilkommende Myndighed eller i andre Henseender er stridende imod Lovgivningen, eller at den gaar ud paa at træffe en for Landsdelen fordærvelig Foranstaltning eller at nægte Opfyldelsen af en Landsraadet paahvilende Pligt, kan han midlertidig sætte Beslutningen ud af Kraft, hvorefter han snarest mulig har at gøre Indberetning herom til Indenrigsministeren, som da ved sin Resolution afgør Sagen. En Genpart af denne Indberetning fremlægges samtidig i Landsraadet.

D. Regnskabsvæsenet m. v.

§ 21. For de Indtægter og Udgifter, som i Følge Landsraadets Vedtagelse eller — i Medfør af foranstaaende § 19 Formandens Bestemmelse passere for Fælleskassens Regning, udstede Formanden fornøden Indtægts- eller Udgiftsordre in duplo til Brug for vedkommende Handelsbestyrer som Regnskabsbilag. Fælleskassens Regnskabsaar er det samme som Handelens, og saa snart som muligt efter dettes Afslutning indsendes fra samtlige Handelssteder gennem de paagældende Kolonibestyrere til Inspektøren en Beregning over de i Aarets Løb foregaaede Ind- og Udbetalinger, ledsagede af det ene Sæt af Kassebilagene, som for Udgiftsordrernes Vedkommende bør være forsynede med fornøden Kvittering.

De Fælleskassen tilkommende Afgifter af Indhandlingen og af de i offentlig Tjeneste ansatte grønlandske Funktionærers samlede Pengelønninger beregnes af Inspektøren i Overensstemmelse med de i kongelig Anordning af Dags Dato vedrørende de grønlandske Kommuneraad §§ 36—39 fastsatte Regler.

§ 22. Efter Modtagelsen af det i forrige Paragraf nævnte Materiale aflægger Inspektøren Fælleskassens Aarsregnskab og beregner herved af den ved Aarets Begyndelse indestaaende Beholdning i Rente 4 % af hvert fulde 100 Kr. Regnskabet revideres og decideres paa samme Maade som hidtil af Indenrigsministeriet og offentliggøres derefter ved Foranstaltning af Inspektøren.

§ 23. Til Landsraadene foretages der første Gang Valg saa betids, at det første Møde kan afholdes i Sommeren 1911. Forsaavidt Forholdene paa enkelte Steder for det første Valg maatte vanskeliggøre Udsendelsen af den i § 2 nævnte Underretning til Kommunerne til fastsat Tid, skal dette ikke berøre Valgets Gyldighed, saafremt alle Valgmændene har været til Stede ved Valget eller i hvert Fald har erholdt Underretning om dette senest 3 Dage før dets Afholdelse.

Ligeledes skal det for det første Landsraads Møde være tilladt,

hvor saadant maatte nødvendiggøres, at fravige de i § 8 fastsatte Regler om Medlemmernes Indkaldelse, naar det iøvrigt paases, at hvert Medlem i betimelig Tid faar Underretning om Mødet. De nærmere Foranstaltninger i Overenstemmelse med nærværende Paragraf træffes af Inspektøren.

De for Regnskabsaflæggelsen fastsatte Regler anvendes første Gang paa Regnskabet for Aaret 1911—12.

Anordning vedrørende de grønlandske Kommuneraad.

I Henhold til Lov Nr. 139 af 27. Mai 1908 om Styrelse af Kolonierne i Grønland m. m. §§ 5—7, jfr. § 4, fastsættes herved vedrørende de ved Loven oprettede Kommuneraad følgende Bestemmelser:

A. Om Sammensætningen.

§ 1. Kommuneraadenes Medlemmer vælges ved de faste Bopladser indenfor hver Kommune, d. v. s. saadanne Steder, hvor Befolkningen har Vinterboliger, og de skal være bosatte ved det Sted, for hvilket de vælges, eller, saafremt de repræsenterer flere Bopladser, ved en af disse.

§ 2. Enhver Boplads, som har to eller flere valgberettigede Husherrer, og hvis Folketal ikke overstiger 100, vælger et Medlem til Kommunens Raad (jfr. dog § 3). Bopladser, som kun har én Husherre, kan enten sammenlægges, saaledes at de i Forening vælger et Medlem, eller henlægges under en anden større Boplads.

Bopladser, som *paa den Tid, da der afholdes almindelige Valg*, har et Folketal af over 100 Mennesker, har dog Ret til for hvert derefter paabegyndt Hundrede at vælge yderligere et Medlem, saaledes at Pladser med fra 101—200 Mennesker vælger 2 Medlemmer, fra 201—300 3 Medlemmer o. s. v.

Forandringer i Folketallet i Valgperiodens Løb medfører ikke nogen Ændring i Kommuneraadets Sammensætning.

§ 3. Et Kommuneraad skal bestaa af mindst 3 Medlemmer, som er valgte af den grønlandske Befolkning.

I Kommuner, hvor der kun findes én til Repræsentation berettiget Boplads, vælges disse 3 Medlemmer alle ved denne Boplads.

Er der i Kommunen to Bopladser, som har Ret til at vælge Medlemmer til Kommuneraadet, vælger den Plads, som har det største Folketal, to Medlemmer, den anden et. Er de lige i Folketal, vælger hver Plads to Medlemmer.

§ 4. Kommuneraadene afgør hver for sit Omraade under Inspektørernes Tilsyn, hvilke Bopladser der efter de gældende Bestemmelser har Ret til at vælge Medlemmer til Kommuneraadene, samt i de Til-

fælde, hvor en Boplads i Følge § 3 skal vælge mere end et Medlem, da hvor mange. Kommuneraadene afgør ligeledes, hvorvidt Bopladser med kun én Husherre efter Bestemmelsen i § 2 i givne Tilfælde skal sammenlægges eller henføres til andre større Bopladser.

De her nævnte Spørgsmaal afgøres for det første almindelige Kommuneraadsvalg under Inspektørernes Tilsyn af de nu bestaaende Forstanderskaber, hver for sit Omraade.

§ 5. Beskikkelse af danske til Medlemmer af Kommuneraadene i Følge Lovens § 5 foretages paa Indenrigsministerens Vegne af Inspektørerne, idet disse for hvert Tilfælde snarest vil have at indstille Beskikkelsen til Ministerens Godkendelse.

§ 6. I Tiden mellem to almindelige Valg kan et Kommuneraadsmedlem kun udtræde af Raadet i følgende Tilfælde:

1. Naar han modtager Fattighjælp eller ved Dom findes skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling.
2. Naar han flytter bort fra den Plads, ved hvilken han er valgt, eller, saafremt han har repræsenteret mere end en Boplads, bort fra Kresen.
3. Naar han paa Grund af Sygdom, Alder eller af anden gyldig Aarsag selv ønsker at udtræde, og dette tillades ham af Kommuneraadet.
4. Naar han indvælges som Medlem af Landsraadet.
5. Naar den Boplads, han repræsenterer, nedlægges eller gaar ned til kun at have ét Hus, og der ikke under Pladsen er lagt nogen anden Boplads.

Spørgsmaalet om, hvorvidt en Handling som nævnt i Punkt 1 kan kaldes vanærende eller ikke, afgøres af den blandede Domstol for det Distrikt, i hvilket Medlemmet er bosat.

§ 7. I Tiden mellem to Valg kan Indtrædelse af nye Medlemmer i Kommueraadet alene finde Sted i efternævnte Tilfælde:

1. Naar et valgt Medlem er afgaaet ved Døden, eller paa Grund af Bestemmelserne i § 6, Punkt 1—4, udtræder af Raadet.
2. naar der i en Kommune opstaar en ny Boplads, som har to eller flere valgberettigede Husherrer, eller naar en bestaaende Plads, som hidtil har været underlagt en anden større Plads, ved Tilflytning eller paa anden Maade faar to valgberettigede Husherrer, og
3. naar i en Kommune med 2 eller 3 Bopladser en af disse nedlægges, uden at den eller de tilbageværende i Følge §§ 2 og 3 tilsammen har 3 Kommuneraadsmedlemmer.

§ 8. Naar der i Følge § 7 foreligger Forhold, som giver Anledning til Indtrædelse af et nyt Medlem i Kommuneraadet, skal dette paa det førstkommende ordinære Møde drage Omsorg for, at der foretages Udfyldningsvalg, som kun gælder for den tilbageværende Del af Valgperioden. Indtræder de Forhold, som betinger Udfyldningsvalg, efter 1. Januar i det Aar, i hviket almindelige Valg skal afholdes, overlades det dog Kommuneraadet i hvert enkelt Tilfælde at bestemme, om Udfyldningsvalg skal foregaa eller ikke.

B. Om Valgene.

§ 9. I de Aar, da almindelige Valg til Kommuneraadene foregaar, afholder hvert af disse et ektraordinært Møde i Tiden mellem 1. og 15. September og paa disse Møder udarbejdes Lister over de i Kommunen værende valgbare og valgberettigede Personer.

Disse Lister opslaas umiddelbart efter Mødet paa et for alle tilgængeligt Sted udenfor Kommunens Butik og bliver hængende her til Afholdelsen af det næste ordinære Møde.

Enhver, der maatte finde, enten at en valgberettiget er udeladt af Listen, eller at en uberettiget er optagen paa denne, kan i Tiden mellem to Møder indlevere skriftlig Besværing til Kommuneraadet eller paa det ordinære Møde fremføre sin Indsigelse mundtlig.

Paa det ordinære Møde afgør Kommuneraadet endeligt, hvorvidt der bør tages Hensyn til de fremkomne Indsigelser, og meddeler herom, under samme Form — skriftlig eller mundtlig — hvorunder Besværingen er fremkommen, Klageren Underretning.

Efter de eventuelle Klagers Afgørelse affatter Kommuneraadet paa samme Møde de endelige Valglister for hver Boplads eller Kres i Kommunen.

§ 10. Samtidig med Affattelsen af de endelige Valglister bestemmer Kommuneraadet, paa hvilken Dag Valget skal foregaa, idet der hertil fastsættes en Dag i Tiden fra den førstkommende 10. til 20. Oktober, begge Dage medregnede.

Endvidere fastsætter Kommuneraadet i Krese med to eller flere Bopladser, hvor Valget skal foregaa.

Bekendtgørelsen om Valgdagen og Valgstederne sker ved Opslag udenfor Kommunens Butik umiddelbart efter Mødet.

§ 11. Naar Kommuneraadet har bestemt Valgdagen, udnævner det for hver Boplads eller Kres en Mand, som skal lede Valget, og tilstiller denne Mand de Bopladsen eller Kresen vedrørende endelige Valglister.

Til at lede Valgene bør saavidt muligt udtages Mænd, der ikke er Medlemmer af Kommuneraadet.

§ 12. Selve Valget foregaar paa den Maade, at Vælgerne hver for sig personligt mundtligt til Valgets Leder meddeler, hvem de ønsker valgt som Pladsens eller Kresens Kommuneraadsmedlem. Om de afgivne Stemmer giver Valglederen Oplysning ved i den stemmendes Paasyn udfor hver Vælgers Navn paa Valglisten at notere Navnet paa den eller dem, den paagældende har stemt paa. Til Slut angiver Valglederen paa samme Maade for sit eget Vedkommende, hvem han stemmer paa. Valglederen maa ikke omtale, til hvem Vælgerne hver for sig har givet deres Stemmer.

Valgets Leder kan kun modtage Stemmer paa den dertil bestemte Dag, og den følgende Dag meddeler han, hvad enten samtlige eller kun en Del af Vælgerne har stemt, hvem han anser for valgt.

Som valgt anses den eller de, der har faaet det højeste Stemmetal, og hvis to eller flere staar med lige mange Stemmer, afgøres Valget

ved Lodtrækning mellem disse. Lodtrækning foregaar i Overværelse af Valgets Leder, som giver Valglisten en Paategning om, hvorledes Lodtrækningen er faldet ud.

§ 13. De, der af Valglederne anses for valgte, møder paa det førstkommende Kommuneraadsmøde, hvor hver især afleverer sin Valgliste, og hvor det derefter af det afgaaende Kommnneraad afgøres, om Valget anses for gyldigt eller ikke.

Saasnart et Valg er godkendt, anses den paagældende for at være traadt i Funktion som Medlem af Kommuneraadet.

Valglisterne indsendes sammen med Udskriften af Forhandlingsprotokollen til Inspektøren.

Indsigelser mod et Valgs Gyldighed kan fremsættes af enhver Vælger, enten før det her nævnte Møde — og da skriftligt — eller paa selve Mødet mundtligt.

Det Medlem, om hvis Valg der kan rejses Tvivl, kan ikke deltage i Afgørelsen af Spørgsmaalet om, hvorvidt han er gyldigt valgt eller ikke.

Kommuneraadets Godkendelse eller Forkastelse af de stedfundne Valg skal altid udtrykkelig anføres i Forhandlingsprotokollen. Naar et Valg kasseres, skal Grunden hertil ligeledes udtrykkelig indføres i Protokollen, og det samme gælder, naar en indkommen Klage over et Valg afvises.

Et Valg er at anse for godkendt, naar det ikke ved Stemmeflerhed indenfor Kommuneraadet kasseres. I sidste Fald drager Kommuneraadet Omsorg for, at nyt Valg snarest foretages.

Skulde der ved et Valg blive begaaet betydelige Fejl, men dette desuagtet blive godkendt af Kommuneraadet, er Inspektøren berettiget til med Angivelse af sine Grunde herfor at kassere Valget og paalægge Kommuneraadet at lade foretage et nyt. I hvert saadant Tilfælde vil Sagen snarest være at forelægge Indenrigsministeriet, ledsaget af alle nødvendige Oplysninger.

§ 14. For Afholdelse af Udfyldningsvalg efter §§ 7 og 8 samt Omvalg i Følge § 13 gælder de almindelige foran fastsatte Regler, idet saadanne Valg kun ikke maa foretages tidligere end 10 og senere end 20 Dage efter det Møde, i hvilket Bestemmelsen om, at Valg skal foregaa, er tagen, og paa hvilket Valglisterne til Udfyldningsvalget er affattede.

Eventuelle Indsigelser mod Listernes Rigtighed maa fremsættes senest 3 Dage før Valgets Afholdelse, skriftligt eller mundtligt overfor Formanden, som alene eller i Forening med et nærboende andet Medlem afgør, hvorvidt der kan tages Hensyn til Indsigelserne eller ikke.

§ 15. De Kommuneraadet i Følge §§ 9, 10 og 11 paahvilende Forarbejder ved Valgene varetages for det første almindelige Valgs Vedkommende af de nu bestaaende Forstanderskaber efter nærmere Anvisning af Inspektørerne.

(Fortsættes).

Nye grønlandske Love.

(Sluttet).

C. Om Forretningsførelsen.

§ 16. Kommuneraadene afholder Møde den sidste Søgnedag i hver Maaned fra September til April, begge Maaneder medregnede.

Ekstraordinære Møder kan afholdes paa enhver Aarstid, naar Formanden finder det fornødent, eller Halvdelen af Medlemmerne forlanger det.

De ordinære Maanedsmøder afholdes ved Kommunens Handelssted til det Klokkeslet, Raadet selv bestemmer, de ekstraordinære til den Tid og paa det Sted indenfor Kommunen, som Formanden ved Meddelelse til Medlemmerne bestemmer.

Ved Fastsættelsen af Tid og Sted for Møderne, saavel de ordinære som ekstraordinære, bør der tages Hensyn til de Medlemmer, som bor langt borte, og det bør ved de ordinære særligt iagttages, at de foregaar paa en saadan Tid af Dagen, at Medlemmerne fra Bopladserne kan deltage i Mødet samtidig med, at de gør Handelsrejser til Handelsstedet.

Møderne afholdes, hvor der findes et Skolelokale, efter nærmere Aftale med vedkommende Førstepræst i dette; i andet Fald sørger Raadet selv for passende Lokaler.

Adgang til Møderne er ikke tilladt andre end Raadets Medlemmer og dem, der indfinder sig i et bestemt, Raadet vedrørende Anliggende.

Det er Medlemmerne forbudt at give udenforstaaende Oplysning om de paa Møderne foregaaede Forhandlinger saavel som til Uvedkommende at omtale de Sager, de igennem deres Stilling faar Kendskab til.

§ 17. Hver Gang der afholdes Kommuneraadsmøde, ordinært eller ekstraordinært, indføres i Forhandlingsprotokollen: Dag og Klokkeslet samt Stedet, paa hvilket Mødet afholdes, og Navnene paa de mødte Medlemmer eller disses Stedfortrædere (jfr. § 21).

Ved Afholdelsen af de *ordinære* Møder indføres desuden hver Gang: fra hvert Medlem en kort Beretning om Fangstforholdene og Tilstanden paa hans Boplads og om, hvorvidt han har udgivet nogen Fattighjælp eller Understøttelse.

Herefter foretages de Sager, som maatte foreliggge til Behandling, og om hver af dem indføres en kort Beskrivelse af, hvad Sagen angaar, og hvilken Beslutning Raadet har taget. Naar forskellige Meninger har gjort sig gældende, indføres endvidere med hvilket Antal Stemmer Beslutning er taget, og ethvert Medlem er berettiget til at forlange sin afvigende Mening kortelig tilført. Efter hvert Mødes Slutning underskrives Protokollen af alle de tilstedeværende Medlemmer.

Med hver Postlejlighed afsendes til Inspektøren en Udskrift af Forhandlingsprotokollen for den siden sidste Indsendelse forløbne Tid.

§ 18. Ingen Beslutning tages af et Kommuneraad, naar ikke i det mindste Halvdelen af dets Medlemmer er til Stede eller behørigt

repræsenterede. Naar der mellem Medlemmerne er forskellige Meninger om en Sag, afgøres denne ved Stemmeflerhed. Staar Stemmerne for og imod lige, gør Formandens Stemme Udslaget.

§ 19. Foruden Forhandlingsprotokollen fører hvert Kommuneraad en Bog, indeholdende en Fortegnelse over alle Kommunens Beboere med vedføjede Bemærkninger om deres huslige Forhold, alt saaledes som det af Inspektøren fastsættes.

Af denne Bog sendes der til Inspektøren hvert Aar med første Post efter Nytaar en Udskrift med Oplysninger om samtlige Kommunens Indvaanere ved Udgangen af det foregaaende Kalenderaar.

Iøvrigt fører Kommuneraadet alle de Lister og Bøger, som Inspektøren maatte paalægge det at føre, ligesom det fremskaffer og indsender alle de Oplysninger, som Inspektøren maatte affordre det.

De til Raadets Virksomhed nødvendige Protokoller og Blanketter anvises eller udleveres af Inspektøren for Fælleskassens Regning, medens Papir og Kontorrekvisiter anskaffes af Kommuneraadet for Kommunekassens Regning.

Protokoller, som det pligtmæssig paahviler Raadet at føre, skal, forinden de tages i Brug, behørigt autoriseres af Inspektøren.

§ 20. Hvervet som Kommuneraadsmedlem er ulønnet, men der kan paa Kommuneraadets Indstilling af Inspektøren tilstaas en Mand, som i en hel Valgperiode eller længere har været Kommuneraadsmedlem, et Vederlag af fra 20 til 50 Kr., naar det godtgøres, at Hvervet for ham har været særlig byrdefuldt, og at han har varetaget det med Interesse og Dygtighed. Saadanne Vederlag udredes af Fælleskassen.

Enhver, der vælges til Medlem af Kommuneraadet, faar udleveret et for Fællesfondens Regning præget Emblem, som til Stadighed bæres, og som tilbageleveres, naar han ophører at være Medlem.

§ 21. Der paahviler Medlemmerne Pligt til, for saa vidt Forholdene tillader det, at tage Del i Kommuneraadets Møder. Det Medlem, som paa Grund af langvarig Sygdom eller anden ham personlig vedrørende Aarsag er forhindret i at indfinde sig til et Møde, kan hertil bemyndige en anden i Kresen bosat Mand, som han anser for valgbar til Raadet.

Naar et Medlem paa Grund af langvarig Sygdom eller anden vedvarende Aarsag er ude af Stand til at varetage sit Hverv i det Hele taget, beskikker Raadet en anden valgbar Mand til midlertidig at træde i Stedet for Medlemmet. I de Tilfælde, hvor der i Medfør af § 7 skal foretages Udfyldningsvalg, beskikker Raadet ligeledes en valgbar Mand til at varetage det fornødne i Tiden indtil Godkendelsen af det nye Medlems Valg.

Naar en Boplads i Medfør af nærværende Anordnings §§ 2 og 3 vælger mere end et Kommuneraadsmedlem, varetages de overfor Befolkningen forefaldende daglige Forretninger udelukkende af et af Medlemmerne, nemlig det, der har fungeret længst, eller saafremt de er valgte samtidigt, det, der er ældst af Alder.

§ 22. Hvert Aar paa Mødet i September vælger Kommuneraadet sin Formand for det kommende Aar. I de Aar, da der er foregaaet al-

mindelige Valg, foretages Formandsvalget dog først paa Mødet i Oktober umiddelbart efter Afgørelsen af Spørgsmaalet om, hvorvidt de stedfundne Valg anses for gyldige eller ikke.

Ethvert Medlem er forpligtet til at modtage Valg som Formand eller at udføre andre særlige Hverv, som Kommuneraadet maatte paalægge ham. Genvalg kan finde Sted, men den, der i mindst to efter hinanden følgende Aar har fungeret som Formand, kan undslaa sig for at modtage Valg i et lige saa langt Tidsrum, som han har været Formand.

Formandsvalget ledes af det ældste af Medlemmerne, og han erklærer den for valgt, som har faaet det højeste Antal Stemmer. Har to eller flere lige mange Stemmer, afgøres Valget mellem disse ved Lodtrækning.

Hvis Formanden i Aarets Løb dør eller udtræder af Raadet, vælges der, efter at der i Medfør af § 21 er beskikket et midlertidigt Medlem, eller der er sket Godkendelse af et i Henhold til § 8 foretaget Udfyldningsvalg, en ny Formand for den resterende Del af Funktionstiden. Indtil den nye Formand er valgt, fungerer det af Raadets Medlemmer, der er ældst af Alder, som Formand.

§ 23. Formanden leder paa Møderne Forhandlingerne, drager Omsorg for Forhandlingsprotokollens Førelse og paaser, at Kommuneraadets Beslutninger nøjagtig tilføres. Han foranstalter endvidere Udførelsen af de tagne Beslutninger og besørger Brevvekslingen og Førelsen af de nødvendige Regnskaber, Lister og Bøger. Endelig opbevarer han alle Kommuneraadets Protokoller, Breve og andre Papirer eller Dokumenter, der vedkommer de Raadet underlagte Anliggender.

Saafremt Formanden ikke mener sig i Stand til at udføre det Raadet vedrørende skriftlige Arbejde, kan dette hertil antage en skrivekyndig Grønlænder, enten blandt Raadets andre Medlemmer eller udenfor samme. For saa vidt Medhjælperen ikke er Medlem af Raadet, kan han dog ikke deltage hverken i Forhandlingerne eller Afstemningerne, og Formanden har stadig Ansvaret for Indholdet af de skriftlige Ekspeditioner, som han paa Raadets Vegne underskriver.

I Formandens midlertidige Forfald paa et Møde ledes Forhandlingerne af det ældste af de til Stede værende Medlemmer.

§ 24. Som Vederlag for Formandens Udførelse af de skriftlige Arbejder kan der efter Raadets nærmere Bestemmelse af Kommunekassen tilstaas ham et Beløb af fra 10 til 20 Kr. om Aaret. Det samme Vederlag kan tilstaas den, der uden at være Formand paatager sig Posten som Raadets Sekretær.

D. Om Virksomheden.

a. Varetagelsen af den offentlige Orden.

§ 25. Ethvert Kommuneraadsmedlem paaser for sit Omraade, at de den grønlandske Befolkning vedrørende Bestemmelser, som for Tiden gælder eller senere udfærdiges, bliver overholdte.

I Tilfælde af Lovovertrædelse indmelder han med første Lejlighed det passerede for Kommuneraadet, og dette skønner da over, hvor-

vidt den foreliggende Sag i Følge Lovens § 18 (jfr. Anordning af Dags Dato om Retsplejen i Grønland § 10) hører ind under Raadets egen Afgørelse eller under den sammesteds nævnte blandede Domstol.

Skønner Kommuneraadet, at Sagen hører ind under den blandede Domstol, sender den Anmeldelsen videre til Inspektøren eller, hvor denne ikke er til Stede, den for ham i det paagældende Distrikt beskikkede Stedfortræder.

§ 26. Kommuneraadets Medlemmer fører hver for sit Omraade Tilsyn med, hvad der foregaar ved Bopladserne, og henleder Opmærksomheden paa saadanne Forhold, som har Betydning enten særlig for Kresen eller for Kommunen i det Hele taget.

Han skal særlig have sin Opmærksomhed henvendt paa, at de i hans Kres værende Drenge i Tide forsynes med Kajak og Erhvervsredskaber, samt paa, hvorvidt nogen af Befolkningen i hans Kres ved Mangel paa Flid eller Husholderiskhed giver Anledning til at befrygte, at han vilde falde Kommunen til Byrde, og hvis saa er, i Tide advare den paagældende, samt, hvis Advarslen ikke frugter, henstille til Kommuneraadet, om dette finder Anledning til at gentage samme. I saa Fald tilstilles Advarslen den paagældende skriftligt, samtidig med at Afgørelsen og den paagældendes Navn indføres i Kommuneraadets Forhandlingsprotokol.

§ 27. Opstaar der ved Fangst af større Sødyr Uenighed om sammes Deling, afgør Kommuneraadsmedlemmet paa det Sted, hvor Dyret er bragt i Land, hvorledes Delingen efter de paa Stedet fra gammel Tid gældende Vedtægter skal foregaa.

I andre Tilfælde, hvor Uenighed opstaar mellem Beboere, der er repræsenterede af samme Kommuneraadsmedlem, kan dette foretage Mægling mellem Parterne, naar disse herom er enige.

b. *Understøttelser.*

§ 28. Understøttelser er i alle Tilfælde betingede af følgende Forhold:

1. at den paagældende intet ejer af Betydning, Hus og nødvendigste Fangstredskaber fraregnede,
2. at han ikke i Løbet af de sidste 3 Aar, før Understøttelsen er begært, ved Dom er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling. Spørgsmaalet om, hvorvidt en Handling bør kaldes vanærende eller ikke, afgøres i fornødent Fald af den blandede Domstol,
3. at han ikke i det Regnskabsaar, da Understøttelsen søges, samt i det nærmest foregaaende i Medfør af § 26 af Kommuneraadet er bleven advaret imod Mangel paa Flid eller Husholderiskhed, samt
4. at han ikke ved sidste Repartitionsuddeling har været udelukket paa Grund af modtagen Fattighjælp, og han heller ikke har modtaget saadan Hjælp senere.

Enhver, der ikke kan forsørge sig selv, og som ikke opfylder de i denne Paragraf anførte Betingelser, er henvist til at forsørges ved Fattighjælp.

§ 29. Under Forudsætning af, at de i § 28 fastsatte almindelige Betingelser er fyldestgjorte, kan Understøttelse ydes til efternævnte Personer:

1. *til Enker og med disse ligestillede enlige Kvinder samt faderløse Børn*, overfor hvem der ikke findes nogen Husherre, der har Forsørgelsespligt,
2. til *syge*, hvis Husherre opfylder de i § 28 opstillede Betingelser, men som ikke er i Stand til at fremskaffe saadanne Midler, som maa anses nødvendige til Sygdommens Helbredelse, og
3. til *Erhververe*, som enten paa Grund af a) høj Alder, b) Sygdom, c) Legemsbeskadigelse eller d) uforskyldt Forlis af mere kostbare Redskaber, er sat ude af Stand til at drive Erhverv.

Ved Understøttelser af sidstnævnte Aarsag bør det dog som almindelig Regel iagttages, at Understøttelsen ikke sættes højere end til det halve af det forliste Redskabs Værdi.

§ 30. Understøttelser kan udgives i Form af Varer — ingen Sinde i kontante Penge — og kun paa følgende Maader:

1. Som Føde, hvortil saavidt muligt anvendes grønlandske Fødemidler eller i Mangel heraf saadanne europæiske, som Inspektøren bestemmer.
2. Som Fangstredskaber, hvorunder Kajak og Redskaber til faderløse Drenge.
3. Som Midler til Hjælp for syge.
4. Som Ligklæder og Materialier til Ligkister.
5. Som Klæder, der saavidt muligt bør udleveres usyede.
6. Som Materialier til Udbedring af Vinterboliger.

Understøttelser bør som Regel, forinden de udgives, være bevilgede paa et Kommuneraadsmøde, men i saadanne Tilfælde, hvor en øjeblikkelig Afgørelse af Sagen er nødvendig, kan vedkommende Kommuneraadslem dog paa egen Haand tage Bestemmelse derom, idet han da paa det førstkommende Møde forelægger Sagen for Kommuneraadet, som derpaa afgør, om Betingelserne for at give Understøttelse i det foreliggende Tilfælde er fyldestgjorte. Hvis ikke, betragtes Udgiften som Fattighjælp.

For hver Gang en Understøttelse udgives, skal Kommuneraadet i Forhandlingsprotokollen give Oplysning om, hvorvidt Betingelserne for Udgivelsen er fyldestgjorte. I benægtende Fald kan Inspektøren efter foretagen Undersøgelse bestemme, at Udgiften skal betragtes som ydet Fattighjælp.

c. *Fattighjælp.*

§ 31. Fattighjælp ydes saadanne Personer, som ikke kan opnaa Understøttelse (§§ 28 og 29), og som, hvis de ikke faar Hjælp, vil komme til at lide Nød.

Fattighjælp kan kun ydes paa Forlangende af en Husherre og bør udgives med største Sparsommelighed og efterhaanden, som den gøres fornøden. Saafremt noget Kommuneraadsmedlem handler herimod, bør de andre Medlemmer paatale dette, naar Raadet holder Møde; hvis der ved Udgivelsen maatte begaas alvorlige Misbrug, og især hvis saa-

dant maatte ske gentagne Gange, kan Inspektøren paalægge det Kommuneraadsmedlem, som er Skyld heri, at erstatte Kommunekassen det Beløb, som ved hans Fejl er kommet denne til Udgift.

§ 32. Fattighjælp kan kun udgives i Form af Varer — ingen Sinde i kontante Penge — og kun paa følgende Maader:

1. Som Føde, hvortil saavidt muligt anvendes grønlandske Fødemidler eller i Mangel heraf saadanne europæiske, som Inspektøren bestemmer.
2. Som Erhvervsmidler, herunder Anskaffelse af Kajak og Redskaber til Drenge, hvis Forældre ikke selv drage Omsorg for samme.
3. Som Hjælp til saadanne syge Personer, som ikke i Følge §§ 28 og 29 opfylder Betingelserne for at opnaa Understøttelse.
4. Som Ligklæder og Materialier til Ligkister.
5. Som Materialier til Klæder.
6. Som Materialier til Udbedring af Vinterboliger.

Hjælp med Føde bør kun udgives, saafremt den, der søger Hjælp, ikke forstaar at drive Erhverv, eller saafremt Erhvervsforholdene er saa daarlige, at de, der er forsynede med Redskaber, ikke erhverver til det daglige Behov. I alle Tilfælde bør Hjælpen udgives i Form af Erhvervsmidler.

Hjælpen med Føde og Erhvervsmidler samt Syge- og Begravelseshjælp anvises af vedkommende Kommuneraadsmedlem, naar saadant gøres nødvendigt. Hjælp til Klæder og Udbedring af Boliger kan derimod, saafremt ikke særlige Forhold nødvendiggør en øjeblikkelig Bestemmelse, ikke udgives, uden efter Bevilling paa et samlet Møde.

§ 33. Den Husherre, som i Tiden mellem Vedtagelsen af to Aars Repartitionslister (§ 35) modtager Fattighjælp enten til Brug for sig selv eller nogen, overfor hvem han har Forsørgelsespligt, mister Adgang til Repartition første Gang Beregning sker efter Fattighjælpens Uddeling.

Indtil anden Bestemmelse efter Forhandling med Landsraadene træffes, omfatter Husherrens Forsørgelsespligt de samme Personer som hidtil i Følge de paa hvert Sted fra gammel Tid herskende Vedtægter. Dog skal Forsørgelsespligten i alle Tilfælde foruden Hustruen omfatte saavel hendes som hans Børn uden Hensyn til, om de mulig er fødte i et tidligere Ægteskab, eller af Hustruen udenfor Ægteskab, samt endvidere Mandens Forældre og yngre Søskende, hvis Faderen er død, alt dog kun for saa vidt de paagældende har Ophold i Huset.

Til udelukkende Brug for Personer, der af Godhed er optagne i Huset uden dér at have Forsørgelsesret, kan der dog, naar Forholdene taler derfor, ydes Fattighjælp, uden at Husherren derfor taber sin Repartitionsret; men Fortabelse indtræder, saafremt det oplyses, at Hjælpen helt eller delvis er kommen Husherren eller nogen, overfor hvem han har Forsørgelsespligt, til Gode.

For Tildeling af saadan Fattighjælp gælder tilsvarende Regler, som er fastsat i Slutningen af § 30 for Tildeling af Understøttelse.

Hvis en Husherre, som har faaet Fattighjælp, senere bliver saaledes stillet, at han uden Afsavn helt eller delvis kan tilbagebetale den

ham ydede Hjælp, kan Kommuneraadet paalægge ham at gøre dette, uden at de ved denne Paragraf fastsatte Virkninger for Modtagelse af Fattighjælp derved bortfalder. Saadan Tilbagebetaling kan dog ikke forlanges, naar der er hengaaet mere end 5 Aar fra den Tid, da Hjælpen blev ydet.

§ 34. Et Kommuneraadsmedlem maa ikke efterkomme de Henvendelser, der sker til ham om Understøttelse eller Fattighjælp, forinden han ved Undersøgelse har forvisset sig om, at Trang hertil er til Stede.

Naar Fattighjælp eller Understøttelse bevilges af et Kommuneraadsmedlem paa egen Haand, udsteder han for det bevilgede en Anvisning, som indfries ved Handelsstederne.

Er Fattighjælp eller Understøttelse bevilget i et Kommuneraadsmøde, udstedes Anvisningen af Formanden.

I Sygdomstilfælde, hvor Jordemoder eller Læge er til Stede, bestemmer disse, hvori Hjælpen til den syge skal bestaa, men Hjælpen anvises som sædvanligt af Kommuneraadsmedlemmet, og Kommuneraadet bestemmer ligeledes, om Hjælpen skal betragtes som Fattighjælp eller Understøttelse.

Det paagældende Kommuneraadsmedlem fører i alle Tilfælde Tilsyn med, at det, der er anvist, bliver udleveret og anvendt overensstemmende med Anvisningen.

d. Repartitionen.

§ 35. Paa hvert Aars Martsmøde udarbejder Kommuneraadet Udkast til Liste over, hvilke af Kommunens Beboere der er repartitionsberettigede, samt hvilke Parter der tilkommer hver især.

Indtil anden Ordning ved Forhandling med Landsraadene maatte blive truffen, beregnes Repartitionen efter de nu bestaaende Regler, dog saaledes, at der til de berettigede henregnes alle Erhververe — saavel Sælfangere som andre Erhververe — som ved Salg af Produkter yder Bidrag til Kommunekassen, og som ikke ved Modtagelse af Fattighjælp, ved en af den blandede Domstol afsagt Dom, som indeholder Bestemmelse herom, eller paa anden Maade har udelukket sig fra Adgang til Repartition. Alene de, der driver Erhverv som Sælfanger, kan optages i de tre Fangerklasser.

Umiddelbart efter Mødets Afholdelse opslaas det vedtagne Udkast udenfor Kommunens Butik og bliver hængende her til Afholdelsen af det næste ordinære Møde.

Enhver, der maatte finde noget at erindre mod Listens Indhold, enten for sit eget Vedkommende eller med Hensyn til andre, kan i Tiden mellem de to Møder indgive skriftlig Besværing til Kommuneraadet, eller paa det sidste Møde fremføre sin Indsigelse mundtlig.

Efter Mødet i April kan ingen Indsigelse fremsættes, og naar Kommuneraadet har afgjort, om de Indsigelser, der maatte være fremkomne, findes berettigede eller ikke, fastsættes derfor den endelige Liste over de repartitionsberettigede, hvilken Liste sammen med Ud-

skriften af Forhandlingsprotokollen og den Liste, der har været opslaaet, snarest indsendes til Inspektøren.

Bestemmelsen af, hvilket Beløb der haves til Repartition, Fastsættelsen af Partens Størrelse og Beregning af, hvilket Beløb der i Henhold til den indsendte Liste tilkommer hver enkelt repartitionsberettiget, foretages af Inspektøren ligeledes efter de samme Regler, som nu anvendes.

Saafremt Kommuneraadet mener at kunne foretage den her nævnte Beregning selv, skal dette være det tilladt, saaledes at Beregningen, forinden Udbetaling kan finde Sted, af Inspektøren skal være gennemgaaet og befundet rigtig.

Saasnart Beregningen er foretaget, giver Inspektøren om samme fornøden Meddelelse til Kommuneraadets Formand, som herefter kan anvise Beløbene til Udbetaling ved Kommunens Handelssted. Saafremt Erhvervsforholdene taler derfor, kan Raadet dog ogsaa vedtage, at Anvisningen skal udsættes indtil et senere Tidspunkt, dog ingen Sinde senere end til den 1. December i det Aar, da Beløbene er beregnede.

E. Om Regnskabsvæsenet.

§ 36. Ved hvert Handelssted føres af Handelsbestyreren en af Inspektøren autoriseret Indhandlingsprotokol, som for hver Dag med Angivelse af Sælgerens Kommune skal vise, hvad der af Befolkningen er solgt til Handelen af grønlandske Produkter, samt ligeledes en Regnskabsbog, i hvilken der under Datum og Modtagernes Navne indføres, hvad der fra Handelsstedet i Følge Anvisning fra Kommuneraadets Formand eller andre Medlemmer er udleveret af Varer eller udbetalt af Penge. De nævnte Bøger skal føres i Overstemmelse med et af Inspektøren udarbejdet Skema.

Hver Gang der ved Handelsstederne indhandles monopoliserede grønlandske Produkter, der er bestemte til Hjemsending, skal Handelsbestyreren samtidig med Betalingen til Sælgeren for Beløbet udlevere Kontrolmærker, mærkede med Handelsstedets Navn.

Disse Kontrolmærker danner Grundlaget for Beregningen af den Kommunen tilkommende Indhandlingsafgift og samles af Kommuneraadets Formand, som dog til denne Indsamling skal have Ret til paa et tilgængeligt Sted i Handelsstedets Butik at opstille en aflaaset Beholder, i hvilken de i Kommunen hjemmehørende Sælgere kan nedlægge deres Mærker.

I Tilfælde af, at Kontrolmærkerne helt eller delvis forkommer, kan Indhandlingsafgiften beregnes efter en Opgørelse af Handelsbestyrerens Indhandlingsbog.

§ 37. Samtidig med at Handelsstedets Aarsregnskab afsluttes, afleverer Handelsbestyreren til Formændene i de Kommuner, hvis Beboere i Finansaarets Løb i Følge Indhandlingsbogen har solgt grønlandske Produkter ved Handelsstedet, en Beregning herover samt en Beregning over de i samme Tid i Følge Regnskabsbogen for Handelsstedets Kommunes Regning udleverede Varer og Kontanter, ledsaget af de paagældende Anvisninger.

Denne sidste Beregning gennemgaar Handelsbestyreren i Forening med den stedlige Formand og Raadets eventuelle skrivekyndige Medhjælper, og Formanden meddeler derefter Handelsbestyreren Kvittering for Beregningens samlede Beløb.

Begge Beregninger, Anvisningerne og de i foranstaaende Post omhandlede Kontrolmærker indsendes derefter af Formanden med første Post til Inspektøren, som lader Beregningerne revidere, og som — efter at der er givet Regnskabsførerne Lejlighed til at erklære sig over eventuelle Udsættelser — ved Decision træffer endelig Afgørelse om Antegnelsernes Berigtigelse.

Hvor saadant gøres nødvendigt — særlig i langt borte liggende Kommuner — kan Inspektøren ved en dertil antagen Medhjælper mod et Honorar af Fælleskassen lade de her nævnte Beregninger med Bilag underkaste en foreløbig Revision.

§ 38. Med første Post efter Finansaarets Udgang indsender samtlige Læger, Kolonibestyrere og Førstepræster til Inspektøren Beregninger over de under hver især ansatte grønlandske Funktionærers samlede Pengelønninger i det forløbne Finansaar med Angivelse af, i hvilke Kommuner de nævnte Funktionærer er bosatte.

Paa Grundlag af disse Beregninger fastsætter Inspektøren foreløbig, hvilke Beløb der i Følge Lovens § 14 tilkommer de offentlige Kasser, og herom giver han, samtidig med at han i Følge næstfølgende § udarbejder Kommunekassernes Regnskaber, de ovennævnte Autoriteter fornøden Underretning.

§ 39. Efter Modtagelsen af de i §§ 37 og 38 nævnte Bilag udarbejder Inspektøren for hver Kommunekasse et Regnskab over det forløbne Finansaars Indtægter og Udgifter, og beregner herved af det halve af den ved Aarets Begyndelse til Stede værende Beholdning hver Kasse i Renter en Indtægt af 4 pCt. af hver fulde 50 Kr.

Af den ved Regnskabets Afslutning fremkomne Beholdning fradrages et Beløb af 33 Øre for hver af Kommunens Beboere, som er opført paa den den foregaaende 31te December i Henhold til § 19 udarbejdede Liste. Det overskydende reparteres i Overensstemmelse med den af Kommuneraadet i Følge § 35 indsendte Liste over de berettigede saaledes, at hver Part afrundes ned efter til det nærmest med 5 delelige Tal, idet det tiloversblevne bliver henstaaende paa Regnskabet for det løbende Finansaar.

Eksemplarer af Regnskabet tilstilles den paagældende Kolonibestyrer og Kommuneraadet.

Saafremt et Kommuneraad maatte ønske selv at aflægge Regnskabet, og Inspektøren skønner, at det er i Stand hertil, kan de i denne Paragraf nævnte Forretninger overdrages Raadet selv.

§ 40. Over de til hver Landsdel hørende Kommuners Regnskaber udarbejder Inspektørerne en samlet aarlig Oversigt, som, bilagt Ekstrakt-Afskrifter af Regnskaberne, indsendes til Indenrigsministeriets Revision og Decision paa samme Maade som hidtil anvendt overfor de grønlandske Kolonikassers Regnskaber.

F. Om Virksomhedens Overgang til Kommuneraadene, Inspektørernes Tilsyn m. m.

§ 41. Til Kommuneraadene afholdes første Gang almindeligt Valg i Dagene mellem den 10. og 20. Oktober 1910. Den sidste Søgnedag i samme Maaned afholder hvert Kommuneraad et Møde, paa hvilket afgøres Spørgsmaalet om de stedfundne Valgs Gyldighed. Derefter afholdes et nyt Møde den sidste Søgnedag i Marts Maaned 1911, paa hvilket der vælges en Formand for Tiden indtil Mødet i September Maaned samme Aar, og paa hvilket foretages den foreløbige Liste over de til Repartition for Aaret 1911 berettigede, hvilken Liste straks efter Mødets Afholdelse opslaas udenfor Handelsstedets Butik. Andre Sager end de nævnte kan ikke behandles paa de her omhandlede to Møder.

Iøvrigt træder Kommuneraadene i Virksomhed den 1. April 1911, paa hvilken Dag de nu bestaaende Forstanderskaber træder ud af Virksomhed.

§ 42. Inspektørerne foranstalter hver for sin Landsdel det fornødne med Hensyn til Virksomhedens Overgang fra Forstanderskaberne til Kommuneraadene og Fordelingen af de i Kolonikasserne den 31. Marts 1911 indestaaende Beholdninger mellem Kommunekasserne i Forhold til det til hver Kommune den 31. December hørende Folketal.

§ 43. Inspektørerne fører hver for sin Landsdel Tilsyn med, at de ved denne Anordning eller senere for Kommuneraadene givne Bestemmelser overholdes, og paataler og berigtiger de Afvigelser, som herfra maatte finde Sted. Ethvert Paalæg, som Inspektørerne i den Anledning maatte give, vil straks være at tage til Følge, men det kan indankes til Afgørelse for Indenrigsministeriet, idet det dog uforandret bliver staaende ved Magt, indtil Ministeriets Afgørelse foreligger.

Hvor saadant anses for nødvendigt og særligt paa Steder, der ligger langt borte fra Inspektørens Bosted, kan denne til Varetagelse af det her omhandlede Tilsyn beskikke en Stedfortræder, som i Inspektørens Fraværelse handler efter en ham af denne meddelt Instruks, om hvis Indhold der gives de paagældende Kommuneraad Meddelelse. Den, der beskikkes til dette Hverv, kan fordre de Udgifter, som derved foranlediges, godtgjorte.

§ 44. Saafremt der ved den forestaaende Ordning af Handelsforholdene i Grønland maatte blive fastsat en anden Datum end den nu gældende for Regnskabsaarets Afslutning, kan Indenrigsministeren i nærværende Anordning foretage saadanne Ændringer, som maa anses for ønskelige for at bringe de angaaende Kommuneraadenes Virksomhed og Regnskabsaflæggelse foran fastsatte Regler i Overensstemmelse med den nye Ordning.

Anordning vedrørende Retsplejen i Grønland.

I Henhold til Lov Nr. 139 af 27. Maj 1908 om Styrelse af Kolonierne i Grønland m. m. §§ 17, 18 og 21 fastsættes herved angaaende Retsplejen i Grønland følgende Bestemmelser:

I. Kommuneraadene.

A. Arv og Skifte.

§ 1. Naar en under grønlandsk Ret staaende Person afgaar ved Døden, skal Kommuneraadsmedlemmet for den Boplads, hvor den afdøde hørte hjemme, i alle Tilfælde — jfr. Lovens § 20 i. f. — anmelde dette, naar han næste Gang paa det ordinære Møde afgiver Beretning om Tilstanden ved hans Boplads. Saavidt det vides, indføres i Forhandlingsprotokollen den afdødes fulde Navn og derhos, hvorvidt den paagældende har efterladt sig noget af Værdi eller ikke.

Naar den afdøde har efterladt sig noget af Værdi, skal Kommuneraadsmedlemmet derhos til Indførelse i Forhandlingsprotokollen oplyse, hvori dette bestaar, og hvormeget det kan antages at være værd i rede Penge, samt endvidere, hvem den afdødes Arvinger maa antages at være.

§ 2. Naar den afdøde i rede Penge — herunder indestaaende i Sparekassen — ikke efterlader sig mere, end det kan antages, at Begravelsen har kostet, og iøvrigt ikke andet end saadanne Ejendele, som almindeligvis hører til en grønlandsk Husførelse, kan Kommuneraadet, naar alle Arvingerne eller Flertallet af disse lever sammen i en Husstand, bestemme, at Efterladenskaberne skal tilhøre alle Arvingerne til Fælleseje efter almindelig grønlandsk Skik.

§ 3. Efterlader den afdøde sig større Beløb i rede Penge eller større Genstande, som ikke almindeligvis hører til en grønlandsk Husførelse, skal der foretages en Deling, ved hvilken Kommuneraadet bestemmer, hvor meget hver Arving skal have, og vil Raadet herved særlig, naar der blandt Arvingerne findes umyndige Personer, som ikke selv kan varetage deres Tarv, have at paase, at disse Arvinger ikke forurettes.

Findes der blandt Efterladenskaberne saadanne Ting, som ikke lader sig dele, kan Kommuneraadet tillade, at disse overtages af en af Arvingerne, mod at denne da tilsvarer de øvrige et Vederlag af saadan Størrelse, som Kommuneraadet maatte bestemme.

§ 4. Naar den afdøde har været i fast Tjeneste under Kirke- og Skolevæsenet, Handelen eller Administrationen, indmelder Kommuneraadet med første Postlejlighed Dødsfaldet til Inspektøren, og der maa i saadanne Dødsboer udover Begravelsesudgifterne ikke udbetales noget Beløb eller udleveres nogen Ting, med mindre Innspektørens Samtykke hertil foreligger, ej heller maa der beregnes nogen Arvelod, førend Raadet fra Inspektøren har modtaget Meddelelse om, at Boet kan sluttes.

§ 5. Kommuneraadet er at betragte som Værge for alle faderløse Børn, der hører under grønlandsk Ret. Arvebeløb, som tilfalder saadanne Børn, indsættes altid til Forrentning i den grønlandske Sparekasse og bestyres af Kommuneraadet, indtil Børnene opnaar saadan Alder, at de selv kan overtage Bestyrelsen.

Personer, som vel har en saadan Alder, at de skulde kunne bestyre deres egne Sager, men som i Gerning viser sig uduelige hertil, kan, naar de ved Arv eller paa anden Maade kommer i Besiddelse af større

Beløb, ligeledes sættes under Værgemaal af Kommuneraadet, naar dette herom gør Forslag til Inspektøren og denne tiltræder Forslaget.

Inspektøren fører iøvrigt, i Overensstemmelse med § 53 i kgl. Anordning af Dags Dato angaaende de grønlandske Kommuneraad, nøje Tilsyn med, at Kommuneraadene udfører de dem efter denne Paragraf paahvilende Pligter.

Kommuneraadenes Overtagelse af Skiftevæsenet finder Sted den 1. April 1911, idet dog de Boer, som til den Tid henstaar under Behandling efter de danske Love, bliver at slutte af Inspektørerne.

B. Borgerlige Retssager.

§ 6. En borgerlig Retstrætte mellem Personer, der staar under grønlandsk Ret, afgøres af Raadet for den Kommune, i hvilken den indklagede paa det Tidspunkt, da Sagen rejses, er bosat, og ingen Sag maa paabegyndes, uden at den, mod hvem den er anlagt, lovlig er indkaldt til Møde.

§ 7. Indkaldelsen kan foretages mundtlig derved, at Klageren, ledsaget af to vel ansete Mænd, overfor den indklagede i det mindste 3 Dage før Afholdelsen af et ordinært Møde forkynder, at han paa Mødet agter at føre Klage over denne.

De to Mænd, der har paahørt Forkyndelsen, maa da sammen med Klageren indfinde sig paa Mødet og bevidne, at Indkaldelsen er foregaaet.

Ønsker Klageren ikke selv at foretage Indkaldelsen, kan han herom henvende sig til Kommuneraadets Formand, som da meddeler Klageren Underretning om Tidspunktet for Sagens Foretagelse og overensstemmende hermed udsteder Indkaldelse i 2 Eksemplarer, af hvilke det ene mindst 3 Dage før Mødet overleveres Indklagede gennem vedkommende Kommuneraadsmedlem, medens det andet tilbageleveres Formanden inden Mødets Afholdelse, forsynet med Paategning om, at et ligelydende Eksemplar er leveret Indklagede, og hvilken Dato dette er sket.

Saafremt Kommuneraadsmedlemmet selv er Part i Sagen, sender Formanden den skriftlige Indkaldelse til Besørgelse ved en anden vel anset Mand paa Indklagedes Boplads.

Hvad enten mundtlig eller skriftlig Indkaldelse benyttes, skal det samtidig med Indkaldelsen kortelig tilkendegives den indklagede, hvad Sagen angaar.

§ 8. Naar begge Parter møder for Kommuneraadet, skal dette først søge Sagen afgjort ved mindelig Overenskomst. Lykkes det ikke, skal Raadet søge Sagen oplyst saa godt som muligt, og bør begge Parter derfor til Mødet saavidt muligt medføre de Vidner eller Bevisligheder, som de har at støtte sig til. Saafremt der maatte foreligge Beviser eller findes Vidner, som ikke kan fremskaffes til det første Møde. kan Kommuneraadet udsætte Sagen til Behandling i et senere Møde, hvor da Beviserne eller Vidnerne fremføres. Saa snart Sagen maa anses for at foreligge tilstrækkelig oplyst, afgøres den efter, hvad der maa anses for retfærdig mod begge Parter, idet det i Forhandlingsprotokol-

len indføres, hvad Parterne hver især har paastaaet, hvilke Beviser der er fremførte, og hvorledes Sagen er afgjort.

§ 9. Udebliver den indklagede fra Mødet, kan Kommuneraadet, naar Udeblivelsen kan antages at være ufrivillig, f. Eks. foraarsaget ved Sygdom, daarligt Vejr, Isspærring eller lignende, udsætte Sagen til næste Møde, idet da Indkaldelsen gentages.

Kan det derimod ikke antages, at Udeblivelsen er ufrivillig, undersøger Raadet først, om Indkaldelsen er foregaaet paa lovlig Maade, og i bekræftende Fald afgøres Sagen alene efter de af Klageren fremførte Bevisligheder.

C. Strafferetsplejen.

§ 10. Kommuneraadets Straffemyndighed angaar Overtrædelse af saadanne Vedtægter, som i Følge Lov af 27. Maj 1908 § 7 er givne af dette selv og stadfæstede af Inspektøren, samt andre Sager, som senere efter Forhandling med Landsraadene bliver henlagte til Kommuneraadene; Forhandling herom vil være at optage af Landsraadene senest i Aaret 1913.

Naar Kommuneraadet for Lovovertrædelser idømmer Bøder, tilfalder disse Kommunens Kasse.

§ 11. Naar der til et Kommuneraad indkommer Anmeldelse om en formentlig Lovovertrædelse, som i Medfør af nærværende Anordnings § 10 falder ind under Raadets Afgørelse, udsteder Formanden paa samme Maade som nævnt i § 7 i to Eksemplarer en skriftlig Indkaldelse til den eller dem, der har gjort sig skyldig i Overtrædelsen, til at indfinde sig paa et bestemt angivet Kommuneraadsmøde. Senest 3 Dage før Mødet afleveres det ene Eksemplar af Indkaldelsen gennem Stedets Kommuneraadsmedlem til den paagældende, medens det andet inden Mødet tilbagesendes Formanden med paategnet Erklæring om, at et ligelydende Eksemplar er afleveret til den indklagede, og under hvilken Dato dette har fundet Sted.

Naar flere i Forening har gjort sig skyldige i samme Forseelse, skal der udstedes særskilt Indkaldelse til hver af dem.

§ 12. Naar Sagen behandles paa Mødet, og det er angivet, hvorom den drejer sig, skal der i Forhandlingsprotokollen altid først og fremmest indføres en Bemærkning om, at den indklagede har været lovlig varslet, og det Eksemplar af Indkaldelsen, der tilbageleveres Formanden, skal vedlægges den Udskrift af Forhandlingsprotokollen, som indsendes til Inspektøren.

§ 13. Hvis Indklagede møder efter Indkaldelsen, skal det i Forhandlingsprotokollen angives, hvorvidt han tilstaar eller benægter den ham paasigtede Forseelse, og i første Tilfælde, hvorvidt han for sin Overtrædelse kan anføre nogen Undskyldning.

Benægter han Forseelsen, indkalder Kommuneraadet til et senere Møde baade Indklagede og de Vidner, som formenes at kunne give nogen Oplysning om Sagen, og naar denne er tilstrækkelig oplyst, afgør Raadet, om den indklagede har gjort sig skyldig i nogen Forseelse eller ikke, og i bekræftende Fald, hvilken Straf der bør paalægges ham.

Naar der for en Forseelse er fastsat en bestemt mindste eller

højeste Straf, kan Kommuneraadet ikke gaa udenfor de fastsatte Grænser, men fastsætter indenfor disse Straffen under Hensyn til, om Forseelsen er foregaaet under formildende eller skærpende Omstændigheder.

§ 14. Udebliver den anklagede fra Mødet, kan Kommuneraadet, naar Udeblivelsen, saaledes som nævnt i § 9, kan anses for ufrivillig, udsætte Sagen til et senere Møde, til hvilket Indkaldelsen gentages.

Kan det derimod ikke antages, at Udeblivelsen er ufrivillig, afgør Raadet straks Sagen, efter hvad der er det bekendt om samme. Indfinder den indklagede sig paa Mødet, men efter at Afgørelsen er falden, og godtgør, at Udeblivelsen var ufrivillig, kan Sagen dog genoptages og behandles overensstemmende med Reglerne i § 12.

---

§ 15. Den af Kommuneraadet i en borgerlig Retssag eller Straffesag trufne Afgørelse kan ikke ændres, naar Sagen er behandlet i Overensstemmelse med de i Afsnit B og C fastsatte Regler.

Er dette derimod ikke Tilfældet — og særligt hvis Indkaldelsen ikke er foregaaet paa lovlig Maade, eller der maatte findes Beviskligheder, som ikke er tilladt fremførte — kan Inspektøren ophæve den trufne Afgørelse og paalægge Kommuneraadet at genoptage Sagen under Iagttagelse af de her fastsatte Regler.

§ 16. Erstatning og Bøder bliver, naar vedkommende ikke kan udrede dem, at indeholde i Betaling for, hvad han senere maatte indlevere til Handelen enten selv eller ved andre, eller i, hvad der maatte tilkomme ham som Betaling for udført Arbejde eller paa anden Maade. Der kan dog i intet Tilfælde indeholdes mere end en Trediedel af det ham ved hver Udbetaling tilkommende Beløb, og Indeholdelsen kan kun finde Sted, naar Kommuneraadet derom retter udtrykkelig Anmodning til Handelsbestyreren, den paagældendes Foresatte (vedkommende Læge, Førstepræst, Handelsbestyreren eller andre) eller den, for hvem den paagældende forretter Arbejde.

II. De blandede Domstole.

A. Sammensætning.

§ 17. De under de danske Love staaende Medlemmer af de blandede Domstole beskikkes indenfor hver Landsdel paa Indenrigsministeriets Vegne af Inspektøren, som for hver Gang snarest indstiller Beskikkelsen til Ministerens Godkendelse.

Foretagne Beskikkelser saavel af Retsmedlemmer som af de i Inspektørens mulige Forfald fungerende Formænd bekendtgøres snarest ved Opslag ved Distriktets Handelssteder.

De, der beskikkes, kan ikke nægte at modtage Hvervet.

De beskikkede Medlemmer er forpligtede til at gøre Meddelelse til Inspektøren, eller, hvor denne ikke er til Stede, til den for det paagældende Distrikt beskikkede Formand, naar de erholder Kundskab

om en begaaet under den blandede Domstols Omraade hørende Lovovertrædelse.

§ 18. Til Behandling af en under den blandede Domstol hørende Sag udkræves, foruden Formanden, Tilstedeværelsen af to danske og to grønlandske Medlemmer. Formanden afgør for hver Sag, hvilke af Distriktets Medlemmer der skal deltage i Forhandlingerne, og tilkalder disse inden Sagens Begyndelse, idet han herved, naar ikke særlige Hensyn gør sig gældende, bør foretrække de Medlemmer, som bor nærmest ved det Sted, hvor Retten holdes, og iøvrigt iagttage, at Medlemmerne i mindst mulige Omfang hindres i Varetagelsen af deres øvrige Virksomhed.

§ 19. Ingen kan som Retsmedlem deltage i Behandlingen af en Sag, i hvilken han selv er interesseret.

Til Retsforhandling bør Formanden ej heller indkalde noget Medlem, som ham bekendt er nær beslægtet eller besvogret med nogen i Sagens Udfald interesseret. Skulde det dog ved Forhandlingernes Begyndelse vise sig, at saadan Slægt- eller Svogerskab findes, bør vedkommende Medlem straks erstattes med et andet, og det samme gælder, hvis det under Sagens Forløb viser sig, at der er andre Interesserede end de ved Paabegyndelsen kendte, naar disse er i Slægt med nogen af Retsmedlemmerne.

B. Forretningsførelse og Virksomhed.

§ 20. Ved de blandede Domstole behandles enhver Sag, som ikke udtrykkelig er henlagt til Afgørelse ved Kommuneraadene.

En opstaaende Sag behandles af Domstolen for det Distrikt, hvorunder den indklagede paa det Tidspunkt, da Sagen rejstes, har fast Bopæl.

§ 21. Domstolen kan ikke samles udenfor Distriktets Grænser, men iøvrigt bestemmer Formanden Stedet, hvor Forhandlingerne skal foregaa, idet han derved tager Hensyn til hele Sagens Beskaffenhed. Formanden bestemmer ligeledes Tiden for Møderne og leder paa disse Forhandlingerne, idet han stiller Spørgsmaal til dem, der afgiver Forklaring, og drager Omsorg for Retsprotokollens Førelse. Hver Gang en Forklaring er tilført, opfordrer han de øvrige Retsmedlemmer til at erklære sig om, hvorvidt de ønsker yderligere Spørgsmaal stillede, og inden Forhandlingerne slutter, afæsker han ligeledes Medlemmerne Erklæring om, hvorvidt de mener, at der bør foretages yderligere til Sagens Oplysning.

Naar Sagen er afgjort, oplæser Formanden Dommen, og saafremt ikke alle de, den angaar, herved er til Stede, drager han Omsorg for, at den behørigt forkyndes for disse.

Den for hvert Distrikt beskikkede Formand opbevarer Distriktets Retsprotokol og besørger i de Sager, han leder, Domstolens Korrespondance.

§ 22. Den for Inspektøren for hvert Distrikt beskikkede Stedfortræder er pligtig til at rette sig efter de ham fra førstnævnte muligt meddelte Instruktioner angaaende Sagernes Behandling. Iøvrigt bør

han af egen Drift straks tage en Sag under Behandling, naar der er Fare for, at Bevisligheder ved en Udsættelse tabes, at Oplysning vanskeliggøres, eller at anden Skade foraarsages. Sager, som uden Skade kan udsættes, kan han derimod lade henstaa enten til Inspektørens Tilstedekomst eller til lejlighedsvis Besørgelse, naar han af anden Grund er paa Rejse.

§ 23. For hvert Distrikt føres en autoriseret Retsprotokol, i hvilken enhver forefaldende Sag refereres baade paa dansk og paa grønlandsk. En afgiven Erklæring skal tilføres i det Sprog, i hvilken den er afgiven, og derefter oplæses for den paagældende, som opfordres til at erklære sig over Tilførslens Rigtighed. Efter hver afsluttet Tilførsel oversættes denne enten ved et af Rettens Medlemmer eller ved en tiltagen Tolk for de Medlemmer, som erklærer ikke at have forstaaet den.

Retsprotokollen underskrives efter hvert Møde af Formanden og samtlige Retsmedlemmer saavelsom ogsaa — hvor en Tolk er tiltagen — af denne.

Udskrift af Retsprotokollerne paa dansk indsendes efter hvert Aars Udgang ved Inspektøren til Indenrigsministeriet.

§ 24. Naar den foreliggende Sag af Domstolen anses for at være saa godt oplyst, som Forholdene tillader, forhandler Rettens Medlemmer indbyrdes om, hvorledes den skal afgøres, og saafremt der herved viser sig Meningsforskel, skal den Afgørelse være gældende, som faar det højeste Antal Stemmer, idet de afvigende Meninger dog forinden Domsafsigelsen kan forlanges tilført Retsprotokollen.

Ved Afstemningerne iagttages det, at de grønlandske Medlemmer stemmer først, derefter de danske og til Slut Formanden.

Dommen indføres i Forhandlingsprotokollen, og saafremt den fastsætter Straf for en begaaet Lovovertrædelse, skal den indeholde Angivelse af, hvilken Lovbestemmelse der er anvendt ved Forseelsens Bedømmelse og Straffens Fastsættelse.

Bøder, som ikendes, tilfalder vedkommende Fælleskasse.

Det fornødne med Hensyn til Dommenes Fuldbyrdelse varetages af Inspektøren, som overfor de Sager, der er afgjorte under Ledelse af de beskikkede Formænd, skal have samme Indseende med, at Behandlingen har været lovlig, som fastsat ved foranstaaende § 15.

Iøvrigt er Domstolens Kendelser endelige.

§ 25. Til at paahøre Oplæsningen af en afsagt Dom har alle og enhver Adgang, men iøvrigt bestemmer Retten selv, hvorvidt en Sag helt eller delvis skal behandles offentlig eller for lukkede Døre. I sidste Fald er det forbudt Rettens Medlemmer til nogen udenforstaaende at omtale, hvad der er foregaaet i Møderne, og dette Forbud gælder altid om de Forhandlinger, som i Henhold til foregaaende Paragraf har fundet Sted med Hensyn til Sagens Afgørelse.

§ 26. Med Hensyn til Indkaldelse og Sagernes Behandling gælder tilsvarende Regler som fastsat ved nærværende Anordnings §§ 7—13 og 16, idet dog Formanden i hvert Tilfælde fastsætter en efter Forholdene afpasset Tidsfrist for, hvad der skal anses for lovlig Indkaldelse. Saa-

fremt Retten holder Møde i den Kommune, i hvilken den paagældende er bosat, kan Indkaldelse ske med Aftens Varsel.

I Straffesager anvendes, indtil andre Bestemmelser efter Forhandling med Landsraadene fastsættes, de foreløbige Bestemmelser af 21. April 1881 §§ 21, 22 og 24 og de sig dertil sluttende nu gældende Bestemmelser, idet dog Domstolene i alle Tilfælde — ogsaa de i Bestemmelsernes § 24 nævnte — fastsætter Straffen.

§ 27. Naar Rettens danske Medlemmer foretager Rejser alene for at varetage det dem i denne Egenskab paalagte Hverv, kan de herfor fordre Erstatning for deres Rejseudgifter. De grønlandske Medlemmer tilstaas der, naar de befordre sig selv, Milebetaling efter samme Regler som Postfolk og desuden i Diæter 2 Kroner for hver Dag, de af Hensyn til Møderne holdes borte fra deres Erhverv.

Tilkaldte Vidner erholder Godtgørelse efter de for Postfolk gældende Bestemmelser, saafremt de er af grønlandsk Nationalitet, og i andet Fald Erstatning for deres Rejseudgifter.

Samtlige Udgifter anvises af Formanden til Udbetaling ved Handelsstederne og belastes vedkommende Fælleskasse efter Ordre fra Inspektøren.

§ 28. De blandede Domstole træder i Virksomhed den 1. April 1911. Sager, som paa dette Tidspunkt maatte henstaa under Behandling ved de nu bestaaende Forstanderskaber, overgaar ved Inspektørernes nærmere Foranstaltning til den Domstol, hvorunder den i Medfør af § 20 henhører.

III. Inspektørernes Straffemyndighed, Forligsmægling m. m.

§ 29. Saafremt en Person, som staar under de danske Love, begaar en Handling, for hvilken der er fastsat Straf enten i de nu gældende grønlandske Retsregler, i en af Kommuneraadene given og af Inspektøren stadfæstet Vedtægt, i en efter Forhandling med Landsraadet fastsat Retsbestemmelse eller i en af Indenrigsministeriet eller Inspektøren udstedt Politibestemmelse, eller som iøvrigt efter grønlandsk Ret er strafbar, kan Inspektøren — ogsaa naar Handlinger af nævnte Art ved de danske Domstole vilde være at paadømme under en Justitssag — udøve Straffemyndighed i Overensstemmelse med efterstaaende Regler.

I saadanne Sager kan Inspektøren paalægge Bøder, der tilfalder den Kasse, som i Følge den overtraadte grønlandske Bestemmelse har Ret til samme, naar Overtrædelsen begaaes af en under grønlandsk Ret hørende Person. Ved Fastsættelsen af Bødens Størrelse skal Inspektøren ikke være bunden til de ved den grønlandske Bestemmelse fastsatte Grænser, men har Ret til at fastsætte et højere Beløb, enten i Overensstemmelse med den tilsvarende danske Lovbestemmelse, eller, hvis en saadan ikke findes, under Hensyn til den paagældendes hele økonomiske Stilling.

§ 30. Under Inspektørens Straffemyndighed i Følge foregaaende Paragraf falder ogsaa Sager angaaende Overtrædelse af det gældende

Handelsmonopol. Inspektøren er under saadanne Sager berettiget til at foretage fornøden Undersøgelse saavel i Land som om Bord i de Skibe, der besejler Landet, samt til Fordel for Handelen at konfiskere saadanne Varer, som har været Genstand for Snighandel.

§ 31. De under Inspektørens Straffemyndighed hørende Sager behandles og paakendes saavidt muligt under Iagttagelse af de for offentlige Politisager i Danmark gældende Former.

Naar saadant nødvendiggøres, kan Inspektøren til Foretagelse af Forkyndelser beskikke Personer, som er i Besiddelse af de Egenskaber, som udfordres for at være Stævningsmænd.

Bøder, som paalægges, bliver, for saa vidt de ikke betales inden en af Inspektøren nærmere fastsat Frist, at indeholde i den paagældendes Lønning eller Arbejdsfortjeneste, naar der her om sker Henvendelse fra Inspektøren til hans Foresatte.

§ 32. Hvis nogen under de danske Love staaende Person maatte gøre sig skyldig i en Handling, som ved Domstolene i Danmark kan ventes at ville medføre Fængselsstraf eller Embedsfortabelse, vil Inspektøren snarest have at foretage fornøden Undersøgelse ved Forhør, af hvilket Udskrift med første Lejlighed indsendes til Indenrigsministeriet.

Saafremt den paagældende ikke er ansat under Kirke og Skolevæsenet, er Inspektøren derhos bemyndiget til at suspendere ham fra hans Stilling og drage Omsorg for, at han snarest hjemsendes til Danmark. For de under Kirke- og Skolevæsenet ansatte udøves denne Myndighed af Provsten, til hvem Inspektøren derfor med første Lejlighed sender Udskrift af Forhøret.

Personer, som staar under danske Love, er i alle Tilfælde pligtige til at afgive Vidneforklaring saavel for Kommuneraadene som de blandede Domstole og Inspektørerne. For Indkaldelse hertil gælder de almindelige foran fastsatte Regler.

§ 33. I borgerlige Sager, hvor den indklagede staar under de danske Love, skal der, naar begge Parter opholder sig i Grønland, forinden Sagen bringes for Retten, foretages Forligsmægling ved Inspektøren i Forening med to af ham for hver Sag dertil udmeldte danske, som er Medlemmer af den blandede Domstol. Med Hensyn til Foretagelsen af denne Mægling og den til samme knyttede Retsvirkning gælder de samme Regler som Forligsmægling i civile Sager i Danmark, idet dog Inspektøren efter Modtagelse af Klagen ved direkte skriftlig Meddelelse til Parterne skal kunne indkalde disse til Møde.

Enhver af Parterne kan forlange, at et af ham selv fremsat Forligstilbud tilføres Protokollen. Ligeledes kan enhver af Parterne forlange, at der tilføres Protokollen en kort Fremstilling af de Fakta, hvorpaa han støtter sin formentlige Ret.

Enhver af Parterne kan begære fuldstændig Udskrift af, hvad der om den paagældende Sag er tilført Protokollen.

Varslets Længde samt Mødested og Tid fastsættes for hvert Tilfælde af Inspektøren, dog saaledes, at Mødet bliver at holde indenfor Grænserne af det Distrikt, i hvilket den indklagede er bosat.

Anordning vedrørende Grønlands Inddeling i Kommuner, Distrikter og Landsraadskrese.

I Henhold til Lov Nr. 139 af 27. Maj 1908 om Styrelse af Kolonierne i Grønland m. m. §§ 1 og 9 inddeles Landet herved i følgende Kommuner, Distrikter og Landsraadskrese.

A. Kommunerne.

Antallet af Kommuner fastsættes foreløbig i Sydgrønland til 26 og i Nordgrønland til 36, nemlig:

a. I Sydgrønland.

1. Sangmissok.

Omfatter alle de Øer og Fjorde nord for Kap Farvel, der begrænses mod Syd og Øst af Atlanterhavet, mod Nord af Kangerdlugssuatsiak (Lindenows-Fjorden) og mod Vest af en Linie, der fra Havet gaar vest om Eggers Ø, mod Nord gennem Fjorden øst for Tôrnârssukfjældene og Anordluitsok-Landet; derfra videre gennem Torssukátak til Bunden af Fjorden og over Fastlandet til Lindenows-Fjordens Bund.

2. Pamiagdluk.

Østgrænsen falder sammen med Sangmissoks Vestgrænse, medens Kommunen mod Vest støder til Havet. Mod Nord dannes Grænsen af en Linie, der fra Havet gaar nord og øst om Kitsigsutøerne langs Landet sydpaa til Marrarssuk, der ligger nordvest for Ikigait. Herfra gaar Grænsen nordpaa op gennem Landet mellem Fjordene Amitsuarssuk og Tasermiut, bøjer nær Bunden af førstnævnte Fjord vestover indtil den træffer Kommunens Østgrænse.

3. Nanortalik.

Sydgrænsen er den samme som Pamiagdluks Nordgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet til Sermersôks Sydspids, Kangek, og derfra i nordlig Retning tværs gennem Sermersôk, til Skeerne, hvorfra den fortsætter i samme Retning tværs over Fjorden, overskærende Øen Angmalortok i to lige store Dele og derefter midt igennem Sermilik til Fjordens Bund.

4. Sagdlît.

Begrænses mod Syd og Øst af Nanortaliks Kommune, mod Nord af en Linie, der fra Kidtlavât paa Sermersôk gaar gennem denne Ø's Nordpynt og derfra vest over mellem Øerne Inuarutdligak nord og Isua syd for Grænsen ud i Havet.

5. Sydprøven.

Begrænses mod Syd og Øst af Sagdlîts og Nanortaliks Kommuner.

Vest- og Nordgrænsen gaar fra Havet nordpaa mellem Øerne, sydlige og nordlige Úmánartôk, saaledes at den har Øen Kuvsàsàt mod Vest og Kekertarssuak mod Øst, og midt igennem Torssukátak indtil den syd for Øen Sánerut bøjer østover gennem Tasiussak-Fjorden til dennes Bund.

6. Sârdlok.

Syd- og Østgrænsen dannes af Sydprøvens Vestgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet til Øen Akias vestligste Pynt og tværs gennem Landet øst efter til Bunden af den Bugt, der findes paa Øens Østside, herfra videre mod Øst langs Kysten og ned gennem Sundet mellem Kangek og Fastlandet, indtil Grænsen af Sydprøvens Kommune.

7. Julianehaab.

Sydgrænsen dannes af Sârdloks og Sydprøvens Nordgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet nord mellem Hollænderøen og Simiutak op gennem Skovfjorden, og bøjer mellem Alangorssuak og Akuliarusek østover til Overbæringsstedet, der fører til Kakortokfjorden. Herfra gaar Grænsen mod Nord og senere mod Øst tværs gennem Landet forbi Kidtlavât til Nordbopladsen Sigssardlugtok og videre tværs over Fjorden til Kasigiarsuk og Indlandsisen.

8. Nordprøven.

Sydgrænsen falder sammen med Julianehaabs Nordgrænse. Nordgrænsen støder til Indlandsisen og Vestgrænsen dannes af en Linie, der herfra gaar øst om Nûk gennem Bredefjord, bøjer derefter syd om Tugtutôk til dennes sydøstligste Pynt og herfra atter sydpaa med Øerne Kekertak, Okaitsortalik, Uvingasut, Kingituarsuk og Kaersortalik øst og Putdlatit, Pukitsok, Nûgssuak og Okûtat vest for Grænsen ud i Havet.

9. Kagssimiut.

Østgrænsen er den samme som Nordprøvens Vestgrænse. Herfra strækker Kommunen sig mod Vest mellem Havet mod Syd og Isblinken mod Nord, indtil Linien, der fra Indlandsisen sønden om Kînalik og Sánerut over Kipisako gaar vest ud i Havet.

10. Arsuk.

Sydgrænsen er den samme som Kagssimiuts Nordgrænse. Nordgrænsen dannes af en Linie, der fra Havet nord om Øen Umának gaar midt igennem Sermiliarsuk til Fjordbunden, gennemskærende Nunatakken.

11. Narssalik.

Grænser mod Syd til Arsuks Kommune, mod Nord til en Linie, der fra Havet østpaa mellem Umának og Igaussak gaar til et Punkt umiddelbart syd for Bopladsen Iluilârssuk og derfra mellem Sermilikfjorden og Kuánersok ind gennem Landet langs Vandskellet mellem de paagældende Fjorde.

12. Frederikshaab.

Grænser mod Syd til Narssaliks Kommune og mod Nord til en Linie, der fra Havet gaar nord om Storø til Kangârssuk og videre gennem Nerutussok-Fjorden til dennes Bund og tværs gennem Landet til den nærmeste Isblink.

13. Avigait.

Sydgrænsen er den samme som Frederikshaabs Kommunes Nordgrænse.

Nordgrænsen strækker sig fra Havet tværs gennem Tuluvartalik til den saakaldte Frederikshaabs Isblink.

14. Fiskenæsset.

Grænser mod Syd til Avigaits Kommune, mod Nord til en Linie fra Havet gennem Nukarît og langs Fastlandets Sydkyst forbi Kasuk og derfra østefter midt gennem Sermilik til Isblinken.

15. Narssak.

Grænser mod Syd til Fiskenæssets Kommune, mod Nord til en Linie, der fra Havet gaar nord om Ravneøerne og ind mellem Angissunguak og Kingigtok, hvorefter den sønden for Uvingássorssuak bøjer vestover ind i Ameralikfjorden og videre gennem denne og Ameragdlâ op langs Elven til Akuliaruserssuak og Isblinken.

16. Godthaab.

Grænser mod Syd til Narssaks's Kommune, mod Øst og Nord til en Linie, der fra Nûa-Pynten mellem Fjordene Itivdlek og Ameragdlâ gaar mod Vest tværs over Itivdlek og Landet til Bunden af Kôrok og midt igennem denne til Umánakfjorden, som den derefter følger et Stykke mod Nordøst. Herfra bøjer Grænsen mod Vest, overskærer Storøen, Kôrnoksfjorden, Bjørneøen og Godthaabsfjorden og gaar derfra gennem Nordlandet til Søen nord for Sârdlok, videre gennem denne Sø til Bunden af Fjorden ved Sarfarssuak. Herfra bøjer Grænsen mod Syd over Sarfarssuak ned gennem Nipissatsundet til Jakobsholmen og ud ad Sønderløbet til Havet.

17. Kôrnok.

Begrænses mod Syd og Vest af Kommunerne Narssak og Godthaab, mod Nord dannes Grænsen af en Linie, der, udgaaende syd for Kingigtok, strækker sig mod Nordøst gennem Sørækken paa Nordlandet til Taserssuak og Isblinken.

18. Kangek.

Omfatter alle de Øer, og Dele af Fastlandet der mod Vest begrænses af Havet, mod Øst og Syd af Godthaabs Kommunes Vestgrænse.

Nordgrænsen gaar fra Havet gennem Upernivik østpaa til det Punkt, hvor Godthaabs og Kôrnoks Grænser støder sammen.

19. Atangmik.

Begrænses mod Syd og Øst af henholdsvis Kangeks og Kôrnoks Kommuner.

Nordgrænsen gaar fra Havet nord om Nasaussak gennem Ekaluit og fra Bunden af denne Fjord nordøst paa gennem en Række af Søer, hvoraf den største hedder Taserssuatsiak, til Isblinken.

20. Napassok.

Begrænses mod Syd af Atangmiks Kommune, medens Nordgrænsen gaar fra Havet syd om Umának gennem Silakángitsok til Bunden af Kusugkat og videre gennem Landet mellem S. Isartok og Atángua til Isblinken.

21. Sukkertoppen.

Sydgrænsen er den samme som Napassoks Nordgrænse. Kommu-

nen strækker sig herfra nordpaa til en Linie, der fra Havet gennem Hamborglandets vestlige Pynt, Tuapagssuit, gaar til dettes Nordøstpynt, Ingek, tværs over Fjorden til Kangerdluarssuk og nordpaa op gennem Landet vest for denne indtil op imod Evighedsfjorden, hvor den bøjer vestpaa gennem Fastlandet til Isblinken.

22. Kangâmiut.

Sydgrænsen er den samme som Sukkertoppens Nordgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet gennem Kangerdluarssussuak til Fjordens Bund og videre østpaa gennem Landet til Itivdlinguak og videre op gennem S. Strømfjord til Isblinken.

23. Itivdlek.

Sydgrænsen er den samme som Kangâmiuts Nordgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet gennem Ikertoks Munding, bøjer derefter mod Sydøst ned gennem Kangerdluarssuk, overskærende den lange Ø, som danner en Del af Ikertoks Sydspids. Midt i Kangerdluarssuk bøjer Grænsen mod Syd over Kákatokak til Itivdlinguak.

24. Sarfánguak.

Sydgrænsen gaar sammen med Itivdleks Nordgrænse. Mod Vest danner Grænsen en Linie, der fra Mundingen af Ikertok strækker sig ind i Fjorden og derefter bøjer mod Nord, overskærende Sarfánguakslandet og tværs over Amerdlok til et Punkt, der ligger lige øst for Narssak mellem Elvløbene, der afvander Augpilagtok.

25. Kerrortussok.

Støder mod Syd og Øst til Sarfánguaks Kommune. Nordgrænsen gaar fra Havet tværs over Jakobsskæret til Kællingehætten og derfra mod Nordøst ind gennem Landet, saaledes at den afskærer Bunden af S. Kangerdluarssuk og videre østpaa gennem Landet syd for Isortok til Isblinken.

26. Holstensborg.

Sydgrænsen gaar sammen med Kerrortussoks Nordgrænse. Kommunens Nordgrænse falder sammen med Grænsen for Landsdelene, Nordre Strømfjord, og fortsættes fra Bunden af Fjorden langs den nordligste af de der udfaldende Elve til Indlandsisen.

b. I Nordgrønland.

1. Agto.

Kommunens Sydgrænse falder sammen med Grænserne for Landsdelene.

Nordgrænsen gaar fra Havet ind norden om Sâtutøerne til Midten af den vest for Tugtulik liggende mindre Ø, tværs over denne og — i retvisende Øst — Tugtulik, drejer her en lille Smule mod Syd og fortsættes i en ret Linie omtrent parallel med Atanekfjorden til Amitsuarssuk-Fjord, følger denne og gaar endelig over Itivdlerak ind i Arfersiorfik-Fjordens indre Del ved Itivdlerssuak, hvorfra den følger Fjorden til Bræen ved sammes Bund.

2. Iginiarfik.

Sydgrænsen er den samme som Agtos Nordgrænse. Nordgrænsen

gaar fra Havet midt imellem Øerne Simiutalik og Simiutarssuak og videre norden om Fastlandet (Alángorssuak) mellem Akitsok-Øerne og Niakornarssuks Land, norden om dette og herfra i en ret Linie omtrent mod Øst til Midten af Tasiusarssuak, tværs over denne, norden om Akuliarusek.

3. Kangátsiak.

Sydgrænsen er den samme som Iginiarfiks Nordgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet norden om Ivnalínguak-Øen indtil Sydvest-Pynten af Aumat-Øen, midt igennem denne til Nordøst-Pynten, norden om Umivik-Ø og sønden om Kangalak-Ø, samt fra Midten af denne i en lige Linie til det Punkt, hvor Kommunens Sydgrænse træffer Tasiussarssuak.

4. Manermiut.

Sydgrænsen falder sammen med Kangátsiaks Nordgrænse til Midten af Kanalak Øen og fortsættes herfra som Østgrænse omkring Østsiden af denne Ø i nordvestlig Retning over Nivak-Fjorden og ind paa Sarkardlek-Øen. Nordgrænsen gaar norden om Vestre-Eilande indtil Kangarssuks Pynt og derfra ret Øst paa igennem Sarkardlek, tii den skærer Kommunens Østgrænse.

5. Egedesminde.

Sydgrænsen falder sammen med Manermiuts Nordgrænse. Fra det Punkt paa Sarkardlek, hvor denne Kommunes Nord- og Østgrænse mødes, drages en Linie, som danner Østgrænsen for Egedesmindes Kommune, om Ausiat-Øen og øst om Ivsuamiut ud i Diskobugten.

6. Hunde-Eilande.

Til Kommunen hører samtlige Øer i denne Øgruppe samt Rotten (Nunátsiak).

7. Akungnak.

Kommunens Vestgrænse falder sammen med de østlige Grænselinier for Egedesmindes og Manermiuts Kommuner til Midten af Nivaksfjorden. Herfra gaar Sydgrænsen ud igennem denne Fjord og ind imellem Ujarartarfik og Uperniviks-Øerne. Til denne Kommune hører endvidere Øgruppen Grønne-Eilande med Undtagelse af den til samme hørende Ø, Agigssat.

8. Ikamiut.

Kommunens Grænser mod Nordvest, Vest og Syd dannes af Sydgrænsen for Akungnaks Kommune, Østgrænsen for Manermiuts, og Nordgrænsen af Kangátsiaks fra det Punkt paa Kangalak-Øens Sydside, hvor de to sidstnævnte Kommuners Grænselinier skilles. Grænsen mod Øst dannes af en lige Linie midt igennem Sarpiussats Halvø til Tasiussarssuaks Østside. Til Kommunen hører endvidere Øen Agigssat i Øgruppen Grønne-Eilande.

9. Akugdlît.

Kommunen grænser mod Vest til Ikamiuts Kommune. Grænsen mod Nord dannes af en Linie gennem Kangersungnek-Fjorden til dennes Bund og herfra retvisende mod Øst. Til Kommunen hører Tusâk og de syd for denne liggende Smaaøer.

10. Christianshaab.

Sydgrænsen falder sammen med Nordgrænsen for Akugdlîts Kommune. Mod Nord dannes Grænsen af en Linie fra Diskobugten Syd om Maagefjældet i retvisende Vest og Øst til Tasiussaks vestlige Arm og langs Kysten af samme til Bræen, der skyder ud i Bunden af den.

11. Klaushavn.

Sydgrænsen falder sammen med Nordgrænsen for Christianshaabs Kommune, saaledes at hele Tasiussak hører til Klaushavns Kommune, Nordgrænsen dannes af Jakobshavns Isfjord.

12. Jakobshavn.

Sydgrænsen dannes af Isfjorden, Nordgrænsen af en lige Linie fra Bunden af Bredebugt til Bunden af Isfjordens nordgaaende Arm.

13. Rhodebay.

Sydgrænsen falder sammen med Nordgrænsen af Jakobshavns Kommune; Nordgrænsen dannes af en Linie i retvisende Øst og Vest fra Atâ-Sundet til Indlandsisen, berørende Pakitsok-Fjordens Bund.

14. Atâ.

Sydgrænsen falder sammen med Nordgrænsen for Rhodebays Kommune. Nordgrænsen dannes af en Linie fra Sydsiden af Isbræen sønden for Anâ til Ulugssat og Vestgrænsen af en krum Linie herfra gennem Arveprinsens-Eiland til Midten af denne Ø's Sydside.

15. Ritenbenk.

Østgrænsen falder sammen med Vestgrænsen for Atâs Kommune. Nordgrænsen dannes af Torssukátak.

16. Kekertak.

Sydgrænsen falder sammen med Nordgrænserne for Atâs og Ritenbenks Kommuner. Nordgrænsen dannes af en Linie fra den vestlige Side af Torssukátaks nordlige Bræarm til Østsiden af Tasekuiordlek og Vestgrænsen af en Linie herfra til Midtpunktet mellem Akungnak og Sarkak.

17. Sarkak.

Østgrænsen falder sammen med Vestgrænsen for Kekertaks Kommune. Vestgrænsen dannes af en lige Linie fra Nûkkiterdlek i retvisende Nord 3 Mil ind paa Nûgssuaks Halvøen og Nordgrænsen af en krum Linie fra Østsiden af Tasek uiordlek, midt igennem denne og fortsat midt igennem Taserssuak, indtil den træffer Kommunens vestlige Grænselinie.

18. Ujarasugssuk.

Kommunens Landgrænse dannes af en Linie fra Skærene ved Igdlorpait til Mudderbugtens sydvestlige Hjørne. Iøvrigt er Kommunen begrænset af Havet og Vaigattet.

19. Skansen.

Kommunens Grænser dannes mod Nordøst af Mudderbugtens Sydside, mod Øst og Syd af Diskobugten, mod Vest af Brededalens østlige Side fra Puilassok og 2 Mil op i Dalen. En Linie herfra til Mudderbugtens sydvestlige Hjørne danner Grænsen mod Land.

20. Godhavn.

Østgrænsen dannes af Vestgrænsen for Skansens Kommune, og Vestgrænsen er lagt langs den vestlige Side af Dalen fra Laksebugten til Diskofjorden (Itivdlek), regnet fra Blaafjæld $1^1/_2$ Mil op i Dalen. En Linie herfra til Skansens Kommunes nordvestlige Hjørne danner Godhavns Grænse mod Landsiden.

21. Diskofjorden.

Til denne Kommune hører den Del af Diskoøen, som ikke efter det foregaaende er henlagt til nogen anden Kommune.

22. Kronprinsens Eilande.

Kommunen dannes af Øgruppen af samme Navn.

23. Nûgssuak.

Østgrænsen falder sammen med Vestgrænsen for Sarkaks Kommune. Grænsen mod Landsiden dannes iøvrigt af en krum Linie fra denne Kommunes nordvestlige Spids til Kanisut-Pynten. Til Kommunen hører Hareøen.

24. Niakornat.

Kommunen begrænses mod Syd og Vest af den forannævnte Linie fra Kanisut til det nordvestlige Hjørne af Sarkaks Kommune og mod Øst af en lige Linie fra sidstnævnte Punkt til Ikorfat.

25. Kaersut.

Kommunen begrænses mod Vest af Østgrænsen for Niakornats og mod Syd af en Del af Nordgrænsen for Sarkaks Kommune. Mod Øst er Grænsen lagt som en lige Linie fra Vestenden af Taserssuak til Sarfarfik.

26. Ũmának.

Kommunen er mod Vest begrænset af Kaersuts og mod Syd af Sarkaks Kommune. Østgrænsen dannes af en lige Linie draget fra et Punkt ret Øst for Kolonien Umanak gennem Paornat paa Storøen og langs Østsiden af Umiartorfiks Isbræ, indtil den — omtrent paa Midten af Taserssuak — skærer Sarkaks Kommunes Nordgrænse. Kommunens nordlige Grænse drages som en lige Linie fra Nordpunktet af Østgrænsen og lige norden om Umanaks Øen.

27. Ikerasak.

Kommunen begrænses mod Vest og Syd af Ũmánaks, Sarkaks og Kekertaks Kommuner og mod Øst af Indlandsisen. Nordgrænsen er lagt som en ret Linie fra Umanaks Kommunes nordøstlige Hjørne til Kakordlugssuit og derfra gennem Midten af Landet ind omkring Bunden af Amitsuatsiak og videre i sydøstlig Retning til Sermiliks Isbræ.

28. Sãtut.

Kommunen begrænses mod Syd af Ũmánaks og Ikerasaks Kommuner. Nordgrænsen dannes af en ret Linie, dragen fra Agpat-Øens vestligste til dens østligste Punkt og herfra videre over Ivnarssuak paa Fastlandet til Indlandsisen.

29. Uvkusigssat.

Sydgrænsen falder sammen med Nordgrænsen for Sãtuts Kommune, og Nordgrænsen dannes af Kangerdlugssuaks syd- og østgaaende Arme.

30. Igdlorssuit.

Kommunen er mod Syd begrænset af Uvkusigssats Kommune. Nordgrænsen dannes af en krum Linie gennem Svartenhuks-Halvøen, omtrent af Halvøens Form, og dragen fra Sydenden af Narssak til Maagefjældet ved Uvkusigssat-Fjorden, hvorfra retvisende Øst paa til Indlandsisen.

31. Søndre Upernivik.

Mod Syd begrænses Kommunen af Igdlorssuits Kommune. Mod Nord dannes Grænsen af en ret Linie dragen fra Midten af Store Fladø's Vestside til Indlandsisen og berørende Sydspidsen af Halvøen paa Kekertarssuaks Nordvestside, Bunden af den nordgaaende Bugt paa samme Ø's Østside samt Nedkørselsstedet i Uvkusigssak-Fjorden for Slædevejen fra Umiarfik.

32. Prøven.

Sydgrænsen er den samme som Søndre Upernivik Kommunes Nordgrænse. Mod Nord gaar Prøvens Grænselinie ind norden om Øerne Kangek og Singarnak, herfra i østlig Retning nord om Øerne Akuliarusek og Amarortalik samt den Nord for Sundet mellem disse liggende mindre Ø, inde i Bunden af Kangerdluarssuk og videre i retvisende Øst.

33. Upernivik.

Sydgrænsen falder sammen med Prøvens Nordgrænse. Kommunens Nordgrænse gaar ind sønden om Kingigtuarssuk, norden og østen om Kingitsoks-Ø, herfra i en lige Linie i Retning af Nutarmiut Øens nordvestlige Hjørne, hvorfra mod retvisende Øst til Indlandsisen.

34. Augpilagtok.

Kommunen er imod Syd begrænset af Kommunen Upernivik. Nordgrænsen gaar fra Havet ind sønden om Kingigtortagdlît, nordvest om Arpik-Øen og den øst for samme liggende større Ø, ned igennem Kagsserssuak-Fjorden til den vestligste af de i sammes Bund mod Syd vendende mindre Isbræer.

35. Kagsserssuak.

Sydgrænsen falder sammen med Augpilagstoks Nordgrænse. Nordgrænsen gaar fra Havet sønden om Erkordlek-Øen og Kangarssuks Ø, hvorfra i retvisende Øst til Indlandsisen.

36. Tasiûssak.

Sydgrænsen er den samme som Nordgrænsen for Kagsserssuaks Kommune. Mod Nord falder Kommunens Grænse sammen med Landsdels-Grænsen.

Opstaar der Tvivl om den nærmere Fortolkning af de her fastsatte Regler, afgøres det af Inspektørerne hver for sin Landsdel, hvor den stedlige Grænse i det givne Tilfælde gaar.

B. Distrikterne.

Antallet af Distrikter fastsættes for Sydgrønland til 6 og for Nordgrønland til 5, nemlig:

a. I Sydgrønland.

1. *Nanortaliks Distrikt,* omfattende Kommunerne: Sangmissok, Pamiagdluk, Nanortalik, Sagdlît og Sydprøven.
2. *Julianehaabs Distrikt,* omfattende Kommunerne: Sârdlok, Julianehaab, Nordprøven og Kagssimiut.
3. *Frederikshaab Distrikt,* omfattende Kommunerne: Arsuk, Narssalik, Frederikshaab og Avigait.
4. *Godthaabs Distrikt,* omfattende Kommunerne: Fiskenæsset, Narssak, Godthaab, Kôrnok og Kangek.
5. *Sukkertoppens Distrikt,* omfattende Kommunerne: Atangmik. Napassok, Sukkertoppen og Kangâmiut.
6. *Holstensborgs Distrikt,* omfattende Kommunerne: Itivdlek, Sarfanguak, Kerrortussok og Holstensborg.

b. I Nordgrønland.

1. *Egedesmindes Distrikt,* omfattende Kommunerne: Agto, Iginiarfik, Kangátsiak, Manermiut, Egedesminde, Hunde-Eilande, Akungnak, Ikamiut, Akugdlît, Christianshaab og Klaushavn.
2. *Jakobshavns Distrikt,* omfattende Kommunerne: Jakobshavn, Rhodebay, Atâ, Ritenbenk, Kekertak og Sarkak.
3. *Godhavns Distrikt,* omfattende Kommunerne: Ujarassugssuk, Skansen, Godhavn, Diskofjorden og Kronprinsens-Eilande.
4. *Umanaks Distrikt,* omfattende Kommunerne: Nûgssuak, Niakornat, Kaersut, Umanak, Ikerasak, Sãtut, Uvkusigssat og Igdlorssuit.
5. *Uperniviks Distrikt,* omfattende Kommunerne: Søndre Upernivik, Prøven, Upernivik, Augpilagtok, Kagsserssuak og Tasiussak.

C. Landsraadskredsene.

a. I Sydgrønland.

1. *Landsraadskreds* omfatter:
Kommunerne Sangmissok og Pamiagdluk; Valgsted Pamiagdluk.
2. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Nanortolik og Sagdlît; Valgsted Nanortalik.
3. *Kreds* omfatter:
Sydprøvens Kommune; Valgsted Sydprøven.
4. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Sârdlok og Julianehaab; Valgsted Julianehaab.
5. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Nordprøven og Kagssmiut; Valgsted Nordprøven.
6. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Arsuk, Narssalik og Frederikshaab; Valgsted Narssalik.
7. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Avigait, Fiskenæsset og Narssak; Valgsted Fiskenæsset.

8. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Kangek, Godthaab og Kornok; Valgsted Godthaab.
9. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Atangmik, Napassok og Bopladsen Sukkertoppen i Kommunen af samme Navn; Valgsted Napassok.
10. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Kangâmiut og Itivdlek samt Bopladserne i Sukkertoppens Kommune, selve Bopladsen Sukkertoppen dog fraregnet: Valgsted Kangâmiut.
11. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Sarfanguak, Kerrortussok og Holstensborg: Valgsted Holstensborg.

b. I Nordgrønland.

1. *Landsraadskreds* omfatter:
Kommunerne Agto og Iginiarfik; Valgsted Iginiarfik.
2. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Kangátsiak og Manermiut; Valgsted Kangátsiak.
3. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Egedesminde, Hunde-Eilande og Akungnak; Valgsted Egedesminde.
4. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Ikamiut, Akugdlît, Christianshaab og Klaushavn; Valgsted Christianshaab.
5. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Jakobshavn og Rhodebay; Valgsted Jakobshavn.
6. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Atâ, Ritenbenk, Kekertak og Sarkak; Valgsted Kekertak.
7. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Ujarasugssuk, Skansen, Godhavn, Diskofjorden og Kronprinsens-Eilande; Valgsted Godhavn.
8. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Nûgssuak, Niakornat, Kaersut og Ikerasak; Valgsted Niakornat.
9. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Ũmának og Sãtut; Valgsted Ũmának.
10. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Uvkusigssat og Igdlorssuit; Valgsted Igdlorssuit.
11. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Søndre Upernivik, Prøven og Upernivik; Valgsted Prøven.
12. *Kreds* omfatter:
Kommunerne Augpilagtok, Kagsserssuak og Tasiûssak; Valgsted Tasiûssak.

Fiskeriundersøgelser i Grønland 1908 & 1909.

Af Cand. mag. *Adolf S. Jensen*.

(Af et Foredrag holdt i Foreningen »De Danske Atlanterhavsøer« den 18de Marts 1910).

Indledning.

Da Eskimoerne for 5—600 Aar siden indvandrede til Grønland fra de fladvandede Egne Nord for Amerika, var deres Fiskeri for intet at regne.

Efterhaanden som Eskimoerne drog sydefter langs Vestgrønland, kom de til Egne, der var rige paa Fisk. I Kystvandene færdes ikke blot Ulke og de bitte smaa Polartorsk, som man kendte fra nordligere Breddegrader, men ogsaa Lodder, Fjordtorsk, Kabliau, Flyndere, Stenbider og Laks; dybere nede trives Havkat, Rødfisk og Helleflynder, og paa de store Dybder lever Hellefisk og mægtige Hajer (Havkal).

Opfindsom som Eskimoen er, lærte han sig efterhaanden at udnytte denne Havets nye Rigdom. Krogene til sin Snøre skar han ud af Ben; Sænket lavede han af den let tildannede og gennemhullede Vægsten, eller han tog, hvor dette Materiale manglede, en Stump Granit og indsyede den i en Pose; Linen gjordes af tyndt skaaret Hvalbarde, sammenknyttet paa mange Steder, eller af Kobberemme, skaarne af Remmesælens Skind. Af Senetraad flettede han en lille Pose, fæstede den til en Vidiering og satte den paa et Skaft; han havde da en Ketser, hvormed han kunde øse Lodden op af Vandet, naar Stimerne i Legetiden stryger langs Strandbredden. Laksen tog han med Fork eller i en sindrig »Laksegaard«, opført af Sten i eller foran Elvene.

Efter Landets Besejling har Bindegarn fortrængt Barde- og Kobbeline, Sejlgarn har afløst Senetraad, og Krogene files nu til af Søm eller købes færdige i Butikken. Ellers er Redskaberne væsentlig de samme som forhen; men Linens Længde blev øget betydeligt, efterhaanden som man opdagede, at de største og bedste Fisk ofte staar ude paa de store Dybder.

Det vigtigste Fiskefartøj er Kajakken; smaa Pramme og Baade kommer dog ogsaa i Brug, hvorimod den skindklædte »Konebaad« ikke egner sig til at fiske fra. I Nordgrønland

lettes Fiskeriet meget ved, at fast Is lægger sig over Vandene om Vinteren; Snøren sænkes da fra Huller, der hugges i Isen.

Med disse simple Redskaber og Fartøjer har Grønlænderne siden Arilds Tid overkommet at skaffe tilveje det Kvantum Fisk, som man brød sig om til Husholdningen. I Almindelighed fiskes kun til Dagens Behov. Af den lille Laksefisk Lodden, Grønlændernes Angmagssæt, anlægges dog en Del Forraad til Vinterbrug; thi dels optræder denne Fisk i Legetiden i saa uhyre Stimer tæt ved Stranden, at man selv med en lille Hov kan opfiske ret betydelige Kvantiteter, dels er dens Behandling saare simpel, idet Fisken blot bredes til Tørring uden at skæres op.

Selv om der ved Grønland fandtes Betingelser for et virkeligt Fiskeri, var Udviklingen af et saadant udelukket, eftersom den kgl. grønlandske Handel ikke opkøbte Fisk. Een Undtagelse blev dog gjort, idet man allerede forholdsvis tidligt begyndte at indhandle Havkalens fede Lever, der giver en fin Tran; dette førte til, at der i Tidens Løb blev oparbejdet et betydeligt Hajfiskeri i Nordgrønland.

Selv i en saa kortfattet Indledning som nærværende bør dog ikke lades uomtalt, at der et Par Gange er gjort Forsøg med Torskefiskeri i større Stil. Det vigtigste af disse fandt Sted i Aarene 1847—51 under Ledelse af en fhv. Købmand paa Island, Thomsen. Der forsøgtes fra Baade og en Jagt forskellige Steder imellem Fiskenæsset og Holstensborg. De to første Aar gav godt Udbytte, i 1849 og 1850 var man mindre heldig tildels paa Grund af uheldige Vejrforhold, og da der i 1851 kun fangedes et Par Tusinde Torsk, opgav man at fortsætte. Ved Udstedet Fiskenæsset fortsattes dog Fiskeriet ved Hjælp af grønlandsk Arbejdskraft; der tilvirkedes dels Klipfisk til Hjemsendelse, dels Tørfisk til Fordeling imellem de andre Kolonier, at anvendes som Understøttelse i Trangstider og som Fattighjælp. Denne Bedrift blev atter pludselig nedlagt i Aaret 1865, da den fik Skyld for at drage de Indfødte fra Sælfangsten og derved at forarme dem.

Til forskellig Tid har fremmede Fiskefartøjer besøgt Grønland. Torskefiskeri kunde ikke svare Regning længe ad Gangen formedelst Fiskens uregelmæssige Tilsynekomst. Siden 1866

har derimod amerikanske Fiskeskonnerter regelmæssigt indfundet sig udfor Holstensborg for at drive Helleflynderfiskeri; det hørte først op i »Halvfemserne«, bl. a. fordi det blev forbudt at have Oplagspladser i Land og tage Indfødte ombord.

Det seneste Forsøg paa rationelt Fiskeri foretoges i Sommeren 1906 for offentlig Regning af Skibsreder *Napoleon Andreasen* med to færøske Kuttere. Torskefiskeriet svarede ikke til Forventningerne, idet der kun erholdtes ca. 2000 Stykker ved Holstensborg, hvor ligeledes fangedes ca. 1100 Helleflynder; ved Jakobshavn derimod fiskedes 7000 Hellefisk, men saa maatte man høre op af Mangel paa Tønder og Salt. Der blev ikke opdaget nogen nye Fangstfelter af denne Ekspedition.

Imidlertid havde der enkelte Steder i Grønland begyndt at udvikle sig en privat Trafik med Hellefisk og Laks; de Danske købte Fisken af Grønlænderne, saltede den i Tønder og sendte den hjem med Handelens Skibe. I 1903—04 besluttede Direktoratet sig til selv at overtage denne Trafik. Vel var det ikke store Kvantiteter, der opkøbtes, men hermed var dog det betydningsfulde Skridt gjort til at optage Fiskeri som anerkendt Erhverv i Grønland.

Fiskeriundersøgelserne i 1908 og 1909.

I Sommeren 1906 foretog nærværende Forf. en videnskabelig Undersøgelsesrejse for »Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geographiske Undersøgelser i Grønland« og lærte ved denne Lejlighed den grønlandske Befolkning og dens Livsvilkaar at kende.

Efter min Hjemkomst henvendte jeg mig til den daværende Indenrigsminister *Sigurd Berg* i den Hensigt at faa en systematisk Undersøgelse af Fiskebestanden sat igang ved Grønland. Ministeren udtalte ved den Lejlighed, at det netop laa ham stærkt paa Sinde at faa afgjort, om der gennem Fiskeri kunde skabes et Erhverv af Betydning for Grønlænderne, og opfordrede mig til at udarbejde en detailleret Plan for en saadan Undersøgelse.

Efter at have modtaget det ærefulde Hverv indgav jeg et saadant Forslag, hvorpaa Ministeren satte igennem, at det overdroges mig at foretage en to-aarig Fiskeriundersøgelse i Grønland, til hvilken Rigsdagen bevilgede 135.000 Kr. Formaalet

skulde være at fremskaffe et Skøn over, hvor de økonomisk vigtige Fisk forekommer i Mængde, og med de herved vundne Erfaringer for Øje at anvise, hvorledes de grønlandske Fiskerier bedst kan udnyttes af den indfødte Befolkning.

Til Undersøgelsen udrustedes et af den grønlandske Handels gamle Sejlskibe, Briggen »Tjalfe«, der forsynedes med en 50 H. K. Motor, til at drive en Hjælpeskrue og et Trawlspil til Indhivning af de forskellige Fiskeredskaber, samt med en mindre Motor paa Dækket til Drivning af de hydrografiske In-

Fig. 1. Briggen »Tjalfe« ved Fiskenæsset. Juni 1909.

strumenter. Dernæst udrustedes Skibet dels med praktiske Redskaber (Trawler, Liner, Vaad o. s. v.) til Fangst af de voksne Fisk, dels med videnskabelige Apparater til at bestemme Udbredelsen af Fiskenes Æg og Yngel og til Maalinger af Vandets Temperatur og Saltholdighed. For den nærmere Undersøgelse af det indsamlede Materiale byggedes et Laboratorium paa Dækket. Endvidere anskaffedes en større og en mindre Motorbaad, nogle Doryer samt hele den øvrige Udrustning, der er nødvendig til en Grønlandsekspedition.

Som Ekspeditionens Chef bestemte jeg Sejlruterne samt

ledede Fiskeforsøgene og de biologiske Undersøgelser, medens Cand. mag. *J. N. Nielsen* foretog de hydrografiske Undersøgelser, som udkrævedes for at opnaa fuld Forstaaelse af Fiskenes Udbredelsesforhold og Vandringer. Kaptajnen og 1. Styrmand var Mænd nøje kendt med Sejlads i grønlandske Farvande, og Besætningen bestod for en Del af Fiskere.

Det første Togt varede fra 3. Maj—10. November 1908, det andet fra 14. April—17. Oktober 1909. De to Aars Undersøgelser tilsammen har omfattet Grønlands Vestkyst fra den sydligste Spids op til Umanak (ca. 60°—71° n. B.), altsaa næsten hele den koloniserede Del, og er i lige Grad blevne Fjorde og Kyster, Banker og Dybhavet tildel. Thi hvis man vilde opnaa fuld Klarhed over Nyttefiskenes Udbredelsesforhold og Vandringer, kunde man ikke nøjes med at holde sig nær ved Land, til de Dele af Havet, som i den nærmeste Fremtid kan faa Betydning for Grønlændernes Fiskeri, men maatte tillige drive søgaaende Undersøgelser.

Det korte Tidsrum, der stod til Raadighed — to Somre —, og de uhyre Arealer, som det drejede sig om at undersøge — fra Syd til Nord over 165 danske Mil i Luftlinie —, førte nødvendigvis til, at Ekspeditionen ikke overalt kunde gaa saa grundigt til Værks som ønskeligt. Men man har dog vundet et Overblik over Forholdene og kan danne sig et velbegrundet Skøn over, dels hvilke Forbedringer kan indføres til Ophjælpning af de alt paabegyndte Fiskerier, dels hvilke helt nye Fiskerier kan tages op med Udsigt til Udbytte for Grønlænderne og derved ogsaa for den danske Stat.

Idet vi nu gaar over til at omtale hver for sig de Fiskearter, som egner sig til Eksport, vil vi begynde med Hellefisken *(Platysomatichthys hippoglossoides)*, Grønlændernes Kaleralik, eftersom denne store Fladfisk har en betydelig Salgsværdi paa Grund af Kødets overordentlige Fedme, der gør det skikket til at røges som Laks.

Om denne Fisk vidste man hidtil kun det sikre, at den forekommer enkelte Steder i Nordgrønland, nemlig i Umanakfjord, ved Kekertak og især ved Jakobshavns Isfjeldsbanke.

Efter vore Undersøgelser har Hellefisken i Virkeligheden en langt større Udbredelse. Vi har nemlig paavist den i Mængde dels i nogle sydgrønlandske Fjorde, dels ude i Davis-Stræ-

det. Den sidste Forekomst kan næppe faa Betydning for det praktiske Fiskeri, dertil vil de umaadelige Dybder (500 Favne og derover) i Forbindelse med vanskelige Bund- og Isforhold lægge for store Hindringer ivejen, selv om man tænkte sig Fiskeriet drevet fra store moderne Fartøjer. Inde i de sydgrønlandske Fjorde forholder det sig ganske anderledes. Her staar Fisken under Forhold, hvor den let kan fanges. Som en Fjord, der er særlig rig paa Hellefisk, maa nævnes Agdluitsok Syd for Julianehaab, bedre kendt maaske under Navnet Lichtenaufjord. I August Maaned ifjor foretog jeg Prøvefiskning over hele Fjorden, hvorved det viste sig, at Hellefisken stod stor og tæt over hele det betydelige Areal, hvor Dybden er 200—260 Favne; i Gennemsnit var Vægten 11—14 Pund pr. Fisk og Fangsten en Hellefisk for hver 7. Krog. Ogsaa det store Fjordkompleks Ikersuak, Kangerdluarsuk, Sermilik, Tunugdliarfik og Nardlunak Nord for Julianehaab er rigt paa Hellefisk; men samtidig var her rigtignok saa mange Hajer (Havkal), at de som Regel ødelagde Linefiskeriet for os; men hvor vore Liner fik Lov til at staa i Fred, gav de gennemsnitlig en Hellefisk for hver 8. Krog.

Af grundlæggende Betydning for Bedømmelsen af det grønlandske Hellefiske-Fiskeris Ydeevne i det hele taget er endvidere den af vor Ekspedition gjorte Opdagelse, at Hellefisken slet ikke yngler ved Grønlands Kyster, men ude i Davis-Strædet. Derude lykkedes det os at fange dels Hellefisk med moden Rogn, dels den spæde, lige af Ægget udklækkede Yngel; denne Yngel stod nær ved Bunden i den Del af Davis-Strædet, hvor Dybden er ca. 350—750 Favne (ca. 63°—66° n. B. 53°—57° v. L.). Efterhaanden stiger Yngelen opefter mod Overfladen, indtil den naar ca. 15 Favne under Vandspejlet; saa uhyre Mængder af gydende Hellefisk staar der ved Bunden, at en finmasket Pose, der slæbtes en halv Time efter Skibet i 15 Favnes Dybde, kunde fiske indtil 300 Stykker Yngel ad Gangen. Efterhaanden antager Yngelen Flynderform og søger atter tilbunds, men forinden er en Del ført med Havstrømmen bort til Grønlands Fjorde og Bugter, hvor den vokser op til madnyttig Fisk. Da Kystvandenes Bestand af Hellefisk altsaa stadig fornyes udefra, er der ingen Sandsynlighed for, at den kan »opfiskes«, og det saa meget mindre, som selve Ynglepladserne er beskyttede fra Naturens Haand, som de ligger derude i Davis-Strædets praktisk talt utilgængelige Dybder. Linefiskeri er tilmed den mest

skaansomme af alle Fiskemethoder, eftersom det hovedsagelig kun gaar ud over de største Fisk. Man maa tro, at der ved Grønland er Betingelser for et Fremtidsfiskeri efter Hellefisk i større Stil.

Selvfølgelig er det ikke min Mening, at jeg anser en Fjord som Agdluitsok for »uudtømmelig« i den Forstand, at der ingen Grænser eksisterer for, hvad den kan præstere. Hvis f. Eks. en halv Snes Kuttere lagde sig paa Fjorden og fiskede Dag efter Dag med deres Hundredetusinde Kroge, er det et Spørgsmaal, om Fisk kunde vandre ind og vokse op lige saa fort, som der fiskedes. Dog — Praksis vil efterhaanden vise, hvor vidt man kan gaa; det vil naturligvis være det klogeste at begynde med en enkelt Baad, saa kan Driften efterhaanden udvides, og den grønlandske Administration har det jo i sin Haand at begrænse Fiskefartøjernes Antal. Men selv om der en Tid skulde fiskes lovlig haardt, forvoldes næppe varig Men, eftersom Naturen vil tilstræbe atter at bringe Ligevægt tilveje.

I Overensstemmelse med disse Betragtninger har jeg i min til Indenrigsministeriet indgivne Rapport (trykt i »Beretninger og Kundgørelser vedrørende Kolonierne i Grønland« 1909, Nr. 2 og Nr. 5) foreslaaet, at der til Agdluitsok indkaldes en dansk Fisker, for at han kan drive Fiskeriet fra Baad og med Langliner samt oplære Grønlænderne i denne Maade at fiske paa og i Fiskens Beredning til Handelsvare. Først ved at bringe Liner i Anvendelse sikrer man sig det fulde Udbytte af Agdluitsok Fjordens Rigdom paa Hellefisk. De fleste og de største Fisk holder sig nemlig til Fjordens vidtstrakte, dybe Arealer, som de Indfødte slet ikke kan tænke paa at udnytte med deres egne Redskaber. Thi Grønlænderne magter ikke at fiske paa større Dybder end 180—200 Favne, og her er der forholdsvis sparsomt med Hellefisk, ligesom de falder mere smaa end ude paa de større Dyb. Og vel kan Grønlændernes Fiskemaade, med Snøre fra Kajak, være god nok under gunstige Vejrforhold, men naar det blæser og Søen kommer i Bevægelse, da kan kun de aller dygtigste Kajakroere holde sig paa Fiskepladsen, eller Fiskeriet maa ligge helt stille.

Men allerede under Anvendelse af de stedfindende Fiskemethoder maatte der vistnok kunne præsteres henimod 500 Tdr. Hellefisk om Aaret fra en Fjord som Agdluitsok, hvorfra

hidtil ingen Fisk har været eksporteret. Jeg aabnede en Indhandling af Hellefisk ombord i »Tjalfe« med det Resultat, at Grønlænderne i Løbet af 17 Dage bragte 2753 Hellefisk til en samlet Vægt af 28.534 Pund, skønt der blev betalt med den ikke videre høje Pris af 2 Øre pr. Pund. Denne Præstation er i Virkeligheden beundringsværdig, naar man tager i Betragtning, at Fiskeriet foregik paa Dybder af 180 Favne. Her firede Fiskerne Snøren ud, siddende i deres tilsyneladende usle

Fig. 2. Grønlændere fisker efter Hellefisk fra Kajak.
Agdluitsok Fjord, August 1909.

Fartøj, Kajakken — et Pindeværk overtrukket med Sælskind. Ogsaa Snøren var efter vore Begreber saa primitiv som vel mulig: Krogen var et stort, krummet og tilfilet Søm, Forfanget bestod i en lille Kæde af mindre, sammenbøjede Søm, Sænket var i Regelen lavet af itubrudte Jerntøndebaand, Linen af Bindegarn. Med dette simple Fisketøj kunde en flittig Grønlænder, naar Vejret var roligt, fange indtil en halv Snes Hellefisk (100 Pund) om Dagen. Man vil lettere forstaa den Udholdenhed og Kraftanstrængelse, som dette Fiskeri udkræver, naar man hører, at Indfiringen af Snøren tog omtrent en halv Time.

Fig. 3. Grønlænder med sin Fangst af Hellefisk. Snøren er skudt op paa Kajakkens Fordæk, og Fiskene er anbragte paa Agterdækket. Agdluitsok Fjord, August 1909. Efter Fotografi af cand. mag. J. N. Nielsen.

Mindre Udsigt er der foreløbig til, at de paa Hellefisk rige Fjorde Nord for Julianehaab vil kunne udnyttes i videre Grad, thi her bor faa Mennesker. Dog vil der maaske allerede nu kunne præsteres et Kvantum Fisk fra den centralt beliggende Boplads Narssak. I alle Tilfælde er det betryggende at vide, at man har Indtægtskilder i Reserve for Grønlands voksende Befolkning.

I Nordgrønland lykkedes det os ikke at paavise nye Fangstfelter for Hellefisk; men ved Udredningen af denne værdifulde Fisks Yngleforhold og Vandringer ogsaa i disse Egne er Grundvolden lagt for en tidssvarende Ordning og Udnyttelse af Fiskeriet, der kan give et langt større Udbytte end nu.

Som allerede omtalt, er Fangsten af Hajer eller Havkal *(Somniosus microcephalus)*, Grønlændernes Ekalugsuak, tiltaget meget betydeligt i Nordgrønland; der fanges nu 40—50.000 Hajer om Aaret. Først i de aller seneste Aar har Hajfangst begyndt at vinde Indpas et Par Steder i Sydgrønland. Under vort Krogfiskeri efter anden Fisk fik vi tit at mærke, at der er fuldt saa rigt med Hajer i Sydgrønland som nordpaa. Adskillige nye, gode Fangstpladser for Hajer har vi fundet, og det baade i Godthaabs, Frederikshaabs og Julianehaabs Distrikter. Hvis man kunde faa Grønlænderne i disse Egne til at drive Hajfiskeri ved Siden af Sælfangsten, kunde det blive til stor Fordel for dem. — Maaske vil Hajfiskeriet kunne blive endnu mere indbringende, end det er nu, da kun Leveren anvendes til at smelte Tran af. Forsøg med Garvning af denne Fisks Skind har nemlig vist, at der kan tilberedes et fint og holdbart Læder (»Chagrin«) deraf.

Nogle af de bedste Pladser for Fangst af Hajer og Hellefisk findes nær ved de Egne, der var tættest bebyggede i de gamle Nordboeres Tid, nemlig Landet paa begge Sider af Tunugdliarfik og Landet imellem Amitsuarsuk og Igaliko Fjord. Jeg benyttede Lejligheden til at besøge en af disse Pladser, Kagsiarsuk i Tunugdliarfik, hvor man mener, at Erik den Rødes Gaard »Brattahlid« har ligget, og blev ligesom andre rejsende forbavset over Vegetationens Frodighed, skønt Jorden har ligget brak i 500 Aar, og Revl og Krat uhindret har kunnet brede sig. Endnu den Dag i Dag er her sikkert ualmindelig gunstige Betingelser for Husdyrhold, naar det blev drevet

rationelt, og Jorden kom under kyndig Behandling. Man maa formode, at en grønlandsk Befolkning kunde klare sig inde ved disse Fjorde fuldt saa godt som de gamle Nordboere, der næppe har været mere nøjsomme, end Grønlænderne er. For det første vilde Grønlænderne kunne drive de samme Næringsveje som Nordboerne, nemlig Husdyrhold, særlig Faareavl, og nogen Sælfangst samt Fiskeri efter de i Stranden forekommende Fisk; men dernæst kunde Grønlænderne drive Dybvandsfiskeri efter Hellefisk og Havkal, et Erhverv, som Nordboerne sikkert ikke kendte, og som i Nutiden kan blive af stor Betydning, da det giver sine Udøvere Indtægt i kontante Penge. En grønlandsk Bebyggelse af disse Egne kunde vistnok bedst indledes paa den Maade, at man indkaldte et Par gifte vestjyske, færøske eller islandske Faareavlere og Fiskere og gav dem en Del forældreløse, 6—8-aars grønlandske Børn til Opdragelse.

Over Helleflynderen *(Hippoglossus vulgaris)*, Grønlændernes Natârnak, er der af vor Ekspedition anstillet ret indgaaende Undersøgelser, som bl. a. godtgør, at denne Fisk ikke til Stadighed opholder sig ved Grønland. Først indfinder den sig, om Forsommeren, i det dybe og til Stadighed »varme« Vand udenfor »Store Hellefiskebanke«. Hen paa Sommeren finder en Temperaturstigning Sted over denne Banke, hvis forholdsvis grunde Vand efterhaanden opvarmes af Atmosfæren og Solen, og først da trækker Helleflynderen over Banken ind mod Kysten, især paa Strækningen imellem Nordre- og Søndre-Strømfjord. Men Fisken fordeler sig ingenlunde ligelig over den hele Strækning; nogle Steder staar den tæt, andre Steder spredt, og den indtræffer heller ikke hvert Aar netop paa de samme Pletter. Saaledes var for nogle Aar siden Taseralik i Egedesminde Syddistrikt en meget frekventeret Plads; i Juli og August Maaned rejste sig her, hvor ellers ingen Mennesker boer, Telt ved Telt, husende 500—600 Grønlændere, Kvinder og Børn iberegnede; men saa blev Helleflynderen sparsom, og man søgte andre Steder hen.

Grønlændernes Fangst foregaar fra Kajak og med Haandsnøre; Helleflynderen skæres i Strimler, der vindtørres til Brug om Vinteren. For et Par Aar siden begyndte imidlertid den grønlandske Handel at opkøbe Helleflynder ved Kolonien Holstensborg; Fisken parteres, saltes i Tønder og hjemsendes. I

Forfjor havde jeg Lejlighed til at overvære dette Fiskeri. Naar det var roligt Vejr, trak Kajakmændene tilhavs tidligt om Morgenen; hen paa Dagen vendte de hjem, hver med en eller to, undertiden med tre eller fire Helleflyndere, som de bugserede paa Siderne af Kajakkerne. Ved denne Maade at drive Fiskeriet paa er der forskellige Mangler; den fordrer gunstige Vejrforhold, og derfor gaar mange Fiskedage tabte; og da Fiskeriet kun kan foregaa i Koloniens nærmeste Omegn, eftersom Fangsten kun indhandles dér, fortabes den Chance, at Grønlænderne kan opsøge Helleflynderen og fiske, hvor den bedste Fangst falder. Man bør derfor gaa endnu et Skridt videre, hjælpe Grønlænderne til Langliner og Baade, hvorved de sikrere og hurtigere end nu kan komme til et Resultat, samt lade Motorbaade bringe Salt og Tønder til de Pladser, hvor det fordelagtigste Fiskeri kan foregaa.

Med Hensyn til Torsken eller Kabliauen *(Gadus callarias)*, Grønlændernes Sârugdlik, gjaldt det først og fremmest om at afgøre, hvorvidt denne Fisk yngler ved Grønland eller ej. Thi kun i det første Tilfælde, hvor Fiskeriet foregaar efter den for Forplantningens Skyld tæt sammenstuvede Fisk, kunde man gøre sig Forventning om et regelmæssigt Aar efter Aar tilbagevendende Storfiskeri i Lighed med det, der finder Sted ved Norge, Island og New Foundland. Ved vore Undersøgelser er midlertid Torsken kun i meget ringe Grad fundet ynglende ved Grønland; da Fiskeriet altsaa maa foregaa paa de spredte, efter Føde omstrejfende Torskestimer, vil det altid mere eller mindre komme til at bære Tilfældighedens Præg.

Et af de Steder, hvor Torsken forholdsvis hyppig indfinder sig, er Fiskenæsset i Godthaabs Distrikt. Ved i Handelspladsens Hovedbøger at gennemgaa Indhandlingen af Torskelever har jeg udfundet, at siden 1881 er Torsken udeblevet i to Perioder, hver paa tre Aar, nemlig 1884—86 og 1903—05. Vi kom til Fiskenæsset i Begyndelsen af September 1908, og da var der Torskestimer at træffe overalt i de mange Fjorde og Sunde i denne Egn; i Juni 1909 kom vi der atter, men da var Stimerne forsvundne. Torskefiskeri ved Fiskenæs vil altid blive et Sæsonfiskeri, i Almindelighed indskrænket til Maanederne Juli, August, September og Oktober, og Torsken kan, hvad der er uheldigere, helt udeblive i visse Aar. Herpaa kan imidlertid

delvis bødes, idet man i saadanne Aar, hvor Stortorsken svigter, kan tilvirke Klipfisk af Smaatorsk, Grønlændernes Uvak der altid er tilstede i rigelig Mængde og ved Forsøg, anstillede ifjor ved Fiskenæsset, viser sig at kunne afgive en til gode Priser sælgelig Klipfisk. En slig Vekseldrift maatte ogsaa kunne praktiseres andre Steder, hvor Kabliauen jevnlig indfinder sig, f. Eks. ved Sarfanguak i Amerdlok Fjord. I denne Forbindelse skal jeg endvidere anføre, at vi ifjor i September traf meget

Fig. 4. Grønlandsk Laksefangst med Lyster. Kingoa i Tasermiut, 1906. Efter Fotografi af Læge Th. N. Krabbe.

betydelige Torskestimer i Sundene nede ved Kap Farvel, og at en Sidefjord til den iøvrigt isfyldte Neria Fjord i Frederikshaabs Distrikt til vor Overraskelse viste sig overfyldt med Kabliau.

Af Laksefisk forekommer i de grønlandske Elve og Fjorde to Arter: den egentlige store Laks *(Salmo salar)* eller Skællaks (»Kapisilik«), som Grønlænderne kalder den, og den mindre, smaaskællede Fjeldlaks eller Laksørred *(Salvelinus)*, Grønlændernes Ekaluk. Den førstnævnte findes vistnok kun

faa Steder (nu kendt fra Amerdlok og Kapisilik), hvorimod Fjeldlaksen forekommer overalt paa Kysten.

Undersøgelserne har omfattet et anseligt Antal Laksevande i Sydgrønland, og værdifulde Erfaringer er indvundne. Det er gjort sandsynligt, at de allerede under Drift værende Elve kan yde et større Kvantum Fisk end hidtil, og at et Laksefiskeri maa kunne oparbejdes paa flere nye Pladser. Endvidere er vi ved at undersøge de Forhold, under hvilke Fiskeriet efter Laks drives af de Indfødte, komne under Vejr med, at Grønænderne lægger adskillige af de bedste Laksevande øde, idet de ved — for Fangstens Skyld — at opføre Stendæmninger tværs over Elvene hindrer Laksene i at naa op til Ynglepladserne. Grønlænderne burde belæres om, at denne Fangstmaade Længden skader deres egne Interesser. Ødelæggende for Laksebestanden virker ogsaa de meget smaamaskede »Ruser«, som ikke sjeldent anvendes; til Fangst af den grønlandske Laks bør Redskabernes Maskevidde ikke være under $3^{1}/_{2}$ Tomme. Iøvrigt maa Bestræbelserne foreløbig hovedsagelig gaa i Retning af at hjælpe Grønlænderne til Anskaffelsen af passende Fangstredskaber og at vejlede dem i den Efterbehandling af Fisken, som gør den skikket til Eksport.

Foruden de nu omtalte Fiskesorter har Ekspeditionen undersøgt Mulighederne for en Udvikling af Grønlændernes Hjemmefiskeri efter Arter, som maaske ikke egner sig til Eksport, men som spiller en Rolle i Grønlændernes egne Husholdninger.

Rødfisken *(Sebastes marinus)*, Grønlændernes Sulugpavak, har en overordentlig vid Udbredelse ved Grønland, fra det sydligste i det mindste op til Vajgattet og fra det indre af Fjordene til langt ud i Davis-Strædet; dog fordrer den mindst 30 Favne Vand, og de store Rødfisk opholder sig i Almindelighed paa Dybder af ca. 80—200 Favne. Specielt i Frederikshaabs Distrikt er Rødfisken saa hyppig, at der kunde skabes en Eksport, hvis man kan skaffe Afsætning for denne gode, men paa Markedet næsten ukendte Fisk. Vore Forsøg med Langliner i Kvanefjord viste endog, at der ude paa Dybet, hvor Grønlænderne nu ikke kan fiske med deres Redskaber, findes uanede Mængder Rødfisk af en hidtil ukendt Størrelse; en Nats Fangst paa 700 Kroge blev, foruden andre Fisk, 124 Rødfisk vejende 734 Pund; dette kan i alt Fald blive af Betydning for den

grønlandske Befolkning, for hvem Rødfisken spiller en Rolle som Fødemiddel og som ydende Olie til Lamperne. Ogsaa paa visse »Banker« i Godthaabs Fjorden gav vore Forsøg med Linefiskeri efter Rødfisk et godt Resultat.

Smaatorsken eller Fjordtorsken *(Gadus ogak)*, Grønlændernes Uvak har været Genstand for vor særlige Undersøgelse. Det viser sig, at denne Torskeart, der staar den almindelige Torsk meget nær, holder sig indenskærs eller til Ky-

Fig. 5. Grønlænderne fanger Angmagssæt. Juni 1909.
Efter Fotografi af Læge H. Deichmann.

stens umiddelbare Nærhed, gaar f. Eks. ikke ud paa Bankerne i Davis-Strædet. I Fjorde og Sunde er den derimod almindelig nok, lige fra Fjæren af ned til Dybder paa over 200 Favne. Vægten er 1—8 Pund, men den kan naa 13—14 Pund. Grønlænderne fisker ikke saa lidt Uvak, men udnytter ikke denne gode Fisk i tilbørlig Grad; den egner sig nemlig fortrinligt til at flækkes og tørres til Reserveproviant om Vinteren. Sine Steder forekommer den endog, som omtalt, i saa stor Mængde, at der kunde fiskes til Eksport.

Mange Eksempler kunde anføres paa, hvilken Fordel det

vilde være for Grønlænderne at have Vaad til Fangst af den sildelignende Fisk Lodden *(Mallotus villosus)*, Grønlændernes Angmagssæt. Med deres smaa Poser kan Grønlænderne kun tage forholdsvis smaa Kvantiteter i den korte Tid, da Fisken under Gydeperioden staar klods til Land ved laveste Vande; og fugtigt Vejr, der umuliggør Fiskens Tørring, indskrænker ofte den kostbare Lejlighed yderligere. Med Vaad kan Angmagssætten fanges baade lidt før og lidt efter den egentlige

Fig. 6. Klipfisk tilberedt af Grønlændere lægges til Tørring paa Klipperne. Fiskenæsset, September 1908. J. N. Nielsen fot.

Yngleperiode, og i Legetiden kan man i en Fart fiske et meget stort Kvantum, naar det for Tørringen gunstige Tidspunkt indtræffer. Ved Forsøgsfangst med Haandvaad var vort sædvanlige Udbytte 4—10 Tdr. pr. Træk. Endvidere kunde man mange Steder, særlig i Disko-Bugtens Omraade, fange store Mængder Angmagssæt om Efteraaret, naar Fisken trækker langs Kysten og ikke er til at tage med Kætser, men godt med Vaad; tilmed er denne »Efteraars-Angmagssæt« et særlig godt Næringsmiddel, thi den er meget fed i Sammenligning med den om Foraaret afmagrede Legefisk. Man skulde søge at interessere

den indfødte Befolkning for selv at tage Sagen i sin Haand; flere Grønlændere kunde jo slaa sig sammen om et Vaad.

Naar hertil føjes Haaising, grønl. Okotak *(Drepanopsetta platessoides)*, Havkatte, grønl. Kerak *(Anarrhichas lupus, A. minor* og *A. latifrons)*, forskellige Ulke, grønl. Kaniok *(Cottus scorpius, C. scorpioides* og *Gymnacanthus tricuspis)*, Stenbider, grønl. Nepisa *(Cyclopterus lumpus)* og Polartorsk, grønl.

Fig. 7. Grønlandsk Tilvirkning af Tørfisk ved Fiskenæsset, September 1908. J. N. Nielsen fot.

Misarkarnak *(Gadus saida)*, er dermed i det væsentlige Listen udtømt over de madnyttige Fiskearter, som har været Genstand for vore Undersøgelser.

Som et Resultat af vore Undersøgelser kan slaas fast, at Grønlænderne har meget at lære, baade hvad Fangstredskaber og Fiskens Udnyttelse angaar. Vel er Grønlænderen en Mester i at bruge en Snøre, men dennes Fangeevne er stærkt begrænset og meget afhængig af Vejrlig og andre Forhold; Redskaber som Langliner, Garn og Vaad vil i mange Tilfælde langt sikrere

og hurtigere føre til et Resultat. Heldigvis har Grønlænderen en vaagen Interesse for alt, hvad der kan fremme hans Erhverv; hvor vi kom hen, undersøgte man vore Fiskeredskaber og gav nøje Agt paa deres Anvendelse; der var endog nogle, som straks søgte at gøre dem efter af det for Haanden værende Materiale. Jevnsides med Fiskeredskabernes Forbedring skulde man tilstræbe at faa Sommertørring af Fiskekød til Vinterbrug sat i System; at Grønlænderne er paavirkelige ogsaa i denne Henseende, derpaa afgiver Udstedet Fiskenæsset et smukt, men desværre enestaaende Eksempel. Skønt et halvt Aarhundrede er forløbet, siden »Handelen« lod tilvirke Klipfisk og Tørfisk paa denne Plads, er den Belæring, som Beboerne dengang modtog, dog endnu ikke gaaet dem af Blodet. Endnu den Dag i Dag kan man her se driftige Folk sprede den rensede og flækkede Torsk til Tørring paa Klipperne (Fig. 6) eller hænge den op i Træstilladser (Fig. 7), og de har særlige Jordhytter til Opbevaring af Tørfisk. Megen kostbar, europæisk Proviant kunde og burde spares i den grønlandske Husholdning, da propert tørret Fiskekød er bedre end Brød og lignende Produkter. Og ligefrem Sult behøvede hverken Grønlænderne eller deres Hunde nogensinde at lide. De fleste Steder kan man ikke andet end harmes over den Ligegyldighed og Uforsynlighed, som udvises. I den til Fiskeri gunstige Sommertid ligger ved Husene henslængt i Snavset smaa Bunker Torsk urensede, beregnede paa Dagens Maaltider; kun sjeldent ser man nogle faa Stykker opskaarne og bredt til Tørring.

Et stort Oplysningsarbejde tiltrænges, inden man naar dertil, at Fiskerigerningeu vurderes efter Fortjeneste i Grønland. Den bedste Maade, tror jeg, at fremme nævnte Opgaver paa vilde være hist og her at ansætte en vel skikket Fisker i Administrationens Tjeneste, som Udligger f. Eks.; saadanne Folk kunde øve en gavnlig Indflydelse paa Grønlænderne, lære dem at fremstille og bruge moderne Fiskeredskaber og at udnytte Fiskeriprodukter i langt højere Grad end hidtil.

Selvfølgelig er det en vanskelig Opgave, som staar tilbage, at bringe alt dette nye frem; men naar der arbejdes taalmodigt, er der Grund til at tro, at det vil kunne lykkes. Og de Goder, som kan vindes ved at føre den grønlandske Fiskerisag igennem, er nok et alvorligt Arbejde værd. Thi derigennem aabnes en Udsigt til, at der efterhaanden kan blive

Brug for den Arbejdskraft, som nu gaar ledig, hvorved det grønlandske Samfunds Økonomi lidt efter lidt vil kunne bringes paa en forholdsvis god Fod; og at vor store arktiske Koloni i Stedet for at tynge Statskassen med stadige Underskud — som en Følge bl, a. af de siden »Firserne« synkende Priser paa dets Hovedprodukt paa Verdensmarkedet, Sæltranen — atter vil kunne komme til at bære sig.

Afsluttende Bemærkninger.

For et Par Aar siden udsendte Læge i Jakobshavns Distrikt *H. Kiær* en lille Bog om »Dansk Indflydelse i Grønland«, der — saa vidt jeg kan skønne — indeholder det haardeste Angreb paa dansk Styre, som endnu er rettet.

Mangt og meget i dette Skrift ægger til Modsigelse, og det undrer mig, at ingen har taget til Orde imod det. Forfatterens »Methode« er dog ellers ret angribelig. Han kommer f. Eks. til det Resultat, at Grønland befinder sig i en kolossal Tilbagegang ved at gaa ud fra, at det Grønland, som de Danske traf paa i 1721, i alle Henseender var en Idyl, saavel materielt som moralsk. Dette skulde dog ellers først bevises, synes jeg. Man faar i alt Fald et ganske andet Indtryk ved at læse den Skildring, som vor berømte Landsmand *G. Holm* har givet af Tilstandene blandt de dengang »uberørte« Grønlændere, som han traf paa sin Rejse til Angmagssalik.

Men som sagt, gaaende ud fra den Forestilling, at Tilstandene i Grønland før Hans Egede var ideale imod, hvad de har udviklet sig til under dansk Herredømme, agiterer Dr. Kiær for, at Danmark, i Erkendelse af at have grebet fejl, resignerer og indleder en retrograd Bevægelse, hvis Maal skal være at føre Grønland saa vidt mulig tilbage til Tiden før Hans Egede.

Selv om man maa indrømme, at de nuværende Tilstande i Grønland langtfra er ideale, saa vilde efter min Mening et Eksperiment af den Art, som Dr. Kiær kæmper for at faa gennemført, rumme større Farer for det lille grønlandske Samfund, end om man bevarer *status quo*.

Thi tænker man sig Grønlænderne førte tilbage til det rene Sælfanger-Standpunkt og de andre Indtægtskilder, som deres Land faktisk frembyder, ligge brak, kan det ikke forhindres, at f. Eks. Fiskeriet gaar over paa fremmede Hænder.

Men det vilde være til ubodelig Skade, eftersom man kan forudse, at den Tid maa komme, da Sælfangsten ikke længere kan »brødføde« Grønland.

Allerede nu er man vistnok naaet til den yderste Grænse for, hvad Sælfangsten kan præstere. Næsten overalt i Grønland faar man paa Spørgsmaalet om, hvorledes det gaar med Sælen, det Svar, at der nu ikke er saa mange Sæler som tidligere. Naar det ad statistisk Vej alligevel kan eftervises, at Antallet af dræbte Sæler ikke tager af, saa er Sammenhængen vistnok den, at Fangerne nu gennemgaaende maa anstrænge sig mere og udvide Grænserne for deres Jagtgebet for at kunne præstere det samme Antal nedlagte Dyr.

Hvorom alting er: selv om man ikke ser saa sort paa Forholdene som dem, der paastaar, at Sælen tager af, saa vil dog vel ingen hævde, at Sælernes Antal tager til. Men det gør Grønlændernes. Trods alle ildevarslende Spaadomme i modsat Retning viser det sig, at den grønlandske Nation er et levedygtigt Folkefærd. Fødslernes Antal overstiger Dødsfaldene, saa at Folketallet ved Midten af vort Aarhundrede sandsynligvis vil være steget til 20.000 og ved Aarhundredets Udgang til 40.000[1]). Men en tilsvarende Forøgelse kan ikke paaregnes af den Bestand af Sæler, der kan naas med Kajak fra den grønlandske Kyst.

Saa langt fra at slaa ind paa Tilbagetogets Vej gælder det tværtimod om i Tide at oparbejde nye Erhverv af Hensyn til den rask voksende Befolkning, som er stavnsbunden og ikke kan gribe til den Udvej, som staar aaben andre Steder paa Jorden: at udvandre.

Endvidere maa man betænke, at Sælfangsten er underkastet periodiske Svingninger. Et Aar kan Fangsten være god, et andet Aar mislykkes den, ligesom der kan være stor Forskel paa Udbyttet i Aarets forskellige Maaneder. I saadanne trange Tider er det godt at have andet Erhverv at falde tilbage paa, og jeg kan ikke indse, at det skulde være mere nedbrydende for det »nationale« Erhverv, om Fangerne søger Erstatning ved Fiskeri, end om de gaar ledige. F. Eks. ved Lichtenau ifjor. Klapmydsefangsten, der foregaar fra Midten af Maj til Midten

---

[1]) Beregnet efter Tilvæksten i Tiaaret 1894—1904, da Befolkningen steg fra 10.427 til 11.790.

af Juli og udgør langt den overvejende Del af hele Aarets Sælfangst, var slaaet fejl, og da vi kom dertil i August, led Folk allerede Nød; jeg kunde derfor med god Samvittighed aabne en Indhandling af Hellefisk, og jeg tror, at sjeldent er Penge blevne saa godt anvendte som de 570 Kroner, der uventet fortjentes af disse fattige Mennesker; de var meget kede deraf, da Salt og Tønder slap op for os, og vi fik mange Anmodninger om endelig snart at komme igen og købe deres Hellefisk.

Endelig er der og vil altid eksistere et ikke ubetydeligt Antal Personer, som overhovedet ikke kan drive Sælfangst paa Grund af legemlige Svagheder, men som godt kan drive Fiskeri. For mit Øje staar en lang Række ynkværdige Skikkelser, som jeg har truffet paa over den hele Kyst: Mænd der lider af »Kajaksvimmelhed« eller er for gamle og svage til at udholde Sælfangstens Strabadser, Krøblinge, Øjensvage o. s. v. Det synes mig rosværdigt, at den Slags Mennesker søger at klare sig ved Fiskeri fremfor at ligge deres Bofæller til Byrde. Dr. Kiær har imidlertid saadanne Ord om dem: »Man kan gerne sige, at en Fisker ikke er nogen Pjalt i daglig evropæisk Forstand (Flertallet her i Nordgrønland er det iøvrigt), men han er det som Led i en Udvikling, der denationaliserer hans eget Land . . .«, og han hævder, at selv om en grønlandsk Fisker viser sig som en god Økonom, fortjener han dog Benævnelsen Pjalt. At denne Betragtningsmaade ikke er grønlandsk fremgaar af, at der gentagne Gange er sket Henvendelser til Direktorat og Ministerium om at give dygtige Fiskere Del i Repartitionen[1]). Da man endnu ikke har ment at kunne imødekomme dette Ønske, har f. Eks. Julianehaabs Forstanderskab i Praksis gennemført sin Opfattelse ved en vidtdreven Fortolkning af Begrebet Sælfanger. Blandt Landsmænd er Fiskerne i Virkeligheden lige saa agtede som Sælfangerne, naar de kan forsørge deres Familie uden at ligge det offentlige til Byrde.

Naar jeg her har opponeret mod Dr. Kiærs Opfattelse af grønlandske Forhold, saa er det for at hindre, at den Agitation, han iværksætter mod Fiskeriet og dets Udøvere, muligvis

---

[1]) Repartitionen vil sige den Fordeling af Kommunekassernes overskydende Midler, der aarlig finder Sted mellem Sælfangerne; skønt mange Hajfiskere leverer mere til Handelen end Sælfangere af 2. og 3. Klasse og saaledes yder større Bidrag til de offentlige Kasser, har de ingen Adgang til Repartition.

skal skabe en Opinion i samme Retning herhjemme. Man har før set en lignende Agitation bære Frugt. I sin om varm Følelse for Grønlænderne vidnende Bog: »Fra et Ophold i Grønland 1863—64« tog den daværende Løjtnant i Søetaten *E. Bluhme* ret kraftigt til Orde mod den Tilvirkning af Klipfisk og Tørfisk, som fandt Sted ved Fiskenæsset, idet han — med Urette — gav Fiskeriet Skylden for at drage Befolkningen fra Sælfangsten. Aaret derefter blev virkelig den hele Bedrift nedlagt — til stor

Fig. 8. Ekspeditionen køber Hellefisk af Grønlændere ved Angmagssivik i Agdluitsok Fjord, August 1909.

Skade for Grønland, tillader jeg mig at tro. Thi ikke alene inddrog man den Bifortjeneste, som den stedlige Befolkning oppebar gennem denne Industri, men af Mangel paa den derfra stammende Tørfisk nødtes man til overalt i Grønland ved Ydelsen af Fattighjælp og Understøttelse i Trangstider for Fremtiden at erstatte Tørfisken med — Rugmel. Skønt Tørfisk i Virkeligheden er et bedre Næringsmiddel end Rugmel, indpodede man systematisk Befolkningen den Forestilling, at fremmed Kost er bedre end deres eget Lands Frembringelser.

Mit Ideal af en Grønlænder er den Mand, der tager Sæl,

naar der er Sæl, og fanger Fisk, naar der er Fisk. Og det er en ganske fejlagtig Anskuelse, at disse Erhverv ikke kan forenes; jeg kender endog Grønlændere, som overkommer endnu mere. Netop i den Retning skal dansk Indflydelse i Grønland gøre sig gældende, opdrage og dygtiggøre de Unge, saa at de kan tage enhver Chance, deres Land byder til.

Den Dag da Danmark har bragt Grønlænderne saa vidt, at de har gjort sig Jord og Hav underdanige, er dets Mission

Fig. 9. Tilberedning af Hellefisk ombord i »Tjalfe«.
Sydprøven, August 1909.

i Grønland fuldbragt. Thi først da kan vi med Fortrøstning se dette skønne Lands Fremtid imøde.

Lad os nemlig tænke os Dr. Kiærs Yndlingsidé virkeliggjort — og det lod sig maaske endnu gøre, naar man ikke tog det saa nøje med Menneskeskæbner, gennem en successiv Indskrænkning af Handelen paa Grønland at føre Landet tilbage til det helt primitive Standpunkt —, hvilken uhyre Fare vilde ikke true disse aldeles uforberedte Mennesker den Dag, da det afmægtige Danmark ved et Magtbud blev tvunget til at »lukke op« for Grønland?

Møde i Foreningen „De danske Atlanterhavsøer“.

Onsdag den 23. November Kl. 8 Aften afholder Foreningen et Møde i Wivels Lokale (1. Sal), hvor Provst *Schultz Lorentzen* fra Grønland vil holde Foredrag om Grønland i en Overgangstid.

Foreningens Repræsentanter.

Siden den sidst offentliggjorde Fortegnelse over Repræsentanter, er Foreningen bleven repræsenteret i følgende Byer:

Jylland.

Holstebro: Bankdirektør Aggerholm
Lemvig: Distriktslæge Jensen.
Skanderborg: Provst Th. Sørensen.
Skive: Bankdirektør Müller.
Viborg: Stiftsprovst Helweg Larsen.

Øerne.

Holbæk: Postmester Kornerup.
Korsør: Borgmester Nanke.
Middelfart: Provst C. Knudsen.
Ringsted: Propr. H. Madsen, Slangerupgaard.
Slagelse: Folketingsmand, Fabrikant Philipsen.

Færøerne.

Thorshavn: Etatsraad, Apoteker Finsen.

Ny Medlemmer.

Navn	Adresse	Indmeldt ved
Knud-Hansen, Kommuelæge.	St. Thomas.	Gouvernementssekretær Helweg Larsen.
Petersen, J., Provst.	»	»
Stevenson, G. H., Kommunelærerinde.	»	»

Fremskridt i Landbruget paa Island siden 1906.

Ved Ingeniør *Karl Thalbitzer.*

En Junidag i Aar red jeg efter fire Aars Fraværelse i straalende Solskin atter ned ad »Kampen«, den stejle Fjeldvej der snor sig ned ad det bratte Affald fra Hellishede ned mod det flade Lavland om Floderne Ølfusaa og Thjorsaa paa Sydlandet af Island; foran laa min Arbejdsmark, hvor jeg i et Par Maaneder skulde udføre Opmaalingsarbejder og forny Bekendtskaber, stiftede i 1906 med Tanken om et Gensyn langt ude i den usikre Fremtid.

Nu holder jeg stille paa Vejens højeste Punkt og ser ud over dette af en lunefuld Natur skabte Land, der bader sig i Solglansen.

Foran ligger Lavlandet »Floi« og »Ølfus«, disse af Vandløb og Aaer gennemtrukne flade Arealer, over hvilke Luften paa Grund af Solvarmen danser, saa man kun utydeligt skimter de paa Højene byggede Gaarde som mørkere Pletter i et uhyre grønt Hav, medens Vandløbene sno sig som Sølvbaand gennem det grønne og Søerne tegne sig som store Sølvdalere.

Men efterhaanden, som Øjet vænner sig til dette Syn, hjælpes Hukommelsen paa Gled og nu kender man atter hin Gaard og denne Kirke, som man atter og atter kom forbi i tidligere Tid. Blikket hæfter sig længe paa dette Areal, hvor Sommerens Arbejde ligger, rettes saa til højre ud mod Atlanterhavets mægtige Flade, op af hvilken Vestmanøerne stiger som underlig kantede Sukkertoppe, og ligeud, hvor Jøklerne og længere mod venstre Hekla rager op i Luften med de altid snedækkte Toppe glitrende i Solskinnet, denne evige Sne, som det skyldes, at Sommeren paa Island er kold, forskellig og upaalidelig, saa Befolkningen ikke engang kan dyrke det Korn, den skal bruge for at brødføde sig selv.

Til venstre ligger Ingolfsfjæld endnu med Sne paa Toppen, en mægtig Klump med stejle Sider, 1750 Fod høj, der engang i Fortiden er skudt op af Jorden som et uhyre Muldvarpeskud ved et vulkansk Udbrud, og længere nede til venstre ved Fjældets Fod ses Dampene fra de varme Kilder ved Reykir, hvor det kogende Vand, fyldt med Svovlbrinte og andre Luftarter, sydende og boblende baner sig Vej frem til Dagen paa

20 til 30 Steder. I godt Vejr har man en storartet Udsigt her fra Vejens højeste Punkt, et Rundskue, der giver en et Begreb om dette Lands storslaaede Natur med sine snedækte Jøkler og varme Kilder, og man forstaar i et saadant Øjeblik, at Folk, der er født her, kan elske denne Natur og som *Gunnar* fra Hlidarendi ville vove Livet for at blive her.

Men Klokken er 1, og der er endnu 4 Mil at ride, inden Middagsmaden skal nydes, derfor endnu et sidste Blik udover Landskabet og saa nedefter og fremad.

Den, der kommer igen til et Sted efter Aars Forløb, har tit lettere ved at se Fremskridtene end den, der opholder sig paa Stedet og er Vidne til en jævn fremadskridende Bevægelse, og det slog mig straks, at der var sket meget store Fremskridt i Landbruget paa Sydlandet af Island siden 1906, og at Bevægelsen foregaar paa en Maade, der vækker berettiget Haab om, at den vil fortsættes gennem Aarene til Gavn for Landet og fremad mod større materielt Velvære for Befolkningen.

Bygningerne ere blevne bedre, og der danner sig efterhaanden en speciel Type paa islandske Bygninger, saaledes at disse i Hovedsagen opføres som en Tømmerkonstruktion beklædt med Bølgeblik og selvfølgelig for Lunhedens Skyld forsynet med passende Lag af Isoleringsmateriale. Disse Huse ere, navnlig saalænge de ere umalede — og rundt omkring paa Landet males de ikke, før Galvaniseringen begynder at gaa af —. langt fra smukke, men de ere praktiske, da Materialierne forholdsvis let lade sig transportere fra Handelsstæderne paa Kærrer og og Hesteryg til Brugsstedet, og de staa dernæst godt for Jordrystelser, og saadanne maa man jo altid være forberedt paa i disse Egne.

Hvor Forholdene tillade det, bygges Lader og Stalde saaledes, at de delvis graves ud i en Bakkeskraaning, og den nederste Del af Sidemurene bygges da, hvor selve Bakken ikke danner denne Del, af Græstørv og Sten i vekslende Lag (se Billedet). Denne Del af Muren gøres 2 til 3 Alen tyk, og her oven paa rejses da Træhuset, der beklædes med Bølgeblik. Lade og Kostald bygges nu næsten altid sammenhængende, saa man kan bringe Høet fra Laden til Kostalden uden at komme

ud i Luften, men mange Steder har man endnu ikke faaet Øjet tilstrækkelig op for det Gode ved denne Foranstaltning.

Laderne paa de store Gaarde kunne som Regel rumme fra 800 til 1000 Heste Hø à ca. 200 Pund, og Staldene bygges gerne saa store, at alle Gaardens Køer kunne rummes i eet Hus. Paa forskellige Steder har jeg set hele Gulvet i Kostaldene støbt i Beton med saltglasserede Krybber, og et enkelt Sted har jeg været en Mand behjælpelig med Maaling og Nivellement, da han ønskede lagt Vandledning fra Posten ind i Kostalden.

Islandsk Lade under Opførelse.

En moderne islandsk Bondegaard ses paa Billedet, og rummer fra venstre til højre Beboelseshuset (med Indgang i Gavlen), hvor hele Stuen optages af Familiens Soverum samt Folkerummet »Badstuen«, der er meget stor og nu undertiden delt, saa Karle og Piger har hver sit Rum; ovenpaa findes Gæsteværelser, Dagligstue med mere. Under Halvtaget til højre for Stuehuset findes et ekstra Gæsteværelse, Køkken, Mælkestue med Centrifuge og Seletøjskammer med Værktøjsrum m. m. Dernæst kommer Høladen, og sluttende sig til denne Kostalden. Bag Kostalden findes Møddingshuset, og det maa bemærkes, at man rundt paa de større Gaarde nu mange Steder har Hus til

Gødningen. Under Stuehuset findes Forraadskamre af forskellig Art, hvor der blandt andet findes Masser af tørrede Torskehoveder, Affald fra Klipfisketilvirkningen, som i betydelige Mængder transporteres op i Landet fra Kysterne og spises om Vinteren. Oppe paa Bakken til højre for Gaarden ses et af de mange Faarehuse, som ligge i nærmere eller fjernere Afstand fra denne.

Da jeg i Høstens Tid ankom til denne Gaard, hvis Navn

Gaarden Birtingaholt.

er Birtingaholt, stod udenfor Gaarden forskellige tohjulede Kærrer, deriblandt en Fjederkærre med Agestole, en Høstvogn, Plove, Harver samt en Slaamaskine.

De tohjulede Vogne har vundet meget stærkt Indpas siden 1906, og selv om Høets Hjembringelse de fleste Steder og overalt paa Hjemmemarken sker paa Hesteryg (se Billedet), bruger man nu, hvor Vejrforholdene tillade det, at køre Høet hjem paa Vogne, og færdes man paa Vejene, møder man mange baade to- og firhjulede Transportvogne. Navnlig foretrækker Folk, hvor det kan lade sig gøre, at køre i Gig fremfor den noget besværligere Rejse paa Hesteryg.

I 1906 var det sjældent paa en Gaard at finde Plov, Harve eller Slaamaskine. Der var den Gang ganske faa Slaamaskiner i Landet, der ikke brugtes, medens der nu er ca. 60, der bruges, og her er Udviklingen sket ganske jævnt, idet man er begyndt at anvende Slaamaskine paa de jævneste Dele af Myren, og efterhaanden, som Hjemmemarken, »Tunet«, er bleven jævnet, har set sin Fordel ved at anvende den ogsaa her, da Arbejdskraften efter Forholdene er dyr paa Island.

Høet bringes hjem.

Jævningen at Tunet sker paa følgende Maade: Paa et Stykke aftages Grønsværet, og Jorden jævnes med Plov og Harve og gødes. Naar Gødningen er nedbragt, lægges Græstørvene paa igen og klappes godt fast. Allerede næste Aar vil Græsset da staa højt paa dette Areal og kunne slaas med Maskine. Paa et enkelt Sted, hvor en saadan Tunjævning udførtes paa en Gaard, hvor jeg boede, slog det mig, at Gødskningen blev udeladt, skønt der var rigelig med Staldgødning for Haanden, et Tegn paa at det endnu ikke rigtig er trængt ind i Folks Bevidsthed, hvad Gødningen er værd som saadan, hvilket man jo ikke kan undre sig over, naar man betænker, at

al Gødningen i tidligere Tid blev tørret og anvendt til Brændsel, og det er vel nok det almindeligste endnu, at største Delen af Faaregødningen anvendes paa denne Maade, medens jeg kun faa Steder har set Kogødningen anvendt saaledes.

Paa de Gaarde, hvor man er færdig med Jævningen af Tunet, begynder man nu at udvide dette eller at anlægge nyt Tun paa Steder, der er forholdsvis højtliggende og tørre. Saadanne hedeagtige Strækninger, hvor hidtil kun Faarene og

Græsmark paa Birtingaholt.

Hestene har søgt deres Næring, pløjes og harves, og der saas to Aar i Træk Havre eller Blandsæd, der slaas grønt, og tredje Aar saas Kløver- og Græsfrø. Paa Billedet ses Ejeren af Birtingaholt i sin 2 eller 3 Aars Græsmark, der er anlagt paa den nævnte Maade, og det ses, at Græsset her staar meget frodigt. Paa Steder i Marken, der vare vaade og trængte til Afvanding, var Græsset daarligt, men Ejeren var klar over, at her maatte graves Grøfter eller drænes. Paa Forsøgsarealer har man ogsaa lagt ud andet Aar i Havre, men Resultatet af disse Forsøg saa jeg kun et enkelt Sted.

Endnu eje dog kun de færreste Gaardejere selv Plov eller

kunne pløje, og der findes derfor Mænd, der rejser rundt og pløjer for Gaardbrugerne om Sommeren, men da disse Folk have meget at bestille, varer det ofte altfor lang Tid, inden de kommer igen med Harven, saaledes at Græsset da er groet helt igennem. Resultatet bliver derfor daarligt, hvoraf følger, at disse Tilløb til Opdyrkning i Stedet for at tjene til Eksempler, der ildner Folks Lyst, slapper denne. Dette er meget beklageligt; thi i dette Land, hvor Vejrforholdene ere saa variable, og Somrene tit saa kolde, er den eneste sikre Afgrøde Afgrøden fra Tunene, de eneste Arealer, der gødes, nu ogsaa forsøgsvis og med Held med Kali- og Fosforsyregødning, hvorfor der sikkert bør lægges det aller største Arbejde ind paa en jævn Udvidelse af disse Arealer med en dermed følgende Udvidelse af Koholdet, hvilken allerede nu er begyndt, saa dette maaske nu er halvanden Gang saa stort som i 1906, men for hvis Udvidelse Grænsen delvis er bestemt ved Tunenes Størrelse. At det er Køerne, der gennem Smørret bringer Pengene hjem, er der paa Sydlandet ingen Tvivl om, hvorfor der ogsaa her findes mange Flødemejerier, hvor Fløden kærnes, idet hver Gaard har sin Centrifuge, og Fløden saa paa Hesteryggen transporteres til Mejeriet.

Paa Billedet ses en saadan »Flødepost« udenfor Mejeriet. Samtidig med, at Smørproduktionen i de senere Aar er steget, er Smørrets Kvalitet bleven bedre, saa at Prisen nu ligger omkring 1 Kr. pr. Pund, medens den i 1906 laa mellem 78 og 80 Øre pr. Pund.

Samtidig med Tunenes Jævning er fulgt en bedre Indhegning af disse, saa de ere beskyttede mod Kreaturerne; de mest anvendte Hegn er Pigtraadshegn med 5 Traade. Men man er ikke bleven staaende ved en Indhegning af Tunene alene; mange Steder har man hegnet det Areal af Myren, der anvendes til Høslet, ja undertiden hele Ejendommen med denne Slags Pigtraadshegn, selv om det almindeligste vel nok endnu er en Hegning af Høsletarealerne paa Myren med 1 eller 2 Pigtraade, der nogenlunde beskytter mod Indtrængen af Køer og Heste, medens Faarene gaa igennem.

Saameget er sikkert, at medens man i 1906 kun rent undtagelsesvis stødte paa en Pigtraad under Markarbejdet, maatte man i Sommer være forberedt paa flere Gange daglig at træffe

den Slags Forhindringer, som det altid voldte meget Besvær at faa Hestene over.

Pigtraadshegnene anvendes nu ogsaa til Hegning af Sandflugtsarealer; paa Skeiden var de der liggende Sandflugtsarealer indhegnede med Pigtraad for 2—3 Aar siden, og man har Grund til at antage, at naar et saadant Areal faar Lov til at ligge fuldstændig roligt hen beskyttet mod Dyrenes Indtrængen, lykkes det lidt efter lidt Græs og Urter at gro igennem og binde

Fløden kommer til Mejeriet.

Sandet. Det synes jo, som om Marehalm og Hjelme paa de fleste Steder, hvor man har forsøgt at plante dem for at dæmpe Sandflugten, kun gro uvilligt og ere uden Virkning, medens der paa andre Steder findes den frodigste Bevoksning af Marehalm, hvor denne er fremkommen af sig selv.

Et Spørgsmaal, der siden 1906 ikke er kommen sin Løsning nærmere, er Anlægget af en Jernbane fra Reykjavik ud til Sydlandet.

Det forbavser, at det ikke har været muligt at faa Altinget til at bevilge et Laan til Udarbejdelsen af et endeligt Projekt til denne Bane, der vil have den aller største Betydning for disse

— Islands frugtbareste — Egnes Opkomst, selv om Banen maaske ikke vil kunne forrente sig i den første Aarrække.

Da mit Arbejde paa Island i Sommer ikke gik ud paa at studere Udviklingen i islandske Landbrugsforhold, men var fortsatte Undersøgelser i Anledning af den paatænkte Vanding af »Floi« mellem Ølfusaa og Thjorsaa, maa ovenstaaende jo kun betragtes som et ganske ringe Bidrag til Belysning af Fremskridtene, som disse have været siden 1906.

Mit Arbejde var hovedsagelig en Opmaaling af de Gaardes Arealer, der berøres af den paatænkte Vanding, og under dette blev jeg opmærksom paa et Forhold, der er ret uheldigt, nemlig at flere Gaarde meget ofte hører sammen saaledes, at den enkelte Gaards Areal ikke er udskiftet fra Gaardenes samlede Landomraade, og i Følge den islandske Lovgivning kan en enkelt Gaardejer ikke faa sin Gaard udskiftet fra det samlede Areal, uden at han er enig med alle de øvrige Ejere om de Grændser, hans Ejendom skal have. Der er her et Hul i den islandske Landbolov, som snarest bør udfyldes, nu da Driften af de islandske Gaarde efterhaanden ledes ind paa andre Baner.

Der er Haab om, at det i en nær Fremtid vil lykkes at faa gennemført en Vanding af et større Areal fra Thjorsaaen, hvis Vand er meget rigt paa Gødningsstoffer. Gennem dette Vandingsanlæg, indenfor hvis Omraade der da skal gøres Forsøg af forskellig Art, vil der da kunne vindes saadanne Erfaringer om Vandingstider og Vandingsmaader, at man vil have et solidt Grundlag til Bedømmelse af det større Projekt til hele Floiens Vanding, ligesom disse Erfaringer vil kunne blive vejledende for andre paatænkte og nuværende Vandingsanlæg, Erfaringer, som man i Øjeblikket — hvad Hr. *Eggert Briem* fra Vedø har paapeget i dette Blad — i høj Grad trænger til at indhøste.

Fjerkræavlen paa Færøerne og dens Udviklingsmuligheder.

Ved Konsulent *W. A. Kock.*

Fra Atlanterhavet med dets lange Dønninger kommer den lille Damper »Skalholt« ind i en meget urolig og stærk Strøm, da vi forude i det fjerne faa Færøerne i Sigte som en lille Ø, der skyder sig op af Havet. En uendelig Tid synes det at tage, forinden Skibet naar ud for den sydligste af de 17 beboede Øer samt nogle Holme, som dette lille Stykke Danmark bestaar af, der ligger saa fjernt fra Moderlandet her ude i den nordlige Del af Atlanterhavet. De klippefulde stejle Kyster, der danne Hjem for mange Søfugle, som nu og da dukke op af Vandet for atter at forsvinde, ligge indhyllede i en let Taage. Det er de lavt hængende Skyer, som indhylle Højderne, og man mærker en kendelig Aftagen af Temperaturen.

Vi passere den menneketomme, kegleformede Ø Lille Dimon, hvor ca. 300 Faar — Gud ved hvorledes — friste Livet paa de mægtige Højder, samt den større beboede Ø Store Dimon, hvor der græsser ikke mindre end 400 Faar og 30 Stkr. Kreaturer. Langs de stejle, lodrette Klippevægge ud mod Havet, der synes utilgængelige, faar man et Glimt at se af Fuglebjerge, tæt besatte med forskellige Fuglearter, der har overgødet deres Opholdssted med Masser af hvid Gødning.

Her yngler Lunden (Søpappegøjen), der kun lægger et Æg, og skal kunne naa en meget høj Alder, der siges op mod 100 Aar. Den yngler først i sit tredie Leveaar. Endvidere ses Lomvigen, den tretaaede Maage, Alken, Stormsvalen og mange andre Arter, der hver holde sig for sig. De sidde i lange Rækker, de saakaldte Hylder, hvor de da lægge de grønplettede Æg paa den bare Klippejord. Livet i et saadant Fuglebjerg er skrigende og støjende, og Kiv og Strid opstaar stadig, og dobbelt Uro i Gemytterne bliver der, naar Mennesket eller en sjælden Gang en Havørn viser sig i Horisonten. Men skønt disse Fugle som nævnt har Fjender og store Mængder Æg og Unger ødelægges, sidstnævnte ved at styrte ned fra Klipperne i den Tro, Vingerne kan bære dem, er der dog ingen Aftagen at spore i Antallet. Af og til ses Sulen eller Tossefuglen, der med sin store Krop og hvide Farve hører til en af de smukkeste Søfugle.

Den er iøvrigt fordringsfuld med Valget af Yngleplads og findes kun faa Steder, saaledes bl. a. paa Vejen ind til Leith, hvor den yngler paa den saakaldte »Bass-Rock« Klippe, saa naar de søfarende ser den ude paa Havet, véd de, at Klippen er i Nærheden.

Alle disse Søfugle, der lever af Fisk og kan blive meget fede, danne sammen med Æggene en vigtig Føde for Færingerne. men det koster ogsaa de vovelige Fangstmænd, der hejses ned langs Klipperne for at fange Fuglene i Ketcher og tage Æggene, store Anstrængelser. Fangsten kastes ned i Baade, der ligge

Thorshavn.*)

under Klipperne, og ofte drejer det sig her om Baade fulde af Æg, ikke Tale om Unger. Man fortalte mig, at den højeste Rekord en Fangstmand har præsteret var 1100 Fugle paa en Dag, men ofte naaes ikke mere end 300. Fuglenes Hals overtrækkes paa Stedet, og de tørres da eller nedsaltes til Vinterforbrug.

Inde i Krogen af Fjorden er Thorshavn i Mellemtiden dukket frem, og fra denne saa venlig udseende lille By, hvorom Øjet dog savner Træbeplantning, foretog jeg som Udgangspunkt forskellige Udflugter, for at gøre mig bekendt med For-

*) Fotografierne er tagne af Forfatteren under hans Ophold paa Øerne.

holdene og Vilkaarene for Udviklingen af en lønnende Fjerkræavl paa Færøerne, ligesom jeg sluttelig holdt et Par Foredrag, for at vække Interesse for økonomisk Fjerkræavl og paapege Manglerne. Om mit Indtryk af denne Rejse, som jeg foretog paa Foranledning af »Foreningen for landøkonomisk Fjerkræavl« og med Støtte fra Landbrugsministeriet, skal jeg fortælle følgende:

»Færøerne, hvis Fladeindhold angives til at være noget større end Lollands, har, som bekendt, et udpræget Øklima. Grundet paa, at en Arm af Golfstrømmen strækker sig derop, fryser Havet ikke til om Vinteren, Luften er ofte taaget, Somrene kolde og fugtige, men Vintrene til Gengæld milde og Nedbøren stærk, gennemsnitlig 278 Dage om Aaret. Naar hertil yderligere kan føjes, at der rejser sig ofte Storm og Blæst, synes Forholdene ikke at være særlig gunstige for Udviklingen af en rationel Fjerkræavl, hverken blandt Fiskeribefolkningen eller indenfor Landbruget, der sammen med Fiskeriet er Hovederhvervet. Men skønt Betingelserne forme sig, om jeg saa maa sige, mindre gunstige, tror jeg dog, at der paa flere Omraader kan indvindes en forøget Indtægt af Fjerkræholdet.

Færdes man rundt i Bygderne, da vil man se Høns og Ænder overalt, idet omtrent hver Familie holder nogle Stykker af disse. Det er overvejende smaa, usle Blandinger, man træffer paa sin Vej. De skinne i alle Regnbuens Farver, og mange have forlængst traadt deres Børnesko, idet de faa Lov til at opnaa en Alder af 6 à 8 Aar, før de vandre i Suppegryden. Hønsene nyde saa godt som overalt Frihedens Glæder, hvilket som naturlig er i alt Fald i Byerne, hvor Hus ligger ved Hus, ofte giver Anledning til Klager over den Fortræd, de anrette i Haverne og paa de dyrkede Arealer.

Langs Stengærderne, der ses og anvendes omtrent overalt, samt under Højderne og ved Husene, kan Hønsene dog finde nogen Læ i Mangel af Beplantning, thi sidstnævnte forekommer yderst sparsomt og bestaar af lave Pil, Røn, Ahorn, Elm samt Birk, hvoraf en Del er plantet i de senere Aar. Hønsenes og Ændernes Foder bestaar dels af det rigelige og saftige Græs, der findes overalt, dels af Insekter, Snegle og Orme, som de selv kan gaa paa Jagt efter, samt ikke at forglemme Affald fra Husholdningen, der ikke her gaar i Svinene, da det kun er faa Steder, at disse holdes. Enkelte give tillige Fjerkræet lidt Korn,

Fiskeaffald samt Hvalkød. Kornsorterne, af hvilke kun 6-radet, smaakornet Byg i gode Somre kan modnes, i modsat Fald tørres det kunstig, er, da det for det meste skal skaffes her nede fra, for dyrt, idet det koster 2 à 3 Kroner mere pr. Tønde end hos os. Det gaar iøvrigt tilbage med den hjemlige Korndyrkning, efter hvad Landbrugskonsulent *Effersø*, der iøvrigt velvilligst viste mig rundt paa Øerne, opgav mig. Det højeste, der dyrkes hos en Mand, er saaledes 56 Tdr., medens flere dyrke en Snes Tønder. Der avles fra 10 til 20 Tdr. Korn pr. Tønde Land paa de bedste Pladser, men Vægten er kun lav. Enkelte Steder dyrkes forøvrigt lidt Havre.

Se vi hen til Hvalkødet, da afgiver jo dette anvendt med Maade et fortrinligt Hønse-, ja i det hele taget Fjerkræfoder, som tilmed er billigt, og da navnlig for dem, der bo i Nærheden af de store Hvalstationer. Man opgav mig, at Priserne

En Besætning Ungdyr af hvide Wyandottes, tilhørende Lærer Petersen, Thorshavn.

svinge mellem 1 til 3 Øre pr. Pd. Hvalkødet gives tørret eller kogt, sjældent raat. I tørret Tilstand maa Hvalkød forøvrigt med Fordel kunne eksporteres herned som et godt og samtidig billigt animalsk Hønsefoder, hvilket det jo ofte kniber for mange af vore Hønseholdere at skaffe tilveje i tilstrækkelig Mængde og til en rimelig Pris. At nogle Roer og Kartofler, som dyrkes paa Øerne, finde Anvendelse som Hønsefoder, maa betragtes som givet. Ligeledes forekommer der adskillige Steder spredt rundt paa Jorden Strandskaller i stor Mængde, som afgive et godt skaldannende Materiale for det løsgaaende Fjerkræ, ligesom disse Skaller virke gavnlige for Fordøjelsen. Da Tørvejord ligeledes forekommer adskillige Steder, burde denne utvivlsomt anvendes i større Udstrækning til Strøelsesmateriale i Hønsehusene, idet Tørvejorden ikke alene har en lunende, men ogsaa fugtighedsopsugende Egenskab.

Angaaende Racerne, da har flere forskellige rundt om paa Øerne sat deres Spor i de blandede Besætninger. Jeg saa saaledes Italienere, Minorkaer, Plymouth Rocks og Wyandottes, der gennem Aarene enten ere blevne tilførte her fra Landet eller gennem Familie og Bekendte i England eller det nærmere liggende Norge. Af nævnte Racer tror jeg at turde sige, at de hvide Wyandottes, som er spredt fra Lærer *Petersen* i Thorshavn, der iøvrigt har været hernede for at sætte sig ind i økonomisk Fjerkræavl, havde vundet størst Udbredelse og vistnok utvivlsomt med Rette, da de synes at egne sig godt for Klimaet og Forholdene. Navnlig i Omegnen af Thorshavn og Trangisvaag saa jeg dem overalt i adskillige rene Eksemplarer og ligeledes anvendt som Krydsning med det forhaandenværende Materiale, der derved var blevet langt større og kraftigere.

At Hovedmængden af Æggene under de nævnte Forhold hovedsagelig falder i Foraars- og Sommertiden, maa anses for givet, men at man paa de Steder, hvor Hønsene tillige faar Lov til at færdes inden Døre, som Tilfældet ogsaa var i gamle Dage ude paa Landet hos os, kan producere nogle Vinteræg i Betragtning af de milde Vintre og forudsat at Røgt, Pleje og Fodringen har været formaalstjenlig, findes der Eksempler paa, hvilket jeg havde Lejlighed til at overtyde mig om. Men lad mig føje til, at om store Forsyninger er her ikke Tale.

Fraset saadanne enkelte Tilfælde, der taler for, at en Vinterægproduktion dog er mulig, maa man, set paa Forholdene i

sin Helhed, slutte, at Røgt og Pleje utvivlsomt gennemgaaende lader en Del tilbage at ønske, ligesom der af disse smaa, usle, indavlede Høns, man træffer paa sin Vej, paa ingen Maade kan ventes en tilfredsstillende Gennemsnitsproduktion. Omend jeg saa flere velindrettede Hønsehuse, dels selvstændige, dels og overvejende under Beboelseshusene, er der dog store Mangler at afhjælpe i saa Henseende, og jeg fik den Opfattelse, at Hønsene adskillige Steder fik Lov til at overnatte, hvor de vilde; f. Eks. i Udhuse opførte af Træ, og hvor Taget var belagt med Birkebark og Tørv.

Det undrede mig at se, at Kyllingerne flere Steder efter Aarstiden var saa store, og at man var inde paa at lægge dem saa tidlig til. Ligesom Hønsene faa de for en stor Del Lov til at skytte sig selv. Indvoldene fra de i Fuglebjergene indfangede forskellige Søfugle, der kastes ud, fortæres ofte af Fjerkræet, der som tidligere nævnt omsætter en Del Fiskeaffald, hvorved det maa synes at være givet, at Æggene let faa Afsmag. Priserne paa de af naturlige Grunde magre Kyllinger er heller ikke høje, men nærmest latterlig lave. Færingerne synes kun at interessere sig for, hvor mange Hønekyllinger de faa, og jeg fik Indtryk af, at Hønsekød ikke gennemgaaende yndes af dem. Saafremt Kyllinger sælges, svinger Prisen fra 25 til 40 Øre pr. Stk. Medens Ræven og Maaren ikke som hos os kan anrette store Ødelæggelser blandt Fjerkræet, idet disse Rovdyr mangler, har man dèr i Krager, Rotter og navnlig Ravnene store Ællinge- og Kyllingetyve at kæmpe med.

Nogen officiel Statistik over Antallet af Fjerkræet paa Færøerne foreligger ikke; efter et løst Skøn bedømmes Antallet af Høns til at udgøre mellem 20- og 30,000 Stkr. Formentlig er Fjerkræavlen i Tiltagen som Følge af de stigende Ægpriser og det tiltagende Forbrug blandt Befolkningen i Byerne.

Det er,. som nævnt, kun smaa Hønsehold, fra nogle faa til en Snes Stykker, der holdes, og da mest i Byerne; paa Gaardene, hvoraf de største omfatte ca. 44 Tdr. Land, ses kun faa Høns. Planer om større Hønserianlæg har iøvrigt Tid til anden været oppe, men, og hvad man kun kan se med Tilfredshed paa, opgivet igen, thi store Hønserier vil under de vanskelige Betingelser, der frembyde sig, bl. a. med Hensyn til Klimaet og de høje Kornpriser, være dødsdømte fra Begyndelsen af. I

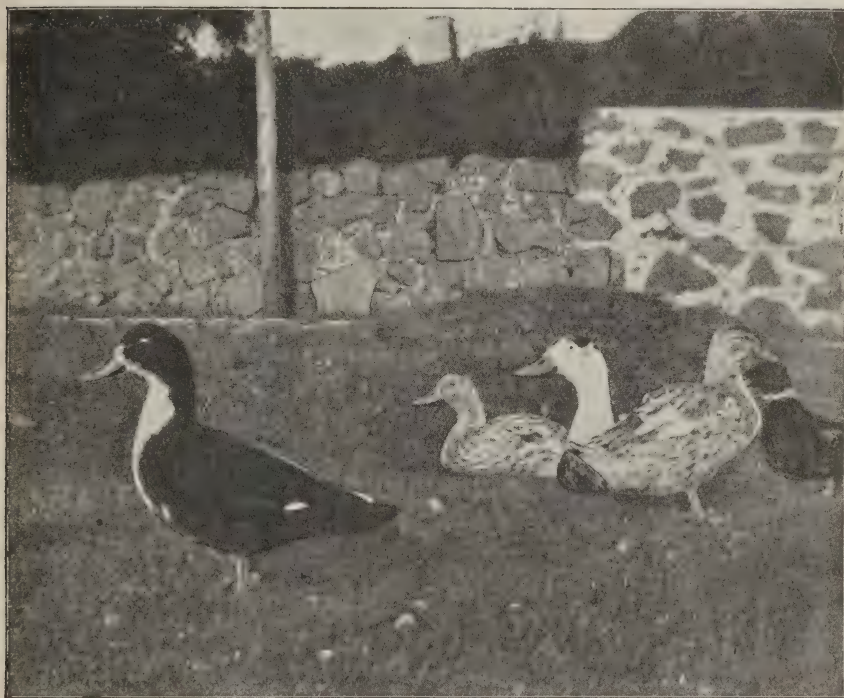
Aar forelaa der saaledes i Lagtingets Møde en Ansøgning om Støtte til et saadant Foretagende; det blev tilbagevist, da det var yderst slet begrundet, og Ansøgeren ikke havde nogen som helst Kendskab til selve Avlen, langt mindre Driften af en saa vanskelig Sag som et stort Hønseri i Virkeligheden er.

Ved Sanatoriet i Nærheden af Thorshavn har man opført et tidssvarende, velindrettet Hønsehus. Et veldrevet Fjerkræhold vil et saadant Sted kunne faa en ikke ringe Betydning ud over Forsyningen af gode Æg og godt Fjerkræ, idet det tillige vil kunne danne et godt Eksempel til Efterfølgelse samt virke som Spredningssted for gode Rugeæg og Avlsdyr. Endelig kan hertil føjes, hvilket ikke maa overses, den Værdi Fjerkræavlen kan have et saadant Sted som et godt Beskæftigelsesmiddel for de syge, der derigennem kan vinde Interesse for denne Sag til Gavn for dem maaske senere hen i Livet.

Kontrollerede Hønsehold saa jeg kun et Sted i selve Thorshavn, hvor Hønsene, omtrent rent hvide Wyandottes, blev udfølte om Morgenen. Her forelaa ligeledes et velført Regnskab, ligesom man kun havde taget Tillæg efter de bedste Høns. I de korte Dage fodredes ved Lys. Ydelsen, der fuldt ud kunde staa paa Højde med vore hjemlige Resultater, talte for, at et Hønsehold ved god Røgt og Pleje udmærket godt kan drives op til en høj Ægydelse paa Færøerne, selv om Klimaet dèr er fugtigt og Blæsten stærk.

Medens Kalkunerne, der ikke kan taale Fugtighed, kun har været holdt et Par enkelte Steder, er Gæs og navnlig Ænder, med hvilke det modsatte er Tilfældet, meget udbredte og ses ligesom Hønsene overalt. De passe sig selv og vandre om Dagen ud til Bække, smaa Elve eller Kysten, hvor de søge deres Føde for ved Mørkets Frembrud atter at vandre hjem igen. Flere af dem overnatte forøvrigt i det Fri, hvilket de kan gøre uden Fare for, at Rovdyr skal tage dem. Adskillige af Ællingerne udruges af Høns. Ogsaa her gælder det, at Affald er den væsentligste Føde. De fleste Ænder er ubestemmelige Blandinger, overvejende smaa, og tyde paa Vildandeblod i fjernere Generationer. Foruden de haardføre Pekingænder saa jeg adskillige Løbeænder, der har vundet en Del Udbredelse, dels som Renrace, dels som Krydsningsmateriale. Efter Dampskibsekspeditør *Müllers* Udsagn lagde disse livlige, søgende Ænder, hvilket vi ogsaa har erfaret hos os, mange Æg, lig Hønse-

æg i Størrelse, deraf en Del i Oktober og November Maaned. De har vist sig at være haardføre og strejfe, som deres Natur er, langt ud efter Føden. Utvivlsomt kan det ikke noksom anbefales efter de Erfaringer, der foreligge, at søge denne Anderace udbredt, hvoraf gode Individer hos os har lagt 100 Æg om Aaret og derover. Paa Færøerne med det fugtige Klima vil den utvivlsomt, som anført, egne sig udmærket. Man kan da der, som jeg har set omkring Landsbyen Landsmeer ved

Landænder, som de almindeligvis forekomme paa Færøerne.

Amsterdam, hvor der paa de fugtige Engstrækninger holdes dobbelt saa mange Ænder som Høns, nemlig 25,000 Stkr. udelukkende for Ægproduktionens Skyld, maaske en Gang naa hen til at eksportere Andeæg med Fordel til de engelske Markeder. Andeæg pakkede i særlige Sorteringer er nu en Vare, som England modtager store Sendinger af fra Holland og Irland. Forøvrigt forstod jeg af de Oplysninger, jeg fik indhentet, at de færøiske Ænder gennemgaaende lagde ret godt. Heller ikke Kødet af Ænderne værdsættes højt paa Færøerne, idet udvok-

sede, ufedede Ællinger almindeligvis solgtes for omkring 50 Øre pr. Stk.

Gæssene, der saa godt som overalt er graa- og hvidbrogede af Farve, er noget lig i Type vore danske Landgæs, der jo forøvrigt har arvet noget af Vildgaasens fine Kropbygning og Hovedform. I de forskellige Udmarker, fugtige Jordstrækninger, langs Kysterne og iøvrigt ogsaa inde i Landet, hvor der findes faa større, men talrige mindre Søer, Elve og Bække, saas adskillige værdige, men gennemgaaende smaa Gaasepar med deres Gæslingeflok, som de da strengt vaagede over. Sidstnævnte omfattede fra 3 til 8 à 9 Stkr., og disse græssede da fredelig mellem Faar og Lam, hvis Antal iøvrigt anslaas til over 100,000 Stkr., saa med Rette bære disse Øer Navnet »Faareøerne«. For Gæssene er der fortrinlige Betingelser; saaledes rigeligt Vand fra de Kilder og Bække, der gennemskære Højderne, og kort, tæt og fin Græsbund i Udmarken eller Havgen, der ejes af forskellige. De gamle Gæs gaa omtrent ude hele Aaret, selv naar Sneen dækker Jorden, og Gæslingerne sættes ud, naar de ere store nok til at kunne klare sig, om Vejret ogsaa skulde blive daarligt. Almindeligt er det at give Avlsgæssene, der ellers maa skøtte sig selv, lidt Korn i Februar og Marts Maaned, den Tid Æglægningen indtræffer, samt tillige ogsaa naar Vinteren er streng. Gæssene lægge kun fra 11 til 13 Æg, som de selv udruge, idet Udrugning af Gaaseæg ved Hjælp af Høns, som Tilfældet er hos os, ikke finder Sted. For at faa Tilladelse til at lade et Par Gæs med Gæslinger gaa og græsse hele Sommeren betales 2 Kr. til Bonden, men iøvrigt maa Gæs ifølge »Havgeloven« kun holdes, saafremt der i Bygden er Stemmeflerhed derfor og man ejer eller lejer en vis Andel af Ind- eller Udmarken. Gæssene maa da for ikke at blive betragtede som Vildt holdes stækkede. Som Kuriosum kan anføres, at der i Vaag i gamle Dage ydedes Tiende af Gæs, men derimod ikke andre Steder. Prisen for ufedede Gæslinger, hvilket dog sjeldent sælges, er 1½ Kr. pr. Stk., medens fedede koste 2½ à 3 Kr. pr. Stk. Man fristes næsten til at tro, at det maatte kunde betale sig at sende magre Stubgæs herned, saa meget mere ifald vi faa udstedt et Indførselsforbud mod de levende, magre russiske Gæs, som danske Landmænd almindeligvis har maattet betale med op til 4 Kr. pr. Stk.

Ser man hen til Handelsomsætningen med Æggene, da eksporteres ikke. De Æg, der ikke blive konsumerede af Producenterne, tager Købmanden som Regel i Bytte mod andre Varer i Lighed med, hvad Tilfældet var hos os i gamle Dage. Købmanden sælger da igen Æggene til de af Byens Beboere, der ikke holde Høns. Naar det kniber, maa der af og til indføres et Par Kasser Æg fra Danmark, hvilket navnlig er Til-

En typisk Familie færøiske Gæs. I Baggrunden af Billedet ses Landbrugskonsulent Effersø.

fældet i Efteraars- og Vintertiden. I denne Forbindelse skal jeg anføre, at man paa Mælkeriet i Thorshavn har indrettet sig paa at præservere Æg.

Indføres levende Nyttefjerkræ, da maa der forud indhentes Tilladelse hertil af Amtmanden, i modsat Fald sætter Reglementet saa strenge Bestemmelser som Konfiskering, ja endog Straf, hvilket synes at være haarde Betingelser.

Medens der kun ses faa tamme Duer paa Færøerne, forekommer den vilde Due, Klippeduen, paa alle Øerne og yngler

almindeligst i Kolonier. Klippeduen, som bl. a. træffes i Norge, Skotland og Irland samt paa Hebriderne og Shetlandsøerne, ligesom jeg har set den over Ørkneyøerne, er som bekendt lidt mindre end Tamduen, til hvis store Familie den formentlig er Stamfader. Af Farve er den blaa, og Hunnen er lidt lysere og mindre end Hannen. Den er iøvrigt selskabelig anlagt og ses ofte i Smaaflokke paa en Snes Stykker. En Gang skal dog en Flok paa ca. et Par Hundrede Stykker være iagttaget. Den er Standfugl og bliver paa Øerne som Stæren hele Vinteren. Klippeduens Føde bestaar af Frø,. Korn, Orme, Snegle, Maddiker, Larver, Rodknolde og Bær, og man paastaar, at den samler Forraad til Vinterforbrug. Ved Havet samler den næppe anden Føde end saltagtige Stoffer, der yndes saa meget af Dueslægten.

Det har sin Interesse at erfare, at Lærer Petersen paa Nolsø har haft Held med at faa parret en vild Klippeduehun med en Maanedsduehan. Klippeduehunnen lagde først Æg, da den var to Aar gammel, og da fire Kuld, hvoraf der blev syv Unger. De blev heldigt opdrættede, og som voksne fløj disse Krydsninger mellem vild og tam Due frit omkring og boede om Natten i Dueslaget. Disse Krydsninger, der havde arvet saavel den vilde som den tamme Dues Udseende og gode Anlæg i Form af Flyveevne, blev pludselig borte hen paa Efteraaret, men Nytaarsdag kom en igen, som atter fløj bort om Foraaret, medens de øvrige saas af og til.

Senere blev flere Unger udrugede, som ikke ere blevne ved Hjemmet, dertil har de vilde Tilbøjeligheder været for overvejende, dog er af og til flere af dem set flyve vildt omkring, men søger aldrig Husly hos de tamme Slægtninge. Iøvrigt holder Klippeduen til og ruger paa utilgængelige Klippevægge, i Klippehuler eller Grotter, som der findes saa mange Steder paa Øerne. Duerne foretrække, at deres Rugeplads vender ud mod Havet og Brændingen, som i daarligt Vejr ofte naar helt op til Rederne, synes ikke at forstyrre disse af Naturen saa sky og forsigtige Fugle, som man kun sjeldent eller vanskelig kan komme paa Skud. Rederne laves af simple Kviste og almindeligvis lægger en Hun to Æg to Gange om Aaret. Fredet er denne saa smukke vilde Due ikke, hvis Kød, navnlig naar Talen gælder unge, skal være yderst velsmagende og letfordøjeligt.

Den vilde Klippedue.

Naar jeg i det anførte har søgt nærmere at udvikle, hvorledes Vilkaarene er for lønnende Fjerkræavl paa Færøerne, kunde jeg sluttelig i Tilknytning hertil ønske nærmere at omtale, hvilke Bestræbelser der er i Anvendelse for at formere Edderfuglene, idet jeg mener, at disse med en vis Ret i denne Forbindelse bør være Genstand for Omtale som de halvtamme Fugle, de i Virkeligheden er. Anlæg af de saakaldte »Edderfuglevarp« har været forsøgt adskillige Steder, men Resultatet har ikke svaret til Forventningerne. Navnlig har Edderfuglene ikke kunnet faa den fornødne Fred, idet de til Stadighed har været Genstand for ulovlig Jagt og Efterstræben. Ved flere af Øerne, særlig ved Nolsøs og Suderøs Kyster, traf jeg adskillige Flokke Edderfugle, der havde forladt deres Reder paa Klipperne og nu svømmede rundt mellem disse med deres Unger, ofte op mod 9 à 10 Stkr. Ret almindelig er det iøvrigt, at Edderfuglehunnerne annekterer hinandens Unger.

Paa Kirkebøholm ved Sydstrømø findes et Edderfuglevarp, som jeg havde Lejlighed til at se, idet Ejerens Søn roede mig over paa Holmen, hvor det findes. Paa denne Holm, hvorpaa der er opført nogle Tørvehuse af Sten og Græstørv, findes almindeligvis mellem 4 og 500 Edderfugle. Rederne er ganske simpelt dannede som firkantede Rum ved Hjælp af nogle gamle

Træstykker, hvorover der lægges Græstørv. Der findes baade enkelte Reder og flere ved Siden af hinanden, som er anlagte saaledes, at de er dækkede eller halvskjulte af den høje grønne, vildtvoksende Plante, der benævnes Kvan og som findes i stor Mængde paa denne Holm. Edderfuglene ynde ogsaa selv at indrette sig en Redeplads i Læ af nævnte Plante eller mellem Stenene. I det gamle Tørvehus saa jeg adskillige forladte Edderfuglereder, og man paastaar, at Hunnerne Aar for Aar søgte de samme Reder. Hunnerne, hvis simple Farver falde godt sammen med de Omgivelser, de ruge i, skal formentlig ligesom flere andre Fuglearter være et Par Aar gamle, før de lægge Æg. Edderfuglene, der er meget selskabelig anlagte, danne deres Reder af Tang, Planterester, Hø, Græs eller lignende Materiale og fore dem ud med Dun. Som Tilfældet er med Ænder og Gæs, selv de tamme Arter, dækker Edderfuglehunnen sine Æg til, naar den forlader Reden. Først naar 5 à 6 til 8 Æg, der er lysegrønne af Farve og af Størrelse som store Andeæg, er lagte, begynder den Rugningen, der varer 25 Dage til 4 Uger. Tages Æggene bort, hvilket ikke sker her, og er sandsynligvis ogsaa svækkende, lægger Edderfuglehunnen en Del flere Æg. Dunene, der kun tages én Gang, indsamles almindeligvis en Uge efter, at Æggene er lagte; andre Steder efter Udrugningen. Rugningen er almindeligvis afsluttet i Begyndelsen af August, og saasnart Ungerne er slupne Skallen og blevne tørre, gaar Moderen straks i Stranden med dem, for at de dèr kan lære at bjerge Føden. Sidstnævnte bestaar af Muslinger, Smaadyr o. l., hvilket ogsaa danner en væsentlig Føde for de gamle Edderfugle, der behændig kan dykke, endog paa større Dybder.

Edderfuglene fordre Ro, men kan da til Gengæld blive ret tamme, saa man kan komme dem paa ganske nært Hold, ja endog berøre dem, naar de ligge paa Reden. Noget lignende kan som bekendt ogsaa lade sig gøre med andre vilde Fuglearter; det er som de vil værne Æggene ved ret at dække sig over dem. Navnlig ud for Kirkebøholm var Edderfuglene meget tamme; de vragede end ikke Tamændernes Selskab.

Edderfuglene leve som Vildænderne parvis, og Hannerne med de saa skønne Farver forblive hos Hunnerne under Rugningen, hvorefter de forlade disse for at samle sig i Flokke. Ungerne, der hurtig udvokse, samle sig senere paa Aaret med de gamle i store Flokke og trække da, naar Kulden indtræffer,

til de sydligere Egne. De enkelte Par udskille sig da fra Flokkene hen i Juni Maaned for atter igen at opsøge Redepladser.

Foruden Mennesket, der desværre driver ulovlig Jagt paa denne nyttige vilde Fugl, skønt Loven idømmer store Bøder i Tilfælde af, at det bliver opdaget, har navnlig Edderfugleungerne Fjender i Kragerne og Ravnene. Sidstnævnte søger man iøvrigt at udrydde ved, at der paabydes Ødelæggelse af disses Reder i den Tid, der er Æg eller Unger i dem. Saavel Kragerne som Falkene og Ravnene, der ere yderst snedige og kløgtige, idet de forstaa at benytte sig af det givne Øjeblik, røve ligeledes imellem Aar og Dag adskillige Edderfugleæg. Paa nævnte Holm ynglede store Skarer Terner, der godtgjorde deres Tilstedeværelse ved øredøvende Skrig. Det er en Fugleart, som paa en Edderfugleholm er en god Nabo, idet de optage Kampene med Rovfuglene og søge at fordrive disse. I det hele taget rørte der sig paa nævnte Holm et yderst interessant Fugleliv.

Som Tilfældet skal være paa Island gør man intet særligt for at tiltrække Edderfugle, ved f. Eks. at anbringe kunstige Hanner til at lokke Hunnerne til med, ligesom Varpen ikke var pyntet med farvede Glas, Klude skinnende i alle Regnbuens Farver eller glinsende Metalstykker; ej heller søgte man frembragt Lyde af Klokker eller Bjælder, som det paastaas at Edderfuglene skal have en vis Forkærlighed for.

Skal Fjerkræavlen fremmes og ophjælpes paa Færøerne, hvilket utvivlsomt kan lade sig gøre med Aarene, selv om der vil blive store Vanskeligheder at kæmpe med og overvinde, da ser jeg ikke rettere, end at den fremtidige Udvikling maa gaa i Retning af Indførelse af et godt Avlsmateriale i Forbindelse med en bedre Røgt og Pleje, og da navnlig for Hønsenes Vedkommende, hvor Opmærksomheden da maa henledes paa de mest haardføre Hønseracer. Jeg tror da navnlig, at de svære Racer vil kunne gøre god Fyldest. Særlig Plymouth Rocks og Wyandottracen har vistnok gode Betingelser for at kunne klare sig, og da navnlig naar man tager i Betragtning, at man paa Færøerne kan byde disse Friheden i Forbindelse med den rige Adgang, der dèr findes til saftigt og fint Græs.

For at faa nævnte Racer udbredt samt maaske tillige de tidligere omtalte Løbeænder, var det utvivlsomt værd at overveje, om der ikke burde dannes nogle Avlscentre, hvor de en-

kelte Individer bleve kontrollerede saaledes, at der kun blev solgt Rugeæg og Avlsdyr efter de bedste Individer. Hvilken Nytte alene Spredning af Avlshaner, af kraftige Landgaser samt Løbeandrikker af god økonomisk Afstamning kunde have, behøver næppe at omtales her, og det er mulig, at en af de Veje, der foreløbig bør gaaes og slaaes ind paa i Fremtiden, maa gaa ud paa, at der foretages saadan Krydsning med det forhaandenværende, stedvante, haardføre Materiale. Maaske ogsaa Dannelsen af en Forsøgsstation, drevet som et Mønster, kunde faa sin praktiske Betydning som et belærende, interessevækkende og efterfølgelsesværdigt Eksempel. Gode praktiske Oplysninger spredt fra et saadant Sted samt Udførelse af de anførte Foranstaltninger i Forbindelse med den Viden, der kan erhverves gennem Fjerkræforeningernes Blade, der udgaa hernede, kunde maaske i Fremtiden bidrage til at ophjælpe Fjerkræavlen, saaledes at denne kunde blive en ny Indtægtskilde for Færøerne, der jo ligger ret nær ved de engelske Markeder, om det en Gang skulde komme til en Eksport af Æg.

Foreningens Generalforsamling for 1910.

Foreningen »De danske Atlanterhavsøer« afholder Fredag den 16. December, Kl. 8 Aften, i Wivels Lokale (1. Sal) sin aarlige Generalforsamling, paa hvilken der aflægges Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar samt Udfaldet af de foretagne Valg.

Det reviderede Regnskab for Aaret 1. Oktober 1909 til 30. September 1910 samt Budgettet for næste Aar fremlægges til Godkendelse.

Medlemmer, der ønske Forslag angaaende Foreningens Virksomhed bragt paa Dagsordenen for Generalforsamlingen, maa indsende disse Forslag til Bestyrelsen mindst 10 Dage forud.

Efter Generalforsamlingen vil Højskoleforstander, cand. theol. *Arne Møller* holde Foredrag om »Island og Danmark«.

Grønlandske Spørgsmaal.

I Anledning af cand. mag. *Ad. Jensens* Foredrag.
Af Distriktslæge *Kiær.*

Faa Steder har vel Rinks Samvittighedsfuldhed og dybe Ansvarsfølelse givet sig et smukkere Udtryk, end hvor han indleder sin Skrivelse til Indenrigsministeriet om Oprettelse af Forstanderskaber med følgende Ord: »Ligesom jeg har haft Lejlighed til at føle den store Vanskelighed, der er forbunden med i faa Ord at skulle give et baade sandt og tydeligt Billede af Tilstande, der ere saa forskellige fra vore vante Forhold, at endog de almindeligste Begreber og Benævnelser, ved ligefrem at overføres paa hine, uden nærmere at defineres og begrænses, let kunne give Anledning til en vrang og ensidig Anskuelse . . . .«

Det er umuligt for den, der beskæftiger sig mere indgaaende med grønlandske Forhold og Spørgsmaal, ikke at sande disse Ord og dermed vinde den Overbevisning, at til offentlig Debat i almindelig Forstand egne de grønlandske Spørgsmaal sig ikke.

Alligevel ser man lejlighedsvis, at en saadan søges rejst, sandsynligvis altsaa mere til Fortræd end til Gavn for Sagen, og dette er saaledes sket ved Hr. Magister Ad. Jensen, i Kontinuitet af et Foredrag i Foreningen »De danske Atlanterhavsøer«, i Form af et Angreb paa mit Arbejde »Dansk Indflydelse i Grønland«.

Hvad Skriftet angaar, da har jeg selv i sin Tid ment, at »mangt og meget i det ægger til Modsigelse«; og navnlig haabede jeg, at hvad jeg har fremført om Spørgsmaalet »Adskillelse mellem Handel og Administration« maatte blive til Nytte for mine Landsmænd i Rigsdagen ved Behandlingen af de grønlandske Lovforslag, hvad enten det nu blev gennem Tilslutning eller Modsigelse. Jeg mente i mit Skrift at have fremført en Række betydende Argumenter mod »Adsk.«, naar denne formedes i en Skikkelse, der er ensbetydende med en Emancipation af Handelen, en Svækkelse af den ansvarlige Ledelse. Jeg troede det betimeligt og forsvarligt at gøre dette ud fra en Betragtning, der ogsaa fandt Udtryk i et Ord, der faldt i selve Rigsdagen: »Grønlænderne have ingen Rigsdagsmand, vi skulle da Alle være det.«

Til Gengæld haabede jeg paa ikke at se min Begrundelse forbigaaet i Tavshed. Heri er ingen Ubeskedenhed: Argumenterne skyl-

der jeg først og fremmest Rink. Før de mødtes af andre og bedre, syntes Sagen mig ikke uddebatteret.

For det grønlandske Folk er det et Livsspørgsmaal, om Staven brydes over den administrative Handels Princip. Det er dette Princip, hvorved Dansk Kolonialstyre adskiller sig fra ethvert fremmed, og vi bør da tro, at det ene skyldes dette, at et Medlem af det danske Folketing under Tilslutning kunde udtale, at »det Arbejde, der er gjort fra Danmarks Side overfor den eskimoiske Befolkning paa mange Maader i høj Grad er Ære værd.« — Der kræves kun ringe Virkelighedssans for at forstaa, at hvad der vil tabes, vil være tabt uigenkaldeligt.

* * *

For ikke at have ladet mit Skrift ligge, for den Dels Vedkommende, der har Mag.s Interesse, men »ladet sig ægge til Modsigelse«, er jeg altsaa Mag. taknemlig; kun tror jeg, at han rolig kunde have gemt al Kritik til Trykken; den vilde sikkert kun have vundet derved. Som den fremkom under hans Foredrag, syntes den mig mere at referere til et almindeligt Indtryk af mit Arbejde, end til, hvad jeg virkelig har sagt.

Hvor er jeg saaledes »gaaet ud fra«, at Grønland før 1721 var en »Idyl«? Dér, hvor jeg til Lettelse for Læseren antyder et Totalbillede af Før og Nu, indleder jeg dette med et »var altsaa«, »efter det foregaaende«, og i dette foregaaende læses Ord som: »alt, hvad der er overleveret, t y d e r paa o. s. v.« For den umulige Opgave at bevise noget om en før-Egedesk Idyl, bliver der saaledes ingen Brug. I Holms Bog er i det mindste Omtalen af Familien Ilinguaki ganske overordentlig sympathetisk.

Mag. J. bruger Ord som Idyl og Ideal saa livligt og saa lidet vejledende, at man intet faar at vide om hans egen Mening om Tilbagegangen; det spiller for saa vidt ingen Rolle, som man ikke behøver at trænge mange Linier ind i den Literatur, jeg har henvist til foran i min Bog, ja neppe behøver at ulejlige sig udover Bemærkningerne til det sidste grønlandske Lovforslag for at faa Momenter nok til bekymrede Overvejelser.

Men altsaa: ud fra den og den Forestilling »agiterer« jeg. — Jeg kan ikke hindre Mag. i at tage et hvilkensomhelst af Sprogets ubehagelige Ord frem og fæste paa mig eller mit Arbejde; og ud fra min lidet høje Mening om Gavnligheden af Agitation, i dette Ords almindelige Betydning, overhovedet, og paa det grønlandske Om-

raade i Særdeleshed, skal jeg gerne tilstaa, at Mag. vanskeligt kunde have valgt noget for mig ubehageligere.

For en almindelig Betragtning skulde det synes ikke at være den Betegnelse, der snarest frembød sig om en »Metode« (en anden Venlighed), der bestaar i paa et Tidspunkt, da man i Danmark var begyndt en Raadslagning om Grønlands Fremtid, at ofre Tid og Kræfter paa at søge at delagtiggøre dem, der agtede at gaa ind under Ansvaret, i mine op mod 20 Aars Erfaringer og den Overbevisning, de havde afsat. Hvorledes da karakterisere den »Metode« at søge et alvorligt Arbejde dømt og fordømt ved et Publikum, hvoraf maaske ikke Ti havde læst det og endnu færre har haft det á present? Det betyder i denne Forbindelse intet, at jeg selv var tilstede som indbudt, det er selvfølgeligt ganske umuligt paa én Aften at bibringe et Publikum, der møder med faa eller ingen Forudsætninger, tilstrækkeligt til, at det kan fælde en Dom af noget Værd.

Jeg nævnte, at min grønlandske Erfaring ikke var af ny Dato. Paa Aarenes Antal alene kommer det vel ikke an; det er dog højst ønskeligt, at den, der vil fælde Domme og give Raad i grønlandske Sager, tager sig Tid til at løbe de evropæiske Horn af sig, hvormed vel de fleste af os komme til Landet. Hvor forbløffende hurtigt Mag.s Judicium i grønlandsk Administration har taget Form, skal senere berøres.

Videre berører Mag. det centrale Spørgsmaal om Sælfangst ctr. Fiskeri. Det er meget vanskeligt her overhovedet at debattere, idet hans Udtryk her ere ganske udglidende. Man faar ikke engang at vide, om der med, at »en Indtægtskilde ligger brak«, menes, at den ikke giver Penge, eller noget mere. Det maa dog vel være det første, siden Mag. tror at burde advare imod, at Fiskeriet kommer til at gaa over paa fremmede Hænder. Man maa atter spørge: hvad menes der med fremmede? Men der menes vel: udenlandske, siden det endnu er saaledes, at den effektive Administration ikke er gaaet over til en merkantil Institution. I saa Fald kunde jeg ønske at vide, hvorfor Mag. tænker sig, at en fremmed Magt skulde vise Resignation i Grønland mere end andre Steder. Lurer der Farer fra denne Kant, hvad der er desto mere sandsynligt, jo højere Raabet om grønlandske Rigdomskilder løftes i Danmark, maatte det jo netop være en Grund til at søge udviklet Sælfangerdygtigheden som noget ,der hidtil har vist sig hors de concours.

Naar Mag. paakalder en bredere Offentligheds Dom overfor

mig, synes jeg, at det mindste, man kan forlange, er, at han præciserer Spørgsmaalene, fremfor alt ikke gaar udenom dette: hvad der kan forme sig som bærende Erhverv, hvad ikke. Og for at Mag. ikke skal være i Tvivl om Forstaaelsen af dette Begreb, skal jeg sige, at jeg herved forstaar et Erhverv, der opretholder Samfundet økonomisk, og derigennem nationalt. Jeg mener (se Citatet sidst i min Bog), at »for at et Samfund skal være politisk stabilt, maa det være økonomisk uafhængigt.«

Vil man bygge det grønlandske Samfunds Eksistens paa Eksporterhverv og Konjunkturer, kommer det let til at staa smaat til med Uafhængigheden; og det synes mig, at man sætter sig et ringe Maal i Grønland og viser Befolkningen ringe Agtelse ved at se bort fra det nationale Moment. Mag.s Mening her kan man mulig slutte sig til af, at han sætter »national« i Anførselstegn.

Noget andet bliver det, om man ser fuldstændig opgivende paa Forholdene, mener at m a a t t e se bort derfra. Men om sligt drejer Talen sig vel ikke?

Fiskeri som Exporterhverv, som Indtægtskilde er et, som Reserveerhverv, Hjælpeernæringskilde et andet; det henvender sig i de to Skikkelser til ganske forskellige Økonomier, dem, jeg i min Bog har holdt skarpt og tydeligt ud fra hinanden. Mag. har altsaa ikke i mindste Maade Lov til at tale om »Agitation mod Fiskeriet og dets Udøvere.«

Hvad jeg modarbejder, bliver da dette, at der skabes saadanne Kaar for Fiskerne i F o r h o l d t i l F a n g e r n e, at det for den Fra-Næse-til-Munds-Betragtning, der saamænd ikke er ejendommelig for Grønlænderne alene, maa tage sig ud, som om der ingen Grund er til at slaa ind paa, eller lade Børnene slaa ind paa et besværligt og farligt Erhverv fremfor paa et tilsyneladende lige saa indbringende, men relativt (jeg sagde: relativt) mageligt, og — som det drives i Grønland — mere ufarligt end f. Ex. under danske Forhold. Jeg kender ikke i Grønland noget mere sørgeligt Syn end Børn (som sædvanlig navnlig Koloni-), der voxe op, uden at Forældrene lægge en alvorlig Grundvold for deres Fremtid. Pirrer man ved hine, ja—h!, saa kan den blive Kateket, og den? ja—h!, ham kan det ikke nytte at søge gjort til Fanger o. s. v.; hvad skal den ulykkelige Dreng andet end at glide ind i det Proletariat, om hvilket Dr. Stensby siger (ikke i et Arbejde, der særlig vedrører Grønland), at det hverken har den ene eller anden Kultur.

Det er for at imødekomme Mag., at jeg siger Proletar. Iøvrigt har han ingenlunde fortjent min Imødekommen, saa utilladelig er hans Redegørelse for min Stilling til Pjaltebegrebet. Efter samme skulde jeg til saadanne henføre Individer, der er »for gamle og svage til at udholde Sælfangsten«, altsaa anse det for nedværdigende, at en Mand, der sit Liv igennem har hævdet den gode Tradition, og opdraget sine Børn til det samme, at han som gammel ikke lægger Hænderne i Skødet, men griber til, hvad jeg, ovenikjøbet med udhævet Tryk kalder Reserveerhverv. Slig Polemik morer mig egentlig ikke. — Overhovedet forekommer denne Pjaltediskussion mig ret barnlig; for mit Vedkommende har jeg med min Fodnote kun reageret paa, at en Foredragsholder sagdes mig at have præsenteret Begrebet for et dansk Publikum paa en tendentiøs Maade. Det er saa heldigt, at Mag. her citerer mig: man maa kalde den Mand, om hvem jeg siger, at han »som Led i en Udvikling denationaliserer sit eget Land«, hvad man vil; nogen Første Klasses Borger kan han for mig ikke blive.

Skulde alligevel Nogen finde, at den højeste Retfærdighed ikke er sket Fyldest, og at jeg har nivelleret nedad, saa vil jeg ønske, at Vedkommende maa forstaa, hvor langt betænkeligere det i dette Tilfælde er at nivellere opad, at unddrage Fangeren den Agtelse, han saa haardt tiltrænger for at opretholde sig som saadan.

En klog Mand i Danmark hørte jeg engang, i et Foredrag, der berørte Toldbeskyttelse, udtale, at han egentlig ikke troede, der gaves noget Erhverv i Blomst, uden at det under en eller anden Form nød Beskyttelse, støttedes; f. Ex. Engelske Varer i England i sin Tid derved, at Befolkningen krævede indenlandsk Produkt. Hvormed i Alverden tænker Mag. og Ligesindede at holde Fangeren oppe til hans haarde Gerning eller give ham Sands for at opdrage sine Børn i den samme, naar Udbyttet er omdisputabelt i Sammenligning med Eksportfiskernes, eller naar den fra gammel Tid til Erhvervet knyttede Agtelse faldt helt bort, ja — hvad vi, der har levet i Grønland, vel Alle have set Eksempler paa — veg Pladsen for Misundelse?

Men der er jo desværre vel heller ingen Tegn paa, at Mag. tænker paa at holde ham oppe, thi nogle Udtalelser i Interviews om, at Sælfangsten bør opretholdes — ja, det er virkelig saaledes, at der spørges herom — uden noget tilføjet Ord om, hvorledes, falder ganske tomme, og han lægger vel heller ikke selv Vægt paa dem.

Maaske er dette alligevel Tilfældet; thi Mag. kan fortælle os, at »det er en ganske fejlagtig Anskuelse, at Sælfangst og Fiskeri ikke kan forenes«; han kender endog Grønlændere, »som overkomme endnu mere«. Jeg vil vente med at interessere mig for disse Linier, indtil jeg faar at vide, om der menes, at Sælfangst og Sælfangst ikke ere to Ting; hvis der virkelig tænkes paa det som bærende Erhverv, har jeg kun at henvise til Historien. Om denne gælder det jo rigtignok, at den for mange »saa godt som ikke er til, og at enhver Tidsalder helst vil gøre sine Erfaringer paa egen Bekostning«. Ordene lyde sørgelige, men for os i denne Forbindelse saa meget sørgeligere, som Erfaringerne ikke ville ske paa egne, men paa den grønlandske Befolknings Bekostning.

Naar Mag.s Ideal af en Grønlænder er den Mand, »der tager Sæl, naar der er Sæl, og Fisk, naar der er Fisk«, er der deri vist en lille Tankeløshed, hvis det da ikke er Tilfældet fra Lichtenau, der foresvæver ham (meddelt p. 627). Den supponerede Tankeløshed ligger paa det Punkt, at det er ganske selvfølgeligt, at en tilspidset Færdighed som Sælfangerens, der har Ærinde til en alsidig Udvikling (se D. Indfl. p. 19) ikke taaler at ligge ret meget brak for ej at tabe sig; dette behøver man neppe at have været i Grønland for at begribe.

Jeg ser endnu for mig, hvad jeg ikke har set i mange Aar ved Jakobshavn, Billedet af en udmærket Fanger; han kom paa en Ondtvejrsdag — det var vist en Syd-Vest-Dag sent i November, da Skyerne hænge ned paa Søen og Skumsprøjtet fryser til Is paa Klippekysten — hjem med et Knippe Ulke. Han fiskede altsaa ogsaa, »naar der ingen Sælhunde var«. Men den Slags Folk betragter selvfølgelig ikke en Jagttur som endt med at ro et Stykke til Søs i Stille, og, hvis han ikke nogenlunde hurtigt faar Ram paa noget, vende hjem igen, fordi »der intet er«. Hvor mange Eksportfiskere vilde i en trang Tid have skrabet Bunden af Erhvervet, istedetfor at blive hjemme og sende Konen ud for at redde Dagen og Vejen paa en Maade, som intet har med Selvhævdelse at gøre?

Men maaske er det Tilfældet fra Lichtenau, der foresvæver Mag. Jeg er ikke lokalkyndig dér, og lytter gerne til Mag.s Ord. Fra det Omraade, hvor mine Erfaringer er samlede, kendes ikke Perioder saa udprægede, som det ifølge Mag. er Tilfældet ved L.; og naar Tilfældet altsaa ikke er det samme, kan der ikke sluttes overensstemmende. Jeg gaar endog saa vidt at mene, at det at komme jevnt skikkeligt over en vanskelig Tid kan være af Betyd-

ning for at udnytte den gode fuldt. Men Forudsætningen maa fremdeles være, at Fiskeriet ordnes ikke som Kapitalkilde, men som Fornødenhedskilde, Reserveerhverv, saa den Mulighed udelukkes, at Fisketiden bliver den »gode« Tid, Sæltiden den underordnede, og Grænserne maa trækkes udenfra, af den Myndighed, der repræsenterer Grønlands Vel, omsat i Handling, af Administrationen, den ansvarlige, ikke af en uansvarlig.

Ja, hvor forunderligt! Ordningen maa være i alt væsentligt den, Mag. optrækker p. 628 ned. Ordene her kunde være skrevne af Rink eller af min Ringhed. Men det er sikkert, at han ikke har dem fra noget af Stederne, ellers vilde han ikke have svunget Sværdet saa groveligt over mig; det er tydeligen Mag.s umiddelbare, sunde Forstand, der her taler. Dens Grønlandsfilosofi med sin »Bifortjeneste«, der staar saa velsignet nær ved mit »Reserveerhverv« vejer dog lidt op mod det deprimerende ved at blive misforstaaet; Misforstaaelsen kunde være ligegyldig, naar den ikke betød andet end privat Polemik, men — som sagt andetsteds —: »vi maa virkelig forstaa hinanden først, naar vi ville, at Grønlænderne skulle forstaa os.«

Den Mulighed for Enighed mellem Mag. og mig, der — om end svagt — fortoner sig i det fjerne, har stemt mig saa blidt, at jeg gerne skænker Mag. et Par Smaating, saaledes Begrundelsen i hans lyriske Udbrud mod Slutningen; Lyriken selv er mig sympathetisk.

Om Befolkningens Tiltagen kun dette: den figurerer paa min Liste over Kødtallet pr. Individ; at den er et Fremtidsspørgsmaal og et meget vigtigt, antyder jeg samtidig. Foreløbig turde vi (se f. Eks. Mag.s Udvikling p. 624 om Ødselheden) have Hænderne lidt for fulde for mange Aar til at det synes overkommeligt at tage den fjernere Fremtid med, udover at enhver Ophjælpning i Nutiden tager Sigte ogsaa paa Fremtiden, og at denne selvfølgelig aldrig bør tabes af Syne. At tale om at oparbejde »nye« Erhverv er luftig Tale, saalænge Spørgsmaalet om, hvad det vil koste i Form af Tilbagegang i det bærende, ikke er besvaret.

* * *

Mag.s Form i hans trykte Polemik er afdæmpet i Forhold til den paa Mødet. Hensigten er vist god; men han indledede paa Mødet, med nogle Ord, som jeg ikke ønsker at lade uomtalte; dertil var de for ejendommelige, i det mindste for mine Øren. De lød i

deres distancerende Overlegenhed: .... »Men nu sidder der en Mand oppe ved Jakobshavn; han hedder Dr. Kjær.« — Jeg beder Mag. tilgive, hvis jeg har vist Ubeskedenhed i »oppe fra Jakobshavn« at udtale mig om et grønlandsk Spørgsmaal. Det bør da være ham en Trøst, at der saa sjælden tales deroppe fra eller i den Toneart, som jeg har talt. Det vil ske sjeldnere for Fremtiden, naar Dørene lukkes for »den administrative Handel«, for aldrig mere at aabnes. Røsterne ville heller ikke blive savnede: i en difficile Materie anlangendes den Fugl Phoenix, hvorvidt den tager Føde til sig eller ikke, henviser Fader Holberg os til »Manilii Vidnesbyrd, hvilket maa staa til Troende, efterdi han var en anselig romersk Raadsherre; og man véd, at en fornemme Raadsherre er ingen Kramsfugl«. Fremtiden vil nok fremdeles kunne gøre Regning paa en Efterkommer af hin romerske Slægt; den er endnu livskraftig og har ikke tabt i Anseelse.

* *
*

Da Mag. nu éngang har trykket mig Pennen i Haanden, vil jeg med det samme tillade mig en Bemærkning om en Udtalelse (i hans første Fiskeriindberetning), der synes kun lidet at tage Hensyn til Rinks Advarsel: ikke at dømme rask i grønlandske Spørgsmaal.

Vi véd alle, hvor rigeligt Administrationen forsynes med Raad; den burde sikkert forskaanes for at tvinges til at læse dem i en Indberetning, der har sit nøje afgrændsede Omraade.

I dette Tilfælde raader Mag. til at sætte en nærmere angivet Pris paa Hellefisk i N.-Grønland; Summen er i denne Forbindelse ligegyldig. Raadet falder aldeles udenfor Rammen af Indberetningen, medens det appellerer til betydelig administrativ Erfaring. Udviklingen, der konkluderer i Forslaget, rummer paa ¾ Side en hel Række positive Fejl eller Angribeligheder; jeg sér bort fra disse, da jeg formoder Mag. privat er bleven gjort opmærksom paa dem, idet Andre have delt min Forundring, og anfører blot, at den foreslaaede Pris, efter senere Erfaringer, kan betyde en Fortjeneste paa ca. 60 Kr. paa én Dag i Enkelttilfælde. Hvad tror man ikke, det vilde have for videre Følger for den Befolkning, der næsten væsentlig er Fanger eller bor paa Steder, hvor Fisken ikke findes, at erfare om slig Lotterigevinst! Jeg bebrejder ikke Mag., at han tager fejl efter et ca. 4 Mdr.s Grønlandsophold, kun at han propagerer sin Fejltagelse, og det Sted, han har valgt dertil. Selvfølgelig har jeg selv været med til indenfor fire Vægge at kritisere Administra-

tionen og til at maatte tage min Kritik i mig igen. Netop f. Eks. en Gang i et Hellefiskespørgsmaal: vi fandt det urimeligt, at Prisen var sat lavere i Vintertiden, højere i den gode Sommertid. Indtil en Samtale med en Grønlænder paa en Ikke-Fiskeplads belærte mig om, at en højere Pris om Vinteren, naar Befolkningen fra andre Steder henter Fisken dér, hvor den er rigelig, i høj Grad vilde vanskeliggøre dette.

Andre Pletter end den omtalte har Beretningen sikkert ikke. Man læser den med største Interesse, paaskønner, at Ekspeditionens Resultater kunne have megen Betydning for et vigtigt Reserveerhverv for Befolkningen, bl. a. med Hensyn til at modvirke Rovdrift, samtidig med at man ønsker, at kritisk Omsigt og fremsynet Resignation maa raade, hvor Fristelsen er stor til at omsætte Produktionen i klingende Mønt. Jeg siger dette med en selvfølgelig Ængstelse for at synes ubeskeden.

* * *

Den Plads, der er levnet mig i Tidsskriftet, vil jeg forsøge at benytte til at resumere Gangen i den Grønlandsopfattelse, jeg har ladet komme til Orde i »D. Indfl.«. Jeg foranlediges dertil ved Mag.s Indlæg; thi ligesaalidt som han synes at have gjort sig klar den Forskel, der er mellem Fiskeri som væsentligt direkte Fødekilde og som Eksporterhverv, ligesaalidt har han anlagt den Vurdering, jeg troede at kunne vente, paa, hvad han kalder »Eksperiment«. Men det er da ogsaa her nødvendigt at se historisk paa Sagen.

Det er unyttigt at gaa længere tilbage end til Rink og hans Redegørelse for Karakteren af og Faktorerne i Tilbagegangen; jeg sammenfatter dem saaledes: Handel etableres som fast Institution; den nøjes ikke med at tage Form som en Udvidelse af Ernæringsmulighederne (Garnfangst f. Eks.) indenfor en given Ramme, en Assurance mod Katastrofer, en Reserveerhvervets Reserve, men tillige som Berøvelses- og Lokke-(Luksus-)handel, og indvirker derved ændrende og forstyrrende paa Forholdene i Samfundet, tenderende til at omdanne dette fra væsentligt kommunistisk, som det passede for et Jagtfolk, til en usikker Blanding af Kommunisme og Kapitalisme, med videre Følger, navnlig Tilbagegang i det nationale Erhverv og den til denne knyttede Samfundshygiejne, fysisk og psykisk.

Rink viser os ikke alene Sygdommens Aarsag, men ogsaa Lægemidlet imod den, idet han med al den Styrke, der kan lægges i

faa og simple Ord, hævder, at »naar vi nu saaledes ere komne til det Resultat, at Tilbagegangen har sin Grund i de Forandringer, som ere foregaaede i Samfundsforholdene, følger deraf, at vi maa søge Forbedringen ad samme Vej.«

Kun en Intelligens paa et barnligt Stadium kan forveksle Tilbagetog med Tilbageskridt; det maa være klart, at det k u n er ad den Vej, at det tabte kan erholdes igjen, her som overalt i Livet. Forsøget paa at vandre Vejen bliver et historisk Krav, som ikke tør overspringes, naar det Ansvar, vi have paataget os, skal kunne siges at være sket Fyldest.

At betegne et Forsøg, hvis Nødvendighed bunder i Forholdene, som »Eksperiment« tyder paa manglende enten historisk Sands eller sproglig dito.

Er et historisk Krav ikke sket Fyldest, og det virkelig engang skulde vise sig, at det »gik« alligevel — sikkert dog kun for en overfladisk Betragtning — har man i det højeste været *klog af Uvidenhed.* — En besynderlig Ros at tilstræbe for Danmark i dets Forhold til Grønland.

Der er Tale om »Menneskeskæbner«, siger Mag. med et Ord, som ogsaa findes i min Bog; men forøvrigt; hvad andet skulde der være Tale om? Det er jo det, der gør Ansvaret saa stort; her paakaldes endog en særlig Forsigtighed og Fremsynethed, da det drejer sig om et historisk Ansvar, et Ansvar paa langt Sigt.

Det er Grønlands Administrations Hæder, naar den kender og erkender Historiens Krav, og har søgt at føje sig derefter ved snart denne, snart hin Foranstaltning. Et Led heri har været at oplyse Offentligheden om, hvilke Misligheder Forholdenes Udvikling har medført i Grønland; heller ikke dette har Administrationen forsømt, uden Hensyn til, om det kunde tage sig ud som »Angreb paa dansk Styre«.

Det skulde synes klart, at den, der sidst bør forlade Skuden, selv om den synes synkende, sidst tør opgive det Forsøg, ved hvilket der kan være Tale om, at det mest mulige vindes tilbage for Grønland, er dets Styrelse. Det kan aldrig blive Administrationens Sag at udslukke den rygende Tande.

Sørgeligt, at der findes dem, der vilde drive den frem til at gøre det! — ofte ved Midler, som burde være Arbejdet for Grønlands Sag fremmede. Hvad skal man saaledes sige om dette, at appellere ud til Publikum ved at føre Ord som: reaktionær ind i

Debatten om Forhold, der — som Rink advarer os om — ligge vore hjemlige saa fjernt?

Modstand mod Tanken gør ikke Forsøget paa at gribe Ondet ved Roden mindre paakrævet; man erindre, at først selve Forsøget kan vise os, hvor dybt Ondet gaar.

Der er mere Beskedenhed i at tale om »Forsøg«, end der vises fra anden Side, hvor der udtales en Tillid til Fremtiden, der næsten bliver ensbetydende med Løfter. Og saa er der det, som vist andetsteds, at kan Forsøget paa at genvinde tabte Goder gennem et forstandigt ledet Tilbagetog ikke gennemføres, saa vil Niveauet ikke derfor være yderligere sænket, intet endeligt vil være tabt. Saaledes er det ikke, hvis man slaar Haanden af det bærende Erhverv.

For én Form af, hvad man, hvis Ordet kan bruges uden at misforstaas, kan kalde grønlandsk Politik er nu i Korthed gjort Rede.

For den anden er det karakteristisk, at den vil gaa ud fra Forhold, som de tilsyneladende foreligge udformede, hvad enten den nu finder, at Lykkebetingelserne virkelig vil forme sig bedre for et Folk, der endnu væsentlig er Jagtfolk, ved at bringe dets Økonomi ind i et kapitalistisk Spor, eller den mener sig berettiget til uden videre at handle ud fra et Sortsyn med Hensyn til at vinde det tabte tilbage, og derfor at burde nøjes med den Opgave at rejse noget nyt paa Ruinerne, noget altsaa vel i Retning af et lille Evropa i Grønland.

At vinde tilbage tabte Goder som økonomisk Uafhængighed, et Selvstyre som Befolkningen nød det, før vor Indflydelse gjorde sig gældende, og ikke blot et, som indvendig fra er stærkt begrænset gennem Vanskeligheden ved at tumle med Elementer fra en fremmed Samfundsorden, vil ingen Forstandig tro, at der kan være Tale om paa denne Vis. — Men det er sandsynligt, at mere vil gaa tabt. Bjørnson udtalte engang, at der var et Ord fra Bibelen, Livet særlig havde lært ham at fæste sig ved, og det var dette, at man skal ikke søge at uddrive Beelzebul ved Beelzebul. Og har Handelen gjort Skade og Fortræd i Grønland, saa er det ikke den, man skal emancipere, ikke dens Indflydelse, man skal styrke paa den ansvarlige Ledelses Bekostning.

Skulde der for denne Politik anføres et sundt Grundlag, maatte det vel være, at vi i Evropa kunde siges at producere et Overskud af Tilfredshed og lyst Syn paa Livet, stort nok til deraf at eksportere.

Indtil videre véd jeg dog ikke, om ikke den grønlandske Befolkning paa dette Punkt maa siges at være et Stykke forud for os, maaske endda at have lidt tilovers til nogle af dem, vi fra Danmark udsende til deres Land.

Dybere skal jeg ikke her komme ind paa Midler og Maal, kun erindre om et: at kniber det med det daglige Livs Økonomi herhjemme, finde vi det ganske i sin Orden at sætte Levefoden ned; før dette er sket i Grønland, selvfølgelig med en Langsomhed, saa Forandringen ikke bliver følelig for den nærværende Generation, kan man i Virkeligheden ikke danne sig noget sandt Billede af Tilstanden.

Men en af Ulykkerne er jo, at det Publikum, der staar de grønlandske Forhold fjernt, og kun i Ny og Næ, naar Bølgerne gaa højt, lader sig kalde frem til at skænke dem en forbigaaende Opmærksomhed — om en offentlig Mening i almindelig Forstand er det ganske vildledende at tale —, frem for alt kræver øjeblikkelige Resultater, og helst af dem, det kan tage og føle paa; det forstaar ikke, at vi, for at skabe noget, der duer, maa finde os i at regne med lange Tidsrum, helst med Menneskealdre.

Der er i min Bog anstillet adskillige Enkelt-Sammenligninger mellem Før og Nu i Grønland; de fleste falde ud til Fordel for Før. Dette er ikke ensbetydende med, at jeg ønsker dette eller hint enkelte Forhold ført tilbage til dets tidligere Skikkelse. Det centrale i vore Bestræbelser maa være at hævde en Samfundsorden, der er naturlig i et Land, hvor Livsbetingelserne forme sig anderledes end hos os. Vore Bestræbelser maa væsentligt gaa ud paa at skaane, paa at holde forstyrrende Elementer ude; det er let nok at ødelægge en Samfundsorden, vanskeligt at skabe en ny; det sker ikke ved Bestemmelser og Forordninger. I Grønland med dets vel 200 Smaasamfund paa den udstrakte Kyst bliver det neppe Lov, der bygger Land, men Land, der bygger Lov.

Mon ikke dette ogsaa i nogen Grad skulde give os Nøglen til Forstaaelsen af den dybe grønlandske Konservatisme, fremhævet af Rink og vel af Flere, deriblandt af Provst Schultz-Lorentzen i følgende Ord: » . . . den ejendommelige eskimoiske Konservatisme, der trods alt og *Alle**) fastholder sine Sædvaner og — kan man sige — netop derfor er uskikket — i ethvert Fald i ublandet Form — til en Kulturudvikling, men hellere gaar til Grunde.«

---

*) Udhævet af mig.

Til Grunde? — Dette skulde vel ikke være Maalet i Grønland. Saa vel hellere opgive lidt Kulturdoktrinarisme.

Ordene ere ellers gode at faa Forstand af, vise os bl. a., hvad ogsaa er fremhævet fra anden Side, at de grønlandske Grundspørgsmaal kun kunne have forandret sig lidt gennem Aarene, og at man skal være overmaade forsigtig med at lægge mere i smaa partielle og lokale, ev. episodiske Fænomener, end de fortjene.

* *
*

Den Lejlighed, der her er givet mig, vil jeg endnu benytte til en lille Forklaring. I »D. Indfl.« er jeg — skønner jeg — paa et enkelt Punkt bleven misforstaaet af Nogle af dem, jeg næsten nødigst vilde misforstaaes af — jeg tænker paa mine Med-Danske blandt de til den egenlige Handel knyttede i Grønland —, som var det min Mening, at lægge Ansvaret for, at alt i Tidens Løb ikke har udviklet sig saa godt som ønskeligt, mere paa Handelens Funktionærer som Personer end paa andre Danske. Det har ingenlunde været min Tanke. Min Tro er, at det næsten er uadskilleligt fra Forholdene, at vi Danske maa begaa Misgreb i Grønland; jeg véd i al Fald ikke mig selv fri. Kun fordi jeg i mine Betragtninger vender mig mod den handelsmæssige Indflydelse, er jeg kommen til at beskæftige mig mere med dens Organer end med de øvrige Danskes Stilling. Handelsfunktionærens Stilling medfører jo, at han kommer i et særligt udstrakt og forskelligartet Forhold til Befolkningen.

Hvor jeg (p. 50) skriver: »man bør aldrig forøge Antallet af Danske i Grønland *af enhver Art* uden meget tvingende Grunde«, har jeg ved de udhævede Ord ønsket at tage Afstand fra, at f. Eks. Præster og Læger som udsendt Menneskemateriale skulle formodes at have noget forud for Andre.

Dette har jeg ønsket at sige mine Med-Danske indenfor en Stand, i hvilken jeg er taknemlig for at tælle nære Venner.

